

Diza'quë shtë Dios
con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

Diza'quë shtë Dios con dizë
New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Ocotlán

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	49
San Lucas	78
San Juan	128
Hechos	165
Romanos	214
1 Corintios	235
2 Corintios	256
Gálatas	270
Efesios	278
Filipenses	286
Colosenses	292
1 Tesalonicenses	297
2 Tesalonicenses	302
1 Timoteo	305
2 Timoteo	311
Tito	315
Filemón	318
Hebreos	320
Santiago	336
1 San Pedro	342
2 San Pedro	348
1 San Juan	352
2 San Juan	357
3 San Juan	358
San Judas	359
Apocalipsis	361

Diza'quë según San Mateo

Ra shtadë guëlü Jesús (Lc. 3.23-38)

¹ Ndë'ë na listë shtë ra shtadë guëlü Jesu-cristo. Guc më llëbní David nu guc më llëbní Abraham.

² Abraham guc shtadë Isaac. Hia na gubani Isaac gúqui' shtadë Jacob. Hia lë'i' gúqui' shtadë Judá con ra bëchi'.

³ Judá guc shtadë Fares nu Zara. Tse'lë Judá bërulé Tamar. Fares guc shtadë Esrom; hia na gubani Esrom gúqui' shtadë Aram.

⁴ Aram guc shtadë Aminadab. Hia tiempë na gubani Aminadab gúqui' shtadë Naasón. Hia lë'ë Naasón gúqui' shtadë Salmón.

⁵ Salmón guc shtadë Booz; shni'a Booz guc Rahab; Booz guc shtadë Obed; shni'a Obed guc Rut. Obed guc shtadë Isaí.

⁶ Isaí guc shtadë rëy David. Hia rëy David guc shtadë Salomón nu shni'a Salomón guc tse'lë tëgulë Urías.

⁷ Salomón guc shtadë Roboam. Hia lë'ë Roboam guc shtadë Abías. Hia lë'ë Abías guc shtadë Asa.

⁸ Asa guc shtadë Josafat nu Josafat guc shtadë Joram. Hia na gubani Joram gúqui' shtadë Uzías.

⁹ Uzías guc shtadë Jotam nu Jotam guc shtadë Acáz. Hia na gubani Acáz gúqui' shtadë Esequías.

¹⁰ Esequías guc shtadë Manasés. Hia na gubani Manasés gúqui' shtadë Amón nu Amón gúqui' shtadë Josías.

¹¹ Josías guc shtadë Jeconías nu con ra bëchi'. Tiempë ni bia'a ra mënë lë'ë ra israelitë ziquë prësi parë Babilonia.

¹² Despuësë de ni, Jeconías guc shtadë Salatiel nu guc Salatiel shtadë Zorobabel.

¹³ Zorobabel guc shtadë Abiud. Hia na gubani Abiud gúqui' shtadë Eliaquim nu Eliaquim gúqui' shtadë Azor.

¹⁴ Azor guc shtadë Sadoc. Hia iurë na gubani Sadoc gúqui' shtadë Aquim. Aquim guc shtadë Eliud.

¹⁵ Eliud guc shtadë Eleazar nu Eleazar gúqui' shtadë Matán. Matán guc shtadë Jacob.

¹⁶ Jacob guc shtadë José, tse'lë María. Hia lë'i' guc shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi lë, Cristo.

¹⁷ Manëre ni naescritë ndë'ë chidá generaci6n, mënë naná shtadë guëlü Jesús; gubani rai' entrë Abraham hashtë David. Nu zac naescritë ndë'ë lë shtadë guëlü Jesús naná guc stubi chidá generaci6n entrë David hashtë bia'a ra mënë ra israelitë parë Babilonia. Nu naescritë ndë'ë lë shtë mënë naná stubi chidá generaci6n, ra naguquërelde dizdë tiempë gua rai' Babilonia hashtë gulë Jesucristo.

Bëdchini Jesús lu guë'dchiliu (Lc. 2.1-7)

¹⁸ Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a më nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Antsë de quë guëquërelde rai' juntë, hia lë'ë María bëdzéli' nua shíni' por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁹ José, tse'lë María, na tubi nguiu za'quë. Guc shtu'u José niasá'ni' lë'ë María sin quë adë niac bë'adi'i ra mënë parë adë guëru'udi'i shtu shtë María.

²⁰ Mientras quëhúni' llgabë zni, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë nu repi ianglë:

—José, llëbní David, adë rdzëbëdi'il gúnël recibir María cumë ziquë tsé'lël purquë lë'ë shíni' zé'di' por pudërë shtë Espíritu Santo.

²¹ Lë'ë María gápi' tubi shíni' nu guërulë me'dë Jesús. Zni guërulë me'dë purquë lë'i' gúni' salvar ra shmënë më de grë duldë shtë rall.

²² Grëtë' ndë'ë guzac parë gac cumplir lo quë naguni'i Dadë Dios lu muzë nabi-adi'dzë shti'dzë më guahietë; bëquë'ëi':

²³ Lë'ë lliguëna'a gua shíni' nu gápi' tubi me'dë naguërulë Emanuel.

Lë ni runë cuntienë: Dios con lë'ë hia'a.

²⁴ Iurë lë'ë José gubani lu mbëca'ldë, bë'ni' tal cumë guni'i ianglë lúhi'. Bë'ni' recibir María cumë ziquë tsé'li'.

²⁵ Perë adë guquërelde'di'i rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë lë'ë shini María bëdchini lu guë'dchiliu. Iurní bëdë'ë José lë me'dë; bërulëhi' Jesús.

2

Bidë guëná rëy mago lë'ë niñi

¹ Iurë Jesús gulë guë'dchi Belén, tubi guë'dchi shtë Judea, lë'ë Herodes na rëy naquëgnibë'a guëdubi lugar ni. Iurní bédchini ra rëy mago hashtë ciudá Jerusalén. Ze'dë rai' de nezë guia'a zitu.

² Guna'bë di'dzë ra mënë ni:

—¿Ca gulë rëy shtë ra më israelitë? purquë nezë guia'a guná na'a lu mbelëgui'i shtëhi'; por ni zë'pë na'a parë guëdë'në na'a adorar lë'i'.

³ Iurë lë'ë rëy Herodes bini ra di'dzë ni, adë bédzëlëdi'i pë gúnëll; adë gurëdchídi'i ldú'ull. Nu grëtë' mënë shtë Jerusalén guzac rall zni.

⁴ Iurní lë'ë rëy guna'bë grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu grë ra narlua'a lëy nabëquë'ë Moisés entrë ra mënë israelitë. Guna'bë di'dzë rëy:

—¿Ca galë Cristo?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Guëdchini Cristo Belén shp³ Judea purquë zni bëquë'ë tubi muzë shtë Dios guahietë. Naescritë zndë'ë:

⁶ Lë'ël Belén, guë'dchi shtë Judá.

Nal tubi guë'dchi mitu'në perë nídi'i stubi guë'dchi más importantë quë lë'ël entrë ra guë'dchi shtë Judá naná importantë.

De lë'ël guëdchini tubi më ru'bë nagapë grëtë' shmëna.

⁷ Iurní lë'ë Herodes guna'bë lë'ë rëy mago guitsë guitsë. Nu guna'bë dí'dzëll tubi tiempë namás ecsactë guc bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'.

⁸ Iurní guni'i Herodes lu ra mago tsa rai' Belén nu répill:

—Gulë tsagná ndë nu gulë tsagna'bë di'dzë za'quë za'quë shcuendë me'dë. Iurë lë'ë të guëdzelë të me'dë, iurní gulë bë'në visi na purquë rac shtua'a tsaguëna adorar lë'i'.

⁹ Gualú bini ra mago shti'dzë rëy, iurní zia'a rai'. Lë'ë mbelëgui'i naguná rai' nezë guia'a, zía'asë delantë lu rai' hashtë por fin lë'ë mbelëgui'i guzudchí lugar catë nanú me'dë.

¹⁰ Iurë lë'ë mago guná lu mbelëgui'i guzudchí, nalë bëquitë ldu'u rai' con lëgrë ru'bë la'ni ldu'u rai'.

¹¹ Iurë guatë rai' la'ni hiu'u, guná rai' lu me'dë nu María, shni'a me'dë. Iurní bëzullibi ra rëy; bë'në rai' adorar lë'ë me'dë. Lueguë bësha'lë rai' cajë nanua'a rai' parë bëzëlaa'dchi rai' orë, gushialë nu mirra.

¹² Despuësë guni'i shca'ldë rai' lu mbëca'ldë de quë guëabrídi'i rai' lu rëy Herodes. Bëabrí rai' ladzë rai' perë hia por stubi nezë.

Zia'a shtadë Jesús parë Egipto

¹³ Despuësë de zëagzë ra mago, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José nu repi ianglë:

—Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë. Gulë gua nasesë guë'dchi shtë Egipto të ndë guëquërdë të hashtë iurë lë'ë na guënia'a guëabrí të ladzë të purquë lë'ë rëy Herodes tsatílill lë'ë me'dë parë gati me'dë.

¹⁴ Iurní guashtë José; bëru'unú rai' me'dë la'ni gue'lë parë Egipto.

¹⁵ Nga'li guquërdë rai' hashtë iurë lë'ë rëy Herodes guti. Zni guc cumplir lo quë naguni'i Dios por di'dzë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë. Guní'i': "Hashtë naciuni Egipto guna'ba shinia".

Herodes gunibë'a gati ra llguë'në

¹⁶ Iurë lë'ë Herodes bédë'ë cuendë de quë lë'ë ra mago guluguë rall lë'ë rëy, iurní nalë bédchini llanë la'ni ldú'ull. Nu gunibë'all gati grë ra ngulë'në nanapë chupë izë parë guetë naquërdë Belén, con ra me'dë nananú guëdubi alreduerë lugar ni. Zni bë'në rëy según tiempë ecsactë naguni'i ra mago bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'.

¹⁷ Zni guc cumplir lo quë naescritë por Jeremías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Bini tubi bë ru'bë; grëtë' ra na'a naquërdë regiuni Ramá, bi'ni rai' nu guá ldu'u rai'.

Raquel rú'ni' por shíni' perë adë nídi'i mudë parë chu gunë consolar lë'ë rai' purquë grëtë' ra me'dë gunitilú rai'.

¹⁹ Perë despuësë guti Herodes, lë'ë ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José catë quërdë rai' Egipto nu repi ianglë:

²⁰ —Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë të guëabrí të naciuni Israel stubi. Hia lë'ë mënë naguc shtu'u quini lë'ë me'dë, guti rall.

²¹ Iurní José guashtë. Biá'ai' me'dë con shni'a me'dë parë regiuni Israel.

²² Iurë José bini de quë Arquelao quëgnibë'a Judea shlugar shtádëll Herodes, bëdzëbë José niáhi' ndë, perë lu mbëca'ldë gua tubi visi de quë guëgzëhi' regiuni shtë Galilea.

²³ Iurë bëdchini rai' nga'li, iurní guquërdë rai' guë'dchi Nazaret. Zndë guzac parë guc cumplir lo quë naguni'i ra muzë shtë Dios guahietë: “Guërulë më Nazareno”.

3

Lo quë naguni'i Juan Bautista

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Tiempë dzë ni Juan Bautista bëdchini Judea hashtë tubi shlatë catë adë quërdëdi'i mënë. Quëadi'dzë Juan diza'quë shtë Dios;

² guni'i':

—Gulë bënë nadzë'ë mudë nabani të purquë hia lë'ë iurë bëga'a parë guëribë'a Dios shmënë më.

³ Lë'ë Juan na el quë naguni'i Isaías, muzë shtë Dios. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios manërë rë':

Guini të tubi bënë shtë tubi mënë narni'i fuertë lu tubi shlatë ru'bë: “Gulë bënë preparar nezë shtënë Dadë.

Gulë bënë preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë. Gulë gubani tubi vidë za'quë.”

⁴ Lari shtë Juan nactsá'uhin con guitsë ladi camellë. Hia cinturón shtëni' na tubi gui'di, nu dau shtëni' guc shanchi nu dchini shtë mbee'zë lachi.

⁵ Iurní glli glli rdchini ra mënë shtë ciudá Jerusalén con ra mënë shtë guë'dchi shtë Judea con ra naquërdë lugar guëlladchi Jordán; rdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Juan.

⁶ Iurë lë'ë ra mënë rshubë duldë rall duldë shtë rall lu Dios, Juan bëchu'bë nisë lë'ë rall la'ni guëë'gu Jordán.

⁷ Perë iurë guná Juan cantidá mënë religiusë fariseo nu saduceo, bëdchini rall parë chubë nisë rall; guni'i Juan lu rall:

—Llëbni mbe'ldë, ¿chull bëtsëbë lë'ë të? ¿Pëzielú dani'i rllu'në të parë guëca'chilú të lu cashtigu dushë nanapë quë guëdchini?

⁸ Gulë bënë obrë za'quë parë guëna mënë de quë guc cambi mudë nabani të, de quë bëabrí ldu'u të con Dios.

⁹ Nu adë rni'idi'i të la'ni ldu'u të gunë më perdunë lë'ë të sulë purquë na të llëbni Abraham. Rnia'a lu të si talë adë gúnëdi'i më recibir lë'ë të, napë më pudërë parë gunë më llëbni Abraham de guë'ë rë'.

¹⁰ Gunë më cashtigu ra mënë mal ziquë lë'ë guiubëaguë hia na listë parë guëchuguin hiaguë. Grëtë' ra hiaguë nadë rné'edi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i.

¹¹ Guldía, na rchu'bë nisa lë'ë të con nisë parë guëlua'a de quë bënë nadzë'ë të mudë nanabani të, perë el quë naze'dë despuësë de na, më ni guëzunëhi' ldu'u të nu guëne'e më Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. Guëshe'ldë më Espiritu Santo ziquë be'lë të parë gac të limpi. Më ni napë más pudërë quë na; adë rúnëdi'i tucara ni siquierë guahia rachi shtënë më.

¹² Gunë më separar ra mënë mal entrë mënë za'quë. Hia lë'ë më napreparadë con palë guia'a më të parë guëzunë më trigu të parë guëru'u gui'lli tubi cu'. Hia trigu tsutsa'u la'ni catë riutsá'uhin perë grëtë' gui'lli tsequi lu gui'i. Lë'ë gui'i nunquë adë réaldëdi'in.

Bëriubë nisë Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Iurní Jesús bëdchini de Galilea hashtë rua' guëë'gu Jordán catë nanú Juan të parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë më.

¹⁴ Primërë adë nēdi'i Juan; répi' lu Jesús: —Runë tucara chubë nisa por lë'ël perë lë'ël ze'dë lua.

¹⁵ Perë Jesús guni'i':

—Bëne'e sí iurne' purquë zni gac të parë guëdë'na'a cumplir grë cusë za'quë naquëgnibë'a Dios.

Iurní lë'ë Juan gunë

¹⁶ nu bëchu'bë nisi' lë'ë Jesús. Iurë Jesús gualú bëriubë nisi', lueguë bërú'ui' la'ni nisë; lueguë lueguë bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më lugar catë quëbezë Dios nu guná Jesús lu Espiritu Santo shtë Dios;

bëdchíni' ziquë tubi palumë. Gulezënúhi' lë'ë Jesús.

¹⁷ Iurní bini më tubi bë, tubi voz nabëru'u lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

4

Niasiguë Satanás lë'ë Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Lueguë lë'ë Espíritu Santo guanú lë'ë Jesús lu tubi lumë shlatë catë nídi'i mënë të guëtë'dë mëdzabë prëbë nihunë më cuntrë voluntá shtë Dios.

² Guquërelde më nga'li sin adë gudáudi'i më durantë cuarenta dzë nu cuarenta gue'lë. Despuësë bëdchini galërdia'në ldu'u më.

³ Bëdchini naná rsiguë; guabí'guëll lu më. Guní'ill:

—Si talë de verdá nal shini Dios, gunibë'a guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Sagradas Escrituras rni'i: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios”.

⁵ Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc iádu'u tubi partë más guia'a.

⁶ Iurní répill:

—Si talë gualdí rni'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Dios guëribë'a lë'ë ra ianglë të parë gapë rai' lë'ël nu guëldisë rai' lë'ël con guia'a rai' të parë ni tubi guë'ë gunënëdi'i guëa'l.

⁷ Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Adë rtë'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'i'.”

⁸ Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu;

⁹ guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grëtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullíbil lua, gúnël adorar na.

¹⁰ Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: “Sulë Dios Shtadë të gúnël

adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguëll shtí'dzi'.”

¹¹ Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bëdchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

Jesús guzublú guëluá'ai' ra mënë shtë Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigui'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea.

¹³ Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquërelde më Capernaum, tubi guë'dchi naquë guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabulón nu Neftalí.

¹⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; lëhi' Isaías. Naescritë zndë'ë:

¹⁵ Guë'dchi Zabulón nu Neftalí, nezë naquë rua' nisë ru'bë ladë cu' guia'a shtë guëë'gu Jordán,

partë más zitu shtë Galilea catë quërelde ra nadë nádi'i më israelitë.

¹⁶ Ra mënë narëta' ndë, guquërelde rall lu nacahi perë guná rall tubi llni ru'bë.

Ra mënë naquërelde regiuni catë nanú shcaa'l shtë galguti, nga'li bianí tubi llni ru'bë guná rall.

¹⁷ Dizdë iurní Jesús guzublú bë'në më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guëribë'a Dios lë'ë të.

Jesús guna'bë tapë nguiu, gac rai' shmënë më

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Jesús zia'glá'guë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguiu narë nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguiu lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quëglaguë rai' guë'shu la'ni nisë.

¹⁹ Iurní Jesús repi:

—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguiu; gue'dënú të mënë lua.

²⁰ Mizmë iurní bësa'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

²¹ Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra më narëta', Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu.

Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'.

²² Mizmë iurní bësëá'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Lc. 6.17-19)

²³ Jesús ziaгла'guë më guëdubi Galilea. Quëglua'a më ra mënë la'ni iádu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bédchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsuté mënë lugar catë rribë'a Dios. Nu runë më rumëdi grëtë' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac llu'u.

²⁴ Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bédchinínú ra mënë grëtë' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dulurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu grëtë' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni.

²⁵ Nalë zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquërdë stubi tëchi guë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

5

Libanë shtë Jesús
(Lc. 6.20-23)

¹ Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, güe'pi më lu lumë shtë dani. Guzubë më nga'li. Iurní shini gusë'dë më bédëá rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më.

² Jesús guzublú caglua'a më zndë'ë:

³ —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú nicidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsuté rai' catë rribë'a Dios.

⁴ 'Dichusë ra mënë naru'në por duldë shtënë rall, pues Dios gunë consolar lë'ë mënë ni.

⁵ 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra mënë ni gunë rall recibir guë'dchiliu catë guëdë'ë Dios ca'a rall, guëquërdë rall.

⁶ 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë gac rall limpi delantë lu më; hia rëdchí ldu'u rall por lë'ë më.

⁷ 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall; pues zni rga'a ldu'u më lë'ë rall.

⁸ 'Dichusë ra mënë nalimpi ldu'i; mënë ni guená rall lu Dios.

⁹ 'Dichusë ra mënë nargutë en paz parë ra mënë; pues Dios gulë më ra mënë ni shini Dios.

¹⁰ 'Dichusë ra mënë narzac zi purquë quëhunë rall cumplir shti'dzë Dios; pues tsuté rall catë rribë'a më.

¹¹ 'Dichusë na të iurë lë'ë ra mënë rni'i guidzë lë'ë të nu iurë rzunaldë mënë lë'ë të nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi cuntrë lë'ë të purquë na të shmëna.

¹² Mizmë manërë shtadë guëlu të guzunaldë rall muzë shtë Dios naguquërdë más guahietë quë lë'ë të. Gulë bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë ldu'u të purquë gunë të recibir tubi premi ru'bë lu gube'e.

Na të ziquë zedë nu llni
(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ 'Lë'ë të na të ziquë zedë entrë ra mënë shtë guë'dchiliu rë' të parë adë rshínidi'iru'u mënë. Si talë zedë guëdchíguëdi'i, ¿lla gunë nguiu të guëabrí sabor shtë zedë? Hia adë rllu'ídi'in sino parë quë guëzebin nu parë guëlu mënë guëquin.

¹⁴ 'Lë'ë të na të ziquë llni parë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Tubi ciudá nazúbëga'a guëc tubi dani, adë gáquëdi'i guëca'chiluhin. Adë rca'chi ldú'udi'il lu mënë llni nanápël.

¹⁵ Adë gáquëdi'i subë llni la'ni tubi tēpë; más bien zubin guia'a të parë guëzianí të guená mënë nananú la'ni hiu'u.

¹⁶ Zni zac lë'ë të, gulë bë'në ziquë llni narabtsë'ë delantë lu ra mënë të parë guená mënë cusë za'quë nacanihunë të; iurní ra mënë gunë rall alabar Shtadë të, më naquëbezë gube'e.

Bëlua'a Jesús shcuendë lëy

¹⁷ 'Adë rúnëdi'i të llgabë zelda lu guë'dchiliu parë guëdë'a fin lëy shtë Moisés, nilë parë guëdë'a fin enseñansë shtë ra muzë nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Adë zëldëdia'a parë guëdë'ëhia fin sino parë guëluá'ahia pë runë cuntienë shti'dzë rai'.

¹⁸ Purquë guldía rnia'a lu të, mientras nanú gube'e nu guë'dchiliu, ni tubi partë shtë lëy, ni tubi puntë shtë letrë ni partë mitu'në shtë lëy, adë gunë fáltëdi'in. Grëtë' napë quë gac cumplirin.

19 Por ni grëtë' nadë rúnëdi'i casë cualquier mandamientë shtë lëy, aunquë más mitu'në partë shtë mandamientë, nu rluá'all ra mënë lu mizmë zni, pues runë tucarë gáquëll më nalasáquëdi'i catë rnibë'a Dios. Perë grëtë' el quë narzu'bë diaguë nu quëgluá'all gunë mënë cumplir grë puntë shtë lëy, ni runë tucarë gáquëll más më lasac lugar catë rnibë'a Dios.

20 Na rnia'a lu të, si talë adë nádi'i conductë shtë në të más naza'quë quë conductë shtë ra mënë religiosë fariseo nu ra mësë shtë lëy, jamás adë tsutëdi'i të catë rnibë'a Dios.

*Caglua'a më lla na llanë
(Lc. 12.57-59)*

21 'Lë'ë të bini të ra shtadë guëlu' hia'a guni'i rai: "Adë quínidi'il mënë; cualquier narguini sáhi' pues napë quë gac juzgar mënë ni".

22 Perë na rnia'a lu të, grëtë' el quë naná rldë lu sáhi', nápëll culpë lu nangunë juzguë. El quë narushtiá lu sáhi', napë quë gac juzgar mënë ni lu Junta Suprema. El quë narni'i lu sáhi': shënë, nanú peligrë tsall lu gui'i shtë gabildi.

23 'Zni si talë lë'ël rac shtú'ul guëdë'ël ofrendë lu bëcu'guë nu nga'li rëagná ldú'ul de quë bëdë'nul sa'l,

24 bësëa'në ofrendë shtë nël cu' bëcu'guë; iurní guagná bëchil të parë tsu en paz con lë'ëll; iurní sí, zac guëabril lu bëcu'guë të parë guëdë'ël ofrendë lu Dios.

25 Si talë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ël, iurë zianul mënë ni nezë, gulë gac të de acuerdë lueguë të parë adë gúnëdi'i mënë intriegu lë'ël lu juësi, purquë iurní juësi gúnëll intriegu lë'ël lu ra soliar të parë guëldaguë rall lë'ël lachigui'bë.

26 Guldía rnia'a, nga'li guëru'udi'il hashtë quíllil lúltimë centavë nanazë'bil.

Jesús bëlua'a shcuendë duldë adulteri

27 'Lë'ë të bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Adë rquënúdi'il tse'lë mënë".

28 Perë na rnia'a lu të, cualquier lo quë naná rzebi ldu'u ra na'a más quë tsé'lëll, hia bë'në mënë ni duldë adulteri la'ni ldú'ull.

29 Si talë slul ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, gulú slul të parë guëru'ldëlin zitu.

Más mejurë guëniti tubi slul no sea quë tsal guëdubi cuerpë shtë nël la'ni gabildi.

30 Si tubi guiá'al ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, bëchuguë guiá'al, bëru'ldin zitu; mejurë guënítil tubi partë shtë cuerpë, lëdë guëdúbidi'i cuerpë shtë nël tsal la'ni gabildi.

*Jesús bëlua'a shcuendë divorci
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)*

31 'Nu zac guni'i ra mënë guahietë: "Grëtë' el quë narlé tse'lë, napë quë guëdë'ë nguui tubi cartë shtë divorci ca'a tsé'li'".

32 Perë na rnia'a lu të, si talë gunë nguui divorciar tsé'li' por tubi cusë de nadë, quësinill lë'ë tsé'lëll lu duldë adulteri. Grë ra naca'a na'a divorciadë pues hia bë'nëll duldë adulteri. Por tubsë motivë tsu divorci, si talë bëdzëlnull stubi nguui.

Jesús bëlua'a shcuendë ra jurë

33 'Nu zac bini të de quë guni'i ra shtadë guëlu' hia'a: "Jamás adë guësá'nëdi'i të gunë të cumplir lo quë narunë jurar delantë lu Dadë Dios".

34 Perë na rnia'a lu të, adë rúnëdi'i të jurar por ni tubi rsunë; adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú gube'e purquë gube'e na trunë shtë Dios.

35 Adë rúnëdi'i të jurar por guë'dchiliu purquë nahin catë zu guëa' më; ni adë rúnëdi'i të jurar por Jerusalén purquë ni na tubi ciudá ru'bë shtë rëy narnibë'a más.

36 Adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú guëquëll purquë adë gáquëdi'i gúnëll gan gac tubi guitsë guëquëll naquichi u nagasë, ni tubi guitsë'në.

37 Nadë más gulë guni'i: "Aha" u "Aquëdi'i" purquë lo quë nardchi'bë guëc di'dzë ni ze'dë de mëdzabë Satanás.

*Si talë chu cubë tubi ladë lul bëdë'ë stubi ladë
(Lc. 6.29-30)*

38 'Lë'ë të bini të de quë guni'i mënë guahietë: "Gulú slu sa'l, el quë nagulú slul, nu gulú lai' sa'l, el quë nagulú lai'l".

39 Perë na rnia'a, adë rzutípëdi'il lu ra hiembrë mal; al contrari si talë chu cubë tubi ladë lul, bëdë'ë stubi ladë.

40 Si talë chu quëgdchi'bë demandë u rac shtú'ull guëdchisull manguë shtë nël, bëdë'ë

manguë shtënë con shabë guítsël të gua'a mënë ni.

⁴¹ Si talë chu gunë obligar lë'ël guá'al tubi bultë tubi kilómetro, bia'ain chupë kilómetro.

⁴² Cualquier tubi naquëgna'bë tubi prështë, bédë'ëin nu adë rdchigrédi'il nezë téchil sino bédë'ë lo quë narac shtu'u mënë.

Gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë të (Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Nu zac bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Gac shtú'ul amigu shtënë perë guëná túshël lu ra enemigu shtënël".

⁴⁴ Perë na rnia'a, gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë të. Gulë guna'bë lu Dios parë grë ra narzunaldë lë'ë të.

⁴⁵ Si talë quëhunë të cumplir grë ra cusë rë', gac të shini Dios nacabezë gube'e. Lë'ë më rshe'ldë më llni ngubidzë parë grëtë' mënë, parë mënë mal nu mënë za'quë. Lë'ë më ldaguë më guiu parë ra mënë naná tubldí shcuëndi' nu parë ra mënë nanádi'i tubldí shcuëndi' lu Dios.

⁴⁶ Si talë lë'ë të nadë más rac shtu'u të ra narac shtu'u lë'ël ¿pëllë premi gápël? purquë grë ra narunë cubrë impuestë rac shtu'u rall sa' rall.

⁴⁷ Si talë nadë más runë të saludar con cariñi ra mënë bëchi sa' të ¿pë bien canihúnël? Pues ra naná guënëdi'i Dios runë rall saludar sa' rall.

⁴⁸ Gulë bë'në cumplir con grë mënë; gulë gac të ziquë Shtadë të naquëbezë gube'e; ni tubi faltë nápëdi'i më.

6

Ra obrë za'quë

¹ Adë rluá'adi'i të obrë za'quë delantë lu ra mënë nadë más parë guëná mënë lu të purquë si talë runë të zni, Shtadë të naquëbezë gube'e adë guënë'edi'i më premi ca'a të.

² Por ni lë'ë të iurë rdë'ë të gu'në ca'a nabënápëdi'i, adë rú'ldëdi'il damburë parë guëná mënë; adë gúnëdi'il ziquë mënë falsë, ziquë runë ra mënë naná ziquë guetë nad-chi'bë lu dchi'li. La'ni ra iádu'u shtënë rall nu nezë rdë'ë rall gu'në të parë rna ra mënë, parë guëni'i za'quë ra mënë de lë'ë rall. Perë guldía rnia'a lu të, hia napë

rall labansë shtë mënë naná lúniquë premi nagunë rall recibir.

³⁻⁴ Perë iurë lë'ë të guëdë'ë të gu'në ca'a nabënápëdi'i, gulë bë'nin manërë naga'chi. Hia lë'ë Shtádël naquëbezë gube'e, rna më grë lo quë naquëhúnël naga'chi. Lë'ë më guëne'e më tubi premi cá'al.

Jesús bëlua'a lla guadi'dzënú mënë Dios (Lc. 11.2-4)

⁵ 'Iurë lë'ë të gunë të orar, adë rúnëdi'i të ziquë runë ra mënë naná falsë. Rquitë ldu'u rall gunë rall orar të guëná mënë lu rall; rzuldí rall la'ni iádu'u nu rzu rall shquini shtë nezë të parë guëná ra mënë lo quë naquëhunë rall. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall lúniquë premi nagunë rall recibir.

⁶ Perë iurë lë'ë të gunë të orar, gulë guëu' la'ni hiu'u cuartë shtë të. Bësë'au rua' hiu'u; iurní bë'në orar; guni'i lu Dadë Dios naquëbezë gube'e, sulë lë'ë më con lë'ël. Rac bë'a më lo quë nanú la'ni ldú'ul; iurní Shtádël naquëbezë gube'e guëne'e më lo quë naquëgná'bël.

⁷ 'Iurë gúnël orar, adë rúnëdi'i të oraciuni zihani vultë ziquë runë ra mënë nanádi'i më israelitë. Runë rall llgabë guini Dios di'dzë shtë rall por ruadi'dzë rall zihani di'dzë.

⁸ Adë rúnëdi'i të zni ziquë lë'ë rall purquë lë'ë Dadë hia rac bë'a më grë lo quë narqui'ni të antsë guëna'bë të lúhi'.

⁹ Por ni rnia'a lu të, gulë bë'në orar lu më zndë'ë:

Dios, nal Shtadë na'a naquëbezë gube'e.

Rac shtu'u na'a gunë grë mënë alabar lë'ël de verdá.

¹⁰ Rac shtu'u na'a guëribé'al grë mënë, sullibi rall lul.

Ziquë quëhunë ra ianglë cumplir voluntá shtënë lu gube'e, rac shtu'u na'a grë mënë narëta' lu guë'dchiliu, gunë rall cumplir lo quë narac shtú'ul.

¹¹ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

¹² Bë'në perdunë duldë shtë na'a; zni lë'ë na'a rdë'në na'a perdunë duldë narunë ra mënë cuntrë lë'ë na'a.

¹³ Adë rdë'edi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguëdi'i na'a lu duldë.

[Purquë lë'ël rnibë'al gube'e nu lë'ël nápël grë derechë nu llëru'bë na pudërë shtënël.

Nápëdi'il fin. Amén.]

14 'Si talë lë'ë të gunë të perdunë ra mal nabë'në mënë cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë naquëbezë gube'e gunë më perdunë lë'ë të.

15 Perë si talë adë nëdi'i të gunë të perdunë sa' të duldë narúnëll cuntrë lë'ë të, tampusquë Dadë naquëbezë gube'e gúnëdi'i më perdunë duldë shtë të.

Jesús bëlua'a lla gunë mënë ayunë

16 'Iurë lë'ë të gunë të ayunë, adë reá'nëdi'i të tristë cumë ziquë runë ra mënë naná falsë purquë lë'ë rall rzu rall tristë; runë rall seri no más parë guená ra mënë de quë quëhunë rall ayunë. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall grë lo quë nangunë rall recibir ziquë premi.

17 Perë lë'ë të iurë gunë të ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë bëzunë lë'ë të bien bien

18 të parë iurë guená mënë lul, adë guëdë'ëdi'i mënë cuendë de quë lë'ël quëhúnël ayunë. Nadë más sulë lë'ë Dadë Dios naquëbezë gube'e, më ni rna lo quë naquëhúnël. Lë'ë më napë më cuendë nu gunë më honrar lë'ël.

Galricu lu gube'e

(Lc. 12.33-34)

19 'Adë rúnëdi'i të muntuni zihani cusë lu guë'dchiliu catë lë'ë ra mbichuguë rzalú ma grëtë' ra cusë, catë rna'zi tën gui'bë nu rllinin; nu riutë nguba'në parë rbaa'nëll ra cusë.

20 Más bien gulë bë'në muntuni tesurë lu gube'e catë adë nídi'i ra mbichuguë nu adë guëzalúdi'i mahin, catë adë rná'zidi'i tën gui'bë. Ra nguba'në adë riutëdi'i rall nga'li parë cuanë rall.

21 Catë nacuettsa'u tesurë shtënël, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Slu hia'a na ziquë lámpara

(Lc. 11.34-36)

22 'Si talë rdë'ël sí parë guënbë'a Dios lë'ël, na ziquë slul naná bien nu guëdubi cuerpë shtënël quëbezënú llni

23 perë si talë adë nëdi'il tsasël shti'dzë Dios, blac llëru'bë na nacahi la'ni ldú'ul. Nahin ziquë slul naná mal; guëdubi cuerpë quëbezëzin nacahi.

Dios nu lë'ë ra cusë shtë guë'dchiliu

(Lc. 16.13)

24 'Adë gáquëdi'i gunë mënë sirvë lu chupë lamë, purquë tubi lamë adë rac shtú'udi'i mënë lë'ël; stubi lamë rac shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti tubi lamë perë hia stubi lamë quëhúnëll desprëci. Tubsë lamë nápël. Si talë Dios na lamë shtënël, iurní gúnël lo quë narac shtu'u më; perë si talë dumí na lamë shtënël, iurní Dios adë nádi'i' shlámël.

Quëhapë Dios ra shíni'

(Lc. 12.22-31)

25 'Rnia'a lu të iurne', adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të u por lo quë nagú të parë guëbani të, ni por shabë të parë nagacu të. Más lasac vidë quë dau; lë'ë shcuerpë të más lasac quë shabë të.

26 Gulë guná lu ra ma'ñi naná riasë, adë rcabnídi'i ma, nilë adë rcá'adi'i ma cusechë parë cuetsá'uhin, perë sin adë guëté'dëdi'i, Dadë shtë të naquëbezë gube'e quëgne'e më grëtë' nagáu të. Más lasac të quë ra ma'ñi.

27 ¿Chu de lë'ë të por tantë rquëdi'ni ldú'ul, guëbánil tubi dzë más?

28 '¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'u të por shabë të? Gulë guná, lla riaru'bë guë'ë lachi.

29 Adë rúnëdi'i guë'ë dchi'ni perë rnia'a lu të, rëy Salomón con guëdubi galëljüj shtëni', adë guzú zá'quëdi'i' cumë ziquë ra guë'ë.

30 Chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsequin lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i më lë'ë të? lë'ë të naná rialdí ldu'i du'pë.

31 Por ni rnia'a lu të, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të nu adë rní'idi'i të: “¿Pë cha guëdáuha'a?” u “¿Pë cha guëdí hia'a?” u “¿Ca guëru'u shába'a?”

32 Pues grë mënë nanadë guënëdi'i Dios, zianaldë rall tëchi ra cusë ni. Perë lë'ë të napë të tubi Shtadë të naquëbezë gube'e; rac bë'a më grë lo quë narquí'nil.

33 Primëre gulë guanaldë tëchi nezë catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u më, iurní gunë të recibir grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

34 ¿Pëzielú rquëdi'ni ldú'ul nedzë por ra cusë naze'dë glli? Nanú sufsientë prob-lemë parë nedzë.

7

*Adë rúnëdi'il juzguë sa'l
(Lc. 6.37-38, 41-42)*

¹ 'Adë rúnëdi'i të juzguë sa' të, purquë gunë më juzguë lë'ë të mizmë manërë ziquë quëhunë të juzguë sa' të.

² Gunë më juzguë lë'ë të mizmë manërë narunë të. Mizmë varë naguishi të con sa' të, mizmë varë ni quishi Dadë Dios con lë'ë të.

³ ¿Pëzielú rnal lu gui'lli nananú la'ni slu sa'l perë adë rnádi'il la'ni slul nanú tubi trunquë ru'bë?

⁴ ¿Lla gúnëll guëni'il lu sa'l? “Bëne'e sí guëgúa gui'lli nananú slul” perë nanú tubi trunquë la'ni slul.

⁵ Na të falsë; gulú trunquë nananú la'ni slul; iurní sí, guënal bien parë cul gui'lli nananú la'ni slu sa'l.

⁶ Nanú mënë ziquë mbecu dushë narahuë'. Adë rúnëdi'i rall rëspëti cusë santu shtë Dios. Na rall ziquë guchi narlú guëc tubi perla nu rëabrí ma të re'dë ca'në ma lul. Adë ruadi'dzëdi'i të di'dzë santu lu nanëdi'i tsasë verdá shtë Dios.

*Gulë guna'bë; gulë bësëdchi rua' puertë
(Lc. 11.9-13; 6.31)*

⁷ Gulë guna'bë lu Dios grëtë' lo quë narac shtu'u të. Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë quilin të parë guëdzëlë tëhin. Gulë bësëdchi rua' puertë të parë guëlla'lin.

⁸ Grë mënë natsagla'guë guëna'bë lu Dios, gúnëll recibirin; grë mënë narguili cusë shtë Dios, guëdzëlin. El quë naná ziquë tubi nguiu narna'bë fuertë rua' nezë, guëlla'lë puertë parë lë'ëll.

⁹ ¿Chu tubi de lë'ë të si talë guëna'bë shínil guetështildi gáuhi'; ni mudë guëdë'ël tubi guë'ë gáuhi'?

¹⁰ ¿Ni mudë guëdë'ël tubi mbe'ldë iurë shínil rná'bëll mbeldë gáuhi'?

¹¹ Si talë lë'ë të na të mal, nu rac bë'a të guëdë'ë të cusë za'quë lo quë narna'bë shini të, más segurë Shtadë të naquëbezë gube'e, guëne'e më cusë za'quë lo quë narna'bë të lu më.

¹² Manërë lo quë narac shtú'ul gunë mënë tratë lë'ël, mizmë manërë ni gulë bë'në tratë sa'l. Zni si talë quëhúnëll cumplir rëglë ni, canihúnëll cumplir lëy nu lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë.

*Rua' puertë nanáde'e
(Lc. 13.24)*

¹³ Gulë tsutë nezë rua' puertë nu nezë ca nade'e purquë rua' puertë nu nezë narniti mënë, nalë shlaguin nu napin zihani lugar. Cantidá mënë riutë rall nga'li.

¹⁴ Perë puertë nu rua' nezë nade'e catë napë mënë vidë sin fin, tubldí nahin nu trabaju riutë mënë nga'li. Du'psë mënë riutë lu nezë ni.

*Nashi naquë lu hiaguë rlua'ain pë hiaguin
(Lc. 6.43-44)*

¹⁵ 'Gulë gupë cuidadë con ra mësë falsë naná rni'i ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall; por fuërë rlua'a rall ziquë lli'li perë dentrë la'ni ldu'u rall na rall ziquë ma dushë.

¹⁶ Lë'ë të gac bë'a të u gunguë bë'a të chu na rall por lo quë narunë rall. Pues adë rldáguëdi'i të uvë lu ra hiaguë guitsë. Tampuquë nídi'i mudë guëldaguë të bëlda'u lu hiaguë guitsëbé.

¹⁷ Zni nahin, grëtë' hiaguë za'quë rne'e nashi za'quë perë hiaguë mal rne'e nashi mal.

¹⁸ Lë'ë hiaguë za'quë adë gáquëdi'i gudë'ëin nashi mal. Ni tampuquë tubi hiaguë mal gáquëdi'i guëdë'ëin nashi za'quë.

¹⁹ Grëtë' hiaguë nadë rdë'ëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i.

²⁰ Zni gac bë'a të mënë za'quë nu mënë mal por lo quë narunë rall.

*Lëdë grëdi'i mënë tsutë rall catë rnibë'a Dios
(Lc. 13.25-27)*

²¹ 'Lëdë grëdi'i narni'i lua: “Dadë, Dadë”, tsutë rall catë rnibë'a Dios sino nadë más el quë narunë cumplir voluntá shtë Dadë naquëbezë gube'e, ni sí quëgnibë'a më lë'ëll.

²² Iurë lë'ë iurë guëga'a, dzë ni cantidá mënë guëni'i rall lua: “Dadë, lë'ë na'a biadi'dzë na'a shtí'dzël nu por lël gulú na'a mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bëdë'në na'a zihani milagrë iurë guni'i na'a lël.”

²³ Perë iurní guënia'a lu mënë ni: “Jamás adë guënédia'a lë'ë të. Gulë guabsú lua purquë na të mënë mal.”

*Comparaciuni shtë chupë hiu'u**(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)*

²⁴ 'Zni na el quë narquë diaguë nu quëhúnëll lo quë narnia'a, nall cumë ziquë tubi nguiu nariasë nu bëzá'all lídchill lu cimientë shtë guë'ë.

²⁵ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guë'gu; bëru'u mbë dushë; bëdí'ahin hashtë guëa' hiu'u perë adë guláguëdi'i hiu'u purquë napin cimientë nazubë lu guë'ë.

²⁶ Perë el quë narini shti'dza perë adë rúnëdi'ill cuendë lo quë narnia'a, nall ziquë tubi nguiu tuntë nanëdi'i tsasëll. Bëzá'all lídchill lu iu'lli.

²⁷ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guë'gu; bëru'u mbë dushë nu bëdí'ahin guëa' hiu'u. Gulaguë hiu'u purquë nídi'i cimientë guetë. Nalë tubi cusë dushë guc nga'li.

²⁸ Iurë Jesús gualú biadi'dzë më lu ra mënë, nalë bëdzëguë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall por l dai' shtë më.

²⁹ Caglua'a më cumë ziquë el quë nanapë pudërë, lëdëdi'i ziquë ra mësë shtë lëy nananú entrë lë'ë rall.

8*Jesús bënëac tubi narac ll'u galguidzë naru'dzë ládi'**(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)*

¹ Iurë bietë Jesús lu dani, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë më.

² Iurní guabi'guë tubi nguiu narac ll'u galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më. Répill:

—Dadë, si talë rac shtú'ul, nápël pudërë gunëáquëll na; guëzunël ladia.

³ Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu guni'i më:

—Rac shtua'a, sunë ládil.

Iurë lë'ë më guni'i zndë'ë, grë galguidzë ru'dzë bëac.

⁴ Jesús repi:

—Bëquë diaguë, adë chu lu ruadí'dzëdi'il; nadë más guaguë'në presentar lu bëshuzi nu bëdë'ë tubi ofrendë lo quë narnibë'a Moisés të parë grëtë' mënë, guëdë'ë rall cuendë de quë lë'ël bëáquëll nu guc límpil de galguidzë shténëll.

Bënëac Jesús tubi muzë shtë capitán
(Lc. 7.1-10)

⁵ Iurë guatë Jesús guë'dchi Capernaun, tubi capitán rumanë guabí'guëll lu më nu bë'nëll ruëguë.

⁶ Répill lu Jesús:

—Dadë, shmuza rac llú'ull galguidzë llunguë. Nagá'all lidcha. Nalë quëhúnëll sufrir lu galguidzë.

⁷ Jesús guni'i:

—Na tsahia parë gunëaca lë'i'.

⁸ Capitán bëquebi:

—Dadë, rúnëdi'i tucara tsal lidcha; adë chu nádia'a. Nadë más gunibë'a nu bëdë'ë tubsë di'dzë, iurní guëac shmuza.

⁹ Mizmë na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na, nu napa suldadë bajo ordë shtëna. Iurë rnia'a lu tubi suldadë, tsall; pues ríall. Iurë rnia'a guídëll, pues lueguë rídëll. Iurë rnibë'ahia tubi shmuza tsaguë'nëll lo quë narac shtua'a, rzu'bë diáguëll shti'dza.

¹⁰ Iurë Jesús bini di'dzë ni, nalë guasë ldu'u më. Guni'i më lu ra nazianaldë lë'ë më:

—Guldía rnia'a lu të, guëdubi naciuni Israel nunquë bëdza'guë'lúdia'a tubi nguiu narialdí ldu'i shti'dza ziquë nguiu rë'.

¹¹ Rnia'a, cantidá mënë guëru'u rall de grë ladë shtë guë'dchiliu. Guidë rall të parë subënú rall Abraham nu Isaac nu Jacob parë gaunú rall mënë ni catë rnibë'a Dios gube'e.

¹² Perë nanú mënë nabini shti'dzë më de quë guëribë'a më ziquë rëy; guëru'u rall tëchi fuërë catë nacahi. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

¹³ Iurní Jesús guni'i' lu capitán:

—Bëagzé lídchil; hia shmúzël bëac tal ziquë gualdí ldú'ul.

Lë'ë muzë ni bëáqui' mizmë iurë ni.

*Bënëac Jesús suëgrë Pedro**(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)*

¹⁴ Jesús gua lidchi Pedro. Nga'li guná më naga'a suëgrë Pedro. Na'a ni rac shldi ru'bë.

¹⁵ Iurní guna'zi më guia'a na'a. Lueguë bëru'u shldi. Iurní suëgrë Pedro guashtëhi' nu bë'ni' sirvë lu rai'. Bëdë'ëi' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë narac ll'u
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Iurë gue'lë gu', be'dënú mënë zihani sa' rall lu Jesús. Be'dënú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall; con tubsë di'dzë rgu më grëtë' ra mëdzabë. Nu zac bë'në më rumëdi grëtë' ra nanapë galguidzë.

17 Zndë guzac parë gac cumplir lo quë nabëquë'e muzë shtë Dios guahietë. Guni'i Isaías: “Lë'ë më bia'a më galguidzë shtëna'a nu lë'ë më bia'a më grëtë' debilidá shtëna'a”.

*El quë narac shtu'u tsanaldë lë'ë Jesús
(Lc. 9.57-62)*

18 Iurë guná Jesús cantidá mënë bédëá rdondë catë zubë më, gunibë'a më parë tédë ra shini gusë'dë më stubi tëchi nisë.

19 Tubi mësë shtë lëy guabí'guëll lu Jesús nu répill:

—Mësë, rac shtua'a sënalda lë'ël cualquier lugar ca tsal.

20 Jesús bëquebi:

—Ra ma lachi napë cuevë shtë ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë llicu hiaguë perë na, adë nápëdia'a catë guëcu'guë guëca aunquë nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

21 Stubi nguiu naganaldë lë'ë Jesús repi lu më:

—Dadë, bëne'e sí, primërë tsaca'cha shtada, iurní gue'dë nalda lë'ël. Gaca shmënël iurní.

22 Jesús guni'i:

—Gude'e naldë na lueguë. Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u shti'dza parë guëca'chi rall ra tégulë.

*Bëcue'dchí Jesús nisë nu mbë
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)*

23 Iurní guatë Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më

24 perë bédchini mbë lu nisë. Nalë fuertë bédchini mbë. Gutë zili nisë la'ni barcu. Jesús naga'si më.

25 Iurní ra shini gusë'dë më guacua'ñi rai' lë'ë më nu repi rai':

—Dadë, belá lë'ë na'a. Aquë zátia'a iurne'.

26 Lë'ë më guní'i' lu rai':

—¿Pëzielú nalë rdzëbë të? ¿Pë hia adë rialdídi'i ldu'u të na?

Iurní guashtë më nu guni'i më guëc mbë nu guëc nisë ru'bë. Lueguë gurëdchí nisë.

27 Hia ra nguiu naná zënú më, nalë bédzëguë' ldu'u rai'. Guasë ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shti'dzi'.

*Chupë nguiu nananú mëdzabë la'ni ldu'i
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)*

28 Iurë Jesús bédchini stubi ladë rua' nisë, ladzë ra më gadareno, chupë nguiu bëru'u la'ni catë bëga'chi tégulë. Guabi'guë rall lu më. Guërupë rall napë rall mëdzabë la'ni ldu'u rall. Nalë nadushë rall. Ni tubi adë chu ráquëdi'i rdëdë nezë catë nanú rall.

29 Iurní guzublú gurushtiá rall fuertë:

—¿Pëzielú riutël con lë'ë na'a, Jesús shini Dios? ¿Gu bédchínil ndë'ë parë guëzac zil lë'ë na'a antsë guëga'a tiempë?

30 Zitu rëta' cantidá ra guchi. Quëháu ra ma gui'lli.

31 Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu Jesús; guni'i rall:

—Si talë guëgul lë'ë na'a la'ni ra nguiu rë', perë bëne'e permisi të guëdëu' na'a la'ni ra guchi.

32 Iurní Jesús repi:

—Gulë gua.

Lueguë bëru'u mëdzabë la'ni ra nguiu ni. Guatë rall la'ni guchi. Lueguë grëtë' ra guchi zia'a guëllu'në nasesë; gulaguë ra ma catë rlaguë guiu'u rua' nisë ru'bë. Guatë ma la'ni nisë. Bëlda'u nisë ra ma; lueguë guti ra ma.

33 Hia naquëhapë guchi bëllu'në rall hashtë guë'dchi nu guzublú biadi'dzë rall lo quë naguc, nu shcuendë ra nguiu nagú mëdzabë la'ni ldu'u rai'.

34 Iurní grë mënë shtë guë'dchi bëru'u rall; guagná rall catë quëbezë Jesús. Iurë guná rall lu më, bë'në rall ruëguë de quë guëru'u më ladzë rall.

9

*Bënëac Jesús tubi narac llunguë
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)*

1 Iurní Jesús guatë la'ni barcu parë tédë më stubi tëchi nisë. Iurní bédchini më guë'dchi shtë më.

2 Nga'li bédchinínú mënë tubi narac ll'u'u galguidzë llunguë. Nagá'all lu daa'. Iurë Jesús guná rialdí ldu'u rall, repi më lu narac ll'u'u:

—Lë'ël, adë riádi'i ldu'u. Naperdunë duldë shtënë.

³ Iurní beldá mësë narlua'a lëy guni'i rall la'ni ldu'u rall: “Hiumbrë rë' blac di'dzë dzabë ruadí'dzëll cuntrë Dios”.

⁴ Perë guc bë'a Jesús pë llgabë quëbezënú rall. Iurní repi më:

—¿Pëzielú runë të llgabë mal?

⁵ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac ll'u: “Naperdunë duldë shtënë”, u guënia'a lull: “Guashtë nu bëagzë”?

⁶ Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu parë gac bë'a të napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë më.

Iurní repi më lu narac ll'u:

—Guashtë; bëtëá shtaa'l nu bëagzë lídchil.

⁷ Lë'ë narac galguidzë llunguë guasuldill nu bëagzëll lídchil.

⁸ Guná mëne lull, iurní bëdzëguë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë Dios purquë bédë'ë më pudërë ru'bë guia'a tubi nguiu.

Guna'bë Jesús Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Jesús bëru'u më nga'li. Guná më lu tubi nguiu lë Mateo. Zúbëga'all lugar catë rúnëll cubrë impuestë. Iurní repi më:

—Gude'e naldë na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldëll lë'ë Jesús.

¹⁰ Guzac iurë Jesús caniháu la'ni tubi hiu'u, cantidá mëne narunë cubrë impuestë nu zihani pecadurë bédchini rall nga'li parë gulezënú rall lë'ë më lu mellë. Guzubënú rall lu mellë con Jesús nu con ra shini gusë'dë më.

¹¹ Perë ra fariseo iurë guná rall lu ra mëne ni, guna'bë di'dzë rall lu shini gusë'dë Jesús:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra mëne narunë cubrë impuestë?

¹² Bini Jesús pë quëgni'i ra fariseo; iurní guni'i më:

—Adë rqui'nidi'i ra mëne ducturë si rac llú'udi'i rall perë mëne narac ll'u, sí, ni rqui'ni rall ducturë.

¹³ Gulë gua; gulë bédë'ë cuendë lo quë narunë cuntienë lo quë naná escritë: “Na rac shtua'a de quë gac të mëne narga'a

ldu'u sáhi'; ni más mejurë quë gunë të ofrecer ma lua ziquë ofrendë”. Zeldë guëna'ba ra pecadurë të guëabré ldu'u rall con Dios. Adë zeldë guëná'bëdia'a mëne narni'i: “Nápëdia'a duldë”.

Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Iurní ra nazianaldë lë'ë Juan Bautista, guabi'guë rall lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra fariseo rdë'në na'a ayunë zihani vueltë perë ra shmëné adë rúnëdi'i rall ayunë?

¹⁵ Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë sa'a. ¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a, gacu rall lari nagasë ziquë mëne narunë velar guëc tégulë mientras quëbezënú lliguë lë'ë rall? Aquëdi'i. Perë guëdchini dzë nu guëdchini tiempë lë'ë lliguë tsabsú nga'li; iurní sí, gunë rall ayunë.

¹⁶ 'Ni tubi adë chu rúnëdi'i rumiendë lu tubi lari gushë con lari nardëá purquë si talë guëguë'u lari nardëá lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a lari.

¹⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë purquë adë gúnëdi'i gan bulsë gushë la fuersë shtë vini cubi. Rie'zë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u, nu gullini ra bulsë. Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënitidi'in. Shti'dza adë rgá'adi'i con custumbrë shtënë të.

Shini Jairo nu na'a naguna'zi shabë më

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Mientras Jesús quëadi'dzi' ra cusë rë', tubi narnibë'a mëne bédchini; bëzullíbill lu më nu guni'ill:

—Shtsa'pa niá'asë gualú guti, perë si talë guídëll lidcha; si talë guëdchi'bë guiá'al guëc shinia, guëbáni' stubi.

¹⁹ Jesús guasuldi'; iurní guanaldë më lë'ëll con ra shini gusë'dë më.

²⁰ Iurë guanaldë më lë'ëll, tubi na'a narac ll'u rllë'ë rëni'; guabí'guëll lu Jesús. Guç chi'bë chupë izë rac llú'ull. Iurní guabí'guëll lu Jesús nezë tëchi më. Guná'zill rua' shabë më.

²¹ Rúnëll llgabë: “Si talë guëna'zia shabë më, guëaca”.

²² Jesús bédchigré lu më nezë tëchi më; guná më lu na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldu'ul, Nanë. Hia lë'ël bëáquël purquë gualdí ldu'ul na.

Mizmë iurní bëáquëll.

²³ Iurë Jesús bédchíni' lidchi më impor-tantë; guná më lu narëta' nu guná më lu ra musiquë. Ra mënë ru'në rall nu ruidë bë'në rall.

²⁴ Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë lë'ë lliguëna'a rë' adë gútidi'i' sino nagá'si'.

Perë ra mënë bëllidchinú rall lë'ë më.

²⁵ Jesús guní'i' de quë guëru'u rall. Iurní guaté më la'ni hiu'u nu guna'zi më guia'a tégulë. Iurní guashtë tégulë nga'li.

²⁶ Guëdubi lugar catë rnibë'a regiuni ni, bërë'tsë di'dzë nu famë shtënë më. Biadi'dzë mënë pë guc con lë'ë tégulë.

Bënëac Jesús chupë ciegu

²⁷ Jesús bëru'u lugar ni; chupë ciegu gualdë rall lë'ë më; guni'i' rall fuertë:

—Bëga'a ldu'ul lë'ë na'a, llëbní David.

²⁸ Iurë Jesús guaté la'ni hiu'u, bédchini ra ciegu lu më; repi më lu rall:

—¿Gu rialdí ldu'u të de quë zac gunëaca lë'ë të?

Lë'ë rall bëquebi rall:

—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.

²⁹ Iurní Jesús bëshá guia'a slu rall nu repi më:

—Gaquin según fe nanapë të.

³⁰ Hia slu ra mënë ni bëaquin. Iurní Jesús gunibë'ai' con ordë lu rall, ni tubi adë chu gac bë'adi'i lo quë nabë'ni'.

³¹ Perë niá'asë gualú bëru'u rall nga'li, iurní guzublú ruadi'dzë rall guëdubi regiuni lo quë nabë'në Jesús.

Bënëac Jesús tubi gu'pë

³² Iurë Jesús con ra shini gusë'dë më zia-gru'u rai' nga'li, bëldá ra mënë be'dënú rall tubi gu'pë nanapë mëdzabë la'ni ldu'i.

³³ Lueguë Jesús gulú hia'ldë lë'ë mëdzabë ni; hia lë'ë gu'pë guzublú biadi'dzëll. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë. Guni'i' rall:

—Nunquë la'di gunádi'ia'a guëdubi mënë shtë Israel sa' ra cusë ziquë quëhunë më.

³⁴ Perë guni'i' ra fariseo:

—Nguiu rë' rgu hiá'ldëll ra mëdzabë por pudërë shtë mëdzabë narnibë'a más.

Bëga'a ldu'u më ra mënë

³⁵ Jesús zia-gla'guë më grë ra guë'dchi naná rëta' guëlladchi nga'li. Caglua'a më la'ni iádu'u shtë ra mënë cadë lugar catë rdchini më. Biadi'dzënú më mënë cusë za'quë lla guëdchini mieti catë rnibë'a Dios. Nu bënëac më grë clasë galguidzë nu grë ra naquëhunë sufrir ra dulurë.

³⁶ Iurë guná më ra mënë zihani, bëga'a ldu'u më lë'ë rall purquë nalë rzac zi rall nu adë rbedchídi'i ldu'u rall. Na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë.

³⁷ Iurní repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, nanú zihani cusechë perë du'psë na rall parë gunë rall dchi'ni perë rnia'a lu të,

³⁸ gulë guna'bë lu Dios naná nashtënë cusechë parë guëshe'ldë më más mënë parë guadi'dzë rall diza'quë lu mënë.

10

Jesús gulë ra chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Iurní Jesús guna'bë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më autoridá nu pudërë parë guëgú rai' ra mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë nu parë gunëac rai' grë ra narunë sufrir galguidzë nu dulurë.

² Ndë'ë na lë ra poshtë; guëzá chi'bë chupë rai': primërë Simón; nápi' stubi lëhi' Pedro. Nu bë'në më nombrar Andrés bëchi Pedro. Guna'bë më Jacobo nu bëchi' Juan, shini Zebedeo.

³ Guna'bë më Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo el quë narunë cubrë impuestë. Guna'bë më Jacobo shini Alfeo. Guna'bë më Lebeo, nápi' stubi lëhi' Tadeo.

⁴ Guna'bë më Simón naná miembrë shtë partidë cananista, nu guna'bë më Judas Iscariote el quë nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús gunibë'a tsagni'i ra poshtë diza'quë lu ra mënë

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Jesús gunibë'a guëzá chi'bë chupë nguü ni; guni'inú më lë'ë rai' lla guzia'a rai'. Repi më lu rai':

—Adë tsádi'i të regiuni catë quërelde ra nadë nádi'i më israelitë. Nu adë tsutëdi'i të guë'dchi Samaria.

⁶ Más bien tsa të lu ra mënë naná ziquë lli'li naguniti, quiere decir, naciuni Israel.

⁷ Gulë biadi'dzë lu mënë lla tsuté mënë catë rribë'a Dios purquë hia lë'ë iurë zigdchini të guëribë'a më.

⁸ Gulë bënëac ra narac llu'u. Gulë bëcua'ñi ra tēgulë. Gulë bënëac narac galguidzë ru'dzë ládi'. Gulë cu grëtë' mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Lë'ë të bë'në të recibir pudërë ndigá; gulë bēdë'ë sin quë gūnēdi'i të cubrë.

⁹ 'Adë guá'adi'i të orë, ni bēdchichi, ni dumí mitu'në.

¹⁰ Adë guá'adi'i të panitë parë quë dumí. Adë guá'adi'il chupë manguë, nilë chupë par rachi. Adë guá'adi'il bastunë. Pues el quë narunë dchi'ni napë derechë parë gaull lidchi shlámëll.

¹¹ 'Iurë lë'ë të guëdchini të tubi guë'dchi u tubi ranchi, gulë quili nga'li tubi mënë naná runë tucarë guëquë diaguë shti'dza. Hia nga'li guëa'në të lídchill hashtë iurë lë'ë të guëbi' të.

¹² Iurë lë'ë të tsuté të lidchi mënë ni, gulë bë'në saludar lë'i' con tubi diza'quë.

¹³ Si talë ra mënë ni runë tucarë guëquë diaguëll shti'dza, gulë bēdë'ë bendición shtë të nga'li; perë si talë adë guëquë diaguëdi'i rall shti'dzë të, si talë adë nádi'i ra mënë më za'quë, gulë biequi nga'li con grë diza'quë shtë të.

¹⁴ Si talë nēdi'i mënë ni gunë recibir diza'quë nu nēdi'ill guëquë diaguëll shti'dzë të, iurní gulë bëru'u hiu'u ni u guë'dchi ni. Iurní gulë guëdchibi gushëguu'u nadchi'bë guëa' të ziquë sēñi de quë adë gualdídi'i ldu'u rall.

¹⁵ Guldía rnia'a, dzë shtë juici más llëru'bë na cashtigu parë guë'dchi ni quë parë ra mënë shtë Sodoma u Gomorra.

Guëzac zi mënë lë'ë të

¹⁶ 'Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë të cumë ziquë ra lli'li ladi ra ma dushë, perë gulë gac nasini cumë ziquë serpientë, nu gulë gac nadu'u ziquë palumë.

¹⁷ Gulë gapë cuidadë ra mënë shtë lugar ni; gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubernë nu hashtë guëne'e rall galnë lë'ë të la'ni iádu'u.

¹⁸ Tsanú rall lë'ë të lu ra gubernadurë nu lu rëy purquë na të shmëna. Zni gac të

testigu shtëna delantë lu ra autoridá hashtë delantë lu ra nanádi'i më israelitë.

¹⁹ Perë iurë lë'ë rall gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubernë, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të lu rall u por lo quë naguadi'dzë të lu ra mënë, purquë iurë lë'ë iurë guëga'a, Dios guësēdchini më di'dzë parë guadi'dzë të

²⁰ purquë lēdē lē'ēdi'i tē guadi'dzē tē sino lē'ē Espiritu Santo naze'dē de Shtadē tē, guadi'dzi' por lē'ē tē.

²¹ 'Ra nguiu gunë rall traicionar ra bëchi sa' rall të parë gati sa'll. Ra shtadë ra mënë gunë rall traicionar shini rall. Shini rall guëásëll guëc shtadë rall hashtë quini rall shtadë rall.

²² Grëtë' mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna, perë el quë nagac firmë hashtë fin, ndë'ë gac salvar.

²³ Iurë lë'ë mënë guëzunaldë rall lë'ë të cualquier tubi guë'dchi catë guëdchini të, gulë bëru'u nga'li; gulë bëllu'në hashtë stubi guë'dchi purquë guldía rnia'a, lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëdchíni' antsë quë lë'ë të guadi'dzēnú të diza'quë lu mënë guëdubi guë'dchi shtë Israel.

²⁴ 'Ni tubi narsë'dë lu shmësi', lasáquëdi'ill más quë mēsë shtēnëll. Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi'.

²⁵ El quë narsë'dë, tsull cunformë según el quë naquëglua'a, hashtë despuēsë iurní tsalú studi shtēnëll, iurní gáqui' ziquë lē'ē mēsë. Zni na tubi muzë parë lu shlámëll. Ziquë tubi nguiu con shíni', cagni'i ra mënë rribë'a mëdzabë Beelzebú na, nu zac guëni'i rall rribë'a mëdzabë lē'ē tē.

Chu guëdzēba'a (Lc. 12.2-9)

²⁶ 'Por ni rnia'a lu të, adë rdzēbēdi'i tē ra mënë. Pues ni tubi cusë nanaga'chi adë guëa'nēdi'in sin adë guērú'udi'in lu llni. Nu grë cusë naga'chi, napë quë guëdē'ë mënë cuendē de ni.

²⁷ Lo quë narnia'a lu të apartë, gulë guni'i di'dzë ni delantë lu grë mënë. Lo quë nabëluá'ahia lu të apartë, gulë guni'i fuertë dizdë guëc hiu'u.

²⁸ Adë rdzēbēdi'i tē ra narguini cuerpë perë adë gáquëdi'i quini rall almë. Más bien

gulë bëdzëbë el quë nanapë pudërë guëzalú cuerpë nu almë la'ni gabildi.

²⁹ 'Rdu' ra ma'ñi, chupë ma por tubi centavë, perë ni tubi de lë'ë ra ma adë rátidi'i sino quë lë'ë Dadë Dios adë guëdë'ë më sí; Dios rdë'ë më cuendë.

³⁰ Napë më cuendë bëldá guitsë guëquël.

³¹ Adë rdzëbëdi'i të; pues más lasac të quë ra ma'ñi.

*Pë gac con ra shmënë Jesús
(Lc. 12.8-9)*

³² 'Grëtë' el quë naguëquebi favurë de na delantë lu ra mënë, na guëquebia favurë de lë'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.

³³ Perë si talë nanú el quë narni'i nádi'ill shmëna delantë lu ra mënë, na guna negar lë'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.

*Por Jesús nanú divisioni
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ 'Adë rúnëdi'i të shgabë të de quë zeldënúa paz lu guë'dchiliu rë'. Pues adë zeldënúdia'a parë cuedchí ldu'u mënë con sa'll lu guë'dchiliu sino parë gac dividir mënë por shti'dza.

³⁵ Na zelda parë grë ra nguii guëasë rall guëc shtadë rall, shtsa'pë rall guëasë rall guëc shni'a rall. Nu ra lli'lli guëasë rall guëc suëgrë rall.

³⁶ De mudë de cadë tubi rall gac rall enemigu parë famili shtënë rall.

³⁷ 'El quë narac shtu'u shtádi' u shní'ai' más quë rac shtú'ull na, adë rlluí'idi'i gáqui' shmëna. El quë narac shtu'u llgá'ni' u shtsápi' más quë rac shtú'ull na, adë rlluí'idi'i gáquëll shmëna.

³⁸ El quë nadë gúnëdi'i renunci prupi deseó shtënëll, si talë adë nëdi'i gátill por na; si talë adë tsanáldëdi'ill shneza, nguii ni nasáquëdi'ill gáquëll shmëna.

³⁹ El quë narac shtu'u gac salvar vidë shtënëll, guënítill vidë shtëni', perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na, ni gac salvárell.

*Premi parë ra shmënë Jesús
(Mr. 9.41)*

⁴⁰ 'El quë narunë recibir cualquier tubi de lë'ë të, mënë ni también rúnëll recibir na. El quë narunë recibir na, mënë ni rúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na.

⁴¹ El quë narunë recibir tubi shmuzë Dios purquë ze'dë mënë ni de Dios, ni gúnëll recibir mizmë premi nardë'ë Dios parë ra shmuzë më nabíadi'dzë shti'dzë më. El quë narunë recibir tubi nguii za'quë purquë nall më za'quë, mënë ni gúnëll recibir premi shtë më za'quë.

⁴² Cualquier el quë naguëdë'ë tubi vasë nisë galë, të gu tubi más humildë shmëna, guldía rnia'a lu të, segurë guëdë'ë Dios tubi premi cá'all.

11

*Ra nabëshe'ldë Juan Bautista lu Jesús
(Lc. 7.18-35)*

¹ Iurë Jesús gualú guni'i më lla mudë guzia'a ra chi'bë chupë shini gusë'dë më, bër'u'u më nga'li parë zia'a më. Bëlua'a më diza'quë lu ra mënë guë'dchi narëta' guëlladchi.

² Juan nanú lachigui'bë perë bini' lo quë naquëhunë Cristo. Iurní bëshé'ldi' bëldá shmëni'; tsagná rall lë'ë Jesús

³ parë guagna'bë di'dzë rall lu më:

—¿Gu lë'ëll nal Cristo, el quë napë quë guëdchini por partë shtë Dadë Dios, u napë quë guëlezë na'a stubi naguëdchini?

⁴ Jesús repi:

—Gulë tsaguëchi lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të.

⁵ Gulë biadi'dzë grëtë' lo quë naguná të: ra ciegu rna; ra cujë rzë; ra narac galguidzë ru'dzë ládi', guzunë rall; grë ra cue'të bëabrí rini rall. Ra tégulë gubani rall stubi. Grë ra prubi quëquë diaguë rall diza'quë parë gac salvar rall.

⁶ Guëquitë ldu'u ra naná tsagla'guë tsaldí ldu'i na, grë ra nartúdi'i lúhi' gáquëll shmëna.

⁷ Iurë lë'ë shmënë Juan zëagzë, iurní Jesús guzublú quëadi'dzë më shcuendë Juan. Repi më lu ra mënë:

—¿Pë guagná të lu shlatë; tubi ziquë gui'lli narni'bi mbë?

⁸ Aquëdi'i. ¿Pë guagná të lu tubi nguii nanacu lari chulë? Aquëdi'i. Lë'ë të nanë të de quë grë ra naracu con lari nalasac zihani dumí, quërelde rall lidchi rëy.

⁹ Por fin ¿pë guagná të lu tubi muzë shtë Dios? Perë sí, de verdá guná të tubi

muzë shtë më mayurë quë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë.

¹⁰ Juan na el quë narni'i Sagradas Escrituras:

Na guëshe'lda tubi naguadi'dzë por na antsë guëlua'alul lu mënë.

¹¹ Guldía rnia'a, grëtë' ra mënë nagubani tiempë guahietë, nápëdi'i rai' más hunurë quë Juan. Perë rnia'a lu të, el quë namás humildë entrë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtëna, napë rall más hunurë quë Juan.

¹² 'Dizdë Juan Bautista hashtë iurne', ra mënë mal rac shtu'u rall guëzalú rall diza'quë shtë Dios parë adë tsutédi'i mënë catë rnibë'a Dios. Ra narac shtu'u tsuté nezë za'quë, runë rall llëru'bë fuersë parë tsuté rall.

¹³ Grëtë' lo quë nabëquë'ë ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu lo quë nabëquë'ë Moisés, guni'i rai' lo quë narac shtu'u Dios hashtë tiempë shtë Juan Bautista.

¹⁴ Si talë lë'ë të rac shtu'u të tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a de Juan, náhi' ziquë Elías. Juan náhi' el quë muzë shtë Dios guni'i guahietë napë quë guëdchini.

¹⁵ Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien lo quë narnia'a.

¹⁶ 'Guadi'dza tubi comparaciuni lla na mënë tiempë ne'. Lë'ë rall na rall ziquë lliguë'në nacaguitë. Zúbëga'a rall lu lliguë'a nu rni'i rall fuertë lu sa' rall:

¹⁷ "Bëdi'ldi na'a musiquë lëgrë perë adë bëguí'idi'i të. Bëdi'ldi na'a cantë tristë perë adë bí'nidi'i të."

¹⁸ Bëdchini Juan; adë gudáudi'i' zihani cusë nu adë bi'i'di'i' licor, perë lë'ë të rni'i të de quë nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'; por ni adë guanáldëdi'i të lë'i'.

¹⁹ Lueguë bédchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios; rni'i të rau sha'ta nu rni'i të ruhia vini. Rni'i të nahia amigu shtë pecadurë nu amigu shtë ra narunë cubrë impuestë, por ni adë rialdídí'i ldu'u të shti'dza. Manërë nacanihunë Dios na ziquë llni; rlu'a'ain la'ni vidë shtë ra naná riasë shti'dzë më de verdá.

*Ra mënë adë guasëdi'i rall shti'dzë më
(Lc. 10.13-15)*

²⁰ Iurní lë'ë Jesús guzublú quëgni'i më lu ra mënë guë'dchi catë bënë më más milagrë ru'bë purquë ra mënë ni, adë bëabrídi'i ldu'u rall con Dios. Iurní guni'i më:

²¹ —Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín. Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Betsaida; purquë si talë mënë shtë Tiro nu Sidón nianá rall grë ra milagrë naguná të, pues hia niac cambi mudë nanabani rall; niabrí ldu'u rall con Dios. Niazubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë señi de quë bënë nadzë'ë mudë nanabani rall.

²² Na rnia'a lu të, dzë guëshe'ldë Dios juici guëc mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të.

²³ Nu rnia'a lu të naquëreldë guë'dchi Capernaum, runë nadchini të por tantë llni nabë'në të recibir, perë tsalú të lugar catë quëbezë ra tégulë purquë mënë shtë ciudá Sodoma, si talë nianá rall milagrë cumë ziquë guná të, pues todavía nianá quëbezë guë'dchi Sodoma iurne'.

²⁴ Perë rnia'a lu të, dzë shtë juici lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë quë ra mënë shtë regiuni shtë Sodoma.

*Gulë te'e lua parë cuedchí ldu'u të
(Lc. 10.21-22)*

²⁵ Tiempë ni Jesús biadi'dzënúhi' Shtádi':

—Dadë, dushquíllil, rnibë'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ël, Dadë; bëluá'al shtí'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rallin. Perë nacahi shtí'dzël bënë'l parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, ra mënë narianaldë tēchi lligabë nguiu.

²⁶ Zni bënë'l Dadë purquë zni rac shtú'ul gac.

²⁷ 'Lë'ë Shtada bēne'e grëtë' cusë rē' parë na; ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më; gunguë bë'a mënë Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguiu ni Shtada.

²⁸ Gulë te'e lua grëtë' el quë narbedchídi'i ldu'i, grë të nariashac ldu'i por duldë shtë të, guënehia paz parë lë'ë të.

²⁹ Gulë bëca'a yuguë naguëdchi'ba guëc të nu gulë bēsë'dë shti'dza. Nadú'uhia nu

nalë pacënci nahia. Gulë te'e lua të guëdzëlë të descansë parë almë shtë të.

³⁰ Ldai' nabëluá'ahia lu të, nalë sen-cigi nahin parë gua'a të ziquë tubi yuguë shashu. Lo quë narnibé'ahia adë nagánëdi'in.

12

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u dzë narzi'i ldu'u mënë

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ La'ni ra dzë ni Jesús zia'ai' nezë shtë në më catë rgabní trigu. Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, ra shini gusë'dë më bédchini galërldia'në ldu'u rai'. Iurní guzublú caniashi rai' du'u shtë trigu parë quéháu rai' béd'chi trigu.

² Iurë lë'ë ra fariseo guná rall lo quë nabë'në rai', repi rall lu Jesús:

—Guná, ra shini gusë'dël quëhunë rall lo quë naprovidë según lëy. Caniashi rall du'u dzë narzi'i ldu'u mënë.

³ Jesús repi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të histori lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë tēchi'? Bëldia'në David nu guatēhi' lidchi Dios.

⁴ Guna'zi David guetështildi sagradë. David gudáuhi' guetështildi ni, perë según lëy shtë Dios sulë bëshuzi napë rall dereché gau rai' guetështildi sagradë, lédëdi'i David con ra mënë nananú con lë'i'.

⁵ Hia bi'ldi të lëy shtë Moisés. Ra bëshuzi shtë iádu'u adë rzí'idi'i ldu'u rall dzë descansë por trabaju nanapë rai'; nu nádi'in duldë.

⁶ Na rnia'a lu të, zuga'a tubi nguii ndë'ë naná más importantë quë iádu'u.

⁷ Lë'ë të, ¿pë adë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Na rac shtua'a guëga'a ldu'u të sa' të más quë ra ma narne'e të lu bëcu'guë ziquë ofrendë”. Si talë riasë të di'dzë ni, adë gúnëdi'i të condenar ra nanápëdi'i faltë.

⁸ Lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nápi' autoridá nu pudërë parë guëni'i' pë gunë mënë dzë narzi'i ldu'u mënë.

Tubi nguii nagubidchi guiá'ai'
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Iurní Jesús bëru'u lugar ni. Guatë më la'ni iádu'u shtë ra mënë.

¹⁰ Nga'li zuga'a tubi nguii nagubidchi tubi guiá'ai'. Perë ra fariseo rac shtu'u rall guëdzëlë rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë Jesús. Iurní guna'bë di'dzë rall lu Jesús: —Según lëy ¿gu nanú permisi gunëac mënë narac llu'u grë ra dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹¹ Repi Jesús:

—¿Chu de lë'ë të si talë guëni'til tubi lli'li, si talë ldaguë ma la'ni guërzú dzë descansë, pë adë tsaldúdi'i të ma?

¹² Pues más nasac vidë shtë nguii quë lli'li. Zni nanú permisi gunë mieti bien dzë narzi'i ldu'u ra mënë.

¹³ Iurní repi më lu nguii nagubidchi guiá'ai':

—Bëldí guiá'al.

Lë'ë nguii bëldí guiá'ai'. Lueguë bëac guiá'ai'; bëa'në guiá'ai' ziquë na stubi guiá'ai'.

¹⁴ Iurní bëru'u ra fariseo. Guzublú rall quili rall manërë parë quini rall lë'ë Jesús.

Lo quë nabëquë'ë Isaías

¹⁵ Iurë guc bë'a Jesús pë quëhunë ra fariseo, bëru'u më; zia'a më stubi lugar. Perë cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Jesús bënëac grëtë' narac llu'u.

¹⁶ Nu bédë'ë më ordë de quë adë guadí'dzëdi'i ra mënë chu na më.

¹⁷ Zndë'ë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë Isaías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Ndë'ë lë'ë shmuza nagulëa; el quë nalë rac shtua'a nu el quë narquitë ldu'a'a.

Guëdë'ëhia Espíritu Santo cuezënúhi' më ni. Guëni'i më lu mënë nanádi'i më israelitë de quë ze'dë guëdchini juici shtë Dios.

¹⁹ Adë guadí'dzëdi'i më tantë. Na më nadu'u.

Adë rtá'lëdi'i më di'dzë; adë guëni'idi'i më fuertë nezë.

²⁰ Na më pacënci; adë nádi'i më ziquë el quë narguitsu gui'li.

Nádi'i më ziquë el quë narsëaldë mëchi narquë gui'i.

Cuezë më hashtë cueshtë gobiernë shtëhi'; guëni'bë'a më manërë justë.

²¹ Mënë nanádi'i më israelitë, tsaldí ldu'u rall shti'dzë më parë gac salvar rall.

Guni'i ra mënë napë Jesús mēdzabē la'ni ldu'i'

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Iurní bēdchininú mënë tubi nguiu lu Jesús. Nall ciegu nu gu'pē. Bē'nē mēdzabē nananú la'ni ldu'u nguiu ni parē adē rnádi'ill nu rní'idi'ill. Jesús bēnēac lē'i'. Iurní guná nguiu, nu clarē biadi'dzē nguiu.

²³ Grētē' ra mënë narēta' nga'li, guasē ldu'u rall nu bēdzēguē' ldu'u rall. Guni'i rall:

—¿Pē lē'ēdi'i llēbní David ndē'ē, el quē nacabēza'a?

²⁴ Perē ra fariseo bini rall lo quē naguni'i mënë; guni'i rall:

—Perē hiumbrē rē' rgull mēdzabē por pudērē shtē Beelzebú, jēfē shtē ra mēdzabē.

²⁵ Perē guc bē'a Jesús lo quē narunē rall shgabē rall. Iurní repi mē:

—Si talē grē mënë shtē gobiernē rdildi cuntrē mizmē sa' rall, tsalú gobiernē. Igual gac con tubi guē'dchi nu si talē tubi famili rdildi entrē lē'ē rall, guēdchini tiempē tsalú famili ni.

²⁶ Nu Satanás, si talē Satanás nadivididē mizmē lē'ēll, tsalú pudērē shtēnēll; guēnibē'adi'ill shmēnēll iurní.

²⁷ Si talē rguhia mēdzabē por pudērē shtē Beelzebú, ¿chu runē compa'ni ra mënë sa' tē nargú mēdzabē la'ni ldu'u mënë? Mizmē nguiu ni gunē rall juzguē lē'ē tē.

²⁸ Perē si talē con pudērē shtē Dios rguhia mēdzabē, hia bēga'a iurē; guēlladchi zuga'a Dios parē guēnibē'ai' lē'ē tē.

²⁹ ¿Lallē gac tsutē tubi nguba'nē lidchi tubi nguiu fuertē tē parē guēdchisull pē shtēnē mënë? Primērē napē quē guēl'bill nguiu ni, iurní sí, zac guēdchisull pē shtēnē mënë ni.

³⁰ 'El quē nanēdi'i guēni'i favurē de na, nall cuntrē de na. El quē nadē rtēádi'i mënë lua, na ziquē tubi narsēllu'nē mënë lua.

³¹ 'Rnia'a lu tē de quē zac perdunē grē duldē shtē ra nguiu nu grētē' didzabē narni'i rall, gunē mē perdunē, perē si talē guni'i mënë di'dzē mal cuntrē Espiritu Santo, ni sí, jamás adē nídi'i perdunē.

³² Cualquier narni'i didzabē guēc nguiu nabēshe'ldē Dios, zac perdúnēll perē el quē naruadi'dzē cuntrē Espiritu Santo, jamás adē gáquēdi'i perdunē parē guēdubi tiempē

lu guē'dchiliu rē', nilē lu stubi guē'dchiliu nanadē tsalúdi'i.

Nashi shtē hiaguē rlua'a pē hiaguin (Lc. 6.43-45)

³³ 'Si talē hiaguē nahin cusē za'quē, zni rne'ein nashi za'quē. Si talē hiaguē nahin mal, pues nashi mal rne'ein. Shnashi hiaguē rlua'a pē hiaguin.

³⁴ Lē'ē tē llēbní mbe'ldē, ¿lallē gac guēni'i tē cusē za'quē? hia quē lē'ē tē mizmē lē'ē tē na tē mal. Pues ruadi'dzē tē zihani di'dzē dzabē naze'dē la'ni ldu'u tē.

³⁵ Nguiu za'quē ruadi'dzēll cusē za'quē purquē cusē za'quē nanú la'ni ldu'ull. Perē ra nguiu mal ruadi'dzēll cusē mal purquē cusē mal nanú la'ni ldu'u rall.

³⁶ Perē na rnia'a lu tē, dzē shtē juici grē mieti guēdē'ē rall cuendē lu Dios por grē ra di'dzē nagúpēdi'i rall cuidadē.

³⁷ Purquē según di'dzē nabiadi'dzē tē, gunē mē juzguē lē'ē tē; gac salvar tē u gac condenadē tē.

Ra mënë mal rac shtu'u rall guēná rall tubi milagrē

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a lēy lu Jesús:

—Mēsē, rac shtu'u na'a guēná na'a tubi se'ni, tubi milagrē ru'bē gúnēll.

³⁹ Jesús bēquebi:

—Mënë mal nalē rac shtu'u rall guēná rall tubi se'ni nu milagrē ru'bē, perē hia jamás adē chu guēné'eru'u más se'ni, sulē se'ni ziquē naguc con Jonás.

⁴⁰ Ziquē Jonás gua la'ni mbeldē durantē tsunē dzē nu tsunē gue'lē, zni zac con nguiu nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu; guēca'chi ra mënë lē'i' la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunē dzē nu tsunē gue'lē.

⁴¹ Grē ra naguquērdē ciudá shtē Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquērdē ne', nu guēni'i ra mënë shtē Nínive ra mënë nanabani ne' na rall culpablē purquē ra mënë shtē Nínive, iurē bini rall shti'dzē Jonás, bēabrí ldu'u rall con Dios. Gulē guná, hia bēdchini tubi más mē importantē quē Jonás.

⁴² Iurē gac juici shtē Dios, lē'ē reina nagunibē'a ladzē Sur, tsasuldill nu gúnēll juzguē mënë nanabani ne'; na rall culpablē

purquë na'a ni bidë guënall lu Salomón të guëquë diáguëll llgabë shtë Salomón; perë gulë guná, hia bédchini tubi más më impor- tantë quë Salomón.

Mëdzabë mal nabëabré ldu'u mënë
(Lc. 11.24-26)

⁴³ Turë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguui, rzëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuézëll perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rní'ill:

⁴⁴ “Guëabréa ldu'u mënë catë bërua'a”. Bëdzélëll nguui ziquë tubi hiu'u bien ar- regladë nu limpi.

⁴⁵ Iurní tsaglli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë l'éll; riuté rall la'ni ldu'u nguui ni. Por fin bëa'në nguui peor quë antsë. Zni gac suceder con ra mënë mal rë'.

Shni'a nu bëchi Jesús
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Nianá Jesús zia gla'guë quëadí'dzi' lu ra mënë zihani, iurní bédchini shni'a më con ra bëchi më. Rëta' rai' tēchi fuërë nu rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' l'é'ë më. [

⁴⁷ Bédchini tubi nabédchininú rsunë lu Jesús. Guni'ill:

—L'é'ë shní'al nu ra bëchil zuga'a rai' tēchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' l'é'ë.]

⁴⁸ Perë l'é'ë më repi lu naganú rsunë:

—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?

⁴⁹ Iurní bë'në më sēñi con guia'a më; guni'i më shcuendë ra shini gusë'dë më:

—Ndë l'é'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha

⁵⁰ purquë grëtë' el quë narunë según voluntá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.

13

Comparaciuni shtë nartë'tsë bē'dchi
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Mizmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë bēdëá rall lugar catë quëbezë më.

² Por ni Jesús guatë la'ni tubi barcu; iurní guzubë më parë guëlua'a më. Grëtë' ra mënë bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u.

³ Caglua'a më zihani cusë por compara- ciuni. Guni'i më:

—Tubi nguui guagtë'tsëll bē'dchi.

⁴ Iurë bētë'tsëll bē'dchi, du'pë bē'dchi gu- laguë lu nezë, hia nga'li bédchini ra ma'ñi. Gudáu ma ra bē'dchi.

⁵ Stu'pë bē'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Hia bē'dchi ni nas- esë galdanin purquë du'pë guiu'u nanú

⁶ perë iurë l'é'ë ngubidzë bëru'u, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chi; gubidchin.

⁷ Stu'pë bē'dchi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin.

⁸ Perë stu'pë bē'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Nga'li bēdë'in cusechë. Bēdä bē'dchi bēdë'ë tubi gahiu'a por tubi. Sëbëldahin bēdë'ë sesenta por tubi bē'dchi. Stubi bēdë'ë galdë bi chi por tubi.

⁹ Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Pëzielú guni'i më comparaciuni
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú ruadí'dzël lu ra mënë por com- paraciuni?

¹¹ L'é'ë më bëquebi:

—Dios bēshe'ldë llni guëc të parë riasë të manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë adë bēshé'ldëdi'i Dios llni guëc rall parë gac bë'a rall manërë narnibë'a më.

¹² El quë narac shtu'u tsasë shti'dzë më, guëdë'ë më más llni, perë el quë nanëdi'i tsasë shti'dzë më, tsabsú grë llni nanápëll.

¹³ Por ni quëadi'dza por comparaciuni purquë l'é'ë rall rna rall lu milagrë shtëna perë adë riasëdi'i rall.

¹⁴ Zni na rall. Guc cumplir shti'dzë Isaías el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ëi':

L'é'ë të, sí, segurë guini të perë adë riasëdi'i të.

Segurë guená të perë adë guëdë'ëdi'i të cuendë

¹⁵ purquë nalë naguëdchi ldu'u mënë. Adë nēdi'i rall tsasë rall; adë nēdi'i guëdë'ë rall cuendë shti'dzë Dios.

Nēdi'i rall guëdchini llni guëc rall.

Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të.

Nēdi'i rall tsasë rall parë guëabré ldu'u rall con na

parë gunëaca almë shtë rall të gac salvar rall.

16 'Dichusë të purquë riasë të lo quë narná të nu rdë'ë të cuendë shti'dza.

17 Guldía rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë nu mënë za'quë naguquërdë antsë, guc shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna perë adë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë shtëna nabini të perë adë bínidi'i rai'.

Jesús biadi'dzë shcuendë bē'dchi
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'Gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narunë cuntienë comparaciuni shtë naquëgtë'tsë bē'dchi.

19 Grë ra nabini díza'quë narni'i lla rnibë'a Dios ziquë rëy perë riasëdi'ill, nall ziquë bē'dchi nagulaguë lu nezë. Ridë mëdzabë; rdchisú mëdzabë diza'quë nabëcabní më la'ni ldu'ull.

20 Bē'dchi nagulaguë lu guiu'u guë'ë, na ziquë mënë narini diza'quë; rëuu' ldu'u rall diza'quë; lueguë rca'a rallin con gustë.

21 Perë cumë ziquë plantë nanápëdi'i shlu'chi, adë tsaglá'guëdi'i rall shnezë më. Iurë lë'ë ra mënë rzac zi rall lë'ëll por shti'dzë Dios u iurë rzunaldë mënë lë'ëll, lueguë réazë guëtëll.

22 Bē'dchi nagulaguë ladi gui'lli guitsë, na ziquë el quë narini diza'quë perë por tantë rac ldu'u rall por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtu'u rall gac rall ricu, hia adë rianáldëdi'i rall tēchi diza'quë. Grë dese mal na ziquë gui'lli guitsë narte'e ra plantë nu adë rdë'ëdi'in cusechë.

23 Perë bē'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë ra mënë narini diza'quë shtë Dios. Riasë rall pë runë cuntienë shti'dzë më. Nall ziquë plantë nardë'ë cusechë. Bēldá rall rdë'ë tubi gahiu'a por tubi bē'dchi. Sēbēldahin rdë'ë sesenta por tubi, nu stubi rdë'ë galdë bi chi por tubi.

Comparaciuni shtë gui'lli mal ladi trigu

24 Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi nguui nabëcabní bē'dchi za'quë lu guiu'u shtëni'.

25 Perë iurë lë'ë rall naga'si rall, bēdchini tubi enemigu. Hia hiembrë ni bēcabní gui'lli mal ladi trigu. Lueguë zía'all.

26 Iurë lë'ë trigu guaru'bin nu lë'ë du'u bēru'u, también lë'ë gui'lli guaru'bin ladi trigu.

27 Iurní muzë shtë lamë repi rall: “Dadë, bē'dchi nabëcabnil lu lachi ¿pë bē'dchi za'quin? ¿Callë bēru'u gui'lli mal gualdani ladi trigu?”

28 Lë'ë nashtënë guiu'u guni'i: “Aquë, tubi enemigu bēcabní bē'dchi gui'lli”. Iurní ra muzë guna'bë di'dzë rall: “¿Gu rac shtú'ul guiá na'a të guédashi na'a grëtë' ra gui'lli mal?”

29 Perë lë'ë lamë guni'i: “Aquëdi'i purquë si talë gashi të gui'lli mal, nu zac trigu gashi të.

30 Mejurë ziaru'bin juntë hashtë tiempë shtë cusechë. Iurní guë'nibé'ahia ra muzë të parë guëtéá rall gui'lli mal primërë nu guëli'bin, gac manullin të parë tsequin. Hia despuësë guëdeá trigu të parë tsutsá'uhin.”

Comparaciuni shtë bē'dchi mitu'në
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi bē'dchi mitu'në. Tubi nguui guacabní bē'dchi lu shguiú'ull.

32 Bē'dchi ni na más mitu'në quë grë ra bē'dchi, perë iurë ra plantë riaru'bë, llëru'bë na hiaguë más quë grë plantë shtë lachi. Hia iurní ridë ra ma'ñi; bēdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Lc. 13.20-21)

33 Guni'i më stubi comparaciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi ldë levadurë nabēdchi'bë na'a con tsunë medidë harinë. Bēshepi levadurë hashtë bēdë'ëin fuersë grë nacubë.

Bēlua'a më con zihani comparaciuni
(Mr. 4.33-34)

34 Guni'i Jesús grëtë' ra cusë rë' lu ra mënë con comparaciuni. Ni tubi cusë adë guní'idi'i më sin comparaciuni.

35 Zndë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë: Guadi'dza por comparaciuni.

Guadi'dza ra cusë naga'chi dizdë iurë lë'ë Dios bēcue'shtë guë'dchiliu.

Jesús biadi'dzë shcuendë gui'lli mal

³⁶ Iurní bëtë'tsë Jesús mënë. Guatë më tubi hiu'u. Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu repi rai':

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni shtë gui'lli mal.

³⁷ Iurní Jesús repi:

—El quë narcabní bē'dchi za'quë, quëhúni' representar nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

³⁸ Hia lachi runë significar guë'dchiliu. Bē'dchi za'quë quëhunë representar ra mënë nabē'në recibir Dios ziquë rëy. Hia lē'ë gui'lli mal runë significar mënë narzu'bë diaguë shti'dzë mëdzabë.

³⁹ Enemigu nabëcabní bē'dchi mal, na mëdzabë. Ra cusechë runë significar fin shtë guë'dchiliu. Hia narca'a cusechë ni, na ra ianglë.

⁴⁰ Ziquë ra gui'lli mal guëdëahin të parë tsahin lu gui'i, zni gac iurë guëdchini fin shtë guë'dchiliu.

⁴¹ Guë nibë'ahia tsa ra ianglë parë guëtëa rai' ra mënë narunë mal nu grë narsini sáhi' lu duldë. Na rall ziquë tubi guë'ë catë rredë mënë.

⁴² Grëtë' ra hiumbrë ni tsa rall lu gui'i shtë gabildi catë gu'në rall nu hashtë guëchushí lai' rall.

⁴³ Iurní ra shini Dios guëcabtsë'ë rai' ziquë ngubidzë catë rnibë'a Dios, Shtadë rai'. Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Comparaciuni shtë tesurë nabëga'chi

⁴⁴ 'Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi tesurë nabëca'chi mënë lu tubi guiu'u lachi, perë tubi nguiu bëdzëlë tesurë ni. Iurní bëquitë ldú'ull. Bëcá'chill tesurë ni la'ni guiu'u stubi. Bëtuu'll grëtë' shtë'nëll parë sí'll guiu'u catë nanú tesurë.

Comparaciuni shtë perla nallasac

⁴⁵ 'Tambiën lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi narzi'i perla fini. Ziatíllil perla namás lasac.

⁴⁶ Iurë lē'ëll bëdzëlëll perla namás lasac, iurní guëtuu'll grëtë' lo quë nanápëll të parë sí'll perla ni.

Comparaciuni shtë guë'shu

⁴⁷ 'Nu zac lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi guë'shu nabëtia'a mënë lu nisë të guëna'zi guë'shu grëtë' clasë mbeldë.

⁴⁸ Iurë lē'ë guë'shu guadzë, mënë narna'zi mbeldë rgu rall guë'shu rua' nisë. Hia nga'li zubë rall parë rbë rall mbeldë. Rgutsa'u rall ra mbeldë za'quë la'ni tubi tēpë. Hia grë ra mbeldë nadë rllu'idi'i rru'ldë rall tubi ladë.

⁴⁹ Zni gac fin shtë guë'dchiliu.

⁵⁰ Guëdchini ra ianglë lu guë'dchiliu parë cuë rai' ra mënë narunë mal ladi ra mënë narunë bien të parë tsa ra hiumbrë mal gabildi catë nanú be'lë. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

Tesurë cubi nu nagushë

⁵¹ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Gu riasë të grëtë' cusë rë'?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Aha, Dadë. Riasë na'a.

⁵² Iurní repi më:

—Tubi mësë shtë lëy naná bësë'dë shcuendë lugar catë rnibë'a Dios, iurë rluá'all stubi sa'll, nall ziquë tubi lamë shtë hiu'u. Rac rgu lamë cusë cubi nu rac rgull ra cusë guahietë. Zni lē'ë mësë rac rluá'all enseñansë cubi nu enseñansë antigu.

Jesús bëabré guë'dchi Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Iurë Jesús gualú guni'i më grë ra comparaciuni, iurní gubi' më nga'li.

⁵⁴ Bëabré më guë'dchi shtë'në më. Nga'li guzublú quëglua'a më la'ni iádu'u shtë rall. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë nu guni'i rall:

—¿Callë guagsë'dë nguiu rë'? ¿Chull bédë'lë tantë lli? ¿Lallë rúnëll milagrë ru'bë?

⁵⁵ Nu ndë'ë lē'ë shini carpintërë José, nu shní'all María. Bëchill Jacobo nu José, Simón nu Judas.

⁵⁶ Nu ra zánëll tambiën quërdë'nú rall lē'ë hia'a. ¿Callë nezë guagsë'dëll grëtë' cusë rë'?

⁵⁷ Adë bëgá'adi'i guzac mënë shtë guë'dchi; bē'nëdi'i rall cuendë de lē'ë më. Jesús repi:

—Adë rúnëdi'i mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios ladzë muzë, nilë por shfamíllil.

Stubi lugar sí, runë ra mënë rëspëti lë'ë muzë shtë Dios.

⁵⁸ Adë bënëdi'i më zihani milagrë nga'li purquë adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.

14

Guti Juan Bautista

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

¹ Tiempë dzë ni, Herodes guc rëy shtë Galilea. Bínill famë shtë Jesús.

² Iurní répill lu ra narunë sirvë lull:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë; por ni nápëll pudërë; rúnëll milagrë ru'bë.

³ Perë Herodes hia nanëll de quë antsë lë'ëll gunibé'all tsa Juan lachigui'bë lí'bi' con cadënë. Bënë Herodes zni por causë Herodías naná tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill.

⁴ Zihani vueltë Juan guni'i lu Herodes:

—Adë nádi'i bien cuá'al tse'lë bëchil ziquë tsé'lël.

⁵ Herodes guc shtu'u quínill lë'ë Juan perë bëdzëbëll por ra mënë purquë casi grë mënë guni'i rall de quë Juan na tubi naguni'i shti'dzë Dios.

⁶ Perë guc lë Herodes; shtsa'pë Herodías bëguí'ill lu grë ra invitadë shtë Herodes. Nu bëquitë ldu'u Herodes bëgui'i lliguëna'a ni.

⁷ Bënë Herodes prometer con juramentu guëdë'ëll cualquier cusë naguëna'bë lliguëna'a.

⁸ Iurní lë'ë lliguëna'a guagni'i lu shní'ai' nia'a pë guëná'bëll lu Herodes. Shní'all bëquili guëni'i shtsá'pëll të guëná'bëll lu Herodes:

—Ne' guënë'el guëc Juan Bautista tsu la'ni tubi platë.

⁹ Nalë gulaguë tristë ldu'u Herodes, perë hia cumë bënëll jurar delantë lu ra invitadë shtë'nëll,

¹⁰ iurní gunibé'all de quë gati Juan nu guëdë'ë ra sultadë lo quë naguna'bë lliguëna'a. Gunibë'a Herodes guriuguë guëc Juan lachigui'bë.

¹¹ Iurní be'dënú sultadë guëc Juan la'ni platë; bënë'ë rall cua'a lliguëna'a. Nu lë'ëll bënë'ëin cua'a shní'all.

¹² Iurní bini ra naguanaldë lë'ë Juan; bënëchini rai' nga'li parë bia'a rai' cuerpë

shtë Juan parë guaca'chi rallin. Hia despuësë guaguëchi mënë lu Jesús de quë lë'ë Juan guti.

Jesús bënë'ë nagudáu ga'i mili nguiu

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Iurë lë'ë Jesús bini naguni'i Herodes de lë'ë më, bëru'u më nga'li, sulë lë'ë më con ra shini gusë'dë më. Güe'pi rai' tubi barcu; zia'a rai' tubi lugar catë chu nádi'i. Perë iurë bini ra mënë nu guc bë'a rall ca zia'a më, bëru'u rall guë'dchi parë zia'a rall lugar ni.

¹⁴ Bënëchini më rua' nisë; bëru'u më la'ni barcu; guná më cantidá mënë. Iurní bëga'a ldu'u më lë'ë ra mënë nu bënëac më grë ra narac ll'u.

¹⁵ Iurë riu' gue'lë, iurní ra shini gusë'dë Jesús bënëchini rai' lu më nu repi rai':

—Hia guadze'. Ni tubi adë chu quërdëdi'i lugar ndë'ë. Guchi lu ra mënë të guzëá rall; tsa rall lu ra guë'dchi naquë guëlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.

¹⁶ Jesús repi:

—Rquí'nidi'i guzëá rall; gulë bënë'ë nagáu rall.

¹⁷ Lë'ë rai' repi rai':

—Adë chu nápëdi'i nagáu rai', niétiquë ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

¹⁸ Jesús guni'i:

—Gulë gude'enuhin ndë'ë.

¹⁹ Iurní gunibë'a më subë ra mënë lu gui'lli. Iurní guna'zi më guetështildi, guzëá ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Iurní gubi'a më lu gube'e. Bënë'ë më graci lu Dios nu bëshullë më guetështildi. Iurní bënë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Lë'ë rai' gudi'dzin cua'a ra mënë.

²⁰ Grëtë' ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. Despuësë guadze' chi'bë chupë tēpë grë ra pedasë nabë'në subrë.

²¹ Grë ra naná gudáu guetështildi na rall ziquë ga'i mili nguiu sin adë nagábëdi'i ra na'a nilë ra lliguë'në.

Jesús ziazú më lu nisë

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Iurní Jesús gunibë'a më parë guzia'a ra shini gusë'dë më la'ni barcu parë quiblú rai' lu më stubi ladë rua' nisë. Quëgni'i më lu ra mënë parë guzëá ra mënë.

²³ Despuësë de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parë guëni'inú më Shtadë më. Iurë lë'ë gue'lë gu', Jesús zuga'a më lë'ësë më nga'li.

²⁴ Lë'ë barcu ziazú casi guërudë nisë. Mbë con nisë nalë nadushë runin parë barcu purquë mbë ze'dë al contrari con zihani fuersë.

²⁵ Hia ze'dë grëgue'lë; Jesús ze'dë guëdchíni' catë ziazú rai'. Ziazú më lu nisë.

²⁶ Iurë shini gusë'dë më guná rai' rzë më lu nisë, bëdzëbë rai'. Gurushtiá rai' fuertë:

—Aquë tu fantasmë ze'dë.

²⁷ Perë lueguë guni'i Jesús lu rai':

—Gulë gapë valurë. Na ndë'ë. Adë rdzëbëdi'i të.

²⁸ Iurní lë'ë Pedro repi lu Jesús:

—Dadë si talë lë'ël ni'i, gunibë'a të nu na sëa lu nisë parë guelda catë zul.

²⁹ Jesús repi:

—Gude'e pë.

Iurní lë'ë Pedro bietë la'ni barcu. Guzublú rzëhi' lu nisë parë tsáhi' catë zuga'a më

³⁰ perë iurë bëdë'ë Pedro cuendë por tantë fuersë nanapë mbë, bëdzëbëi' nu ré'azi' la'ni nisë. Iurní guni'i' fuertë:

—Bëlá na, Dadë.

³¹ Mizmë iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi më:

—¿Pë du'psë fe nápël? ¿Pëzielú adë ri-aldídi'i ldu'ul na?

³² Iurní lë'ë rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbë.

³³ Grë ra nazúbëga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret (Mr. 6.53-56)

³⁴ Gudëdë rai' stubi tëchi nisë. Bëdchini rai' tubi regiuni nalë Genesaret.

³⁵ Ra mënë shtë lugar ni bënguë bë'a rall lë'ë Jesús. Bëshe'ldë rall rsunë guëdubi regiuni shtë lugar de quë bëdchini më ndë. Be'dënú ra mënë lu më grëtë' ra mënë narac llu'u.

³⁶ Bënë rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më, bëac rall.

15

Lo quë narshi'ni ldu'u nguui (Mr. 7.1-23)

¹ Iurní bëldá fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, guabi'guë rall lu Jesús. Ze'dë rall ciudá Jerusalén. Guna'bë di'dzë rall:

² —¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlü hia'a? sino rau rall guetështildi sin quë riétidi'i guia'a rall.

³ Perë Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Pëzielú lë'ë të también adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë shtë Dios? Mejurë zianaldë të custumbrë shtë të

⁴ purquë Dios guni'i: “Gulë gapë rëspëti lu shtádël nu lu shní'al”. Nu guni'i Dios: “El quë nargué guëc shtádëll u guëc shní'all, napë quë zu rátill”.

⁵ Perë lë'ë të rni'i të stubi cusë. Rni'i të: “Si talë guëni'i nguui lu shtádëll u lu shní'all: Gáquëdi'i guna compaño lë'ë të purquë grë lo quë naniaca'a të de na, nahin ofrendë parë Dios”.

⁶ Rni'i të cualquier nguui narni'i zni, hiadë rquí'nidi'i guëdë'ë nguui dumí ca'a shtádëll. Zni cagni'i të lasáquëdi'i mandamientë shtë Dios. Más tsanaldë të tëchi custumbrë shtë të.

⁷ Na të falsë. Bien guni'i Isaías guahietë shcuendë të; bëquë'ëi' lo quë naguni'i Dios zdë'ë:

⁸ Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

⁹ Adë rllu'ídi'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguui.

¹⁰ Iurní guna'bë më ra mënë nu repi më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë tsasë lo quë narnia'a.

¹¹ Grë ra nariutë rua' nguui, lëdë nídi'i rshí'nidi'i lë'ë nguui. Más bien lo quë narru'u rua' nguui, ze'din de la'ni ldu'u nguui, ni sí rshi'nin ldu'u nguui.

¹² Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pë adë nanël de quë ra fariseo bëldënú rall lë'ël por di'dzë rë'?

¹³ Perë Jesús repi:

—Cualquier plantë nabëcabnídi'i Shtada, më naquëbezë gube'e, guie'shi ni con grë shlu'chin.

¹⁴ Adë gúnëdi'i të meter con lë'ë rall. Na rall ziquë ciegu nu rlua'a rall shti'dzë rall lu los de más ciegu. Si talë tubi ciegu guësëll sa'll, guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru.

¹⁵ Iurní Pedro repi:

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni rë'.

¹⁶ Jesús repi:

—¿Pë nu lë'ë të adë riasëdi'i të? ¿Pë na të ziquë los de más mënë?

¹⁷ ¿Pë adë rac bë'adi'i të, grëtë' lo quë naráu mënë zia'a la'ni nguii; despuësë rrú'uhin la'ni cuerpë?

¹⁸ Perë lo quë narru'u rua' mënë, ze'dë de la'ni ldu'u nguii. Ni sí, rshi'ni lë'ë nguii lu Dios

¹⁹ purquë la'ni ldu'u nguii rru'u grëtë' cusë mal: mal llgabë, rguini rall sa'll; rquënú rall sa'll; nu napë nguii zihani na'a nu napë na'a zihani nguii; rbaa'në rall pë shtë mënë; nu ruadi'dzë rall bishi; nu rni'i rall didzabë cuntrë Dios.

²⁰ Grë ra cusë rë' rshi'ni ldu'u nguii, perë parë gaul sin gúnëdi'il cumplir ra custumbrë ziquë guíbidil' guí'al, lëdë nídi'i narshi'ni ldu'u nguii lu Dios.

Tubi na'a nagualdí ldu'i Jesús

(Mr. 7.24-30)

²¹ Jesús bëru'u lugar ni; zia'a më parë regiuni shtë Tiro nu Sidón.

²² Tubi na'a më Cananea quëréldëll regiuni ni; bëdchíni' lu Jesús nu guní'll fuertë:

—Dadë, llëbní David, bëga'a ldú'ul na. Lë'ë shtsa'pa nanú tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nalë rzac zi shtsa'pa.

²³ Perë Jesús adë bëquëbidi'i ni tubi di'dzë. Iurní ra shini gusë'dë më bëdchini rai' lu më nu bënë rai' ruëguë lu më:

—Bënë lo quë narna'bë na'a rë' të guziá'all purquë nalë cagní'll nezë técha'a; ze'dë náldëll lë'ë hia'a.

²⁴ Iurní repi Jesús:

—Dios bëshe'ldë na nadë más parë guna sirvë ra më israelitë purquë na rall ziquë lli'li nabëniti lu Dios.

²⁵ Perë lë'ë na'a guabi'guë nu bëzullíbill lu më. Guní'll:

—Dadë bënë compa'ni na.

²⁶ Jesús repi:

—Nádi'i bien guëdchisúl guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

²⁷ Perë lë'ë na'a guni'i:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

²⁸ Iurní Jesús repi:

—Nanë, llëru'bë na fe shtënëll. Gaquin según rac shtú'ul.

Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë na'a bëac.

Bënëac Jesús zihani mënë

²⁹ Jesús bëru'u nga'li parë zia'a më rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Lueguë güe'pi më lu tubi lumë nu guzubë më nga'li.

³⁰ Cantidá mënë bëdchini rall catë quëbezë më. Bë'dënú rall cujë, ciegu, gu'pë, mancu, nu cantidá ra narac ll'u'u. Bëdchinínú rall lë'ë narac ll'u'u lu Jesús. Lë'ë më bënëac më lë'ë rall.

³¹ Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë iurë guná rall ra gu'pë biadi'dzë rall; ra mancu bëac rall, ra cujë bëabré guzë rall, ra ciegu bëabré guná rall. Ra mënë bënë alabar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios de Israel.

Jesús bëdë'ë nagáu tapë mili nguii

(Mr. 8.1-10)

³² Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu repi më:

—Nalë rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na. Nápëdi'i rall nagáu rall. Si talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi rall sin quë gaudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë.

³³ Ra shini gusë'dë më repi rai' iurní:

—¿Perë llallë gac guëdzëlë dau parë blac zihani mënë? Lugar rë' ni tubi adë chu nádí'i.

³⁴ Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Gadchi guetështildi nu du'pë mbeldë mitu'në.

³⁵ Iurní gunibë'a më parë subë ra mënë lu guiu'u.

³⁶ Iurní guna'zi më guëzá gadchi guetështildi nu guna'zi më ra mbeldë. Bëdë'ë më graci lu Dios. Lueguë lë'ë më

bëshullë mëhin. Bëd'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' gudi'dzë rai' parë ra mënë.

³⁷ Grëtë' ra mënë gudáu hashtë bielë rall. Despuësë gaulú gudáu rai', guadzë gadchi tēpē ra pedasë nabë'nē subrē.

³⁸ Grē ra nagudáu na ra ziquē tapē mili nguui sin nagábēdi'i na'a nilē ra lguē'nē.

³⁹ Despuësë Jesús bē'nē më despedir ra mënë. Iurní guatē më la'ni barcu parē zia'a më regiuni nalē Magdala.

16

Ra fariseo guna'bē guēná rall tubi milagrē

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ra fariseo nu ra saduceo bēdchini rall lu Jesús parē guētē'dē rall prēbē lē'ë më nihunē më nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bē rall guēlua'a më tubi milagrē con pudērē shtë Dios.

² Perē lē'ë më bēquebi:

—Guadze' rni'i tē: “Glli gac tubi dzē za'quē purquē lu gube'e nalē nallní rlua'a”.

³ Nu rsili rni'i tē: “Nedzē gac tubi mal tiempē purquē lu gube'e nallní nu rēta' shcahi”. Lē'ë tē na tē falsē; runguē bē'a tē lla rlua'a shcahi lu gube'e perē adē ráquēdi'i riasē tē sēñi shtë tiempē ne'.

⁴ Ra mënë mal nu mënë nadē rzu'bē diáguēdi'i shti'dzē Dios, rac shtu'u rall guēná rall tubi milagrē ru'bē perē adē guēnádi'i rall lu más sēñi; niétiquē guēná rall tubi sēñi ziquē gac con Jonás, el quē nabiadi'dzē shti'dzē Dios guahietē.

Iurní bēsēa'nēgá më lē'ë rall. Zia'a më.

Ldai' shtë ra fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Iurní lē'ë ra shini gusē'dē Jesús gudēdē rai' stubi ladē rua' nisē, perē bēa'ldē ldu'u rai' niua'a rai' guetēshtildi.

⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulē gupē cuidadē con levadurē shtë ra fariseo nu saduceo.

⁷ Ra shini gusē'dē më guzublú guni'i lu sa' rai':

—Aquē por adē chu nuá'adi'i guetēshtildi, por ni guni'i më zni.

⁸ Perē Jesús gac bē'a shgabē rall nu repi më:

—¿Pēzielú ruadi'dzē lu sa' tē adē nuá'adi'i tē guetēshtildi? Du'psē fe napē tē.

⁹ ¿Pē todavía runē fáltēru'u tsasē tē chu nahia? ¿Pē adē rēagnádi'i ldu'u tē ga'i guetēshtildi nagudi'dza parē ga'i mili nguui? ¿Bēldá tēpē bēca'a tē?

¹⁰ ¿Pē adē rēagnádi'i ldu'u tē gadchi guetēshtildi nagudi'dza gudáu parē tapē mili mënë? ¿Bēldá tēpē bēca'a tē?

¹¹ ¿Pēzielú adē rac bē'adi'i tē adē quēadi'dzēdia'a shcuendē shtë guetēshtildi? Gulē gupē cuidadē levadurē shtë ra fariseo nu ra saduceo.

¹² Iurní gac bē'a ra shini gusē'dē më de quē Jesús adē quēgní'di'i' shcuendē levadurē, sino shcuendē enseñansē narlua'a ra fariseo nu saduceo.

Guni'i Pedro na më Cristo

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Iurní guzia'a Jesús parē regiuni shtë Cesarea nanaquē Felipo. Iurní guna'bē di'dzē më lu ra shini gusē'dē më:

—¿Chu rni'i ra mënë chu nahia? nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu.

¹⁴ Lē'ë rai' bēquebi rai':

—Bēldá ra mënë rni'i rall nal Juan Bautista. Sēbēldá ra mënë rni'i rall nal Elías. Stubi tantē rni'i rall nal Jeremías u stubi naná biadi'dzē shti'dzē Dios.

¹⁵ Iurní repi më:

—Lē'ë tē ¿chu rni'i tē nahia?

¹⁶ Simón Pedro repi iurní:

—Lē'ël nal Cristo. Nal shini Dios nana-bani.

¹⁷ Jesús bēquebi:

—Dichusē nal Simón shini Jonás, purquē ni tubi nguui bēluá'adi'i lē'ël chu nahia sino quē Shtada naquēbezē gube'e; ni bēluá'ai' lul chu nahia.

¹⁸ Perē na rnia'a lul; lē'ël Pedro. Subrē tubi guē'ë ru'bē guna formar grupē shtë shmënë Dios naná rianaldē tēchi ldai' shtëna. Nu ni siquierē pudērē shtë galguti gúnēdi'i gan lu ra mënë narialdí ldu'i na.

¹⁹ Na guēnehia shti'dza ziquē liahi parē tsagní'íl lu ra mënë tē guēdchini mënë lu Shtada catē rnibē'a më. Lo quē narúnēl permitir es quē hia bē'nē më permitirin más antsē. Nápēl autoridá; guēní'íl napē mënë libertá. Lo quē narúnēl prohibē es quē hia bē'nē më prohibin dizdē más antsē.

Guëni'il chu naperdunë nu chu nádi'i per-dunë.

²⁰ Iurní guni'i Jesús tubldí; gunibé'ai' adë chu lu guadí'dzëdi'i ra shini gusë'dë më na më Cristo.

Guni'i më gati më

(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Dizdë iurní Jesús guzublú quëgni'i më lu shini gusë'dë më de quë lë'ë më napë quë guzia'a më Jerusalén nu de quë ra më guani'si shtë naciuni Israel nu ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra mësë narlua'a lëy, guëzac zi rall lë'ë më. Gunë rall zihani cusë cuntrë lë'ë më. Nu repi më de quë quini rall lë'ë më perë dzë tsunë tsashtë më ladi ra tëgulë.

²² Iurní lë'ë Pedro bia'a lë'ë më tubi ladë nu guzublú gudíldill lë'ë më. Guni'i Pedro:

—Aquë Dadë, ni lo quiere Dios. Nunquë adë guëdchínidi'i tédël cusë rë'.

²³ Perë Jesús bédchigrë lu më nu repi më lu Pedro:

—Guabsú lua, Satanás, lë'ël nal ziquë guë'ë narredë mënë. Adë riasëdi'il lo quë narac shtu'u Dios. Rúnël llgabë ziquë mënë shtë guë'dchiliu.

²⁴ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Si talë nanú tubi mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi vidë shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na nu guidë náldëll na.

²⁵ El quë nadë rac shtu'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánill parë siemprë; gac salvárëll.

²⁶ Adë pë rlluí'idi'i gunë nguii gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guënitill vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë lë'ëll. ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguii lu Dios parë gac salvárëll?

²⁷ Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con pudërë shtë Shtada. Guëdchinia con ra ianglë shtëné më. Iurní quilla cadë tubi nguii según lo quë nabë'nëll.

²⁸ Guldía nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guëná rall lua; iurní napa pudërë ziquë rëy. Guëdchinia parë guënbé'ahia.

17

Guc cambi Jesús stubi formë

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a më Pedro nu Jacobo nu Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai' lu tubi dani catë más guia'a.

² Iurní guc cambi Jesús stubi formë de-lantë lu rai'. Lu më rabtsë'ë ziquë ngubidzë. Hia shabë më bëaquin naquichi como llni.

³ Mizmë iurní guná ra shini gusë'dë më lu Moisés nu Elías; quëadi'dzënu rai' Jesús.

⁴ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Dadë, bien dzu na'a ndë'ë iurne'. Si talë rac shtú'ul guëdëntsa'u na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ël, tubin parë Moisés, stubin parë Elías.

⁵ Nianá lë'ë Pedro quëadi'dzë, iurní bédchini tubi shcahi narabtsë'ë nabësë'au lë'ë rai'. La'ni shcahi bédchini tubi bë. Nu bini rai' tubi voz narni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a con lë'i'. Gulë bëquë diaguë shtí'dzi'.

⁶ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë ni, bëzullibi rai' hashtë bëdia'a luquë rai' lu guiu'u nu bédzëbë rai'.

⁷ Iurní Jesús guabi'guë lu rai'. Bédchi'bë guia'a më guëc rai' nu répi:

—Gulë tsasuldí; adë rdzëbëdi'i të.

⁸ Iurë lë'ë rai' gubi'a rai' stubi vultë, hia ni tubi chu lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús zuga'a.

⁹ Iurë bietë rai' lu dani, Jesús gunibë'a:

—Adë chu lu guadí'dzëdi'i të shcuendë lo quë naguná të hashtë iurë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tëgulë.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë, antsë guëdchini Cristo?

¹¹ Jesús bëquebi:

—Verdá Elías guidë primërë. Gúni' rëglë grë cusë.

¹² Hia bidë Elias perë ra mënë adë bënguë bë'adi'i rall lë'i' sino quë bë'nënu rall lë'i' lo quë naguc shtu'u rall. Mizmë manërë el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, sac zi më lu guia'a rall, gati më.

¹³ Iurní ra shini gusë'dë më bédë'e rai' cuendë de quë Jesús quëadí'dzi' shcuendë Juan Bautista.

Bënëac Jesús tubi llguë'në narati zini
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Iurë bédchini rai' catë rëta' los de más mënë, iurní guabi'guë tubi nguiu lu Jesús nu bëzullíbill lu më. Répill:

¹⁵ —Dadë, bëga'a ldu'ul shinia. Ráquëll galguidzë rati zini nu rzac zill. Zihani vueltë guláguëll la'ni gui'i nu guláguëll la'ni nisë.

¹⁶ Na ze'dënúa lë'ëll lu ra shini gusë'dël perë adë bé'nëdi'i rall gan nëac shinia.

¹⁷ Jesús guni'i:

—Lë'ë të mënë narialdídi'i ldu'i na, siempre rsini të sa' të lu duldë. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'ë të, të gapë të fe? Gude'enú shínil lua.

¹⁸ Iurní Jesús guni'i' guëc mëdzabë ni. Nu gunibë'a më guëru'u mëdzabë la'ni ldu'u ngulë'në. Lueguë bëac ngulë'në.

¹⁹ Despuësë de ni, ra shini gusë'dë më biadi'dzë rai' lu Jesús stubi cu'. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú adë bé'nëdi'i na'a gan niagú na'a mëdzabë fier la'ni ngulë'në?

²⁰ Jesús repi:

—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía rnia'a, si talë napë të fe masiá zucsë du'pë, guëni'i të lu dani rë': "Guabsú nga'li të parë súbël stubi lugar". Lë'ë dani tsabsú. Zac gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios.

[²¹ Perë mëdzabë fier sa' ndë'e sulë rru'u rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë quëhunë të ayunë.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gati më
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Mientras ziazú rai' juntë regiuni shtë Galilea, Jesús guni'i' de quë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' guia'a ra mënë mal

²³ nu quini rall lë'i' perë dzë tsunë gac resucitári'. Di'dzë rë' nalë bësédchini tristë ldu'u ra shini gusë'dë më.

Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u

²⁴ Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bédchini rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë

impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro:

—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë iádu'u?

²⁵ Pedro bëquebi:

—Aha'.

Iurní guatë bëabrí Pedro lídchi'; guni'i Jesús primëre lu Pedro:

—¿Pë llgabë quëhúnëll, Simón? ¿Chu mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra contribución ca'a rëy shtë guë'dchiliu rë'? ¿Gu rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu nanádi'i shmënë rëy?

²⁶ Simón bëquebi:

—Ra më zitu rguilli rall impuestë.

Jesús repi:

—Por ni ra shini rëy adë rguíllidi'i rall impuestë.

²⁷ Perë parë adë ldaguë llánëdi'i rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shtë'nëll la'ni nisë. Primëre mbeldë naná guená'zil, bësha'lë rua' ma. Guëdzélël tubi dumí. Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

18

Chu na más lasac

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Chu gac más më ru'bë iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy?

² Iurní Jesús guna'bë tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guë'láu de lë'ë rai'.

³ Nu repi më:

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë llguë'në rë', adë gáquëdi'i të tsutë të lugar catë rnibë'a Dios. Napë quë gac të mënë humildë.

⁴ Nguiu namás lasac lugar catë rnibë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na ziquë ra llguë'në, adë runë llërú'bëdi'i rall.

⁵ Si talë ra mënë gunë rall recibir tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë, también quëhúnëll recibir na.

Gupë cuidadë gúnëdi'il duldë

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Perë cualquier el quë naná guëldaguë sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el quë

narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguui ni tubi guichi ru'bë iénill, tsagru'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u.

⁷ Prubi më në shtë guë'dchiliu iurë ze'dë ocasiuni gunë rall duldë. Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë më në parë gunë rall duldë perë prubi el quë naquëglua'a sáhi' mal nezë.

⁸ 'Por ni rnia'a lu të; si talë guiá'al u guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëdchínil catë nápël vidë sin fin ziquë kujë u ziquë narunë faltë guiá'all u guëa'll quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë.

⁹ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, gulú slul, bëru'ldin zitu. Más mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul lédëdi'i tsal gabildi con guërupë slul.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti (Lc. 15.3-7)

¹⁰ 'Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë ll-guë'në rë'. PUES rnia'a lu të lu gube'e, ra ianglë shtë rai' siemprë napë rai' entradë catë quëbezë Dios. [

¹¹ Nguui nabëshe'ldë Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo quë nabëni.]

¹² '¿Pë rni'i ldu'u të? si talë tubi nguui nápëll tubi gahiu'a lli'li nu gunítill tubi lli'li, tsatílill lë'ë ma. Guësá'nëll noventa y nueve lli'li lu dani parë tsatílill lli'li naguniti.

¹³ Si talë guëdzélëll lë'ë ma, runa segurë de quë guëquitë ldú'ull por lli'li ni más quë ra noventa y nueve nadë gunítidi'i.

¹⁴ Zni zac Shtadë të naquëbezë gube'e, rac shtu'u më guënitidi'i ni tubi shmënë më naná humildë.

Gulë bë'në perdunë sa'l (Lc. 17.3)

¹⁵ 'Si talë bëchil quëhúnëll mal cuntrë lë'ël, guni'inú lë'ëll, sulë lë'ëll të parë gac bë'all guadë faltë nanápëll. Si talë guëdë'ëll cuendë shtí'dzël, guëabrí ldú'ull con Dios. Zni lë'ël bë'nëll compa'ni sa'l të tsaglá'guëll shnezë Dios.

¹⁶ Perë si talë adë rúnëdi'ill cuendë shtí'dzël, iurní bia'a tubi testigu u chupë testigu të parë gac bë'a rall shcuendë ra cusë rë'.

¹⁷ Si talë adë rúnëdi'ill cuendë lë'ë ra më në ni, iurní guchi lu grë ra nardëá la'ni iádu'u faltë nanapë bëchil. Si adë rúnëdi'ill cuendë grupë shtë shmënë Dios, iurní bë'në tratë lë'ëll cumë ziquë tubi adë guënédi'i Dios u ziquë tubi më mal narunë cubrë impuestë.

¹⁸ 'Guldía rnia'a, grë lo quë narunë të permitir es quë hia bë'në më permitirin más antsë. Napë të autoridá të guëni'i të napë më në libertá. Lo quë narunë të prohibë es quë hia bë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëni'i të chu na perdunë nu chu nádi'i perdunë.

¹⁹ 'Nu rnia'a lu të, si talë chupë de lë'ë të cue të lu guë'dchiliu de acuerdë subrë lo quë naguëna'bë të lu Shtada naquëbezë gube'e, grëtë' guëne'e më

²⁰ purquë catë rdëá chupë u tsunë më në por nombre shtë na nu rialdí ldu'u rall na, nga'li quëbezënúa lë'ë rall.

²¹ Iurní bédchini Pedro nu guna'bë dí'dzi' lu më:

—Dadë, ¿bëldá vësë guna perdunë bëcha, el quë narunë duldë cuntrë na, hashtë gad-chi vultë?

²² Jesús bëquebi:

—Guëní'idia'a gadchi vultë perë sino gadchi vësë setenta, bë'në perdunë bëchil.

Comparaciuni tubi më në adë nëdi'i gúnëll perdunë sa'll

²³ 'Lugar catë rnibë'a Dios nahin ziquë tubi rëy naguc shtu'u suldí cuendë shtë ra muzë.

²⁴ Iurë guzublú quëgna'bë rëy lë'ë ra muzë, bédchini tubi naze'bi tubi millón bëllë.

²⁵ Cumë muzë ni adë nápëdi'ill parë quíllill, lë'ë lamë gunibë'a guëtuu' më në muzë ni con tsé'lëll nu shínill. Guëtuu' rëy grë lo quë nanapë muzë parë quíllill muzë lo quë nazé'bill.

²⁶ Iurní lë'ë muzë bëzullíbill lu lamë nu bë'nëll ruëguë: “Dadë, gupë pacënci lë'ë na; quilla grëtë' lo quë naze'bia”.

²⁷ Lë'ë lamë bëga'a ldú'ull muzë nu bë'në lamë perdunë grë lo quë naze'bi muzë.

²⁸ Perë lueguë lë'ë muzë bëdia'guëll stubi sa'll naze'bi tubi dumí mitu'në. Iurní guná'zill ieni sa'll parë bëté'ell ieni sa'll. Iurní rëpill: “Gudíll lo quë nazé'bil”.

²⁹ Lè'è prubi nguiu bēzullíbill lull nu bē'nèll ruēguē lull: “Gupē pacēnci con na. Quilla grē lo quē naná ze'bia.”

³⁰ Perē lē'èll adē nēdi'ill sino quē bētiá'all sa'll lachigui'bē hashtë quíllill lo quē nazé'bill.

³¹ Iurē stubi sa' muzē shtë lamē gunall pē guc, iurní gulaguē tristē la'ni ldu'u muzē ni. Biadí'dzèll lu shlámèll grē lo quē nabē'nē primērē muzē.

³² Iurní lē'è lamē gunibē'a parē gue'dē guēzē muzē lu lamē. Iurní repi lamē: “Muzē mal, na bēna perdunē grētē' dumí nazé'bil purquē bē'nèll ruēguē lua.

³³ Zni lē'èll niápèl pacēnci con sa'l cumē ziquē napa pacēnci lē'èl.”

³⁴ Iurní lē'è lamē bēldèll nu gunibē'a lamē tsa muzē lu cashtigu hashtë quíllill grētē' lo quē nazé'bill.

³⁵ Jesús gualú guni'i mē grētē' ndē'è nu guni'i mē:

—Shtada naquēbezē gube'e, gunē mē ziquē rēy rē' si talē cadē lē'è tē adē gúnēdi'ill perdunē sa'l con guēdubinú ldu'ul.

19

Jesús bēlua'a shcuendē divurci (Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Despuēsē de guni'i Jesús grē ra di'dzē rē', bēru'u mē Galilea. Bēdchini mē regiuni shtë Judea nanaquē ladi guia'a guē'gu Jordán.

² Cantidá mēnē guanaldē rall lē'è mē. Nga'li bēnēac mē zihani ra narac ll'u.

³ Iurní bēldá fariseo guabi'guē rall lu Jesús parē guēldaguē rall lē'è mē tubi trampē. Guna'bē di'dzē rall:

—¿Gu nanú mudē según lēy parē guēlē tse'lē mēnē por cualquier cusē?

⁴ Lē'è mē bēquebi:

—¿Pē adē bí'ldidi'i tē Sagradas Escrituras de quē iurē nabēcue'shtë Dios guē'dchiliu, bēntsa'u mē nguiu nu na'a?

⁵ Nu guni'i mē: “Lē'è nguiu guēsá'nèll shtádi' nu shní'ai' parē guēquērdēnull tsé'lèll. Hia guērupē rall gac rall tubsē.”

⁶ Zni hiadē nádi'i rall chupē sino tubsē; unidē na rall. Lo quē nabē'nē Dios unir, adē chu guēldēdi'i lē'è rall.

⁷ Iurní guna'bē di'dzē rall:

—¿Pēzielú bē'nē Moisés permitir guēd'è nguiu tubi cartē shtë divurci parē ca'a tsé'lèll nu guēlē tsé'lèll?

⁸ Jesús repi:

—Purquē nalē naguēdchi ldu'u tē; por ni bēdē'è Moisés permisi parē guēlē tse'lē mēnē, perē dizdē principi shtë guē'dchiliu, adē gúquēdi'in voluntá shtë Dios guēsa'nē nguiu tse'lē nguiu.

⁹ Nanú tubsē motivē parē guēlē tse'lē nguiu, sulē si talē quēhunē tsé'lèll duldē con stubi nguiu. Perē si ca'a mēnē ni stubi na'a, quēhúnèll duldē adulteri. [Nu el quē naguētsē'a con lē'è na'a divurciadē pues nu záquèll quēhúnèll duldē adulteri.]

¹⁰ Ra shini gusē'dē mē guni'i:

—Si talē nídi'i permisi guēlē tse'lē nguiu, mejurē adē cá'adi'i nguiu na'a.

¹¹ Jesús repi:

—Lédēdi'i grē mēnē riasē nacagnia'a lu tē, sino nadē más el quē nagunē Dios compa'ni parē gac bē'allin.

¹² Nanú nguiu nádi'i rall completē dizdē gulē rall. Sēbēldá nguiu nádi'i rall completē; bē'nē mēnē. Nanú sēbēldá mēnē adē nēdi'i guētsē'a rall por prupi voluntá shtë rall tē parē guadi'dzē rall diza'quē shtë Dios lu los de más mēnē. El quē nariasē di'dzē rē', gúnèll recibirin.

Jesús bē'nē ldai' ra llguē'nē (Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní bēdchininú ra mēnē llguē'nē lu Jesús parē guēdchi'bē mē guia'a mē guēc rall nu guēna'bē mē lu Dios por lē'è rall. Perē ra shini gusē'dē mē guzublú gudildi rai' guēc ra nabēdchininú llguē'nē.

¹⁴ Perē Jesús repi:

—Bēdē'è sí, guidē bi'guē ra llguē'nē lua, adē guēcádi'i tē lu ra ni'i purquē ra mēnē naná ziquē ra llguē'nē, tsutē rall catē rnibē'a Dios ziquē Rēy.

¹⁵ Bēdchi'bē guia'a mē guēc ra llguē'nē; iurní zia'a mē stubi lugar.

Tubi sultērē ricu (Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Tubi sultērē guagná lē'è Jesús nu répill: —Mēsē za'quē, ¿pē cusē za'quē guna parē gapa vidē eternē?

¹⁷ Jesús repi:

—¿Pëzielú rni'i lua, mësë za'quë? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. Perë si talë rac shtú'ul gac salvárël, bëzu'bë diaguë grë mandamientë.

¹⁸ Repi sultërë:

—¿Guadë naná ra mandamientë ni?

Jesús repi:

—Adë quínidi'il sa'l. Adë rquénúdi'il ra sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'il bishi.

¹⁹ Bëzu'bë diaguë shti'dzë shní'al nu shtádël, nu guc shtu'u bëchi sa'l mizmë manërë cumë ziquë rac shtú'ul lë'ël.

²⁰ Lë'ë sultërë repi:

—Bëna cumplir grë mandamientë rë' dizdë nabi'cha. ¿Pë runë faltë?

²¹ Jesús guni'i:

—Si talë rac shtú'ul gac tubldí shcuéndël lu Dios, bëtuu' grë cusë nanápël; bédë'e dumí ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Iurní sënáldël na.

²² Perë iurë lë'ë sultërë bini di'dzë rë', nalë gulaguë tristë la'ni ldú'ull; ziazgëll purquë nalë ricu nall.

²³ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, naganë tsuté tubi ricu lugar catë rnibë'a Dios.

²⁴ Rnia'a lu të, más sencigi tsuté tubi camellë ichi tubi iagullë quë tubi ricu tsutéll gube'e, lu lugar catë rnibë'a Dios.

²⁵ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', nalë guasë ldu'u rai' nu bédzëguë'e ldu'u rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar?

²⁶ Jesús gubi'a lu rai' nu répi':

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar mizmë lë'i', perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁷ Iurní Pedro repi:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' lo quë nanapë na'a parë ze'dë naldë na'a lë'ël. ¿Pë guëdë'në na'a recibir?

²⁸ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, tiempë grë cusë gáquin nacubi, iurë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu súbí' lu trunë shtëni' catë quëbezë Dios, lë'ë të naze'dë naldë na cuzënú të na lu chi'bë chupë trunë parë gunë të juzgar ra chi'bë chupë grupë shtë Israel.

²⁹ Grëtë' narsëa'në lídchi' u bëchi' u záni' u shtádi' u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguiu'u rai' purquë rac shtú'ull gáquëll shmëna, ni gúnëll recibir tubi gahiua vësë más nu gápëll vidë sin fin.

³⁰ Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

20

Comparaciuni shtë narunë dchi'ni

¹ 'Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabní. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë ziatíllil muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë uvë.

² Primërë guagnëll muzë de quë quíllil tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibë'all tsaguënë ra muzë dchi'ni.

³ Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra muzë nazuga'a shquini llguëa'. Adë pë quëhúnëdi'i rall.

⁴ Iurní repi lamë lu mënë ni: “Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë.” Iurní lë'ë rall zia'a rall.

⁵ Lë'ë nashtënë guiu'u bërú'ull casi guërudë dzë, nu guall rquë tsunë guadze'; mizmë zni bë'nëll con másru'u muzë.

⁶ Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini llguëa'. Bédzëlll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: “¿Pëzielú rëta' të ndë'ë casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të”.

⁷ Repi rall: “Purquë ni tubi adë chu bëne'e dchi'ni”. Iurní repi lamë: “Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë.”

⁸ Iurë lë'ë gue'lë bédchini, lë'ë nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: “Guagna'bë grëtë' muzë të parë gallë rall. Bédë'e pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguatë lu dchi'ni rquë ga'i nu hashtë ra naguatë lu dchi'ni tumpranë.”

⁹ Iurní bédchini ra naguatë lu dchi'ni rquë ga'i guadze'; cadë tubi rall bë'në rall recibir pagu completë, tubigá dumí denario.

¹⁰ Despuësë bë'në tucarë naguatë primërë; bë'në rall llgabë de quë gunë rall recibir más dumí quë naguatë guadze'.

Perë mizmə pagu bēdē'ē lamē, lē'ē quē lē'ē tubigá denario.

¹¹ Nagutē ra tumpranē iurē bē'nē rall recibirin, iurní guzublú bē'nē rall reclamē lu lamē.

¹² Repi rall: “Ra nabēdchini lúltimē, bē'nē rall dchi'ni tubsē iurē nu gudíllil igual ziquē lē'ē na'a, nu lē'ē na'a bēdē'nē na'a dchi'ni doblē; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzē gua'tē dzē”.

¹³ Perē lē'ē nashtēnē guiu'u bēquebi lu tubi rall: “Amigu, adē quēhúnēdia'a ni tubi cusē mal. Hia bēdē'na'a tratē gáshtēl tubi denario.

¹⁴ Guna'zi shtumil nu bēagzē. Na rac shtua'a quilla mizmə pagu ca'a naguatē rquē ga'i ziquē narunē tucarē tē.

¹⁵ Napa derechē rnibē'ahia shtumía; guna lo quē narac shtua'a. ¿Pē nal mbidi purquē nahia naza'quē?”

¹⁶ Zihani mēnē nallasac delantē lu sa' rall, gac rall lúltimē dzē ni; nu zihani mēnē naná lúltimē iurne', gac rall mēnē namás lasac lu Dios. [Guna'bē Dios zihani mēnē perē du'psē mēnē gulē mē parē gac rall shmēnē mē.]

Stubi vueltē guni'i Jesús gáti'
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús ziazú mē nezē parē Jerusalén. Bia'a mē ra shini gusē'dē mē tubi cu' nu repi mē:

¹⁸ —Hia nanē tē ziaagdchínia'a Jerusalén catē lē'ē nguiu nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, gac intriégui' lu jēfē shtē ra bēshuzi nu ra mēsē shtē lēy parē gunē rall condenar lē'i' lu galguti.

¹⁹ Nu gunē rall intriegu lē'i' lu guia'a mēnē nanádi'i israelitē tē parē gunē rall burnē lē'ē nguiu ni, nu guēdē'ē rall galné nu guēquē'ē rall lē'i' lu cruz, perē dzē tsunē tsashtēhi' ladi ra tēgulē.

Shni'a Jacobo nu Juan guná'bēll tubi favurē
(Mr. 10.35-45)

²⁰ Iurní guabi'guē shni'a Jacobo nu Juan lu Jesús. Na rall shini Zebedeo; bēdchini rai' lu Jesús. Iurní bēzullibi na'a ni delantē lu Jesús parē guēná'bēll tubi favurē lu mē.

²¹ Guna'bē di'dzē mē:
—¿Pē rac shtú'ul guna?

Shni'a ra nguiu ni répill:

—Gunibē'a guērupē shinia subēnú rall lē'ēl iurē guēnibē'al ziquē Rēy, túbill ladē ldi shtēnēl, stúbill ladē rubēsē.

²² Perē Jesús bēquebi:

—Lē'ē tē adē rac bē'adi'i tē lo quē narna'bē tē. ¿Zēzac zi tē ziquē na? ¿Pē zac tēdē tē cusē durē natēda, cusē demasiadē durē?

Lē'ē rai' bēquebi:

—Zac na'a, Dadē.

²³ Iurní repi mē:

—Verdá gunē tē sufrir demasiadē ziquē guna sufrir. Gu tē mizmə vasē shtē sufrimientē; perē subē tē cula'nia, tubi de lē'ē tē ladē ldi nu stubi ladē rubēsē, adē rúnēdi'i tucarē guēnehia sí, subē tē ndē. Shtada bē'nē preparar lugar ni sulē parē ra narac shtu'u mē subē rall ndē.

²⁴ Iurē lē'ē ra stubi chi'i ra shini gusē'dē mē bini lo quē naguna'bē Juan nu Jacobo, bēldē rai'.

²⁵ Perē Jesús guna'bē lē'ē rai' nu guni'i mē:

—Lē'ē tē nanē tē ra jēfē shtē naciuni nanádi'i israelitē, nalē nadushē rnibē'a rall; rdchi'bē rall lēy naná dushē gunē mēnē cumplir

²⁶ perē gáquēdi'in entrē de lē'ē tē. Al contrari, el quē narac shtu'u gac mē ru'bē entrē de lē'ē tē, napē quē gúnēll sirvē lu los de más sáhi'.

²⁷ Cualquier de lē'ē tē si talē rac shtú'ul gáquēl mayurē entrē grē ra sa'l, napē quē gáquēl muzē shtē grē rai'.

²⁸ Nahia nguiu nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu; zelda ziquē muzē shtē mēnē. Zéldēdia'a parē gunē mēnē sirvē lua. Guēnehia vidē shtēna ziquē prēci parē gac salvar zihani mēnē.

Bēnēac Jesús chupē mēnē ciegu
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Iurē lē'ē rai' ziagru'u rai' ciudá Jericó, cantidá mēnē zianaldē rall lē'ē Jesús.

³⁰ Nga'li zúbēga'a chupē ciegu. Zúbēga'a rall guēlladchi rua' nezē. Iurē bini ra ciegu Jesús hia zé'di', guni'i rall fuertē:

—Dadē llēbni David, bēga'a ldú'ul lē'ē na'a.

³¹ Ra mēnē guni'i guēc ra ciegu parē guēc dchi rall, perē lē'ē rall más ziaгла'guē guni'i rall fuertē:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldu'ul lë'ë na'a.

³² Iurni guzdchi Jesús nu guna'bë më ra ciegu nu guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtu'u të guna?

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Dadë, rac shtu'u na'a guëna na'a.

³⁴ Iurni Jesús bëga'a ldu'u më lë'ë rall. Bëshá guia'a më slu rall. Lueguë iurni ra ciegu guná rall llni. Bëac slu rall nu guanaldë rall lë'ë Jesús.

21

Guatë Jesús Jerusalén

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Hia ziagdchini rai' Jerusalén; bédchini rai' guë'dchi Betfagé. Betfagé quëhin guëlladchi tubi dani nalë Olivos. Bëshe'ldë Jesús chupë shini gusë'dë më

² nu repi më:

—Tsa të guë'dchi naná quë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë quëdú con shini ma. Gulë bësha'quë ma të gue'dënú të ma ndë'ë.

³ Si talë chu guëni'i lu të u guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi de quë lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë ra ma. Lueguë guëshë'ldëll nague'dënú ra ma.

⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guní'i:

⁵ Gulë guchi lu ra mënë naquërdë guë'dchi Sión: “Gulë guná, lë'ë Rëy shtë të ze'dë guëdchíni'.

Nadú'ui'; dchí'bi' tēchi tubi burrë, shini tubi ma narua'a carguë.”

⁶ Iurni lë'ë shini gusë'dë më zia'a rai'; bë'në rai' tal cumë guni'i Jesús lu rai'.

⁷ Be'dënú rai' burrë con shini ma. Iurni gudchi'bë rai' shabë rai' tēchi ma nu gudchibë Jesús tēchi ma.

⁸ Hia ra mënë zihani gudishi rall shabë rall lu guiu'u parë ziazúhi' lu nezë. Sëbëldá ra mënë bëchuguë rall ndiaguë shtë hiaguë parë gudishi rall ndiaguë lu nezë.

⁹ Hia ra mënë nazia'a delantë también naná ze'dë trasë, guzublú guni'i rall:

—Gunë Dios salvar llëbni David. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë Dios. Rac shtu'u na'a Dios nacabezë gube'e gunë më salvar llëbni David.

¹⁰ Iurë Jesús bédchini Jerusalén, guëdubi ciudá bédzatsu ra mënë. Nu grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu ndë'ë?

¹¹ Ra mënë rni'i rall:

—Lëhi' Jesús më Nazaret shtë Galilea. Ruadí'dzi' shti'dzë Dios.

Jesús bësëllu'në mënë mal la'ni iádu'u

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Despuësë de ni, Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Iurni gualdú hia'ldë më grëtë' mënë nartuu' nu narzi'i. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí shtë ra mënë. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra naquëgtuu' ra palumë.

¹³ Iurni guni'i më:

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Lidcha na parë gunë mënë orar lu Dios” perë lë'ë të bë'në të cambi lugar ni ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁴ Mizmë la'ni iádu'u guabi'guë ra ciegu nu ra cujë lu Jesús. Bënëac më lë'ë rall.

¹⁵ Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, guná rall lu milagrë naquëhunë më. Iurë lë'ë rall bini rall lo quë naguni'i ra llguë'në, bëldë rall. Fuertë guni'i ra llguë'në la'ni iádu'u:

—Gunë Dios salvar llëbni David ndë'ë.

¹⁶ Bëldë ra bëshuzi; repi rall lu Jesús:

—¿Gu rínil lo quë naquëgni'i ra llguë'në rë'?

Jesús bëquebi:

—Aha'. Rinia. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë zndë'ë:

Dios bë'ni' të rua' llguë'në nu ra me'dë radchi guëru'u labansë parë Dios; nahin labansë más chulë parë lë'ë më.

¹⁷ Iurni bësëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më parë guë'dchi Betania. Hia nga'li gudëdë gue'lë më.

Jesús guludë hiaguë bëlda'u

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Hia brëgue'lë rsili iurni ziagdchini rai' Jerusalén. Bëldia'në ldu'u më.

¹⁹ Guná më lu tubi hiaguë bëlda'u nazubë rua' nezë. Iurni guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi nashi perë adë bédzëldi'i më nashi; purë ndiaguë nua'a hiaguë. Iurni Jesús repi lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë guëabrídi'i quë nashi lul.

Mizmë iurní lë'ë hiaguë bëlda'u gubidchi.

²⁰ Iurë guná ra shini gusë'dë më zndë'ë, bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Guná, nasesë gubidchi hiaguë rë'?

²¹ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lu të, si talë napë të fe nu adë rzádi'i ldu'u të, lëdë niá'asëdi'i gunë të ziquë bëna con hiaguë bëlda'u sino guëni'i të lu dani: “Guabsú ndë'ë; tsal la'ni nisëdu'u”. Pues zni gaquin.

²² Grëtë' lo quë naguëna'bë të con oraciuni, si talë rialdí ldu'u të Dios, pues gunë të recibirin.

Pudërë nanapë Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u. Mientras quëglua'a më nga'li, bëdchini ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë shtë guë'dchi. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Chu bëshe'ldë lë'ël nu bëne'e derechë nu pudërë parë rúnël cusë rë'?

²⁴ Jesús bëquebi:

—Nu na runa tubi preguntë lu të. Si talë guëquebi të lua, guënia'a lu të chu bëne'e pudërë runa grë ra cusë rë'.

²⁵ ¿Chu gunibë'a lë'ë Juan parë bëchu'bë nísí' ra mënë? ¿Pë Dios u nguíu?

Iurní guzublú rall quëadi'dzë lu sa' rall; repi rall:

—Si talë guëni'i hia'a Dios gunibë'a lë'ë Juan, iurní guëquebi nguíu rë': “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan?”

²⁶ Si talë guëni'i hia'a ra nguíu bëshe'ldë lë'ë Juan, pues rdzëba'a ra mënë purquë grë rall rialdí ldu'u rall de quë biadi'dzë Juan shti'dzë Dios.

²⁷ Iurní repi rall lu Jesús:

—Adë rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan.

Iurní lë'ë më repi:

—Pues ni na tampuquë adë guëquëbidia'a chu shtë pudërë nu autoridá quëhuna ra cusë rë'.

Comparaciuni shtë chupë shini mënë

²⁸ Jesús repi:

—¿Pë runë të shgabë të zndë'ë? Tubi nguíu napë chupë shínill. Repi dadë lu

shíni': “Llga'në, tsaguënël dchi'ni shtë cusechë catë nanú hiaguë uvë”.

²⁹ Lë'ë shini më bëquëbill: “Tsaguënëdia'a dchi'ni”, perë despuësë bënëll cambi shgábëll; guaguë'nëll dchi'ni.

³⁰ Lueguë lë'ë dadë ni guagná lë'ë stubi shíni'; guní'ill: “Tsaguënël dchi'ni”. Nguíu ni bëquebi lu shtádi': “Aha' Dadë, tsaguëna dchi'ni” perë adë guádi'ill.

³¹ ¿Guadë de guërüpë ra llguë'në ni bë'në lo quë naguni'i shtádi'?

Iurní repi rall:

—Lë'ë primërë.

Iurní Jesús repi:

—Guldía rnia'a, ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, tsutë rall lugar catë rribë'a Dios antsë de lë'ë të

³² purquë Juan Bautista bidë guëluá'ai' shnezë Dios lla gac salvar të, perë lë'ë të adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan. Perë en cambi ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, gualdí ldu'u rall shti'dzi'. Lë'ë të guná të lo quë nabë'në Juan perë adë bënëdi'i të cambi mudë nanabani të; adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'.

Comparaciuni shtë ra muzë mal

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ 'Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Gu' tubi nguíu nanapë tubi ldë guíu'u lachi nargabní. Bëcabnill hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alrededurë; bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë. Bëzá'all tubi hiu'u guia'a parë quëhapë ra muzë ra plantë.

'Iurní bédë'ë mënë ni guíu'u parë ra trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zía'all zitu.

³⁴ 'Iurë lë'ë tiempë shtë cusechë bëdchini, gunibë'a lamë shtë guíu'u bëldá muzë parë tsaglli'i rall mëdi narunë tucarë ca'a lamë.

³⁵ Ra trabajadurë guna'zi rall lë'ë ra muzë ni; tubi muzë bédë'ë rall galné. Stubi muzë gudini rall. Stubi muzë bédë'ë guë'ë rall.

³⁶ Iurní lë'ë nashtënë guíu'u bëshë'ldëll másru'u muzë perë ra trabajadurë bë'në rall tratë muzë ni mizmë manërë.

³⁷ 'Por fin gunibë'a nashtënë guíu'u tsa llgá'ni'. Bë'në shgábi': “Zunë rall rëspëti shinia”.

³⁸ Perë iurë guná trabajadurë lu shini nashtënë guiu'u, repi rall: “Ndë'e na el quë nagunë recibir herenci. Cha guëd'nia'a lë'ëll të parë guëa'në guiu'u rë' ca'a hia'a.”

³⁹ Zni guna'zi rall llgá'nëll. Gulú hia'ldë rall shini lamë lu guiu'u nu gudini rall shini lamë.

⁴⁰ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—Iurë lë'e nashtënë guiu'u gue'dë guëzë, ¿pë gúnëll con ra trabajadurë iurní?

⁴¹ Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal sin adë chu guëgá'adi'i ldu'u lë'e rall. Iurní ca'a stubi mënë guiu'u të parë gúnëll intriegu ra cusechë cadë izë.

⁴² Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të ra Escrituras narni'i zndë'e?

Guë'e nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'e rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

Zni bënë më, el quë narnibë'a lë'e hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

⁴³ Por ni rnia'a lu të, Dios adë guënë'edi'i lugar tsuté të catë rnibë'a më. Lo quë nanapë të, guëshe'ldë mëhin hashtë stubi mënë naná ziquë trabajadurë za'quë nabëdë'e cusechë narunë tucarë nashtënë guiu'u. [

⁴⁴ El quë narredë guëc guë'e rë', gac chupë ldëll perë iurë ldaguë guë'e ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.]

⁴⁵ Iurë lë'e ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bini rall grë comparaciuni lo quë naguni'i Jesús, bënë'e rall cuendë de quë quëadi'dzë më shcuendë rall.

⁴⁶ Iurní guc shtu'u rall guëna'zi rall lë'e më prësi perë bëdzëbë rall los de más mënë purquë guni'i mënë na Jesús tubi profetë narni'i shti'dzë Dios.

22

Comparaciuni shtë sa'a

¹ Jesús guzublú quëadi'dzë më stubi por comparaciuni. Repi më:

² —Lë'e lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi rëy nabë'në tubi laní shtë sa'a parë shíni'.

³ Gunibë'a rëy ni ra muzë parë tsagna'bë rai' ra invitadë lu sa'a, perë adë nedi'i ra mënë niagdchini rall lu sa'a.

⁴ Iurní guna'bë rëy stubi shcua'a muzë. Guni'i rëy: “Gulë guni'i lu ra invitadë hia napreparadë dau; hia ngunë nandchú con los de más ra ma hia gu'i; grëtë' nahin listë. Nadë más guëdchini rall parë cuezë rall lu sa'a.”

⁵ Perë ra invitadë adë bënë'di'i rall cuendë. Tubi de lë'e rall guagnall lu shguiú'ull. Stubi guagnall ra neguci shtë'nëll.

⁶ Hia stubi ra invitadë guna'zi rall muzë shtë rëy; bënë' rall maltratë muzë ni hashtë gudini rall lë'e muzë.

⁷ Iurní lë'e rëy bëldëll. Gunibë'all ra suldadë parë tsatini rall lë'e narguini mënë. Nu tsa quëgui'i ra suldadë guë'dchi ni.

⁸ Lueguë repi rëy lu muzë stubi: “Hia grë na listë parë sa'a; perë ra invitadë bëlua'a rall de quë adë rënë'di'i tucarë rall invitación shtëna.

⁹ Gulë tsa iurne' ra nezë principal. Gulë bënë' invitar lë'e mënë lu sa'a, grë ra naguëdia'guë'lú të; tsuté rall.”

¹⁰ Iurní bëru'u ra muzë nezë; guagtëa rall grëtë' lo quë nabëdia'guë'lú rall, tantë hiembrë mal nu nguui za'quë. Iurní sí, guadzë hiu'u catë na preparadë parë sa'a.

¹¹ Iurní rëy guatë catë nanú ra mënë. Guná rëy lu tubi nguui naquëbezë nga'li, perë adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a.

¹² Repi rëy: “Amigu, ¿lla guatël ndë'e sin adë nuá'adi'il lari shtë sa'a cumë ziquë na custumbrë?” Perë nguui ni adë pë guni'idi'ill.

¹³ Iurní lë'e rëy repi lu naquëhunë sirvë lu mellë: “Gulë bëldi'bi guëa'll nu guia'a nguui rë'. Gulë bëtia'a lë'ëll parë lu nacahi catë gu'në mënë nu hashtë guëchushí lai' rall.”

¹⁴ Rnia'a lu të, zihani mënë guëna'bë Dios parë tsuté rall catë rnibë'a më, perë du'psë mënë gulë më parë gac rall shmënë më.

Shcuendë impuestë

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Iurní ra fariseo zia'a rall parë gurë rall de acuerdë lla tsu mudë guësiguë rall lë'e më të nini'i më cusë mal.

¹⁶ Nu bëshe'ldë rall partidë shtë rall con stubi partidë shtë Herodes parë tsaguëchi rall lu Jesús:

—Mësë rdë'ë na'a cuendë de quë lë'ël rni'il verdá nu rluá'al nezë shtë Dios sin adë rúnëdi'il cuendë lo quë narni'i mënë. Adë rúnëdi'il juzguë según el quë narná mënë.

¹⁷ Guni'i lu na'a çpë na bien según lëy guëdíllia'a impuestë lu rëy César, u guëdíllidi'ia'a impuestë?

¹⁸ Perë Jesús bédë'ë cuendë de quë cabezënú rall mal llgabë. Repi më lu rall:

—Na të falsë. ÇPëzielú ze'dë guësiguë të na?

¹⁹ Gulë bëlua'a dumí denario naquilli të impuestë.

Iurní be'dënú rall tubi monedë.

²⁰ Guná Jesús lu monedë; iurní guna'bë di'dzë më:

—ÇChu lu nu chu lë naquë lu dumí rë'?

²¹ Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

Iurní Jesús repi:

—Gulë bédë'ë naca'a César lo quë naná shtë César nu gulë bédë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

²² Iurë bini rall ra di'dzë rë', bëa'në dchi rall nu guasë ldu'u rall. Iurní bësëa'nëgá rall lë'ë më; zia'a rall.

Guna'bë di'dzë ra mënë shcuendë lla tsashtë ra tégulë

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Mizmë dzë ni bëldá ra saduceo guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceo rni'i de quë adë tsashtëdi'i ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

²⁴ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë të gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë.

²⁵ Guc gadchi bëchi; primërë nguiu bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shíni'. Bësëá'nëll viudë parë segundë bëchill.

²⁶ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Na tsunë lo mizmë; cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. Guëzá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'.

²⁷ Despuësë lë'ë na'a ni gúti'.

²⁸ Iurë tsashtë ra tégulë çchu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

²⁹ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras; nu adë guënédi'i të pudërë shtë Dios.

³⁰ Iurë ra tégulë tsashtë rai' stubi, adë guëtsé'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë Dios nacabezë gube'e.

³¹ Perë shcuendë tsashtë ra tégulë çpë adë bí'ldidi'i të lo quë narni'i Dios? Guni'i më zndë'ë:

³² “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nu Dios shtë Jacob”. Grë shmënë Dios nabani rai' aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Perë lë'ë më adë nádi'i Dios parë el quë nanápëdi'i vidë sin fin.

³³ Iurë bini mënë zndë'ë, nalë bédzëguë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall lo quë naquëglua'a më.

Lë'ë mandamientë namás lasac
(Mr. 12.28-34)

³⁴ Iurë ra fariseo guc bë'a rall de quë Jesús bësëac dchi më ra saduceo, iurní bédëá rall.

³⁵ Tubi de lë'ë rall na mësë shtë lëy. Guc shtú'ull ldaguë më lu trampë; guna'bë dí'dzëll:

³⁶ —Mësë, çguadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

³⁷ Jesús repi:

—“Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul nu guëdubi almë shtënëll nu guëdubi shgábël”.

³⁸ Ndë'ë namás lasac nu nahin primërë mandamientë lu grë mandamientë.

³⁹ Hia nachupë na cumë ziquë primërë. Rni'in: “Gulë guc shtu'u sa'l cumë ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”.

⁴⁰ Si talë rzu'bë diaguë të mandamientë rë' también canihunë të cumplir lo de más nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë.

Chu na shtadë Cristo
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Mientras lë'ë ra fariseo nianá rëta' rall lu Jesús,

⁴² lë'ë më guna'bë di'dzë:

—ÇPë runë të shgabë të? ÇChu na Cristo? ÇChu shini lë'ë më?

Iurní repi rall:

—Llëbní David.

⁴³ Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—Espíritu Santo quëbezënuhi' lë'ë David nu por pudërë shtë Espiritu Santo guni'i David shcuendë llëbni David:

⁴⁴ Dadë Dios guni'i lu lamë shtëna, el quë narnibë'a na:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtënel të guëzu'bë diaguë rall shtë'dzël”.

⁴⁵ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David cumë David guni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

⁴⁶ Iurní ni tubi rall gúquëdi'i niaquebi rall lu më. Dizdë dzë ni hia ni tubi rall adë gúpëdi'i rall valurë niana'bë di'dzë rall lu më.

23

Bëlua'a Jesús lla na ra fariseo nu saduceo (Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Iurní guni'i Jesús lu ra mënë nu lu ra shini gusë'dë më:

² —Ra mësë shtë lëy nu ra fariseo rzubë rall shlugar Moisés iurë rlua'a rall ra mënë.

³ Gulë bëzu'bë diaguë shtë'dzë rall. Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i rall perë adë tsanaldëdi'i të tëchi manërë nanabani rall. Bien rni'i rall perë adë rúnëdi'i rall cumplir.

⁴ Bien rlua'a rall lëy shtë Dios perë ra cusë naquëhunë rall obligar gunë mënë, na ziquë tubi carguë në'ë; adë chu tîpëdi'i guëldisin. Rnibë'a rall mënë të parë gua'a ra mënë carguë ni, perë lë'ë rall ni siquierë más zucsë tubi shcuënë rall guëldisë rallin.

⁵ Grëtë' devociuni narunë rall quëhunë rallin të guená mënë. Luquë rall nu rua' llicu rall nua'a rall partë di'dzë shtë Sagradas Escrituras të guená mënë devociuni narunë rall. Chulë zutsa'u lu shabë duni shtë rall.

⁶ Nu rac shtu'u rall subë rall lugar más lasac catë rau mënë shtë nu catë zubë më ru'bë la'ni iádu'u.

⁷ Nu rac shtu'u rall grë mënë gunë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti iurë lë'ë rall ziazú rall nezë. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con di'dzë rë': “Mësë”.

⁸ 'Perë lë'ë të adë rúnëdi'i të ziquë lë'ë mënë ni. Adë rac shtú'udi'i të guëni'i mënë na të mësë, purquë napë të tubsë mësë; náhi' Cristo. Grë të na të bëchi la sa' të.

⁹ Adë rní'idi'i të lu tubi sa' të: “Dadë” parë lu guë'dchiliu rë', purquë nanú tubsë Shtadë të, më naquëbezë gube'e.

¹⁰ Nu adë rní'idi'i të: “Lamë” lu sa' të, purquë Jesucristo náhi' lúniquë lamë nanapë të.

¹¹ Mënë narunë sirvë parë los de más sa' hia'a, ni más më ru'bë entrë lë'ë të

¹² purquë grëtë' narunë naru'bë, gac nasáquëdi'i rall. El quë narunë lasáquëdi'i, ni nasac iurní.

¹³ 'Prubi të mësë shtë lëy nu fariseo, na të mënë falsë purquë rta'u të rua' nezë shtë Dios të parë adë chu tsutëdi'i, nu nilë mizmë lë'ë të adë nëdi'i të tsutë të. Nu adë rdë'ëdi'i të lugar parë grë narac shtu'u tsutë nezë za'quë.

[
¹⁴ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të mënë falsë purquë rdchisú të lidchi ra viudë; iurní parë guësiguë të ra mënë, runë të orar zihani vueltë. Lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë.]

¹⁵ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Ria të stubi guë'dchi namás zitu parë tsagtë'tsë të shldai' të lu ra mënë, perë iurë lë'ë të runë të gan tubi shmënë të, nall chupë vueltë más shini gabildi quë lë'ë të purquë riuguëll bishi shtë të.

¹⁶ 'Prubi de lë'ë të, na të ziquë mësë ciegu. Rni'i të si talë quëhunë mënë jurar por iádu'u ru'bë, pues adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplirin, perë si talë runë mënë jurar por orë shtë iádu'u, ni sí, runë mënë comprumisi; napë quë gunë mënë cumplirin. Zni cagni'i të.

¹⁷ Tuntë nu ciegu na të. ¿Pë más lasac orë u lë'ë iádu'u? Iádu'u nu orë na santu.

¹⁸ Nu también caglua'a të si talë chu runë jurar por bëcu'guë la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplir juramentu ni, perë rni'i të si talë runë mënë jurar por ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë, ni sí, napë quë gúnëll cumplir.

¹⁹ Tuntë nu ciegu ¿pë más lasac ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë u lë'ë bëcu'guë nabëdë'ë Dios ziquë lugar santu?

²⁰ Pues rnia'a lu të, el quë narunë jurar por bëcu'guë, adë quëhúnëdi'ill jurar por

bëcu'guë sulamëntë perë también por grë ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë.

²¹ El quë narunë jurar por iádu'u, adë quëhúnëdi'ill jurar sulamëntë por iádu'u sino quë también por lë'ë Dios nacabezë la'ni iádu'u.

²² También el quë narunë jurar por gube'e, quëhúni' jurar por trunë shtë Dios nu por mizmë Dios narnibë'a lugar ni.

²³ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Lë'ë të rdë'ë të ofrendë narunë tucarë Dios, cadë chi'i ra cusë rdë'ë të tubi parë Dios. Correctë nahin; perë adë rúnëdi'i të cuendë ra enseñansë más lasac shtë mësë. Adë rúnëdi'i të cumplir; adë rgá'adi'i ldu'u të sa' të. Nádi'i të justë. Adë rúnëdi'i të cumplir shti'dzë të. Cagnia'a lu të, rqui'ni gunë mieti cumplir grë mandamientë ru'bë nu también los de más mandamientë shtë Dios.

²⁴ Lë'ë të na të ziquë mësë ciegu; rdchi'bi të vini parë guëru'u rëshë antsë gul vini, perë adë rdë'ëdi'i të cuendë de quë nanú tubi ma ru'bë ziquë camellë guti naga'a la'ni vini.

²⁵ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu ra fariseo; na të falsë. Zunë të por fuërë vasë nu ra platë perë nezë la'ni, nalë suci nahin. Zni na të; na të nguba'në nu quëhunë të cumplir deseo mal.

²⁶ Fariseo ciegu, primërë gulë bëzunë nezë la'ni ldu'u të, iurní napë të conductë za'quë. Iurní na të ziquë vasë narie'ti guëdubi partë.

²⁷ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Na të ziquë ba'a. Nalë cusë za'quë naquichi rlua'a fuërë nu chulë rlua'ain, perë nezë la'ni gadzë ra ba'cu shtë tégulë nu grë cusë ziquë narru'ldë mënë rua' guë'dchi.

²⁸ Zni na të, lë'ë të; por fuërë rlua'a të cusë za'quë. Lu ra mënë rlua'a të bien, perë nezë la'ni të nalë gadzë ra bishi nu adë quëhúnëdi'i të cumplir lëy shtë Dios.

²⁹ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë; rza'a të capillë shtë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, nu rzutsa'u të rua' ba'a shtë ra mënë naguc më za'quë lu guë'dchiliu con guë'ë iarë.

³⁰ Iurní lueguë rni'i të: "Si talë lë'ë na'a niaquërelde na'a tiempë shtë ra shtadë

guelú na'a, adë chu nihúnëdi'i compa'ni ra nagudini ra profetë".

³¹ Por mizmë di'dzë shtë të quëgni'i të na të llëbni shtë ra nagudini ra profetë. Na të testigu cuntrë mizmë lë'ë të; na të tubsë rënë con shtadë guelú të.

³² Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u të, maldá nananú la'ni ldu'u të ziquë bë'në shtadë guelú të con ra muzë shtë Dios.

³³ 'Serpientë, llëbni mbe'ldë, çllallë gunë të parë guëca'chilú të lu cashtigu shtë gabildi?

³⁴ Cashe'lda mënë za'quë naruadi'dzë shti'dza, perë lë'ë të quini të sëbëldá rai'. Nu gunë të crucificar lë'ë rai'. Sëbëldá rai' guëdë'ë të galné la'ni iádu'u shtë të nu sunaldë të lë'ë rai' guë'dchi por guë'dchi.

³⁵ Zni na të culpablë. Ldagüë cashtigu guëc të por grë duldë nabë'në mënë guahietë iurë gudini rall Abel hashtë tiempë gudini mënë Zacarías, shini Berequías. Gudini të lë'i' entrë bëcu'guë nu iádu'u.

³⁶ Guldía rnia'a lu të, culpë shtë grë mënë ni ldagüë subrë guëc ra mënë naquërelde lu guë'dchiliu iurne'.

Bi'ni Jesús por guë'dchi Jerusalén (Lc. 13.34-45)

³⁷ 'Mënë shtë Jerusalén, lë'ë të rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios; rdë'ë guë'ë të grë ra naze'denú diza'quë shtë më. Zihani vueltë guc shtua'a niatëahia lë'ë të cumë ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë adë nëdi'i të guëdchini të lua.

³⁸ Gulë guná, lë'ë të con lidchi të guëa'në ziquë tubi hiu'u dachi; adë chu gúnëdi'i compa'ni lë'ë të.

³⁹ Rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i guená të lua hashtë guëdchini tiempë iurë lë'ë të guëni'i të: "Benditë na el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dios. Bë'në ldai' më lë'i'."

24

Jesús guni'i guëchili iádu'u ru'bë (Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Bëru'u Jesús iádu'u. Iurë zëagzë më, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guzublú bëlua'a rai' ra guë'ë ru'bë shtë iádu'u.

² Jesús bëquebi:

—¿Gu rna të lu grëtë' ra cusë rë'? Guldía rnia'a lu të, lugar rë' ni tubi guë'ë adë guëá'nëdi'i guëc sa' guë'ë. Grëtë' tsaluhin.

Sëñi shtë iurë tsalú guë'dchiliu
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Iurní zia'a rai' lu dani shtë Olivos. Jesús guzubë nga'li. Iurní ra shini gusë'dë më guagni'i lu më guitsë guitsë:

—Rac shtu'u na'a guëni'il lu na'a, gac gac grë ra cusë naquëgní'il. ¿Guadë naná sëñi shtë tiempë naguëabril stubi? ¿Guc gac fin shtë guë'dchiliu?

⁴ Iurní Jesús repi:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të

⁵ purquë cantidá mënë guëdchini rall; guëni'i rall: “Na nahia Cristo”, nu guëguguë rall cantidá mënë.

⁶ Nu lë'ë të guini të nutici shtë ra guërru naze'dë guëlla' nezë rë' nu zitu, perë adë rdzëbëdi'i të purquë zni napë quë gac. Perë todavía lëdëdi'i fin shtë guë'dchiliu

⁷ purquë tubi naciuni tildinú stubi naciuni; tubi guë'dchi tildinú stubi guë'dchi. Nu guidë ra gubini, galguidzë, nu guëllú zihani lugar.

⁸ Con cusë ni na principi shtë cusë durë naze'dë.

⁹ Iurní gunë ra mënë intriegu lë'ë të parë gunë rall mal tratë lë'ë të nu hashtë quini rall lë'ë të. Nu grëtë' mënë shtë guë'dchiliu, guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna.

¹⁰ Tiempë dzë ni cantidá mënë guëni'i rall fe shtë rall. Lë'ë rall guëná zá'quëdi'i rall lu sa' rall. Nu gunë rall traicionar sa' rall.

¹¹ Guëdchini cantidá naguëguguë lë'ë ra mënë. Guëni'i rall de quë ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Cantidá mënë guëguguë rall.

¹² Zihani cusë mal tsadalë, por ni cantidá mënë hiadë gac shtú'udi'i rall sa' rall

¹³ perë grëtë' el quë nagac firmë hashtë fin, ni gac salvar.

¹⁴ Lë'ë diza'quë narni'i shcuendë lugar catë rñibë'a Dios, napë quë gac predicarin guëdubi guë'dchiliu. Guadi'dzë mënë diza'quë parë grëtë' naciuni parë gunguë bë'a mënë lë'ë më. Iurní guëga'a iurë shtë fin.

¹⁵ 'Lë'ë muzë shtë Dios nabërulë Daniel, bëquë'ëi' lla na tiempë natsuté cusë mal iádu'u ru'bë. Iurë lë'ë të guëná të lu cusë narunë manchar iádu'u santu, lë'ë iurë bëga'a; guëlladchi na fin shtë guë'dchiliu. El quë naquëhu'ldë shti'dza, gulë tsasë lo quë narnia'a.

¹⁶ El quë narëta' guë'dchi Judea iurní, guëllu'në rall parë dani.

¹⁷ Grë el quë nazubë guëc hiu'u lídchi', adë gáquëdi'i tsaldú rall pë shtënë rall la'ni hiu'u; mejurë guëllu'në rall lueguë.

¹⁸ Grë el quë nananú lachi iurní, adë gáquëdi'i guëabré rall parë tsaglli'i rall shabë rall.

¹⁹ Prubi ra na'a tiempë dzë ni, grë ra na'a nanua'a shíni' u grë ra narca'a me'dë.

²⁰ Gulë guna'bë lu Dios të gáquëdi'i ra cusë durë tiempë naldë, nilë por dzë narzi'i ldu'u mënë

²¹ purquë tiempë ni gac suceder cusë demasiadë durë nanadë gunádi'i mënë dizdë principi shtë guë'dchiliu, nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni.

²² Si talë adë bë'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar perë por ra mënë nagulë Dios, gac menos ra dzë ni.

²³ 'Si talë guëni'i tubi nguiu lu të: “Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná ndë; lë'ë më nanú”, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë mënë ni.

²⁴ Guëdchini ra naguëguguë lë'ë mënë. Guëni'i rall na rall Cristo. Sëbëldá rall guëni'i rall na rall naruadi'dzë shti'dzë Dios. Gunë rall sëñi ru'bë nu milagrë parë guëguguë rall mënë hashtë si na posiblë guëguguë rall ra nagulë Dios.

²⁵ Hia gunia'a lu të antsë

²⁶ por ni, si talë chu guëni'i lu të: “Gulë guná, lë'ë më nanú më lu shlatë catë chu nádi'i”, adë tsádi'i të nga'li; u si talë chu guëni'i: “Gulë guná, nanú më la'ni tubi hiu'u”, adë tsaldídi'i ldu'u të

²⁷ purquë ziquë ra'a tubi gui'i shtë nguzi'u; rabtsë'ë gui'i nezë guia'a hashtë nezë guetë, zni gac iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëdchíni' stubi.

²⁸ Catë naga'a ra naguti, nga'li rdëá ra bëchu.

Lla na tiempë iurë guëdchini Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ 'Despuësë gudëdë ra dzë shtë cusë durë, lueguë lë'ë ngubidzë guëcahi lúhi' nu mbehu hiadë guënë'edi'in llni. Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bi.

³⁰ Iurní lu gube'e guená të sëñi shtë nguii nabëshe'ldë Dios. Grëtë' ra mënë shtë guë'dchiliu, gu'në rall nu guená rall lu nguii nabëshe'ldë Dios; guëdchíni' rua' shcahi lu gube'e. Guëlua'a llëru'bë pudërë nu llni shtë'në më.

³¹ Nu guëshé'ldi' ianglë shtëni' con gu'ldë trompetë parë guëdëá grëtë' nagulë Dios guëdubi guë'dchiliu dizdë tubi cu' hashtë stubi ladë.

³² 'Gulë bësë'dë tubi comparaciuni shtë tubi hiaguë bëlda'u. Iurë guená të luhin, rguëhin nu rru'u ra ndiaguë lu llícuhin, hia rac bë'a të bédchini tiempë shtë galna'i.

³³ Mizmë manërë ni, iurë guená të ra cusë rë', gulë bédë'ë cuendë lë'ë më ze'dë guëdchíni'.

³⁴ Guldía rnia'a, grëtë' ndë gac cumplir antsë quë gati ra mënë nanabani iurne'.

³⁵ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

³⁶ 'Perë dzë nu iurë adë chu rac bë'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios, sulamëntë Dios Shtada rac bë'a më dzë shtë fin.

³⁷ 'Ziquë guzac tiempë shtë Noé, zni gac iurë lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios guëdchíni'.

³⁸ Tiempë dzë ni antsë lë'ë juici shtë nisë bédchini, nabani ra mënë lu guë'dchiliu; gudáu rall nu bii' rall; bëtsë'a rall, nu bédë'ë rall shini rall parë riu sa'a shtë ni'i, hashtë lë'ë Noé gutë la'ni barcu.

³⁹ Todavía adë bédë'edi'i rall cuendë hashtë iurë lë'ë juici bédchini. Bia'a nisi grëtë' ra mënë. Zni gac iurë nguii nabëshe'ldë Dios guëdchíni' stubi.

⁴⁰ Tiempë dzë ni chupë nguii nanúlachi; tubi nguii tsabsú, stubi nguii guëa'në.

⁴¹ Chupë na'a caniu'u; tubi tsabsú, stubi guëa'në.

⁴² 'Gulë cue nasini purquë adë rac bë'adi'i të ca iurë guëdchini el quë naguëni'bë'a lë'ë të.

⁴³ Perë gulë bësë'dë ndë'ë, si talë tubi nashtë'në hiu'u rac bë'all ca iurë guëdchini nguba'në, ga'a nasínill parë gáquëdi'i tsaldanë nguba'në.

⁴⁴ Por ni gulë cue nasini nu gulë gac preparadë ldu'u të purquë menos runë të shgabë të, iurní guená të lu nguii nabëshe'ldë Dios; hia bédchíni'.

Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ '¿Chu na muzë namás riasë nu namás obedientë? Na ziquë el quë nabë'në recibir dchi'ni. Lamë shtë nguii ni gunibë'all guëdë'ë nguii nagáu iurë bë'në tucarë gau lamë.

⁴⁶ Dichusë muzë si talë quëhúnëll bien iurë lë'ë lamë guëdchini. Guëdzëlë lamë lë'ë muzë; quëhúni' cumplir.

⁴⁷ Guldía rnia'a, lë'ë lamë guëzú lë'ë muzë ni; gáquëll encargadë shtë grë lo quë nanapë lamë.

⁴⁸ Perë si talë muzë nall tubi nguii mal, gúnëll llgabë de quë shlámëll gac ldë'ë parë gue'dë guëzë

⁴⁹ nu gúnëll tratë mal stubi sa' muzë, nu tsataunull ra zudchi; ruu'll con lë'ë rall.

⁵⁰ Iurë lë'ë lamë guëabré, lë'ë muzë ni adë rúnëdi'i shgábëll ca iurë gue'dë guëzë lamë.

⁵¹ Perë lë'ë lamë guëdë'ë tubi cashtigu ru'bë parë muzë ni; gac condenárëll mizmë manërë cumë ziquë mënë naná falsë. Iurní gú'nëll nga'li hashtë rchushí lai'll.

25

Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a

¹ 'Iurë guëdchini tiempë, manërë naguëni'bë'a Dios na ziquë chi'i lliguëna'a naguna'zi lámpara nariú sëiti parë quëgui'in; bëru'u rall të parë gunë rall recibir lë'ë lliguë iurë guëdchíni' lidchi sa'a.

² Ga'i lliguëna'a na tuntë, adë rúnëdi'i rall guëquëll, perë ga'i ra lliguëna'a na rall listë.

³ Ra lliguëna'a tuntë bia'a rall lámpara shtë rall perë adë biá'adi'i rall sëiti parë tsadzë lámpara.

⁴ Perë ra lliguëna'a listë bia'a rall bëtëi sëiti nu gadzë ra lámpara.

⁵ Lë'ë lliguë gac ldë'ë parë guëdchínill; iurní mbëca'ldë bédchini lu ra lliguëna'a. Por fin lë'ë rall gu'të ga'si.

6 Iurní cumë ziquë guërudë gue'lë, bini rall tubi naguni'i fuertë: “Hia lë'ë lliguë ze'dë. Gulë bëru'u të parë gunë të recibir lë'ë lliguë.”

7 Grëtë' lliguëna'a guashtë rall parë bë'në rall preparar lámpara shtë rall.

8 Hia zëga'i ra naná tuntë repi rall lu zëga'i naná listë: “Denú du'pë sëiti purquë lë'ë lámpara shtënë na'a guëaldin”.

9 Perë lliguëna'a naná listë bëquebi rai: “Aquëdi'i, purquë iurní guëbidchi sëiti shtënë na'a. Parë lë'ë të adë gáldëdi'in; mejurë gulë tsaca'a sëiti catë rduhin. Gulë tsasí'ihin të parë iurní napë tēhin.”

10 Perë mientras ga'i na'a guasi'i rall sëiti, lë'ë lliguë be'dë guëzë. Ra lliguëna'a naná preparadë guatënú rall lliguë lu sa'a. Iurní bë'au rua' puertë.

11 Despuësë bédchini ra zëga'i lliguëna'a; iurní guni'i rall: “Dadë, bësha'lë puertë”.

12 Perë naná shtënë hiu'u bëquebi: “Guldía rnia'a de quë adë guënëdia'a lë'ë të”.

13 Iurní Jesús repi:

—Gulë gac preparadë. Gulë gac nasini purquë adë rac bë'adi'i të pë dzë, ni pë iurë guédchini nguiu nabëshe'ldë Dios.

Comparaciuni shtë dumí

14 'Lugar catë rnibë'a Dios nu tiempë gunë më juzguë ra mënë, na ziquë tubi nguiu naguzia'a parë stubi naciuni. Guna'bë nguiu ni ra shmúzëll. Bë'nëll incarguë shtumill lu ra muzë ni.

15 'Tubi de lë'ë ra muzë bédë'll ga'i mili bëllë. Stúbill cua'a chupë mili dumí. Stúbill cua'a tubi mili bëllë, según narac cadë tubi rall. Iurní lë'ë nguiu ni guzia'a viajë.

16 Hia lë'ë muzë nabë'në recibir ga'i mili bëllë, lueguë bë'nëll neguci con dumí. Bë'nëll gan stubi zëga'i mili bëllë de guëc ra nabë'nëll recibir.

17 Mizmë manërë ni nabë'në recibir chupë mili bëllë, bë'nëll gan stubi chupë mili más.

18 Perë el quë nabë'në recibir tubi mili bëllë, bëcá'chill dumí shtë lamë. Guatánill tubi guëru catë guacá'chill dumí.

19 'Hia llëru'bë tiempë gudëdë; bëabrí lamë shtë muzë ni. Iurní guzublú guna'bë lamë shcuendë dumí.

20 Primërë bédchini nabë'në recibir ga'i mili bëllë. Bë'nëll intriegu lu shlámëll stubi zëga'i mili. Répill: “Dadë, lë'ë ga'i mili nabë'në'el cuahia ndë'ë; perë guná, stubi zëga'i mili bëna gan subrë guëc ga'i mili”.

21 Lë'ë lamë repi: “Bien nahin; lë'ël nal tubi muzë za'quë. Rac bë'ahia gúnëll lo quë narac shtua'a. Hia quë lë'ël bë'nëll bien de lo du'pë, guënehia másru'u cusë za'quë të guëribë'al. Guatë; bëquitë ldú'ul con na.”

22 Despuësë bédchini stubi muzë nabë'në recibir chupë mili bëllë. Répill lu lamë: “Dadë, bë'në'el chupë mili bëllë cuahia; lë'ë ndë'ë. Perë chupë mili bëllë más bëna gan subrë guëc chupë mili.”

23 Lë'ë lamë repi: “Bien nahin. Nal tubi muzë za'quë. Napa confiansë lë'ël. Hia quë lë'ël nal muzë za'quë de lo du'pë nabëna incarguë guiá'al; bë'nëll gan más. Guatë; bëquitënú ldú'ul na.”

24 Perë iurë bédchini muzë nabë'në recibir tubi mili bëllë, répill lu shlámëll: “Dadë, nanëa quë lë'ël nal tubi nguiu naná rzac zi muzë. Rca'al cusechë catë adë bëcabnídi'il, nu rtëal catë adë bëtë'tsëdi'il bë'dchi.

25 Por ni bédzëba; guaca'cha shtumil la'ni nguiu'u perë iurnë' lë'ë shtënëll ndë'ë.”

26 Lë'ë lamë bëquebi: “Muzë mal nal, nu nabëchil. Rní'il de de quë rcahia cusechë catë adë rcabnídia'a, nu rtëáhia catë adë rtë'tsëdia'a bë'dchi.

27 Por ni niagutël dumí lu bancu parë iurná nihuna recibir shini dumí lo quë narunë tucara.”

28 Iurní repi lamë lu ra narëta' nga'li: “Gulë bédchisú mili bëllë de muzë mal nu bédë'ëin ca'a naná bë'në recibir chi'i mili.

29 Si talë guëquë diaguë të bien, Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë të perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guédchisú më llni narní'il nápëll.

30 Nu lë'ë muzë mal, gulë bëtia'a lë'ëll tēchi fuërë catë nacahi, catë gu'në mënë nu rchushí lai' rall.”

Juici shtë ra naciuni

31 'Iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guédchíni' stubi, guédchíni' con llni nu pudërë nu con ra ianglë shtë Dios. Subë më lu trunë shtënë më con llëru'bë pudërë.

³² Ra mënë shtë grë naciuni guëdëa rall delantë lu mē. Hia lë'ë mē cuë mē ra mënë cumë ziquë rbë vëquërë ra lli'li con ra chivë.

³³ Cue'e za'quë mē ra mē za'quë nagulë Dios ziquë lli'li ladë ldi shtë'në mē, nu ra mē mal, ra nagualdídi'i ldu'i lë'ë mē, cue rall ladë rubësë.

³⁴ Iurní lë'ë rëy guëni'i lu naquëbezë ladë ldi: “Gulë te'e guëdchini të lua, lë'ë të el quë naná gulë Shtada. Gulë bënë'në recibir lugar za'quë naná preparadë parë lë'ë të dizdë Dios bëcueshtë guë'dchiliu.

³⁵ Pues bëldí'ana, nu lë'ë të bëne'e të nagudáuha. Gubidcha, nu bëne'e të nabia'. Guca ziquë mē zitu, nu lë'ë të bëne'e të catë gu'të ga'sia.

³⁶ Bënë'në faltë shaba perë bëne'e të lo quë nabëqui'nia. Guc llú'uhia; bidë guená të na; guahia lachigui'bë, nu be'dë guená të na.”

³⁷ Iurní lë'ë ra naná justë guëni'i rall lu mē: “Dadë, ¿guc guná na'a lul; bëldiá'nël, nu bëne'e na'a nagaul? ¿Guc guná na'a gubídchil, nu bëne'e na'a nabii'l?

³⁸ ¿Guc guná na'a lul ziquë mē zitu, nu bëne'e na'a catë guquërdël? ¿Guc guná na'a bë'në faltë shábël, nu bëne'e ná'ahin?

³⁹ ¿Guc guná na'a guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu be'dë guená na'a lë'ël?”

⁴⁰ Iurní rëy guëquebi: “Guldía rnia'a, grëtë' lo quë nabënë'në të por tubi ra bëcha namás mitu'në, ziquë bë'në të tratë grë ra shmëna hashtë el quë namás lasáquëdi'i, pues mizmë na bë'në të tratë”.

⁴¹ 'Iurní lë'ë rëy guepi lu naná rëta' ladë rubësë: “Gulë guabsú lua, lë'ë të hia nanudé të parë gabildi. Tsa të lu be'lë nanápëdi'i fin, preparadë parë mëdzabë nu parë ra ianglë shtë'nëll.

⁴² Pues bëldí'ana perë adë bënë'edi'i të nagudáuha. Gubidcha perë adë bënë'edi'i të nabia'.

⁴³ Guca ziquë mē zitu perë adë bënë'edi'i të catë naquërela. Runë faltë shaba perë lë'ë të adë bënë'edi'i të niétiquë. Guc llú'uhia; guahia lachigui'bë perë adë be'dë guenádi'i të na.” Iurní lë'ë ra mē mal guepi rall:

⁴⁴ “Dadë, ¿guc guná na'a bëldí'anël u gubídchil u ziquë mē zitu u bë'në faltë shábël u guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu

adë chu be'dë guenádi'i lë'ël?”

⁴⁵ Lë'ë rëy guëquebi iurní: “Guldía rnia'a, manërë mal bë'në të tratë shmëna naná mäs humildë, zni bë'në të tratë mizmë na”.

⁴⁶ Lueguë iurní lë'ë ra nguiu guzia'a rall lu cashtigu nanápëdi'i fin perë grëtë' naná tubldí shcuëndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e catë cabezë Dios catë nídi'i fin.

26

Quëguili mënë mudë parë guëna'zi rall Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Iurë Jesús gualú biadi'dzë mē grëtë' ra cusë ni, repi mē lu ra shini gusë'dë mē:

² —Lë'ë të hia rac bë'a të dentrë de chupë dzë shtë laní Pascu, lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios gac intriégui' guia'a mënë mal nu gac crucificári'.

³ Tiempë dzë ni ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra mē gushë entrë ra israelitë, bëdëa rall lu rualdëa' shtë palaci shtë Caifás, jefë shtë ra bëshuzi.

⁴ Nga'li bëntsa'u rall tubi tratë parë guëna'zi rall Jesús con di'dzë bishi parë quini rall lë'ë mē

⁵ perë guni'i lu sa' rall:

—Lëdi la'ni dzë laní parë adë guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a nabëte'bi sëiti nashi guëc Jesús

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Jesús nanú Betania lidchi Simón el quë naguc ll'u'u ládi'.

⁷ Iurní guabi'guë tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi guë'ë shtë sëiti nashi nu nalë lasaquë sëiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu mellë, lë'ë na'a ni bëté'bi' sëiti guëc Jesús.

⁸ Iurë lë'ë ra shini gusë'dë mē guná rai' pë bë'në na'a, bëldë rai' nu guzublú guni'i rai':

—¿Pëzielú bë'në na'a rë' desperdici sëiti nashi guëc mē?

⁹ purquë bien niatuu' na'a sëiti por zihaní dumí nu niadë'ëll dumí ca'a ra prubi.

¹⁰ Perë guc bë'a Jesús shgabë rai' nu guni'i mē:

—¿Pëzielú cagni'i të cuntrë na'a rë'? El quë nabë'ni' nahin tubi cusë za'quë parë na.

11 Pues ra prubi guëdubi tiempë quëbezënú rall lë'ë të perë na lëdë guëdubi tiémpëdi'i quëbezënúa të.

12 Lo quë nabë'në na'a nabëte'bi sëiti guëdubi cuerpë shtëna, bë'ni' parë gac preparar iurë gatia nu guëga'cha.

13 Guldía rnia'a, guëdubi lugar catë guadi'dzë ra mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, guadi'dzë ra mënë lo quë nabë'në na'a rë'. Guëagná ldu'u mënë lo quë nabë'ni'.

Judas bë'në prometer gúnëll intriegu Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Iurní tubi naná chi'bë chupë poshtë nabërulë Judas Iscariote, guagní'ill lu ra jëfë shtë ra bëshuzi

15 nu répill:

—¿Blac guëne'e të talë guna intriegu Jesús guia'a të?

Iurní lë'ë rall gudilli rall galdë bi chi bëllë bédchichi.

16 Dizdë iurní Judas gudílill manërë parë gúnëll intriegu lë'ë më guia'a ra contrari shtë më.

La Santa Cena

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Primërë dzë shtë laní naráu mënë guetështildi sin levadurë, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu; guëdáuha'a?

18 Jesús repi:

—Gulë tsa tubi ciudá lidchi tubi nguii nu gulë guchi: “Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia lë'ë iurë zia guëdchini. Lídchil guna laní Pascu con ra shini gusë'da.”

19 Ra shini gusë'dë më bë'në rai' cumë ziquë gunibë'a Jesús. Bë'në rai' preparar shtse shtë Pascu.

20 Iurë lë'ë gue'lë gu', quëbezënú Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më lu mellë.

21 Mientras caniháu rai', repi më:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë të intriegu na.

22 Iurní lë'ë rai' guzublú riá ldu'u rai' demasiadë; guna'bë di'dzë rai' tubi por tubi:

—Dadë ¿ni mudë guna intriegu lë'ël?

23 Jesús repi:

—El quë naraunú na la'ni el mizmë platë, ni lë'ë nangunë intriegu na.

24 Lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios guzia'a parë nezë según narni'i Sagradas Escrituras, perë prubi de lë'ë nguii el quë nangunë intriegu na. Mejurë adë niálëdi'i nguii ni.

25 Iurní lë'ë Judas, lë'ë traidor, guni'i:

—Mësë ¿ni mudë na guna intriegu lë'ël?

Jesús bëquebi:

—Aha', lë'ël la la'.

26 Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci lu Dios. Despuësë de bëshullë mëhin, bédë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më; nu repi më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuerpa.

27 Iurní guna'zi më copë. Bédë'ë më graci lu Dios nu bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Repi më:

—Gulë bii' grëtë' të copë rë';

28 ndë'ë lë'ë shrëna narunë sellar tëtë cubi purquë nahin tubi favurë parë cantidá mënë; bëllë'ë rënë ni parë perdunë shtë ra duldë.

29 Perë rnia'a, hiadë guëbrídi'i gunúhia lë'ë të juguë shtë uvë rë' hashtë dzë naná guëbezënúhia lë'ë të gube'e. Iurní guhia vini cubi lu gube'e catë rnibë'a Shtada.

Guni'i Jesús gunë Pedro negar lë'ë më

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Despuësë de quëhu'ldë rai' tubi cantë, iurní gua rai' lu dani shtë Olivos.

31 Iurní Jesús repi:

—Grëtë' të guëtú lu të de na nu guësëa'në të na gue'lë ne' purquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë; hia ra lli'li guërë'tsë”.

32 Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tégulë, tsahia delantë lu të hashtë Galilea.

33 Iurní Pedro bëquebi:

—Aunquë nilë grëtë' rai' guësëa'në rai' lë'ël, perë na jamás adë guësëa'nëdia'a lë'ël.

34 Jesús repi:

—Guldía rnia'a, mizmë gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchí, lë'ël gúnël negar na tsunë vueltë.

35 Perë Pedro repi:

—Masiá quini mënë na, adë gúnëdia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizmë.

Biadi'dzënú më Dios la'ni Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Iurní Jesús bédchini con ra shini gusë'dë më tubi lugar lë Getsemaní. Repi më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras tsahia ndë. Guadi'dzënúa Dios.

³⁷ Iurní bia'a më Pedro nu ra shini Zebedeo; guzublú riá ldu'u më; guasënú ldu'u më.

³⁸ Guni'i më:

—Nalë rbini la'ni ldua'a por tristë shtë galguti. Gulë cuezë ndë'ë nu gulë cue nasini con na.

³⁹ Gua Jesús stu'pë delantë. Bëzullibi më nu bëa'chi guëc më hashtë lu guiu'u. Iurní bë'në më orar lu Dios; répi':

—Dadë shtëna, si talë nahin posiblë bëlá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtënë.

⁴⁰ Iurní bëabrí më catë cabezë ra shini gusë'dë më. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai'. Iurní repi më lu Pedro:

—¿Pë adë gáquëdi'i cue nasini të du'pë tiempë, ni siquierë tubi iurë?

⁴¹ Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë; gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios parë adë ldáguëdi'i të lu prëbë shtë mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá; perë shcuerpë të adë nídi'i fuersë.

⁴² Hia narrupë zia'a më; guaguë'në më orar zndë'ë:

—Dadë, si talë na imposiblë tsalú vasë shtë sufrimientë, bë'nin según voluntá shtënë.

⁴³ Iurní bëabrí më stubi; bëdzëlë më ra shini gusë'dë më hia naga'si rai' purquë nalë bédchini mbëca'ldë lu rai'.

⁴⁴ Iurní bësëa'në më lë'ë rai'; zia'a më; bë'në më orar stubi natsunë vësë. Guni'i më mizmë di'dzë ni.

⁴⁵ Bëabrí më catë rëta' ra shini gusë'dë më; repi më:

—Iurnë' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a de quë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios, gac intriégui' guia'a ra nanapë zihani duldë.

⁴⁶ Gulë tsasuldí; gulë cha purquë hia el quë nagunë intriegu na zé'dëll.

Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini Judas naná de chi'bë chupë shini gusë'dë më; ze'dënull cantidá mënë nanua'a spadë nu hiaguë. Ze'dë rall por partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë guë'dchi.

⁴⁸ Judas lë'ë traidor, bédë'ëll tubi sëñi; répill:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lë'ëll; gulë bia'a nguiu ni prësi.

⁴⁹ Iurní guabi'guë Judas lu Jesús nu répill:

—Shtsanë, Mësë.

Nu bëtsagrua'll lë'ë më.

⁵⁰ Jesús guni'i lu Judas:

—¿Pë zé'dël? amigu.

Iurní guabi'guë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më prësi.

⁵¹ Mizmë iurní tubi sa' Jesús gulú spadë; bëchúgui' diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë shtë bëshuzi.

⁵² Iurní Jesús repi:

—Gulútsa'u spadë shtënë shlugarin purquë grëtë' el quë narguini con spadë, zni gati rall con spadë.

⁵³ ¿Pëllë adë rac bë'al zac guëna'ba lu Shtada nu guëshe'ldë më mizmë iurnë' más quë chi'bë chupë grupë ianglë, chi'i mili cadë grupë të gunë rai' compa'ni na?

⁵⁴ Perë si talë gaquin zni ¿lla gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i napë quë gaquin zni?

⁵⁵ Iurní Jesús repi lu ra mënë:

—Be'dë guëdchini të con spadë nu hiaguë parë guëna'zi të na cumë ziquë tubi nguba'në. Grëtë' dzë gulezënúa lë'ë të. Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u shtënë të perë nunquë adë guná'zidi'i të na prësi.

⁵⁶ Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë la'ni Sagradas Escrituras:

Iurní ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Zuga'a Jesús lu Junta Suprema
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ra naguna'zi lë'ë Jesús prësi, bia'a rall lë'ë më lu Caifás, jëfë principal shtë ra bëshuzi. Nu rëta' ra mësë shtë lëy nu ra më gushë nabëdëá nga'li.

⁵⁸ Guanaldë Pedro zitu hashtë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi principal. Guaté Pedro nga'li; guzubënu Pedro ra soliar të parë guënáhi' nia'a lla tsalú shcuendë Jesús.

⁵⁹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mënë gushë nu grë ra Junta Suprema, quëguili rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë më aunquë nilë nahin cusë falsë parë gac condenar Jesús lu galguti.

⁶⁰ Perë adë bëdzëlëdi'i rall prëbë aunquë nilë zihani testigu falsë guni'i rall bishi cuntrë lë'ë më. Por fin bëdchini bëldá testigu falsë

⁶¹ naná repi:

—Lë'ë nguui rë' guni'i: “Zac guëchilia iádu'u shtë Dios nu guëabré guëldishtëhia iádu'u entrë tsunë dzë”.

⁶² Iurní jëfë shtë ra bëshuzi guasuldí nu répill lu Jesús:

—¿Pë adë rquëbidi'il grë ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ël?

⁶³ Jesús dchisë náhi'. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:

—Por nombre shtë Dios nanabani, quëgnia'a lul, biadi'dzë lu na'a si talë nal Cristo, Shini Dios.

⁶⁴ Jesús repi:

—Ni nahia, cumë ziquë cagní'il. Nu zac rnia'a lu të guená të lu Shini Dios; quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el quë narnibë'a grëtë' cusë. Nu guená të lua; guëdchinia la'ni shcahi shtë gube'e.

⁶⁵ Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëche'zë shábëll cumë ziquë tubi sëni de quë adë rëuu'di'i ldu'ull lo quë naguni'i Jesús. Bëldëll. Répill:

—Hia nguui rë' bë'nëll ofender Dios con di'dzë nabëru'u rua'll. ¿Pë nicidá nápa'a de más testigu? Mizmë lë'ë të bini të di'dzë mal naquëgni'ill.

⁶⁶ ¿Pë rni'i ldu'u të?

Guni'i rall:

—Runë tucarë gati nguui rë'.

⁶⁷ Iurní bëchi'bë shënë rall lu më nu bëdë'ë rall galné guëc më. Stúbill gulubé lu më

⁶⁸ nu guni'i rall:

—Lë'ël nal Cristo; bë'në divini chu gudini lë'ël.

Pedro bë'në negar Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mientras zu Pedro rualdëa, tubi criadë guabí'guëll lu Pedro nu répill:

—Lë'ël zuga'anul Jesús, më Galilea.

⁷⁰ Perë Pedro bë'në negar delantë lu grë mënë. Répi':

—Adë rac bë'adia'a pë cagní'il.

⁷¹ Iurní Pedro ziagrú'ui' rua' nezë. Iurë guná stubi criadë lu Pedro, guní'ill lu ra mënë narëta' nga'li:

—Nu nguui rë' rzënu Jesús më Nazaret.

⁷² Stubi vësë más Pedro bë'në negar nu bë'ni' jurar lu Dios:

—Adë guënëdia'a nguui ni.

⁷³ Du'psë zia'a, iurní mënë nazuga'a nga'li guabi'guë rall lu Pedro nu guni'i rall:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë ruadí'dzël ziquë mënë galileo.

⁷⁴ Iurní guzublú Pedro; bë'ni' jurar; répi':

—Adë guënëdia'a nguui ni. Gunë Dios cashtigu na si talë adë ruadí'dzëdia'a verdá.

Mizmë iurní bëllidchí gay.

⁷⁵ Iurní bëagná ldu'u Pedro lo quë naguni'i Jesús: “Antsë guëllidchí gay, gúnëll negar na tsunë vuelte”. Iurní bëru'u Pedro nu nalé bí'ni'.

27

Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Iurë brëgue'lë grëtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi tratë parë quini rall Jesús.

² Bëldi'bi rall lë'ë më; bia'a rall lë'ë më parë guaguë'në rall intriegu lë'ë më lu Poncio Pilato gubernadurë.

Guti Judas

³ Iurë Judas el quë nabë'në intriegu Jesús, bëdë'ëll cuendë de quë nacondenárëll, gubini ldu'ull. Bëdchigrëll galdë bi chi bëllë bëdchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë,

⁴ répill:

—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë më rë' lu galguti nu nápëdi'i' duldë.

Perë lë'ë rall bëquebi rall:

—Parë ni'i, çpë runë importë na'a? Shcuëndël ni'i.

⁵ Iurní Judas bëquëldí dumí la'ni iádu'u. Guziá'all. guagzé'bill lë'ëll lu hiaguë.

⁶ Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëtëá rall dumí nu repi rall:

—Adë chu guëtiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë shtë ofrendë purquë nahin probidë según lëy shtë Dios. Nahin præci nabëtuu' Judas lë'ë Jesús parë galguti.

⁷ Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall tubi ldë guiu'u con dumí ni. Bërujë lachi ni: Lachi shtë el quë Naguctsa'u Trashtë. Lachi ni na catë guëga'chi ra më zitu.

⁸ Por ni bërujë lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.

⁹ Zni guc cumplir lo quë naguni'i Jeremías: “Guna'zi rall galdë bi chi bëllë bëdchichi, præci nabë'në më israelitë tratë lë'ë më.

¹⁰ Con dumí guzi'i rall tubi lachi shtë el quë naguctsa'u trashtë. Zni gunibë'a Dadë Dios.”

Pilato guna'bë dí'dzëll lu Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra më israelitë?

Jesús repi:

—Zni nahin cumë ziquë quëgni'il.

¹² Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë, bëdchi'bë rall demandë cuntrë Jesús perë Jesús adë pë bëquëbidi'i.

¹³ Iurní Pilato repi:

—¿Pë adë rínidi'il lo quë naquëgni'i ra mënë cuntrë lë'ëll?

¹⁴ Perë Jesús adë bëquëbidi'i më de manërë lë'ë gubernadurë guasë ldú'ull iurní nu adë guc bë'adi'ill pë gúnëll.

Guni'i ra mënë gati Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

¹⁵ Durantë dzë shtë laní, lë'ë gubernadurë napë custumbrë guëldá'all tubi præsi, el quë narac shtu'u ra mënë gápëll libertá.

¹⁶ Nanú tubi præsi namás më dushë, lë Barrabás.

¹⁷ Iurë lë'ë rall bëtëá rall nga'li, Pilato guna'bë di'dzë:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Barrabás u Jesús nabërujë Cristo?

¹⁸ Pilato bëtë'ë cuendë de quë rldënú rall Jesús nu mbidi na rall; por ni bë'në rall intriegu lë'ë më.

¹⁹ Mientras Pilato zúbëga'a catë rúnëll juzguë, lë'ë tse'lë Pilato gunibë'a naguanú rsunë: “Adë riutëdi'il con nguiu rë' purquë më za'quë náhi'; ne' gue'lë guni'i shca'lda tubi mbëca'ldë dushë de lë'ë më. Adë gurëdchídi'i ldua'a.”

²⁰ Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu më gushë guni'inú rall mënë parë guëna'bë rall libertá parë Barrabás nu guëna'bë rall gati Jesús.

²¹ Lë'ë gubernadurë guna'bë di'dzë stubi; répill:

—¿Guadë de chupë ra mënë rë' rac shtu'u të guëdë'a libertá?

Lë'ë rall bëquebi:

—Barrabás.

²² Pilato guna'bë di'dzë iurní:

—¿Pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë nabërujë Cristo.

Grëtë' rall guni'i rall:

—Quëll lu cruz.

²³ Iurní Pilato guni'i:

—¿Pë mal bë'nëll?

Perë lë'ë rall bëabrí gurushtiá rall:

—Quëll lu cruz.

²⁴ Iurní Pilato guná hiadë nídi'i mudë lla gúnëll sino quë másru'u ziadalë mënë nu rdzatsu mënë. Iurní gunibë'a Pilato nisë, tsati guiá'all ziquë tubi sëni de quë nápëdi'ill faltë por galguti shtë Jesús. Gudíbill guiá'all; guni'ill:

—Nádia'a responsablë por galguti shtë nguiu rë' purquë nápëdi'i' faltë. Shcuendë të na ndë'ë.

²⁵ Grëtë' ra mënë bëquebi:

—Lë'ë na'a con shini na'a, na na'a responsablë por galguti shtë nguiu rë'.

²⁶ Iurní Pilato bëtë'ëll libertá Barrabás. Lueguë gunibë'all guëdia'a më galné, nu bë'në Pilato intriegu lë'ë më parë gac crucificar më.

²⁷ Iurní ra suldadë shtë gubernadurë, bia'a rall lë'ë Jesús la'ni palaci nu bëtëá grëtë' suldadë alreduerë lë'ë më.

²⁸ Gulú rall shabë më të parë guëgacu rall stubi lari guindë lë'ë më.

²⁹ Bëzu'bë rall tubi corunë shtë guitsë guëc më. Bëdë'ë rall tubi varë ca'a më parë gu' guia'a ladë ldi më. Iurní bëzullibi rall delantë lu më nu bënë rall burnë; guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë më israelitë.

³⁰ Nu bëchi'bë shënë rall lu më nu guna'zi rall varë parë rdë'ë rall galnë guëc më.

³¹ Despuësë de quëhunë rall burnë zni, bëdchisú rall lari guindë. Bëdë'ë rall shabë më, gutë më stubi. Iurní bia'a rall lë'ë më parë gac crucificar më.

Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Hia ziagru'u më parë ziazú më rua' guë'dchi, bëdza'guë'lú rall tubi nguiu, më Cirene nalë Simón. Iurní gunibë'a ra suldadë parë gua'a Simón cruz shtë Jesús.

³³ Zni bëdchini rall tubi lugar nalë Gólgota narunë cuntienë, Lugar shtë Calavera.

³⁴ Nga'li bëdë'ë rall vini naná mescladë con naldá. Bii'di'i mëhin, nadë más bënë më prëbëhin.

³⁵ Hia iurë gualú bënë rall crucificar lë'ë më, ra suldadë gudchitë rall dado parë gudi'dzë rall shabë më. Zni guc cumplir lo quë naguni'i profetë; “Gudi'dzë rall shaba entrë mizmë lë'ë rall nu gudchitë rall suertë guëc shaba”.

³⁶ Iurní guzubë rall nga'li parë gapë rall lë'ë më.

³⁷ Guia'a guëc Jesús bëquë'ë rall tubi letrërë narni'i pëzielú bënë rall condenar lë'ë më. Letrërë ni rni'i: “Ndë'ë na rëy shtë mënë israelitë. Lëll Jesús.”

³⁸ Nu zac chupë nguba'në guc crucificar con lë'ë më, túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë.

³⁹ Grëtë' nardëdë nga'li, runë rall burnë, rni'bi rall guëc rall;

⁴⁰ rni'i rall:

—Lë'ël rni'il cuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabré guëzá'alín; bënë salvar mizmë lë'ël talë nal shini Dios. Bëldaguë lë'ël lu cruz.

⁴¹ Zni zac bënë burnë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu mësë shtë lëy con ra fariseo con grë ra më gushë shtë ciudá. Guni'i lu sa' rall:

⁴² —Bënëll salvar stubi mënë perë el mizmë lë'ëll adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar

lë'ëll. Si talë nall rëy shtë Israel, pues guëldáguëll lë'ëll lu cruz të parë tsaldí ldu'u hia'a lë'ëll.

⁴³ Pues rialdí ldu'ull Dios; zuzull nia'a zunë Dios salvar lë'ëll purquë rni'ill: “Nahia shini Dios”.

⁴⁴ Hashtë ra mizmë nguba'në naná quënú lë'ë më lu cruz, bënë rall burnë; guni'i rall mizmë di'dzë ni guëc më.

Guti Jesús

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Iurní guëdubi guë'dchiliu bëcahi dizdë guërudë dzë hashtë rquë tsunë guadze'.

⁴⁶ Iurní fuertë guni'i Jesús:

—Elí, Elí, lama sabactani. Runë cuntienë di'dzë ni: Dios mio, Dios mio, çpëzielú bësá'nëll na?

⁴⁷ Bëldá mënë narëta' nga'li, bini rall lo quë naguni'i më nu repi rall:

—Cagná'bëll Elías.

⁴⁸ Mizmë iurní tubi de lë'ë rall guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongë nu bëgá'dzëll spongë con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc tubi varë të parë gu më vini.

⁴⁹ Perë sëbëldá mënë guni'i:

—Cha béza'a; guená hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.

⁵⁰ Iurní stubi vultë guni'i Jesús fuertë; iurní guti më.

⁵¹ Mizmë iurní lë'ë cortinë shtë iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lë'ë guë'dchiliu bëllú. Ra dani gure'zë.

⁵² Ra ba'a bëlla'lë hashtë guashtë zihani tégulë, ra mënë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios antsë.

⁵³ Grë ra më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de guashtë Jesús ladi ra tégulë, guatë rai' ciudá Jerusalén. Cantidá mënë guná lu mënë ni.

⁵⁴ Iurní lë'ë capitán nu ra nagupë cuerpë shtë Jesús, iurë guná rall llu, nu guná rall cusë naguzac nga'li, nalë bëdzëbë rall; repi lu sa' rall:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

⁵⁵ Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lë'ë Jesús antsë dizdë Galilea. Bënë rall compañi lë'ë më.

⁵⁶ Entrë ra na'a ni nanú María Magdalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

Bëga'chi Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Hia iurë riu' gue'lë, bédchini tubi nguiu ricu lë José. Nall më guè'dchi Arimatea nu zac nall shmënë Jesús.

⁵⁸ José guagnall lë'ë Pilato nu guná'bèi' cuerpë shtë Jesús. Pilato gunibë'a parë guèdë'ë mënë cuerpë ca'a José.

⁵⁹ Bia'a José cuerpë shtë'në më nu bëtú'bill cuerpë tubi sabë naquichi.

⁶⁰ Iurní guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi nabëda'ni hia más antsë la'ni guè'ë shtë dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurní bësë'au José rua' ba'a con tubi guè'ë ru'bë. Hia iurní zëagzë José.

⁶¹ Nga'li quëbezë María Magdalena nu stubi María, Zúbëga'a rai' rua' ba'a.

Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús

⁶² Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir despuësë ra preparaciön shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo, gua rall lu Pilato;

⁶³ guni'i rall:

—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë nguiu bishi guní'ill iurë nabánill de quë despuësë de tsunë dzë, gac resucitárëll ladi ra tëgulë.

⁶⁴ Por ni gunibë'a të parë gac segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i ra mënë shtë'nëll gue'lë parë tsaldanë rall cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë de quë gac resucitar Jesús ladi ra tëgulë. Zni lúltimë bishi rë' nahin más peor quë ra bishi na-guni'i Jesús antsë.

⁶⁵ Pilato repi:

—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë. Gulë tsaguë'në segurë rua' ba'a, mejurë lo quë narac shtu'u të.

⁶⁶ Iurní zia'a rall; bënë'në rall segurë rua' ba'a nu bëquë'ë rall tubi sëgi lu guè'ë nanada'u rua' ba'a. Nu bësëa'në rall guardë shtë ra suldadë.

28

Guashtë Jesús ladi ra tëgulë

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Iurë dzë narzi'i ldu'u mënë hia gua'a, hia zia grëgue'lë primërë dzë shtë lmalë, María Magdalena nu stubi María, guagná rall rua' ba'a.

² Perë dizdë lueguë bédchini tubi llu ru'bë lu guè'dchiliu; lë'ë ianglë shtë Dadë Dios ze'dë de gube'e. Bédchíni' rua' ba'a. Bédchisúhi' guè'ë nanada'u rua' ba'a. Nu guzúbi' guëc guè'ë.

³ Nalë rabtsë'ë ianglë ni cumë ziquë nguzi'u. Nu shábi' naquichi cumë ziquë nievë.

⁴ Iurë guná ra suldadë lu llu, iurní bédzëbë rall; bëa'në rall ziquë tubi naguti.

⁵ Iurní lë'ë ianglë guni'i lu ra na'a:

—Adë rdzëbëdi'i të. Na rac bë'ahia de quë quëguili të Jesús, më nacuë lu cruz.

⁶ Perë adë nídi'i më ndë'ë. Guc resucitári' cumë guni'i më lu të antsë. Gulë te'e të guená të lugar catë bëca'chi ra mënë lë'ë më.

⁷ Gulë tsa; gulë guchi lu ra shini gusë'dë më quë lë'ë më guti perë gac resucitári'. Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë guédchini të ndë. Ndë guená të lu më. Ni na lo quë narnia'a lu të.

⁸ Iurní lë'ë ra na'a nasesë bëru'u rai' rua' ba'a perë nalë bédzëbë rai'. Mizmë tiempë bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në rai' të guëni'inú rai' shini gusë'dë më.

⁹ Mizmë iurní Jesús bëlua'alú më lu ra na'a nu bënë'në më saludar lë'ë rall. Iurní guabi'guë ra na'a lu më; bënë'në rai' adorar lë'ë më. Gudëdchi rai' guëa' më.

¹⁰ Perë Jesús repi:

—Adë rdzëbëdi'i të. Gulë tsaguë'në visi los de más bëcha të parë tsa rai' Galilea. Ndë guená rai' lua.

Lo quë naguni'i ra suldadë

¹¹ Mientras zëagzë ra na'a, bëldá suldadë shtë guardë gua rall ciudá. Guaguëchi rall lu jëfë shtë ra bëshuzi grëtë' lo quë naguc.

¹² Iurní ra jëfë guagni'i lu ra më gushë parë gac rall de acuerdë; iurní bédë'ë rall zihani dumí cua'a ra suldadë.

¹³ Repi rall:

—Gulë guni'i de quë durantë la'ni gue'lë mientras lë'ë të naga'si të, ra shmënë Jesús bidë ldanë rall cuerpë shtë Jesús.

¹⁴ Talë lë'ë gubernadurë gac bë'all lo quë naguc, lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë gubernadurë të parë guëzalú na'a grë ra dificultá parë lë'ë të.

¹⁵ Iurní ra suldadë bë'në rall recibir dumí nu guaguë'në rall lo quë naguni'i jëfë shtë ra bëshuzi lu rall. Bishi ni na lo quë naruadi'dzë ra më israelitë hashtë iurne'.

Jesús bëshe'ldë ra poshtë të guëni'i rai' diza'quë

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Zni guc; ra guëzá chi'bë tubi ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë Galilea hashtë tubi dani catë guni'i Jesús.

¹⁷ Iurë guná rai' lu më, bë'në rai' adorar lë'ë më aunquë bëldá rai' bëzá ldu'u rai'. Gualdídi'i ldu'u rai' guashtë më ladi ra tëgulë.

¹⁸ Iurní Jesús guabí'gui' lu rai'; repi më:

—Grë pudërë bëne'e Dios parë guëni'b'ahia gube'e nu guë'dchiliu.

¹⁹ Gulë tsa guëdubi naciuni. Gulë bë'në lë'ë rall shmëna. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall iurë rialdí ldu'u rall shti'dza. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall por lë shtë'në Dadë Dios, nu por lëa, nu por Espíritu Santo.

²⁰ Gulë bëlua'a të gunë ra mënë cumplir grë di'dzë nagunib'ahia lë'ë të. Nu gulë bédë'e cuendë de quë na quëbezënúa lë'ë të grëtë' dzë hashtë fin shtë guë'dchiliu. Amén.

Diza'quë según San Marcos

Juan Bautista

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Zndë'ë guzublú diza'quë shtë Jesucristo, shini Dios.

² Guzublugin según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías shtidzë Dios narni'ishcuendë Jesucristo:

Gulë guná, guëshe'lda tubi shmuza naguëni'i por na delantë lul.

Lë'i' gúni' preparar ldu'u mënë antsë tsagni'inul lë'ë rall.

³ Mënë ni guëni'i' lu tubi shlatë ru'bë. Fuertë guëni'i' parë guini grë mënë shti'dzi'.

Guëni'i' lu ra mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi të parë iurë guëdchini Dadë”.

⁴ Por ni Juan bëchu'bë nísi'; lugar ni adë nídi'i mënë catë naquë guë'ë'gu Jordán. Guni'inúhi' lë'ë ra mënë chubë nisë rall ziquë sëni de quë runë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios parë gunë Dios perdunë duldë shtë rall.

⁵ Grëtë' ra mënë shtë regiuni Judea nu ra më Jerusalén bédchini rall lu Juan parë chubë nisë rall. Iurë bëshu'bë duldë rall lu Dios, iurní Juan bëchu'bë nísi' lë'ë ra mënë la'ni guë'ë'gu Jordán.

⁶ Nacu Juan tubi lari nanactsa'u con guitsë ladi camellë nu lli'i lán'i' tubldë gui'di. Ráuhi' shanchi nu dchini shtë ra mbee'zë lachi.

⁷ Guni'i' Juan shti'dzë Dios lu ra mënë:

—Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtënë shrachi më.

⁸ Na bëchu'bë nisa lë'ë të con nisë perë lë'ë më gunë më stubi cusë namás cusë ru'bë. Guëzunë më ldu'u të nu guëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi' la'ni ldu'u të.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Gudëdë sëbëldá dzë, iurní bëru'u Jesús guë'dchi Nazaret nanaquë regiuni Galilea. Juan bëchu'bë nísi' lë'ë Jesús la'ni guë'ë'gu Jordán.

¹⁰ Iurë bëru'u më la'ni nisë, mizmë iurní bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më catë quëbezë Dios. Guná më lu Espíritu Santo; bédchini' ziquë tubi palumë parë cuezënúhi' lë'ë më.

¹¹ Nu bëru'u tubi di'dzë nezë lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

Niasiguë Satanás lë'ë Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús lu tubi shlatë nezë cu' dani.

¹³ Ndë guquërdë më cuarenta dzë. Nga'li guc shtu'u mëdzabë Satanás niasiguë lë'ë më parë guënití më shnezë më. Guquërdë më ladi ra ma dushë. Despuësë bédchini ra ianglë parë bë'në rai' sirvë lu më.

Guzublú quëgni'i Jesús diza'quë

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Despuësë de bëtia'a ra mënë Juan Bautista lachigui'bë, bëabrí Jesús regiuni Galilea. Cagni'i më diza'quë shtë Dios.

¹⁵ Repi më:

—Lë'ë tiempë hia guc cumplir; bëga'a iurë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy. Gulë bëabrí ldu'u të lu Dios nu gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë më.

Guna'bë Jesús tapë nguiu narna'zi mbeldë

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Gudëdë Jesús guëlla' rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Guná më lu Simón nu bëchi' Andrés. Cagldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. Na rai' pescadurë shtë mbeldë.

¹⁷ Repi më lu rai':

—Gulë gude'e naldë na; na guënehia dchi'ni gunë të. Ziquë na të pescadurë; guna lë'ë të pescadurë shtë mënë; gue'dënú të mënë lua.

¹⁸ Lueguë bësëa'nëgá rai' guë'shu nu gualdë rai' lë'ë më.

¹⁹ Gudëdë më stu'pë más delantë; guná më lu Jacobo, lga'në Zebedeo. Guná më lu Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu; zubë rai' la'ni barcu shtë rai'.

²⁰ Lueguë Jesús guna'bë lë'ë rai'. Iurní guanaldë rai' lë'ë më. Bësëa'nëgá rai' shtadë rai', Zebedeo; zubënú Zebedeo ra muzë la'ni barcu.

Jesús bënëac tubi nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull
(Lc. 4.31-37)

²¹ Guatë rai' guë'dchi Capernaum. Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë ra mënë la'ni iádu'u.

²² Guasé ldu'u mënë por lo quë naguni'i Jesús lu rall. Bëlua'a më enseñansë shtëhi' ziquë tubi nanapë pudërë, lédëdi'i ziquë ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés.

²³ De repëntë zuga'a tubi nguii la'ni iádu'u. Nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u nguii ni; biadí'dzell guëc lalú. Guni'ill fuertë:

²⁴ —Ja, ¿pë nápël con na? lë'ël Jesús. Guë'dchi shtënël lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë guënítil lë'ë na'a? Na nanëa chu nal; nal limpi ldu'ul delantë lu Dios. Bëdchínil de Dios.

²⁵ Jesús guni'i fuertë lu mëdzabë:

—Guitsëgá nu bëru'u de lë'ëll.

²⁶ Iurní lë'ë mëdzabë fier nalë bësé'sëll lë'ë nguii. Gurushtiall; bëru'ull la'ni ldu'u nguii.

²⁷ Grë mënë guasé ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë ldai' cubi rë'? Napë Jesús autoridá hashtë ra mëdzabë rzu'bë diaguë rall shti'dzë Jesús.

²⁸ Por guëdubi nezë shtë Galilea bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús. Nasesë bërë'tsë famë shtë më.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Lueguë bëru'u më la'ni iádu'u. Ziazunú më Jacobo nu Juan; bëdchini rai' lidchi Simón nu Andrés.

³⁰ Suëgrë Simón nagá'ai' lu camë; ráquëll shldi ru'bë. Lueguë guni'i ra mënë lu Jesús pë cusë cazac nanë rë'.

³¹ Iurní bëdchini më; guna'zi më guia'a na'a nu bëldishtë më lë'ëll. Guashtëll; lueguë bëru'u shldill. Iurní bë'në na'a ni sirvë lu rai' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Mizmë dzë iurë nabëlaguetë ngubidzë, hia guadze', zihani mënë bia'a rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë galguidzë nu ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall.

³³ Grëtë' ra mënë shtë guë'dchi, bëte'e sa' rall rua' hiu'u.

³⁴ Jesús bënëac zihani rall de grë clasë galguidzë. Bëgú më zihani mëdzabë la'ni ldu'u rall. Adë bédë'ëdi'i më permisi ra mëdzabë parë niani'i rall purquë bënguë bë'a rall lë'ë më.

Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea
(Lc. 4.42-44)

³⁵ Guashtë më tumpranë nianá nacahi. Zia'a më shlatë catë nídi'i mënë. Ndë guni'inú më Dios, Shtadë më.

³⁶ Iurní lë'ë Simón con ra sáhi' guatili rai' lë'ë më.

³⁷ Iurë bëdzëlë rai' lë'ë më, guni'i rai':

—Zihani mënë ze'dë tili lë'ëll.

³⁸ Guchi më lu rai':

—Cha guiá hia'a ra guë'dchi naquë guëlla'. Guëdia'a di'dzënú hia'a lë'ë rall shti'dzë Dios; parë ni zelda.

³⁹ Iurní gua më grë nezë Galilea; rni'i më diza'quë shtë Dios la'ni iádu'u shtë ra mënë israelitë. Bëgú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.

Bënëac Jesús tubi nguii narac lluu'u galguidzë naru'dzë ládi'

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Bidë tubi nguii narac galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më; bë'nëll ruëguë lu më; répill:

—Nápël pudërë; si talë nápël voluntá guëzunël ladia; guëaca.

⁴¹ Bëga'a ldu'u Jesús lë'ëll. Bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu repi më:

—Rac shtua'a; guëac galguidzë shtënël.

⁴² Despuësë de guni'i më ra di'dzë ni, lueguë lë'ë galguidzë bësa'në lë'ëll. Bëáquëll.

⁴³ Bë'në më incarguë lull ni tubi adë chu lu guadí'dzell. Repi më:

⁴⁴ —Adë chu lu ruadí'dzëdi'il. Guaglua'a lë'ël lu bëshuzi. Bë'në cumplir lo quë naguni'i Moisés. Bëdë'ë ofrendë lu Dios parë gac guëdë'ë mënë cuendë de quë hia bëáquëll.

⁴⁵ Perë iurë zëagzëll, guzublú biadí'dzell lo quë nabë'në Jesús de manërë de quë

Jesús adë guc më niadchini më guë'dchi rë' tantë mënë gulezë rall lë'ë më. Bëa'në më fuërë shtë guë'dchi catë nídi'i mënë. Zihani mënë be'dë guëdchini rall lu më de grë ladë guë'dchi.

2

Jesús bënëac tubi nguiu narac ll'u'u galguidzë llungüë

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Gudëdë beldá dzë, Jesús guatë stubi vueltë guë'dchi Capernaum. Bini ra mënë quërelde më lidchi më.

² Lueguë bédëá zihani mënë hashtë gúldëdi'i rua' hiu'u niuté ra mënë. Cagni'i më shti'dzë Dios lu rall.

³ Iurní bidë tapë nguiu; nua'a rall tubi daa' catë nanú tubi narac galguidzë llungüë.

⁴ Por tantë mënë adë guc niadchinínú rall narac ll'u'u lu më. Iurní gudidë rall guëc hiu'u parë beldaguë rall daa' delantë lu më.

⁵ Guná më rialdí ldu'u rall lë'ë më; iurní repi më lu narac ll'u'u:

—Dadë, runa perdunë duldë shtënl.

⁶ La'ni hiu'u rë' zubë beldá mësë narlua'a lëy; nalë runë rall lligabë la'ni ldu'u rall; rni'i rall:

⁷ “¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë rë'? Nablac rúnëll ofender Dios purquë sulë Dios napë pudërë gunë më perdunë duldë, lëdë núdi'i lë'ëll.”

⁸ Guc bë'a Jesús pë cagni'i rall; repi më lu rall:

—¿Pëzielú runë të lligabë zni'i?

⁹ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac ll'u'u: “Naperdunë duldë shtënl” u guënia'a lull: “Guasuldí nu bëagzë”?

¹⁰ Parë gac bë'a të na nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nu napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní guni'i më lu narac galguidzë llungüë:

¹¹ —Guashtë nu bëtëá shtaa'l. Bëagzë lídchil.

¹² Lueguë guashtëll nu beldísëll shtaa'll. Bëru'ull lu grë nacabezë lugar ni. Guasé ldu'u mënë; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Nu guni'i rall:

—Nunquë lá'adi'i guná hia'a cusë rë'.

Jesús guna'bë Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Gua Jesús stubi vueltë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë guabi'guë rall lu më nu bëlua'a më lë'ë rall.

¹⁴ Iurë gudëdë më nezë, guná më lu Leví, shini Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju catë riatilli mënë impuestë. Guni'i më lu Leví:

—Gude'e naldë na.

Lueguë guasuldí Leví nu guanáldëll lë'ë më.

¹⁵ Iurë nanú Jesús lidchi Leví, zubënú më shini gusë'dë më con zihani ra narunë cubrë impuestë. Nu zubë ra pecadurë nanadë runë cumplir ra custumbrë shtë mënë religiosë. Zihani mënë guanaldë rall lë'ë më.

¹⁶ Iurní ra mësë narlua'a lëy con ra fariseo, guna'bë di'dzë rall lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë?

¹⁷ Bini më lo quë naguni'i rall; repi më:

—Ra narac ll'u'u rquí'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rquí'nidi'ill ducturë. Zeldë guëna'ba gac salvar ra mënë mal të guëabrá ldu'u rall con Dios; adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i mënë za'quë na rall.

Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Guzac iurë ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo bë'në rall ayunë, bédchini beldá mënë lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo quëhunë rall ayunë; adë ráudi'i rall? perë shini gusë'dëll rau rall; quëhúnëdi'i rall ayunë.

¹⁹ Guni'i Jesús lu rall:

—¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú lliguë lë'ë rall? Si talë cabezënú lliguë lë'ë rall, adë rúnëdi'i rall ayunë.

²⁰ Perë guëdchini dzë hiadë cuézëdi'i lliguë entrë lë'ë rall; iurní gunë rall ayunë.

²¹ 'Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi purquë si talë guëguëu'l lari cubi lu lari gushë, más nasesë rche'zë

lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a rumiendë ni.

²² Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gui'di gushë. Adë gúnëdi'i gan bulsë gushë lu fuersë shtë vini cubi. Rche'zë vini cubi lë'ë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë bulsë adë rllu'i'di'in. Rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi.

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Tubi dzë descansë gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu të gau rai' bë'dchi.

²⁴ Iurní ra fariseo guni'i rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë rall lo quë naná providë quëhunë mieti dzë narzi'i ldu'u mënë?

²⁵ Jesús bëquebi:

—¿Pë adë bi'ldi të lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë tëchi'? Nápëdi'i rai' pë gau rai' nu rldia'në rai'.

²⁶ Guatë David lidchi Dios. Dzë ni Abiatar na jëfë shtë ra bëshuzi. Guna'zi David guetështildi naná sagradë; ni tubi adë chu rau guetështildi ni, sulë niétiquë bëshuzi. Perë David bédë'ë guetështildi ni cua'a ra nacanalde lë'i'; gudáu rai'.

²⁷ Nu guni'i më lu ra fariseo:

—Dios bédë'ë dzë descansë parë bien shtë nguiu të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bë'nëdi'i Dios formar lë'ë nguiu niétiquë parë gunë rall cumplir costumbrë shtë dzë descansë.

²⁸ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; napa derechë guë'nibë'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

3

Tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guatë Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'.

² Quëgl'da'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

³ Jesús guni'i lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'li.

⁴ Guni'i më lu ra nacaglda'chi:

—Según lëy shtë Dios, ¿pë runë tucarë gunë nguiu dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal; zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guni'i'di'i rall.

⁵ Guná më lu grë rall; bédë më; gulaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac llu'u:

—Bëldí guiá'al.

Iurní bédill guiá'all. Lueguë bëac guiá'all.

⁶ Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

Zihani mënë bédëa rua' nisë ru'bë

⁷ Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bédchini rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea.

⁸ Iurë bini ra mënë ra milagrë nabë'në Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bédchini rall. Mënë naquërelde stubi ladë rua' guëë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bédchini rall të guená rall lu Jesús.

⁹ Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë parë tsu më la'nin parë adë guëté'edi'i mënë lë'ë më.

¹⁰ Zihani mënë bédchini purquë antsë bënëac më zihani narac llu'u. Iurní grëtë' narac llu'u, be'dë guëte'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më.

¹¹ Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Nal lúniquë shini Dios.

¹² Perë Jesús nalë bë'në më incarguë lë'ë rall adë guadí'dzëdi'i rall chu na më.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dëi'

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë më ra naguc shtu'u më parë gulezënú rai' lë'ë më. Bédchini rai' lu më.

¹⁴ Gudili më chi'bë chupë nguiu parë sënú rai' lë'ë më nu parë tsagni'inú rai' mënë shti'dzë Dios.

15 Bëdë'e më pudërë lë'e rai' parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë, nu bëtëdë'e më pudërë gunëac rai' narac ll'u.

16 Zndë'e lë ra shini gusë'dë më. Primërë poshtë lë Simón; bëtëdë'e më stubi lëhi', Pedro.

17 Nu bë'në më nombrar Jacobo nu Juan; rac bëchi rai'; shtadë rai' lë Zebedeo. Bëtëdë'e më stubi lë rai' parë Juan nu Jacobo naná Boanerges narunë cuntienë shini nguzi'u purquë runë rai' tubi cusë tubi chupëgá.

18 En seguidë bë'në më nombrar Andrés, nu Felipe, nu Bartolomé, nu Mateo, nu Tomás, nu Jacobo naná shini Alfeo. Tambiën bë'në më nombrar Tadeo nu Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy.

19 Nu bë'në më nombrar Judas Iscariote nabë'në intriegu lë'e Jesús más despuësë.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guaté më lidchi më.

20 Stubi vultë bëtëdë'a zihani mënë hashtë adë gúquëdi'i niháu Jesús con ra shini gusë'dëi'.

21 Iurní bini shfamili Jesús ra cusë nabë'në më; bëtëdchini rai' parë gua'a rai' lë'e më la fuersë purquë rni'i mënë rac luguë më.

22 Nu ra mësë narlua'a lëy bëtëdchini rall de Jerusalén; guni'i rall:

—Napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'. Rgull ra mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

23 Iurní guna'bë Jesús lë'e ra mësë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

—¿Acasë guëgú Satanás mizmë lë'ëll?

24 Si talë guërudë shmënë gubernë rdildi rall cuntrë mizmë gubernë, tsalú gubernë.

25 Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni.

26 Nu zac, si talë Satanás nadivididë mizmë shmënëll, tsalú pudërë shtëtënëll; hia bëga'a fin shtëtënëll.

27 'Ni tubi chu adë gac tsutë lidchi tubi nguiu putëntë të parë guëgull pë shtë më putëntë sino quë primërë napë quë guëldi'bill nguiu putëntë; iurní sí, gúnëll gan guëgull pë shtë nguiu ni.

28 'Guldía rnia'a lu të de quë zac perdunë grë duldë shtë ra nguiu nu grëtë' di'dzë narni'i rall cuntrë shini Dios

29 perë si talë guëni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espíritu Santo, ni sí, jamás nídi'i perdunë parë nguiu ni. Nall culpablë parë guëdubi tiempë; adë nídi'i fin shtëtënëll.

30 Zni guni'i më purquë guni'i ra mënë napë më mëdzabë la'ni ldú'i'.

Shni'a nu bëchi Jesús

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Iurní lë'e shni'a më con ra bëchi', bëtëdchini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tëchi fuërë; bëshe'ldë rai' tubi mënë naguagna'bë lë'e më.

32 Ra mënë narëta' alreduerë lë'e më guni'i:

—Lë'e shní'al nu ra bëchil zuga'a rall tëchi fuërë. Rac shtu'u rall guadi'dzënú rall lë'ëll.

33 Repi më lu ra mënë ni:

—¿Chull na shní'ahia; chull na bëcha?

34 Guná më lu grë ra narëta' alreduerë lë'e më nu guni'i':

—Ra nazubënú na ndë'e, ni na shní'ahia nu ni na bëcha

35 purquë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana; nall shní'ahia.

4

Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bë'dchi

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Stubi vultë guzublú caglua'a më ra mënë rua' nisë ru'bë. Mënë zihani bëtëdchini rall lu më, por ni guaté më la'ni tubi barcu; guzubë më la'nin lu nisë. Grë mënë cabezë rall rua' nisë lu guiu'u.

2 Bëlua'a më lë'e rall zihani cusë por comparaciuni.

3 Guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë.

4 Tubi nguiu guagtë'tsëll bë'dchi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u nezë. Iurní lueguë bëtëdchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi.

5 Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Lueguë gutschëll bë'dchi purquë adë ni zihani guiu'u.

6 Iurë bëru'u ngubidzë, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chin. Gubidchin.

7 Stubi partë bē'dchi gulaguë lu gui'lli guitsë; galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin; adë bēdē'ēdi'in nashi.

8 Stubi partë bē'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Galdanin; guaru'bin. Bēldá bē'dchi bēdē'ē galdë bi chi por tubin. Stubin bēdē'ē sesenta por tubin. Stubin bēdē'ē tubi gahiu'a por tubin.

9 Iurní guni'i mē:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bēquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i ra comparaciuni

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

10 Despuësë zu Jesús lē'ësë mē, iurní ra mēnë nazuga'a guëlla' lē'ë mē con ra shini gusë'dë mē, guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë ra comparaciuni.

11 Guni'i mē lu rall:

—Dios bē'në favurë parë guasë të manërë rnibë'a mē ziquë rëy; perë na, ruadi'dza por comparaciuni lu ra mēnë nanadë nēdi'i tsasë shti'dzë mē

12 të parë guená rall perë adë riasēdi'i rall. Rini rall perë rúnēdi'i rall cuendë. Por ni ruadi'dza ra comparaciuni lu rall të parë adë guëabridi'i ldu'u rall con Dios, nu adë gúnēdi'i Dios perdunë duldë shtë rall.

Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni shtë bē'dchi

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

13 Iurní guni'i mē lu ra nacabezēnú mē:

—¿Pëllë adë riasēdi'i të comparaciuni shtë nartē'tsë bē'dchi? ¿Lla gunë të parë tsasë të grētē' ra comparaciuni narnia'a lu të?

14 El quë nartē'tsë bē'dchi, na ziquë el quë nartē'tsë shti'dzë Dios.

15 Nanú mēnë ziquë guiu'u guëdchi catë gulaguë bē'dchi lu nezë. Rini rall shti'dzë Dios perë lueguë ridë mēdzabë Satanás nu rdchisú mēdzabë di'dzë la'ni ldu'u rall.

16 Stubi tantë mēnë na rall ziquë guiu'u guë'ë catë gulaguë bē'dchi lu guë'ë. Rini rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë Dios perë adë guá'dzēdi'i di'dzë la'ni ldu'u rall.

17 Ziquë tubi plantë nanapë du'pë shlú'chi', rialdí ldu'u rall du'pë tiempë. Iurë ridë ra cusë durë nu rguini mēnë sa' rall por diza'quë, iurní rsa'në rall diza'quë; rëazë guetë rall.

18 Nu zac nanú mēnë naná ziquë bē'dchi nagulaguë lu gui'lli guitsë.

19 Rini rall shti'dzë Dios perë por tantë llgabë runë rall lla guëbani rall nu rzebi ldu'u rall zihani cusë; rac shtu'u rall zihani dumí. Rte'e ra cusë ni diza'quë; nídi'i mudë cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall.

20 Perë nanú mēnë ziquë bē'dchi narlaguë lu guiu'u za'quë. Guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Na rall ziquë plantë narne'e resultá galdë bi chi por tubi nu sesenta por tubi u tubi gahiu'a por tubi.

Comparaciuni shtë lintërnë

(Lc. 8.16-18)

21 Tambiën guni'i mē lu rall:

—¿Ni mudë guidēnul tubi llni parë suhin guëa' camë u suhin la'ni rmudi? ¿Pëllë lēdë guiá'adi'i zubin të parë guëzianín la'ni hiu'u?

22 Grë ra cusë naga'chi lu ra mēnë, napë quë guëru'u rahin lu llni parë tsasë mieti. Adë nídi'i mudë gaquin naga'chi parë siempërë.

23 Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bēquë diaguë bien shti'dza.

24 Guni'i mē lu rall:

—Gulë guná; gulë bēquë diaguë bien. Con el mizmë medidë narrë'shë të iurne', medidë ni napë quë guëbishi të. Nu guëne'e mē másru'u llni lē'ë të narquë diaguë shti'dzë mē.

25 Si talë guëquë diaguë të bien, Dios guëne'e mē más shti'dzë mē parë lē'ë të, perë si talë rúnēdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú mē llni narní'il nápël.

Comparaciuni shtë bē'dchi narialdani

26 Nu zac Jesús guni'i:

—Zni na catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartē'tsë bē'dchi lu guiu'u.

27 Nagá'sill gue'lë; despuësë riashtëll. Rdëdë ra dzë nu rdëdë ra gue'lë. Lē'ë bē'dchi rialdanin nu riaru'bë plantë. Lē'ë nguiu adë rac bē'adi'ill lla riaru'bë plantë.

28 De lē'ë guiu'u primërë rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin. Lē'ë du'u ni nua'a zihani bē'dchi.

29 Iurë lē'ë bē'dchi gubidchi, lueguë rchuguë rall bē'dchi purquë hia bēdchini tiempë shtë cusechë.

Comparaciuni shtë bē'dchi mitu'nē
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Guni'i më stubi comparaciuni:

—¿Guadē di'dzē nu comparaciuni guēluá'ahia lu të parē tsasē të lla na tiempē naguēnibē'a Dios ziquē rēy?

³¹ Tiempē ni na ziquē tubi bē'dchi mitu'nē. Iurē bētē'tsē nguii bē'dchi ni, nahin ziquē más mitu'nē lu grētē' bē'dchi.

³² Despuēsē de bērē'tsin nu guaru'bin, be'pin más de grē ra plantē. Gupin llicu ru'bē nu bēdchini ra ma'ñi; bēdchi'bē ra ma bēche'zē lu llicu hiaguē.

Bēlua'a më con zihani comparaciuni
(Mt. 13.34-35)

³³ Zihani cusē bēlua'a më con comparaciuni según guasē ra mēnē.

³⁴ Siempřē biadi'dzē më lu ra mēnē con comparaciuni nu bēquebi më lu ra shini gusē'dē më pē runē cuntienē shtí'dzi'.

Jesús bēcue'dchí nisē ru'bē
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Mizmē dzē ni iurē bēdchini gue'lē, guni'i më lu ra shini gusē'dē më:

—Cha guiá hia'a stubi ladē rua' nisē.

³⁶ Iurní lē'ē rai' bē'nē rai' despedir ra mēnē zihani narē rua' nisē ru'bē. Bia'a ra shini gusē'dē më lē'ē më ziquēsē zuga'a më të parē zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldē stubi shcua'a barcu con lē'ē rai'.

³⁷ Iurní bēdchini tubi mbē dushē lu nisē. Guatē nisē la'ni barcu hashtë mērē nē'azē guēdubi barcu la'ni nisē.

³⁸ Naga'si Jesús nezē ichi barcu; nacu'guē më tubi almadē. Bēcua'ñi rai' lē'ē më nu guni'i rai':

—Mēsē, aquē zati hia'a iurne'.

³⁹ Iurní guashtë më; guni'i më guēc mbē nu guēc nisē:

—Guitsēgá nu bēac dchi.

Lueguē gurēdchí nisē nu lē'ē mbē bēac dchi.

⁴⁰ Guni'i më lu ra shini gusē'dē më:

—¿Pēzielú rdzēbē tē? ¿Pē hia rialdí'di' ldu'u të Dios?

⁴¹ Nalē bēdzēguē' ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rē'? Rzu'bē diaguē nisē nu mbē shtí'dzi'.

5

Tubi më gadareno nanapē mēdzabē la'ni ldu'ull

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Bēdchini rai' stubi ladē tēchi nisē ru'bē ladzē ra më gadareno.

² Iurē bēru'u më la'ni barcu, lueguē guabi'guē tubi nguii lu më; nanú tubi mēdzabē fier la'ni ldu'ull. Bēru'u nguii ni catē nanú cuevē catē bēga'chi ra tēgulē.

³ Ndē guquērédēll. Nilē con cadēnē adē chu gac guēldi'bi lē'ēll.

⁴ Zihani vueltē bēldi'bi mēnē lē'ēll con cadēnē guēa'll nu guiá'all perē bēchúguēll cadēnē nu rúnēll pedasē ra gui'bē. Adē chu rúnēdi'i gan lull të guēldi'bill lē'ē nguii ni.

⁵ Dzē la gue'lē canzēll nu gurushtiall catē nanú ba'a nu catē nanú dani. Mizmē lē'ēll rguínill lē'ēll con guē'ē.

⁶ Dizdē zitu gubí'all lu Jesús; guagllú'nēll lu më nu bēzullíbill lu më.

⁷ Gurushtiall nu guni'ill fuertē:

—¿Pēllē nápēl con na? Jesús. Lē'ēll nal shini Dios nacabezē gube'e. Por Dios rnia'a lul, adē guētiá'adi'il na lu gui'i shtë cash-tigu.

⁸ Zni guni'ill purquē antsē guni'i Jesús lull:

—Bēsa'nē lē'ē nguii rē'. Nal tubi mēdzabē demasiadē fier.

⁹ Guna'bē di'dzē Jesús lull:

—¿Chu lēl?

Bēquébill:

—Lēa Chupē Mili. Zihani na na'a.

¹⁰ Iurní ra mēdzabē bē'nē rall ruēguē lu Jesús parē adē guēgúdi'i më lē'ē rall fuērē de lugar ni.

¹¹ Guēlla' rua' dani rēta' zihani guchi; quēháu ra ma.

¹² Ra mēdzabē bē'nē rall ruēguē lu më; guni'i rall:

—Bēshe'ldē lē'ē na'a la'ni ldu'u guchi të tsutē na'a la'ni ldu'u ra ma.

¹³ Bēdē'ē më permisi; iurní ra mēdzabē bēru'u rall nguii ni nu guatē rall la'ni ra guchi. Na ra ma más quē chupē mili. Ziaagllu'nē ra ma catē nanú tubi bērrancu rua' nisē. De guia'a guzutu'u ra ma la'ni nisē; guti ra ma.

¹⁴ Ra narapē guchi iurē guná rall pē guc, guagllu'nē rall lu më guē'dchi nu lu ra

mënë narë lachi. Guni'i rall lo quë naguc. Bëru'u ra mënë; guagná rall nia pë guc lugar ni.

¹⁵ Bëdchini rall catë nanú Jesús nu guná rall lu nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull antsë. Nguiu ni zubë nga'li nu nácull shábëll; hia be'rquë na shgábëll. Nalë bëdzëguëë' ldu'u ra mënë.

¹⁶ Grë ra testigu naguná lo quë nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lo quë nabë'në më con lë'ë nguiu nu con ra guchi.

¹⁷ Iurní bënë ra mënë ruëguë lu Jesús të guëru'u më ladzë rall.

¹⁸ Güe'pi më la'ni barcu; lë'ë nguiu nanagupë chupë mili mëdzabë antsë, bënë'll ruëguë lu më parë tsanaldëll lë'ë më

¹⁹ perë Jesús adë gunëdi'i'; guní'i' lu nguiu:

—Bëagzë lídchil nu biadi'dzë lu shfamílil ra cusë ru'bë nabë'në Dios con lë'ël. Biadi'dzë lu rall blac bëga'a ldu'u më lë'ël.

²⁰ Iurní gubi'll; guzublú biadí'dzëll lu ra mënë shtë regiuni nalë Decápolis; biadí'dzëll cusë ru'bë nabë'në Jesús con lë'ëll. Grë ra nabini shtí'dzëll, guasë ldu'u rall.

Shtsa'pë Jario nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Be'pi më la'ni barcu; bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë bëdchini lu më catë zu më rua' nisë.

²² Be'dë guëdchini tubi mënë lë Jairo lu Jesús. Jairo nall tubi më importantë la'ni iádu'u shtë më israelitë. Iurë guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill lu më.

²³ Nalë bënë'll ruëguë lu më; guní'ill:

—Shtsa'pa hia rlúllëll. Bënë'ë favurë, cha guëdchi'bë guiá'al guëqui' parë guëáquëll nu guëbánill.

²⁴ Iurní zia'anú më Jairo; nalë zihani mënë canaldë rall lë'ë më hashtë rte'e rall lë'ë më.

²⁵ Nanú tubi na'a ladi ra mënë; hia guc chi'bë chupë izë rllë'ë rënëll.

²⁶ Nalë bënë'll sufrir por ra rumëdi nabë'në ra ducturë hashtë bënë'll gashtë grëtë' dumí nanápëll perë ni du'pë adë bëáquëdi'ill sino más rac llú'ull.

²⁷ Bini na'a rë' pë bënë Jesús nu guabi'guëll nezë tēchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më.

²⁸ Guní'ill la'ni ldú'ull: “Talë guëga'lda rua' shabë më zëaca”.

²⁹ Bëgá'ldëll shabë më nu lueguë gulezë galërlë'ë rënë. Bëdë'ëll cuendë hia bëáquëll.

³⁰ Jesús guc bë'ai' de quë bëac tubi më por pudërë shtë më. Bëdchigrë lu më; guná më lu ra nazuga'a ndë'ë; guna'bë di'dzë më:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

³¹ Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Guná; blac mënë zihani quëgte'e rall lë'ël, nu rna'bë dí'dzëll chu bëga'ldë shábëll.

³² Jesús guná guëdubi ladë lu ra mënë të parë guená më chu bëga'ldë shábi'.

³³ Iurní lë'ë na'a ni bëdzëbëll; bëchí'chill; bëzullíbill lu më. Guc bë'all bëac galguidzë shtë'nëll. Bëquébill grë lo quë nabë'nëll.

³⁴ Guni'i Jesús lull:

—Nanë, bëáquëll purquë rialdí ldú'ul na. Bëagzë con bien. Hia gulezë galguidzë shtë'nëll.

³⁵ Nianá quëadi'dzënú më na'a ni, bëdchini bëldá mënë naze'dë lidchi Jairo. Guni'i rall lu Jairo:

—Shtsá'pël hia gúti'. Adë guená'bëru'ul favurë lu më.

³⁶ Perë Jesús bini lo quë naguni'i rall. Repi më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il; guagla'guë tsaldí ldú'ul na.

³⁷ Adë nēdi'i më tsanaldë ra mënë, sulë Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo.

³⁸ Bëdchini rai' lidchi Jairo. Guná më zihani mënë; nalë ru'në rall nu bënë rall ruidë.

³⁹ Guatë më hiu'u; guni'i më:

—¿Pëzielú tantë ruidë quëhunë të? ru'në të. Lë'ë ntsa'pë rë' adë gútidí'i' sino nagá'si'.

⁴⁰ Bënë'ë mënë burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús. Iurní bëgú më grë mënë. Bia'a më shtadë ntsa'pë con shní'ai' nu ra nabëdchininú më. Guatë rai' catë naga'a tēgulë.

⁴¹ Guna'zi më guia'a tēgulë; guni'i më:

—Talita cumi (di'dzë rë' runë cuntienë con dizë shtë më: “Ntsa'pë, guashtë nga'li”).

⁴² Lueguë lueguë iurní guashtë ntsa'pë ni. Guzúbi'; guzëhi' purquë nápi' chi'bë chupë izë. Nalë bëdzëguëë' ldu'u mënë.

⁴³ Iurní gunibë'a më të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. Gunibë'a më lu rall adë chu lu guadí'dzëdi'i rall pë bë'në Jesús con shtsa'pë Jairo.

6

Jesús nanú Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Bëru'u më lugar ni nu bëabrí më ladzë më. Zia'anú më ra shini gusë'dë më.

² Iurë bédchini dzë descansë, guzublú caglua'a më la'ni iádu'u. Zihani mënë nabëquë diaguë shti'dzë më, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i rall:

—¿Con pë pudërë quëhunë Jesús tantë cusë rë'? ¿Chull bédë'ë tantë llni? ¿Chull bédë'ë pudërë guiá'all tantë milagrë quëhúni'?

³ ¿Pëllë lëdë carpintërdi'i; nu nall shini María? Ra bëchill lë rall Jacobo nu José nu Judas nu Simón. Nu zánëll quërelde rall ndë'ë entrë lë'ë hia'a.

Adë bëgá'adi'i guzac rall

⁴ perë Jesús guni'i lu rall:

—Grëtë' ra muzë shtë Dios adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai', ni sáhi', ni ra shfamíli'; rúnëdi'i rall rëspëti lë'i'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios.

⁵ Por ni adë guc nihunë më milagrë, sulë bënëac më du'psë mënë narac llu'u. Bédchi'bë më guia'a më guëc rall nu bëac rall.

⁶ Nalë bëdzëguë' ldu'u më purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më. Hia lë'ë Jesús guaglua'a ra mënë naquërelde ra guë'dchi naná guëlla'.

Jesús bëshë'ldi'ra shini gusë'dëi'; zia'a rai' ra guë'dchi

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bëshe'ldë më chúpëll tubi ladë, chúpëll stubi ladë. Zni bëshe'ldë më grë rai'. Bédë'ë më pudërë guëgú rai' ra mëdzabë fier la'ni ldu'u mënë.

⁸ Gunibë'a më lu shini gusë'dë më adë guá'adi'i rai' zihani cusë, sulë tubi bastunë parë nezë; adë guá'adi'i rai' bulsë, nilë guetështildi, nilë dumí, sulë bastunë.

⁹ Guni'i më lu rai' guëquë'ë rai' rachi nu gacu rai' tubsë shcu'a shabë rai'.

¹⁰ Guni'i më lu rai':

—Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi.

¹¹ Si talë nëdi'i mënë gunë rall recibir lë'ë të nu nëdi'i rall guëquë diaguë rall diza'quë, gulë bëru'u guë'dchi ni; gulë bédchibë gushëguu'u nanaquë guëa' të ziquë tubi sëni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios. [Rnia'a lu të gunë më cashtigu más ra mënë nanadë bë'nëdi'i recibir lë'ë të quë ra mënë shtë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.]

¹² Iurní zia'a ra shini gusë'dë më. Cagni'inú rai' mënë të guëabrí ldu'u rall con Dios nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

¹³ Nu zac bëgú rai' zihani mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Bëte'bi rai' sëiti guëc ra narac llu'u. Zihani mënë bëac.

Galguti shtë Juan Bautista

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Lë'ë rëy Herodes bínill lo quë nabë'në Jesús. Famë shtë më bërë'tsë guëdubi nezë. Guni'i bëldá mënë:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë; por ni nápi' llëru'bë pudërë.

¹⁵ Stubi mënë guni'i:

—Jesús na Elías.

Stubi rall guni'i:

—Jesús na tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë perë bëabrí guashtëhi' ladi ra tégulë.

¹⁶ Iurë bini Herodes di'dzë ni, guní'ill:

—Juan Bautista ndë'ë. Guagchuguë ra suldadë guëc Juan perë guashtëhi' ladi ra tégulë.

¹⁷ Pues más antsë Herodes gunibë'a guëna'zi ra suldadë lë'ë Juan parë tsáhi' lachigui'bë. Bëldi'bi rall lë'ë Juan con cadënë. Guc ni por causë shtë Herodías, tse'lë Felipe naná bëchi Herodes. Herodes cua'a na'a ni ziquë tsé'lëll.

¹⁸ Pues Juan guni'i lu Herodes:

—Guzá'quëdi'i cuá'al tse'lë bëchil.

¹⁹ Por di'dzë ni bëldë Herodías. Rac shtú'ull quínill lë'ë Juan perë adë bë'nëdi'ill gan

²⁰ purquë Herodes bëdzëbëll lë'ë Juan. Bë'nëll rëspëti Juan; guc bë'all na Juan nguiu za'quë nu santu. Por ni bësé'aull

lë'ë Juan lachigui'bë. Bëuu' ldu'u Herodes shti'dzë Juan perë bë'në chúpëll ldu'ull.

²¹ Perë bédchini tubi dzë bë'në Herodías gan. Guc lë Herodes nu bë'nëll invitar ra më ru'bë shtë Galilea nu ra suldadë nu jushtici shtëhi'; gau rall lidchi Herodes.

²² Iurë dzu laní, shtsa'pë Herodías guaté nu bëgu'ill lu ra invitadë shtë Herodes. Nalë bëuu' ldu'u Herodes con grë ra mënë nazuga'a ndë. Guni'i Herodes lu ntsa'pë:

—Cualquier cusë guená'bël lua, guénéhiahin cá'al.

²³ Bë'në Herodes jurar lu lliguëna'a:

—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guénéhiahin hashtë guërudë catë rnibë'ahia.

²⁴ Bëru'u lliguëna'a nu guna'bë dí'dzëll lu shní'all:

—¿Pë cusë guëna'ba lu Herodes?

Guni'i shni'a lliguëna'a ni:

—Guna'bë guëc Juan Bautista.

²⁵ Nasesë guaté lliguëna'a catë nanú Herodes. Guni'ill:

—Na rac shtua'a guéné'el lueguë guëc Juan Bautista; tsu la'ni platë cahia.

²⁶ Iurní nalë zunú rëy tristë perë bë'nëll jurar lu ra nazubënull lu mellë; napë quë gúnëll cumplir.

²⁷ Lueguë gunibë'a Herodes tubi suldadë parë tsagllí'ill guëc Juan.

²⁸ Gua suldadë lachigui'bë; bëchúguëll guëc Juan nu bédchí'bëllin lu platë. Bë'nëll entregarin guia'a shtsa'pë Herodías. Hia lliguëna'a bédë'in guia'a shní'all.

²⁹ Iurní bini ra shmënë Juan de quë hia gúti', bédchini rai' nu bia'a rai' cuerpë parë guaca'chi rai' cuerpë la'ni ba'a.

Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili nguuiu (Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ra shini gusë'dë më bëabrí rai'; guni'i rai' lu Jesús grëtë' lo quë nabë'në rai' nu lo quë nabëlua'a rai'.

³¹ Guni'i Jesús lu rai':

—Cha guiá hia'a tubi lugar catë nídi'i mënë të guëzi'i ldu'u hia'a du'pë.

Zni guni'i më purquë zihani mënë bédchini lugar ni nu zia'a rall de manërë adë nápëdi'i më tiempë gáuhi'.

³² Iurní guaté rai' la'ni barcu; zia'a rai' catë na tubi shlatë; adë nídi'i mënë.

³³ Perë zihani mënë guná ca nezë zia'a rai'. Bënguë bë'a rall lë'ë Jesús nu guagllu'në rall delantë. Bédchini rall guëa' rall de grë guë'dchi. Gudchibëllú rall lu më.

³⁴ Iurë bëru'u më la'ni barcu, guná më lu mënë zihani; na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall; guzublú bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë.

³⁵ Iurë guc guadze', bédchini ra shini gusë'dë më; repi rai' lu më:

—Hia guadzéti' nu lugar rë' adë chu nádi'i.

³⁶ Bëshe'ldë ra mënë lu guë'dchi u lu ra ranchi guëlla'; tsasi'i rall nagáu rall. Ndë'ë nídi'i nagáu.

³⁷ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë shini gusë'dë më guni'i:

—¿Ca guiá si'i na'a guetështildi gau rall? Rqui'ni masiá chupë gahiu'a bëllë parë guëdë'ë hia'a nagáu rall.

³⁸ Iurní guni'i Jesús:

—¿Bëldá guetështildi napë të? Gulë tsagná.

Iurë guagná rai', guni'i rai':

—Nanú ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

³⁹ Iurní gunibë'a Jesús subë ra mënë lu gui'lli naguë'.

⁴⁰ Guzubë rall tubi gahiu'a mënë tubi ladë, cincuenta mënë stubi ladë. Zni guzubë grë mënë, por grupë guzubë rall.

⁴¹ Iurní guna'zi Jesús ga'i guetështildi nu chupë mbeldë. Guná më lu gube'e; bédë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. Nu zac bë'në më con chupë mbeldë.

⁴² Grë ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall.

⁴³ Iurní bëtëá ra shini gusë'dë më chi'bë chupë tēpë ra pedasë guetështildi nu mbeldë nabë'në subrë.

⁴⁴ Grë ra mënë nagudáu guetështildi na rall ga'i mili nguuiu.

Ziazú Jesús lu nisë

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Lueguë gunibë'a më lu shini gusë'dë më guëu' rai' la'ni barcu të parë zia'a rai' stubi ladë rua' nisë ru'bë. Gudchibëllú rai'

parë zia'a rai' guë'dchi Betsaida mientras bë'në më despedir ra mënë.

⁴⁶ Bësa'në më ra mënë; gua më lu dani të parë guadi'dzënu më Shtadë më.

⁴⁷ Iurní bédchini gue'lë; lë'ë barcu ziazú guërdë nisë ru'bë. Bëa'në më lu guiu'u tubsë më.

⁴⁸ Guná më lu barcu; hia ra shini gusë'dë më adë bë'nëdi'i rai' gan guësë rai' barcu purquë mbë ze'dë al contrari. Nalë bédzaguë rai'. Hia ze'dë grëgue'lë; lë'ë Jesús ze'dë zu më lu nisë catë ziazú rai'. Guc ldu'u më niaguibélú më lu barcu.

⁴⁹ Guná rai' lu më; ziazú më lu nisë. Iurní bë'në rai' llgabë náhi' tubi fantasmë. Gurushtia rai' por galërdzëbë.

⁵⁰ Guná rai' lu më; nalë bédzëbë rai' perë lueguë Jesús guni'i lu rai':

—Adë rdzëbëdi'i të. Na ndë'ë; gulë gapë valurë.

⁵¹ Iurní be'pi më la'ni barcu nu lueguë gulezë mbë dushë. Nalë bédzëguë'ë ldu'u ra shini gusë'dë më.

⁵² Aunquë guná rai' bédë'ë më guetështildi gau ga'i mili nguiu, adë guasëdi'i rai' chu na më tantë naguëdchi ldu'u rai'.

*Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mt. 14.34-36)*

⁵³ Gudëdë rai' stubi ladë nisë ru'bë. Bédchini rai' regiuni nalë Genesaret. Bëquëdú rai' barcu rua' nisë.

⁵⁴ Bëru'u rai' la'ni barcu; lueguë ra mënë bënguë bë'a rall lë'ë më.

⁵⁵ Bëllu'në ra mënë grë ladë të tsaglli'i rall narac llu'u lu Jesús. Nua'a rall ra fërmë lu daa' ancalë bini rall nanú më.

⁵⁶ Cualquier guë'dchi u ciudá u lachi catë guaté Jesús, ndë rguishi ra mënë ra narac llu'u catë nezë tédë më. Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më bëac rall.

7

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguiu
(Mt. 15.1-20)*

¹ Bédchini bëldá fariseo lu Jesús nu mësë narlua'a lëy, bédchini rall lu më. Na rall më Jerusalén.

² Guná rall lu shini gusë'dë më; gudáu rai' guetështildi sin quë adë bë'nëdi'i rai' cumplir ziquë na custumbrë; adë gudíbidí'i rai' guia'a rai' ziquë custumbrë religiosë shtë ra fariseo. Iurní bë'në rall juzguë ra shini gusë'dë më.

³ Ra fariseo nu grë ra mënë israelitë, adë ráudi'i rall sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall zihani vueltë. Ziagla'guë rall con ra custumbrë shtë ra mëgulë.

⁴ Iurë rëabrí rall lu llguëa' antsë gau rall, razë rall bien ziquë custumbrë religiosë. Zihani custumbrë napë rall, cusë ziquë rguibi rall vasë nu mbluri nu ra bandëjë, nu zac hashtë ra camë rguibi rall.

⁵ Ra fariseo nu ra mësë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlú hia'a sino rau rall guetështildi sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall?

⁶ Jesús guni'i:

—Na të falsë. Guldí Isaías el quë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios; guní'i' shcuendë të lla na të. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall,

perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

⁷ Adë rlluí'idi'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguiu.

⁸ Rlua'a tēchi të lu mandamientë shtë Dios parë gunë të cumplir ra custumbrë shtë të, ziquë rguibi të vasë nu ra mbluri nu zihani cusë más quëhunë të cumplir.

⁹ Nu guni'i më lu rall:

—Quëgsiguë të; rsa'në të mandamientë tubi ladë; más canaldë të tēchi custumbrë shtë të

¹⁰ purquë Moisés bëquë'ë: “Gápël rēspēti lu shtádēl nu lu shn'í'al”. Tambiēn bëquë'ë Moisés: “El quë narguë guēc shtádi' u shn'í'ai' napë quë quini mënë nguiu ni”,

¹¹ perë lë'ë të rni'i të: “Si talë tubi nguiu guépill lu shtádi': Grë dumí narunë tucarë guënehia cá'al, na corbán, nahin sulë parë Dios”.

¹² Si talë guëni'i nguiu zni, iurní rni'i të rqu'í'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí ca'a shtádi'.

13 PUES ZNI CAGNI'I TÈ LASÁQUEDI'I SHTI'DZË DIOS. MÁS ZIAGLA'GUË TÈ TËCHI RA CUSTUMBRË, NU RLU'A TÈ CUSTUMBRË NI LU RA SHINI GUSË'DË TÈ. ZIHANI CUSË IGUAL RUNË TÈ.

14 STUBI VUELTË GUNA'BË JESÚS RA MËNË ZIHANI NU GUNI'I MË:

—GULË BËQUË DIAGUË NU GULË GUASË NACAGNIA'A LU TÈ.

15 LO QUË NAGÁU NGUIU, ADË RSHÍ'NIDI'I LDU'U NGUIU PERË RA DIDZABË NARRU'U RUA'LL, SÍ, NI RSHI'NI LDU'ULL. [

16 SI TALË RAC SHTÚ'UL TSASËL, GULË BËQUË DIAGUË GRË LO QUË NARNIA'A LU TÈ.]

17 IURNÍ BËRU'U MË LADI RA MËNË; GUATË MË LIDCHI MË. GUNA'BË DI'DZË RA SHINI GUSË'DË MË PË RUNË CUNTINË COMPARACIUNI RË'.

18 GUNI'I MË:

—¿PËLLË NU LËË TÈ ADË RIASËDI'I TÈ SHTI'DZA? ¿PËLLË ADË RAC BË'A TÈ NARÁU NGUIU ADË RÚNEDI'I MANCHË LDU'ULL?

19 PURQUË ADË RIUTËDI'I NARÁU NGUIU LA'NI LDU'ULL SINO RIUTËHIN LA'NI SHPÚCHILL; DESPUËSË RRU'UIN.

Manërë ni guni'i më grë naráu mënë naza'quin; adë rúnëdi'in manchë ldu'u nguiu.

20 NU GUNI'I MË:

—LO QUË NARRU'U LA'NI RUA' MIETI, NI ZE'DË DE LA'NI LDU'U NGUIU. NI SÍ, CANIHUNIN MANCHË LDU'U NGUIU.

21 LA'NI LDU'U NGUIU RRU'U GRËTË' CUSË MAL; MAL LLGABË, RQUËNÚ NGUIU TSE'LË MËNË, NAPË NGUIU ZIHANI NA'A NU RA NA'A NAPË ZIHANI NGUIU.

22 RBA'A'NË RALL PË SHTË MËNË; RGUINI RALL SA'LL; RZEBI LDU'U RALL PË SHTË MËNË; RUNË RALL MAL CUNTRË SA' RALL; RSIGUË RALL SA'LL; MAL VIDË NABANI RALL; NAMBIDI RALL; NAPË RALL VICI; RUNË NADCHINI RALL; CUSË NADË RLU'Í'IDI'I RUNË RALL.

23 GRË RA CUSË NI RRU'U DIZDË LA'NI LDU'U NGUIU NU POR NI NAPË NGUIU DULDË DELANTË LU DIOS.

*Tubi na'a më zitu nagualdí ldu'i Jesús
(Mt. 15.21-28)*

24 BËRU'U MË LUGAR NI; GUA MË REGIUNI SHTË TIRO NU SIDÓN. GUATË MË TUBI HIU'U; GUC SHTÚ'UDI'I MË GAC BË'A MËNË CATË NANÚ MË PERË GRËTË' MËNË GUC BË'A RALL CATË NANÚHI'.

25 LUEGUË BINI TUBI NA'A CATË NANÚ JESÚS. NA'A NI SHTSÁ'PËLL NAPË TUBI MËDZABË FIER LA'NI LDU'ULL. BËDCHINI NA'A LU JESÚS; BËZULLÍBILL LU MË.

26 NA'A NI NA MËNË SIROFENICIA; DIZË SHTËLL NA GRIEGO. BË'NËLL RUËGUË LU JESÚS GUËGÚ MË MËDZABË LA'NI LDU'U SHTSÁ'PËLL.

27 PERË JESÚS GUNI'I LU NA'A:

—NAPË QUË GAU RA SHINI MIETI HASHTË GUIELË RALL PURQUË NÁDI'I BIEN GUËDCHISUL GUËTËSHTILDI SHTË RA SHINI MËNË PARË GAU RA MBËCU'NË.

28 GUNI'I NA'A:

—NIA DADË, PERË RA MBËCU'NË NANANÚ GUËA' MELLË, RAU MA PEDASË NARRU'U HIA'LDË RUA' LLGUË'NË.

29 GUNI'I MË IURNÍ:

—BIEN GUNÍ'IL. BËAGZË LÍDCHIL; HIA LË'Ë MËDZABË BËRÚ'ULL LA'NI LDU'U SHTSÁ'PËL.

30 ZIA'A NA'A; BËDCHÍNI' LÍDCHI'; BËDZÉLI' SHTSÁ'PI' NAGA'A LU CAMË. BËÁQUI'; HIA ADË NÍDI'I MËDZABË LA'NI LDU'U'.

Bënëac Jesús tubi gu'pë cue'të

31 BËRU'U MË REGIUNI SHTË TIRO NU GUDËDË MË LUGAR NALË DECÁPOLIS; BËDCHINI MË GUË'DCHI SIDÓN NANÁ RUA' NISËDU'U.

32 BE'DËNÚ MËNË TUBI NANÁ GU'PË NU NATI'NGU RUADÍ'DZËLL. RUNË MËNË RUËGUË LU MË GUËDCHI'BË MË GUIA'A MË GUËC NGUIU NI TÈ GUËÁQUËLL.

33 BIA'A JESÚS LË'ËLL TUBI LADË. BËZË'Ë MË SHCUËNË MË LA'NI DIÁGUËLL. BËTIA'A MË DU'PË SHËNË MË LU LDU'DZËLL.

34 IURNÍ GUNÁ MË LU GUBE'E; BËCA'A LDU'U MË NU GUNÍ'I':

—EFATA. (NDË'Ë RUNË CUNTINË DIZË SHTË MË, GUËAC DIÁGUËL.)

35 LUEGUË BËLLA'LË DIAGUË NGUIU NI, NU BËAC LDU'DZËLL. GUZUBLÚ RUADÍ'DZËLL BIEN.

36 JESÚS GUNIBË'A RA MËNË ADË CHU LU GUADI'DZË RALL LO QUË NABÉ'NI' PERË POR MÁS GUNI'I MË, MÁS BËRË'TSË DI'DZË NABË'NË MË.

37 NALË GUASË LDU'U MËNË; RNI'I RALL:

—GRË NARUNË JESÚS NA BIEN. RA CUE'TË RINI RALL NU RA GU'PË RUADI'DZË RALL.

8

*Bëdë'ë Jesús nagáu tapë mili nguiu
(Mt. 15.32-39)*

¹ Guc tubi dzë zihani mënë bēdēá lu mē, nu nápēdi'i rall nagáu rall. Jesús guna'bē ra shini gusē'dē mē; guni'i mē:

² —Nalē rga'a ldua'a ra mënë rē' purquē hia guc tsunē dzë ze'dē naldē rall na nu nápēdi'i rall nagáu rall.

³ Si talē guēshe'lda lē'ē rall lidchi rall sin adē gáudi'i rall, sca'a mbee'zē rall lu nezē. Bēldá rall zitu ze'dē rall.

⁴ Ra shini gusē'dē mē bēquebi:
—¿Ca guiá ca'a hia'a guetēshtildi gau rall? Ni tubi mënë quērédēdi'i ndē'ē.

⁵ Jesús guna'bē di'dzē:
—¿Bēldá guetēshtildi napē tē?

Guni'i rai':

—Gadchi.

⁶ Iurní Jesús gunibē'a subē mënë zihani lu guiu'u. Guna'zi mē guézá guetēshtildi. Bēdē'ē mē graci lu Dios; lueguē bēshullē mē guetēshtildi; bēdē'ē mē cua'a ra shini gusē'dē mē tē qui'dzē raihin parē gau ra mënē.

⁷ Nu nua'a rai' bēldá mbeldē. Jesús bēdē'ē graci; guni'i mē lu shini gusē'dē mē tē qui'dzē rai' mbeldē lu ra mënē.

⁸ Grētē' mënë gudáu rall hashtë catē lu bielē rall. Iurní bētēá rai' gadchi tēpē pedasē nabē'nē subrē.

⁹ Grē ra nagudáu na ra ziquē tapē mili nguiu.

¹⁰ Iurní bē'nē Jesús despedir ra mënē; be'pi mē la'ni barcu con ra shini gusē'dē mē tē zia'a rai' regiuni nalē Dalmanuta.

Ra fariseo guna'bē rall gunē mē tubi milagrē

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Bēdchini ra fariseo lu Jesús. Guzublú rchupē di'dzē rall. Bētē'dē rall tubi prēbē lē'ē mē, nihunē mē tubi milagrē lu rall.

¹² Bēca'a ldu'u mē nu guni'i mē:
—¿Pēzielú rac shtu'u tē guēná tē tubi milagrē? Guldía rnia'a lu tē; gúnēdia'a ni tubi milagrē delantē lu tē.

¹³ Iurní bēsēa'nē mē lē'ē ra mënē tē güe'pi mē stubi vultē la'ni barcu. Zia'a mē stubi ladē rua' nisē ru'bē.

Ldai' shtē fariseo

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ra shini gusē'dē mē nua'a tubsē guetēshtildi la'ni barcu purquē bēa'ldē ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'.

¹⁵ Jesús guni'i lu rai':

—Gulē gupē cuidadē levadurē shtē ra fariseo nu levadurē shtē Herodes.

¹⁶ Iurní guzublú guni'i rai' lu sa' rai':

—Aquē. Adē chu nuá'adi'i guetēshtildi, por ni rni'i mē zndē'ē.

¹⁷ Jesús guc bē'a la'ni ldú'i' lo quē nabē'nē rai' llgabē. Guni'i mē:

—¿Pēzielú rni'i lu sa' tē nuá'adi'i tē guetēshtildi? ¿Pē adē riasēdi'i tē? ¿Pē adē rdē'ēdi'i tē cuendē? ¿Pē naguēdchi ldu'u tē?

¹⁸ ¿Pē adē nápēdi'i tē slu tē parē guēná tē? ¿Pē adē rini tē? ¿Pē adē rēagná ldu'u tē milagrē nabēna?

¹⁹ Dzē na bēshulla guetēshtildi parē gudáu ga'i mili nguiu, ¿bēldá tēpē pedasē bētēá tē? Bēquebi rai':

—Chi'bē chupē tēpē.

²⁰ —Nu iurē bēshulla gadchi guetēshtildi parē tapē mili nguiu, ¿bēldá tēpē pedasē bētēá tē?

Guni'i rai':

—Gadchi tēpē.

²¹ Guni'i mē lu rai':

—¿Pē la'di guēdē'ēdi'i tē cuendē chu nahia?

Jesús bēnēáqui' tubi ciegu mē Betsaida

²² Iurní bēdchini rai' guē'dchi Betsaida. Be'dēnú ra mënē tubi ciegu lu mē. Bē'nē rall ruēguē guēdchi'bē mē guia'a mē guēc ciegu tē guēáquēll.

²³ Guna'zi mē guia'a ciegu; guanú mē lē'ēll fuērē shtē guē'dchi. Bētia'a mē du'pē shēnē mē rua' slull; bēdchi'bē mē guia'a mē guēquēll nu guna'bē di'dzē mē:

—¿Gu rnal du'pē?

²⁴ Lē'ē ciegu guná guia'a; répill lu mē:

—Rnahia lu ra mënē cumē ziquē ra hiaguē; ziazú rahin.

²⁵ Iurní bēdchi'bē Jesús guiá'ai' rua' slu ciegu stubi. Bēldisē mē lull guia'a. Lueguē bēac slull; be'rquē rnall zitu.

²⁶ Iurní Jesús bēsē'ldē lē'ēll; ziagzēll lídchill. Guni'i mē:

—Adē tsutēll guē'dchi nu adē chu lu guadí'dzēdi'il lo quē nabēna.

Pedro bēquebi Jesús na el quē nagudili Dios

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai' parë regiuni nalë Cesarea Filipino. Iurë ziazú më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Chu rni'i mënë nahia?

28 Bëquebi rai':

—Nanú mënë narni'i nal Juan Bautista. Stúbill rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

29 Repi Jesús lu rai':

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibë'al.

30 Iurní gunibë'a më adë chu lu guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo.

Guni'i Jesús lu shini gusë'dëi' gáti' (Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Iurní guzublú rlua'a Jesús lë'ë ra shini gusë'dëi' de quë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gúni' sufrir demasiadë. Guni'i më ra mëgulë narnibë'a nu ra bëshuzi namás lasac con ra mësë narlua'a lëy, gunë rall desprëci lë'ë më. Guni'i më quini rall lë'ë më perë despuësë de tsunë dzë, tsashtë më ladi ra tëgulë.

32 Clarë guni'i më di'dzë ni. Iurní Pedro bia'a lë'ë Jesús tubi ladë nu guzublú gudildi Pedro lë'ë më.

33 Jesús bëdchigrë lu më; guná më lu shini gusë'dë më. Gudildi më lë'ë Pedro; fuertë guni'i më:

—Guabsú lua, Satanás. Adë rúnëdi'il llgabë ziquë Dios sino ziquë mënë shtë guë'dchiliu.

34 Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu ra mënë zihani; guni'i më lu rall:

—Si talë nanú mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi de-seo shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na; nu guidë náldëll na.

35 El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánill parë siemprë; gac salvárëll.

36 Adë pë rlluí'idi'i gunë nguii gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guënitill vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë lë'ëll.

37 ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguii lu Dios parë gac salvárëll?

38 Ra mënë bësa'në rall shnezë Dios nu napë rall zihani duldë. Cualquier de lë'ë nguii si talë rtu lull de na; si talë rtu lull de diza'quë delantë sa'll, iurní guëtú lua de lë'ë nguii ni iurë gueldë guëdchinia de gube'e. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con ra ianglë shtë gube'e. Guëdchinia con pudërë nu llni shtë Dios.

9

1 Tambiën guni'i më:

—Guldía, nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall de quë cagnibë'a Dios la'ni ldu'u mënë, de quë hia rnibë'a më con pudërë.

Jesús guc cambi delantë lu rai' (Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a Pedro nu Jacobo nu Juan; ziazú rai' tubi dani ru'bë. Iurní Jesús guc cambi delantë lu ra shini gusë'dë më.

3 Shabë më guc cambi hashtë rabëni'i tantë naquichin ziquë ni tubi biashtildi adë gúnëdi'i gan guësëquichin.

4 Bëlua'alú Elías nu Moisés lu rai'. Guná rai' quëadi'dzë Jesús con Elías nu Moisés.

5 Iurní Pedro guni'i:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. ¿Pë zëdëntsa'u na'a tsunë ranchi ndë'ë? tubin parë lë'ëll guëquërdëll, stubin parë Moisés, stubin parë Elías.

6 Perë rac bë'adi'i Pedro pë guni'i' tantë bëdzëbë ra shini gusë'dë më.

7 Iurní bëdchini tubi shcahi nabësë'au grë rai', nu bini rai' tubi bë naguni'i la'ni shcahi:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

8 Iurní guná ra shini gusë'dë më grë ladë; ni tubi chu lu guná rai'; sulë Jesús zuga'a.

9 Bietë rai' lu dani. Gunibë'a më ni tubi chu lu guepi rai' naguná rai' lu dani hashtë iurë lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tëgulë.

10 Adë chu lu biadí'dzëdi'i rai' lo quë guná rai' guëc dani perë guna'bë di'dzë lu sa' rai' pë runë cuntienë shti'dzë më de quë tsashtëhi' ladi ra tëgulë.

11 Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë?

¹² Bëquebi më:

—Verdá nahin. Hia bidë Elías tē parë gunë zá'qui' grëtë' ra cusë. Perë ¿pë rni'i ra Sagradas Escrituras cerquë shcuendë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu? Pues rni'i rahin de quë gúni' sufrir; sac zíhi'; nu gunë mënë desprëci lë'i'.

¹³ Guná, hia bidë Elías nu bē'nē ra mēnē lo quë naguc shtu'u rall. Lo quë naná escritë de lë'i' hia guc cumplir.

Jesús bēnēac tubi llguē'nē
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Bëagrí rai' catë zubë los de más shini gusë'dë më. Guná rai' zihani mēnē alrederë shtë rai'. Ra mësë narlua'a lëy gudildi di'dzë rall con lë'e rai'.

¹⁵ Iurë guná ra mēnē lu Jesús, guasë ldu'u rall; be'dë guëllu'nē rall lu më parë gunë rall saludar lë'e më.

¹⁶ Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rall:

—¿Pëllë quëadi'dzë tē nga'li? ¿Pëzielú gudildi di'dzë tē?

¹⁷ Iurní tubi nguiu bëru'u ladi grë mēnē; guní'ill:

—Mësë, zeldënúa llga'na lul. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nall gu'pë, bē'nē mëdzabë.

¹⁸ Ancalë rna'zi mëdzabë lë'e llguē'nē, rru'ldë mëdzabë lë'ëll lu guiu'u. Rru'u bëchini rua'll nu rchushí lai'll. Zni másru'u rbá'cull. Ze'dënúa lë'ëll lu shini gusë'dël perë adë bē'nēdi'i rall gan nēac llguē'nē.

¹⁹ Repi më iurní:

—Lë'e tē nalë naguëdchi ldu'u tē. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'e tē, tē parë tsaldí ldu'u tē shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'e tē, tē parë tsaldí ldu'u tē? Gude'enú shínil lua.

²⁰ Iurë be'dë guēnú shtadë llguē'nē lë'e llguē'nē lu Jesús, guná mëdzabë gu'pë lu Jesús. Bëru'ldë mëdzabë ngulë'nē lu guiu'u. Bëchi'chi llguē'nē nu gu'të gudu'bi llguē'nē lu guiu'u; bëru'u bëchini rua'll.

²¹ Jesús guna'bë dí'dzi' lu shtadë llguē'nē:

—¿Blac tiempë rac ll'u llguē'nē?

Bëquebi shtadë llguē'nē:

—Dizdë nabí'chill.

²² Zihani vueltë bëtia'a mëdzabë lë'ëll lu guí' u lu nisë tē gati llguē'nē. Si

talë záquël gunëáquël lë'ëll zudu'pë, bē'nē favurë; bëga'a ldú'ul lë'e na'a.

²³ Guni'i Jesús lu shtadë llguē'nē:

—¿Pëzielú rní'il lua zni'i? Si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'e më gunë më grëtë' cusë parë lë'ëll.

²⁴ Lueguë shtadë llguē'nē guni'i fuertë:

—Rialdí ldua'a perë bē'nē compa'ni na tē tsaldí ldua'a más.

²⁵ Jesús guná nalë zihani mēnē bēdēá hashtë rdia'a lu sa' rall. Iurní fuertë guni'i më guëc mëdzabë:

—Lë'ëll mëdzabë naná gu'pë nu cue'të, rnibë'ahia lë'ëll; bëru'u de llguē'nē rē' nu adë guëabrídi'i tsutël la'ni ldú'ull jamás.

²⁶ Iurní lë'e mëdzabë gurushtiá nu bëru'ldëll lë'e llguē'nē lu guiu'u nu bēsé'sëll lë'e llguē'nē. Bëru'u mëdzabë; bëa'nē llguē'nē ziquë naguti. Zihani mēnē guni'i hia guti llguē'nē.

²⁷ Perë Jesús guna'zi guiá'all parë bēldisë më lë'ëll. Guasuldill.

²⁸ Iurní guatë Jesús tubi hiu'u nu ra shini gusë'dë më guatë rai'. Guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pëzielú adë bē'nēdi'i na'a gan niagú na'a mëdzabë fier la'ni llguē'nē?

²⁹ Repi Jesús:

—Sulë si talë rialdí ldu'u tē de verdá nu gunë tē ayunë, iurní gapë tē pudërë parë guëgú tē mëdzabë ziquë mëdzabë rē'.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Bëru'u rai' lugar ni; gudëdë më nezë Galilea. Adë guc shtu'u më ni tubi chu gac bë'a ca zia'a rai'

³¹ purquë quëglua'a më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Gac entregara lu guia'a mēnē tē quini rall na perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tēgulë.

³² Adë guasëdi'i rai' shti'dzë më. Bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

¿Chu namás lasac?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Iurní bēdchini rai' guë'dchi Capernaum. Iurë nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë cagni'i lu sa' të nga'li iurë ze'dë zu të nezë?

³⁴ Bëac dchi rai' purquë bëchupë di'dzë rai' chu namás më lasac entrë lë'ë rai'.

³⁵ Iurní guzubë më; guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Si talë tubi të rac shtú'ul gáquël më más lasac lu sa'l, napë quë gáquël lúltimë de grë të nu napë quë gúnël sirvë los de más sa'l.

³⁶ Iurní guna'bë më tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guéláu ladi ra shini gusë'dë më. Gudëdchi më lë'ë llguë'në nu guni'i më lu rai':

³⁷ —El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë mënë ni rac shtú'ull na, también quëhúnëll recibir na. El quë naquëhunë recibir na, también quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a nall favurë de lë'ë hia'a

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë iurë rní'ill lël, perë lë'ë na'a bédë'në na'a prohibë tsaglá'guëdi'i gull mëdzabë purquë adë rzénúdi'ill lë'ë hia'a.

³⁹ Jesús guni'i:

—Adë chu guécádi'i lë'ëll purquë el quë naquëhunë milagrë por pudërë shtëna, adë nádi'ill capaz guëní'ill cuntrë na.

⁴⁰ El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

⁴¹ Cualquier mënë naguëne'e tubi vasë nisë gu të, rné'ell nisë ni purquë na të shmëna, segurë guëdë'ë Dios premi ca'a nguiu ni.

Gulë gupë cuidadë të gúnëdi'i të duldë

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Iurní repi më:

—Cagnia'a shcuendë tubi më humildë naná rialdí ldu'i na. El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u.

⁴³ Si talë guiá'al rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, bëchuguë guiá'al. Mejurë guëdchínil con tubsë guiá'al catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. [

⁴⁴ nu mbiziuguë adë rátidi'i; nunquë adë réaldëdi'i gui'i.]

⁴⁵ Si talë guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, bëchuguë guëa'l. Mejurë guëdchínil tubsë guëa'l catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë guziá'al gabildi catë nunquë réaldëdi'i be'lë [

⁴⁶ nu rátidi'i mbiziuguë nu adë réaldëdi'i gui'i.]

⁴⁷ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, gulú slul. Mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul, no sea tsal gabildi con guërupë slul.

⁴⁸ Ndë ra mbiziuguë rátidi'i nu nunquë réaldëdi'i be'lë.

⁴⁹ 'Grë mieti napë quë gac purificar rai' con be'lë. [Guëtia'a mënë du'pë zedë guëc ma nadchi'bë lu bëcu'guë.]

⁵⁰ Nabënë na zedë perë si talë nápëdi'i zedë sabor, ¿lla gunë nguiu të guëabrí sabor shtë zedë? Gulë gapë zedë shtë galnadu'u nu gulë gac më pacënci delantë lu sa' të.

10

Jesús bëlua'a shcuendë divurci

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Bëru'u më Capernaum; bédchini më regiuni shtë Judea hashtë tubi lugar nanaquë nezë guia'a guëë'gu Jordán. Zihani mënë bédëá lu më; bëlua'a më lë'ë rall ziquë siemprë.

² Bidë guëbi'guë ra fariseo lu më; caguili rall mudë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më. Guna'bë di'dzë rall lu më si talë nanú permisi según lëy guësa'në nguiu tse'lë nguiu.

³ Bëquebi më:

—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni librë shtë Dios?

⁴ Guni'i rall:

—Moisés bédë'ë permisi guësa'në nguiu tse'lë nguiu, sulë napë quë guëdë'ë nguiu tubi guichi shtë divurci.

⁵ Iurní guni'i më:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u të, por ni bëquë'ë Moisés mandamientë rë'

⁶ perë dizdë guzublú guë'dchiliu, iurë bëntsa'u më grëtë' ra cusë, “Bë'në Dios formar lë'ë nguiu nu lë'ë na'a”.

⁷ Por ni guëru'u nguiu lidchi shtëdëll con shní'all nu guëbaninú nguiu tsé'lëll.

⁸ Hia guërupë rall gac rall tubsë; nádi'i rall chupë sino tubsë.

⁹ Por ni, lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

¹⁰ Iurë nanú Jesús la'ni hiu'u, ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më pë runë cuntienë di'dzë rë'.

¹¹ Guni'i më:

—El quë nague'sa'në tsé'li' nu guëtsé'all stubi vueltë, rúnëll duldë lu primërë tsé'lëll; ni na adulteri.

¹² Nu si talë tubi na'a guësá'nëll tsé'li' të parë guëtsé'all stubi vueltë, rúnëll duldë adulteri.

*Jesús bë'në l dai' ra lguë'në
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)*

¹³ Iurní guanú mënë zihani ra lguë'në parë guëdchi'bë guia'a më guëc rai'. Ra shini gusë'dë më gudildi rai' naganú ra lguë'në.

¹⁴ Iurë guná më lla bë'në ra shini gusë'dë më, bëldë më; guni'i më:

—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra lguë'në lua. Adë guëcádi'i të lu ra ni'i, purquë ra mënë naná ziquë ra lguë'në tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁵ Guldía, sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy të guë'nibë'a më lë'ëll ziquë tubi lguë'në, sulë nguiu ni guëbá'nill catë na më rëy.

¹⁶ Iurní gudëdchi më ra lguë'në. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bë'në l dai' më lë'ë rall.

*Tubi sultërë ricu
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)*

¹⁷ Iurë zia'glaguë Jesús nezë, bidë guëllu'në tubi nguiu lu më. Bëzullíbill lu më nu guna'bë dí'dzëll:

—Mësë za'quë, ¿lla guna parë gapa vidë sin fin? gac salvara.

¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëzielú rní'il lua naza'ca? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios.

¹⁹ Nanëll ra mandamientë: “Adë rguínidi'il sa'l; adë rquënúdi'il tse'lë sa'l; adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadi'dzëdi'il bishi; adë guësiguëdi'il mënë, nu bëzu'bë diaguë shti'dzë shtëdël nu shní'al”.

²⁰ Nguiu ni guni'i:

—Mësë, bëna cumplir grë ra mandamientë rë' dizdë nabi'cha,

²¹ Jesús guná lull; nalë guc shtu'u më lë'ëll. Guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë; bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi; iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na; bë'në renunci prupi deseó shtë'nël të guëlua'a nadispuestë sac zil por na.

²² Iurë bini nguiu ni di'dzë shtë më, riá ldú'ull; zëagzëll tristë purquë nápëll tubi shtaci ru'bë.

²³ Guná më lu ra nazuga'a alreduerë lë'ë më; repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Nalë naganë tubi nanapë zihani dumí gúnëll recibir Dios ziquë Rëy.

²⁴ Ra shini gusë'dë më bëdzëguë' ldu'u rai' por di'dzë shtë më. Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë të ziquë lguë'në, blac naganë gunë ra ricu recibir Dios ziquë Rëy, ra nguiu narunë confiar dumí.

²⁵ Más sencigi tsuté tubi camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutéll catë rnibë'a Dios.

²⁶ Iurní más guasë ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar? ¿Chull gapë vidë sin fin?

²⁷ Jesús guná lu grë rai'; guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Guná, lë'ë na'a bësa'në na'a grëtë' cusë parë ze'dë naldë na'a lë'ëll.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësa'në lídchi', bëchi', záni', shtëdi' u shní'ai', u tsé'li', u shíni', u guiu'u lachi shtëni'; guësánëll ra cusë ni purquë rac shtú'ull diza'quë shtëna, niétiquë guënítid'i'll.

³⁰ Gúnëll recibir zihani cusë más iurnë' hashtë tubi gahiu'a vueltë más lídchi', bëchi', záni', shní'ai', shíni', shláchi'. Nu gunë mënë cuntrë nguiu ni perë despuësë guëbá'nill lu gube'e tubi vidë sin fin.

³¹ Zihani mënë nalasac iurnë' delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani naná lúltimë iurnë', gac rall mënë namás lasac lu Dios.

*Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)*

³² Nianá ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalë guasë ldu'u rai' nu ra nacanaldë tëchi më, bëdzëbë rall. Iurní lë'ë më bia'a lë'ë ra shini gusë'dë më tubi cu'; guzubélú guni'i më lu rai' ra cusë nagunënú mënë lë'i'.

³³ Guni'i më:

—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mënë cuntrë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mësë shtë lëy. Gunë rall condenar na lu galguti. Gunë rall intriegu na lu guia'a mënë de stubi naciuni.

³⁴ Gunë rall burnë de na; guëchi'bë shënë rall lua nu guëquë'ë hiaguë rall na nu quini rall na, perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tégulë.

*Guna'bë Jacobo nu Juan tubi favurë
(Mt. 20.20-28)*

³⁵ Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo, bëdchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':

—Mësë, rac shtu'u na'a gúnël tubi favurë naguëna'bë na'a lul.

³⁶ Guni'i më lu rai':

—¿Pë rac shtu'u të guna?

³⁷ Guni'i rai':

—Rac shtu'u na'a guënë'el permisi iurë guëñibë'al ziquë Rëy, subënú na'a lë'ël, tubi de lë'ë na'a ladë ldi, stubi de lë'ë na'a ladë rubësë.

³⁸ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Adë guënëdi'i të lo quë narna'bë të lua. Gulë guni'i lua, ¿zëzac zi të ziquë na? ¿Zac tëdë të cusë durë natëda?

³⁹ Bëquebi rai':

—Zac na'a.

Jesús guni'i':

—Guldí të. Gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të el mizme vasë shtë sufrimientë

⁴⁰ perë parë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi, stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí subë të ndë. Dios bënë preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

⁴¹ Iurë bini chi'i shini gusë'dë më lo quë naguna'bë Jacobo nu Juan, bëldënú rai' Jacobo nu Juan.

⁴² Jesús guná'bëi' lë'ë rai', nu guni'i më:

—Lë'ë të nanë të ra jëfë shtë naciuni naná'di'i më israelitë, nalë rzac zi rall mënë nu rdchi'bë rall lëy naná dushë

⁴³ perë adë gáquëdi'i zní entrë lë'ë të. Si talë rac shtú'ul gáquël më ru'bë lu sa'l, napë quë gúnël sirvë los de más sa'l.

⁴⁴ Cualquier de lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'.

⁴⁵ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zëldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë präci parë gac salvar zihani mënë.

*Bënëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)*

⁴⁶ Iurní bëdchini Jesús con ra shini gusë'dë më guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guëru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mënë lë'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbëll lu nezë. Cagná'bëll gu'në.

⁴⁷ Bini Bartimeo ze'dë Jesús më Nazaret; iurní fuertë guni'ill:

—Jesús llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁸ Zihani mënë guni'i rall guëc Bartimeo të guëac dchill perë lë'ëll másru'u fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁹ Iurní Jesús guzudchi; guni'i më:

—Gulë guaglli'i ciegu rë'.

Guna'bë rai' lë'ë ciegu nu guni'i rai':

—Bëquitë ldú'ul. Guasuldí; cagna'bë Jesús lë'ël.

⁵⁰ Iurní bëru'ldë Bartimeo shabë guítsëll nu bëchësëll. Guagllú'nëll lu më.

⁵¹ Jesús guni'i lull:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Bartimeo guni'i:

—Mësë, rac shtua'a guënahia ziquë antsë.

⁵² Jesús repi:

—Bëagzë, hia bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

Bëac nguiu ni nu guanáldëll lë'ë më.

11

*Guatë Jesús Jerusalén ziquë Rëy
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)*

¹ Iurní ziagdchini rai' guë'dchi Jerusalén guëlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bëdchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquë frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bëshé'ldi' chupë shini gusë'dë më.

² Guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi nanaquë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë; quëdú ma rua' nezë. Lë'ë burrë ni la'di chu quí'bëdi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gulë te'enú ma ndë'ë.

³ Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull de quë lë'ë mësë shtënë të rquí'ni' lë'ë ma, nu lueguë guëshé'ldi' lë'ë ma.

⁴ Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bëdia'guëlu' rai' lë'ë ma naquëdú rua' nezë. Bësha'quë rai' lë'ë ma.

⁵ Bëldá mënë nazú nga'li guni'i rall:

—¿Pë quëhunë të? ¿Pëzielú bësha'quë të burrë rë'?

⁶ Repi rai' ziquë guni'i Jesús lu rai'. Iurní bësa'në mënë parë bia'a rai' burrë.

⁷ Bëdchini rai' lu Jesús, nu bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi burrë të gudchibë Jesús tëchi ma.

⁸ Zihani mënë gudishi shabë rall lu nezë catë ze'dë Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietë rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

⁹ Iurní mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalé fuertë guni'i rall:

—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë më.

¹⁰ Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunë shtë David, shtadë guëlu' hia'a. Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë gube'e. Gunë më salvar.

¹¹ Guatë Jesús Jerusalén. Lueguë guatë më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurní bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

Hiaguë nadë rgúdi'i nashi

(Mt. 21.18-19)

¹² Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë.

¹³ Guagná më si talë naquë nashi lu hiaguë, gau më. Adë bëdzélëdi'i më nashi; purë ndiaguë naquë lu hiaguë purquë nádi'i shtimpë nashi.

¹⁴ Iurní guni'i më lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtënë.

Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Bëdchini rai' Jerusalén. Guatë më la'ni iádu'u ru'bë. Guzubëlu' bësëllu'në më ra naquëgtuu' nu ra naquëgzi'i la'ni iádu'u. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumë.

¹⁶ Gunibë'a më ni tubi chu gua'a trashtë la'ni iádu'u.

¹⁷ Bëlua'a më ra mënë; guni'i':

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios”; perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁸ Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy bini rall shti'dzë më. Bëdzëbë rall lë'ë më purquë grëtë' mënë guasë ldu'u rall enseñansë shtë më. Por ni gudili ra contrari shtë më mudë parë quini rall lë'ë më.

¹⁹ Iurë bëdchini gue'lë, Jesús con ra shini gusë'dëi' bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

Gubidchi hiaguë bëlda'u

(Mt. 21.20-22)

²⁰ Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zubë hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë shlu'chin.

²¹ Iurní Pedro bëagná ldu'i shti'dzë më; guni'i Pedro:

—Mësë guná, lë'ë hiaguë naguludel lë'in gubidchi.

²² Guni'i më:

—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios.

²³ Guldía rnia'a lu të, cualquier nguii narni'i lu dani rë': “Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni nisëdu'u”, si talë adë rzádi'i ldu'u nguii ni, si talë tsaldí ldú'ull, gunë më lo quë naguní'ill.

²⁴ Por ni rnia'a lu të, grëtë' lo quë narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë të recibirin, iurní guëne'e mëhin.

²⁵ Iurë cagná'bël lu Dios, bë'në perdunë contrari shtënë, iurní Shtádël naquëbezë gube'e gúni' perdunë duldë shtënë. [

²⁶ En cambi si talë adë nëdi'il gúnël perdunë sa'l, tampuquë gunë Dios perdunë lë'ël.]

Pudërë nanapë Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Bëagrí rai' Jerusalén stubi vueltë. Guatë më iádu'u ru'bë. Iurní bëdchini ra

jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy con ra më gushë shtë guë'dchi. Bëdchini rall lu Jesús.

²⁸ Guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu shtë permisi rúnël cusë rë'? ¿Chu bëshë'ldë lë'ël?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Gulë guni'i lua, iurní guënia'a lu të chu bëne'e permisi parë guna ra cusë.

³⁰ ¿Chu bëshë'ldë Juan Bautista parë guëchu'bë nísí', Dios u mënë? Gulë guni'i chu bëtë'ë permisi lë'i'.

³¹ Guzublú guna'bë di'dzë lu sa' rall. Guni'i rall:

—Si talë guëni'i hia'a lu Jesús de quë Dios bëshë'ldë Juan, iurní guëna'bë di'dzë Jesús lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shtí'dzi'?”

³² Ni mudë guëni'i hia'a lu Jesús: “Ra mënë bëshë'ldë lë'ë Juan”.

Zni cagni'i rall purquë bëdzëbë rall ra mënë. Casi grë mënë gualdí ldu'u rall de quë Dios bëshë'ldë Juan të guëni'i' shtí'dzë më.

³³ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshë'ldë lë'ë Juan.

Jesús guni'i lu rall:

—Nu na adë guëquëbidia'a lu të chu bëshë'ldë na parë runa ra cusë rë'.

12

Comparaciuni shtë muzë mal

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Guzublú Jesús cagni'i më por comparaciuni; guni'i më:

—Tubi nguiu bëcabní zihani hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alrededurë. Bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë; nu bëntsá'ull tubi hiu'u guia'a parë quëhapë muzë ra hiaguë.

'Nu bëtë'ë nguiu ni guiu'u parë trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zía'all zitu.

² Iurë bëga'a tiempë shtë cusechë, lë'ë lamë bëshé'ldi' tubi muzë; tsagca'a muzë lo quë narunë tucarë lamë.

³ Perë ra nabëca'a guiu'u guna'zi rall lë'ë muzë; bëtë'ë rall galnë lë'ë muzë, nu bësëllu'në rall lë'ë muzë sin adë pë bëtë'ëdi'i rall niua'a muzë.

⁴ Iurní lamë bëshé'ldëll stubi muzë; bë'në ra nguiu ridë guëc muzë. Guni'i rall didz-abë guëc muzë.

⁵ Lë'ë lamë bëshé'ldëll stubi muzë. Muzë ni gudini ra nguiu. Bëshë'ldë lamë más zihani muzë. Bëldá rai' gudini rall lë'ë rai'. Sëbëldá ra muzë bëtë'ë rall galnë.

⁶ Lamë ni nápëll tubsë shínill. Nalë rac shtu'u lamë shíni'. Bëshë'ldë lamë shíni' lu ra nguiu; guni'i lamë: “Gapë rall rëspëti lu shinia”.

⁷ Perë ra nabëca'a guiu'u guni'i lu sa' rall: “Guná, ndë'ë lliga'në lamë naguëca'a herenci shtë lamë. Cha guédínia'a lë'ëll nu grë herenci guëa'në parë lë'ë hia'a.”

⁸ Guna'zi rall shini lamë; gudini rall lë'ëll nu bëru'ldë rall lë'ëll fuërë de lugar ni.

⁹ Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—¿Pë gunë lamë con ra muzë mal? Guidë lamë catë zu hiaguë uvë të quini lamë ra muzë mal, nu guëdë'ë lamë hiaguë uvë parë stubi mënë.

¹⁰ ¿Pëllë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras narni'i?

Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

¹¹ Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

¹² Iurní ra contrari shtë Jesús gudili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë Jesús. Bien guc bë'a rall Jesús guni'i comparaciuni rë' cuntrë lë'ë rall. Niétiquë adë pë bë'nëdi'i rall cuntrë lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más mënë. Bësa'në rall lë'ë më; zëagzë rall.

Guni'i Jesús: “Gulë quilli impuestë”

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ra contrari shtë Jesús bëshë'ldë rall bëldá fariseo nu bëldá shmënë Herodes parë guësiguë rall lë'ë më. Guc shtu'u rall niani'i më tubi cusë mal të guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

¹⁴ Guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, nanë na'a rluá'al purë verdá. Rúnël tratë igual ra mënë humildë nu ra mënë narnibë'a. Quëgluá'al lla tsutë mënë shnezë Dios. Guni'i lu na'a iurne', según lëy ¿pë na bien guëdíllia'a impuestë lu rëy César u guëdíllidi'ia'a impuestë?

¹⁵ Guc bë'a Jesús na rall mënë falsë. Guni'i më lu rall:

—¿Pëzielú ze'dë guësiguë të na? Gulë bëlúa'a tubi dumí të guënahia luhin.

¹⁶ Guaglli'i rall tubi monedë; iurní guni'i më:

—¿Chu lë nu chu lu naquë lu dumí?

Guni'i rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

¹⁷ Bëquebi më:

—Gulë bëdë'ë naca'a César lo quë naná shtë César, nu gulë bëdë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

Guasë ldu'u rall shti'dzë më.

Jesús guni'i tsashtë ra tégulë
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Iurní bédchini bëldá saduceos lu Jesús. Ra saduceos rni'i rall adë tsashtëdi'i ra tégulë ladi ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

¹⁹ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë; gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë.

²⁰ Guc gadchi bëchi. Primëre nguiu bëtsë'all perë gútil sin ni tubi shíni'.

²¹ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Tecërë lo mizme cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'.

²² Guëzá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. Despuësë lë'ë na'a ni gúti'.

²³ Iurë tsashtë ra tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu gac tse'lë na'a.

²⁴ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasëdi'i të Sagradas Escrituras nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios.

²⁵ Iurë ra tégulë tsashtë rai', adë guëtsë'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. Na rai' ziquë ra ianglë nacabezë gube'e.

²⁶ Perë si talë cagna'bë di'dzë të si talë ra tégulë tsashtë rai' stubi, gulë bëdë'ë cuendë lo quë nabëquë'ë Moisés la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të histori ni? Bëquë'ë Moisés de quë Dios guni'i lúhi': “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nahia Dios shtë Jacob”.

²⁷ Pues grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Lë'ë të

saduceos, riasëdi'i të shti'dzë Dios; zihani vësë rganë të.

Mandamientë namás lasac
(Mt. 22.34-40)

²⁸ Tubi mësë narlua'a lëy guabí'guëll lu Jesús. Bínill lla quëdildi di'dzë ra sa'll nu bínill de quë Jesús bëquëbi' bien lu rall. Guni'i mësë ni lu Jesús:

—Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

²⁹ Guni'i më lull:

—Mandamientë namás lasac rni'i: “Gulë bëquë diaguë, lë'ë të mënë israelitë; Dios Shtáda'a tubsë na më.

³⁰ Gulë gac shtu'u lë'ë më con guëdubinú ldu'ul, nu guëdubi almë shtënl, nu con guëdubi fuersë shtënl”. Ni na mandamientë namás lasac.

³¹ Segundë mandamientë rni'i: “Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizme lë'ël”. Nídi'i stubi mandamientë namás lasac quë mandamientë rë'.

³² Lë'ë mësë repi:

—Mësë, guldí shti'dzël. Verdá na tubsë Dios; nídi'i chu stubi.

³³ Nu napë quë gac shtú'ul lë'ë më con guëdubinú ldu'ul nu con almë shtënl, nu con fuersë shtënl. Nu zac napë quë gac shtú'ul sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizme lë'ël. Ra cusë ni más lasac quë gunë nguiu ofrecërë lu Dios tubi ma u stubi cusë narië'qui lu bëcu'guë.

³⁴ Iurë bini Jesús de quë nguiu rë' guni'ill bien, guni'i më lull:

—Du'pë runë faltë të guëribë'a Dios lë'ël të gápël vidë sin fin.

Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë di'dzë lu më.

Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Iurë caglua'a Jesús la'ni iádu'u ru'bë, guni'i më:

—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de quë Cristo na shini David?

³⁶ Mizme David bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo di'dzë rë':

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtënl të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël”.

³⁷ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë David rní'i' Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

Ra mënë zihani bini rall shti'dzë më; bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Quëglua'a më ra mënë; guni'i më:

—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë.

³⁹ Rguili rall lugar mejurë la'ni iádu'u; rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë.

⁴⁰ Perë rdchisú rall lidchi ra viudë nu parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi
(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Guzubë më la'ni iádu'u frentë catë rtia'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë ricu bëtia'a rall zihani dumí.

⁴² Iurní bédchini tubi viudë prubi; bëtia'all chupë centavë la'ni canciá.

⁴³ Iurní Jesús guna'bë më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë' bëtia'all más quë grë mënë nabëdë'ë dumí

⁴⁴ purquë los de más rall bëtia'a rall dumí nabë'në subrë perë viudë rë' bédë'll grëtë' nanápëll, grë nasi'll parë gaull.

13

Guni'i më cue iádu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Nianá bëru'u më iádu'u, tubi shini gusë'dë më guni'i:

—Mësë, guná, blac chulë ra guë'ë ru'bë. Blac chulë hiu'u rë'.

² Jesús guni'i:

—¿Gu rna të lu guë'ë ru'bë shtë iádu'u? Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'ë nadchi'bë guëc sa'. Grëhin tsalú.

Sëni antsë tsalú guë'dchiliu
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Guzubë më catë zu dani shtë Olivos nanaquë frentë nezë catë rlua'a iádu'u ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu Juan nu Andrés guna'bë di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':

⁴ —¿Guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë sëni nanú de quë hia gac cumplirin?

⁵ Iurní guni'i Jesús:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu guësiguëdi'i lë'ël.

⁶ Zihani mënë guëca'a rall lëa; guëdchini rall nu guëni'i rall: “Nahia Cristo”. Guësiguë rall zihani mënë.

⁷ 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë tsalú guë'dchiliu.

⁸ Tildi naciuni cuntrë stubi naciuni nu tildi guë'dchi cuntrë stubi guë'dchi. Guidë llu dushë zihani lugar. Guëdchini gubini dushë. Ni na principi shtë cusë durë naguër gac.

⁹ 'Gulë bë'në preparar lë'ë të purquë gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gubernë. Guëne'e mënë galné lë'ë të la'ni iádu'u. Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu gubernë nu lu ra rëy purquë na të shmëna. Zni guëni'i të diza'quë lu ra më ru'bë; gac të testigu shtëna.

¹⁰ Antsë guëdchini fin shtë guëdchiliu, napë quë guërë'tsë diza'quë entrë grë ra naciuni.

¹¹ Iurná gua'a mënë lë'ë të lu gubernë, adë rquëdínidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të. Gulë biadi'dzë lo quë narne'e Espiritu Santo lë'ë të iurní, purquë lëdëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino Espiritu Santo quëadí'dzi' iurní.

¹² Tiempë ni ra nguii gunë rall intriegu bëchi rall parë gati bëchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall cuntrë ra shtádëll; gati shtádëll.

¹³ Guëldënú grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë el quë nagac firmë lu shnezë Dios hashtë fin, nguii ni gac salvar.

¹⁴ 'Iurë guëná të cusë mal tsutë iádu'u ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin catë nídi'i permisi. (Gulë tsasë ndë'ë el quë nagu'ldë di'dzë rë'.) Ra nananú Judea guëllu'në rall lu dani.

¹⁵ El quë nazuga'a guëc hiu'u adë guiëtëdi'll parë tsutëll la'ni hiu'u të guá'all pë shtëll sino guëllú'nëll.

16 Nu el quë nanú lachi adë guëabrídi'll lídchill parë guá'all shábëll sino guëllú'nëll lu dani.

17 Prubi ra na'a nanua'a shíni' dzë ni, nu prubi ra narca'a me'dë.

18 Gulë bë'në ruëguë lu Dios adë gaquin tiempë naldë.

19 La'ni ra dzë ni gunë mieti sufrir demasiadë, cusë durë naná lá'adi'i guná mënë dizdë principi shtë guë'dchiliu nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni.

20 Si talë adë bë'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar; perë por ra mënë nagudili Dios, gac menos ra dzë ni.

21 'Si talë chu guëni'i lul: "Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo", u "Gulë tsagná; ndë lë'ë më nanú", adë tsaldídi'i ldú'ul shti'dzëll.

22 Guëdchini ra naguëguguë ra mënë. Guëni'i rall na rall Cristo u tubi narni'i shti'dzë Dios nu gunë rall milagrë nu guëlua'a rall sëni ru'bë të parë guësiguë rall hashtë ra nagudili Dios si na posiblë.

23 Por ni gulë guzú listë nu preparadë; hia gunia'a lu të ra di'dzë ni antsë gac cumplirin.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 'Despuësë ra dzë shtë sufrimientë lë'ë ngubidzë guëcahi nu lë'ë mbehu adë guënë'edi'in llni.

25 Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bin.

26 Iurní guená mënë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia la'ni shcahi con llëru'bë pudërë nu llni.

27 Iurní guëshe'lda ra ianglë parë guzia'a rai' guëdubi guë'dchiliu. Guëtëá rai' ra shmënë Dios, ra nagudili më. Guëdchini rall de guëdubi ladë shtë guë'dchiliu nu dizdë más zitu.

28 'Gulë tsasë comparaciuni shtë hiaguë bëlda'u. Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i.

29 Zni iurë guená të quëhac grë ra cusë rë', gulë tsasë hia mërë guëdchinia.

30 Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati mënë naquërelde lu guë'dchiliu dzë ni.

31 Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

32 'Perë dzë nu iurë, ni tubi adë chu rac bë'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios; sulamëntë Dios, Shtada, rac bë'ai' dzë shtë fin.

33 'Gulë guzú listë; gulë gac nasini purquë lë'ë të adë rac bë'adi'i të dzë shtë fin.

34 Nahin ziquë tubi nguiu nazia'a zitu. Bësëá'nëll lídchill nu bédë'ëll dchi'ni ca'a muzë, cadë tubi rall con shchí'ni'. Nu gunibë'a nguiu ni lu portërë sull listë guëdubi tiempë.

35 Rnia'a lu të, gulë guzú listë; adë rdë'ëdi'i të cuendë gac guëdchini lamë. Ze'dë guëdchíni' iurë gue'lë u guërudë gue'lë u rquë tsunë cahi u hashtë rsili.

36 Gulë guzú listë, no sea guëdchini më de repëntë nu lë'ël nagá'sil.

37 Lo quë nacagnia'a lu të, rnia'a lu grë mënë; gulë guzú listë.

14

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Chupë dzë antsë bédchini laní Pascu nu laní iurë gudáu mënë guëtështildi sin levadurë, ra principal bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy, caguili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë më prësi sin quë adë chu gac bë'adi'i, nu quini rall lë'ë më.

2 Guni'i rall:

—Lëdë la'ni dzëdi'i laní gaquin të adë guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a bëtia'a sëiti nashi guëc Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Guzac Jesús nanú Betania; iurë nanú më lidchi Simón el quë naguc ll'u galguidzë naru'dzë ládi', guzubë më lu mellë. Iurní bédchini tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi nanactsa'u de guë'e alabastro. Gadzë bëtëi ni con perfumë shtë nardë purë. Lasaquin zihani dumí. Bëldë na'a bëtëi nu bëtiá'all perfumë guëc më.

4 Bëldá mënë bëldënú rall na'a ni; guni'i lu sa' rall:

—¿Pëguëa' bë'në na'a rë' desperdici perfumë guëc më?

⁵ purquë bien niatuu' na'a perfumë por más de tsunë gahiu'a bëllë nu niadë'ëll dumí ca'a ra prubi.

Gudildi rall na'a.

⁶ Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a. ¿Pëzielú cagni'i të cuntrë lë'ëll? Bë'nëll tubi cusë za'quë.

⁷ Siemprë nanú ra prubi entrë lë'ë të, nu cualquier dzë rac guëdë'ë të lo quë narac shtu'u të ca'a prubi, perë na adë guëquërdëndúdia'a lë'ë të llëduni tiempë.

⁸ Na'a ni bë'ni' zní mientras nabania ndë'ë. Bëtiá'all perfumë shcuërpa antsë gatia nu guëga'cha.

⁹ Guldía narnia'a lu të, ancalë catë guadi'dzë mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, lo quë nabë'në na'a rë' guini mënë. Guëagná ldu'u rall lo quë nabë'nënú na'a na.

Bë'në Judas prometer gúnëll intriegu Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Iurní Judas Iscariote tubi naná chi'bë chupë shini gusë'dë më, zia'all lu ra principal bëshuzi të gúnëll tratë nu gúnëll intriegu Jesús guia'a rall.

¹¹ Iurë bini rall shti'dzë Judas, nalë bëquitë ldu'u rall nu bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí. Dizdë iurní gudili Judas mudë parë gúnëll intriegu lë'ë më.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Iurní bédchini primëre dzë shtë laní; gudáu mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë ni bë'në tucarë quini mënë tubi lli'li shtë Pascu. Ra shini gusë'dë më guna'bë dí'dzë rai' lu më:

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu guëdáuha'a?

¹³ Bëshe'ldë më chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi. Guëdza'guë'lú të tubi nguii nanua'a tubi rë'ë nisë. Gulë guanaldë lë'ëll.

¹⁴ Catë tsutëll, gulë guni'i lu nashtë hiu'u: “Mësë shtë na'a cagna'bë dí'dzi' lul, ¿ca lu guéné'el tubi cuartë parë guëdáu shtse na'a shtë Pascu?”

¹⁵ Iurní guëluá'all tubi cuartë ru'bë guia'a segundë pisë; listë nahin. Gulë bë'në preparar laní ndë.

¹⁶ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' guë'dchi. Bëdza'guë'lú rai' lë'ë nguii nanua'a nisë, ecsactë ziquë guni'i më lu rai'. Ndë bë'në rai' preparar shtse shtë laní.

¹⁷ Iurë bédchini gue'lë, bédchini më con ra chi'bë chupë shini gusë'dë më catë nanú tubi cuartë.

¹⁸ Iurë quëháu rai', guni'i më:

—Guldía cagnia'a lu të, tubi entrë de lë'ë të guëru'u tubi nagunë intriegu na lu galguti. Quëhaunú nguii ni na.

¹⁹ Guzublú gulaguë tristë la'ni ldu'u rai'; guni'i rai' lu më tubi por tubi:

—Dadë, ¿ni mudë guna intriegu lë'ëll?

²⁰ Repi Jesús:

—Nguii ni na tubi de chi'bë chupë shini gusë'da. Quëgtiá'all guetështildi la'ni platë con na; gúnëll intriegu na lu galguti.

²¹ Gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de na, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, perë prubi nguii el quë nagunë intriegu na lu galguti. Mejurë adë niálëdi'i nguii ni.

²² Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci. Bëshullë më guetështildi; bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Guni'i më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuërpa.

²³ Nu zac guna'zi më copë shtë vini; bédë'ë më graci nu bédë'ë më lë'ë copë cua'a ra shini gusë'dë më. Bi' rai' lë'ë vini.

²⁴ Guni'i më lu rai':

—Ndë'ë na rënë shtëna naná sëgi parë tubi tëtë cubi entrë Dios nu ra mënë. Guëllë'ë rënë shtëna parë gac salvar zihani mënë.

²⁵ Guldía rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i gua' vini con lë'ë të hashtë dzë naná quëbezënúa lë'ë të catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

Guni'i Jesús lu Pedro gúnëll negar lë'ë më
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Despuësë bi'ldi rai' tubi cantë, iurní bëru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos.

²⁷ Guni'i më lu rai':

—Grëtë' të guës'a'në të na; zní rni'i ra Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë nu ra lli'li guër'tsë ra”.

28 Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tēgulë, quibëlúa lu tē hashtë Galilea.

29 Iurní guni'i Pedro:

—Aunque nilë grëtë' mēnē guësá'nē rall lē'ël, perë na jamás guësá'nēdia'a lē'ël.

30 Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizmē gue'lë ne' antsë lē'ë gay guëllidchí, lē'ël gúnël negar na tsunë vësë.

31 Perë fuertë guni'i Pedro:

—Masiá quini ra mēnē na, adë gúnēdia'a negar lē'ël.

Grë ra shini gusë'dë mē guni'i rai' lo mizmē.

Jesús zia'a Getsemaní tē guadi'dzēnúhi' Dios

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Bëdchinínú mē ra shini gusë'dë mē lugar nalë Getsemaní. Guni'i mē lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras guadi'dzēnúhi' Dios, Shtada.

33 Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo. Guzublú riá ldu'u mē demasiadë. Bë'nē mē sufrir.

34 Guni'i mē lu rai':

—Gulë cuezë ndë'ë; gulë cue nasini. Nalë tristë shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mërë gatia.

35 Zia'a mē stu'pë delantë; bëzullibi mē; bë'nē mē orar; guná'bëi' Shtádi' si talë naposiblë guélá Dios lē'i' lu sufrimientë naná rdëdë ldu'u mē.

36 Guni'i mē lu Dios:

—Dadë, cagna'ba lul; nápël pudërë gúnël grë cusë. Bělá na lu sufrimientë rē', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë'nël.

37 Iurní bëabrí mē catë cabezë Pedro, Juan, nu Jacobo. Bëdzëlë mē lē'ë rai' naga'si rai'. Guni'i mē guëc Pedro:

—Moni, ¿pë adë gáquëdi'i guëru'u mbëca'ldë lul tubi iurë?

38 Gulë cue nasini; gulë guna'bë lu Dios tē adë guësiguëdi'i Satanás lē'ë tē. Ldu'u tē rni'i, nia, perë shcuerpë tē adë nídi'i fuersë.

39 Stubi vueltë zia'a mē; biadi'dzēnúhi' Dios. Guni'i mē mizmē di'dzë ziquë antsë.

40 Bëabrí mē; bëdzëlë mē lē'ë shini gusë'dë mē, naga'si rai' tantë mbëca'ldë lu rai'. Adë bëdzëlëdi'i rai' niani'i rai' lu mē.

41 Gua mē; bëabrí mē stubi; guni'i mē:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lē'ë iurë bëga'a; nguiu

nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gac intriegu guia'a ra nanapë duldë.

42 Gulë guashtë; gulë cha purquë ze'dë bi'guë el quë nagunë intriegu na.

Guna'zi mēnē Jesús prësi

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Nianá cagni'i Jesús, bëdchini Judas naná tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë mē; bëdchininull zihani mēnē nanua'a hi-aguë nu spadë. Ze'dë rall partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra mëgulë narnibë'a entrë lē'ë rall. Bëshe'ldë rall mēnē zihani ni.

44 Judas, lē'ë traidor, bëdë'ëll tubi sēñi antsë; guní'ill lu rall:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lē'ëll; gulë guna'zi lē'ëll; gulë bia'a lē'ëll prësi.

45 Iurë guabi'guë Judas lu mē, lueguë guní'ill:

—Mësë.

Bëtsagraua'll lē'ë mē.

46 Iurní guna'zi mēnē lē'ë mē tē gua'a rall lē'ë mē prësi.

47 Tubi nazuga'a ndë, gulull spadë shtë'nëll. Bëchúguëll tubi diaguë muzë shtë principal bëshuzi.

48 Iurní guni'i Jesús lu ra mēnē:

—¿Pëzielú bëdchini tē con spadë nu hi-aguë parë ze'dë guëlli'i tē na cumë ziquë nguba'në?

49 Dzë con dzë zugá'ahia con lē'ë tē iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i tē na iurní. Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir ra Sagradas Escrituras.

50 Iurní grë ra shini gusë'dë mē bësa'në rai' lē'ë mē. Bëllu'në rai'.

Sultërë naziagllu'në

51 Tubi sultërë guanaldë lē'ë mē. Nácull tubsë lari sabë. Guna'zi mēnē lē'ëll

52 perë bëséa'nëll lari guia'a ra mēnē; gaíchill bëllú'nëll.

Bëdchi'bë mēnē demandë cuntrë Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Bia'a rall lē'ë Jesús lu principal bëshuzi. Ndë bëdëá grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë.

⁵⁴ Guanaldë Pedro dizdë zitu; guatëhi' lidchi bëshuzi principal. Guzubënúhi' ra soliar. Cagtsë'ë rall rua' gui'i.

⁵⁵ Iurní ra principal bëshuzi nu ra jushtici narunë juzguë, gudili rall tubi testigu cuntrë Jesús. Rac shtu'u rall quini rall lë'ë më perë adë bëdzélëdi'i rall testigu cuntrë lë'ë më.

⁵⁶ Zihani mënë bënë rall testificar cuntrë lë'ë më perë adë na igual di'dzë shtë rall.

⁵⁷ Por fin guasuldí bëldá mënë falsë naguni'i:

⁵⁸ —Bini na'a Jesús guni'i: “Guëchilia iádu'u ru'bë naná bëntsa'u nguui, nu entrë tsunë dzë guntsa'ua stubi nanadë bëntsa'u nguui”.

⁵⁹ Di'dzë naná rni'i ra testigu, adë rgá'adi'in purquë nádi'in igual.

⁶⁰ Iurní lë'ë bëshuzi principal guasuldí nu guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pëzielú adë rquëbidi'il lu ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ël?

⁶¹ Perë lë'ë më dchisë na më; adë pë guni'i më. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabrí guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë lë'ël nal Cristo, shini Dios, lúniquë narunë tucarë gunë mieti adorar?

⁶² Jesús guni'i:

—Nahia Cristo nu guená tē lua, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guená tē na; cueza ladë ldi shtë Dios Pudërusë, nu guená tē iurë guëabrá con pudërë la'ni shc-ahi shtë gube'e.

⁶³ Lë'ë jëfë shtë bëshuzi nalë bëldëll nu bëché'zëll shábëll tantë llanë gulaguë guëquëll. Guní'ill:

—¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu?

⁶⁴ Hia bini tē di'dzë dzabë naguni'i nguui rë' cuntrë Dios. ¿Pë rni'i tē iurne'?

Grë ra mënë guni'i runë tucarë gati Jesús.

⁶⁵ Iurní bëldá rall guzublú bëchi'bë shënë rall lu më. Bëta'u rall lu më. Bëdë'ë rall galné guëc më nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu bëne'e galné lë'ël?

Ra soliar bëdë'ë rall galné lë'ë më.

Bënë Pedro negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Zuga'a Pedro guetë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi. Bëdchini tubi criadë shtë bëshuzi principal.

⁶⁷ Gunall lu Pedro naná cagtsë'ë rua' gui'i. Iurní gubí'all lu Pedro nu guní'ill:

—Lë'ël zuga'anul Jesús më Nazaret.

⁶⁸ Perë Pedro bë'nëll negar; guní'ill:

—Guënëdia'a lë'ë nguui; adë rac bë'ahia pë cagní'il.

Bëru'u Pedro fuërë rua' nezë. Bëllidchí gay.

⁶⁹ Stubi vueltë gubi'a criadë ni lu Pedro nu guní'ill lu ra mënë nazuga'a ndë:

—Nguui ni'i nall shmënë Jesús.

⁷⁰ Pedro bëabrí bë'në negar; guní'i' lo mizmë. Gudëdë du'pë tiempë, iurní ra nazuga'a nga'li guni'i rall lu Pedro:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë nu nal më Galilea; ruadí'dzëll ziquë ra mënë ni.

⁷¹ Iurní Pedro bë'në jurar. Guní'i':

—Gunë Dios cashtigu na si talë adë ru-adi'dza verdá. Runguë bë'adia'a nguui ni el quë narni'i tē na Jesús.

⁷² Lueguë bëllidchí gay stubi vueltë. Pedro bëagná ldu'i lo quë naguni'i Jesús lúhi' antsë: “Antsë guëllidchí gay chupë vueltë, gúnël negar na tsunë vueltë”. Iurní bë'në Pedro llgabë nu bí'ni'.

15

Bia'a mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurë brëgue'lë, bëdëa' ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. Bënë rall tomar tubi acuerdë. Bëldi'bi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më lu Pilato.

² Pilato guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Guldil nal rëy shtë ra israelitë?

Bëquebi më:

—Mizmë lë'ël guní'il di'dzë ni.

³ Ra jëfë shtë ra bëshuzi nalë bë'në rall acusar lë'ë më.

⁴ Stubi vueltë guna'bë di'dzë Pilato lu më: —¿Pëguëa' adë pë rni'il? Blac cusë quëgdchi'bë rall cuntrë lë'ël.

⁵ Perë Jesús dchisë bëá'ni', nu nalë guasë ldu'u Pilato.

Bënë rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

⁶ Durantë dzë shtë laní napë Pilato costumbrë guëldá'all tubi prësi, el quë narac shtu'u mënë guëru'u librë.

⁷ Lachigui'bë nanú tubi prësi nalë Barrabás. Lë'ëll con ra sa'll lachigui'bë, gudini rall mënë iurë bëdzatsu rall cuntrë gobiernë.

⁸ Bidë mënë lu Pilato të guëna'bë rall gunë Pilato ziquë costumbrë shtënell.

⁹ Guna'bë di'dzë Pilato lu ra mënë ni:
—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Jesús naná rëy shtë të?

¹⁰ Guc bë'a Pilato por mbidi ra jëfë shtë ra bëshuzi bë'në rall inriegu lë'ë Jesús.

¹¹ Perë ra jëfë shtë bëshuzi bëtsatsu rall ra mënë parë guëna'bë rall guëdë'ë Pilato libertá Barrabás.

¹² Iurní Pilato guna'bë di'dzë lu rall stubi vultë:

—¿Perë pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë narni'i të: “Rëy shtë naciuni Israel”.

¹³ Iurní gurushtiá rall fuertë; guni'i rall:
—Gati nguiu rë' lu cruz.

¹⁴ Pilato guni'i:
—¿Pëllë mal bë'nëll?

Perë lë'ë rall más fuertë gurushtiá rall lu Pilato. Guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gátill; gátill.

¹⁵ Pilato guc shtú'ull guëá'nëll bien con ra mënë; bëdë'ëll libertá Barrabás. Despuësë de bëdë'ë ra suldadë galnë shtë chicuti lë'ë më, bë'në Pilato inriegu lë'ë më të parë guëquë'ë rall Jesús lu cruz.

¹⁶ Iurní ra suldadë bia'a rall Jesús parë rualdëa' shtë palaci. Lugar ni lë Pretorio. Bëdëá grë ra suldadë.

¹⁷ Bëgacu rall lë'ë më tubi lari color guindë. Bëntsa'u rall tubi corunë guitsë; gulú rallin guëc më.

¹⁸ Guzublú bë'në rall saludar lë'ë më de burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë mënë israelitë.

¹⁹ Bëdë'ë rall galnë guëc më con hiaguë. Bëchi'bë shënë rall lu më; bëzullibi rall lu më; bë'në rall rëspëti lë'ë më ziquë burnë.

²⁰ Despuësë de ni, bëdchisú rall lari guindë nanacu më të parë bëgacu rall shabë më stubi vultë. Lueguë bia'a rall lë'i' fuërë rua' guë'dchi të gunë rall crucificar lë'ë më.

Bëquë'ë rall lë'ë Jesús lu cruz
(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Ziadëdë tubi nguiu nezë; lëll Simón. Guall lachi perë hia ze'dë guëdchinill guë'dchi. Simón nall shtadë Alejandro nu Rufo. Bë'në ra suldadë punërë lë'ë Simón të guá'all cruz shtë Jesús.

²² Bia'a rall lë'ë Jesús tubi lugar nalë Gólgota, narunë cuntienë Lugar shtë Calavera.

²³ Bëdë'ë rall vini nanutsë mirra perë lë'ë më adë bii'di'i mëhin.

²⁴ Iurní bë'në rall crucificar lë'ë më, nu ra suldadë gudchitë rall dado nia guadë nagunë gan shabë më. Mudë ni gudi'dzë rall shabë më.

²⁵ Rquë guë'ë rsili bë'në rall crucificar lë'ë më.

²⁶ Nu bëquë'ë rall tubi letrërë guëc cruz naná causë shtë më; rni'in: “Rëy shtë naciuni Israel”.

²⁷ Nu bëquë'ë rall chupë nguba'në lu cruz; túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë. [

²⁸ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Bë'në rall tratar lë'ë më ziquë nguba'në”.]

²⁹ Grë mënë nardëdë lugar ni, bë'në rall burnë; rni'bi guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lë'ëll rni'il, guëcuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabré guëzá'alín stubi.

³⁰ Bieti lu cruz; bë'në salvar mizmë lë'ëll.

³¹ Nu ra principal bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, bë'në rall burnë; guni'i lu sa' rall:

—Bë'nëll salvar stubi mënë perë el mizmë lë'ëll adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar lë'ëll. Guni'ill nall Cristo.

³² Si talë nall Rëy shtë më israelitë, pues guëldáguëll lë'ëll lu cruz të guëná hia'a, iurní tsaldí ldu'u hia'a shtí'dzëll.

Nu ra mënë mal naguc crucificar con lë'ë më bë'në rall burnë lë'ë më.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Iurë bëga'a rquë chi'bë chupë, bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'.

³⁴ Mizmë iurë rquë tsunë, fuertë guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabactani. (Di'dzë ni runë cuntienë: Dios mio, Dios mio, ¿pëguëa' bësá'nëll na?)

³⁵ Bëldá ra nguiu nazú guëlla' lu cruz bini rall pë guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'ë nguiu rë' cagná'bëll Elías.

³⁶ Lueguë tubi nazuga'a ndë guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongë. Bëgá'dzëllin con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc varë të parë gu më vini. Guni'ill lu sa'll:

—Cha béza'a, guená hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.

³⁷ Iurní guni'i më fuertë; guti më.

³⁸ Mizmë iurë ni lë'ë cortinë la'ni iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë.

³⁹ Tubi capitán naná rnibë'a tubi gahiu'a suldadë, zull frentë lu cruz; gunall iurë naguti më. Guni'ill:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

⁴⁰ Tambiën zuga'a nga'li bëldá ra na'a. Cagbi'a rall de zitu. Ladi rall zuga'a María Magdalena nu Salomé nu stubi María naná shni'a José nu Jacobo. Jacobo nápëll menor edá.

⁴¹ Ra na'a rë' guanaldë rall lë'ë më iurë ziazú më Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'ë më. Nu zac ndë zuga'a stubi shcua'a ra na'a naganaldë lë'ë më hashtë Jerusalén.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Bëdchini guadze' visperë shtë dzë descansë. Bë'në mënë preparar nagáu rall parë grëgue'lë dzë laní purquë dzë descansë adë bë'nëdi'i rall dchi'ni.

⁴³ Por ni José naná më guë'dchi Arimatea bëdchínill lu Pilato. Gupë José valurë; guná'bëll permisi lu Pilato të parë guëcá'chill cuerpë shtë Jesús. José guc tubi më principal ladi ra jushtici narunë juzguë. Nu José quëbézell tiempë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy.

⁴⁴ Iurë bini Pilato guti Jesús, guasë ldú'ull. Guná'bëll lë'ë capitán shtë suldadë; guna'bë dí'dzëll si de verdá guti Jesús.

⁴⁵ Capitán rë' bëquebi lu Pilato:

—Verdá nahin; hia guti Jesús.

Iurní bëdë'ë Pilato permisi lë'ë José të parë guëca'chi José cuerpë shtë më.

⁴⁶ José guzi'ill tubi lari naquichi fini; bësiéte'll cuerpë lu cruz nu bëtú'bill cuerpë shtë më con lari. Iurní bëcá'chill lë'ë

më la'ni tubi ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë. Gudíshill tubi guë'ë rua' ba'a.

⁴⁷ María Magdalena nu María shni'a José bëchi Rufo, guná rai' ca bëga'chi Jesús.

16

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Gudëdë dzë narzi'i ldu'u mënë. María Magdalena nu Salomé nu stubi María shni'a Jacobo, guzi'i rall loción parë tsagte'bi rallin ladi cuerpë shtë më.

² Tumpranë primëre dzë shtë lmalë iurë brëgue'lë, gua rall rua' ba'a. Hia gualdani ngubidzë.

³ Repi lu sa' rall:

—¿Chull guëdchibsú guë'ë rë' rua' ba'a?

⁴ Iurní guná rai' lë'ë guë'ë naga'a tubi ladë nu nablac llëru'bë guë'ë.

⁵ Guatë rai' la'ni ba'a; guná rai' ladë ldi shtë ba'a tubi nguiu nazubë ndë. Nácuhi' tubi lari naquichi. Bëdzëbë rai'.

⁶ Guni'i nguiu:

—Adë rdzëbëdi'i të. Lë'ë të caguili të Jesús më Nazaret naguc crucificar. Hia guashtëhi' ladi ra tégulë. Chu nádi'i ndë'ë. Gulë guná catë bëga'chi më.

⁷ Gulë bëagzë nu gulë guni'i lu shini gusë'dë Jesús nu lu Pedro de quë Jesús guzia'a më delantë lu të parë Galilea. Ndë guená të lu më. Zni guni'i më lu të dizdë más antsë.

⁸ Iurní bëru'u rai'; bëllu'në rai'. Nalë bëdzëbë rai'; bëchi'chi rai' tantë bëdzëguë'ë ldu'u rai'. Ni tubi adë chu lu biadí'dzëdi'i rai' purquë bëdzëbë rai'.

Guná María Magdalena lu Jesús

(Jn. 20.11-18)

[
⁹ Despuësë guashtë Jesús ladi ra tégulë, primëre dzë shtë lmalë, bëlua'alú më lu María Magdalena primëre. Antsë bëgú më gadchi mëdzabë la'ni ldu'u María.

¹⁰ María guaguë'në visi lu ra naganaldë lë'ë më antsë. Lë'ë rall nalë riá ldu'u rai' nu ru'në rai'.

¹¹ Iurní bini rai' de quë Jesús nabani stubi nu guná María lúhi', adë gualdidi'i ldu'u rai' shti'dzi'.

*Chupë shmënë Jesús guná rai' lu më
(Lc. 24.13-35)*

¹² Mizmë dzë guadze' chupë shmënë Jesús nazia'a nezë lachi, guná rall lu Jesús. Bëlua'alú më lu rall stubi formë.

¹³ Bëagrí rall guë'dchi nu biadi'dzë rall lu sa' rall de quë bëlua'alú më lu rall perë adë gualdídi'i ldu'u sa' rall.

*Bëshe'ldë Jesús ra shini gusë'dë më
tsagni'i rai' diza'quë lu ra mënë*

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Más guadze' bëlua'alú Jesús lu ra chi'bë tubi shini gusë'dë më; zubë rai' lu mellë. Gudildi më lë'ë rai' purquë naguëdchi ldu'u rai'. Adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë sa' rai' naguná lu më despuësë guashtë më ladi ra tëgulë.

¹⁵ Guni'i më lu rai':

—Gulë tsaglua'a diza'quë lu ra mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu.

¹⁶ El quë narialdí ldu'i diza'quë nu chubë nísi' gac salvárëll, perë el quë nanëdi'i tsaldí ldu'i diza'quë gac condenárëll.

¹⁷ Sëñi rë' gunë rahin compañi ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios, por pudërë shtëna guëgú rall mëdzabë la'ni ldu'u mënë; guadi'dzë rall dizë naná guënëdi'i rall.

¹⁸ Guëna'zi rall serpentë nu si talë gu rall cusë venenë adë pë gúnëdi'i ra cusë ni. Guëdchi'bë rall guia'a rall guëc ra narac llu'u nu guëac rai'.

*Jesús be'pi lu gube'e
(Lc. 24.50-53)*

¹⁹ Despuësë biadi'dzë më di'dzë ni, be'pi më gube'e. Guzubë më ladë ldi shtë Dios.

²⁰ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' nu guaglua'a rai' diza'quë lu grë mënë. Mizmë Dadë Jesús bë'në compañi lë'ë rai'; bë'në rai' milagrë; zni bëlua'a Dios de quë shti'dzë rai' na verdá.] Amén.

Diza'quë según San Lucas

Principi shtë diza'quë

¹ Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu guëshé'ldahin lul Tiófilo con llëru'bë rëspëti. Nanël zihani mënë bëquë'ë rall lo quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nabë'në më. Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë según tiempë ecsactë naguquin.

² Bëquë'ë rall lo quë narialdí ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë rall lo quë naguná mënë dizdë tiempë naguzublú ruadi'dzë më diza'quë.

³ Nu guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a tubi histori ecsactë parë gac bë'al verdá na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë guná rall, nu nanëa ra di'dzë rë' na verdá.

⁴ Caquëa'a lul iúbil Tiófilo, parë gac bë'al ra cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu guë'dchiliu

⁵ Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarías. Náhi' con los de más sáhi' grupë shtë Abías. Tse'lë Zacarías lë Elizabet; shtadë guëlu Elizabet guc bëshuzi nabërulë Aarón.

⁶ Zacarías nu Elizabet tubldí na shcuendë rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios. Bë'në rai' cumplir.

⁷ Gúpëdi'i rai' shíni' purquë Elizabet gúdi'i shíni'. Además de ni guërupë rai' hia më gushë rai'.

⁸ Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarías gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios según turnë grupë shtë Zacarías gunë rai' dchi'ni.

⁹ Ziquë na custumbrë shtë ra bëshuzi, gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tucarë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në tucarë Zacarías. Guatëhi' lugar sagradë shtë iádu'u.

¹⁰ Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë ra mënë zihani narë rualdëa' shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall Dios.

¹¹ Iurní bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarías. Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui ialë.

¹² Iurë guná Zacarías lu ianglë, bëdzëbë Zacarías; bëdzëlëdi'i Zacarías pë nihúni'.

¹³ Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzëbëdi'il purquë shti'dzël bëdchini lu Dios. Gunë më lo quë narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël Elizabet gapë tubi me'dë naguëdë'ë të lëhi' Juan.

¹⁴ Iurë lë'ë me'dë guëdchini guë'dchiliu, guëquitë ldu'ul nu tsu lëgrë ldu'ul. Zihani mënë guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë.

¹⁵ Gáqui' siervë ru'bë shtë Dadë Dios, nu gúdi'i vini. Gúdi'i' ni tubi clasë licor. Dizdë antsë gáli' hia cabezë Espíritu Santo la'ni ldu'i'.

¹⁶ Guëní'i' shti'dzë Dios nu zihani mënë shtë naciuni Israel guëabrí ldu'u rall con Dadë Dios shtë hia'a.

¹⁷ Shínil quiblú lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë pudërë; lëhi' Elías; shínil guëdchini con mizmë pudërë nu llni. Guëni'inú shínil naciuni Israel parë cue za'quë shtadë rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios parë guëabrí ldu'u rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.

¹⁸ Iurní Zacarías guna'bë di'dzë lu ianglë: —¿Lla gac bë'ahia zni purquë hia gu'sha nu tse'la napë zihani izë?

¹⁹ Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios. Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a lul diza'quë rë'.

²⁰ Perë guná, cumë adë gualdídi'i ldu'ul lo quë nagunia'a lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i guëni'il hashtë guëdchini shínil lu guë'dchiliu. Gac cumplirin según tiempë nagunë Dios disponer.

²¹ Ra mënë narë rualdëa' shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë Zacarías. Bëdzëlëdi'i rall pë niani'i rall pëzielú quëac ldë'ë Zacarías lugar sagradë,

²² perë iurë gualú bëru'u Zacarías, ráquëdi'i rni'i Zacarías. Guc bë'a mënë de quë guná Zacarías tubi cusë ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u. Purë con guiá'ai' ruadí'dzi' purquë bëá'ni' gu'pë.

²³ Iurní gualú ra dzë nabë'në tucarë gunë Zacarías sirvë la'ni iádu'u, bëabri' lídchi'.

²⁴ Despuësë de ni Elizabet, tse'lë Zacarías, nua shíni'. Adë ca bërú'udi'i Elizabet; guquëréldi' lídchi' por ga'i mbehu.

²⁵ Guní'i' la'ni ldú'i': "Dadë Dios nacabezë gube'e bënë'ei' permisi parë gapa shinia. Bëga'a ldu'u më na; iurní adë rtúdi'i lua lu ra mënë gúpëdia'a shinia."

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

²⁶ Shu'pë mbehu nua shini Elizabet, iurní bëshe'ldë Dios tubi ianglë lë Gabriel parë guanúhi' rsunë lu María naquërelde tubi guë'dchi Nazaret shtë Galilea.

²⁷ María na lliguëna'a. Nápi' compru-misi parë guëtsé'ai' con tubi sultërë lë José. Shtadë guélú José guc rëy David.

²⁸ Gabriel guatë lugar catë quërelde María, nu guní'i' lu María:

—Shtsanë. Nalë rac shtu'u Dios lë'ël. Cabezenú më lë'ël. Bënë'ldai' më lë'ël entrë grë ra na'a narë lu guë'dchiliu.

²⁹ Nalë bëdzëguëë' ldu'u María; bini' di'dzë rë'. Adë gurëdchídi'i ldú'i'. Runë shgábi' pë runë cuntienë saludë shtë ianglë.

³⁰ Iurní ianglë guni'i':

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios gudili lë'ël parë gunë më tubi favurë parë lë'ël.

³¹ Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini guë'dchiliu, guërulëhi' Jesús.

³² Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lë'i' parë guëribé'ai' grë mënë israelitë. Cuézi' lu trunë shtë David, shtadë guélúhi'.

³³ Shínil guëribé'ai' guëdubi naciuni Israel parë siemprë, nu guëribé'ai' manërë nanápëdi'i fin.

³⁴ Iurní María guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguní'il lua? La'di guënëdia'a nguui.

³⁵ Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lül. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lül ziquë tubi shcahi naguësë'au lë'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë guë'dchiliu guëni'i rall náhi' santu, shini Dios.

³⁶ Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet perë

guná, hia guc shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i mënë tsúdi'i shíni'.

³⁷ Parë Dios ni tubi cusë nádi'i naganë.

³⁸ Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nagunë Dios disponer, cumë ziquë guní'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzë.

María gua visitë lidchi Elizabet

³⁹ Mizmë ra dzë ni María gua nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naquë cula'ni dani.

⁴⁰ Guatë María lidchi Zacarías nu guni'i' María lu Elizabet:

—Shtsanë.

⁴¹ Iurë bini Elizabet lo quë naguni'i' María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënhí' lë'ë Elizabet.

⁴² Fuertë guní'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más quë grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil nanuá'al.

⁴³ ¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a më el quë narnibë'a na.

⁴⁴ Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'.

⁴⁵ Nu nalë dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo quë naguni'i' Dios lul.

⁴⁶ Iurní guni'i' María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.

⁴⁷ Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

⁴⁸ Bëga'a ldu'u më na; bë'në më cuendë adë nádia'a më ru'bë sino tubi criadë humildë shtëhi',

perë dizdë iurne' grë mënë naguëdchini lu guë'dchiliu, guëni'i rall bë'në ldai' më na.

⁴⁹ El quë narnibë'a grë cusë, bë'ni' cusë ru'bë parë na. Santu na më.

⁵⁰ Siemprë rga'a ldu'u më nu quëhunë më compa'ni grë mënë nanapë rëspëti lu më.

⁵¹ Zihani cusë ru'bë bë'në më con guia'a më.

Bësëllu'në më ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.

⁵² Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rnibë'a rall, bë'në Dios,

perë bédë'ëru'u më parë güe'pi guia'a
ra mënë narunë narú'bëdi'i lu
guë'dchiliu.

⁵³ Bëne'e më cusë za'quë parë ra narldia'në
hashtë bielë rall.

Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a rall sin adë pë
nápëdi'i rall.

⁵⁴ Bë'në më compaňi lë'ë ra më israelitë, ra
narunë sirvë lu më.

Adë beá'ldëdi'i ldu'u më shmënë më.

⁵⁵ Zni bë'në më cumplir lo quë naguni'i më
lu ra shtadë guelú hia'a,

lu Abraham nu lu ra llëbni shtëhi' naná
shtadë guelú hia'a. Di'dzë ni na parë
siempre.

⁵⁶ María guquërdënú Elizabet tsunë
mbehu. Iurní bëabri' lídchi'.

Bëdchini Juan lu guë'dchiliu

⁵⁷ Hia guc cumplir tiempë gulë shini Eliz-
abet. Gúpi' tubi ngulë'në.

⁵⁸ Iurë ra shvëcini Elizabet con shfamíli'
bini rall de quë bëga'a ldu'u Dios lë'i' nu
bédë'ë më tubi shíni', bëdchini rall nu nalë
bëquitë ldu'unú rall Elizabet.

⁵⁹ Gudëdë shunë dzë nu bëdchini tiempë
parë gunë bëshuzi cumplir custumbrë re-
ligiusë; chuguë du'pë partë delicadë shtë
me'dë. Ra mënë guc shtu'u rall niaca'a
me'dë ziquë lë shtadë me'dë,

⁶⁰ perë shni'a me'dë guni'i:

—Juan guërulë me'dë.

⁶¹ Guni'i rall iurní:

—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamíli'.

⁶² Iurní guna'bë di'dzë rall con guia'a rall
lu shtadë me'dë parë gac bë'a rall nia chu
guërulë me'dë; guëni'i shtadë me'dë.

⁶³ Zacarías con sëni guna'bëi' tubi tablë
parë quë lëtrë luhin. Bëquë'ëi': “Juan
guërulë me'dë”. Grë mënë bëdzëguë' ldu'u
rall iurní.

⁶⁴ Mizmë iurní bëabri' guni'i Zacarías.
Bëni'bi ldúdzi'. Guzublú biadi'dzi'; guni'i'
llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁶⁵ Ra mënë naquërdë alreduerë lidchi
Zacarías, bëdzëguë' ldu'u rai'. Por grë
nezë shtë Judea hashtë lu lumë shtë dani,
bërë'tsë ra di'dzë pë guc con Elizabet nu
Zacarías.

⁶⁶ Grë ra nabini pë guc, bë'në rall llgabë
nu guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë cha'a gac me'dë?

Rni'i rall zni purquë en verdá cabezënú
Dios lë'ë me'dë.

Labansë shtënë Zacarías

⁶⁷ Espíritu Santo cabezënú lë'ë Zacarías,
shtadë Juan, nu guni'i Zacarías di'dzë rë'
por pudërë shtë Dios:

⁶⁸ Llëru'bë na pudërë shtë Dios con lë'ë
hia'a; na hia'a më Israel.

Bidë guëná më lë'ë hia'a nu bë'në më salvar
lë'ë hia'a, ra nagulë më.

⁶⁹ Nu bëne'e Dios tubi më ru'bë nagunë sal-
var lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë pudërë.

Bëdchíni' de famili shtë David, el quë
nabë'në sirvë lu Dios.

⁷⁰ Zni guc cumplir lo quë naguni'i ra mënë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Santu na rai'.

⁷¹ Guni'i më dizdë guahietë de quë gunë më
salvar lë'ë hia'a guia'a ra enemigu
shtë hia'a.

Nu gunë më librar lë'ë hia'a de grë
narldënú lë'ë hia'a.

⁷² Gunë më ra cusë rë' purquë bë'në më
prometer lu shtadë guelú hia'a de
quë guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a.

⁷³ Bë'në më prometer con juramentu lu
shtadë guelú hia'a Abraham

⁷⁴ de quë gunë më salvar lë'ë hia'a de grë
pudërë nanapë enemigu shtë hia'a
parë gac guëdë'na'a sirvë lu më sin adë
guëdzëbëdi'ia'a.

⁷⁵ Guëdubi tiempë naguëbáni'a'a, guëdë'na'a
sirvë lu më manërë za'quë sin ni tubi
duldë la'ni ldu'u hia'a.

⁷⁶ Lë'ël shinia, Dios nacabezë gube'e, gunë
më punërë lë'ël ziquë tubi naru-
adi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë.

Antsë guëdchini el quë narnibë'a lë'ë hia'a,
quibëlul lúhi' parë gac preparadë ra
mënë parë iurë guëdchini më.

⁷⁷ Guëni'il lu ra mënë nagulë më lla gac
salvar rall të gac perdunë duldë shtë
rall.

⁷⁸ Grë ni na por galërğa'a ldu'u më.

Gac cumplirin iurë gue'dë guëdchini tubi
ziquë llni shtë ngubidzë brëgue'lë
dizdë nezë guia'a

⁷⁹ të parë guaní nezë shtë ra naquërdë lu
nacahi, ra nardzëbë lu galguti,
të parë cuedchí ldu'u hia'a.

⁸⁰ Juan, shini Zacarías, guarú'bi' nu másru'u riaru'bë llni shtë Dios parë lë'i'. Guquërédi' lugar catë nídi'i mënë. Zni bë'ni' hashtë dzë guzublú guni'inúhi' ra mënë israelitë diza'quë shtë Dios.

2

Bëdchini me'dë Jesús lu guë'dchiliu (Mt. 1.18-25)

¹ Tiempë dzë ni César Augusto gunibë'a tsasë cënsë shtë ra mënë guëdubi guë'dchiliu.

² Ni na primëre cënsë naguc dzë na Cirenio guc gubernadurë shtë Siria.

³ Grë mënë gua ladzë shtadë guelú rai' parë guëdë'e rai' lë rai'.

⁴ Nu zac bëru'u José guë'dchi Nazaret shtënë regiuni Galilea. Bëdchíni' Belén shtënë regiuni Judea parë guagdë'ëi' lëhi' purquë náhi' famili shtë David nu Belén na guë'dchi shtë David.

⁵ María nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Tiempë ni hia nua shini María.

⁶ Nanú rai' Belén; bëdchini tiempë parë galë shíni'.

⁷ Ndë bëdchini primëre me'dë nguiu. Bëtu'bi María me'dë tubi lari nu gú'ti' catë rau ma purquë nídi'i lugar catë guëa'në rai' pusadë.

Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë

⁸ Cerquë guë'dchi Belén rëta' ra vëquërë. Quëhapë rall lli'li lachi. Hia na guë'lë.

⁹ Iurní bëdchini tubi ianglë nabëshe'ldë Dadë Dios. Bëdchini tubi llni dushë shtë Dios. Rabtsë'ë llni alreduerë de ra vëquërë. Nalë bëdzëbë rall.

¹⁰ Iurní repi ianglë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë zeldënu'a tubi nutici za'quë; na parë grë sa' të. Di'dzë ni guësëquitë ldu'u të.

¹¹ Nedzë gulë tubi me'dë guë'dchi shtë David. Na me'dë Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai'. Náhi' Dadë nagunë salvar lë'ë të.

¹² Parë gac bë'a të chu náhi', guëdzelë të lë'ë me'dë dú'bi' tubi ldë lari. Nagá'ai' catë rau ma.

¹³ Mizmë iurní guná vëquërë másru'u zihani ianglë shtë gube'e cula'ni primëre ianglë. Bë'në rai' alabar Dios; guni'i rai':

¹⁴ Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë más guia'a lu gube'e.

Bë'në më tubi favurë parë ra mënë narsëquitë ldu'u lë'ë më;

lu guë'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.

¹⁵ Iurë ra ianglë bëabrí rai' gube'e, guni'i ra vëquërë lu sa' rai':

—Cha guiá hia'a Belén, nia pë guc de lo quë nabëlua'a Dadë Dios lu hia'a.

¹⁶ Iurní nasesë zia'a rai' Belén. Guná rai' lu María nu José nu me'dë. Lë'ë me'dë naga'a catë rau ma.

¹⁷ Iurë guná ra vëquërë lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë.

¹⁸ Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë; bë'në rall llgabë gu nanú verdá lo quë naguni'i vëquërë.

¹⁹ Perë María adë ruadí'dzëdi'i pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë bë'ni' llgabë lla na ra cusë rë'.

²⁰ Ra vëquërë bëabrí rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios por lo quë naguná rall nu lo quë nabini rall. Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë guc cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu María guanú rai' Jesús iádu'u ru'bë

²¹ Gudëdë shunë dzë; iurní bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë shtë me'dë. Bërulë me'dë Jesús, el mizmë naguni'i ianglë lu María antsë lë'i' gua'a shíni'.

²² Iurë gualú cuarenta dzë, iurní bë'në tucarë gunë María nu José cumplir según lëy shtë Moisés të gáqui' limpi. Bë'në rai' narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por ni José nu María guanú rai' lë'ë Jesús iádu'u ru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchinínú rai' lë'ë me'dë lu Dadë Dios.

²³ Bë'në rai' ni purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narni'i: “Primëre ngulë'në naguëne'e Dios parë lë'ë të, gulë tsagdchinínú të me'dë lu Dadë Dios purquë náhi' parë lë'ë më”.

²⁴ Nu zac María nu José bëdë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë ofrendë lu Dios purquë lëy shtë Dios rni'i: “Ra prubi gunë rall

ofrecëre chupë guguë u chupë palumë bi'chi".

²⁵ Tiempë ni guquërelde tubi nguiu guë'dchi Jerusalén. Lëhi' Simeón nu tubldí na shcuëndi' lu Dios. Bë'ni' cumplir shti'dzë më. Nu cabézi' guëdchini tubi nagunë salvar naciuni Israel de grë enemigu shtë rall. Espíritu Santo cabezënúhi' Simeón.

²⁶ Bëdchini tubi di'dzë lu Simeón por pudëre shtë Espíritu Santo de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë guënáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibë'ai'.

²⁷ Espíritu Santo bë'në compaňi lë'ë Simeón të guáhi' iádu'u ru'bë mizme tiempë bëdchini María nu José parë guëdchininú rai' me'dë Jesús lu Dios, nu bë'në rai' ofrecëre chupë ma lu më. Bë'në rai' cumplir lëy shtë Dios.

²⁸ Simeón gudëdchi lë'ë me'dë. Bë'në Simeón alabar Dios; guni'i Simeón:

²⁹ Dadë, iurne' nahia cunformë; gualú shchi'nia.

Cuntëntë gatia purquë bë'nël cumplir lo quë naguní'íl lua.

³⁰ Gunahia con prupi sluhia lu nagunë salvar lë'ë na'a.

Bëshé'ldël nguiu ni.

³¹ Bëshé'ldël lë'i' delantë grë ra naciuni shtë guë'dchiliu të guëná rall lu Salvador.

³² Lë'i' náhi' ziquë na llni parë guëziani' lu ra mënë nanádi'i më israelitë; gac bë'a rall shti'dzi',

nu por lë'i' ra më israelitë nagudí'íl, gapë rall hunurë.

³³ José con shni'a Jesús guasë ldu'u rai' iurë bini rai' lo quë naguni'i Simeón.

³⁴ Simeón guna'bë lu Dios të gunë l dai' më lë'ë rai'. Nu guni'i Simeón lu María:

—Guná, por lo quë nagunë me'dë rë' zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios, nu zihani rall guëñiti rall lu më. Shti'dzi' gac ziquë sëñi parë ra mënë naquërelde tiempë ne' perë gunë rall cuntrë lë'i'.

³⁵ Perë lë'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë dëdë laguë la'ni ldu'ul. Por me'dë rë' llgabë naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu llni.

³⁶ Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a lë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser guc

shtadë guëlú rai'. Ana guc tubi siervë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'. Llígui' bëtsé'ai'. Gubaninúhi' tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'.

³⁷ Bëá'ni' viudë; ne' nápi' ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë la gue'lë rúni' adorar Dios. Ruadi'dzënúhi' Dios nu rúni' ayunë.

³⁸ Mëre iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu María con me'dë, bëdë'ë Ana graci lu Dios. Guagla'guë biadi'dzënú Ana lu ra mënë naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë gúni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, guni'i Ana.

Bëabrí José nu María guë'dchi Nazaret

³⁹ Iurní gualú bë'në María nu José cumplir grë narunë tucarë según lëy shtë Dios iurë lë'ë primëre shini mënë guëdchini guë'dchiliu, bëabrí rai' Galilea hashtë guë'dchi Nazaret, l adzë María nu José.

⁴⁰ Lë'ë me'dë guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bë'në Dios compaňi lë'i' nu bë'në l dai' më guëqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë

⁴¹ Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë gac laní Pascu.

⁴² Chi'bë chupë izë napë Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na custumbrë shtë rai'.

⁴³ Iurë gualú laní, guna'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús bëá'ni' Jerusalén perë adë bëdë'ëdi'i rai' cuendë.

⁴⁴ Bë'në rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë naze'dënú rai'. Hia guc tubi dzë ze'dë guëzë rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'.

⁴⁵ Adë bëdzëlëdi'i rai' Jesús. Iurní bëabrí rai' Jerusalén parë tsatili rai' Jesús.

⁴⁶ Gudëdë tsunë dzë; bëdzëli' la'ni iádu'u. Zubënúhi' ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Caquë diaguë Jesús shti'dzë rall nu zac guna'bë dí'dzi' lu rall.

⁴⁷ Grë nabini naguni'i Jesús, bëdzëguë' ldu'u rall tantë ráqui' nu manërë rquëbi' lu shti'dzë ra mësë.

⁴⁸ Iurë lë'ë shtádi' bëdchini con shni'ai', bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, ¿pëzielú bë'nël zni'i con lë'ë na'a? Shtadël nu lë'ë na nalë rquëdi'ni ldu'u na'a; zudili na'a lë'ël.

⁴⁹ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú quëguili të na stubi lugar? ¿Pë adë rac bë'adi'i të napë quë guna lo quë narac shtu'u Shtada?

⁵⁰ Perë lë'ë rai' adë gac bë'adi'i rai' pë runë cuntienë shti'dzë Jesús.

⁵¹ Lueguë bëabrí Jesús con lë'ë rai' guë'dchi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diaguë Jesús lu shtádi'. Hia shní'ai' quëhúni' tantë llgabë la'ni ldu'i' perë adë chu lu biadí'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

⁵² Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bédë'ë Dios llni guëqui'. Grë lo quë nabë'ni', bëa'nin bien lu Dios nu lu ra mënë.

3

Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ La'ni izë che'ñi shtë gubernë Tiberio César naná rëy rumanë, Poncio Pilato gac gubernadurë shtë Judea. Herodes gac gubernadurë shtë Galilea. Lë'ë bëchill, Felipe, gac gubernadurë shtë Iturea nu Traconite. Lisancias gac gubernadurë shtë Abilinia.

² Anás nu Caifás na rall primëre bëshuzi namás rnibë'a. La'ni ra dzë ni bédchini shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catë nídi'i mënë.

³ Juan zia'a zihani nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquërelde guëlladchi rua' guë'gu Jordán. Guni'i' lu ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac perdunë duldë shtë rall.

⁴ Zni bë'në Juan según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías:

Nanú tubi narni'i fuertë lugar catë quëréldëdi'i mënë.

Guni'i': "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë lë'ë më guëdchini.

⁵ Grë bërrancu guëdze'.

Grë dani con ra lumë gaquin tubldí.

Grë nezë lecu guëldí rahin.

Ra nezë despereju guëac za'quin.

⁶ Grë ra mënë shtë guë'dchiliu guëná rall lla mudë guëzunë më almë shtë ra mënë parë gac salvar rall."

⁷ Iurë bédchini zihani mënë lu Juan parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i' Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nídi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të.

⁸ Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hiaguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbni Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbni Abraham.

⁹ Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nalistë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

¹¹ Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë manguë, guëdë'ëll tubi ca'a el quë nabënapëdi'i. El quë nanapë naguëda'u, quí'dzëllin ca'a nabënapëdi'i.

¹² Nu bédchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?

¹³ Juan guni'i':

—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.

¹⁴ Nu bëldá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:

—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?

Guni'i' Juan lu rall:

—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galné. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi. Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gubernë lë'ë të.

¹⁵ Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i' rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribë'ai'.

¹⁶ Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunë më ldu'u të con Espíritu Santo nu guëné'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i.

17 Ziquë tubi narsú bè'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdidi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nídi'i fin.

18 Con ra di'dzë rë' nu con zihani en-señansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë.

19 Perë Juan guni'i guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i Juan guëquëll.

20 Nu Herodes bë'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e.

22 Iurní bédchini Espíritu Santo parë cuzënuhi'lë'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpë palumë nu bédchini tubi bë nezë lu gube'e nu guni'i bë:

—Lë'ël nal shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a rnahia lul.

Ra shtadë guëllú Jesús

(Mt. 1.1-17)

23 Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José guc Elí.

24 Shtadë Elí guc Matat. Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Melqui. Shtadë Melqui guc Jana. Shtadë Jana guc José.

25 Shtadë José guc Matatías. Shtadë Matatías guc Amós. Shtadë Amós guc Nahum. Shtadë Nahum guc Esli. Shtadë Esli guc Nagai.

26 Shtadë Nagai guc Maat. Shtadë Maat guc Matatías. Shtadë Matatías guc Semei. Shtadë Semei guc José. Shtadë José guc Judá.

27 Shtadë Judá guc Joana. Shtadë Joana guc Resa. Shtadë Resa guc Zorobabel. Shtadë Zorobabel guc Salatiel. Shtadë Salatiel guc Neri.

28 Shtadë Neri guc Melqui. Shtadë Melqui guc Adi. Shtadë Adi guc Cosam.

Shtadë Cosam guc Elmodam. Shtadë Elmodam guc Er.

29 Shtadë Er guc Josué. Shtadë Josué guc Eliezer. Shtadë Eliezer guc Jorim. Shtadë Jorim guc Matat.

30 Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Simeón. Shtadë Simeón guc Judá. Shtadë Judá guc José. Shtadë José guc Jonan. Shtadë Jonan guc Eliaquim.

31 Shtadë Eliaquim guc Melea. Shtadë Melea guc Mainán. Shtadë Mainán guc Matata. Shtadë Matata guc Natán. Shtadë Natán guc David.

32 Shtadë David guc Isaí. Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë Obed guc Booz. Shtadë Booz guc Salmón. Shtadë Salmón guc Naasón.

33 Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë Aminadab guc Aram. Shtadë Aram guc Esrom. Shtadë Esrom guc Fares. Shtadë Fares guc Judá.

34 Shtadë Judá guc Jacob. Shtadë Jacob guc Isaac. Shtadë Isaac guc Abraham. Shtadë Abraham guc Taré. Shtadë Taré guc Nacor.

35 Shtadë Nacor guc Serug. Shtadë Serug guc Ragau. Shtadë Ragau guc Peleg. Shtadë Peleg guc Heber. Shtadë Heber guc Sala.

36 Shtadë Sala guc Cainán. Shtadë Cainán guc Arfaxad. Shtadë Arfaxad guc Sem. Shtadë Sem guc Noé. Shtadë Noé guc Lamec.

37 Shtadë Lamec guc Matusalén. Shtadë Matusalén guc Enoc. Shtadë Enoc guc Jared. Shtadë Jared guc Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel guc Cainán.

38 Shtadë Cainán guc Enós. Shtadë Enós guc Set. Shtadë Set guc Adán. Adán na shini Dios.

4

Niasiguë mëdzabë lë'ë Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

1 Jesús bësëa'në guëë'gu Jordán, nu guc më completamente de acuerdë con lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús catë nídi'i mënë.

2 Hia ndë guquërdë më cuarenta dzë. Durantë guëdubi tiempë ni adë gudáudi'i më, nu bédchini mëdzabë Satanás parë guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë më të niasiguë

mëdzabë lë'ë më. Iurë gualú cuarenta dzë, bëdchini galërdia'në ldu'u më.

³ Guni'i mëdzabë lu Jesús:

—Si talë rní'il nal shini Dios, guni'i lu guë'ë rë' guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Jesús repi lull:

—Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguii sino por grë di'dzë narni'i Dios guëbani nguii”.

⁵ Iurní bia'a mëdzabë lë'ë Jesús lu guëc dani ru'bë. Mizmë iurní bëluá'all grë lugar catë rribë'a ra mënë. Guná më lu rahin tubi chupë mumëntë.

⁶ Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu. Guëribë'al rahin. Bëna recibir pudërë guëribë'ahia grë cusë ni, nu guëdë'ahin ca'a el quë naquëhuna disponer.

⁷ Grë guëribë'al si talë guëzullíbil lua nu gúnël adorar na.

⁸ Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël.”

⁹ Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë. Zia'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní guni'i mëdzabë:

—Si talë guldil rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u

¹⁰ purquë shti'dzë Dios rni'i:

Dios guëribë'a ra ianglë parë gapë rai' lë'ël.

¹¹ Gua'a rai' lë'ël guia'a rai' të ni tubi guë'ë gunënëdi'i guëa'l.

¹² Iurní Jesús guní'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rni'i: “Adë rtë'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'i'.”

¹³ Despuësë gualú zihani prëbë shtë mëdzabë nihunë më mal, bësäá'nëll lë'ë më por tubi tiempë.

*Jesús guzublú dchi'ni shtëni' Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)*

¹⁴ Completamentë cabezënú Espíritu Santo Jesús; bëabrí më Galilea. Bërë'tsë famë shtë më grëtë' guë'dchi alreduerë de regiuni ni.

¹⁵ Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u shtë më israelitë, nu grë mënë guni'i rall napë më llëru'bë pudërë.

*Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)*

¹⁶ Be'dë guëzë Jesús Nazaret catë guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më iádu'u ziquë custumbrë shtëhi'. Guasuldí më parë gu'ldë më shti'dzë Dios.

¹⁷ Bëdë'ë mënë nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëdchili më luhin catë bëdzelë më narni'i zni:

¹⁸ Espíritu shtë Dadë Dios cabezënúa.

Gudili më na parë guënia'a diza'quë lu ra prubi, ra nadë guënëdi'i Dios.

Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo ordë shtë mëdzabë.

Nu nahia parë guëabré slu ra ciegu, gac bë'a rall shnezë Dios.

Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.

¹⁹ Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de quë bëga'a tiempë za'quë gunë më favurë parë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

²⁰ Iurní bëtu'bi Jesús librë nu bëdë'ë mëhin guia'a el quë nacanihapë ra librë. Iurní guzubë më. Grë ra mënë narëta' la'ni iádu'u, rbi'a rall lu më.

²¹ Jesús guzublú biadí'dzi' lu rall:

—Nedzë guc cumplir shti'dzë Dios rë' mientras bini të di'dzë rë'.

²² Grë mënë cagni'i bien na shti'dzë Jesús. Bëdzëguë' ldu'u rall diza'quë naguni'i më tantë nasa'a rac më. Nu guni'i lu sa' rall:

—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini José.

²³ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Seguramentë guëni'i të lua dichë narni'i: “Ducturë, bënëac mizmë lë'ël”. Nu guëni'i të lua: “Lo quë nabë'nël ladi guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë' ládzël. Bini na'a lo quë nabë'nël guë'dchi Capernaum.”

²⁴ Guagla'guë biadi'dzë më:

—En verdá rnia'a lu të, ra mënë adë nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall.

²⁵ Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani viudë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i

guiu por tsunë izë guërudë, nu gu' gubini guëdubi naciuni rë'.

²⁶ Perë Dios bëshe'ldë lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë guëni'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi rë'. Adë bëshé'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu ra viudë nananú ladi mënë Israel.

²⁷ Nu tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú zihani narac ll'u'u galguidzë naru'dzë ládi'. Tiempë ni nanú Eliseo el quë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios, perë ni tubi mënë narac ll'u'u galguidzë ni ladi mënë Israel, béáquëdi'i rall. Perë Naamán sulamëntë béáquëll por pudërë shtë Dios. Nu lë'ëll nall mënë shtë Siria, lédëdi'i shtë naciuni Israel.

²⁸ Iurë bini ra mënë di'dzë rë', grë ra narë la'ni iádu'u, nalë beldë rall.

²⁹ Lueguë gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bia'a rall lë'i' guia'a rua' tubi bërrancu të parë guëldaguë rall lë'ë më la'ni parë gáti'. Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë',

³⁰ perë Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a më stubi ladë.

Jesús bënëac tubi nguii nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
(Mr. 1.21-28)

³¹ Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaglua'a më stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u mënë.

³² Iurní bëdzëguëë' ldu'u mënë ldai' nu di'dzë naruadi'dzë më. Bënguë bë'a rall de quë bëlua'a Jesús con pudërë shtë Dios.

³³ La'ni iádu'u nanú tubi nguii nanapë mëdzabë mal la'ni ldú'ull. Fuertë gurush-tiall. Guni'ill:

³⁴ —¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús më Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a? Nanëa chu nal. Nalimpi ldú'ul lu Dios.

³⁵ Iurní Jesús guni'i guëc mëdzabë. Guni'i Jesús fuertë lu espíritu mal:

—Guitsëgá, nu bëru'u de lë'ëll.

Iurní mëdzabë bëru'ldë lë'ë nguii ni lu guiu'u delantë lu ra mënë. Bëru'u mëdzabë sin adë pë bë'nënúdi'ill.

³⁶ Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ldai' cubi rë'? Jesús rnibë'a ra mëdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzi'.

³⁷ Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Iurní Jesús bëru'u iádu'u. Gua më lid-chi Simón Pedro nu guatë më la'ni hiu'u. Suëgrë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë. Bë'në mënë ruëguë lu Jesús gunëac më lë'ë na'a.

³⁹ Iurní bëa'chi më, guná më lu narac ll'u'u. Fuertë guni'i më lu shldi. Lueguë bëru'u shldi. Lueguë lueguë guashtë na'a nu bédë'ë na'a nagáu rai'.

Jesús bënëac zihani ra narac ll'u'u
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Iurë gua'zë ngubidzë, grë ra narac ll'u'u nu ra nanapë grë clasë galguidzë, be'dënú ra mënë lë'ë rall lu Jesús. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Grë rall bëac rall.

⁴¹ Nu bëgú më zihani mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Gurushtiá ra mëdzabë. Guni'i rall:

—Lë'ëll nal shini Dios.

Perë lë'ë Jesús bësëac dchi lë'ë rall nu guni'i më fuertë lu rall të adë guadi'dzëdi'i rall purquë guc bë'a rall na më Cristo el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea
(Mr. 1.35-39)

⁴² Iurë brëgue'lë, bëru'u Jesús guë'dchi rë'. Zia'a më tubi lugar catë nídi'i mënë. Lë'ë ra mënë caguili rall lë'ë më. Bëdchini rall catë cabezë më. Rac shtu'u rall guëa'nënú më lë'ë rall. Guni'i rall adë guësëa'në më lë'ë rall,

⁴³ perë Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grë ra guë'dchi parë guadi'dza diza'quë lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Parë ni bëshe'ldë Dios na.

⁴⁴ Nu guagla'guë biadi'dzë më diza'quë la'ni iádu'u catë quërelde ra mënë israelitë.

5

Jesús bë'në milagrë catë rga'a mbeldë
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Guzac tubi dzë nanú Jesús rua' nisë ru'bë lë Genesaret. Bëdchini mënë zihani hashtë rte'e mënë lë'ë më. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzë Dios.

² Jesús guná lu chupë barcu nananú rua' nisë. Ra narna'zi mbeldë bëru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guë'shu shtë mbeldë.

³ Iurní guatë më la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i më lu Pedro guëazë guetë barcu du'pë. Guzubë më lu barcu të parë guëlua'a më diza'quë lu ra mënë narë rua' nisë ru'bë.

⁴ Iurní gualú biadi'dzë më, guni'i më lu Pedro:

—Cha guiá hia'a ca más zili nisë të guëtia'a të guë'shu shtë të parë guëga'a mbeldë.

⁵ Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë bédë'në na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldë gá'adi'i guëga'a. Perë hia quë lë'ël rnibë'al guëtia'a na'a guë'shu la'ni nisë, guëdë'në na'ain.

⁶ Lueguë bë'në rai' lo quë naguni'i Jesús. Bëga'a mbeldë zihani hashtë lë'ë guë'shu guzublú chí'ezë.

⁷ Iurní bë'në rai' sëni lu sa' rai' nazubë la'ni stubi barcu parë guidë guë'në rai' compa'ni. Bédchini rai'. Bëguëu' rai' mbeldë la'ni chupë barcu. Por tantë zihani mbeldë hia mërë n'azë barcu la'ni nisë.

⁸ Iurë guná Simón Pedro zihani mbeldë bëga'a, bëzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bësëa'në na, Dadë, nahia pecadurë. Napa zihani duldë.

⁹ Zni guni'i Pedro purquë nalë bédzëguë' ldu'i' nu grë narëta' nga'li bédzëbë rai' por tantë mbeldë guna'zi rai'.

¹⁰ Nanú Jacobo nu bëchill Juan nga'li. Bë'nënú rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo nu Juan shini Zebedeo. Nalë bédzëguë' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adë rdzëbëdi'il. Ziquë nal pescadurë iurne', zni gáquël pescadurë; gue'dënul mënë lua.

¹¹ Iurní gulú rai' barcu rua' nisë catë na guiu'u. Bësëa'në rai' dchi'ni nu guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bënëac narac lluu'u galguidzë ru'dzë ládi'

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Guzac ladi tubi guë'dchi, bédchini tubi nguii lu Jesús. Rac llú'ull galguidzë naru'dzë ládi' guëdubi cuerpë shtënell.

Bëzullíbill lu më hashtë bédchini luquëll lu guiu'u. Bë'nëll ruëguë lu më:

—Dadë si talë rac shtú'ul, záquël gunëáquël na.

¹³ Iurní Jesús bédchi'bë më guia'a më guëquëll. Guni'i më:

—Rac shtua'a. Guëac galguidzë shtënell.

Niá'asë gualú guni'i Jesús di'dzë rë', lueguë bëáquëll.

¹⁴ Iurní Jesús gunibë'a lë'ëll adë chu lu guadí'dzëll. Guni'i më:

—Gua iádu'u; tsagnal bëshuzi parë guëna bëshuzi lul. Nu bë'në ziquë guni'i Moisés shcuendë ra narac lluu'u galguidzë ládi' perë bëac rall. Gúnëlin parë grë mënë gac bë'a rall de verdá hia bëáquël.

¹⁵ Guëdubi nezë ruadi'dzë mënë lo quë nabë'në Jesús nu guaglá'guëru'u bërë'tsë naguni'i mënë de lë'ë më. Zihani mënë bédëa parë guëquë diaguë rall shti'dzë më nu parë gunëac më narac lluu'u.

¹⁶ Perë Jesús zia'a tubi lugar catë nídi'i mënë. Nga'li biadi'dzënúhi' Dios.

Jesús bënëac tubi nguii narac galguidzë llunguë

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Tubi dzë Jesús caglua'a ra mënë. Ndë nanú beldá mënë religiosë fariseos nu mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Guzubë rall. Ze'dë rall zihani guë'dchi shtë Galilea nu Judea. Ze'dë rall de Jerusalén. Jesús napë pudërë shtë Dios parë bënëac më narac lluu'u.

¹⁸ Iurní guzac bédchini beldá nguii; nua'a rall tubi daa' catë dchi'bë tubi nguii narac llunguë. Rac shtu'u rall tsutënú rall narac lluu'u la'ni hiu'u catë cabezë më të gunëac më lë'ëll.

¹⁹ Perë adë gúquëdi'i guëdchini rall lu më tantë zihani mënë. Iurní gü'e'pi rall guëc hiu'u guia'a. Gudidë rall dëllë guëc hiu'u të parë beldaguë rall daa' catë naga'a nguii narac lluu'u. Beldaguë rallin entrë de ladi ra mënë hashtë delantë lu Jesús.

²⁰ Jesús guná rialdí ldu'u rall lë'ë më. Guni'i më lu narac lluu'u:

—Lë'ël, naperdunë duldë shtënell.

²¹ Iurní lë'ë ra mësë shtë lëy nu ra fariseo guzublú quëhunë rall llgabë. Guni'i rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu ndë'ë? Blac di'dzë

dzabë ruadí'dzell cuntrë Dios purquë tubsë Dios runë perdunë duldë, lëdë núde'i mënë."

²² Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i?

²³ ¿Pë más sencigi guënia'a: "Naperdunë duldë shtënell"? u guënia'a: "Guasuldí nu guzë".

²⁴ Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, nu napa pudërë parë guna perdunë duldë, gulë guná.

Iurní repi më lu nguiu narac llu'u galguidzë llanguë:

—Lul rnia'a, guasuldí. Bëtëá shtaa'l nu bëagzë lídchil.

²⁵ Lueguë lë'ë nguiu narac llu'u galguidzë, guasuldíll delantë lu rall. Bëtëall shtaa'll nu bëagrill lídchil. Bëdë'ëll graci lu Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më, guní'll.

²⁶ Grë mënë bëdzëguë'e ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëchi'chi rall tantë rdzëbë rall. Guni'i rall:

—Ne' guná hia'a cusë ru'bë nadë ri-asëdi'ia'a.

Jesús guna'bë lë'ë Leví (Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Iurní Jesús bëru'u guë'dchi ni. Guná më lu tubi nguiu narunë cubrë impuestë. Lëll Leví nu guzúbëll lugar catë riatilli mënë impuestë. Guni'i Jesús lu Leví:

—Gude'e naldë na.

²⁸ Lueguë Leví guasuldill nu guanáldëll lë'ë Jesús. Bësëa'nëgall shchí'nill nu grë nashtënell.

²⁹ Más despuësë Leví gunibë'a gac tubi laní parë Jesús lidchi Leví. Zihani mënë narunë cubrë impuestë bëdchini rall. Lë'ë rall con más mënë guzubë rall lu mellë con Leví nu Jesús.

³⁰ Perë ra fariseo nu mësë shtë ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrë ra shini gusë'dë më; guni'i rall:

—¿Pëzielú raunú të con ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë nu ruu'nú të lë'ë rall?

³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Ra narac llu'u, rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëraqüedi'i, adë rquí'nidi'll ducturë.

³² Zeldë guëna'ba gac salvar ra pecadurë të guëabrá ldu'u rall con Dios. Na adë zeldë guená'bëdia'a mënë narni'i nápëdi'i duldë.

Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Iurní ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Ra shini gusë'dë Juan Bautista quëhunë rall ayunë zihani vueltë nu zihani ruadi'dzënú rall Dios, nu ra shini gusë'dë fariseo runë rall zni. ¿Pëzielú shini gusë'dël rau rall; ruu' rall?

³⁴ Jesús guni'i iurní:

—¿Pë zunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú rall lliguë?

³⁵ Perë guëdchini dzë hiadë cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall, iurní sí, gunë rall ayunë.

³⁶ Guni'i Jesús comparaciuni rë':

—Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi, purquë si talë guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu' lu lari gushë.

³⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnëdi'i bulsë gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u.

³⁸ Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënítidí'in.

³⁹ El quë naruu' vini nanapë tiempë, rac shtú'udi'ill gull vini cubi purquë rni'ill: "Vini nanapë tiempë na mejurë".

6

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai' guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'.

² Iurní ra mënë religiosë fariseo nazuga'a nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë të lo quë naná providë quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?

³ Jesús bëquebi lu rall:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të lo quë nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David,

⁴ guatë David lidchi Dios. Guna'zi David guetështildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'e David gudáu ra mënë naze'dënú lë'i'. Perë guetështildi sagradë niétiquë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napa derechë guë'nibë'ahia pë cusë gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguii nagubidchi tubi guiá'ai'
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guatë Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguii nagubidchi guiá'ai' ladë ldi.

⁷ Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëglida'chi rall lë'e më parë guená rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëglida'chi rall nia zunëac më parë guëdzëlë rall mudë parë pë gunënú rall lë'e më.

⁸ Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më lu nguii nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'e nu guasuldí guëláu.

Lë'e nguii ni guasuldill. Guzull catë guni'i më.

⁹ Iurní guni'i Jesús lu ra nazuga'a:

—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguii bien u gunë nguii mal dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguii u zësá'nëll gati nguii?

¹⁰ Iurní Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëa nga'li. Guni'i më lu nguii:

—Bëldí guiá'al.

Lueguë bëldí guiá'ai'. Lueguë bëáquëll.

¹¹ Ra fariseo nu ra mësë nalë bëldë rall. Iurní guzublú rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a gue'lë biadi'dzënúhi' Dios.

¹³ Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtë'në më.

¹⁴ Ndë'e na lë ra poshtë: primëre poshtë lë Simón nu bëdë'e më stubi lëhi', bërulëhi' Pedro. En seguidë na Andrés, bëchi Simón. Nanú Jacobo, nu Juan nu Felipe nu Bartolomé,

¹⁵ nu Mateo nu Tomás nu Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy.

¹⁶ Nu nanú Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabërulë Iscariote, el quë nabë'në intriegu lë'e Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë rai' lu lumë shtë dani con zihani narianaldë lë'e më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu Sidón naquë rua' nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall.

¹⁸ Nu ra nanapë mëdzabë fier la'ni ldu'i, bëac rall.

¹⁹ Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac rall. Bënëac më narac llu'u con pudërë shtë'në më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquítëdi'i ldu'i
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Iurní Jesús gubi'a lu shini gusë'dë më, nu guni'i':

—Dichusë të, adë nápëdi'i të zihani cusë shtë guë'dchiliu perë rnibë'a Dios lë'e të; tsutë të lugar catë na më Rëy.

²¹ Dichusë të, napë të nicidá la'ni ldu'u të iurne'. Gunë të recibir lo quë narqui'ni të.

'Dichusë të, lë'e të naru'në iurne'. Guëquitë ldu'u të.

²² 'Dichusë të iurë rna zá'quëdi'i mënë lu të, nu iurë rgu rall lë'e të iádu'u, iurë rushtiá rall guëc të, nu iurë guëni'i mënë na të cusë mal. Gunë rall grë ndë'e purquë na të shmëna, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

²³ Gulë bëquitë ldu'u të nu gulë bëchesë tantë rquitë ldu'u të dzë naguëni'i mënë cuntrë lë'e të. Zni ra shtadë guëlu' rall

bë'në rall cuntrë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Gulë bëquitë ldu'u të purquë napë më tubi premi ru'bë gube'e parë lë'ë të.

²⁴ Perë rnia'a lu ra ricu, prubi de lë'ë të purquë hia napë të grë lo quë narsëquitë ldu'u të.

²⁵ Nu rnia'a lu të nanapë grë lo quë narac shtu'u të. Prubi de lë'ë të purquë guëdchini tiempë guëa'në të sin quë adë pë nápëdi'i të.

Nu rnia'a lu të nabëquitë ldu'i guë'dchiliu. Prubi de lë'ë të purquë despuësë gu'në të nu cushtiá të.

²⁶ Nu rnia'a lu të nanapë gustë iurë lë'ë mënë rni'i bien de lë'ë të. Prubi de lë'ë të purquë na të ziquë shtadë guë'lú të. Shtadë guë'lú të guni'i rall bien de nguiu bishi n-guni'i na rall siervë shtë Dios.

Jesús guni'i: "Gulë gac shtu'u enemigu shtënë të"

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Rnia'a lu të nabini shti'dza, gulë gac shtu'u ra narldë'nú lë'ë të. Gulë bë'në bien lu contrari shtë të.

²⁸ Gulë guni'i bien lu narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu Dios por el quë narushtiá guëc të.

²⁹ Si talë chu cubë lul, adë rúnëdi'il ziquë bë'nëll; más bien bédë'ë lë'ël cubëll stubi ladë. Si talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bédë'ë lë'ël guëdchisull shmánguël.

³⁰ Gulë bédë'ë naca'a el quë narna'bë lul. Si talë chu rdchisú pë nápël, adë guëná'bëdi'il lull parë guënë'ellin.

³¹ Gulë bë'në tratë sa'l igual ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con lë'ël.

³² Si talë rac shtú'ul lë'ësë narac shtu'u lë'ël, ¿pë premi gápël? purquë ra mënë mal rac shtu'u rall el quë narac shtu'u lë'ë rall.

³³ Si talë runë të bien lë'ësë narunë bien con lë'ë të, ¿chu guëne'e premi cá'al? purquë ra mënë mal runë rall bien con sa' rall.

³⁴ Si talë rúnël prështë dumí lë'ësë ra naguëdchigrë lë'ë dumí, ¿chu guëne'e premi cá'al? Ra mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë rall quilli mënë mizme cantidá dumí.

³⁵ Perë rnia'a lu të, gulë gac shtu'u ra mënë narunë cuntrë lë'ë të. Gulë bë'në

bien con grë mënë. Gulë bë'në prështë aunquë adë guëdchigrëdi'i rall dumí. Si talë quëhunë të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më bien con ra mënë nanadë rdë'ëdi'i graci lu më.

³⁶ Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual ziquë Shtadë të rga'a ldú'i' lë'ë ra mënë.

Jesús guni'i: "Adë rúnëdi'il juzguë sa'l"
(Mt. 7.1-5)

³⁷ Nu rnia'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë sa'l purquë gunë më juzguë lë'ël igual ziquë quëhúnël juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il condenar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar lë'ël. Gulë bë'në perdunë sa' të guëdubinú ldú'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të.

³⁸ Gulë bédë'ë naca'a nabënëpëdi'i, iurní gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin, hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin, guëne'e më ca'a të. Medidë nardë'ël mizme medidë gúnël recibir.

³⁹ Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Gu rac guësë ciegu stubi ciegu? Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru.

⁴⁰ Tubi narsë'dë lu mësë shtënëll, nádi'ill más më ru'bë quë mësë shtënëll, perë iurë tsalú studi shtënëll, iurní gáquëll ziquë mësë shtënëll. Gulë guná bien guadë guëlua'a lë'ë të.

⁴¹ ¿Pëzielú guëni'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë la'ni slul?

⁴² ¿Lla guëni'il lu sa'l: "Amigu, bëne'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni slul"? Perë lë'ël rnádi'il trunquë la'ni slul. Lë'ël nal falsë; gulú primërë trunquë nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë cul gui'lli la'ni slu sa'l.

Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nanë mieti hiaguë za'quë rnë'edi'in nashi mal, nu hiaguë mal rnë'edi'in nashi za'quë.

⁴⁴ Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagllí'di'i ra

mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë guësiétëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë.

⁴⁵ Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi mënë mal ruadi'dzëll cusë nadë rllu'idi'i purquë lë'ësë mal nanú la'ni ldu'ull. Lo quë nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u (Mt. 7.24-27)

⁴⁶ Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:

—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir shti'dza.

⁴⁷ Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza.

⁴⁸ Nall ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bënë'bidì'i hiu'u purquë zubë hiu'u lu guë'ë.

⁴⁹ Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'ill cuendë, na ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bë bëá'nëdi'i.

7

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë (Mt. 8.5-13)

¹ Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabrí më Capernaum.

² Ndë guquërdë tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Nápëll tubi muzë narac ll'u'u hashtë hia rllullë muzë. Lë'ë më rumanë nalë rac shtú'ull muzë shtënell.

³ Iurë bini capitán lo quë nabënë Jesús, bëshé'ldëll beldá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac ll'u'u.

⁴ Ra më gushë bédchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshe'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnëll favurë narac shtú'ull.

⁵ Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shtënell iádu'u shtënë na'a.

⁶ Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán. Iurë hia ziagdchini rall hiu'u shtë capitán, bëshé'ldë capitán beldá amigu shtënell. Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutédi'il lidcha purquë më ru'bë nal. Na adë chu nádia'a.

⁷ Adë rúnëdi'i tucara guënia'a lul, por ni bëshé'lda guidë guëlli'i ra mënë lë'ël. Rialdí ldua'a sulamëntë guëni'il tubi di'dzë, guëac shmuza.

⁸ Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na. Nu napa suldadë narunë narnibë'ahia. Iurë guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill, guidëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza. Iurë guënbë'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni, lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

⁹ Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasë ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bédchigrë lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán rë'.

¹⁰ Iurë bëabrí ra amigu shtë capitán lídchill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bēldishtē tubi tēgulē shini na'a viudē

¹¹ Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalë Naín. Ra shini gusë'dë më con zihani mënë, bë'në rai' compa'ni lë'ë më.

¹² Iurë ziagdchini rai' cerquë rua' guë'dchi, bédza'guë'lú rai' ra mënë naziaca'chi tubi tēgulē. Tēgulē ni na tubsë shini lu shní'ai', nu shní'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë guë'dchi, bë'në rall compa'ni parë ziaca'chi rall tēgulē.

¹³ Guná Jesús lu viudë. Bëga'a ldu'u më lë'ëll; guni'i më lull:

—Adë rúnëdi'il.

¹⁴ Iurní Jesús guabi'guë nu bédchi'bë guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë tēgulē guzudchí. Jesús guni'i lu tēgulē:

—Lë'ël, na rnia'a lul, guashtë nga'li.

¹⁵ Lueguë lë'ë tēgulē guashtë nu guzubë ldill. Guzublú ruadi'dzëll. Iurní Jesús bédë'ë lë'ë nguiu ni lu shni'a nguiu.

¹⁶ Grë mënë guná gubani nguiu ni; bēdzēguē' ldu'u rall. Guzublú guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia bédchini tubi më ru'bë naruadi'dzë shti'dzë Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë guédchini më con lë'ë hia'a.

¹⁷ Por guédubi nezë nu hashtë grë luga shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bédishtë Jesús tubi tégulë.

Juan Bautista bëshe'ldë chupë mënë lu Jesús

(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë ra nazianaldë lë'ë Juan biadi'dzë rall lu Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmëni'.

¹⁹ Bëshe'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guédchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguédchini.

²⁰ Bédchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshe'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, ¿pë lë'ël nal el quë nanapë quë guédchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbi'?

²¹ Mizmë iurë nabédchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac ll'u'u de grë clasë galguidzë nu guë'dz'u. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac më zihani ciegu.

²² Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë nagoná të nu lo quë nabini të. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac ll'u'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të bëac diaguë rall. Ra tégulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios.

²³ Rquitë ldu'u ra mënë, el quë nat-sagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

²⁴ Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublú guni'i' lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guë'gu Jordán? ¿Pë guná të tubi nguui fuertë u tubi nguui ziquë gui'lli narni'bi mbë?

²⁵ ¿Chu guagbi'a të lúhi'? Adë gunádi'i të tubi nguui nanacu con lari za'quë. Bien nané të ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëljë, quëreldë rall lidchi ra rëy.

²⁶ ¿Lla na nguui naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquëreldë guahietë.

²⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul parë gúni' preparar nezë delantë lul.

²⁸ Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë guë'dchiliu, ni tubi rall na rall más më naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsuté shnezë Dios catë rnibë'a më, aunquë nádi'i më naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

²⁹ Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios.

³⁰ Perë ra më religiosë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunédi'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall.

³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu të, ¿llo na ra mënë shtë tiempë ne'?

³² Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguëa'. Rushtiá rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë nēdi'i të guëgui'i të. Bëdi'ldi na'a marchë shtë tégulë perë adë bí'nidi'i të. Ni tubi cusë rëuu'di'i ldu'u të.”

³³ Bidë guëni'i Juan lu të. Adë gudáudi'i Juan guetështildi nu bii'di'i' vini, perë lë'ë të guni'i të nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'.

³⁴ Iurní bédchinia, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini, perë rni'i të rau sha'ta. Rni'i të ruha zili vini. Rni'i të nahia amigu shtënë ra pecadurë. Amigu shtënë ra narunë cubrë impuestë, rni'i të.

³⁵ Manërë nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná sabi de verdá.

Jesús gua lidchi Simón naná fariseo

³⁶ Tubi fariseo lë Simón bë'nëll invitar lë'ë Jesús parë tsa më lídchill të gaunú më lë'ëll. Jesús gua lídchill nu guzubë më lu mellë.

³⁷ Iurní bédchini tubi na'a nanapë zihani nguii. Quërelde na'a lu mizme guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu lidchi fariseo, bédchinínú na'a tubi bëtéi naná guë'ë; gadzëhin sëiti nashi.

³⁸ Bëzullibi na'a guëa' Jesús catë cabezë më. Bi'ni na'a nu guzublú radzë guëa' më con nisë narru'u slu na'a. Lueguë bëshá na'a guitsë guëc na'a guëa' më parë guëbidchi guëa' më.

³⁹ Iurë guná Simón lo quë nabë'në na'a, bë'nëll llgabë: “Si talë lë'ë nguii nabëna invitar lidcha, na tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, niadë'ëi' cuendë pë clasë na'a na el quë nabédchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapë zihani duldë.”

⁴⁰ Iurní guni'i Jesús lu Simón:

—Moni, rac shtua'a guënia'a lul.

Guni'i Simón:

—Mësë, ¿pë rac shtú'ul guëni'il lua?

⁴¹ Jesús guni'i:

—Guc chupë nguii nazé'bi dumí lu nargudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bëllë bédchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bëllë bédchichi.

⁴² Perë ni tubi de lë'ë rall nápëdi'i rall dumí parë quilli rall. Lë'ë nargudini bë'nëll perdunë guërupë rall.

'Guna'bë di'dza lul, Moni, ¿guadë de lë'ë rall rac shtu'u más lë'ë nargudini dumí?

⁴³ Simón bëquebi:

—Lluá'ahia el quë narze'bi más llëru'bë dumí rac shtú'ull más lë'ë nargudini dumí.

Guni'i Jesús iurní:

—Guldil, zni nahin.

⁴⁴ Iurní lë'ë Jesús guná lu na'a nu guni'i më lu Simón:

—Hia gunal lla bë'në na'a rë'. Gutëa lidchil. Bënë'edi'il nisë parë tsati guëahia ziquë na custumbrë, perë lë'ë na'a rë' bëga'dzë guëahia con nisë narru'u slúhi. Nu bëcuë'dchill guëahia con guitsë guëquëll.

⁴⁵ Adë bëtsagraua'dí'il guiahia ziquë na custumbrë, perë na'a rë' dizdë iurë bédchinia, adë rbézëdi'i rtsagraua' na'a guëahia.

⁴⁶ Nu adë bëtiá'adi'il sëiti nashi guëca, perë na'a rë' bëtiá'all sëiti nashi guëahia.

⁴⁷ Rnia'a lul de quë duldë zihani shtënëll naperdunë; por ni nalë rac shtú'ull na.

Perë el quë naguc perdunë du'pë, du'psë rac shtú'ull na.

⁴⁸ Iurní guni'i Jesús lu na'a:

—Duldë nabë'nëll hia bëna perdunë.

⁴⁹ Ra invitadë nazúbëga'a con Jesús, guzublú rni'i lu sa' rall:

—¿Chu rní'ill nall? Rní'ill nápëll pudërë gúnëll perdunë duldë shtë mënë.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Hia nasalvárëll purquë gualdí ldú'ul na. Bëagzë con bien.

8

Ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús

¹ Despuësë de ni, lë'ë Jesús zia'a zihani guë'dchi nu ranchi parë guadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsutë mënë shnezë Dios. Ra chi'bë chupë poshtë guanaldë rai' lë'ë Jesús.

² Nu ra na'a zianaldë rall Jesús; antsë bënëac Jesús lë'ë rall narac ll'u'u. Gulú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Entrë lë'ë rall zianaldë María Magdalena nabëru'u gadchi mëdzabë la'ni ldú'i'.

³ Nu zianaldë Juana, tse'lë Chuza naná encargadë gapë lidchi Herodes. Nu zianaldë Susana con zihániru'u na'a nabëdë'ë dumí shtë rall parë el quë narqui'ni Jesús nu ra shini gusë'dë më.

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi (Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Bëdëa zihani mënë lu Jesús. Bédchini ra mënë de grë ladë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

⁵ —Tubi nguii guagtë'tsë bë'dchi lachi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë. Nga'li bëlú mënë guëquin. Iurní bédchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi.

⁶ Stubi tantë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë. Iurë lë'ë bë'dchi gutsë'lú, lueguë guëbidchi plantë purquë du'pë shcupë nanú.

⁷ Stubi tantë bë'dchi gulaguë ladi gui'lli guitsë. Gualdani bë'dchi perë guni gui'lli guitsë guëquin.

⁸ Perë stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin. Guarubín nu bëdë'ëin cusechë hashtë tubi gahiu'a por tubin.

Iurní Jesús guni'i fuertë:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i më ra compara-
ciuni

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹ Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë comparaciuni rë'.

¹⁰ Guni'i më:

—Rnia'a lu të, Dios bë'në favurë parë tsasë të lla rribë'a më ziquë Rëy. Antsë guasëdi'i mënë ra cusë ni. Ra mënë nanëdi'i tsasë shti'dza, na rnia'a lu rall con comparaciuni të rna rall perë adë riasëdi'i rall. Rini rall perë adë rdë'di'i rall cuendë pë runë cuntienë ra comparaciuni.

Jesús biadi'dzë pë runë cuntienë com-
paraciuni shtë bë'dchi

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹ 'Guënia'a lu të pë runë cuntienë comparaciuni nartë'tsë bë'dchi. Ra bë'dchi na ziquë shti'dzë Dios.

¹² Tubi tantë bë'dchi nagulaguë lu nezë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios perë ridë mëdzabë, rdchisull shti'dzë Dios ldu'u ra mënë parë adë tsaldídi'i ldu'u mënë parë gáquëdi'i salvar rall.

¹³ Ra bë'dchi nagulaguë ladi guë'e, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rca'a rallin con gustë. Ziquë plantë nanapë du'pë lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pë tiempë, perë iurë ridë tubi prëbë, rni'i guidzë mënë guëc rall, iurní rsa'në rall shti'dzë Dios.

¹⁴ Ra bë'dchi nagulaguë la'ni gui'lli guitsë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rianaldë rall nezë shtë më, perë por tantë llgabë shtë dchi'ni, lla guëbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapë rall zihani dumí, nu por mal deseó nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'ein shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquë tubi plantë nadë rnë'di'i nashi.

¹⁵ Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë mënë narini shti'dzë Dios. Con guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdë'e rall cuendë shti'dzë më. Na rall më pacënci. Na rall ziquë tubi plantë nariagla'guë rdë'e nashi za'quë.

Comparaciuni shtë lintërmë
(Mr. 4.21-25)

¹⁶ 'Ni tubi mënë guësëu'ldë llni la'ni lintërmë nu lueguë guëtá'ull con tubi tēpë u guëzullin guëa' camë, sino quë guia'a zubin parë el quë natsutë la'ni hiu'u guëzianí.

¹⁷ Grë lo quë naga'chi lu ra mënë iurne', napë quë guëru'u lu llni parë tsasë mieti.

¹⁸ 'Si talë guëquë diaguë të bien, guëne'e Dios más llni; perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

Shni'a Jesús nu ra bëchi'

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Iurní lë'e shni'a Jesús con bëchi', bédchini rai' catë cabezë më, perë gúquëdi'i niabi'guë rai' lu më por tantë zihani mënë.

²⁰ Tubi mënë guanú rsunë lu Jesús. Guní'ill:

—Lë'e shní'al nu ra bëchil zuga'a tēchi fuërë. Rac shtu'u guadi'dzënú rai' lë'el.

²¹ Perë Jesús repi:

—Ra narquë diaguë shti'dzë Dios nu runë rall cumplir narni'i më, ni na ra shní'ahia, ni na ra bëcha.

Jesús bëcuc'dchí nisë ru'bë

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Tubi dzë guatë Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më nu guni'i më lu rai':

—Cha guia hia'a stubi ladë rua' nisë.

Iurní zia'a rai'.

²³ Mientras ziazú rai' lu nisë, Jesús gutëga'si. Iurní bédchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatë nisë la'ni barcu hashtë mërë në'azë barcu la'ni nisë.

²⁴ Lueguë guacua'ñi rai' lë'e Jesús nu guni'i rai':

—Mësë, Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

Iurní Jesús guashtë. Gunibë'ai' lu mbë nu nisë parë cuedchí nisë. Iurní lueguë gurëdchí nisë.

²⁵ Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë hia adë rialdídi'i ldu'u të Dios?

Iurní bédzëbë rai' nu bédzëguë'e ldu'u rai'. Guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë'? tantë pudërë nápi'. Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shti'dzi'.

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni
ldú'ull

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Bédchini rai' stubi ladë nisë ru'bë, ladzë ra më gadareno. Galilea naquë stubi ladë rua' nisë ru'bë.

27 Bëdchini rai' rua' guiu'u. Bëru'u më la'ni barcu. Lueguë guabi'guë tubi nguiu shtë guë'dchi gadareno lu Jesús. Por zihani izë rácudi'ill lari nu adë nídi'i lídchill sino quë guquërdëll la'ni cuevë catë rga'chi ra tégulë. Nguiu ni napë zihani mëdzabë fier la'ni ldu'ull.

28 Iurë guall lu Jesús, bëzullíbill lu më. Gurushtiall. Guni'ill fuertë lu Jesús:

—¿Pë nápël con na? Jesús. Lë'ël nal shini Dios nacabezë gube'e. Runa ruëguë lul adë guëtia'adi'il na lu gui'i shtë cashtigu.

29 Zni guni'ill purquë más antsë Jesús gunibë'a lë'ë ra mëdzabë fier parë guëru'u rall de lë'ë nguiu. Vidë shtë nguiu ni guc zndë'ë; zihani vueltë lë'ë mëdzabë guna'zi lë'ë nguiu ni. Lë'ë ra mënë bëldi'bi guiá'all nu guëa'll con cadënë parë gac segurë nguiu ni, perë lë'ëll bëchúguëll cadënë. Lë'ë mëdzabë bësellu'në lë'ëll tubi lugar catë nídi'i mënë.

30 Jesús guna'bë di'dzë lull:

—¿Chu lël?

Lë'ëll bëquebi:

—Lëhia Chupe Mili. Zihani na na'a.

Zni guni'ill purquë zihani mëdzabë gutë la'ni ldu'ull.

31 Ra mëdzabë bë'në ruëguë lu më parë adë guëribë'adi'i më lë'ë rall tsa rall gabildi.

32 Tiempë ni nanú zihani guchi lu lumë shtë dani. Quëháu ra ma. Lë'ë ra mëdzabë bë'në ruëguë lu Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra guchi. Bëdë'ë më permisi.

33 Iurní bëru'u ra mëdzabë la'ni ldu'u nguiu. Bëu' rall la'ni ldu'u guchi. Iurní bëllu'në ra ma catë naquë tubi nisë ru'bë. Guzutu'u ra ma hashtë guetë la'ni nisë. Nga'li gualú ra ma.

34 Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc, guagllu'në rall hashtë guë'dchi. Biadi'dzë rall lu ra mënë naquërdë guë'dchi nu lu ra më nananú lachi pë guc con ra guchi.

35 Ra mënë guagbi'a rall nia'a pë guc. Nu bëdchini rall catë nanú Jesús. Guná rall lu nguiu nananú mëdzabë la'ni ldu'í'. Zúbëll cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rquë ruadi'dzëll. Bëac za'quë shgábëll. Ra mënë bëdzëguë' ldu'u rall.

36 Grë naguná nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lla bë'në më parë bëac nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldu'í'.

37 Iurní grë ra më gadareno, bë'në rall ruëguë lu më parë guëru'u më ladzë rall tantë bëdzëbë rall. Iurní Jesús güe'pi la'ni barcu parë zia'ai' stubi ladë.

38 Lë'ë nguiu nabëru'u mëdzabë la'ni ldu'í', bë'nëll ruëguë lu Jesús parë guëdë'ë më permisi tsanaldëll lë'ë më. Perë Jesús gunibë'a guëá'nëll lãdzëll. Guni'i më:

39 —Bëabrí lídchil nu biadi'dzë grë lo quë nabë'në Dios con lë'ël.

Bëagzëll nu biadi'dzëll por guëdubi nezë nu guë'dchi lo quë nabë'në Jesús con lë'ëll.

Naguzac shtsa'pë Jairo nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Ra mënë quëbezë lë'ë më nu bë'në rall recibir lë'ë më. Rquitë ldu'u rall.

41 Iurní bëdchini tubi nguiu lë Jairo. Nall tubi jëfë shtë iádu'u. Bëzullíbill lu Jesús. Bë'nëll ruëguë tsa më lídchill

42 purquë Jairo nápëll tubsë shtsá'pëll. Napë ntsa'pë chi'bë chupë izë. Hia rlúllëll. Iurë lë'ë Jesús zia'a, mënë zihani guanaldë rall lë'ë më hashtë rte'e mënë lë'ë më.

43 Nu guanaldë tubi na'a con los de más mënë; rllë'ë rénëll. Hia guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Ni chu bë'nëdi'i gan nëáquëll.

44 Iurní guabi'guë na'a nezë tëchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. Lueguë gulezë rénë nu bëáquëll.

45 Iurní Jesús guni'i:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

Grë mënë guni'i:

—Ni túbidi'i.

Iurní guni'i Pedro:

—Mësë, ra mënë zihani quëgte'e rall lë'ël, nu cagsini rall lë'ël.

46 Perë Jesús guni'i:

—Entrë de lë'ë të nanú tubi nabëga'ldë shaba, purquë guc bë'ahia tubi mënë bëáquëll con pudërë shtëna.

47 Lë'ë na'a guc bë'all adë nídi'i mudë gaquin naga'chi. Iurní bëdchínill nu rchí'chill nu bëzullíbill lu më. Guni'ill delantë lu grë mënë pëzielú bëgá'ldëll shabë më. Guni'ill lueguë bëáquëll.

48 Iurní Jesús guni'i lull:

—Nanë, bëáquël purquë rialdí ldu'ul na. Bëagzë con bien.

⁴⁹ Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini tubi mënë nabëru'u lidchi Jairo. Guni'ill lu Jairo:

—Hia lë'ë shtsá'pël gualú guti. Adë rsiú'bëdi'il más lë'ë më.

⁵⁰ Iurë bini Jesús pë guni'i nguiu ni, guni'i më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë tsaldí ldu'ul na. Lë'ë shtsá'pël guëáquëll.

⁵¹ Iurë guatë Jesús lidchi Jairo, gunëdi'i më chu niutë catë naga'a tégulë; sulë Pedro nu Juan con shtadë nu shni'a ntsa'pë guanú më.

⁵² Grë mënë bi'ni nu bë'në rall ruidë por lë'ë tégulë. Perë Jesús guni'i lu rall:

—Adë rú'nëdi'i të. Gútid'i ntsa'pë sino naga'si ni'i.

⁵³ Bë'në rall burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús purquë hia rac bë'a rall tégulë na ntsa'pë.

⁵⁴ Iurní Jesús guna'zi guia'a tégulë. Guni'i më fuertë:

—Ntsa'pë, guashtë nga'li.

⁵⁵ Iurní lueguë bëabrí gubani tégulë. Guashtë ntsa'pë lueguë. Gunibë'a Jesús të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë.

⁵⁶ Ra shtadë ni'i guasë ldu'u rall. Perë Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadí'dzëdi'i rall lo quë naguc.

9

Jesús bëshe'ldë chi'bë chupë poshtë (Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Bëtëa Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më pudërë parë guëribë'a rai' grë mëdzabë; guëlu' rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai' narac llu'u.

² Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë guëribë'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më gunëac rai' grë clasë galguidzë.

³ Guni'i më:

—Adë pë guá'adi'i të parë nezë, ni tubi bastunë ni panitë parë quë dumí, ni guetështildi guá'adi'i të. Gulë bia'a tubsë manguë gacu të cadë tubi de lë'ë të.

⁴ Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi.

⁵ Si talë ca nëdi'i mënë gunë recibir lë'ë të, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurní guëdchibë të gushëguiu'u guëa' të cumë ziquë tubi sëñi de quë adë gualdídi'i ldu'u rall diza'quë shtë Dios.

⁶ Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë shtë Dios. Bënëac rai' narac llu'u.

Galguti shtë Juan Bautista (Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo quë nabë'në Jesús. Bë'nëll tantë llgabë perë adë bédë'ëdi'ill cuendë chu na Jesús. Bëldá mënë guni'i Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë.

⁸ Stubi rall guni'i Jesús na tégulë Elías nagubani stubi. Sëbëldá mënë guni'i Jesús na tubi nabe'dë guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë guashtëhi' ladi ra tégulë.

⁹ Herodes guni'i:

—Lëdë lë'ëdi'i Juan ndë purquë na gunibë'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan. Gúti'. ¿Perë chu na nguiu rë'? Binia zihani cusë ru'bë nabë'nëll.

Herodes guc shtu'u guë'nall lu Jesús.

Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili mënë (Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Iurë bëabrí ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë nídi'i mënë cerquë rua' guë'dchi Betsaida.

¹¹ Perë iurë bini ra mënë cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më. Nu Jesús bë'në recibir lë'ë rall con gustë. Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu bënëac më narac llu'u.

¹² Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurní bédchini ra poshtë lu më. Guni'i rai':

—Gunibë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi lugar catë nanú mënë. Gau rall nu tsa rall descansë purquë ni tubi mënë quërdëdi'i ndë'ë.

¹³ Jesús guni'i iurní:

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':

—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau ra mënë rë'?

¹⁴ Nanú más de ga'i mili nguiu nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë guni'i lu ra mënë të subë mënë cadë grupë masiá de cincuenta mënë.

¹⁵ Zni bënë rai'. Guzubë grë ra mënë.

¹⁶ Iurní Jesús guna'zi ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bëdë'e më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi nu belë mbeldë. Bëdë'ëi' guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'e rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë.

¹⁷ Grë rall gudáu rall hashtë ca lu bielë rall. Iurní ra shini gusë'dë më bëtsadzë chi'bë chupë tēpë ra pedasë nabënë subrë.

Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ Tubi dzë gua Jesús lë'ësë më tubi lugar. Quëadi'dzënú më Dios. Iurní bédchini ra shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Chu rni'i ra mënë nahia?

¹⁹ Lë'e rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i nal Juan Bautista. Sëbëldá mënë rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios más guahietë. Rni'i rall guashtël ladi ra tégulë.

²⁰ Iurní Jesús guni'i lu rai':

—Lë'e të, ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibë'al.

Guni'i Jesús gati më perë despuësë tsashtë më
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

²¹ Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadi'dzëdi'i rai' na më Cristo.

²² Guni'i më lu rai':

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u, nu ra mësë shtë lëy, guëquë guia'a rall na. Quini rall na perë dzë tsunë despuësë, tsashtëa ladi ra tégulë.

²³ Iurní guni'i më lu grë ra mënë:

—El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi deseo shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill

por na. Dzë con dzë napë quë tsanárdëll shneza.

²⁴ El quë narac shtu'u gapë vidë shtënéll, guënitill, perë el quë naguënitivi vidë shtënéll purquë nall shmëna, guëbánil parë siempërë.

²⁵ Adë pë guëllui'i gunë nguiu gan guëdubi guë'dchiliu nu despuësë guënitill almë shtënéll.

²⁶ Si talë chu rtu lúhi' por na nu por shti'dza iurne', zni na guëtú lua de lë'ëll iurë lë'e na guëabrá de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë guëdchinuhia con ra ianglë. Guëlua'a llëru'bë llni nu pudërë shtë Dios iurë guëabrá.

²⁷ Guldía rnia'a lu të, nanú mënë entrë lë'e të guëná rall rribë'a Dios ziquë rëy; despuësë de ni gati rall.

Jesús guc cambi delantë lu rai'
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Gudëdë shunë dzë; bia'a Jesús Pedro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu dani parë guadi'dzënú Jesús Dios.

²⁹ Iurë biadi'dzënúhi' Dios, guc cambi lu Jesús delantë lu rai'. Shábi' bëac más naquichi hashtë rabtsë'in.

³⁰ Iurní guná rai' chupë nguiu nabiadi'dzënú Jesús. Lë'e rai' náhi' Moisés nu Elías.

³¹ Nanú rai' la'ni tubi shcachi nanapë llni. Quëadi'dzë rai' lla gati Jesús nu lla guëzac zi më ciudá Jerusalén.

³² Pedro, Jacobo, nu Juan nalë mbëca'ldë guna'zi lë'e rai', perë guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupë nguiu nazunú Jesús.

³³ Nianá lë'e chupë nguiu bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pedro lu më:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. Guëza'a na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ëll guëquërdëll; stubin parë Moisés; stubin parë Elías.

Perë Pedro rac bë'adi'i pë guní'i.

³⁴ Nianá quëadi'dzë Pedro, bédchini tubi shcachi nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë ra shini gusë'dë më iurë lë'e Moisés nu Elías nanú la'ni shcachi.

³⁵ Iurní bini rai' tubi bë nabëru'u la'ni shcachi. Guni'i bë:

—Ndë'ë lë'ë shinia narak shtua'a; gudilia lë'i'. Gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

³⁶ Despuësë gualú guni'i bë, guná rai' lë'ësë Jesús zúga'a. Ra shini gusë'dë më adë biadí'dzëdi'i rai' lu sa' rai' por tubi tiempë lo quë naguná rai' guëc dani.

Bënëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldu'i'

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Brëgue'lë stubi dzë bietë rai' lu dani. Iurní zihani mënë bëdchini lu Jesús.

³⁸ Ladi ra mënë ze'dë tubi nguii. Guní'ill fuertë:

—Mësë, bë'në favurë, gude'e guená shinia, pues tubsë ni'i napa.

³⁹ Nanú tubi mëdzabë narguitsuë' lë'ëll. Rchibi mëdzabë lë'ëll. Rushtiall nu rru'u bëchini rua'll. Rzianë mëdzabë lë'ëll nu iurë zia'a mëdzabë, rdzaguë lga'na.

⁴⁰ Hia bëna ruëguë lu ra shini gusë'dël parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u shinia, perë adë bë'nëdi'i rai' gan.

⁴¹ Jesús guni'i lu ra mënë:

—Lë'ë të mënë nadë rialdídi'i ldu'i na, naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc guëbezënuhia lë'ë të parë tsaldí ldu'u të? ¿Blac tiempë guca pacënci con lë'ë të? Guaglli'i shínil ndë'ë.

⁴² Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bës'sëll ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë fier, nu bënëac më lë'ë lguë'në. Iurní Jesús bënë'ë ngulë'në guia'a shtádëll.

⁴³ Grë ra mënë bëdzëguë' ldu'u rall por llëru'bë pudërë shtë Dios.

Stubi vësë guni'i Jesús lla gáti'

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Nianá rdzëguë' ldu'u ra mënë lo quë nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁴ —Gulë bëquë diaguë naguënia'a lu të iurne', nu adë réa'ldëdi'i ldu'u të shti'dza. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë parë quini rall na.

⁴⁵ Perë ra shini gusë'dë më adë guc bë'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasédi'i rai' pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

Chu na más më ru'bë

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ra shini gusë'dë më guzublú quëdildi di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'.

⁴⁷ Jesús bënë'ë cuendë pë llgabë quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú Jesús tubi lguë'në culá'ni'.

⁴⁸ Guni'i më lu rai':

—El quë naquëhapë tubi lguë'në ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mënë ni na, también na quëhúnëll recibir. Nu mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu Dios.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguii; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rní'ill lël parë guëribé'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'ill mëdzabë purquë adë rsënúdi'ill lë'ë hia'a.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i:

—Bënë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Bien quëhúnëll. El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

⁵¹ Bëdchini tiempë parë tsepi Jesús gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë bëdzëbëdi'i më.

⁵² Bëshe'ldë më bëldá nguii parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë rai' pusadë parë guëquërdë rai'.

⁵³ Perë ra më guë'dchi shtë Samaria, adë gunëdi'i rall nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a rall zia'a më nezë parë Jerusalén.

⁵⁴ Iurë Jacobo nu Juan guná rai' nëdi'i mënë shtë Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i rai' lu më:

—Dadë, ¿gu rac shtú'ul guëribë'a na'a të guëdchini gui'i lu gube'e parë tsequi ra më Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?

⁵⁵ Iurní Jesús bëdchigrë lúhi'; guní'i guëc rai':

—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu;

rac shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtua'a gac salvar mieti.

⁵⁶ Iurní zia'a rai' stubi guë'dchi.

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús (Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël ancalë ca tsal.

⁵⁸ Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë. Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁵⁹ Iurní Jesús guni'i lu stubi nguii:

—Gude'e naldë na ziquë shmëna.

Perë guni'i nguii ni:

—Nia Dadë, perë bëne'e permisi despuësë de gati shtada, iurní sënalda lë'ël.

⁶⁰ Jesús repi lull:

—Nanú mënë nadë rialdidi'i ldu'u rai' shti'dza parë guëca'chi rall ra tégulë. Lë'ël lueguë biadi'dzë lu ra mënë lla mudë gac salvar rall.

⁶¹ Iurní stubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël perë runa ruëguë lul, bëne'e permisi tsahia lidcha primërë, guna despedir shfamilia.

⁶² Jesús guni'i lull:

—El quë naná ziquë naraa'në lachi perë rbí'all nezë téchill, adë rllu'í'idi'ill parë tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëni'í'idi'i nguii ni nall shmëna.

10

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

¹ Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë Jesús setenta nguii. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguii bëshe'ldë më tubi ladë. Chupë nguii bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua.

² Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guë'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nangunë dchi'ni.

³ Gulë gua. Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë.

⁴ Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi.

Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të mënë.

⁵ Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall: “Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios”.

⁶ Si talë quërelde nguii ndë nangunë recibir bendición shtënel, cuezënú bendición con lë'ëll; perë si talë guëquë guiá'all bendición ni, guëabré guëa'në bendición parë lë'ëll stubi.

⁷ Gulë tsagla'guë cuezë të mizme hiu'u ni catë bë'në mënë recibir lë'ël. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bi' lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë dchi'ni; nápëll derechë gaull lu mellë shtë lamë shtëhi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë.

⁸ Iurë guëdchini të lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të.

⁹ Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guë'dchi: “Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guëribë'a më lë'ë të”.

¹⁰ Perë si talë guëdchini të lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi.

¹¹ Gulë guni'i: “Gushëguiu'u naquë guëa'na'a, guëdchibë na'a ziquë sëñi cuntrë lë'ë të, të gac bë'a të bédchini na'a nu guni'i na'a lu të bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guëribë'a më lë'ë të”.

¹² Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdidi'i ldu'i (Mt. 11.20-24)

¹³ Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdidi'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu mënë shtë guë'dchi Tiro nu Sidón cumë bëna entrë lë'ë të, niabré ldu'u rall con Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë sëñi de quë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

¹⁴ Por ni, iurë guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të.

15 Nu rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të na të mënë nabë'në ldai' Dios guëc të perë guëtia'a Dios lë'ë të lu cashtigu shtë gui'i.

16 Guni'i më lu setenta shmënë më:

—El quë narzu'bë diaguë shti'dzë të, también rzu'bë diaguëll shti'dza. El quë narquë guia'a lë'ë të, rquë guiá'all na. Nu mizmë tiempë rquë guiá'all el quë nabëshe'ldë na.

Bëabrá ra setenta shmënë më

17 Gua ra setenta shmënë Jesús. Rqitë ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús:

—Dadë, guni'i na'a lël parë guëgú na'a mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzë na'a.

18 Guni'i Jesús lu rai':

—Vencidë na Satanás. Gunahia lu Satanás iurë bëquëldí Dios lë'ëll; guláguëll ziquë tubi ray shtë nguzi'u. Guláguëll dizdë gube'e catë quëbezë Dios hashtë guetë.

19 Guná, bënehia pudërë parë guëlu të guëc ra serpientë nu nillë. Napë të pudërë gunë të gan lu Satanás. Adë pë gáquëdi'i të.

20 Perë guná, adë rquítëdi'i ldu'u të purquë rzu'bë diaguë mëdzabë shti'dzë të sino quë gulë bëquitë ldu'u të purquë nasalvar të. Lë të naescritë lu gube'e.

Bëquitë ldu'u Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 La'ni mizmë iurë Jesús bëquitë ldú'i' por pudërë shtë Espíritu Santo. Guni'i më lu Dios:

—Shtada, dushquíllil, rnibë'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ëll. Bëluá'al shti'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rall. Perë nacahi shti'dzël bë'nëll parë ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguui. Zni bë'nëll, Dadë, purquë zni rac shtú'ul gac.

22 Guni'i më lu ra mënë:

—Shtada bëne'e grë ra cusë guiahia. Ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më, nu gunguë bë'a mieti Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguui ni Shtada.

23 Iurní guni'i më lu lë'ësë ra shini gusë'dë më:

—Nalë bë'në ldai' Dios lë'ë mënë nariasë lo quë nariasë të.

24 Zihani mënë nabidi'dzë shti'dzë Dios nu rëy naguquërelde guahietë, gac shtu'u rai' guená rai' lo quë narná të, perë gunádi'i rai'. Gac shtu'u rai' guini rai' lo quë narini të perë bínidi'i rai' di'dzë ni.

Comparaciuni shtë tubi samaritano nabë'në bien

25 Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bédchínill lu Jesús parë guëtë'dëll tubi prëbë lë'ë më. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë rní'il lla guna parë gac salvara?

26 Jesús bëquebi:

—¿Pë rni'i lëy shtë Dios? ¿Lla rní'il quëgni'i lëy?

27 Guni'i nguui iurní:

—Naná escritë: “Gulë gac shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul. Gulë gac shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë gac shtu'u Dios con guëdubi shgabë të.” Nu rni'i lëy shtë Dios: “Gulë gac shtu'u grë sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”.

28 Jesús guni'i lull:

—Bien rní'il. Si talë gúnëll cumplir lo quë naná escritë, guëbánil parë siempër.

29 Perë lë'ë nguui rac shtu'u guëni'i mënë bien de lë'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Chu na sahia?

30 Jesús bëquebi con comparaciuni rë':

—Tubi nguui bërú'ull Jerusalén parë zia'all guë'dchi Jericó. Terциuni bëru'u nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëdë'e nguba'në galné lë'ëll, iurní bësëa'në rall lë'ëll hia mërë niátill.

31 Guzac tubi bëshuzi bédchini catë naga'a nguui ni. Iurë guná bëshuzi lu nguui, gudëdë bëshuzi stubi nezë.

32 Nu tubi më levita narunë compaño lë'ë bëshuzi la'ni iádu'u, bédchínill; gunall lu nguui naga'a nezë. Lë'ë quë lë'ë stubi nezë gudëdëll.

33 Perë tubi nguui shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmë nezë ni. Gunall lu nguui naga'a. Bëga'a ldú'ull lë'ë nguui.

34 Iurní guabí'guëll lu nguui, nu bë'nëll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all sèiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bédchí'bëll nguui ni tëchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguui

catë rëa'në nguiu pusadë. Ndë bënë nell compañi naná ridë.

³⁵ Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bédchichi. Bédë'ëll cua'a nashtënë pusadë. Nu guni'ill: “Gupë nguiu rë'. Si talë gúnëll gashtë más, na guëguilla iurë guëabráa.”

³⁶ Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguiu naganá lu nguiu naguc ridë por ra nguba'në, ¿chu guc shtu'u lë'ë sáhi'?

³⁷ Guni'i mësë shtë lëy:

—El quë nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i më lull:

—Zni lë'ël, guaguë'në ziquë bënë më samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

³⁸ Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bédchini më tubi guë'dchi catë quërelde Marta nu bédëll María. Bënë rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'.

³⁹ María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëquë diágui' shti'dzë më.

⁴⁰ Marta rquëdi'ni ldú'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu guni'i':

—Dadë, ¿pëzielú bédë'ël permisi guzubë belda guëa'l? guëquë diáguëll shti'dzël, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compañi na.

⁴¹ Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, Marta, nalë rquëdi'ni ldú'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchídi'i ldú'ul.

⁴² Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo quë nanápi'.

11

Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Guzac Jesús biadi'dzënúhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús: —Dadë bëlua'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtëhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

² Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënú të Dios, gulë guni'i: Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall alabar lë'ël.

Rac shtu'u na'a guëribë'al grë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall lo quë narac shtú'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shti'dzël.

³ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

⁴ Bënë perdunë duldë shtë na'a purquë runë na'a perdunë el quë narunë mal cuntrë lë'ë na'a.

Adë rdë'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguë na'a lu duldë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Si talë nápël tubi amigu, nu tsal lídchill guërudë guë'lë. Guëni'il lúhi': “Amigu, bënë prështë tsunë guëtështildi

⁶ purquë tubi amigu bédchini zitu. Nápëdia'a pë gaul.”

⁷ Perë amigu shtënëll guëquëbill dizdë la'ni hiu'u zndë'ë: “Adë rsiu'bëdi'il na; në'au puertë rua' lidcha. Grë na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë guënehia narac shtú'ul.”

⁸ Rnia'a lu të, mënë ni na amigu shtënëll perë aunquë adë nëdi'ill guënë'ell lo quë narquí'nil purquë nal tubi amigu, perë si talë tsagla'guë guëná'bëru'ul, lë'ëll tsashtëll; guënë'ell lo quë narquí'nil.

⁹ Rnia'a lu të, gulë bënë zni. Gulë guagla'guë guëna'bë të lo quë narac shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a të. Gulë tsagla'guë quili të, të guëdzëlë të. Gulë bësédchi rua' puertë hashtë guëlla'lë puertë.

¹⁰ Grë mënë narna'bë lu Dios, gúnëll recibirin. Grë mënë narguili, guëdzelin. Grë mënë narsédchi rua' puertë, guëna'lla rlla'lë puertë parë lë'ëll.

¹¹ 'Lë'ë të naná shtadë llguë'në, si talë shínil guëná'bëll belë mbeldë gaul, ¿pë zëdë'ël tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i.

¹² Si talë guëná'bëll tubi dchitë gaul, ¿pë zëdë'ël tubi nillë?

¹³ Si talë lë'ë të naná mënë mal, perë rac të guëdë'ë të cusë za'quë ca'a ra shini të, mucho más guëne'e Shtadë të naquëbezë gube'e lë'ë Espiritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të si talë tsagla'guë rná'bël lu më.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i (Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴ Guzac tubi dzë Jesús cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë nananú la'ni tubi nguiu. Ruadí'dzëdi'ill. Perë iurní bëru'u mëdzabë,

bien ruadi'dzë nguiu. Ra mënë bëdzëguëe' ldu'u rall.

¹⁵ Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

¹⁶ Sëbëldá mënë bëtë'dë rall prëbë lë'ë më, nihunë më lo quë nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall, ziquë tubi sëñi de quë na më shini Dios.

¹⁷ Guc bë'a më llgabë naquëhunë rall. Guni'i më:

—Si talë guërudë shmënë gobiernë rdildi cuntrë mizmë gobiernë, tsalú gobiernë. Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni.

¹⁸ Nu Satanás si talë Satanás nadivididë mizmë lë'ëll, tsalú pudërë shtënell. Cagnia'a ndë'ë purquë rni'i të rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú.

¹⁹ Si talë rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë compa'ni ra mënë entrë lë'ë të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Lë'ë nargú mëdzabë entrë lë'ë të, guëni'i rall lu të chu bëne'e pudërë guiahia parë rguhia mëdzabë, nu guëni'i rall runë të mal llgabë.

²⁰ Perë si talë con pudërë shtë Dios, rguhia mëdzabë la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guëni'bë'ai' lë'ë të.

²¹ 'Si talë tubi nguiu putëntë quëhápëll bien lídchill con gui'bë narguini mënë, pues grë nanapë nguiu ni nasegurë.

²² Perë si talë guëdchini stubi nguiu más fuertë nu gúnëll gan lu primërë nguiu, iurní guëgull grë nanapë primërë nguiu nu rté'tsëllin entrë ra shmënëll. Ra gui'bë naná rialdí ldu'u primërë nguiu, hia na rahin guia'a stubi nguiu.

²³ 'El quë nanëdi'i guëni'i favurë de na, nall cuntrë de na. El quë nadë rtéádi'i mënë lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

Tubi mëdzabë nabëabré catë bërú'ull
(Mt. 12.43-45)

²⁴ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguiu, riazëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuézëll perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rni'ill: "Guëabréa ldu'u mënë catë bërúa'a".

²⁵ Bëdchini mëdzabë. Bëdzélëll ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi.

²⁶ Iurní tsalli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lë'ëll; riuté rall la'ni ldu'u nguiu ni. Bëa'në nguiu ni con gadchi mëdzabë, lëdë túbsëdi'i mëdzabë. Más mal bëa'në nguiu ni.

Ra narquitë ldu'u de verdá

²⁷ Iurë cagni'i më ra di'dzë rë', tubi na'a nazú entrë ra mënë zihani guni'ill fuertë lu më:

—Dichusë na gullanë lë'ël, nu bëgá'dchill lë'ël.

²⁸ Jesús guni'i:

—Más bien na el quë narquë diaguë di'dzë shtë Dios nu rzu'bë diáguëll shti'dzi'.

Ra mënë mal guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Zihani mënë bëdchini; bëdëá rall lu Jesús. Guni'i më lu rall:

—Nalë mal na mënë tiempë ne'. Cagna'bë rall tubi sëñi shtë Dios. Cagna'bë rall guna tubi milagrë. Ni tubi cusë ru'bë guená rall, sulamëntë tubi cusë ziquë naguzac tiempë shtë Jonás guená rall.

³⁰ Ziquë guë Jonás tubi sëñi parë ra mënë shtë Nínive de quë gac cumplir shti'dzë Dios, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gáqui' sëñi parë ra mënë nanabani ne'.

³¹ Iurë gac juici shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani iurne', na rall culpablë purquë na'a ni bidë guená lë'ë Salomón parë guëquë diáguëll shti'dzë Salomón. Gulë guná, hia bëdchini tubi más më ru'bë quë Salomón.

³² Nu zac ra mënë naguquërdë guë'dchi Nínive, tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquërdë ne'; nu guëni'i ra mënë shtë Nínive, ra mënë nanabani ne' na rall culpablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabré ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bëdchini tubi más më ru'bë quë Jonás.

Lintërnë parë almë shtë të

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ 'Ni tubi mënë rsëu'ldëdi'ill llni la'ni lintërnë nu despuësë tsagcá'chill lintërnë lugar naga'chi. Adë guëtá'udi'ill lintërnë

con tubi tēpē. Perē guēzu'bellin guia'a parē el quē natsutē la'ni hiu'u guēzianí.

³⁴ Slul na ziquē tubi lintērnē. Si talē naza'quē slul, nápēl llni guēdubi la'ni ldú'ul. Perē si talē rac ll'u nacahi slul, nápēdi'i tē llni.

³⁵ Gulē bē'nē llgabē bien si talē llni nanapē tē adē nahin nacahi.

³⁶ Iurē nanú llni guēdubi la'ni ldu'u tē, ni tubi partē nacahi; na ziquē tubi lintērnē narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guēc ra fariseo nu mēsē shtē lēy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Nianá caglua'a Jesús ra mēnē, tubi fariseo bē'nē invitar gau mē lidchi fariseo. Gua mē lidchi fariseo nu guzubē mē lu mellē.

³⁸ Guná fariseo zubē mē lu mellē perē adē gudíbi'di'i mē guia'a mē ziquē na custumbrē religiusē. Guasē ldu'u fariseo.

³⁹ Iurní guni'i Dadē Jesús lu fariseo:

—Lē'el con los de más fariseo na tē ziquē trashtē narí'etidi'i. Rguibi tē bien ladi ra trashtē ziquē custumbrē religiusē, perē la'ni ldu'u tē nanú zihani maldá. Rzebi ldu'u tē pē shtē mēnē.

⁴⁰ Tuntē na tē. Dios bēntsa'u lē'ē nguui nezē fuērē nu nezē la'ni.

⁴¹ Gulē bēdē'ē nanapē tē ca'a mēnē. Gulē gac tē mēnē za'quē, iurní grē cusē na limpi parē lē'el.

⁴² 'Prubi de lē'ē tē fariseo; caguilli tē lo quē narunē tucarē ca'a Dios hashtē ra plantē namás mitu'nē, perē ra cusē ru'bē adē rúnēdi'i tē cumplir. Rúnēdi'i tē tratē bien con sa' tē. Nu rac shtú'udi'i tē Dios. Runē tucarē gunē tē cumplir cusē rē' nu los de más mandamientē shtē Dios.

⁴³ 'Prubi de lē'ē tē fariseo. Nalē rac shtu'u tē guēzubē tē primērē asientē la'ni iádu'u. Rquitē ldu'u tē iurē mēnē runē rall saludar lē'ē tē con zihani rēspēti catē rdēá mēnē.

⁴⁴ 'Prubi de lē'ē tē. Na tē ziquē ra ba'a naga'chi catē bēga'chi tēgulē. Ra mēnē rdēdē rall guēc ra ba'a perē rdē'ēdi'i rall cuendē blac fier na lugar ni.

⁴⁵ Iurní tubi mēsē narlua'a lēy guni'ill lu mē:

—Mēsē, nu zac cagní'il guēc na'a por di'dzē rē'.

⁴⁶ Jesús guni'i:

—Tambiēn prubi de lē'ē tē mēsē shtē lēy purquē quēhunē tē obligar ra mēnē gunē rall zihani custumbrē. Nahin ziquē tubi carguē nē'ē, perē lē'ē tē adē rldísidi'i tēhin ni siquierē con tubi shcuēnē tē.

⁴⁷ 'Prubi de lē'ē tē. Rza'a tē capillē shtē ra profetē nabiadi'dzē shti'dzē Dios. Shtadē guélú tē gudini rall ra profetē ni.

⁴⁸ Na tē testigu gudini ra shtadē guélú tē lē'ē ra profetē, nu na tē de acuerdē con lo quē nabē'nē rall purquē rza'a tē capillē shtē ra profetē.

⁴⁹ Por ni la'ni librē nanua'a sabiduría shtē Dios rni'i: “Guēshe'lda profetē nu poshtē lu ra mēnē perē quini mēnē bēldá ra nabēshe'lda, gati rai'. Sēbēldá rai' guēzac zi mēnē.”

⁵⁰ Perē rnia'a lu tē, gunē Dios juzguē ra mēnē tiempē ne' por grē maldá nabē'nē ra mēnē cuntrē ra profetē dizdē bēcue'shtē mē guē'dchiliu.

⁵¹ Ra mēnē nanabani ne' na rall culpa-blē por galguti shtē Abel nu por galguti shtē grē mē za'quē, hashtē galguti shtē Zacarias, el quē nagudini mēnē entrē iádu'u nu bēcu'guē. Gunē mē juzguē lē'ē tē por grē ra cusē rē'.

⁵² 'Prubi de lē'ē tē mēsē shtē lēy purquē napē tē liahi parē gac bē'a lla gac salvar mēnē perē adē nēdi'i tsutē tē shnezē Dios nu adē nēdi'i tē tsutē mēnē shnezē mē; gac rall shmēnē mē.

⁵³ Nianá cagni'i mē ra cusē rē', ra mēsē shtē lēy nu ra fariseo bēldēnú rall Jesús. Bēdchi'bē rall zihani di'dzē guēc mē. Gudildi di'dzē rall tē guēni'i mē cusē mal.

⁵⁴ Bētē'dē rall prēbē lē'ē mē parē ldaguē mē lu trampē shtē rall. Mudē ni gudili rall parē gunē rall acusar lē'ē mē lu gobiernē rumanē.

12

Gulē gupē cuidadē ra mēnē falsē

¹ Tiempē ni bēdēá zihani mili mēnē hashtē rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i mē lu ra shini gusē'dē mē, primērē lu rai':

—Gulē gupē cuidadē enseñansē shtē ra fariseo. Na rall falsē. Enseñansē shtē rall rrē'tsē ziquē levadurē la'ni nacubē.

² Lo quë nanú la'ni ldu'u mënë guëru'u lu llni. Grë cusë naga'chi napë quë gac bë'a mënë.

³ Grë lo quë narni'i të lu nacahi, guini mënë lu llni. Lo quë narni'i të naga'chi nu lo quë naruadi'dzë të la'ni hiu'u catë në'au, gac bë'a mënë. Guëabrí guadi'dzë mënë fuertë shti'dzë të lu ra mënë.

Guni'i Jesús: "Adë rdzëbëdi'i të lu mënë"
(Mt. 10.28-31)

⁴ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Na të amigu shtëna. Rnia'a lu të adë rdzëbëdi'i të mënë narguini cuerpë perë nápëdi'i rall pudërë gunë rall más cusë cuntrë lë'ë të.

⁵ Perë na guënia'a lu të chu guëdzëbë të lúhi'. Náhi' el quë despuësë quíni' lë'ël, nápi' pudërë parë guëshé'ldi' lë'ël gabildi. Rnia'a lu të stubi, gulë bëdzëbë lë'i'.

⁶ 'Rdu ga'i ma'ñi por chupë dumí bi'chi. Perë Dios rëagná ldu'i' lë'ë ra ma.

⁷ Nu napë më cuendë bëldá guitsë guëc të zubë cadé de lë'ë të. Adë rdzëbëdi'i të lo quë quëhunë mënë cuntrë lë'ë të; más lasac të quë zihani ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë
Jesús

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ 'Rnia'a lu të, si talë rni'i të lu ra mënë na të shmëna, guënia'a lu ra ianglë shtë Dios na të mënë shtëna. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁹ Perë si talë guëni'i të lu ra mënë adë nádi'i të shmëna, iurní guënia'a lu ra ianglë nádi'i të mënë shtëna.

¹⁰ 'Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. El quë narni'i didzabë cuntrë na, gac gunë Dios perdunë lë'ëll; perë si rni'il didzabë cuntrë Espíritu Santo, gúnëdi'i më perdunë lë'ël.

¹¹ 'Iurë gua'a mënë lë'ë të lu ra gubernë u lu ra juësi u lu ra narunë juzguë la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të lu rall, lla guëquebi të parë guëru'u të,

¹² purquë mizmë iurë ni Espíritu Santo guëluá'ai' lë'ë të pë guëquebi të lu rall.

Comparaciuni shtë nguiu ricu perë natúntëll

¹³ Iurní tubi mënë nabëru'u ladi mënë zihani, guní'ill lu Jesús:

—Mësë, bë'në favurë; guni'i lu bëcha guënë'ell herenci narunë tucarë cahia.

¹⁴ Perë Jesús guni'i lull:

—Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë lë'ë të. Ni tubi të bë'nëdi'i nombrar na parë qui'dza herenci shtënë të.

¹⁵ Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të parë adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë guë'dchiliu. Galërquitë ldu'u nguiu ze'dë de Dios, lëdëdi'i por cusë zihani nanapë nguiu lu guë'dchiliu.

¹⁶ Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu ricu. Shguiú'ull bédë'ë tubi bënë ganza'quë.

¹⁷ Bë'nëll llgabë: "Lla guna con tantë llu'bë. Nídi'i lugar parë cuetsá'uhin."

¹⁸ Guní'ill: "Guëchilia hiu'u catë cuetsa'u llu'bë. Guézá'ahia stubi más naru'bë, cuetsa'u llu'bë la'ni con grë cusë nanapa.

¹⁹ Mizmë na runa llgabë, nanú sufsientë por zihani izë. Gúnëdia'a dchi'ni lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua' vini. Guëquitë ldua'a."

²⁰ Nianá quëhúnëll llgabë, guni'i Dios lull: "Tuntë nal. Gue'lë ne' gátill. Ra cusë nabëtëal, ¿chu gac nashtënë rahin?"

²¹ Zni na grë ra nguiu nartëá zihani cusë parë mizmë lë'ëll perë nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

Quëhapë Dios shíni'
(Mt. 6.25-34)

²² Tambiën guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Rnia'a lu të, adë rquëdínidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të parë guëbani të, ni por shabë të nagacu të.

²³ Vidë shtë të na más lasac quë nagáu të. Cuerpë shtë të más lasac quë shabë të.

²⁴ Gulë guná, ziquë ra ma riego adë rcabnídi'i ma llu'bë. Adë riaglílidi'i ma cusechë lachi cuetsa'u mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma. Lë'ë të lasac të más quë ra ma'ñi.

²⁵ ¿Chu de lë'ë të por tantë rúnëll llgabë guëbánil tubi dzë más?

²⁶ Si talë gáquëdi'i gunë të ra cusë mitu'në, ¿pëzielú runë të llgabë por ra cusë ziquë nagáu të u nagacu të?

27 'Gulë guná, lla riaru'bë ra guë'ë. Adë rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rtí'bidi'i rahin, perë rëy Salomón con guëdubi galëljüë shtëhi', bënëdi'i' gan niácuhi' ziquë ra guë'ë lachi.

28 Gulë guná, lë'ë të narialdí ldu'i du'pë, chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë gli guëbidchi guë'ë nu tsahin lu gui'i. Mucho más guëne'e më narqui'ni të.

29 Adë rianáldëdi'i të tëchi ra cusë pë gau të, pë gu të; adë rquëdínidi'i ldu'u të por ra cusë rë'.

30 Ra mënë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë rall tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, perë lë'ë të napë të Shtadë të. Runë më cuendë grë nicidá nanapë të.

31 Primëre gulë guanaldë tëchi narac shtu'u Dios. Na më rëy. Iurní guëne'e më grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e
(Mt. 6.19-21)

32 'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë. Adë rdzëbëdi'i të purquë Shtadë të gudili lë'ë të, të guënbë'a të catë na më rëy.

33 Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí, el quë nabënapëdi'i. Gulë gapë të panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në riu'tëdi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin.

34 Catë nacuetsa'u tesurë shtënell, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac të preparadë

35 'Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguiu nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naquë lli.

36 Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë;

37 rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu të de verdá, guëru'u shumbrelë lamë nu guëni'i lamë lu ra muzë: "Gulë guzubë lu mellë". Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall.

38 Si talë guëdchini lamë guërudë gue'lë; si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu

guëdzëlë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall, hia nabani rall; rquitë ldu'u ra muzë iurní.

39 Nanë të bien si talë niac bë'a nashtënë tubi hiu'u pë iurë guëdchini nguba'në lídchi', zúga'a nguiu ni listë. Nëdi'ill tsutë nguba'në lídchill.

40 Nu zac lë'ë të napë quë gac të listë purquë adë nápëdi'i të cuendë ca iurë guëdchinia stubi. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia iurë rni'i të runë faltë parë guëdchinia.

Muzë nabënë nu muzë mal
(Mt. 24.45-51)

41 Iurní guna'bë di'dzë Pedro lu më:

—¿Pë guní'il comparaciuni rë' lu grë mënë u guní'ilin sulë parë lë'ë na'a?

42 Guni'i më:

—¿Chu na muzë za'quë nu nasini guëquëll? Nall ziquë tubi mënë encargadë con lidchi shlámëll. Rnibë'a shlámëll guëmall grë dchi'ni, nu guëdë'ëll nagáu ra muzë iurë rga'a iurë rau rall.

43 Nalë rquitë ldu'u encargadë ni si talë quëhúnëll bien iurë guëdchini lamë shtënell.

44 Guldía rnia'a lu të, lë'ë lamë gúnëll nombrar lë'ë nguiu ni, guënbë'all grë nanapë lamë.

45 Perë si talë lë'ë nguiu rní'ill la'ni ldú'ull, adë guëdchínidi'i lamë lueguë, nu guëzublú nguiu ni sac zill ra muzë nu ra criadë con galné, perë lë'ëll raul, ruu'll, rzuu'dchill.

46 Guëdchini lamë shtënell mërë iurë adë quëbézëdi'ill lë'ë lamë. Guëabré lamë de repëntë iurë adë quëhúnëdi'i nguiu ni bien. Lë'ë lamë gúnëll cashtigu lë'ëll nu guënbë'a lamë gátill nu tsall lugar catë nanú ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

47 'Lë'ë muzë naguc bë'a pë rac shtu'u lamë gúnëll perë adë bënëdi'ill cumplir, adë bënëdi'ill preparar, guëdë'ë lamë zihani galné guëc muzë ni.

48 Perë lë'ë muzë nadë guc bë'adi'i pë rac shtu'u lamë gúnëll, nu bënë muzë lo quë narunë tucarë cashtigu, guëdë'ë lamë du'psë galné guëc muzë ni. Si talë bënë'ë Dios zihani lli guëc nguiu, nall responsablë lu më gúnëll bien con ra cusë ni. Lë'ë nguiu nabënë recibir pë shtë mënë, nall

responsablè nu mènè guëna'bè rall más de nguiu ni.

*Por shti'dzë më nanú divisioni
(Mt. 10.34-36)*

⁴⁹ 'Be'dë guëdchinia parë gac cashtigu mènè shtë guë'dchiliu lu gui'i. Nalë rac shtua'a de quë subluhin.

⁵⁰ Napë quë guëtiá'ahia lu galërzac zi, ziquë rtia'a mènè nguiu la'ni nisë parë chubë nisë nguiu. Nahia ziquë mènè narlullë hashtë tsalú gac cumplirin.

⁵¹ ¿Gu llua'a të be'dë guëdchinia parë cuedchí ldu'u mènè con sa' rall? Aquëdi'i. Lëdë znídi'i. Be'dë guëdchinia parë gac divididë ra mènè.

⁵² Dizdë iurne' gac divididë famili; tsunë mènè guëru'u rall favurë de na. Mizmë famili guëru'u chupë mènè cuntrë de na.

⁵³ Shtadë llguë'në rldënú rall cuntrë shíni'. Llgüë'në na cuntrë shtadë llguë'në. Shni'a na cuntrë shtsa'pi'. Shtsa'pë na cuntrë shní'ai'. Suëgrë rldënú lí'llill. Lli'lli na cuntrë suëgrëll.

*Gulë guc bë'a sëni shtë tiempë ne'
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)*

⁵⁴ Nu zac guni'i Jesús lu ra mènè zihani: —Iurë rna të shcahi nagasë nezë guetë, rni'i të: “Hia mërë guëdchini guiu”. Lueguë rlaguë guiu.

⁵⁵ Si ze'dë mbë nezë sur, rni'i të: “Ze'dë galna'i”. Nu lueguë rac na'i.

⁵⁶ Na të falsë, nanë të sëni nananú lu guë'dchiliu nu ra sëni nananú gube'e. ¿Pëzielú rac bë'adi'i të pë runë cuntienë lo quë naquëhac iurne'?

*Bë'në règlë asuntë con contrari shtë'nël
(Mt. 5.25-26)*

⁵⁷ 'Gulë bë'në llgabë cadë tubi të lo quë naza'quë lu Dios.

⁵⁸ Por ejemplë, si talë tubi mènè runë demandë lë'ël lu gobiernë, antsë guëdchínil lu autoridá, bë'në règlë con contrari shtë'nël parë guëa'në en paz. Si adë rúnëdi'il zni, lë'ë contrari shtë'nël gúnëll demandë lë'ël lu juësi. Lë'ë juësi gúnëll intriegu lë'ël lu suldadë. Lë'ë suldadë tsagsa'në rall lë'ël lachigui'bë.

⁵⁹ Guldía, adë guëru'udi'il hashtë quíllil grë centavë nanazë'bil.

13

Rqui'ni guëabré ldu'u të lu Dios

¹ Nianá biadi'dzë Jesús di'dzë rë', bëru'u bëldá nguiu naguni'i lu Jesús mal nabë'në Pilato, purquë Pilato gudini bëldá mènè shtë Galilea la'ni iádu'u ru'bë. Rënë shtë ra nguiu ni guc mescladë con rënë shtë ma nabë'në ra më israelitë ofrecëre ziquë ofrendë lu Dios.

² Jesús guni'i lu rall:

—¿Pë llgabë quëhunë të ne'? Ra mènè nabë'në sufrir zni, adë nápëdi'i rall más duldë quë los de más sa' rall.

³ Rnia'a lu të, si talë adë guëabré ldu'u të con Dios, zac guënititi të catë nídi'i fin.

⁴ ¿Pë llua'a të ra che'ñi bi tsunë nguiu naguti iurë gulaguë tubi hiu'u guia'a guëc rall, na rai' más më duldë quë grë ra mènè naquërelde Jerusalén dzë ni? Guti rai', bë'në lu' shtë Siloé.

⁵ Rnia'a lu të, lëdë znídi'i. Si talë adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të lu Dios, zac lë'ë të guënititi të catë nídi'i fin.

Comparaciuni shtë hiaguë nanápëdi'i nashi

⁶ Iurní guni'i më comparaciuni rë':

—Tubi nguiu bëcabní tubi hiaguë higu entrë ra hiaguë uvë. Gudëdë izë. Guaglli'i nguiu nashi shtë hiaguë higu perë pë bédzélëdi'll.

⁷ Iurní guní'll lu naquëhapë ra plantë: “Guná, tsunë izë be'dë guëllihia nashi shtë hiaguë higu perë ni tubi nashi bédzélëdia'a. Bëchuguë hiaguë ni. ¿Pëzielú quëhunë hiaguë cupar lugar lu shlatë?”

⁸ Perë nguiu naquëhapë ra plantë guni'i: “Dadë, bësëa'në hiaguë ni stubi izë. Tsagldë'a guiu'u nu guëtiá'ahia bonë guëa' hiaguë parë guëne'e hiaguë nashi.

⁹ Guëbéza'a stubi izë, si talë adë guënë'edi'in nashi, gunibë'a, guëchúgahin iurní.”

Jesús bënëac tubi na'a nabëlecu tēchi'

¹⁰ Tubi dzë narzi'i ldu'u mènè, Jesús caglua'a ra mènè la'ni iádu'u shtë ra më israelitë.

¹¹ Ndë nanú tubi na'a narac llua'u che'ñi bi tsunë izë. Bëlecu tēchi', bë'në mëdzabë mal. Adë bë'në na'a gan guzuldu.

¹² Iurë guná Jesús lu na'a ni, guna'bë më lë'ël nu guni'i më:

—Lë'ël, hia bëáquël; nal librë galguidzë shtënël.

¹³ Bëdchi'bë më guia'a më guëc na'a. Gualdill. Guzublú guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.

¹⁴ Perë lë'ë jëfë shtë iádu'u bëldënull Jesús purquë bënëac më lë'ë na'a dzë narzi'i ldu'u mënë. Guni'i jëfë lu ra mënë:

—Shu'pë dzë nanú gunë mënë dchi'ni. Guëdchini ra mënë narac ll'u'u entrë la'ni lmalë, lédëdi'i dzë descansë guëac rall.

¹⁵ Iurní guni'i Dadë Jesús lull:

—Na të mënë falsë. Cadë tubi të nanapë burrë u tubi ngunë, rsha'quë të ma nu ria'anú të ma, gu ma nisë. Grë ra dzë quëhunë të zni.

¹⁶ Guná lu na'a rë', nall llëbni Abraham. Che'ñi bi tsunë izë rac llú'ull; quëdull por pudërë shtë Satanás. ¿Pë rní'íl; guëshaca lë'ëll lu galguidzë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹⁷ Iurë guni'i Jesús di'dzë rë', grë ra mënë narunë cuntrë lë'ë më, rtu lu rall. Los de más mënë bëquitë ldu'u rall iurë guná rall cusë ru'bë nabë'në Jesús.

*Comparaciuni shtë bë'dchi bi'chi
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)*

¹⁸ Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guërë'tsë di'dzë de quë guëlladchi na Dios parë guëni'bë'ai' mieti? ¿Pë guënia'a lu të, të gac bë'a të?

¹⁹ Manërë narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bë'dchi bi'chi. Gudishi nguü bë'dchi ni. Gualdani bë'dchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bëdchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

*Comparaciuni shtë levadurë
(Mt. 13.33)*

²⁰ Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të gac bë'a të manërë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

²¹ Nahin ziquë levadurë nabëdchi'bë tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

*Tubi puertë nade'e
(Mt. 7.13-14, 21-23)*

²² Guagla'guë guzë më nezë parë Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzë më.

²³ Guzac tubi mënë guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

²⁴ —Gulë guni'i ldu'u të parë tsutë të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsutë rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan.

²⁵ Gaquin ziquë nashtënë hiu'u. Në'au puertë shtë hiu'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bësha'lë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguü ni guëni'i lu të: “Adë runguë bë'adia'a chu na të”.

²⁶ Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lë'ël; bii'nú na'a lë'ël. Bëlua'al lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a.”

²⁷ Iurní nguü ni guëquëbill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdë'ëdia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.”

²⁸ Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë guëbi'a të lu grë ra nabadi'dzë shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë të adë tsutëdi'i të. Guëa'në të fuërë.

²⁹ Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë nortë nu nezë sur. Guëzubë rall; gau rall lu gube'e catë rnibë'a Dios.

³⁰ Guná, bëldá mënë nalasáquëdi'i lu guë'dchiliu iurne', lasac rall lu Dios iurní; nu bëldá mënë naná më ru'bë ne', adë gáquëdi'i rall më ru'bë iurní.

*Bi'ni Jesús guëc Jerusalén
(Mt. 23.37-39)*

³¹ Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rë', bëdchini bëldá fariseo lu Jesús. Guni'i rall lu më:

—Bëru'u de ndë'ë purquë Herodes rac shtu'u quínill lë'ël.

³² Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guëquëll parë guësiguëll. Gulë guagni'i lull: “Nedzë nu gli riagla'guë gunëaca ra narac ll'u'u. Guëgúa mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Perë tēchi gli guëzublulia shchi'nia.”

³³ Napë quë tsagla'ga shneza nedzë, gli, nu tēchi gli purquë nádi'in posiblë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi guë'dchi; sulamëntë Jerusalén gáti'.

³⁴ 'Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu të, rguini të ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëdë'e guë'e të ra narni'i shti'dzë Dios lu të. Zihani vueltë guc shtua'a niatëahia lë'e të ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë nëdi'i të guëdchini të lua.

³⁵ Rnia'a lu të, më Jerusalén, guëa'në të ziquë tubi hiu'u dachi. Gúnëdi'i Dios compa'ni lë'e të. Nu adë guënádi'i të lua hashtë dzë naguëni'i të: “Benditë na el quë nabëshe'ldë Dadë Dios lu guë'dchiliu. Bë'në ldai' më lë'i.” Zni guëni'i të.

14

Bënëac Jesús tubi nguui nagadzë gui'i

¹ Guzac tubi dzë descansë, guataunú më lidchi jëfë shtë ra fariseo. Los de más fariseo quë'lda'chi rall lë'e më.

² Guëlladchi më nanú tubi nguui narac llu'u nagadzë gui'i.

³ Jesús guna'bë di'dzë lu ra fariseo nu lu ra mësë shtë lëy:

—¿Pë rni'i të? ¿Gu runë providë lëy shtë Dios gunëáca'a ra narac llu'u dzë narzi'i ldu'u mënë?

⁴ Perë lë'e rall adë bëquëbidi'i rall. Iurní Jesús bia'a lë'e nguui tubi ladë; bënëac më lë'ëll. Guni'i më tsall con bien.

⁵ Lueguë guni'i më lu ra fariseo:

—Grë të si talë guëlaguë tubi ngunë u tubi burrë la'ni guërzú dzë descansë, lueguë tsaldú të ma. Ni tubi të adë guëbézëdi'i hashtë stubi dzë parë guëgú të ma.

⁶ Gúquëdi'i rall nihunë rall contëstë lu Jesús.

Ra invitadë lu sa'a

⁷ Guná Jesús lla na ra mënë invitadë lidchi fariseo, gudili rall mejurë lugar lu mellë iurë gudáu rall. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

⁸ —Iurë runë mënë invitar lë'ël lu sa'a, adë rzúbëdi'il lugar mejurë purquë si talë nanul lugar za'quë nu guëdchini stubi më más lasac quë lë'ël,

⁹ lë'e më nabë'në invitar guërupë të, guëní'll lul: “Bë'në favurë guasuldí; subë nguui rë' ndë'e catë zúbël”. Pues tsasúbël stubi lugar trasë perë blac rtu lul iurní.

¹⁰ Perë guná, si talë tsal lidchi mënë, guzúbël lugar humildë, iurní lë'e nguui

nabë'në invitar lë'ël, guë'nall catë zúbël. Guëní'll lul iurní: “Dadë, bë'në favurë guzubë lugar za'quë cula'ni ra më nalasac”. Zni nápël hunurë lu ra mënë nazubënú lu mellë.

¹¹ El quë narunë parë gáquëll më ru'bë, guëlaguëll con shtu, perë el quë nadë rúnëdi'i parë gáquëll më ru'bë, Dios gunë honrar lë'ëll.

¹² Iurní guni'i Jesús lu nabë'në invitar lë'e më gau më lídchill:

—Iurë quëhúnël invitar ra mënë të gau rall, guërudë dzë u gue'lë, adë rná'bëdi'il amigu shtë'nël, nilë shfamílil, nilë ra bëchil. Adë rná'bëdi'il vëcini ricu shtë'nël purquë lë'e rall despuësë gunë rall lo mizme con lë'ël, gaul lu mellë shtë'në rall;

¹³ sino quë iurë quëhúnël invitar ra mënë lídchil, guna'bë ra prubi. Guna'bë ra mancu, ra cujë, ra ciegu të gau rall lídchil.

¹⁴ Bë nápëdi'i rall të parë guëabrí quilli rall lë'ël. Guëquitë ldu'ul iurní; nu Dios quilli lë'ël dzë natsashtë ra shmënë më ladi ra tégulë.

Comparaciuni shtë cënë ru'bë

¹⁵ Tubi nazubënú Jesús lu mellë, iurë bínill di'dzë rë', guní'll:

—Dichusë grë ra natsutë gube'e catë Dios na Rëy, të súbël lu mellë, gaul.

¹⁶ Jesús guni'i lu nguui ni:

—Tubi nguui bë'në preparar guëdë'ëll tubi cumidë za'quë. Guná'bëll zihani mënë guëdchini të gau rall.

¹⁷ Bëga'a iurë hia listë na grë cusë. Iurní bëshe'ldë nguui ni tubi muzë naguagni'i lu ra invitadë: “Gulë gude'e lueguë. Hia nadchi'bë cumidë lu mellë gau të.”

¹⁸ Perë grë ra invitadë tubi por tubi bë'në rall dispensar. Primërë nguui guni'i: “Bë'në dispensar na. Guzía tubi ldë guiu'u, napë quë tsagnahia luhin.”

¹⁹ Stubi guni'i: “Guzía ga'i nezë ngunë. Mërë iurnë' gac prëbë ma nia zunë ma dchi'ni. Bë'në dispensar na.”

²⁰ Stubi guni'i: “Tampa bëtsë'ahia. ¿Llallë tsahia iurnë?”

²¹ Bëabrí muzë lidchi lamë ni. Guní'll lúhi' grë lo quë guni'i ra invitadë. Bëldë lamë ni. Guní'll lu muzë: “Gua lueguë nasesë lu nezë hashtë ra nezë bi'chi shtë

guë'dchi. Guaglli'i ra prubi, ra mancu, ra cujè, nu ra ciegu; gau rall.”

²² Gudëdë stu'pë tiempë bëabrí muzë. Guni'i muzë lu lamë: “Dadë, hia bëna lo quë naguní'íl perë todavía nanú lugar lu mellë”.

²³ Lë'ë lamë guní'ill: “Gua stubi; bë'në ruëguë lu mënë nazuga'a nezë lachi nu ra nananú caminë reali parë gue'dë guëzë rall lidcha. Gac zihani mënë hashtë tsúdi'i lugar lu mellë.

²⁴ Ni tubi naguna'ba primëre gáudi'i rall cumidë za'quë nabëna preparar.”

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús

²⁵ Zihani mënë guanaldë rall tëchi më. Bëdchigrë më; guná më tëchi më nu guni'i më lu rall:

²⁶ —El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gac shtú'ull na más quë shtádëll, más quë shní'all, más quë tsé'lëll, nu shínill, nu ra bëchill, nu zánëll. Napë quë rac shtú'ull na más quë prupi vidë shtënëll. Si talë rúnëdi'ill ni, nídi'i mudë gáquëll shmëna.

²⁷ Cualquier narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi dese shtënëll nu gáquëll dispuestë gátill por na.

²⁸ Cadë tubi de lë'ë të si talë rac shtú'ul guëzá'al tubi hiu'u ru'bë, primëre guëna'bë dí'dzël blac dumí runë costar parë tsalú dchi'ni. Iurní guëlabël dumí nanápël; gac bë'al si talë nanú sufsientë dumí.

²⁹ Si talë adë rúnëdi'íl llgabë bien, despuësë de guntsá'ul cimientë shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grë ra mënë naguëna lu cimientë, tsagla'guë gunë rall burnë lë'ël.

³⁰ Guëni'i rall iurní: “Nguiu rë' guzublú guëzá'all hiu'u perë nápëdi'ill dumí parë tsalú dchi'ni”.

³¹ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi rëy con chi'i mili suldadë rac shtu'u tsatíldill con stubi rëy. Primëre quëhúnëll llgabë si talë gúnëll gan con fuersë nanápëll lu rëy nanapë galdë mili suldadë.

³² Si talë rdë'ëll cuendë adë gúnëll gan, mientras zitu na rëy con galdë mili suldadë, guëshé'ldëll rsunë lu rëy parë gac en paz, parë tsalúdi'i tildi rall.

³³ Zni nahin con lë'ë të, el quë nadë rúnëdi'i renunci grë lo quë nanápëll, nídi'i mudë gáquëll shmëna.

Zedë nanápëdi'i sabor

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ 'Nabënë na zedë perë si guëniti zedë sabor, ¿lla gunë nguïu guëabrí sabor shtë zedë?

³⁵ Adë rlluí'idi'in, nilë parë guëc guïu'u ziquë bonë, ni parë stubi cusë. Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

15

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Mt. 18.10-14)

¹ Zihani mënë mal ziquë ra narunë cubrë impuestë nu ra pecadurë, be'dë bi'guë rall lu më parë guëquë diaguë rall shti'dzë më.

² Ra fariseo con mësë narlua'a lëy, guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall:

—Jesús na amigu shtënë ra pecadurë. Ria Jesús lidchi rall të gaul.

³ Iurní Jesús guni'i comparaciuni rë' lu ra contrari shtë më:

⁴ —Si talë nápël tubi gahiu'a lli'li perë guënítil tubsë ma, rséa'nël los de más ra ma lachi parë tsatítil lë'ë ma naguniti hashtë guëdzélël lë'ë ma.

⁵ Iurë guëdzélël lë'ë ma, quëdchíbël ma iénil nu nalë rquitë ldú'ul.

⁶ Iurë nanul lídchil, guëná'bël amigu nu vëcini shtënëll nu guëní'íl lu rall: “Bë'në compa'ni na tantë rquitë ldua'a purquë bëdzela lë'ë ma naguniti”.

⁷ Rnia'a lu të, na lëgrë lu gube'e iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con Dios, más lëgrë quë noventa y nueve mënë za'quë nanadë rquí'nidi'i guëabrí ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

⁸ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi na'a nápëll chi'i munedë bëdchichi nalasac. Si talë guënítil tubsë munedë, ¿pë gúnëll? Rquëguí'ill llni lintërnë. Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u. Rguílill bien hashtë guëdzélël dumí.

⁹ Iurë bëdzélël dumí, guëná'bëll vëcini nu amigu shtënëll; rní'ill: “Bë'në compa'ni na

purquë hia bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldua'a”.

¹⁰ Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabré ldu'ull con Dios.

Tubi sultërë nabëni lu shtádi'

¹¹ 'Guzac tubi nguiu napë chupë llgá'ni'.

¹² El quë namás nabi'chi guni'ill lu shtádëll: “Dadë, rac shtua'a guënë'el herenci narunë tucarë cahia”. Iurní gudi'dzë shtadë ra sultërë herenci shtëhi'. Bëdë'ë mënë ni entrë chupë llgá'ni'.

¹³ Gudëdë bëldá dzë, iurní lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'll herenci. Guná'zill nezë. Guall ladzë mënë zitu. Con dumí nanuá'all bé'nëll zihani duldë.

¹⁴ Hia bëga'a tiempë bëshí'nill dumí lu ra cusë mal. Iurní guna'zi tubi gubini lugar ni nu rldia'në nguiu ni.

¹⁵ Guagná'bëll dchi'ni lu nguiu naquërdë lugar ni. Shlámëll gunibë'a tsaguëpill guchi lachi, gau ma.

¹⁶ Bëdchini galërldia'në ldu'ull; guc shtú'ull gaul cumidë shtë ra guchi perë ni tubi mënë bëdë'edi'i nagaull.

¹⁷ Iurní bë'a llill. Guni'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na.

¹⁸ Guëabré lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios.

¹⁹ Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërela ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shtënëll.”

²⁰ Guna'zi nguiu ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll.

'Zitu nazë'dëll lídchill, guná shtádëll lull. Bëga'a ldu'u shtádëll lë'ëll. Bëdchini guëllu'në shtádëll lull. Bë'nëll recibir shínil con gustë. Gudëdchill shínil. Bëtsagrau'll shínil.

²¹ Nguiu ni guni'i lu shtádëll: “Dadë, bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios. Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërela ziquë shínil.”

²² Perë shtádëll guni'i lu ra muzë: “Nasësë guagli'i shabë zá'quëll, lo más mejurë, gacu shinia. Guagli'i tubi nigü parë guiá'all. Guagli'i sabadu parë guëquëhin guëa'll.

²³ Gulë quini ngunë nandchú të guëdáuha'a.

²⁴ Gac laní purquë rnia'a guti shinia perë bëabré nabani shinia. Bënítil perë hia bëdzéla'a lë'ëll.” Lueguë guzublú laní.

²⁵ 'Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë bëabrill lídchill, bínill musicuë nu cagui'i ra mënë.

²⁶ Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë dí'dzëll pë runë cuntienë laní.

²⁷ Guni'i muzë: “Bëchil bëabrill nabánill. Gunibë'a shtádëll guëdini na'a ngunë nandchú të guëdáuha'a. Bë'në shtádëll recibir bëchil con gustë; nabánill.”

²⁸ Iurní lë'ë llga'në mayurë bëdëll; nëdi'ill tsutëll la'ni hiu'u. Bëru'u shtádëll; guna'bë shtádëll lë'ëll; bé'ni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u.

²⁹ Perë guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna sirvë lul nu bëzu'bë diaga shtí'dzël perë nunquë bënë'edi'il pë cahia, ni siquierë tubsë chivë mitu'në parë gac laní con amigu shtëna.

³⁰ Perë iurne' bëabré shini ré'ël; bëshí'nill shtumil. Guagná'dëll zihani na'a mal. Nu lë'ël gunibë'al gati ma nandchú, gau të. Gac laní.”

³¹ Iurní guni'i shtádëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo quë nanapa nashtënëll.

³² Perë runë tucarë laní; gáca'a nalëgrë purquë bëchil gútil perë bëabrill nabánill. Bënítil perë iurne' bëdzéla'a lë'ëll stubi.”

16

Comparaciuni shtë muzë nabë'nëdi'i bien

¹ Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guc tubi nguiu ricu nabëdë'ë dchi'ni gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë lë'ë nguiu adë bé'nëdi'ill bien. Quëgnítil lo quë nanapë ricu.

² Lë'ë ricu guna'bë nguiu ni. Guni'i ricu: “¿Pë na verdá narni'i ra muzë? Bë'në intriegu cuendë dchi'ni nabë'nëll purquë hia adë gáquëll encargadë con shchi'nia.”

³ Iurní lë'ë nguiu bë'nëll llgabë: “¿Pë guna iurne'? Hiadë nahia encargadë con shchi'ni lamë. Rúnëdia'a gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua tsaldúa gu'në.

⁴ Guna stubi cusë parë gapa amigu ngunë recibir na lidchi rall iurë nápëdia'a dchi'ni.”

5 Iurní nguïu ni guná'bëll ra mënë nanaze'bi dumí lu lamë. Tubi rall por tubi rall bëdchini rall. Guna'bë di'dzë nguïu lu primërë nabëdchini: “¿Blac nazé'bil lu lamë?”

6 Bëquëbill: “Naze'bia tubi gahi'u'a barrili sëiti”. Iurní guni'i nguïu: “Ndë'ë na guichi pagaré shtënël; bëche'zin nu bëntsa'u stubi narni'i nazé'bil cincuenta barrili sëiti”.

7 Lu stubi mënë guni'ill: “¿Blac nazé'bil lu lamë?” Bëquëbill: “Naze'bia tubi gahi'u'a rmudi shtë trigu”. Iurní guni'i nguïu: “Ndë'ë na guichi pagaré shtënël; bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazé'bil lë'ësë ochenta rmudi shtë trigu”.

8 Lë'ë lamë guni'i lu nguïu mal: “Nasini guëquël. Bë'nël segurë vidë shtënël parë tiempë naze'dë.” Ra mënë shtë guë'dchiliu quëhunë rall galënasini con ra sa' rall más quë ra mënë naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

9 'Mënë runë rall gan dumí con zihani maldá, perë rnia'a lu të, gulë bë'në bien con dumí nanápël; ze'dë guëdchini dzë adë lasáquëdi'i dumí. Iurní gunë më recibir lë'ël lu gube'e catë nídi'i fin.

10 'El quë narunë cumplir con du'pë nanápëll, gúnëll cumplir si talë nápëll zihani cusë. El quë nadë rúnëdi'i bien con du'pë, también gúnëdi'ill bien con zihani cusë.

11 Si talë adë bë'nël bien con dumí naná mal, ¿chu guëne'e cá'al lo quë nanasac de verdá?

12 Si talë adë bë'nëdi'ill bien con cusë nanádi'i shtënël, ¿chu guëne'e lo quë narunë tucarë cá'al lu gube'e?

13 'Ni tubi mënë gáquëdi'i gúnëll sirvë chupë lamë. Rac shtú'ull tubsë lamë. Lu stubi lamë rúnëdi'ill cuendë. Rzu'bë diáguëll shti'dzë lamë, stubi lamë quëhúnëll desprëci. Nídi'i mudë gac shtú'ul Dios nu mizmë tiempë gac shtú'ul dumí.

14 Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall grë naguni'i Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë më.

15 Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të runë të parë rlua'a të naza'quë lu ra mënë. Rni'i të lo quë naquëhunë të naza'quin, perë Dios rna lla na ldu'u të. Lo quë narac shtu'u mënë gapë rall lu guë'dchiliu, nahin cusë narná zá'quëdi'i Dios.

Shti'dzë Dios napë pudërë parë siempre

16 'Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabi-adi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrituras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë iurne' na quëgnia'a diza'quë lu të, të parë tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Perë ra mënë nariutë lugar ni runë rall zihani esfuerse por tsuté rall.

17 'Más sencigi tsalú guë'dchiliu nu gube'e quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin. Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

Jesús bëlua'a lla na narlë tse'lë

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 'Si talë guësa'në nguïu tsé'li' nu guëtsë'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. Nu si talë stubi nguïu ca'a lë'ë na'a ni, quëhúnë nguïu ni duldë adulteri.

Nguïu ricu nu Lázaro

19 'Guc tubi nguïu ricu. Nácull con lari za'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu.

20 También gu' tubi prubi lë Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guë'dzu. Guzúbëll rua' puertë shtë ricu.

21 Lázaro guc shtú'ull nihau'll pedasë guetë nagulaguë guëa' mellë shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu bëdchini; bëlde'e mbecu lu guë'dzu ladi Lázaro.

22 Tubi dzë guti Lázaro. Bëdchini ra ianglë; bia'a rai' almë shtëhi' gube'e catë nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi ricu.

23 Ricu nanull lugar shtë cashtigu catë ria nanadë rialdídi'i ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham.

24 Fuertë guni'i ricu: “Dadë Abraham, bëga'a ldú'ul na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuënë shtënëll të parë ldaguë tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbidchi ldua'a. Quëhuna sufrir la'ni be'lë rë'.”

25 Iurní guni'i Abraham lu ricu: “Lë'ël, ¿gu rëagná ldú'ul lla guc vidë shtënël? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtëhi' guc prubi. Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu.

26 Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mënë nananú ndë'ë parë nga'li.”

²⁷ Iurní guni'i ricu: "Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha.

²⁸ Napa ga'i bëcha naquëreldë lidchi shtada; guini rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla na ra cusë të guídëdi'i rall ndë'ë lugar shtë cashtigu."

²⁹ Perë Abraham guni'i lu ricu: "Lë'ë ra bëchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëquë diaguë rall shti'dzë rai'".

³⁰ Guni'i ricu: "Dadë, si talë tubi natsashtë ladi ra tégulë, guëni'i' shti'dzë Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabré ldu'u rall lu Dios iurní."

³¹ Guni'i Abraham lu ricu: "Aquëdi'i. Si talë runë nadzë'ëdi'i rall mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, tampusë tsaldídi'i ldu'u rall shti'dzë natsashtë ladi ra tégulë."

17

Gulë gupë lë'ë të al mizme lë'ë të gúnëdi'i të duldë

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

¹ Jesús guni'i lu ra mënë narianaldë en-sañansë shtëhi':

—Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë të parë gunë të duldë, perë prubi nguiu el quë naquëhunë parë gunë mënë duldë.

² El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ñi nisëdu'u.

³ Gulë gupë mizme lë'ë të.

'Si talë bëchil gúnëll cuntrë lë'ëll, guni'i lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabré ldu'ull nezë za'quë, bë'në perdunë lë'ëll.

⁴ Si talë gúnëll mal cuntrë lë'ëll gadchi vultë tubi dzë nu gadchi vultë guëabré guëni'ill lull: "Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lë'ëll", napë quë gúnëll perdunë lë'ëll.

Pudërë nanapë el quë narialdí ldu'i Dios

⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús:

—Bë'në compa'ni lë'ë na'a të tsaldí ldu'u na'a lë'ëll más.

⁶ Guni'i Jesús:

—Si talë rialdí ldu'u të shti'dza sudu'pë, masiá du'pë ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac guëni'ill lu hiaguë sicómoro nazubë ndë'ë:

"Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabní mizme lë'ëll la'ñi nisëdu'u", si talë tsaldí ldu'ul Dios, lë'ë hiaguë guëzu'bë diaguin shti'dzëll.

Comparaciuni shtë narunë sirvë

⁷ 'Si talë napë të tubi muzë nabëabré lídchil; guaguënéll u guaguëpill ra ma lachi, iurë bëdchinill hiu'u adë guëni'idi'ill lull: "Gudëde gaul lueguë".

⁸ Aquëdi'i. Guëni'ill lull: "Bë'në preparar nagauha nu guatibi guiá'al; bë'në sirvë lu mellë gauha nu gua'. Despuësë gaul; gul."

⁹ Si lë'ë muzë quëhúnëll lo quë narnibë'al, adë guëni'idi'ill: "Dushquíllil".

¹⁰ Zni lë'ë të, despuësë de bë'në të cumprir grë lo quë narnibë'a Dios gunë mënë, gulë guni'i: "Na na'a muzë nalasáquëdi'i. Bëdë'në na'a sulamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në na'a."

Jesús bënëac chi'i narac ll'u galguidzë naru'dzë ládi'

¹¹ Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén. Gudëde më regiuni naná entrë Samaria nu Galilea.

¹² Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bëdza'guëllú më chi'i mënë narac ll'u galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall.

¹³ Fuertë guni'i rall:

—Jesús, Mësë, bëga'a ldu'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë na'a.

¹⁴ Jesús guná lu rall nu guni'i më:

—Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guënall lu të.

Iurní nianá zia'a rall, mizme iurní bëac rall.

¹⁵ Tubi de lë'ë rall iurë guná lla bëáquëll, bëabréll lu Jesús. Guni'ill fuertë, dushquíllil Dios por favurë nabë'në më.

¹⁶ Bëzullíbill lu Jesús hashtë bëdchini luquëll lu guiu'u. Bëdë'ëll graci lu më. Nguiu ni na më Samaria.

¹⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Chi'i nguiu narac ll'u bënëaca. ¿Gua rall?

¹⁸ Túbsëll bëabré, bëdë'ëll graci lu Dios. Nall de stubi naciuni.

¹⁹ Iurní guni'i më lu nguiu:

—Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquëll purquë rialdí ldu'ul na.

Guë'dchiliu antsë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús, guc guëdchini tiempë naguënbë'a Dios ziquë Rëy. Jesús repi:

—Iurë guëdchini tiempë naguënbë'a Dios, adë guëdchínidi'in con sëñi naguëná të.

²¹ Adë guëní'idi'i mënë: “Ndë'ë rnibë'a më ziquë Rëy”, u “Ndë rnibë'a më”; purquë hia ne' rnibë'a më bëldá mënë naquërelde entrë lë'ë të.

²² Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u të guëná të lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë guënádi'i të lua lueguë.

²³ Mënë guëni'i lu të: “Ndë'ë bëdchíni”, u “Ndë bëdchíni”. Adë tsagnádi'i të lë'ë rall. Adë rianáldëdi'i të tëchi rall,

²⁴ purquë ziquë rdchini nguzi'u; rlua'a llni dizdë ladë ldi hashtë guia'a ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

²⁵ Antsë gac ra cusë ni, guna sufrir galguti. Ra mënë tiempë ne' guëquë guia'a rall na.

²⁶ Ziquë bë'në mënë shtë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi.

²⁷ Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc laní shtë lliguë hashtë Noé guatë la'ni barcu ru'bë. Iurní bëdchini juici shtë nisë guëc rall. Grë mënë guti.

²⁸ Zni guc también tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall lidchi rall.

²⁹ Perë iurë Lot bëru'u ciudá Sodoma, gulaguë gui'i dzë ni. Gulaguë asufrë narie'qui dizdë gube'e nu grë mënë guti.

³⁰ Ziquë bë'në mënë tiempë shtë Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëná ra mënë lua.

³¹ 'Dzë ni si talë tubi de lë'ë të nanú guëc hiu'u, adë tsutëdi'il la'ni hiu'u parë guá'al lo quë nanápël. Si talë tubi de lë'ë të nanú të lachi dzë ni, adë guëabrídi'il parë guá'al cusë nanápël.

³² Gulë bëagná ldu'u të pë guc tse'lë Lot.

³³ El quë nanëdi'i guëne'e vidë shtënell por na, segurë guënitill vidë shtënell;

perë el quë naguënti vidë shtëni' por na, guëbánill parë siempër.

³⁴ 'Dzë naguëdchinia, nanú chupë mënë lu camë. Túbsëll guëna'bë Dios tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

³⁵ Chupë na'a caniu'u juntë. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

³⁶ Chupë nguiu nanú lachi. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

³⁷ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', guna'bë di'dzë rai':

—Dadë, ¿guc gac ra cusë ni?

Guni'i më tubi dichë:

—Iurë gac ra cusë ni, gac bë'a të segu-ramëntë, igual ziquë rac bë'a të rdëa ra bëchu catë naga'a naguti.

18

Comparaciuni shtë viudë nu juësi

¹ Jesús guni'i tubi comparaciuni parë gac bë'a shmënë më runë tucarë guadi'dzënú rall Dios guëdubi tiempë, de quë adë guëzalúdi'i rall pacënci parë guëna'bë rall lu Dios.

² Guni'i më:

—Guc tubi juësi naguquërelde guë'dchi. Adë gualdídi'i ldú'ull Dios nu adë bë'nëdi'ill rëspëti sa'll.

³ Mizmë guë'dchi guquërelde tubi viudë nanapë dishi'bi con stubi narunë cuntrë lë'ëll. Guagna'bë viudë lu juësi parë gac rëglë asuntë shtënell según lëy. Guni'i viudë: “Bë'në rëglë asuntë con contrari shtëna”. Zihani vüeltë guagná viudë lë'ë juësi.

⁴ Nëdi'i juësi gúnëll rëglë asuntë ni, perë despuësë bë'në juësi llgabë: “Adë rialdídi'i ldua'a Dios nu nápëdia'a rëspëti parë mënë,

⁵ perë viudë rë' riagla'guë guëná'bëll lua. Guna rëglë asuntë shtënell të adë tsalúdi'i pacënci shtëna tantë rbézëdi'i ridëll lua.”

⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë bédë'ë cuendë naguni'i juësi mal. Mucho más gunë Dios.

⁷ Gunë më juzguë ra contrari shtë mënë narialdí ldu'i Dios. Gunë më compa'ni ra nariagla'guë guëna'bë rall lu më dzë la gue'lë. Adë gac ldë'ë më parë gunë më lo quë narna'bë rall lu më.

⁸ Rnia'a lu të, iurë rga'a iurë adë gac ldë'ë më sino gunë më jushtici. Perë guëna'bë di'dza lu të, ç iurë guëabré nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nia'a zëdzéli' ra nari-aldí ldu'i Dios iurní?

Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë

⁹ Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra narunë llgabë nabënë na rall perë bënë rall desprëci sa' rall. Guni'i më:

¹⁰ —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bë. Túbill na më fariseo; stúbill na el quë narunë cubrë impuestë.

¹¹ Lë'ë fariseo guasuldill; guní'ill la'ni ldú'ull di'dzë rë': “Dadë gullanë, dushquíllil, rdë'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë. Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi na'a. Dushquíllil nádia'a ziquë nguiu ndë'ë narunë cubrë impuestë.

¹² Runa ayunë chupë vueltë la'ni llmalë. Rdë'a tubi por cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ca'a Dios.”

¹³ Perë lë'ë nguiu narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbí'adi'ill guia'a. Guni'ill: “Dadë, bëga'a ldú'ul na. Napa zihani duldë.”

¹⁴ Rnia'a lu të, lë'ë pecadurë bëabrill lídchill limpi. Bëzunë Dios almë shtënëll, lëdëdi'i lë'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, guëláguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lë'ëll.

Bë'në ldai' Jesús ra llguë'në (Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai' naganú lë'ë ra llguë'në lu Jesús.

¹⁶ Perë guni'i më; guna'bë më ra llguë'në: —Gulë bédë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë rcádi'i të guidë ra llguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra llguë'në.

¹⁷ Guldía rnia'a lu të; sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy të guëribë'a Dios lë'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë ldu'u llguë'në rnibë'a Dios lë'ëll, sulë nguiu ni guëbánill lugar catë na më Rëy.

Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús (Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Tubi nguiu narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Mësë za'quë, çpë rní'il guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

¹⁹ Guni'i Jesús lull:

—çPëzielú rní'il nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios.

²⁰ Bien nanël ra mandamientë: “Adë rquënúdi'il tse'lë mënë. Adë rguínidi'il sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë. Adë rní'idi'il bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádëll nu shní'al.”

²¹ Nguiu guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumplir dizdë nabi'cha.

²² Bini Jesús di'dzë rë' nu guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë. Bëtuu' grë cusë nanápël, bédë'ëin ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na të gáquël shmëna.

²³ Iurë lë'ë nguiu ni bini shti'dzë Jesús, bëá'nëll tristë purquë de verdá nall ricu.

²⁴ Guná Jesús lull; nalë bédchini tristë la'ni ldu'u më. Guni'i më:

—Naganë tubi nanapë zihani dumí, gúnëll recibir Dios ziquë rëy.

²⁵ Más sencigi tsuté tubi ma camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutéll catë rnibë'a Dios.

²⁶ Ra mënë nabini di'dzë ni, guna'bë di'dzë:

—Sí es quë ni, çchu gac salvar?

²⁷ Guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar mizme lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' parë ze'dë naldë na'a lë'ël.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësëa'në lídchi', shtádi', shní'ai' u bëchi', u tsé'li', u shíni' purquë rac shtú'ull guëribë'a Dios lë'ëll,

³⁰ gúnëll recibir zihani cusë más ne' la'ñi vidë shtëhi', nu guëquërdëll parë siemprë tubi vidë sin fin con Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti' (Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Guna'bë Jesús ra poshtë tubi ladë. Guni'i më lu rai'!

—Iurne' guziá hia'a Jerusalén. Gac cumplir grë lo quë nabëquë'ë ra nabí-adi'dzë shti'dzë Dios de na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

³² Gunë ra mënë intriegu na lu guia'a shtë mënë nanádi'i më israelitë. Gunë rall burnë; guëni'i guidzë rall na. Guëchi'bë shënë rall lua.

³³ Guëne'e rall galné na, despuësë gatia. Perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tëgulë.

³⁴ Ra poshtë adë guasëdi'i rai' shti'dzë më, nacahin parë lë'ë rai'. Adë bédë'ëdi'i rai' cuendë pë runë cuntienë shti'dzë më.

*Bënëac Jesús tubi ciegu, më Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)*

³⁵ Guabi'guë rai' guë'dchi Jericó. Nanú tubi ciegu nazubë lu nezë. Cagná'bëll gu'në.

³⁶ Bini ciegu gudëdë zihani mënë. Guna'bë di'dzë ciegu pë quëhac.

³⁷ Guni'i mënë: “Jesús nazareno ziazúhi' nezë”.

³⁸ Iurní ciegu fuertë guni'i:

—Jesús, llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

³⁹ Ra mënë nazia'a delantë, guni'i rall guëc ciegu parë guëac dchi ciegu perë másru'u guni'i ciegu. Fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁰ Iurní Jesús guzudchí. Gunibë'a më tsaglli'i rai' lë'ë ciegu. Bëdchini ciegu lu më. Guni'i më lull:

⁴¹ —¿Pë rac shtú'ul guna?

Repi ciegu:

—Rac shtua'a, Dadë, guënë'el slua.

⁴² Guni'i më:

—Nia. Bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

⁴³ Mizmë iurní bëac ciegu. Guanáldëll lë'ë Jesús. Bédë'ëll graci lu Dios. Grë ra mënë guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios, purquë guná rall pë bë'në Jesús.

19

Jesús nu Zaqueo

¹ Iurní Jesús guatë guë'dchi Jericó. Mërë guëru'u më guë'dchi.

² Ladi guë'dchi ni guc tubi ricu lë Zaqueo. Nall jëfë narunë cubrë impuestë.

³ Guc shtu'u Zaqueo guë'nall lu Jesús perë gúnëdi'ill gan tantë zihani mënë gudëdë, nu nadupë shcuerpë Zaqueo.

⁴ Iurní Zaqueo bëllu'në delantë. Güë'pill ladi tubi hiaguë sicómoro parë guë'nall lu më. Hiaguë ni zubi cula'ni nezë catë ze'dë Jesús.

⁵ Bëdchini më lugar ni; guná më lu Zaqueo. Guni'i më lull:

—Zaqueo, bietë nasesë. Napë quë guënë'el pusadë lídchil, guëana.

⁶ Lueguë bietë Zaqueo nasesë. Nalë bëquitë ldú'ull. Bë'nëll recibir Jesús lídchill.

⁷ Guná mënë guanú Jesús Zaqueo. Guagla'guë guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall Jesús gua visitë lidchi tubi pecadurë.

⁸ Iurní guasuldí Zaqueo. Guní'ill lu Dadë Jesús:

—Dadë, guërudë nanapa guëdë'ëhia ca'a ra nabënapëdi'i. Nu si talë bédchisúa dumí shtë mënë con bishi, guëabráa tapë vueltë más dumí ca'a rall.

⁹ Guni'i Jesús:

—Nedzë nasalvárëll. Salvaciuni bédchini lídchil. Nu lë'ël guc Abraham shtadë guë'lul.

¹⁰ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu parë quilia el quë nabëni parë gac salvárëll.

Comparaciuni shtë muzë nabë'në recibir dumí

¹¹ Riagla'guë rini ra mënë shti'dzë Jesús. Hia mërë guëdchini rai' ciudá Jerusalén. Nu quëhunë mënë llgabë runë faltë du'psë parë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy.

¹² Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu shini rëy; bërú'ull ládzëll. Ziá'all stubi naciuni parë gúnëll recibir pudërë ziquë rëy parë guëni'bë'all. Despuësë guëabrill ládzëll.

¹³ Antsë bërú'ull ládzëll, guná'bëll chi'i muzë naná encargadë shchi'nill. Bédë'ëll dumí lasac cadë tubi de lë'ë ra muzë. Guni'i shini rëy: “Gulë bë'në bien con dumí rë'. Gulë guzi'i; gulë bëtuu', hashtë guëabráa.” Iurní guziá'all.

¹⁴ Perë ra mënë naquërdë ladzë nguiu ni bédë rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: “Adë rac shtú'udi'i na'a gac nguiu rë' rëy shtë na'a”.

15 Perë nguïu ni bē'nēll recibir ziquē rēy shtë rall. Bēabbrill lādžēll. Guná'bēll ra muzē nabēca'a dumí tē guēná rēy bēldá bē'nē rall gan guēc dumí.

16 Primērē muzē bēdchini nu guní'ill lu rēy: “Dadē, shtumil ndē'ē con chi'i vueltē más shini dumí”.

17 Lē'ē rēy guni'i: “Bien bē'nēll con du'pē dumí. Iurní guēnehia pudērē guēnibē'al chi'i guē'dchi. Muzē za'quē nal.”

18 Stubi muzē bēdchini guní'ill: “Dadē, shtumil ndē'ē con ga'i vueltē más shini dumí”.

19 Guni'i rēy lull: “Guēnibē'al ga'i guē'dchi”.

20 Stubi muzē bēdchini nu guní'ill: “Dadē, ndē'ē lē'ē shtumil. Bēquētsa'uin tubi panitē.

21 Bēdzēba lē'ēll. Nal nguïu nargá'adi'i ldu'u mēnē. Rcá'al lo quē nabēdchí'bēdi'il nu rcá'al cusechē sin adē rcabnídí'il.”

22 Iurní guni'i rēy lull: “Nal mal. Con mizmē shtí'džēll guna juzguē lē'ēll. Guní'il nahia el quē nargá'adi'i ldu'u mēnē nu rcahia lo quē nabēdchí'bēdia'a nu rcahia catē rcabnídía'a.

23 ¿Pēzielú adē bēsēá'nēdi'il shtumía lu bancu parē gapa shini dumí iurē bēdchinia?”

24 Iurní guni'i rēy lu mēnē nazuga'a nga'li: “Gulē bēdchisú dumí shtë nguïu nabēquē'ē dumí panitē. Nu bēdē'ēin ca'a nabē'nē gan chi'i tantē dumí.”

25 Guni'i ra mēnē: “Dadē, hia nápēll chi'i dumí”.

26 Lē'ē rēy guni'i: “Rnia'a lu tē, el quē nanapē, gúnēll recibir más perē el quē nabēnápēdi'i, guēdchisú lē'ē du'pē nanápēll.

27 Perē lē'ē ra enemigu shtëna ra nanēdi'i guēnibē'ahia lē'ē rall, gulē tsagli'i lē'ē rall ndē'ē. Gulē quini lē'ē rall lua.”

Jesús guatē ciudá Jerusalén; dchí'bi' tēchi burrē

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Despuēsē de guni'i Jesús di'džē rē', guagla'guē ziaždchini mē parē Jerusalén.

29 Bēdchini mē guē'dchi Betfagé nu Betania nanaquē lu lumē catē nanú zihani hiaguē olivo. Bēshe'ldē mē shini gusē'dē mē;

30 guni'i mē lu rai':

—Gulē gua guē'dchi naná guēlladchi. Iurē guēdchini tē, guēná tē lu tubi burrē. Quēdú ma. Lē'ē burrē ni la'di chu quibēdi'i tēchi ma. Gulē bēsha'quē ma nu gude'enú ma ndē'ē.

31 Si talē guēna'bē di'džē mēnē pē gunē tē burrē, gulē guni'i lull: “Lē'ē Dadē Jesús rqui'ni lē'ē ma”.

32 Gua ra shini gusē'dē mē. Bēdzēllē rai' burrē igual cumē zíquēsē guni'i mē lu rai'.

33 Iurē bēsha'quē rai' burrē, nashtënē burrē guna'bē dí'džēll:

—¿Pēzielú bēsha'quē tē shpurra?

34 Bēquebi rai':

—Purquē Dadē Jesús rqui'ni lē'ē ma.

35 Guanú rai' burrē lu Jesús. Bēdchi'bē rai' shabē rai' tēchi ma parē quibē Jesús tēchi ma.

36 Iurē lē'ē burrē ziazú lu nezē, gudishi mēnē shabē rall lu nezē catē ze'dē mē.

37 Bēdchini ra mēnē lumē shtë dani catē nezē rlaguetē. Grē ra narianaldē tēchi mē guzublú guēni'i rall llēru'bē na pudērē shtë Dios. Bē'nē rall alabar lē'ē mē por milagrē naguná rall.

38 Guni'i rall:

—Bē'nē ldai' Dios lē'ē Rēy ndē'ē, el quē naze'dē guēdchini por nombre shtë Dadē Dios. Llēru'bē na Dios nacabezē más guia'a lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

39 Iurní bēldá fariseo nananú ladi zihani mēnē guni'i rall lu Jesús:

—Mēsē, guni'i lu ra shmēnēll tē adē guēní'idi'i rall di'džē rē'.

40 Perē Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu tē, si talē ra mēnē guēac dchi, ra guē'ē rē' guērushtiá; guēni'i rahin di'džē rē'.

41 Iurē bēdchini mē guēlladchi Jerusalén, gubi'a mē lu ciudá. Bi'ni mē.

42 Guni'i mē:

—Mizmē lē'ē tē mē Jerusalén, rac shtua'a lē'ē tē niac bē'a tē nezē catē rbedchí ldu'u mieti con Dios, perē iurnē' nacahi slu tē parē tsasē tē ra cusē ni.

43 Guēdchini cusē durē guēc tē. Enemigu shtë tē guēzubē grē ladē shtë ciudá parē tildi rall. Guntsa'u rall tubi lu' alreduerē guēdubi guē'dchi, tsu guērru cuntrē lē'ē tē.

44 Guēcuē rall grē hiu'u shtë tē. Quini rall lē'ē tē hashtë nu shini tē gati rai'. Adē guēá'nēdi'i tubi guē'ē quibē guēc sa'

guë. Completamente tsaluhin; ziquë tubi hiu'u dachi guëa'nin purquë adë bédë'edi'i të cuendë iurë bënë më favurë parë lë'ë të gac salvar të.

Bësëllu'në Jesús mënë nacagtuu' la'ni iádu'u ru'bë

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Guzublú cagsëllú'ni' ra nacagtuu' la'ni iádu'u.

⁴⁶ Guni'i më lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzë Dios: “Íadu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios, perë lë'ë të bënë të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në”.

⁴⁷ Grë dzë bëlúa'a Jesús la'ni iádu'u. Ra bëshuzi narnibë'a más con ra mësë shtë lëy con los de más më naru'bë shtë guë'dchi, gudili rall formë lla gati më.

⁴⁸ Perë bédzëlëdi'i rall mudë niana'zi rall lë'ë më purquë grë ra mënë con ánimo rac shtu'u rall rquë diaguë rall pë guni'i më.

20

Jesús bëquebi pë derechë nápi' parë gúni' ra cusë rë'

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë. Quëglua'a më ra mënë shti'dzë Dios lla mudë tsuté rall shnezë Dios të gac salvar rall. Iurní bédchini ra bëshuzi narnibë'a más con mësë shtë lëy con më gushë narunë juzguë;

² guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nápël parë guëluá'al ra mënë? ¿Chu bënë'e permisi rúnël grë cusë nabë'nél?

³ Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtua'a guëni'i të lua.

⁴ ¿Chu bédë'ë derechë lë'ë Juan Bautista parë guëchu'bë nísi'; Dios u mënë? ¿Chu bëshë'ldë lë'i'?

⁵ Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'ë rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë guëni'i hia'a Dios bëshë'ldë lë'ë Juan, iurní guëni'ill lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shtí'dzi'?”

⁶ Si talë guëni'i hia'a mënë bëshë'ldë lë'ë Juan, iurní guëne'e guë'ë mënë lë'ë hia'a,

gátia'a purquë grë mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë Dios.

⁷ Por ni bëquebi rall lu Jesús de quë adë bédë'edi'i rall cuendë chu bëshë'ldë lë'ë Juan parë guëchu'bë nísi' ra mënë.

⁸ Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të rquëbidi'i të; nu na adë guëquëbidia'a chu bëshë'ldë na; chu bënë'e permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Guzublú guni'i më lu ra mënë comparaciuni rë':

—Guc tubi nguiu nabëcabní hiaguë uvë lachi. Despuësë bédë'ëll mëdi stubi mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë.

¹⁰ Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshë'ldëll tubi muzë; guëna'bë muzë partë narunë tucarë shlamëll. Perë ra mënë guna'zi rall lë'ë muzë. Bédë'ë rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'edi'i rall.

¹¹ Iurní bëshë'ldë shlamë rall stubi muzë, tsaglli'i muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i di'dzë dzabë lu muzë nu bédë'ë rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'edi'i rall.

¹² Lamë ni bëshë'ldë stubi muzë perë ra mënë gudini rall lë'ë muzë. Gulú rall lë'ë muzë tantë bédë rall.

¹³ 'Iurní guni'i lamë shtë guiu'u: “¿Pë guna iurne'? Guëshe'lda shinia narac shtua'a. Iurë guëna' ra mënë lúhi', tal vez gunë rall rëspëti shinia.”

¹⁴ Perë iurë guná ra mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i rall lu sa' rall: “Ndë'ë naguëca'a herenci. Cha dínia'a lë'ëll të iurní gáca'a nashtë guiu'u.”

¹⁵ Iurní gulú rall shini lamë lu guiu'u stubi ladë. Gudini rall lë'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pë gunë nashtë guiu'u con ra naquëhunë dchi'ni?

¹⁶ Mizmë lamë guëdchini parë quínill ra mënë mal, le'. Guëdë'ëll guiu'u ca'a stubi mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

¹⁷ Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua pë runë cuntienë nanaquë la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'ë:

Guë'ë nabëru'ldë ra albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë iádu'u ru'bë.

18 El quë narreldë guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll, parë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: "Gulë quilli impuestë"

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë lë'ë rall. Adë guná'zidi'i rall lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más mënë.

20 Iurní bëshe'ldë rall mënë naguaglda'chi lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësiguë rall lë'ë më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intriegu lë'ë më lu gobiernë rumanë.

21 Por ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nanë na'a rluá'al nu rní'il purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsutë mënë shnezë Dios.

22 Guni'i lu na'a, ¿pë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdíllidi'i hia'a impuestë?

23 Perë Jesús bédë'ë cuendë niasiguë rall lë'ë më. Guni'i':

24 —Gulë bëlúa'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naquë lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

25 Guni'i më iurní:

—Nia, por ni gulë bédë'ë ca'a rëy César lo quë nashtë César, nu gulë bédë'ë ca'a Dios lo quë nashtë Dios.

26 Adë bënë'ë ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bëdzëguë'ldu'u ra mënë ni; bënë'ë dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtë ra tégulë

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Iurní bëldá nguui religiosë saduceos, guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceos rni'i adë tsashtëdi'i tégulë ladi ra tégulë.

28 Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë si tubi nguui gati sin shíni', bëchi tégulë napë quë guëtsé'all tse'lë tégulë. Gapë rall shíni' parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë.

29 Guc gadchi bëchi. Primëre nguui bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shínill.

30 Segundë bëchi tégulë bëtsé'all con vidë perë gútil sin ni tubi shínill.

31 Tecëre bëchi tégulë bëtsé'all tse'lë tégulë. Nu gútil; pues hashtë shu'pë bëchi tégulë bëtsé'a rall tse'lë tégulë. Gúdi'i shini rai'.

32 Despuësë guti na'a ni.

33 Guni'i lu na'a, iurë tsashtë tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a cumë gadchi nguui gac tse'lë na'a ni?

34 Iurní Jesús bëquebi:

—Iurne' lu guë'dchiliu ra nguui, ra na'a, rtsë'a rall,

35 perë grë ra naguëdë'ë Dios permisi tsutë rall stubi guë'dchiliu nu tsashtë rai' ladi ra tégulë, adë guëtsé'adi'i rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'.

36 Nunquë gátidi'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë guashtë rai' ladi ra tégulë, guëbani rai' parë siempër.

37 Perë si talë rna'bë di'dzë të tsashtë ra tégulë ladi ra tégulë, gulë bédë'ë cuendë lo quë Moisés bëquë'ë la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. Bëquë'ë Moisés de quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai' parë tiempë dzë ni.

38 Grë shmënë Dios nabaní aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.

39 Iurní bëldá mësë shtë lëy guni'i rall:

—Mësë, bien bëquëbil lu rall.

40 Hia bëdzëbë rall guëna'bë di'dzë rall más lu Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Jesús guni'i lu rall:

—¿Llallë rni'i mënë Cristo na shini David?

42 purquë mizmë David guni'i la'ni librë nalë Salmos:

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

Guzubë ladë ldi shtëna

43 hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël.

⁴⁴ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë mizmë David rni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'i'?

Jesús gudildi' mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Iurë grë mënë caquë diaguë rall shti'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁶ —Gulë gupë cuidadë ra mësë shtë lëy. Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. Rdzelë rall guëzubë rall lugar mejurë la'ni iádu'u. Rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë.

⁴⁷ Perë rdchisú rall lidchi viudë, pero parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë. Rnia'a lu të gunë rall recibir más cashtigu dushë.

21

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi

(Mr. 12.41-44)

¹ La'ni iádu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a rall dumí la'ni cajë shtë ofrendë.

² Nu tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë centavë.

³ Guni'i më:

—Guldía, lë'ë viudë prubi bédë'ë más quë ra ricu.

⁴ Grë mënë bédë'ë nabë'në subrë perë na'a rë' bédë'll grë nanápëll, grë nasi'll gaul.

Guni'i më cue iádu'u ru'bë

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Ruadi'dzë mënë lla na iádu'u ru'bë. Blac chulë na ra guë'ë nu blac chulë na ra regalë nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iádu'u. Iurní Jesús guni'i:

⁶ —Guëdchini tiempë grë lo quë naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'ë quibë guëc sádi'in.

Sëñi antsë tsalú guë'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë sëñi nanú naguëlua'a guëlladchi na tiempë gac cumplir shti'dzël?

⁸ Guni'i Jesús:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të, adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. Zihani mënë guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall:

“Nahia Cristo”; u guëni'i rall: “Hia bëga'a iurë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu të, adë tsanárdëdi'i të tëchi shti'dzë rall.

⁹ Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy.

¹⁰ Guagla'guë guni'i më:

—Gac cumplir tubi naciuni tildi cuntrë stubi naciuni. Tubi gubernë tildi cuntrë stubi gubernë.

¹¹ Guëllú nadushë iurní. Guëdchini gubini dushë nu galguidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a cusë nadzë'bë nu sëñi ru'bë guëlua'a.

¹² 'Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë mënë cuntrë lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë të parë gunë rall juzguë lë'ë të la'ni iádu'u shtë të. Guëldaguë rall lë'ë të lachigui'bë. Gunë rall demandë lë'ë të lu gubernë nu lu rëy purquë na të shmëna.

¹³ Zni gunë të gan guëni'i të lu ra gubernë diza'quë shtëna.

¹⁴ Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të iurní,

¹⁵ purquë na guënehia di'dzë parë guëni'i të lu gubernë. Guna compa'ni lë'ë të hashtë enemigu shtë të guëac dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall cuntrë lë'ë të iurní.

¹⁶ Gunë mënë intriegu lë'ë të gati të, bëldá të. Shtadë të gúnëll intriegu lë'ë të. Bëchi të, shfamili të nu ra amigu shtë të gunë rall intriegu lë'ë të, gati të.

¹⁷ Grë mënë guëldënu rall lë'ë të purquë na të shmëna; rialdí ldu'u të na.

¹⁸ Perë pë gáquëdi'i të; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i.

¹⁹ Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të vidë nadë rialúdi'i parë siempër.

²⁰ Iurë guëná të lu suldadë grë ladë ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá.

²¹ El quë nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë lu dani. El quë nananú ciudá Jerusalén, guëru'u rall. El quë nananú lachi adë guëabridi'ill guë'dchi,

²² purquë ra dzë rë' na shtë cashtigu. Grë lo quë naescritë la'ni Sagradas Escrituras gac cumplirin.

²³ Prubi ra na'a nanua'a shíni' u ra na'a narca'a me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë

sufrir lu cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë tiempë ne'.

²⁴ Bëldá mënë gati rall lu guërru. Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë prësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra mënë zitu guëribë'a rall Jerusalén naná cue hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hiu'u dachi.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ 'Dzë ni guëlua'a sëñi lu gube'e con ngubidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu guë'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë nisëdu'u tantë rni'bi nisë.

²⁶ Iurní guëcahi mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë gube'e guëni'bi rahin shlugarin.

²⁷ Iurní guëná ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcahi. Guëdchininúa con zihani puderë nu llni.

²⁸ Iurë guëná të ra cusë guëzublú gac, gulë gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u të purquë hia mërë gunë më salvar lë'ë të.

²⁹ Guni'i më tubi comparaciuni:

—Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier stubi hiaguë.

³⁰ Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i.

³¹ Zni iurë guëná të ra cusë mal guëdchini, gulë gac bë'a të hia mërë guëdchini tiempë naguëribë'a Dios.

³² 'Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati ra mënë naquërelde tiempë ne'.

³³ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i shti'dza.

³⁴ 'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë të lugar gapë të vici. Adë rzuu'dchidi'i të. Adë ráquëdi'i ldu'u të por nagáu të purquë si talë quëhúnël ra cusë ni, adë gac bë'adi'i të naquëhac.

³⁵ Ziquë rldaguë lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë durë guëc ra mënë narëta' lu guë'dchiliu.

³⁶ Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios guëdubi iurë të gunë më compaño lë'ë të, guëru'u të ladi ra cusë dushë sin adë bë gáquëdi'i të. Gulë guëa'në nasini parë iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; tsasuldí të lua.

³⁷ Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos parë guëa'në më hashtë brëgue'lë.

³⁸ Grë mënë bédchini iádu'u tumpranë të guini rall shti'dzë më.

22

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë levadurë.

² Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús naga'chi purquë bédzëbë rall mënë.

³ Iurní Satanás guatë la'ni ldu'u Judas Iscariote, tubi poshtë shtë më entrë chi'bë chupë ra poshtë.

⁴ Guagni'i Judas lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu lë'ë më guia'a rall.

⁵ Bëquitë ldu'u rall; bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí ca'a Judas.

⁶ Bëa'në Judas de acuerdë nu gudílill mudë parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë nídi'i mënë.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Iurní bédchini dzë shtë laní, gudáu ra mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë bë'në tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu.

⁸ Iurní bëshë'ldë Jesús lë'ë Pedro nu Juan; guni'i më lu rai':

—Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.

⁹ Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë laní?

¹⁰ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guë'dchi. Iurë guëdchini të rua' guë'dchi, guëdza'guë'lú të tubi nguii nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. Gulë tsuté catë tsutëll.

¹¹ Gulë guni'i lu nashtënë hiu'u: “Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë lul; ¿ca na cuartë catë gáuhi' shtse shtë laní con poshtë shtëhi?”

¹² Iurní guëlua'a nashtë hiu'u tubi cuartë ru'bë segundë pisë. Arregladë nahin. Gulë bë'në preparar ndë pë cusë guëdáuha'a.

¹³ Gua Pedro nu Juan. Bëdzëlë rai' grë cusë ziquë guni'i më. Bë'në rai' preparar shtse shtë laní, gau rai'.

¹⁴ Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús guzubënúhi' lë'ë ra poshtë lu mellë.

¹⁵ Guni'i më lu rai':

—Con guëdubinú ldua'a rac shtua'a guëdáuha shtse shtë Pascu con lë'ë të antsë gatia,

¹⁶ purquë adë gáudia'a shtse shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grë lo quë narunë cuntienë shtse Pascu; gac cumplirin iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁷ Iurní guna'zi më tubi vasë shtë vini. Bëdë'ë më graci lu Dios nu guni'i më:

—Gulë gudi'dzë nu gulë bii' vini rë'.

¹⁸ Adë gua' vini stubi vueltë hashtë iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁹ Iurní guna'zi më guetështildi. Bëdë'ëi' graci lu Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a ra poshtë. Guni'i më:

—Ndë'ë lë'ë shcierpa naguna intriegu lu galguti parë gac salvar të. Gulë gau, nu gulë bësëagná ldu'u të galguti shtëna.

²⁰ Iurë gualú shtse, guna'zi më vasë shtë vini; bëdë'ë më graci, bëdë'ë më vasë ni guia'a ra poshtë nu guni'i më:

—Ndë'ë na tëtë cubi entrë lë'ë të nu Dios. Guëru'u shrëna parë lasac tëtë ni.

²¹ 'Perë guná, lë'ë nguii nagunë intriegu na, zubënull na lu mellë.

²² Nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu napë quë ziá'ai' nezë narunë tucarë según voluntá shtë Dios, perë prubi nguii nagunë intriegu na lu galguti.

²³ Iurní ra poshtë guna'bë di'dzë lu sa' rai', chull gunë intriegu lë'ë Jesús.

Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë

²⁴ Ra poshtë gudildi di'dzë chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'.

²⁵ Guni'i Jesús lu rai':

—Ra rëy shtë naciuni nalë nadushë rnibë'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mënë de quë na rall më za'quë.

²⁶ Perë entrë lë'ë të adë nazá'quëdi'i quëhunë të llgabë zni. El quë na más më ru'bë entrë lë'ë të, napë quë gáquëll ziquë na más nalasáquëdi'i. El quë narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui' ziquë el quë narunë sirvë lu sa'll.

²⁷ ¿Chu na más më naru'bë, el quë nazubë lu mellë gaull primërë, u el quë narunë sirvë lu mellë? El quë nazubë lu mellë, le'; perë na, nahia ziquë mënë narunë sirvë entrë lë'ë të.

²⁸ 'Lë'ë të rianú të na. Adë bësëá'nëdi'i të na sino bë'në të sufrir con na.

²⁹ Ziquë Shtada bëne'e pudërë guëribë'ahia ziquë Rëy, zni rnë'ehia pudërë ca'a të, guëribë'a të con pudërë.

³⁰ Guëzubë të lu trunë catë rnibë'ahia parë gunë të juzguë guëzá chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Nu guni'i Jesús lu Pedro:

—Moni, Moni, Satanás guna'bë permisi lu Dios, gúnëll prëbë lë'ël të ldáguëll lu duldë; gaquin ziquë rgu rnërë mënë llubë.

³² Perë bëna ruëguë lu Dios por lë'ël parë adë gúnëdi'i faltë fe parë tsaldí ldú'ul Dios. Rnia'a lul, despuësë ra prëbë, iurë guëabrí ldú'ul con Dios, bë'në compa'ni ra narialdí ldu'i diza'quë parë gac rall firmë lu shnezë Dios.

³³ Simón Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, adë guësëá'nëdia'a lë'ël. Guna compa'ni lë'ël hashtë lachigui'bë nu nilë hashtë gatia con lë'ël.

³⁴ Guni'i Jesús iurní:

—Bedë, antsë guëllidchí gay, gúnëll negar na tsunë vueltë. Guëní'il lu ra mënë adë guënédi'il na.

Mërë guëdchini dzë shtë sufrimientë

³⁵ Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu poshtë:

—Iurë bëshe'lda lë'ë të parë guëni'i të diza'quë lu ra mënë, adë nuá'adi'i të bulsë.

Adë nuá'adi'i të bëdu dumí, adë nuá'adi'i të sabadu. ¿Pë bë'në faltë lë'ë të iurní?

Bëquebi rai':

—Ni tubi cusë bë'nëdi'i faltë.

³⁶ Iurní guni'i më:

—Pues iurne' el quë nanapë bulsë, gua'ain. El quë nanapë bëdu dumí, guá'all dumí. El quë nadë nápëdi'i spadë, guëtuu'll manguë të sí'll tubi spadë.

³⁷ Rnia'a lu të, rqui'ni gac cumplir di'dzë rë' lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bë'në mënë tratë lë'i' cumë ziquë narguini mënë”. Vidë shtëna mërë tsaluhin. Runë faltë du'pë parë gac cumplir grë naná escritë de na.

³⁸ Iurní guni'i rai':

—Dadë, ndë'ë napë na'a chupë spadë.

Guni'i më:

—Hia na'.

Jesús gua Getsemaní të guëni'inúhi' Dios (Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Iurní guzia'a më. Gua më lu dani shtë Olivos ziquë bë'në më grë ra gue'lë. Ra shini gusë'dë më guanaldë rai' lë'ë më.

⁴⁰ Bëdchini rai' lu dani. Guni'i më lu rai':

—Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compañi lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

⁴¹ Iurní gua më lë'ësë më tubi distanci ziquë narlda'a nguiu tubi guë'ë. Bëzullibi më. Iurní biadi'dzënú më Dios, Shtadë më.

⁴² Guni'i më:

—Dadë, bëlá lë'ë na lu sufrimientë rë' si talë na voluntá shtë'nël, perë bë'në lo quë narac shtú'ul lédëdi'i lo quë narac shtua'a.

⁴³ Iurní bédchini tubi ianglë shtë gube'e. Bëdë'ë ianglë fuersë parë lë'ë më.

⁴⁴ Más fuertë bë'në më sufrir, se entiede, sufrimientë ldu'u më. Guni'inú më Dios con más di'dzë. Rdzu nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë shtë rënë narlaguë lu guiu'u.

⁴⁵ Iurní gualú biadi'dzënú më Dios, bëabrí më catë nanú ra poshtë. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai', tantë bédzaguë rai' purquë nalë riá ldu'u rai'.

⁴⁶ Guni'i më lu rai':

—¿Pëzielú naga'si të? Gulë guashtë nga'li. Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compañi lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

Guna'zi ra mënë Jesús ziquë prësi (Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá cagni'i më, bédchini zihani mënë. Judas, tubi poshtë shtë më, nall cabësë shtë ra mënë. Guabi'guë Judas lu Jesús parë guëtsagraua'll lë'ë më.

⁴⁸ Guni'i më lu Judas:

—Judë, ¿pë con tubi dchidu gúnël intriegu na? nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁴⁹ Ra mënë nanaldë Jesús guná rai' pë quëhac. Guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿zédildi na'a con spadë nadia'a na'a?

⁵⁰ Tubi de lë'ë rai' gulull spadë. Bëchúguëll diaguë ldi shtë muzë. Muzë ni bë'në sirvë lu narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

⁵¹ Guni'i Jesús:

—Hia na'. Adë tíldidi'i të.

Iurní Jesús bëga'ldë diaguë muzë. Bënëac më lë'ëll.

⁵² Iurní guni'i' lu ra jëfë shtë bëshuzi con mënë naquëhapë iádu'u ru'bë; guni'i më lu më gushë nabédchini të guëna'zi rall lë'ë më:

—¿Pëzielú bédchini të con spadë nu higuë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në?

⁵³ Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë hia bëga'a iurë según voluntá shtë Dios; gunë të narac shtu'u të, nu bëga'a iurë parë gac cumplir grë lo quë narnibë'a lu nacahi, gúnëll cuntrë na.

Pedro bë'në negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Iurní ra mënë guna'zi lë'ë Jesús prësi. Guanú rall lë'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi. Perë guanaldë Pedro zitu.

⁵⁵ Ra mënë bëcue'e rall gui'i rualdëa' lidchi bëshuzi. Rac naldë iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i nu Pedro guzubënúhi' lë'ë rall.

⁵⁶ Iurní tubi criadë guná lu Pedro, guzúbi' guëlladchi rua' gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu guní'ill:

—Nguiu rë' na shmënë Jesús.

⁵⁷ Perë Pedro bë'në negar, guní'i':

—Guënëdia'a nguiu ni'i.

⁵⁸ Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mënë guná lu Pedro nu guní'ill:

—Nu lë'ël nal shmënë Jesús.

Perë Pedro guni'i:

—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.

⁵⁹ Tubi iurë gudëdë. Stubi mënë guni'iru'ull:

—Na verdá, nguiu rë' nall shmënë Jesús purquë nu nall më Galilea.

⁶⁰ Iurní guni'i Pedro:

—Lë'ël adë guënëdia'a pë quëadí'dzël.

Nianá quëadí'dzë Pedro, bëllidchí gay.

⁶¹ Iurní Jesús bédchigrë lúhi'. Gubí'ai' lu Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i më lull: “Antsë guëllidchí gay nedzë, guëni'il lu mënë tsunë vultë adë guënëdi'il na”.

⁶² Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë, nalé bí'ni'.

Bë'në mënë burnë Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ra nguiu narna'zi Jesús guzublú bë'në rall burnë. Bëdë'ë rall galné lë'i'.

⁶⁴ Bësë'au rall lúhi' nu guni'i rall:

—¿Chu bëne'e galné lë'ël? Guni'i por pudërë shtë Dios, ¿chu lëa?

⁶⁵ Zihani cusë mal guni'i rall lu më. Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con di'dzë dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gubernë shtë bëshuzi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Hia brëgue'lë bédëa më gushë shtë naciuni Israel con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta Suprema, mënë narunë juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i ra mënë ni lu Jesús:

⁶⁷ —Guni'i lu na'a si talë nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

Guni'i Jesús lu rall:

—Si guënia'a lu të nahia Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të na.

⁶⁸ Si talë guëna'bë di'dza lu të, guëquëbidi'i të lu shti'dza.

⁶⁹ Dizdë ne' lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëzúbi' ladë ldi shtë Dios pudërusë.

⁷⁰ Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë lë'ël nal tubsë shini Dios?

Guni'i më lu rall:

—Guldía nahia tubsë shini Dios. Mizmë lë'ë të guni'i të di'dzë ni.

⁷¹ Iurní guni'i rall:

—Bini hia'a di'dzë naguni'ill. ¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu?

23

Gua'a rall Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a rall lë'ë më lu Pilato.

² Guzublú guëni'i rall; quëdchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:

—Bëdzëlë na'a nguiu rë'; rtsátsull ra mënë cuntrë gubernë. Rní'ill rúnëdi'i tuçarë guëdilli na'a impuestë ca'a gubernë rumanë. Nu rní'ill mizmë lë'ël na Cristo, tubi rëy nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pilato:

—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë?

Jesús guni'i:

—Mizmë lë'ël guni'il di'dzë rë'.

⁴ Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:

—Bëdzëlëdia'a cusë mal nabë'në nguiu rë'.

⁵ Perë guni'iru'u rall más fuertë:

—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shti'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gubernë rumanë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

⁶ Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë dí'dzëll si na Jesús më Galilea.

⁷ Guni'i mënë quë sí, iurní bëshe'ldë Pilato lë'ë Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac rëglë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni.

⁸ Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë guc shtu'u Herodes guënnall lu Jesús. Guni'i mënë pë bë'në Jesús, nu Herodes guc shtu'ull guënnall tubi milagrë naquëhunë më.

⁹ Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guni'idi'i'.

¹⁰ Tambiën zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús.

¹¹ Iurní Herodes con ra suldadë shtënnëll bë'në rall burnë lë'ë më. Cumë burnë

bëgacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë bëshe'ldë Herodes lë'ë Jesús, guëabré më lu Pilato.

¹² Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

¹³ Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë.

¹⁴ Guni'i Pilato lu rall:

—Lë'ë të be'dënú të lë'ë nguui rë'. Guni'i të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bëdzélëdia'a cusë mal nabë'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'ill ni tubi delitë.

¹⁵ Nu Herodes bëdzélëdi'ill cusë mal purquë bëdchigrë Herodes lë'ëll ndë'ë. Adë bë'nëdi'ill ni tubi mal parë gátill.

¹⁶ Guë nibë'ahia tsanull galné, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

¹⁷ Pilato napë custumbrë guëdë'ëll libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mënë gapë libertá.

¹⁸ Perë guagla'guë guni'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall:

—Gati nguui rë'. Bëdë'ë libertá parë Barrabás.

¹⁹ Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cuntrë gobiernë rumanë. Nu gudínill mënë la'ni ciudá.

²⁰ Pilato guc shtú'ull guëdë'ëll libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mënë,

²¹ perë más fuertë guni'i rall:

—Gati nguui rë' lu cruz. Gátill; gátill.

²² Stubi vueltë guni'i Pilato lu ra mënë:

—¿Pë mal bë'nëll? Gulë guni'i lua. Bëdzélëdia'a cusë mal parë gátill. Guna cashtigu con galné lë'ëll, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

²³ Perë más ruidë bë'në rall. Gurushtiá rall. Guna'bëru'u rall galguti parë lë'ë më. Guni'i rall fuertë hashtë bë'në rall gan.

²⁴ Pilato bëdë'ë ordë gac narac shtu'u rall; gati Jesús lu cruz.

²⁵ Bëdë'ë Pilato libertá Barrabás naná culpablë de galguti shtë mënë nu bë'nëll cuntrë gobiernë rumanë. Zni guna'bë ra mënë. Bë'në Pilato intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati më, gudëdë tubi nguui lë Simón, më guë'dchi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë guna'zi lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë tëchi më.

²⁷ Zihani mënë con zihani na'a guanaldë rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u rall. Gurushtiá rall.

²⁸ Perë Jesús bëdchigrë lúhi', guná më lu rall; guni'i më:

—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bí'nidi'i të por na, más bien gulë bi'ni por mizmë lë'ë të nu por shini të.

²⁹ Guëdchini tiempë guëni'i mënë: “Dichusë ra na'a nariúdi'i shíni'. Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i, nu adë rcá'adi'i me'dë.”

Nu guni'i më:

³⁰ —Dzë ni ra mënë guëzublú guëni'i rall lu dani: “Gulaguë guëc na'a”. Guëni'i rall lu lumë: “Bëca'chi lë'ë na'a”.

³¹ Si talë gunë mënë cuntrë na, nahia ziquë hiaguë nanabani; nápëdia'a duldë, gunë rall másru'u cusë mal cuntrë lë'ë të, na të ziquë hiaguë bidchi, napë të zihani duldë.

³² También gua'a ra suldadë chupë nguba'në, gatinú rall Jesús.

³³ Iurní bëdchini rall lugar nalë Calavera. Bë'në rall crucificar lë'ë më. Bë'në rall crucificar lë'ë chupë nguba'në, túbill ladë ldi më, stúbill ladë rubësë.

³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—Dadë, bë'në perdunë lë'ë ra mënë. Adë riasëdi'i rall pë quëhunë rall.

Nu ra suldadë gudchitë rall guë'ë dado parë gudi'dzë rall shabë më.

³⁵ Ra mënë zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushë shtë iádu'u bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Bë'nëll salvar pecadurë. Iurne' guená hia'a nia'a zúnëll salvar mizmë lë'ëll si talë nall Cristo, el quë nagudili Dios.

³⁶ Ra suldadë bë'në rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bë'në rall ofrecëre vini hi' të gu më.

³⁷ Guni'i rall:

—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel, bë'në salvar mizmë lë'ëll.

38 Nanú tubi letrërë naquë guëc cruz narni'i: "Ndë'e na Rëy shtë më israelitë".

39 Tubi nguba'në nanaquë lu cruz, gurushtiall guëc më; guni'ill:

—Si talë rni'il nal Cristo, bë'në salvar mizmë lë'ël nu bë'në salvar lë'ë na'a.

40 Perë stubi nguii mal guni'i guëc sa'll:

—¿Pë adë rdzëbëdi'il Dios? Bëne'e mënë ordë gátia'a ziquë lë'ë më rë'.

41 PUES lë'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá nabëdë'na'a, perë nguii rë' adë bë'nëdi'i' mal parë quëhi' ndë'e.

42 Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:

—Dadë Jesús, bë'sëagná ldu'ul na iurë gúnël recibir pudërë parë guëni'bë'al.

43 Jesús guni'i:

—Guldía na rnia'a lul, nedzë sënáldël na gube'e.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'.

45 Nacahi ngubidzë nu lari cortinë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë ldëhin.

46 Guni'i Jesús fuertë:

—Dadë, guna intriegu almë shtëna guiá'al.

Gualú di'dzë ni, iurní guti më.

47 Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë guc, guni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëquëbill:

—Guldía, nguii rë' nápëdi'ill culpë. Më za'quë nall.

48 Grë mënë zihani nabëdëá lugar ni parë guëná rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabré rall ciudá. Gulubë rall ldu'u rall tantë nadzë'bë guc.

49 Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús dizdë tiempë nanú më Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo quë naguzac.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Gu' tubi nguii lë José; ládzell lë Arimatea naquë Judea. Gúquëll miembrë shtë Junta Suprema. Nall më za'quë nu bë'nëll cumplir lëy shtë Moisés.

51 Quëbezë José guëdchini tiempë guëni'bë'a Dios ziquë rëy nu gúquëdi'i José

de acuerdë naná bë'në Junta Suprema iurë bë'në rall cuntrë lë'ë më.

52 José guagna'bë lu Pilato parë guëdë'e Pilato permisi guëga'chi Jesús.

53 Bësietë José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill cuerpë shtë më tubi sabë. Bëcá'chill lë'ë më la'ni ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë catë ni tubi mënë bëgá'chidi'i.

54 Guc dzë runë mënë preparar parë dzë narzi'i ldu'u mënë. Hia mërë rga'a iurë guëzublú dzë descansë.

55 Ra na'a naguanaldë lë'ë Jesús antsë dizdë nanú më Galilea, guagná rai' catë bëga'chi më. Guná rai' lla naga'a tégulë la'ni ba'a.

56 Despuësë bëabré rai' lidchi rai'. Bë'në rai' preparar nisë nashi con stubi cusë tsagte'bi rai' cuerpë shtë më. Iurní bëga'a dzë descansë; bëzi'i ldu'u rai' según mandamientë shtë Dios.

24

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Primërë dzë shtë llmalë, ra na'a bëabré rai' rua' ba'a catë bëga'chi Jesús. Tumpranë bédchini rai'. Nua'a rai' nisë nashi nabë'në rai' preparar.

2 Guná rai' lu ba'a perë guë'ë nanë'au rua' ba'a naga'a tubi ladë.

3 Guatë rai' la'ni ba'a. Guná rai' nídi'i cuerpë shtë Dadë Jesús.

4 Bëdzëlëdi'i rai' pë nihunë rai'. Iurní lueguë guná rai' chupë nguii nazuga'a guëlladchi lu rai'. Shabë rai' nalë rabtsë'ë.

5 Más bëdzëbë ra na'a; bëzullibi rai' hashtë bédchini luquë rai' lu guiu'u. Guni'i nguii lu rai':

—¿Pëzielú caguili tē el quë nanabani lugar catë rga'chi tégulë?

6 Nídi'i më ndë'ë. Guashtëhi' ladi ra tégulë. Gulë bëagná ldu'u tē lo quë naguní'i lu tē dizdë tiempë nananú më Galilea.

7 Guni'i' iurní, rqui'ni nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' lu guia'a mënë mal. Nu guni'i' gunë rall crucificar lë'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tégulë.

8 Iurní bëagná ldu'u ra na'a shti'dzë më.

⁹ Bëabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzë rai' lu chi'bë tubi poshtë con stubi tantë mënë.

¹⁰ Ra na'a naguni'i di'dzë rë', lë rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi María shni'a Jacobo. Gua rai' con sëbëldá ra na'a.

¹¹ Perë lo quë naruadi'dzë rai', na ziquë tubi cuendë. Ra mënë adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë ra na'a.

¹² Perë Pedro bëru'u; guagllú'ni' hashtë rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari shtë tégulë gunáhi'. Tubi ladë naga'a lari. Bëabrí Pedro; bëdzëguëë' ldu'i. Bë'ni' llgabë pë guc.

*Chupë shmënë Jesús zia'a guë'dchi Emaús
(Mr. 16.12-13)*

¹³ Mizmë dzë, primërë dzë shtë llmalë, chupë shmënë Jesús zia'a rai' parë Emaús, tubi guë'dchi ziquë chi'bë tubi kilómetro de Jerusalén.

¹⁴ Quëadi'dzë rai' pë guc la'ni ra dzë ni.

¹⁵ Iurë quëadi'dzë rai', guni'i rai' llgabë nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guë lu rai'. Grë rai' guagla'guë ziazú rai' nezë.

¹⁶ Guná rai' lu më perë adë bënguë bë'adi'i rai' lë'ë më, bë'në Dios.

¹⁷ Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Pë quëadi'dzë të iurë ziazú të nezë?

Guzudchí rai'; tristë rlua'a lu rai'.

¹⁸ Tubi de lë'ë rai' guni'i; lëhi' Cleofas:

—De grë visitantë nabëdchini Jerusalén, sulë lë'ël adë guënëdi'il pë guc ndë la'ni dzë rë'.

¹⁹ Iurní guni'i Jesús:

—¿Pë guc?

Guni'i rai':

—Jesús Nazareno, gudini mënë lë'i'. Náhi' tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios con pudërë. Bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë. Bë'ni' milagrë con pudërë shtë Dios.

²⁰ Perë ra bëshuzi nu gubernë shtëna'a, bë'në rall intriegu lë'i' parë gac crucificári'. Gúti' lu cruz.

²¹ Nu lë'ë na'a quëbezë na'a nihúni' librar naciuni Israel de grë enemigu shtëna'a. Hia gudëdë tsunë dzë dizdë guquin.

²² Gúti' perë bëldá na'a narianaldë tēchi diza'quë, guni'i rall lu na'a di'dzë nadzë'bë. Rsíliga guagná rall lugar catë bëga'chi Jesús.

²³ Gunádi'i rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupë ianglë naguni'i lu rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë.

²⁴ Stubi de lë'ë shmënë na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquë guni'i ra na'a perë gunádi'i rall lu më.

²⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Lë'ë të nguui narunë faltë llni guëc të, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u të grë lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë?

²⁶ Guc necesari gunë Cristo sufrir galguti nu despuësë guëabrí më lu gube'e catë gunë Dios honrar lë'i'.

²⁷ Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras catë rni'i shcuendë Jesús. Guni'i më dizdë nabëquë'ë Moisés nu nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios de mizmë lë'ë më. Biadí'dzi' pë runë cuntienë di'dzë ni.

²⁸ Iurní bédchini rai' guë'dchi catë cuezë rai'. Jesús niagla'guë niazëhi' delantë,

²⁹ perë lë'ë rai' bë'në rai' ruëguë guëa'në më con lë'ë rai'. Guni'i rai':

—Bëa'nënú lë'ë na'a ndë'ë. Hia guadze'. Hia gulaguetë ngubidzë.

Iurní guatë Jesús la'ni hiu'u të guëa'në më.

³⁰ Guzac guzubë rai' lu mellë të gau rai', guna'zi më guetështildi. Bëdë'ë më graci. Gudi'dzë mëhin cua'a rai'.

³¹ Lueguë lueguë bédë'ë rai' cuendë chu na më. Llni bédchini la'ni ldu'u rai'. Perë de repëntë gunitilú më lu rai'.

³² Guni'i lu sa' rai':

—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bëga'a di'dzë naguni'i më lu na'a iurë biadí'dzi' lu na'a lu nezë pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras.

³³ Lueguë bëabrí rai' Jerusalén. Guná rai' lu ra chi'bë tubi poshtë rdëá rai' con stubi shcua'a mënë.

³⁴ Guni'i ra mënë lu rai':

—Verdá guashtë Jesús ladi ra tégulë nu bëlu'alúhi' lu Simón Pedro.

³⁵ Iurní guni'i rai' pë guc iurë ze'dëzú rai' lu nezë nu guni'i rai' bënguë bë'a rai' lë'ë më iurë gudi'dzë më guetështildi cua'a rai'.

Bëlu'alú Jesús lu ra poshtë

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Mërë iurní quëadi'dzë rai', Jesús bëlu'alú lu rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

³⁷ Bëdzëbë rai' nu nalë bëzezë rai'; guná rai' lu më. Llua'a rai' na më tubi espíritu shtë tëgulë.

³⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pëzielú rza ldu'u të?

³⁹ Gulë guná guiahia. Gulë guná guëahia. Gulë tsaldí ldu'u të nahia Jesús. Gulë guna'zi guiahia; gulë guná lua. Pues tubi espíritu nápëdi'i cuerpë ziquë rna të lua.

⁴⁰ Iurní bëlua'a më guia'a më nu guëa' më catë gudëdë clavë.

⁴¹ Perë ni con ndë'ë adë gualdídi'i ldu'u rai' purquë nanú tantë lëgrë la'ni ldu'u rai'; bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i më:

—¿Gu nanú pë gáuha?

⁴² Bëdë'ë rai' tubi pedasë belë mbeldë.

⁴³ Guna'zi mëhin nu gudáu më lu rai'.

⁴⁴ Guni'i më:

—Grë lo quë naguc con na, gunia'a lu të antsë napë quë gac cumplirin. Gunia'a lu të dizdë guzënú të na, gac cumplir lo quë nabëquë'ë Moisés de na. Gac cumplir lo quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë de na nu gac cumplir naná escritë la'ni librë Salmos de na.

⁴⁵ Iurní bëdë'ë më llni parë riasë rai' di'dzë shtë Sagradas Escrituras.

⁴⁶ Guni'i më:

—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi ra tëgulë.

⁴⁷ Guëni'i mënë de quë napë quë guëabré ldu'u mënë con Dios, iurní gunë më per-dunë duldë shtë rall iurë rna'bë rall lë shtëna. Primëre guëni'inú mënë lu ra mënë shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú rai' mënë narëta' guëdubi lu guë'dchiliu.

⁴⁸ Na të testigu de grë lo quë naguc.

⁴⁹ Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el quë nabë'në Shtada prometer; cuezënúhi' lë'ë të. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá Jerusalén hashtë gunë të recibir pudërë shtë Dios naguëdchini de gube'e; gacu të ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania. Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë rai'.

⁵¹ Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e.

⁵² Iurní bëabré rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'.

⁵³ Ria rai' iádu'u ru'bë; bëdë'ë rai' graci lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.

Diza'quë según San Juan

El quë nabësëdchini shti'dzë Dios

¹ Tiempë guahietë antsë cueshtë guë'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios.

² Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios dizdë principi shtë grë ra cusë.

³ Grë cusë gurështë por lë'ë më, el quë nabësëdchini shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë nananú.

⁴ Por lë'ë më nanú galnabani nu lë'ë galnabani na llni shtë mieti.

⁵ Lë'ë llni tsagla'guë rabtsë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi adë bë'nëdi'i gan lu llni parë bë'së'au lu llni.

⁶ Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu ni bërulë Juan.

⁷ Bëdchíni'; náhi' testigu parë guëní'i' chu na lë'ë llni të parë grë mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë më.

⁸ Juan nádi'i narne'e llni parë bëdchini Juan parë gáqui' testigu; guëní'i' chu na el quë narne'e llni verdadërë.

⁹ Lë'ë llni verdadërë naridë lu guë'dchiliu, rne'e llni parë grë mënë naquërdë lu guë'dchiliu.

¹⁰ Bëdchini më lu guë'dchiliu nu guctsa'u guë'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra mënë shtë guë'dchiliu adë bënguë bë'adi'i rall lë'ë më.

¹¹ Be'dë guëdchini më entrë ra mënë shtë guë'dchiliu parë adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë më

¹² perë grë nabë'në recibir lë'i', ra nari-aldí ldu'i lë'ë më, bëdë'ë më derechë parë gac rall shini Dios.

¹³ Lë'ë rall guc rall shini Dios, lëdëdi'i por deseo la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë sino por pudërë shtë Dios.

¹⁴ Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli' nu guquërdëdi' entrë lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë nu llni shtë më. Sulë lúniquë shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë narquitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá.

¹⁵ Juan guc testigu shtëhi' nu guni'i Juan: —Ndë'ë na el quë nagunia'a lu të más antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu

nahia. Bëdchíni' despuësë de na, perë nanúhi' dizdë tiempë guahietë más antsë guëdchinia lu guë'dchiliu.

¹⁶ Por pudërë shtë më ni bëdë'na'a recibir zihani bendición; por lë'ë më quëhúnëru'u Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a.

¹⁷ Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según vol-untá shtë më, perë por Jesucristo nadápa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shti'dzi' naná verdá.

¹⁸ Ni tubi chu gunádi'i lu Dios Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú Dios, bëluá'ai' chu na Dios verdadërë.

Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús (Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Juan bë'në testificar iurë ra më israelitë naquërdë Jerusalén, bëshe'ldë rall bëldá bëshuzi con mënë nabë'në compa'ni ra bëshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan chu náhi'.

²⁰ Adë bë'nëdi'i Juan negar sino bëquëbi': —Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios parë guënbë'ai'.

²¹ Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:

—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?

Juan guni'i:

—Aquëdi'i; nádia'a Elías.

Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini?

Juan guni'i:

—Aquëdi'i.

²² Iurní guni'i rall:

—¿Chu nal? të parë guëdë'ë na'a rsunë lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rní'il de mizmë lë'ëi'?

²³ Juan repi:

—Nahia tubi bë, tubi narni'i lu shlatë catë nídi'i mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë”. Zni guni'i Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

²⁴ Bëldá ra nabiadi'dzënú Juan na rall fariseos.

²⁵ Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Si talë adë nádi'il Cristo, si adë nádi'il Elías, ni tubi naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini, ¿pëzielú rchu'bë nísël ra mënë?

²⁶ Guni'i Juan:

—Na rchu'bë nisa con nisë perë nanú tubi më entrë lë'ë të, adë guënëdi'i të chu náhi'.

²⁷ Náhi' el quë naze'dë guëdchini despuësë de na. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca lë'ë du gui'di shtë shráchi'.

²⁸ Grë cusë ni guc lugar nalë Betábara nanaquë guë'gu Jordán ladë cu' guia'a catë lë'ë Juan bëchu'bë nisë ra mënë.

Jesús na ziquë lli'li naguti shlugára'a

²⁹ Stubi dzë Juan guná lu Jesús; ziabí'gui' lu Juan. Guni'i Juan lu ra mënë:

—Gulë guná, nguiu rë' naze'dë de Dios; gáti' ziquë tubi lli'li por duldë shtë mënë. Guëdchisúhi' duldë shtë ra mënë.

³⁰ Náhi' el quë nagunia'a lu të más antsë: “Náhi' më ru'bë. Na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na perë nanúhi' dizdë tiempë más antsë quë na.”

³¹ Adë bënguë bë'adia'a lë'i' perë bëdchinia parë gunguë bë'a mënë israelitë lë'i'. Por ni rchu'bë nisa ra mënë parë guená mënë chu na më.

³² Nu bë'në Juan testificar:

—Gunahia lu Espíritu Santo nabëdchini de gube'e. Biéti' ziquë tubi palumë parë cuzënëhi' lë'ë Jesús.

³³ Adë bënguë bë'adia'a chu guëdchini, perë el quë nabëshe'ldë na të guëchu'bë nisa, guní'i' lua: “Iurë guënal lu Espíritu Santo ze'dë guëdchini parë cuzënëhi' lë'ë nguiu, na më el quë naguëzunë ldu'u të nu guëshé'ldi' Espíritu Santo parë cuzënëhi' lë'ë të”.

³⁴ Gunahia lu më ni, nu nahia testigu de quë nguiu rë' na shini Dios.

Ra primëre shini gusë'dë më

³⁵ Stubi dzë Juan zuga'a stubi vultë con chupë nanaldë lë'i'.

³⁶ Iurë guná Juan lu Jesús nardëdë, guni'i Juan:

—Gulë guná, ndë'ë na lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios; gáti' ziquë lli'li.

³⁷ Guërupë nguiu nazianaldë lë'ë Juan, bini rai' lo quë naguni'i Juan. Iurní guanaldë rall lë'ë Jesús.

³⁸ Iurë lë'ë Jesús bëdchigrë lúhi' nezë tēchi', gunáhi' lu rai'. Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pë ruguili të?

Guni'i rai' con di'dzë narunë cuntienë, lamë:

—Dadë, ¿ca quëréldël?

³⁹ Guni'i Jesús:

—Gulë gude'e nu gulë guná.

Iurní guagná rai' catë quëreldë më, nu bëa'në rai' ndë purquë hia casi ziquë rquë tapë guadze' iurní.

⁴⁰ Tubi de lë'ë ra mënë nabini shti'dzë Juan nu guanáldi' lë'ë Jesús, na Andrés, bëchi Simón Pedro.

⁴¹ Primëre guatili Andrés bëchi Andrés, lëll Simón, nu guni'i Andrés:

—Bëdia'guélú na'a el Mesías. (Di'dzë ni runë cuntienë, Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribé'ai'.)

⁴² Lueguë Andrés bia'a lë'ë Simón Pedro catë zuga'a Jesús. Iurë Jesús guná lu Pedro, guni'i më:

—Lë'ël lëll Simón, shini Jonás; perë ne' guërulëll Cefas, (lë ni runë cuntienë guë'ë).

Guna'bë Jesús Felipe con Natanael

⁴³ Stubi dzë Jesús guc shtú'ui' tsáhi' regiuni shtë Galílea. Gunáhi' lu Felipe nu guni'i më lu Felipe:

—Gude'e naldë na.

⁴⁴ Felipe na më guë'dchi Betsaida catë na ladzë Andrés nu Pedro.

⁴⁵ Iurní guatili Felipe lë'ë Natanael; répi':

—Guná na'a lu tubi nguiu naná bëquë'ë Moisés shcuëndi' la'ni ra librë shtë lëy, nu ra nabiadidzë shti'dzë Dios bëquë'ë rai' di'dzë narni'i shcuëndi'. Náhi' Jesús, shini José. Guë'dchi Jesús na Nazaret.

⁴⁶ Repi Natanael:

—¿Ni mudë guëru'u tubi cusë za'quë guë'dchi Nazaret?

Felipe bëquebi:

—Gude'e guënal.

⁴⁷ Guabi'guë Natanael lu Jesús. Iurë lë'ë Jesús guná lu Natanael, guní'i':

—Ndë'ë lë'ë tubi nguiu israelitë verdadëre. Ni tubi bishi adë nídi'i la'ni ldú'i'.

⁴⁸ Iurní guna'bë di'dzë Natanael:

—¿Llallë nanëll chu nahia?

Guni'i Jesús:

—Na gunahia lul antsë iurë lë'ë Felipe be'dë guëna'bë lë'ël, iurë lë'ël zugá'al guëa' hiaguë bëlda'u.

⁴⁹ Natanael guni'i:

—Mësë, lë'ël nal shini Dios. Lë'ël nal Rëy shtë naciuni Israel.

⁵⁰ Jesús guni'i lu Natanael:

—¿Gu rialdí ldu'ul purquë na gunia'a lul, gunahia lul guëa' hiaguë bëlda'u? Delantë guënáru'ul más cusë ru'bë quë ndë'ë.

⁵¹ Nu guni'i Jesús:

—Guldía rnia'a lul, lë'ël guënal lla'lë lu gube'e. Ra ianglë shtë Dios tsepi rai' nu guëdchini rai' guëca, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

2

Tubi sa'a guë'dchi Caná

¹ Dzë tsunë despuësë de ni, gu' tubi sa'a guë'dchi Caná nanaquë regiuni shtë Galilea. Lë'ë shni'a Jesús nanúhi' nga'li.

² Nu Jesús con ra shini gusë'dë më gua rai' purquë bë'në ra mënë invitar lë'ë rai' lu sa'a

³ perë gubidchi vini. Iurní lë'ë shni'a Jesús guni'i lu më:

—Nídi'i vini. Hia gubidchin.

⁴ Perë Jesús repi:

—Nanë, ¿pëzielú cagní'il lua zni'i? Gá'adi'i guëga'a tiempë parë gac bë'a mieti chu nahia.

⁵ Iurní shni'a më guni'i lu narëta', ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bë'në grëtë' lo quë naná guë nibë'ai' lë'ë të.

⁶ Zuga'a shu'pë guë'ë nariú nisë, cadë tubi guë'ë ni riú gadchi u shunë rëë' nisë. Na rahin parë më israelitë; rie'ti guia'a rall según costumbrë religiuse shtë rall.

⁷ Jesús guni'i lu ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bëtsadzë guëzá guë'ë rë' nisë.

Iurní guadzëhin guë'ë ni nisë;

⁸ Jesús guni'i:

—Iurnë' gulë cu du'pin nu guanuhin lu nguzanë shtë sa'a.

Zni bë'në rai'.

⁹ Lë'ë nguzanë shtë laní bë'në prëbë nisë naná bëac vini perë adë rdë'ëdi'ill cuendë ca nezë bëru'uhin. (Sulë ra naquëhunë sirvë, rac bë'a rall de quë nisë bëac vini). Iurní lë'ë nguzanë shtë sa'a guná'bëll lë'ë lliguë.

¹⁰ Guní'ill:

—Grë lugar primëre rdë'ë mënë vini za'quë gu ra mënë. Hia despuësë iurë

cantidá bii' rall, rdë'ë mënë vini corrientë gu mieti, perë lë'ël bë'nëdi'il zni. Hashtë iurnë' bëné'el vini za'quë.

¹¹ Ndë'ë bë'në Jesús Caná shtë Galilea. Ndë guc primëre milagrë nabëlua'a Jesús lu ra mënë. Bëlua'a më pudëre nanapë më. Ra shini gusë'dë më gualdí ldu'u rai' bëshe'ldë Dios lë'ë më.

¹² Despuësë de ni, gua më guë'dchi Capernaum con shni'a më nu con shini gusë'dë më. Ndë guquërelde rai' du'pë tiempë.

Gua më iádu'u ru'bë

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Hia mërë guëdchini laní Pascu shtë ra më israelitë, Jesús gua ciudá Jerusalén.

¹⁴ Guatë më iádu'u ru'bë. Guná më ra naquëgtuu' ngunë. Guná më ra naquëgtuu' lli'li nu palumë. Nu nga'li zúbëga'a mënë lu mellë catë rchili rall dumí.

¹⁵ Bëntsa'u më tubi chicuti con du lasë. Iurní bësellu'në më grëtë' ra mënë la'ni iádu'u con ra lli'li nu con ra ngunë. Bërë'shë më mellë. Bërë'tsë dumí shtë ra narchili dumí.

¹⁶ Repi më lu ra nartuu' palumë:

—Gulë cu grë cusë ndë'ë. Adë rúnëdi'i të lidchi Shtada tubi lliguë'a.

¹⁷ Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më bëagná ldu'u rai' ziquë naescritë: “Nalë rzebi ldua'a por lidchi Dios; gaquin limpi”.

¹⁸ Iurní lë'ë ra më israelitë guna'bë di'dzë:

—¿Pë milagrë guëluá'al lu na'a ziquë tubi sëñi de quë nápël derechë quëhúnël ra cusë rë'?

¹⁹ Jesús bëquebi:

—Gulë bëzalú iádu'u rë'; dzë tsunë guëdishtëahin stubi nacubi.

²⁰ Iurní guni'i ra mënë:

—Cuarenta y seis izë guzú gua'a iádu'u rë'. ¿Ni mudë lë'ël guëdishtëlin tsúnësë dzë?

²¹ Perë lë'ë iádu'u, el quë naquëgni'i Jesús, na cuerpë shtënë më.

²² Hia despuësë guashtë më ladi ra tégulë, bëagná ldu'u ra shini gusë'dë më lo quë na-guni'i më, nu gualdí ldu'u rai' shti'dzë më, nu gualdí ldu'u rai' ra Sagradas Escrituras.

Nanë më lo quë naná la'ni ldu'u mieti

²³ Iurë lë'ë Jesús nanú Jerusalén, gu' laní Pascu. Cantidá mënë gualdí ldu'u rall lë'ë më iurë guná rall milagrë nabë'në më.

²⁴ Perë Jesús adë rúnëdi'i confiar lë'ë ra mënë purquë rac bë'a më ldu'u ra grëtë' rall.

²⁵ Adë rquí'nidi'i më chu guëni'i lu më shcuendë ra mënë. Mizmë lë'ë më rac bë'a më lla na la'ni ldu'u mieti.

3

Jesús nu Nicodemo

¹ Gu' tubi nguiu nabë'ulë Nicodemo. Nall miembrë shtë partidë religiosë fariseo nu nall tubi nguiu namás lasac ladi ra më israelitë.

² Nicodemo guagná lë'ë Jesús gue'lë nu guní'ill:

—Mësë. Rdë'ë na'a cuendë de quë Dios bëshe'ldë lë'ël parë ze'dë guëluá'al, purquë ni tubi adë chu gáquëdi'i guëlua'a pudërë nu milagrë cumë ziquë rúnë, sulë si talë Dios quëbezënuhi' lë'ël.

³ Iurní guni'i Jesús lu Nicodemo:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagalë nacúbidi'i stubi, gáquëdi'i tsutëll catë rnibë'a Dios.

⁴ Bëquebi Nicodemo:

—Perë no es posiblë tubi nguiu hia gu'shë, guëabré gálëll stubi. ¿Ni mudë guëabré guëu'll la'ni shní'all stubi parë galë stubi nacubi?

⁵ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagalëdi'i con nisë nu con Espíritu Santo, adë tsutëdi'ill catë rnibë'a Dios.

⁶ Grëtë' naná gulë ziquë ra cualquier mënë, mënë na ni, perë el quë naralë con Espíritu Santo, espíritu na ni.

⁷ Adë rdzëguë'di'i ldú'ul lo quë nagu- nia'a lul, grëtë' napë quë guësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'u rall por pudërë shtë Dios.

⁸ Lë'ë mbë rru'u nezë catë rac shtu'u mbë, nu rínil ruidë narunë mbë perë adë rdë'di'ill cuendë ca nezë ze'dë mbë nu ca nezë zia'a mbë. Zni na grëtë' nanapë vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo.

⁹ Iurní Nicodemo bëabré guna'bë di'dzë:

—¿Perë llallë gac ndë'ë?

¹⁰ Jesús guni'i lull:

—Lë'ël nal tubi mësë ladi ra më israelitë nu adë guënedi'ill ndë'ë.

¹¹ Guldía rnia'a lul, lë'ë na'a rac bë'a na'a lo quë naruadi'dzë na'a nu lo quë narlua'a na'a; nu na na'a testigu de lo quë guná na'a, perë lë'ë tē adë rialdídi'i ldu'u tē lo quë narni'i na'a.

¹² Gunia'a lu tē cusë narac lu guë'dchiliu perë adë gualdídi'i ldu'u tē. ¿Lla tsasë tē cusë shtë gube'e narnia'a lu tē?

¹³ 'Ni tubi chu be'pi gube'e, sulë el quë nabëdchini de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; lidcha na gube'e.

¹⁴ Ziquë Moisés bëldísi' serpientë lu shlatë, zni zac con na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guna sufrir galguti;

¹⁵ parë grë natsaldí ldu'i na, adë tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë sin fin.

Rac shtu'u Dios grë mënë

¹⁶ 'Dios nalë rac shtú'ui' ra mënë narëta' lu guë'dchiliu; bëshe'ldë më tubsë shini më parë grëtë' narialdí ldu'i lë'ë shini më, adë tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë nadë rialúdi'i.

¹⁷ Dios adë bëshé'ldëdi'i shíni' lu guë'dchiliu parë gunë shíni' condenar ra mënë sino parë gúni' salvar ra mënë.

¹⁸ 'El quë narialdí ldu'i shini Dios, nádi'i condenárëll, perë el quë adë nēdi'i tsaldí ldu'u, hia nacondenárëll purquë nēdi'ill tsaldí ldú'ull tubsë shini Dios.

¹⁹ Ra nanēdi'i tsaldí ldu'i shti'dza, nacondenárëll purquë iurë lë'ë llni bidë lu guë'dchiliu, más bëquitë ldu'u mënë nac- ahi quë llni. Adë rac shtú'udi'i rall llni. ¿Pëzielú? purquë runë rall cusë mal.

²⁰ Grëtë' lo quë narunë mal, rna zá'quëdi'i rall lu llni nu adë riabí'guëdi'i rall lu llni purquë lë'ë llni rlua'a ra cusë mal lo quë naquëhunë rall;

²¹ perë grë lo quë narquitë ldu'u verdá, riabí'guëll lu llni tē parë guená mënë de quë grë lo quë naquëhúnëll, ze'dë de Dios.

Lë'ë amigu shtë lliguë

²² Despuësë de ndë'ë, Jesús gua con ra shini gusë'dë më hashtë regiuni Judea. Gulezënu më lë'ë rai' dupë'në, nu bëchu'bë nisë rai' mënë.

²³ Nu zac bëchu'bë nisë Juan Bautista lu- gar nabë'ulë Enón guëlladchi Salim purquë

nga'li rëta' zili nisë. Bidë ra mënë lu Juan, chubë nisë rall.

²⁴ Zndë'e guzac antsë bëtia'a ra mënë Juan lachigui'bë.

²⁵ Iurní bëldá shini gusë'dë Juan, gudildi di'dzë rai' con tubi israelitë nabë'në cumplir custumbrë. Guzublú rall chupë di'dzë subrë shcuendë lla gunë rall parë gac limpi rall lu Dios.

²⁶ Iurní guaguëchi mënë lu Juan:

—Mësë, guná; el quë naguzunú lé'ël stubi ladë guë'gu Jordán, el quë bën'ël testificar napë quë guëdchíni', quëgchu'bë nísi'. Grëtë' mënë zianaldë rall lé'i'.

²⁷ Iurní guni'i Juan:

—Ni tubi adë chu nápëdi'i pudërë si talë adë bëdë'di'i Dios pudërë.

²⁸ Mizmë lë'ë tē na tē testigu, gunia'a lu tē de quë na nádia'a Cristo sino quë bëshe'ldë mē na antsë guëdchíni'.

²⁹ Ziquë tubi nabëtsë'a, rquitë ldú'ull purquë nápëll tsé'lëll, perë zac amigu shtë lliguë, quëquë diáguëll nu rquitë ldú'ull quëbezënull lliguë. Rínill lo quë naruadi'dzë lliguë. Zni iurne' nalë rquitë ldua'a.

³⁰ Napë quë gáqui' más mē ru'bë, perë na napë quë gaca ziquë nalasáquëdi'i.

El quë naze'dë de gube'e

³¹ 'El quë naze'dë de gube'e, ni naná rnibë'a más quë grë nguui. El quë naná mënë, no más nall mē shtë guë'dchiliu nu ruadí'dzëll cusë shtë guë'dchiliu; perë el quë naze'dë de gube'e, ni ruadí'dzi' cusë shtë gube'e. Nápi' grë pudërë.

³² Lë'ë mē quëhunë testificar lo quë naganá mē nu lo quë nabini mē, perë ni tubi adë chu rialdídi'i ldu'i lo quë narni'i mē.

³³ Perë el quë nagualdí ldu'u shti'dzë mē de verdá, quëhúnëll ziquë el quë narquë sëgi lu guichi; rquëbill Dios na verdá.

³⁴ El quë nabëshe'ldë Dios, ni ruadí'dzëll shti'dzë Dios purquë Dios rdë'ë Espíritu Santo sin medidë parë nguui ni tē cuezënúhi' lë'ë nguui ni.

³⁵ Dios Padre rac shtu'u shíni' nu bëdë'ë mē pudërë parë guëribë'ai' grëtë' cusë.

³⁶ El quë narialdí ldu'u shini Dios, ni napë vidë sin fin, perë el quë nanëdi'i tsaldí ldu'i shini Dios, gápëdi'ill vidë sin fin sino quë rëa'në cashtigu shtë Dios guëquëll.

4

Biadi'dzënú Jesús tubi na'a shtë Samaria

¹ Ra fariseo bini rall de quë napë Jesús más zihani shmëni' nu más zihani mënë naquëchu'bë nísi' quë Juan Bautista.

² Lëdëdi'i Jesús bëchu'bë nisë ra mënë sino shini gusë'dë mē bëchu'bë nisë rai' ra mënë.

³ Iurë lë'ë Jesús guc bë'a naguni'i ra fariseo, bëru'u mē de Judea parë bëabrí mē Galilea.

⁴ Napë quë tädë mē Samaria parë guëdchini mē Galilea.

⁵ Bëdchini mē guë'dchi Sicar nanaquë regiuni Samaria. Sicar na rua' guiu'u lachi nabëdë'ë Jacob ziquë herenci parë shíni', José.

⁶ Nga'li zúbëga'a guërzú nabërulë Guërzú shtë Jacob. Lë'ë Jesús ze'dë bëdzágui'. Guzúbi' guëlladchi rua' guërzú; hia ziága'a ru ngubidzë.

⁷⁻⁸ Ra shini gusë'dë mē zia'a rai' parë guë'dchi. Ziasi'i rai' naguëda'u. Mizmë iurní bëdchini tubi na'a shtë Samaria rua' guërzú parë guëgúhi' nisë. Jesús guni'i lu na'a rë':

—Denú du'pë nisë gua'.

⁹ Iurní lë'ë na'a shtë Samaria bëquebi:

—¿Pëzielú rná'bël nisë lua, nu mē israelitë nal?

(Adë rni'i lu sá'di'i mē israelitë lu ra mē shtë Samaria.)

¹⁰ Iurní guni'i Jesús:

—Si talë niac bë'al lo quë narne'e Dios ndigá, si talë niac bë'al chúlletí'i ndë'ë, el quë narna'bë nisë lul, naná'bël nisë lúhi' nu lë'i' guënë'ei' nisë narne'e vidë sin fin.

¹¹ Lë'ë na'a guni'i:

—Dadë, nápëdi'il pë guëgul nisë la'ni guërzú. Más de ni guetë na guërzú. ¿Cáti'i nápël nisë narne'e vidë?

¹² Shtadë guëllú hia'a Jacob bësëa'në guërzú rë' catë bíhi' nisë, lë'i' nu bii' ra shíni' nu con ra ma shtë'në rai'. ¿Ni mudë más mē ru'bë nal quë lë'ë Jacob?

¹³ Bëquebi Jesús:

—Grëtë' el quë nagú nisë rë', guëabrí guëbidchi,

¹⁴ perë el quë nagú nisë naná guëdë'a, jamás adë guëabrídi'i guëbídchill, purquë nisë naná guëdë'a rcasë la'ni ldú'ull cumë

ziquë nisë shtë zini parë guëdë'ëin vidë sin fin.

¹⁵ Iurní lë'ë na'a guni'i:

—Dadë, denú nisë ni të parë adë guëbídchidia'a jamás nu gueldë cádia'a nisë ndë'ë.

¹⁶ Repi Jesús:

—Guagna'bë tsé'lël nu bëabrí ndë'ë.

¹⁷ Lë'ë na'a guni'i:

—Nápëdia'a tse'la.

Jesús guni'i iurní:

—Nápël rsunë, guní'il verdá: “Nápëdia'a tse'la”,

¹⁸ purquë ga'i nguiu guc rai' tsé'lël nu el quë nanápël iurne', lédëdi'i tsé'lël. Verdá guní'il.

¹⁹ Iurë bini na'a lo quë naguni'i më, guní'ill:

—Dadë, lluá'ahia nal tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios.

²⁰ Shtadë guelú na'a, mënë Samaria, bë'në rai' adorar Dios lu dani rë', perë lë'ë të më israelitë rni'i të Jerusalén na lugar catë runë tucarë gunë mieti adorar Dios.

²¹ Jesús guni'i:

—Nanë, tsaldí ldu'ul shti'dza; guëdchini iurë de quë lë'ë të gunë të adorar Dios Padre sin adë rquí'nidi'i guidë të lu dani rë' u tsa të Jerusalén.

²² Lë'ë të mënë Samaria, adë guënëdi'i të lo quë narunë të adorar perë lë'ë na'a, sí, nanë na'a lo quë nardë'në na'a adorar purquë el quë nagunë salvar ra mënë, na më israelitë.

²³ Perë guëdchini iurë nu mizme iurne', lë'ë ra mënë naná runë adorar Dios de verdá, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con ldu'u rall nu de acuerdë con enseñansë shtëna. Pues Dios Padre rac shtú'ui' gunë mënë adorar lë'i' manërë ni.

²⁴ Dios na espíritu; ra narunë adorar lë'ë më, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con espíritu nu de acuerdë con ra enseñansë shtëna.

²⁵ Lë'ë na'a guni'i:

—Nanëa de quë guëdchini Mesías narni'i ra mënë, Cristo, el quë nagudili Dios parë gunibé'ai'. Iurë lë'ë më guidë, guëluá'ai' parë gac bë'a na'a shti'dzë Dios.

²⁶ Repi Jesús:

—Nípa'ala, nahia mizme naquëadi'dzënul.

²⁷ Iurní bédchini ra shini gusë'dë më; bëdzëguë' ldu'u rai' de quë quëadi'dzënú Jesús tubi na'a, perë ni tubi de lë'ë rai' guni'i lu Jesús: “¿Pëzielú quëadi'dzënú lë'ëll?” u “¿Pë quëgna'bë dí'dzël lu na'a?”

²⁸ Iurní lë'ë na'a bësëa'nëgá rëë'; bëabrill parë guë'dchi catë guagní'ill lu ra nguiu:

²⁹ —Gulë cha të guená të tubi nguiu naguni'i grë lo quë nabëna. ¿Adë lë'ë narni'i ra mënë Cristo ndë'ë?

³⁰ Iurní bëru'u ra mënë guë'dchi. Bédchini rall lu Jesús.

³¹ Mientras lë'ë shini gusë'dë më bë'në rai' ruëguë lu më; repi rai':

—Mësë, gudáu.

³² Perë Jesús guni'i:

—Na napa tubi dau naná guënëdi'i të.

³³ Ra shini gusë'dë më guzublú rai' guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—Aquë, ¿nu chu be'dënú nagudáuhi'?

³⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Dau shtëna na guna cumplir voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na.

³⁵ Adë guní'idi'i të: “Runë faltë stapë mbehu parë guëru'u cusechë”. Rnia'a lu të, gulë guná, hia bëquichi bëcuelë shtë guezë; bëga'a iurë shtë cusechë.

³⁶ El quë narunë dchi'ni, runë tucarë tsu pagu shtëll. Grëtë' lo quë narcabní, guécá'all cusechë; nápël premi lu gube'e. El quë narcabní nu el quë narldë guëni'a, rquítë ldu'u rall juntë.

³⁷ Verdá na lo quë narni'i dichë: “El quë narcabní, ni na tubi; el quë narldë guëni'a, ni na stubi”.

³⁸ Na bëshe'lda lë'ë të parë tsagni'i të lu mënë perë stubi el quë nague'dënú mënë lua. Zni stubi mënë bë'në dchi'ni perë lë'ë të quëhunë të provëchë grëtë' dchi'ni shtë rall.

³⁹ Cantidá mënë shtë guë'dchi Samaria, galdí ldu'u rall Jesús por lo quë naguni'i na'a iurë lë'ë na'a guni'i: “Guni'i më grë lo quë nabëna”.

⁴⁰ Iurní bédchini ra mënë shtë Samaria lu më; bë'në rall ruëguë lu më të parë guëa'në më con lë'ë rall. Bëa'nënú më lë'ë rall chupë dzë.

⁴¹ Nu másru'u zihani mënë galdí ldu'u rall iurë bini rall lo quë naguni'i Jesús.

⁴² Iurní guni'i rall lu na'a:

—Iurne' rialdí ldu'u na'a, lèdè niá'asèdi'i por lo què naguní'il lu na'a, sino què mizmè lè'è na'a bini na'a shtí'dzi', nu rac bē'a na'a de què verdá mè rē' na el què nagunè salvar mēnē shtē guē'dchiliu.

Jesús bēnēac tubi llguē'nē naquērelde zitu parē lē'è mè

⁴³ Despuēsē de guērupē dzē, Jesús bēru'u Samaria. Ziaglá'gui' nezē shtēhi' parē regiuni shtē Galilea.

⁴⁴ Mizmē Jesús bē'nē testificar de què grētē' ra muzē shtē Dios, adē rúnēdi'i mēnē rēspēti lē'è rai'. Sulē stubi lugar runē mēnē rēspēti muzē shtē Dios.

⁴⁵ Iurē bēdchini Jesús Galilea, ra mēnē ni bē'nē rall recibir lē'è mè con bien purquē gua rall laní Pascu ciudá Jerusalén; guná rall lo què nabē'nē mè, ra milagrē nabē'ni'.

⁴⁶ Iurní Jesús bēabrí Caná shtē Galilea catē bē'ni' cambi nisē vini. Bini tubi mè ru'bē shtē gubernē de què bēdchini Jesús ndē. Nguiu ni nápēll tubi shínill narac ll'u'u guē'dchi Capernaum.

⁴⁷ Iurē lē'è nguui ni bini de què Jesús bēdchini Galilea, guagnall nu bē'nēll ruēguē lu mè parē tsa mè lídchill tē parē gunēac mè shínill purquē hia casi rllullē llguē'nē.

⁴⁸ Iurní Jesús guni'i:

—Lē'è tē adē rialdídi'i ldu'u tē si talē rnádi'i tē milagrē.

⁴⁹ Perē lē'è narunē shchi'ni gubernē guni'i:

—Dadē, nasesē, cha lidcha purquē aquē zati shinia.

⁵⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Bēabrí lídchil; lē'è shínill nabani.

Nguiu ni gualdí ldú'ull shti'dzē Jesús. Lueguē zēagzēll lídchill.

⁵¹ Iurē lē'è nguui be'dē guēzē lídchill, lē'è ra muzē naquērelde hiu'u, guagtsa'guēlú rall lē'è nguui; repi rall lúhi':

—Lē'è shínill bēac.

⁵² Iurní guna'bē dí'dzēll:

—¿Ca iurē bēac llguē'nē? ¿Ca iurē guzublú nahue'i?

Repi rall:

—Na'guē ziquē rquē tubi guadze' bēru'u shldi.

⁵³ Lē'è shtadē llguē'nē bēdē'ēll cuendē de què mizmē iurē ni guni'i Jesús: “Shínill

nabani”. Lē'è nguui ni con grē shfamíll gualdí ldu'u rall Jesús.

⁵⁴ Ni na segundē milagrē nabē'nē Jesús despuēsē bēru'u mè Judea parē guziá'ai' Galilea.

5

Tubi narac galguidzē llunguē

¹ Despuēsē gudēdē ra dzē, bē'nē tucarē tubi laní shtē mè israelitē, nu Jesús gua parē Jerusalén.

² Mizmē ciudá ni cerquē rua' puertē nalē Puertē shtē Lli'li, nanú tubi tanquē ru'bē shtē nisē. Lugar ni lēhin Betesda con dizē hebreo. Napin ga'i portali alreduerē shtē tanquē.

³ Nga'li rēta' zihani narac ll'u'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú ciegu; nanú cujē; nanú narac galguidzē llunguē. Quēbezē rai' parē guēni'bi nisē.

⁴ Rni'i rai' ridē tubi ianglē la'ni tanquē parē rni'bi' nisē. Primērē nariutē la'ni nisē despuēsē lē'è ianglē bēni'bi' nisē, guēáquēll de cualquier galguidzē.

⁵ Ndē nanú tubi nguui; hia guc treinta y ocho izē rac llú'ull.

⁶ Iurē lē'è Jesús guná lu nguui naga'a, bēdē'è mè cuendē de què hia zihani izē nagá'all lu galguidzē. Repi Jesús:

—¿Gu rac shtú'ul guēáquēll?

⁷ Lē'è mè narac ll'u'u bēquebi:

—Dadē, rac shtua'a perē chu nádi'i guētia'a na la'ni nisē iurē lē'è nisē rni'bi. Cadē vēsē narac shtua'a tsahia la'ni nisē, lē'è stubi rlaguē la'ni nisē primērē.

⁸ Jesús guni'i:

—Guashtē nga'li. Bētēá shtaa'l nu bēagzē.

⁹ Mizmē iurní lē'è nguui bēac. Bētēall shtaa'll nu guzublú rzēll. Perē dzē ni na dzē narzi'i ldu'u ra mēnē.

¹⁰ Iurní ra mè israelitē naquēhunē cumplir costumbrē, guni'i rall lu el quē nabēac:

—Nápēdi'il permisi parē guá'al shtaa'l purquē nedzē rzi'i ldu'u ra mēnē.

¹¹ Lē'è nguui bēquebi:

—El quē nabēnēac na guni'i lua: “Bētēá shtaa'l nu bēagzē”.

¹² Iurní guna'bē di'dzē rall:

—¿Chull guni'i lul? “Bètëá shtaa'l nu bëagzë”.

13 Perë lë'ë nguïu adë guënëdi'ill chu bënëac lë'ëll purquë Jesús gunitilú mē ladi ra mēnē zihani narëta' lugar ni.

14 Despuësë lë'ë Jesús bëdia'guëlú nguïu ni la'ni iádu'u; iurní guni'i mē:

—Guná, hia lë'ël bëáquël; adë rúnëdi'ill duldë tē adë guídëdi'i galguidzë más peor guëquël.

15 Lë'ë nguïu zëagzëll iurní. Guagdë'ëll partë lu ra mē israelitë de quë Jesús bënëac lë'ëll.

16 Por ni lë'ë rall guzunaldë rall lë'ë Jesús parë quini rall lë'ë mē purquë bë'në mē milagrë rë' dzë narzi'i ldu'u mēnë.

17 Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni' dchi'ni; adë rbézëdi'i rúni' dchi'ni; nu zac quëhuna dchi'ni.

18 Por ni ra contrari shtë mē, másru'u rac shtu'u rall quini rall lë'ë mē purquë lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús cuendë ra custumbrë shtë dzë narzi'i ldu'u mēnë, sino quë quëhúni' lë'i' ziquë Dios; guni'i mē Dios na Shtádi'.

Pudërë nanapë shini Dios

19 Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë nahia shini Dios; adë gáquëdi'i guna según voluntá shtëna; sulamëntë runa lo quë narunë Shtada. Grëtë' lo quë narunë Shtada, mizmë manërë runa

20 purquë Shtada rac shtú'ui' na. Quëglua'a mē na grë lo quë narunë mē. Todavía runë faltë cusë ru'bë naguëlua'a mē na, cusë nartsëguë' ldu'u tē.

21 Ziquë Shtada rcua'ñi ra tēgulë parë guëbani rai', igual guënehia vidë parë ra narac shtua'a guëbani rai'.

22 Cumë ziquë Dadë adë rúnëdi'i' juzguë ni tubi chúdi'i, sino bëne'e mē pudërë guiahia parë guna juzguë lë'ë ra mēnë tē parë gunë mēnë rëspëti na igual ziquë runë rall rëspëti Shtada.

23 El quë nadë rúnëdi'i rëspëti na, adë rúnëdi'ill rëspëti Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu guë'dchiliu.

24 'Guldía rnia'a, el quë narquë diaguë shti'dza lo quë narnia'a nu tsaldí ldú'ull el quë nabëshe'ldë na, nápëll vidë sin fin. Adë

gáquëdi'i condenárëll; gudëdëll lu galguti. Iurnë' nápëll vidë nanadë rialúdi'i.

25 Verdá rnia'a, hia bëga'a iurë lë'ë ra tēgulë guini rai' voz shtë shini Dios. Grëtë' naguëzu'bë diaguë voz shtë mē, guëbani rall parë siemprë

26 purquë ziquë grë mieti nabani rall por pudërë shtë Dadë Dios, también bédë'ë mē derechë lu shini mē parë gápi' mizmë pudërë. Rac guëdë'a vidë parë ra mēnë.

27 Nu bédë'ë mē derechë lu shini mē parë gúni' juzguë ra mēnë purquë náhi' nguïu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

28 Adë rdzëguë'di'i ldu'u tē ndë'ë purquë guëdchini iurë grë ra tēgulë guini rai' chahia, nu guëru'u rai' la'ni ba'a.

29 Grëtë' el quë nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar rall parë vidë sin fin perë grëtë' ra nabë'në mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac condenar rall.

Napë mē pudërë

30 'Na adë gáquëdi'i guna shcuendë iubia; quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdia'a según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë el quë nabëshe'ldë na.

31 Si talë rnia'a favurë de na, lo quë narnia'a nádi'in ziquë tubi nanasac

32 perë nanú stubi testigu narni'i favurë de na. Nu rac bë'ahia de quë grë el quë narni'i mē ni de na, lasaquin; verdá nahin.

33 Lë'ë tē bëshe'ldë tē el quë naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista, perë lo quë nabëquebi Juan de na, verdá nahin.

34 Perë na adë rqu'ndia'a guëni'i mēnë favurë de na. Rnia'a lu tē di'dzë rë' parë gac salvar tē.

35 Juan nadë más náhi' ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra mēnë, nu lë'ë tē guagnaldë tē tēchi Juan por du'pë tiempë. Bëquitë ldu'u tē shti'dzi'.

36 Perë na napa testimonio más lasac lo quë naguni'i Juan. Grëtë' cusë el quë naruna, bëne'e Shtada parë guna cumplirin. Milagrë naquëhuna, rne'e prëbë de quë verdá bëshe'ldë Dios na.

37 Lë'ë Dadë nabëshe'ldë na, bë'ni' testificar de na, perë lë'ë tē nunquë adë bínidi'i tē cha' mē, nu nunquë adë gunádi'i tē lu mē.

38 Grëtë' diza'quë shtëni', adë gutëdi'in la'ni ldu'u të purquë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë el quë nabëshe'ldë më.

39 Lë'ë të bësë'dë të la'ni ra Sagradas Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzëlë të la'ni librë ni nezë parë gapë të vidë sin fin, perë rnia'a lu të, ra Sagradas Escrituras rne'e testimonio chu nahia

40 perë adë nëdi'i të guidë të lua parë gapë të vidë sin fin.

41 'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë.

42 Más de ni nanëa lë'ë të adë rac shtú'udi'i të Dios.

43 Na zelda por lë Shtada, perë adë bënë'di'i të recibir na. Perë si talë guëdchini stubi më por mizmë lëll, ni sí, gunë të recibir lë'ëll.

44 ¿Lallë tsaldí ldu'u të na purquë rguili të guëni'i mënë bien de lë'ë të? Adë rguilidi'i të lë'ë hunurë naze'dë de Dios verdadërë.

45 Gulë tsasë de quë na adë guëdchi'ba galquiá guëc të delantë de Shtada. El quë naguëdchi'bë galquiá guëc të, na el quë nabëquë'ë Moisés, mizmë lë'i' el quë más rianaldë të tēchi'.

46 Si talë lë'ë të nialdí ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés, nu zac shti'dza nialdí ldu'u të purquë Moisés bëquë'ë shcuenda.

47 Perë si talë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés ¿lla tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a lu të?

6

Jesús bēdē'ē nagudáu ga'i mili nguui
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

1 Despuësë de ndë'ë, Jesús gua stubi ladë rua' nisë ru'bë shtë Galilea; mizmë nisë ni lëhin Tiberias.

2 Zihani mënë guanaldë lë'ë më purquë guná rall ra cusë ru'bë nu milagrë lo quë nabë'në më. Bënëac më ra narac ll'u.

3 Iurní lë'ë Jesús be'pi guëc tubi lumë. Guzubë më nga'li con ra shini gusë'dë më.

4 Guëlladchi ze'dë guëdchini laní Pascu, laní shtë ra israelitë.

5 Iurë Jesús guná cantidá mënë zianaldë lë'ë më, guni'i më lu Felipe:

—¿Ca guias'i hia'a nagáu mënë zihani rë'?

6 Guni'i më të nia'a pë guëni'i Felipe purquë Jesús hia rac bë'ai' guadë el quë nagunë më.

7 Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiu'a bëllë bēdchichi guetēshtildi, adë galdēdi'i parë ni siquierë tubi pedasë gau cadë tubi de lë'ë rall.

8 Andrés, tubi shini gusë'dë më, nu náhi' bëchi Pedro; guni'i:

9 —Ndë zuga'a tubi llguë'në. Nuá'all ga'i guetēshtildi nu chupë mbeldë, ¿pë gunë ndë'ë parë blac mënë zihani?

10 Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grëtë' mënë të parë subë ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'lli nanú lu guiu'u, subë rall. Iurní guzubë ra mënë ziquë ga'i mili nguui.

11 Jesús guna'zi guetēshtildi. Bēdē'ē më graci lu Dios. Iurní bēdē'ē më guetēshtildi cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' guati'dzë rai' guetēshtildi parë grëtë' el quë nazúbëga'a. Zni bë'në më con mbeldë. Grëtë' gudáu tantë lo quë narac shtu'u rall.

12 Iurë lë'ë rai' gualú gudáu, Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë bētéa grē pedasë nabë'në subrë të parë adë shínidi'i ni tubi.

13 Bētéa rai' pedasë nabë'në subrë; tsadzë rai' chi'bë chupë tēpë grē ra pedasë nabë'në subrë de lo ga'i guetēshtildi.

14 Iurë guná ra mënë lo quë nabë'në Jesús nu milagrë nabëlua'a më lu rall, guni'i rall:

—Ndë'ë sí, de verdá náhi' el quë naru-adi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

15 Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rall gua'a rall lë'ë më la fuersë parë gac më rëy shtë rall. Iurní biequi më de nga'li. Zia'a më parë tubi dani parë guëquërdë më lë'ësë më.

Jesús rzë lu nisë

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Iurë lë'ë gue'lë gu', ra shini gusë'dë më bietë rai' rua' nisë.

17 Guaté rai' la'ni tubi barcu. Iurní guna'zi rai' nezë parë stubi ladë rua' nisë parë guëdchini rai' Capernaum, Hia nacahi iurní, nu Jesús la'di guëabrídi'i'.

18 Iurní guzublú tubi mbë dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë nalë rzuldí.

19 Iurë lë'ë rai' ziazú rai' cumë ziquë ga'i u shu'pë kilómetro lu nisë, iurní guná rai' lu Jesús; ziabi'guë më rua' barcu. Rzëhi' lu

nisë. Iurní bēdzēbē ra nguui nananú la'ni barcu

²⁰ perē Jesús guni'i:

—Na ndē'ē; adē rdzēbēdi'i tē.

²¹ Iurní bēquitē ldu'u rai'; rac shtu'u gunē rai' recibir lē'ē mē la'ni barcu. Mizmē iurní bēdchini rai' catē zia'a rai'.

Quēguili ra mēnē lē'ē Jesús

²² Stubi dzē ra mēnē nabēa'nē stubi ladē rua' nisē ru'bē, bēdē'ē rall cuendē de quē shini gusē'dē mē zia'a rai' la'ni lúniquē barcu naná zuga'a ngalli perē Jesús adē guanáldēdi'i' lē'ē rai'.

²³ Perē mientras bēdchini sēbēldá barcu naze'dē de guē'dchi Tiberias, tubi lugar nanaquē catē gudáu ra mēnē guetēshtildi, catē bēdē'ē Jesús graci lu Dios por guetēshtildi.

²⁴ Perē iurē guná ra mēnē de quē adē nídi'i Jesús, nilē ra shini gusē'dē mē nídi'i rai'; iurní guatē rall la'ni ra barcu. Zia'a rall parē Capernaum. Bēdchini rall; caguili rall lē'ē Jesús.

Guetēshtildi nanabani

²⁵ Iurē bēdia'guelú rall Jesús, guna'bē di'dzē rall lu mē:

—Mēsē, ¿guc bēdchínil ndē'ē?

²⁶ Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a, caguili tē na, lédēdi'i purquē guná tē nu riasē tē ra milagrē nabēna, sino caguili tē na sulē purquē gudáu tē guetēshtildi hashtē bielē tē.

²⁷ Adē rúnēdi'i tē dchi'ni por cumidē naná rialú sino quē gulē bē'nē dchi'ni tubi dau lo quē nunquē adē rialúdi'i nu rne'ein vidē sin fin. Lē'ē dau ni rne'e nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, purquē Dios bēne'ein parē na. Bēlua'a Dios con milagrē nahia el quē narquitē ldú'i'.

²⁸ Iurní guna'bē di'dzē rall:

—¿Lla guēdē'nē na'a cumplir lo quē narac shtu'u Dios?

²⁹ Jesús bēquebi:

—Lo quē narac shtu'u Dios gunē tē, tsaldí ldu'u tē el quē nabēshe'ldē mē lu guē'dchiliu.

³⁰ Iurní guna'bē di'dzē rall:

—¿Pē milagrē guēluá'al tē parē guēná na'a nu tsaldí ldu'u na'a shtí'dzēl? ¿Pē sēñi guēné'el parē lē'ē na'a?

³¹ Ra shtadē guelú hia'a gudáu rai' guetēshtildi maná lu shlatē cumē ziquē rni'i Sagradas Escrituras: “Dios bēdē'ē guetēshtildi de gube'e; gudáu rai'”.

³² Jesús bēquebi:

—Guldía rnia'a, lēdē Moisés bēdē'ē guetēshtildi naze'dē de gube'e sino quē Shtada; cagdē'ē mē guetēshtildi verdadērē naná ze'dē de gube'e

³³ purquē guetēshtildi narne'e Dios, na el quē naze'dē de gube'e. Nu rdē'ēi' vidē sin fin parē ra nguui.

³⁴ Iurní guni'i rall:

—Dadē, bēne'e guetēshtildi ni'i grē dzē nu parē siembrē.

³⁵ Jesús guni'i:

—Na nahia guetēshtildi narne'e vidē sin fin. El quē naguidē lua, nunquē adē guēldiá'nēdi'ill jamás. Nu el quē natsaldí ldu'i shti'dza, nunquē adē guēbídchidi'ill.

³⁶ Ziquē gunia'a lu tē, guná tē lua perē nēdi'i tē tsaldí ldu'u tē shti'dza.

³⁷ Grē lo quē narne'e Shtada parē na, ni ze'dē lua, nu el quē naze'dē lua adē guēgúdia'a tēchi fuērē

³⁸ purquē na zéldēdia'a de gube'e parē guna según voluntá shtēna sino parē guna según voluntá shtē mē el quē nabēshe'ldē na.

³⁹ Voluntá shtē Shtada, el quē nabēshe'ldē na, es quē ni tubi adē chu guēnítidia'a lo quē nabēne'e mē sino quē guēcua'ñia ra mēnē ni lúltimē dzē.

⁴⁰ Voluntá shtē mē el quē nabēshe'ldē na, es quē grētē' el quē naguēná lu shini Dios nu tsaldí ldú'ull lē'ē mē, gapē rall vidē sin fin. Na guēcua'ñia lē'ē rall lúltimē dzē.

⁴¹ Iurní ra mē israelitē guzublú guni'i guidzē rall lē'ē Jesús purquē guni'i mē: “Na nahia guetēshtildi naze'dē de gube'e”.

⁴² Iurní guni'i rall:

—Nguui rē' na shini José. Lē'ē hia'a nanē hia'a shtádēll nu shní'all. ¿Pēzielú rní'ill de quē zé'dēll de gube'e?

⁴³ Jesús guni'i iurní:

—¿Pēzielú ruadi'dzē tē cuntrē na?

⁴⁴ Ni tubi adē chu guédēdi'i lua lē'ēsē, napē quē Shtada, el quē nabēshe'ldē na, guēsēdchini mē mēnē lua, nu na guēcua'ñia lē'ēll lúltimē dzē.

45 Ra librë shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, rni'i zdë'ë: "Dios guëlua'a grë ra mieti". Zni grëtë' el quë naguëquë diaguë shti'dzë Shtada nu el quë nabëdë'ë cuendë shtí'dzi', ni ridë lua.

46 'Ni tubi adë chu gunádi'i lu Shtada; sulë na gunahia lu më purquë na zelda de Dios.

47 Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, nápëll vidë sin fin.

48 Na nahia guetështildi narne'e vidë eternë.

49 Ra shtadë guelú hia'a gudáu rai' maná lu shlatë perë guti rai'.

50 Lë'ë guetështildi verdadërë ze'dë de gube'e; si talë gudáu tubi nguiu guetështildi ni, guëbanill tubi vidë nanadë rialúdi'i; gátidi'ill.

51 Na nahia guetështildi verdadërë naze'dë de gube'e. Si talë gau nguiu guetështildi ni, nápëll vidë sin fin. Lë'ë guetështildi nardë'a na prupi shcuërpa. Guëdë'ahin parë gac salvar ra mënë narëta' lu guë'dchiliu.

52 Iurní lë'ë ra israelitë guzublú rall quëchupë di'dzë lu sa' rall, mizme lë'ë rall. Guni'i rall:

—¿Lallë gac guëne'e mënë ni mizme shcuërpi' guëdáuha'a?

53 Jesús guni'i lu rai':

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të gáudi'i të cuerpë shtë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu si talë gúdi'i të rënë shtënë më ni, nápëdi'i të vidë sin fin.

54 El quë nagáu cuerpë shtëna nu el quë nagú shrëna, nápëll vidë sin fin, nu na guëcua'ñia lë'ëll lúltimë dzë.

55 Cuerpë shtëna na verdadërë cumidë nu rënë shtëna na bebidë verdadërë.

56 El quë nangunë recibir na ziquë cumidë verdadërë nu ziquë bebidë verdadërë, guëbaninull na, nu quëbezënúa lë'ëll.

57 Lë'ë Dadë Dios nanabani, bëshe'ldë më na, nu nabania por lë'i'. El quë nangunë recibir na, guëbanill por pudërë shtëna.

58 Na ruadi'dza shcuendë guetështildi naná ze'dë lu gube'e. Guetështildi rë' nádi'i cumë ziquë maná naná gudáu ra shtadë guelú hia'a; aunquë gudáu rai' maná, guti rai'. El quë nagáu guetështildi verdadërë, guëbanill parë siempërë.

59 Jesús bëlua'a grëtë' ra cusë rë' la'ni iádu'u shtë Capernaum.

Di'dzë nanapë pudërë parë siempërë

60 Iurní zihani ra narianaldë lë'ë Jesús, iurë bini rall di'dzë rë', guni'i rai':

—Naganë di'dzë rë'. ¿Chu rac tsaldí ldu'u shti'dzë Jesús?

61 Iurní lë'ë Jesús bëdë'ë cuendë de quë ra shini gusë'dë më guni'i rai' mizme di'dzë; guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Pë gulaguë llanë ldu'u të por shti'dza?

62 ¿Pë gunë të si talë guëná të lu nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, tsépi' catë cabézi' más antsë?

63 Lë'ë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin; lë'ë cuerpë shtë nguiu adë nápëdi'in pudërë. Ra di'dzë narnia'a lu të, na pudërë shtë Espíritu parë gapë të vidë sin fin.

64 Perë todavía nanú sëbëldá de lë'ë të, adë rialdídí'i ldu'u të shti'dza.

Jesús gac bë'a dizdë principi chu el quë narialdídí'i ldu'i nu gac bë'a më chu el quë nangunë intriegu lë'ë më.

65 Guni'i më:

—Por ni gunia'a lu të, ni tubi adë chu guidë lua si talë Shtada adë gue'dënúdi'i më nguiu ni lua.

66 Dizdë iurní cantidá mënë nazianaldë lë'ë Jesús, bësa'në rall lë'ë më; hiadë rzënúdi'i rall lë'ë më.

67 Iurní lë'ë Jesús guna'bë dí'dzi' lu ra chi'bë chupë shini gusë'dë më:

—¿Pë nu lë'ë të rac shtu'u të guësa'në të na?

68 Perë Simón Pedro bëquebi:

—Dadë, ¿callë guiá na'a? Sulë lë'ëll ruadi'dzël di'dzë narne'e vidë sin fin.

69 Lë'ë na'a gualdí ldu'u na'a de verdá nu rdë'ë na'a cuendë de quë nal Cristo, shini Dios nanabani.

70 Jesús bëquebi:

—Gudilia chi'bë chupë të perë tubi de lë'ë të na mëdzabë.

71 Zni quëgni'i më shcuendë Judas Iscariote, shini Simón purquë Judas bë'në intriegu lë'ë më parë gati më. Bë'në Judas ni aunquë nall tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më.

7

Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús zia'a regiuni shtë Galilea. Adë rac shtú'udi'i më niazë më Judea purquë ra contrari shtë më rac shtu'u rall quini rall lë'ë më.

² Perë hia ziagdchini laní narni'i rall Laní shtë Cusechë; na laní parë grë ra mënë israelitë.

³ Ra bëchi Jesús guni'i rall lu më:

—Adë reá'nëdi'il ndë'ë; guziá'al parë Judea të parë grëtë' naze'dë naldë lë'ël, ra naquërelde ndë, guená rall milagrë narúnël.

⁴ Pues si talë tubi mënë rac shtu'u gac bë'a mënë chu nall, adë rúnëdi'ill milagrë naga'chi. Hia quë lë'ël rúnël ra milagrë, bë'në lo mizmë delantë lu grë mënë shtë guë'dchiliu.

⁵ Nilë ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.

⁶ Iurní guni'i Jesús:

—Runë faltë guëga'a iurë parë guënë mënë chu nahia, perë parë lë'ë të grë iurë na igual.

⁷ Grë ra narialdídi'i ldu'i Dios, adë guëldënúdi'i rall lë'ë të, perë na, sí, rna zá'quëdi'i rall lua purquë na runa grëtë' lo quë narni'i Dios. Nu clarë rlu'a'a lo quë naquëhunë rall, nádi'in bien sino mal nahin.

⁸ Gulë gua laní. Na adë tsádia'a purquë la'di bëga'a iurë guëlua'a pudërë shtëna.

⁹ Despuësë de guni'i më zni, bëa'në më Galilea.

Jesús gua lu laní

¹⁰ Despuësë de gua ra bëchi Jesús laní, nu zac Jesús gua më laní. Lédëdi'i shlatë shlatë gua më sino casi naga'chi gua më.

¹¹ Ra contrari shtë më caguili rall lë'ë më lu laní, nu guni'i rall:

—¿Gua cha'a nguii ni?

¹² Ladi ra mënë zihani quëadi'dzë ra mënë shcuendë më. Ze'dë narni'i: “Tubi nguii za'quë na më rë'”. Stubi rall rni'i: “Nádi'i më za'quë sino rguguë mënë ni ra mënë”.

¹³ Perë ni tubi rall adë bërú'udi'i rall favurë de lë'ë më purquë rdzëbë rall ra contrari shtë më.

¹⁴ Hia guërudë laní ziazú; iurní Jesús guatë iádu'ru ru'bë. Guzublú quëglua'a më.

¹⁵ Ra mënë israelitë nabini shti'dzë më, nalë rdzëguëë' ldu'u rall lo quë narni'i më. Guni'i rall:

—¿Llallë rac nguii rë' lëtrë? ¿Ca guagsë'dëi'?

¹⁶ Jesús bëquebi:

—Enseñansë narluá'ahia, lédë shtënëdia'ain, sino ze'din de lë'ë më nabëshe'ldë na.

¹⁷ Si talë cualquier mënë na dispuestë gúnëll ziquë rac shtu'u Dios, gunguë bë'all ldai' nacagluá'ahia, ze'din de Dios; gac bë'all lédëdi'in por mizmë shcuenda.

¹⁸ El quë naruadi'dzë por mizmë lëhi', rac shtú'ull hunurë shtë ra mënë perë el quë naruadi'dzë parë gúnëll honrar el quë nabëshe'ldë më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i bishi la'ni ldú'ull.

¹⁹ ¿Pëllë adë nádi'i verdá de quë Moisés bëne'e lëy parë lë'ë hia'a? perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, ni tubi de lë'ë të adë nëdi'i të guëzu'bë diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac shtu'u të quini të na?

²⁰ Ra mënë bëquebi:

—Nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. ¿Chull de lë'ë na'a rac shtu'u quini lë'ël?

²¹ Jesús guni'i:

—Por tubi cusë nabëna, grëtë' të rdzëguëë' ldu'u të hashtë pë nápëdi'i guëni'i të

²² perë Moisés bëne'e tubi custumbrë religiusë narunë ra mënë con ra ngulë'në. Lédëdi'i guzublú Moisés custumbrë ni sino quë shtadë guëlu hia'a más antsë, bëne'e rall custumbrë ni; por ni riuguë du'pë partë delicadë shtë ngulë'në aunquë runë tucarë dzë narzi'i ldu'u mënë.

²³ Pues iurne' parë adë gunë fáltëdi'i lëy nabëquë'ë Moisés, lë'ë të quëhunë të cumprir custumbrë ni aunquë na dzë narzi'i ldu'u mënë. ¿Pëzielú rldënú të na purquë bënëaca tubi nguii dzë descansë?

²⁴ Adë rúnëdi'i të juzguë según cusë narná të sino gulë bë'në juzguë tubldí.

Guni'i Jesús zé'di' de Dios

²⁵ Iurní bëldá ra naquërelde Jerusalén, guzublú rall quëgna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë lédë lë'ëdi'i naquëguili contrari shtënëll parë gáti'?

²⁶ Gulë guná, lë'ëll quëadí'dzëll delantë lu grë mënë nu adë pë rni'i contrari shtëhi'. ¿Ni mudë ra më gushë shtë iádu'u, rialdí ldu'u rall lë'ë nguü ni, de quë lë'i náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'?

²⁷ Perë lë'ë hia'a nanë hia'a ca nezë zé'di', perë iurë Cristo guëdchíni', ni tubi adë guëné'edi'i cuendë ca nezë guídi'.

²⁸ Iurë lë'ë Jesús bini zndë'ë, quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë. Fuertë guni'i më:

—Lë'ë të runguë bë'a të na nu nanë të nezë ca zelda. Zéldëdia'a por partë shtëna sino bëshe'ldë më naná verdá, perë adë runguë bë'adi'i të lë'i'.

²⁹ Perë na, sí, runguë bë'ahia lë'ë më purquë de lë'ë më zelda, nu bëshe'ldë më na.

³⁰ Iurní guc shtu'u rall niua'a rall lë'ë më prësi, perë ni tubi chu adë guná'zidi'i lë'ë më purquë la'di guëga'a iurë gati më.

³¹ Perë cantidá mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më nu guni'i rall lu sa' rall:

—Iurë lë'ë Cristo guëdchíni' lu guë'dchiliu, ¿ni mudë gúni' milagrë más naru'bë quë ra milagrë naquëhunë nguü rë'?

Ra fariseo bëshe'ldë soliar parë guëna'zi rall Jesús

³² Ra fariseo bini rall shti'dzë mënë, lo quë narni'i rall shcuendë Jesús. Iurní lë'ë rall juntë con ra bëshuzi naná më ru'bë entrë lë'ë rall, bëshe'ldë rall soliar shtë iádu'u parë gua'a rall lë'ë më prësi.

³³ Iurní guni'i Jesús:

—Guëbezënúa lë'ë të stu'pë tiempë más. Despuësë de ni, guëabría; guzëahia lu më nabëshe'ldë na.

³⁴ Lë'ë të tsatili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i tsa të catë quërela.

³⁵ Iurní lë'ë ra contrari shtënë Jesús guzublú rna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Callë tsa nguü rë'? nu adë gáquëdi'i chu tsatili lë'ëll. ¿Ni mudë guziá'all parë stubi guë'dchi zitu catë quërelde más më israelitë entrë ra mënë griego? ¿Ni mudë tsagluá'all mënë nanádi'i israelitë?

³⁶ ¿Pë runë cuntienë naguní'ill: “Quili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i të tsa të catë quërela”?

Nisë nardë'ë vidë sin fin

³⁷ Hia bëga'a lúltimë dzë shtë laní, dzë namás delicadë. Dzë ni lë'ë Jesús guasuldí nu guni'i më fuertë:

—Si talë tubi de lë'ë të rbidchi të, gulë te'e lua, gu të naguënehia.

³⁸ Ziquë rni'i Sagradas Escrituras, zili nisë guëldani nu guëru'u la'ni ldu'u ra nari-aldí ldu'u shti'dza.

³⁹ Quëgni'i Jesús shcuendë Espiritu Santo el quë natsaldí ldu'u lë'ë më, gunë rall recibir; perë todavía bédchínidi'i Espiritu Santo purquë todavía runë faltë gac resucitar më ladi ra tégulë nu la'di guzëadi'i më gube'e.

Gu' tubi divisioni entrë lë'ë ra mënë

⁴⁰ Bëldá ra mënë narëta' iurë bini rall naguni'i Jesús, guni'i rall:

—Verdá nguü rë' na el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchíni'.

⁴¹ Stubi rall guni'i:

—Ndë'ë na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'.

Perë stubi bëldá rall guni'i:

—¿Callë gac më Galilea Cristo?

⁴² Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo na llëbní David nu napë quë guëdchíni' de Belén, guë'dchi shtë David.

⁴³ Zni ra mënë guc dividir por shcuendë Jesús.

⁴⁴ Bëldá rall guc shtu'u niua'a rall lë'ë më prësi perë bëdzélëdi'i rall pë nihunënú rall lë'ë më.

Ni tubi chu adë ruadí'dzëdi'i ziquë Jesús

⁴⁵ Lë'ë soliar shtë iádu'u bëabrí rall stubi catë rëta' ra fariseo con ra jëfë shtë bëshuzi. Iurní guna'bë di'dzë rall lu soliar:

—¿Pëzielú be'dënúdi'i të nguü ni?

⁴⁶ Ra soliar bëquebi:

—Nídi'i chu stubi naruadi'dzë ziquë nguü rë'.

⁴⁷ Iurní ra fariseo guni'i rall:

—¿Acasë nu lë'ë të guguë të?

⁴⁸ ¿Ni mudë gualdí ldu'u cualquier de tubi gubernë shtë ra fariseo u stubi më ru'bë gualdí ldú'ull shti'dzë Jesús?

⁴⁹ Perë los de más mënë adë guënédi'i rall lëy; nacondenarë rall.

⁵⁰ Nicodemo, el quë naguagná lë'ë Jesús gue'lë, nu nall tubi fariseo, guní'ill lu sa'll:

51 —Según rni'i lëy shtë hia'a, gáquëdi'i condenar tubi nguiu sin adë chu guínidi'i primërë parë gac bë'a hia'a pë lo quë nabë'në mënë ni.

52 Iurní guni'i rall guëc Nicodemo:

—¿Pë nul nal më Galilea? Bësë'dë shti'dzë Dios, nu guëdë'ël cuendë de quë ni tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, guëdchínidi'i de Galilea.

Lë'ë na'a nabë'në duldë adulteri

[
53 Iurní cadë tubi rall ziagzë rall lidchi rall.

8

1 Perë Jesús zia'a parë lu dani nalë los Olivos.

2 Stubi dzë iurë brëgue'lë, bëabrí më iádu'u ru'bë. Grëtë' ra mënë guabi'guë lu më. Iurní guzubë më nu guzublú caglua'a më ra diza'quë.

3 Iurní ra mësë shtë lëy con ra fariseo, be'dënú rall tubi na'a nabëdzëlënú nguiu nanádi'i tsë'lëll. Bëzú rall lë'ë na'a guëláu lu ra mënë narëta' nga'li.

4 Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Na'a rë' bëdzëlë shtu; bëdzëlënull tubi nguiu.

5 Lëy shtë Moisés rni'i; quëgnibë'ahin de quë gati na'a rë' con guë'ë, grë clasë na'a narunë zni. ¿Lë'ël pë rni'il?

6 Lë'ë rall guni'i rall zni parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nu parë gac guëdchi'bë rall galquiá cuntrë lë'ë më. Iurní Jesús bëá'chi'; guzublú guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më;

7 perë lë'ë rall ziaгла'guë quëgna'bë di'dzë rall. Iurní guasuldí më; guni'i më:

—Cualquier de tubi lë'ë të nanápëdi'i duldë, gac primërë guëlda'a guë'ë lë'ë na'a rë'.

8 Iurní bëabrí më bëa'chi më stubi parë guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më.

9 Perë lë'ë rall iurë bini naguni'i Jesús, bini la'ni ldu'u rall; el mizme shgabë rall rdë'ë cuendë napë rall duldë. Iurní guzublú rru'u tubigá rall. Guzublú dizdë de más nagushë ra hashtë grë rall bëru'u rall de nga'li. Iurë grëtë' rall gualú bëru'u, Jesús bëá'ni' niétiquë con lë'ë na'a nazuga'a lu më.

10 Iurní Jesús guasuldí nu guná më ni tubi chu nádi'i. Sulë lë'ë na'a zugá'all nga'li. Iurní guni'i më:

—Nanë, ¿gua ra nardchi'bë galquiá guëquë'l? ¿Pëllë ni tubi de lë'ë rall bë'nëdi'i condenar lë'ël?

11 Lë'ë na'a bëquebi:

—Aquëdi'i, ni túbidi'i, Dadë.

Iurní Jesús guni'i:

—Ni na rúnëdia'a condenar lë'ël. Iurnë' bëagzë perë hia adë tsagla'guë gúnëdi'il duldë.]

Jesús na ziquë llni parë ra mënë

12 Jesús guni'i stubi lu ra mënë:

—Nahia llni shtë ra mënë narë lu guë'dchiliu. El quë nague'dë naldë na, gapë rall llni narne'e vidë sin fin. Jamás adë sédi'i rall nacahi.

13 Iurní lë'ë ra fariseo guni'i rall:

—Mizme lë'ël quëgní'il favurë de lë'ël. Testimonio narní'il adë lasáquëdi'in.

14 Jesús bëquebi:

—Testimonio shtëna, sí, lasaquin aunquë mizme na quëgnia'a favurë de na purquë nanëa ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia; perë lë'ë të adë guënëdi'i të ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia.

15 Lë'ë të runë të juzguë según rëglë shtë guë'dchiliu; según rna të runë të juzguë, perë na adë rúnëdia'a juzguë ni túbidi'i.

16 Si talë na runa juzguë, lo quë narnia'a, tubldí nahin; lasaquin purquë adë rúnëdia'a juzguë tubsia perë Dios Padre quëbezënúhi' na; bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu.

17 La'ni lëy shtë hia'a naescritë de quë por chupë testigu narni'i lo mizme di'dzë, napë quë tsaldí ldu'u ra mënë.

18 Pues bien, na nahia tubi testigu favurë de na, nu lë'ë Shtada Dios, më nabëshe'ldë na, náhi' stubi testigu favurë de na.

19 Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Guátí'i shtádë'l?

Jesús repi:

—Lë'ë të adë runguë bë'adi'i të na, nilë runguë bë'adi'i të Shtada. Si talë niunguë bë'a të na nu zac Shtada niunguë bë'a të.

20 Jesús guni'i ra di'dzë rë' mientras quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë, tubi lugar catë naga'a cajë shtë ofrendë; perë ni tubi

de lë'ë contrari shtë më, adë cuëdi'i valurë parë niua'a rall lë'ë më prësi. Gá'adi'i guëga'a iurë shtë më, gati më.

Catë tsahia adë gáquëdi'i guidë të

²¹ Jesús bëabrí guni'i:

—Na guzëahia perë lë'ë të tsatili të na. Gatinú të duldë shtë të. Catë tsahia lë'ë të adë gáquëdi'i guidë të.

²² Iurní ra contrari shtë më guni'i:

—¿Ni mudë el mizme lë'ëll quínill lë'ëll? por ni rní'll: “Adë chu gáquëdi'i guidë të catë tsahia”.

²³ Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të na të mënë shtë guë'dchiliu rë' perë na, nahia de gube'e. Lë'ë të na të mënë shtë guë'dchiliu perë na adë nádia'a mënë shtë guë'dchiliu.

²⁴ Por ni quëgnia'a lu të, gatinú të duldë shtë të purquë si talë adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të nahia el quë narnia'a, gatinú të duldë shtë të.

²⁵ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull nal?

Jesús guni'i:

—Hia gunia'a lu të dizdë principi chu nahia

²⁶ nu nápëru'u más guënia'a lu të nu napë quë guna juzguë lë'ë të, perë el quë nabëshe'ldë na, ni ruadí'dzi' verdá. Lo quë naquëgnia'a lu mënë, ni lo quë nabinia de lë'ë më.

²⁷ Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall pë guni'i Jesús, de quë quëgni'i më shcuendë Dadë Dios.

²⁸ Guni'i më iurní:

—Iurë lë'ë të guëldisë të na guia'a parë guëquë'ë të na lu cruz, iurní gunguë bë'a të nahia el quë narnia'a nahia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Tsasë të adë rúnëdia'a según prupi voluntá shtëna sino rnia'a sulë lo quë nabëlua'a Shtada.

²⁹ El quë nabëshe'ldë na, ni quëbezënúhi' na. Shtada adë bësá'nëdi'i më na purquë siemprë runa lo quë narquitë ldú'i'.

³⁰ Iurë Jesús guni'i ndë'ë, zihani mënë gualdí ldu'u rall na më el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mënë

³¹ Iurní Jesús guni'i lu ra më israelitë nagualdí ldu'i shti'dzë më:

—Si tsagla'guë tsanaldë të shti'dza nu talë guëquë diaguë të shti'dza, iurní de verdá na të shmëna.

³² Gunguë bë'a të verdá nu lë'ë verdá gunin të gapë të libertá.

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Lë'ë na'a na na'a llëbni Abraham. Lë'ë na'a nunquë adë chu nádi'i bajo ordë shtë mënë. ¿Pëzielú rní'il lu na'a guëdapë na'a libertá?

³⁴ Guni'i më:

—Guldía rnia'a, grëtë' el quë narunë duldë, ni nall bajo ordë shtë duldë; rnibë'a duldë lë'ëll.

³⁵ Tubi naná bajo ordë shtë mënë, nápëdi'ill derechë gáquëll partë shtë famili perë tubi shini rai', sí, ni napë derechë gáquëll partë shtë famili.

³⁶ Zni si talë shini Dios gúni' librar lë'ë të, guëa'në të de verdá sin duldë.

³⁷ Nanëa de quë na të llëbni Abraham, perë el mizme tiempë rac shtu'u të quini të na purquë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë narnia'a lu të.

³⁸ Na ruadí'dza lo quë nangunahia catë cabezë Shtada, perë lë'ë të runë të ziquë na shtadë të; cusë nabini të de shtadë të, ni quëhunë të.

³⁹ Ra mënë guni'i lu Jesús:

—Shtadë guëlu' na'a guc Abraham.

Perë Jesús guni'i:

—Si talë lë'ë të na të de verdá shini Abraham, ziquë bé'ni', zni zac nihunë të.

⁴⁰ Rac shtu'u të quini të na, el quë nanguní'i lu të purë verdá, di'dzë nabinia lu Shtada. Abraham nunquë bë'nëdi'i' zni'i.

⁴¹ Quëhunë të lo quë narac shtu'u shtadë të.

Guni'i rall:

—Adë chu nádi'i ziquë me'dë lldubi. Napë na'a tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.

⁴² Iurní guni'i Jesús:

—Si talë de verdá Dios na Shtadë të, lë'ë të niac shtu'u të na purquë na adë zëldëdia'a shcuendë iubia; zelda de Dios nu zugá'ahia ndë'ë. Adë zëldëdia'a shcuendë iubia sino quë Dios bëshe'ldë më na.

⁴³ ¿Pëzielú adë nëdi'i të tsasë të lo quë narnia'a lu të? purquë adë rac shtu'udi'i të guini të shti'dza.

⁴⁴ Lë'ë shtadë të na mizme mëdzabë nu lë'ë të na të de lë'ëll. Ziquë rúnëll, runë

të purquë lë'ë mëdzabë na tubi narguini mënë dizdë gurështë guë'dchiliu. Nunquë adë nídi'i verdá la'ni ldú'ull nu nunquë adë biadí'dzëdi'ill verdá. Iurë ruadí'dzëll, bishi quëhúnëll purquë nídi'i stubi cusë la'ni ldú'ull. Nu lë'ëll na dadë shtë ra naru-adi'dzë bishi.

⁴⁵ Perë cumë na ruadi'dza verdá, lë'ë të adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza.

⁴⁶ ¿Chu de lë'ë të rac guëlua'a të napa masiá tubi duldë mitu'në? Si talë rnia'a verdá lu të, ¿pëzielú nëdi'i të tsaldí ldu'u të na?

⁴⁷ El quë na shmënë Dios, ni rzu'bë diáguëll shti'dzë Dios; perë ziquë lë'ë të adë nádi'i të shmënë Dios, por ni nëdi'i të guëquë diaguë të shti'dzë më.

Nanú Jesús antsë gurështë guë'dchiliu

⁴⁸ Iurní ra contrari shtë Jesús guni'i:

—Napë na'a segurë iurë rni'i na'a de quë nal tubi samaritano nu nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul.

⁴⁹ Jesús repi:

—Nídi'i mëdzabë la'ni ldua'a. Quëhuna honrar Dadë Dios, perë lë'ë të runë të de-sprëci na.

⁵⁰ Adë rac shtú'udia'a gunë të honrar na; nanú tubi naná gunë honrar na, nu lë'ë më gunë më juzguë.

⁵¹ Guldía, el quë nangunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'i nguui ni.

⁵² Iurní ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Iurne' sí, napë na'a segurë nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. Abraham nu grëtë' ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai', nu rní'il: “El quë nangunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'ill”.

⁵³ ¿Ni mudë nal más më ru'bë quë shtadë guëlü hia'a Abraham? Lë'i' gúti' nu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai'. ¿Chull rni'i ldú'ul nal?

⁵⁴ Jesús repi iurní:

—Si talë mizmë na quëhuna honrar na, adë lasáquëdi'i lo quë naquëhuna, perë Shtada quëhúni' parë gunë mënë honrar na. Na më el mizmë de quë rni'i të náhi' Dios shtë të.

⁵⁵ Perë lë'ë të adë runguë bé'adi'i të lë'ë më perë na, sí, runguë bé'ahia lë'ë më. Si talë niania'a lu të de quë adë runguë bé'adia'a lë'ë më, iurní nabisha igual ziquë

lë'ë të. Perë na guldía rnia'a, runguë bé'ahia lë'ë më nu quëhuna cumplir lo quë narni'i më lua.

⁵⁶ Abraham, shtadë guëlü hia'a, bëquitë ldú'i' nu gúpi' fe de quë guëdchini el quë naguëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Nu de verdá gunáhi' de quë bédchinia nu gu' lëgrë la'ni ldú'i'.

⁵⁷ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Todavía ni nápëdi'il cincuenta izë nu rní'il gunal lu Abraham.

⁵⁸ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, antsë de Abraham hia nabanía.

⁵⁹ Iurní guna'zi rall guë'ë të parë guëlda'a rall lë'ë Jesús perë lë'ë më bëca'chilú më. Bëru'u më la'ni iádu'u.

9

Jesús bënëac tubi nguui nagulë ciegu

¹ Iurní ziadëdë Jesús stubi lugar; guná më lu tubi nguui naná gulë ciegu.

² Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë:

—Dadë, ¿pëzielú gulë nguui rë' ciegu; pë por duldë shtë shtádëll u por mizmë duldë shtënëll gúlëll ciegu?

³ Jesús repi:

—Gúquëdi'in por duldë shtënëll ni por duldë shtë shtádëll, sino quë gúlëll ciegu parë guená mënë pudërë shtë Dios la'ni vidë shtënëll.

⁴ Iurne' na tiempë parë guëdë'na'a dchi'ni shtë më, el quë nabëshe'ldë na, purquë lë'ë tiempë ze'dë, hia iurní adë chu gúnëdi'i dchi'ni.

⁵ Mientras zugá'ahia lu guë'dchiliu, nahia llni shtë ra narëta' lu guë'dchiliu.

⁶ Despuësë de guni'i Jesús ndë'ë, bëchi'bë shënë më lu guiu'u. Bëntsa'u më du'pë benë con bëllënë. Iurní bëte'bi më benë lu slu ciegu.

⁷ Iurní guni'i më:

—Guatibi lul rua' tanquë shtë Siloé. (Di'dzë ni runë cuntienë, el quë naguzia'a.)

Lë'ë ciegu guatibi slúhi'. Iurní bëabrill; hia be'rquë rnall.

⁸ Iurní lë'ë ra vëcini nu los de más ra nanané lë'ë ciegu, guni'i rall:

—¿Pë lëdë lë'ëdi'i narzubë gli gli; rná'bëll gu'në?

⁹ Bëldá rall guni'i:

—Lë'ëll ndë'ë.

Stubi rall guni'i:

—Lë'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë rlua'a ciegu rluá'all.

Mizmë lë'ë nguui guni'i:

—Na nahia nguui ni.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Llallë bëac slul?

¹¹ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Lë'ë nguui naná lë Jesús bëntsa'u benë. Bëté'bi' slua nu guni'i' lua: “Gua rua' tanquë shtë Siloé të guatibi slul”. Guahia iurní. Iurë na gudibia slua, hia be'rquë rnahia.

¹² Guna'bë di'dzë rall:

—¿Guáti'i nguui ni?

Lë'ë ciegu guni'i:

—Guënédia'a.

Ra fariseo guna'bë dí'dzëru'u rall lu ciegu

¹³ Iurní bia'a mënë lë'ë naguc ciegu lu ra fariseo.

¹⁴ Jesús bëntsa'uhí' du'pë benë nu bënëáqui' lë'ë nguui ni dzë narzi'i ldu'u mënë.

¹⁵ Ra fariseo bëabrí guna'bë di'dzë rall lu nguui ni, llallë guc be'rquë rnall. Lë'ëll guni'ill:

—Benë bëté'bi' slua. Iurní guatibia slua; hia iurní gunahia.

¹⁶ Iurní bëldá ra fariseo guni'i:

—Perë nguui naná bë'në ndë'ë, lëdë de Díosëdi'i zé'dëll purquë rúnëdi'ill rëspëti dzë narzi'i ldu'u mënë.

Perë sëbëldá rall guni'i:

—¿Ni mudë nall pecadurë? purquë tubi pecadurë nápëdi'i pudërë gúni' milagrë ziquë narunë më rë'.

Guc dividir ra mënë.

¹⁷ Iurní bëabrí guna'bë di'dzë ra fariseo lu naná antsë na ciegu:

—Lë'ëll, ¿pë rni'il parë lë'ë nguui nabëne'e slul?

Lë'ëll guni'ill:

—Na rnia'a de quë na më tubi naru-adi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁸ Perë lë'ë rall adë gualdídi'i ldu'u rall de quë guc ciegu nguui ni nu iurne' rnall, hashtë guna'bë rall ra shtadë nguui ni.

¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall lu shtadë nguui:

—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë? naná rni'i të gulë ciegu. ¿Llallë guc ni rnall?

²⁰ Ra shtádi' bëquebi:

—Nanë na'a de quë nguui ni na shini na'a nu gúlëll ciegu

²¹ perë adë chu guënëdi'i lla guc ni de quë ne' rnall. Tampuquë guënëdi'i na'a chu bënëac slull. Gulë guna'bë di'dzë lull. Hia më gúshëll; mizmë lë'ëll guëni'ill chu bënëac slull.

²² Zni guni'i ra shtadë nguui purquë rdzëbë rai' ra më shtë iádu'u. Ra mënë shtë iádu'u na rall de acuerdë guëgú rall grë ra mënë narni'i de quë Jesús na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

²³ Por ni guni'i shtadë ciegu: “Gulë guna'bë di'dzë lull; hia më gúshëll”.

²⁴ Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí guna'bë rall lu ciegu; repi rall:

—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de quë Dios bënëac lë'ëll nu bënë'ë graci lu më, perë lë'ë na'a nanë na'a de quë Jesús na pecadurë.

²⁵ Iurní repi ciegu:

—Adë guënëdia'a si nall pecadurë u aquëdi'i; lúniquë lo quë nananëa de quë na nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.

²⁶ Bëabrí guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë bë'nëti'i? ¿Pëllë bë'nëll parë bënë'ëll slul?

²⁷ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nëdi'i të guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë nguui ni?

²⁸ Iurní gurushtiá rall. Guni'i guidzë rall lë'ë ciegu:

—Lë'ëll nal shmënë nguui ni, perë lë'ë na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés.

²⁹ Lë'ë na'a nanë na'a de quë Dios guni'i lu Moisés perë ní'i', ni siquierë adë chu guënëdi'i ca nezë bërú'ull.

³⁰ Iurní lë'ë nguui bëquebi:

—¿Lla na shgabë të? Rni'i të guënëdi'i të ca nezë bërú'ull perë gulë guná, bënëáqui' slua.

³¹ Bien nanë hia'a de quë Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë duldë; rini më shti'dzë el quë narunë adorar lë'ë më de verdá nu rini më el quë narunë según voluntá shtë më. Ni sí, rini më shti'dzi'.

³² Pues dizdë gurështë guë'dchiliu, la'di chu bínidi'i de quë tubi mënë bënë'ë slu nagulë ciegu.

³³ Si talë Jesús adë zé'dëdi'i' de Dios, adë gáquëdi'i pë gúni'.

³⁴ Iurní guni'i rall guëc ciegu:

—Lë'ël gúlël ziquë pecadurë nu nápël duldë, nu rac shtú'ul guëluá'al lë'ë na'a.

Iurní gulú rall lë'ë ciegu la'ni iádu'u.

El quë narialdídi'i ldu'i, nápëdi'ill llni shtë Dios

³⁵ Jesús guc bë'a de quë lë'ë nguiu ni gulú hia'ldë rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'ui' iádu'u. Iurë lë'ë më bëdia'guëlu lë'ë nguiu ni, guni'i më lull:

—¿Gu rialdí ldu'ul shti'dzë shini Dios?

³⁶ Lë'ë nguiu ni guni'i:

—Dadë, guni'i lua ¿chull më ni? të parë tsaldí ldua'a lë'i'.

³⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Hia lë'ël gunal lúhi'. Na nahia mënë ni naquëadi'dzënu.

³⁸ Iurní lë'ë nguiu bëzullibi lu Jesús nu guní'ill:

—Rialdí ldua'a, Dadë.

³⁹ Lueguë guni'i Jesús:

—Na zelda lu guë'dchiliu të parë guna juzguë ra mënë. Zelda të parë ra ciegu guëná rall, nu parë grë ra narni'i rna rall, guëabré gac rall ciegu.

⁴⁰ Iurní bëldá ra fariseo naquëbezënu lë'ë më, guni'i rall:

—¿Ni mudë nu lë'ë na'a na na'a ciegu?

⁴¹ Jesús bëquebi:

—Si talë lë'ë të na të ciegu, ni tubi faltë nápëdi'i të lu Dios, perë cumë ziquë rni'i të de quë rna të, pues napë të duldë delantë lu Dios.

10

Comparaciuni shtë vëquërë nu lli'li

¹ 'Guldía rnia'a, el quë natsuté rua' gurráli shtë lli'li, na el quë naquëhapë ra ma; perë el quë naná riuté stubi tëchi, ni lë'ë nguba'në nartë'tsë ma.

² Perë el quë nariuté rua' gurráli, na vëquërë shtë ra lli'li.

³ Lë'ë naná portërë rshá'lëll rua' puertë parë riuté vëquërë shtë lli'li. Nu runguë bë'a ra lli'li cha' vëquërë ni. Rna'bë vëquërë cadë lë'ë ra ma con lë ma. Nu rgu vëquërë lë'ë ra ma la'ni gurráli.

⁴ Despuësë rgu vëquërë lë'ë ra ma shtënell, grëtë' ra lli'li rianaldë tëchi vëquërë. Hia lë'ë lli'li zianaldë tëchi më purquë rini ma cha' më

⁵ perë adë rianáldëdi'i ra lli'li tubi mënë naguënëdi'i ma. Al contrari, rllu'në ma lu ra mënë ni purquë adë guënëdi'i ma cha' mënë ni.

⁶ Jesús bëzú comparaciuni rë' perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall lo quë naquëadi'dzë më lu rall.

Jesús na vëquërë za'quë

⁷ Iurní lë'ë Jesús bëabré guni'i më:

—Guldía rnia'a lu të, nahia rua' puertë shtë ra lli'li.

⁸ Grë ra naná bidë antsë de na, na rall ziquë nguba'në naca'a ra lli'li parë mizme lë'ë rall, nu na rall ziquë narru'u lu ra mënë, perë ra lli'li adë bë'nëdi'i cuendë shti'dzë rall.

⁹ Na nahia puertë; el quë natsuté por na nasalvárëll, nu na rall ziquë lli'li nariuté rua' gurráli nu rru'u ma; adë runë faltë nagáu ma. Napë ra ma zihani dau.

¹⁰ 'Perë lë'ë nguba'në nadë más rídëll parë rbaa'nëll nu parë rguínill ra lli'li nu rzalull lë'ë ma; perë na zelda parë gapë të vidë sin fin nu parë gapë tëhin sin adë runë fáltëdi'in.

¹¹ Nahia vëquërë za'quë. Guënehia vidë shtëna por ra lli'li.

¹² El quë narunë dchi'ni nadë más por pagu, iurë lë'ëll rnall ze'dë tubi ma dushë, rsá'nëll ra lli'li; más bien rllú'nëll lu ma dushë. Iurní lë'ë ma dushë rna'zi lë'ë lli'li nu rtë'tsë ma lli'li. El quë nádi'i vëquërë shtë lli'li, rsá'nëll ra lli'li purquë nádi'ill nashtënë ma.

¹³ Así es quë nguiu rë' rllú'nëll purquë nadë más rúnëll dchi'ni por pagu; adë rúnëdi'ill importë ra lli'li.

¹⁴ 'Na nahia vëquërë za'quë. Runguë bë'ahia ra shi'lia nu ra shi'lia runguë bë'a rai' na.

¹⁵ Ziquë Shtada runguë bë'a na, na runguë bë'ahia lë'ë Shtada. Na rdchi'ba vidë shtëna por ra lli'li.

¹⁶ Napa stubi partidë lli'li nanádi'i ndë'ë; napë quë tsagna'ba lë'ë rall. Guëquë diaguë ma chahia; gac ma tubsë partidë nanapë tubsë vëquërë.

17 'Lë'ë Dadë Dios rac shtu'u na purquë rdë'ëhia vidë shtëna; gatia por ra mënë nu despuësë guëabré guëbania.

18 Ni tubi adë chu guëdchisúdi'i vidë shtëna sino na rdë'ëhia vidë shtëna por voluntá shtëna, nu napa pudërë de quë despuësë guëdë'ahin, guëbania stubi. Zni na ordë nabëna recibir de Shtada.

19 Iurë ra contrari shtë më bini rall grë di'dzë rë', iurní bëabré guc dividir rall.

20 Cantidá rall guni'i:

—¿Pëzielú runë të cuendë hiembrë rë'? cumë nápëll mëdzabë la'ni ldu'ull. Rac lúguëll.

21 Sëbëldá rall guni'i:

—Ni tubi chu nanapë mëdzabë la'ni ldu'u, gac gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni mudë tubi nanapë mëdzabë guëdë'ëi' slu ciegu?

Adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús

22 Hia bëga'a tiempë naldë. Ciudadá Jerusalén bë'në tucarë laní narëagná ldu'u ra mënë dzë nagualú dchi'ni shtë iádu'u.

23 Jesús canzë rua' iádu'u ru'bë catë nanú portali shtë Salomón.

24 Ra contrari shtë më bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu guni'i rall:

—¿Guc guëni'il lu na'a clarë de quë lë'ël nal Cristo? të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por derechë tubigasë të guënë na'a de verdá nal el quë nagudili Dios parë guëni'bë'al.

25 Guni'i Jesús:

—Hia gunia'a lu të perë adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. Grëtë' cusë el quë nabëna, guc por pudërë shtë Shtada; ra milagrë rlua'ain de quë nahia shini Dios

26 perë lë'ë të adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza purquë nádi'i të shi'lia. Hia gunia'a lu të antsë.

27 Ra shi'lia rini shti'dza nu nanëa ra lli'li shtëna, nu lë'ë ra shi'lia ridë naldë na.

28 Na rdë'a lë'ë rall vidë sin fin; jamás adë tsagnítidi'i rall parë siemprë. Ni tubi adë chu cúdi'i shi'lia lu guiahia.

29 Shtada bëne'e lë'ë rall parë na. Lë'ë më na más më ru'bë quë grë nanabani. Napë më pudërë nu adë ni tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a Shtada.

30 Lë'ë Shtada con na, na na'a tubsë.

31 Iurní ra contrari shtë Jesús bëabré guna'zi rall guë'ë parë guëlda'a rall lë'ë Jesús.

32 Jesús guni'i lu rall:

—Cantidá cusë za'quë bëna delantë lu të por pudërë shtë Shtada, ¿por guadë puntë naguëne'e guë'ë të na?

33 Guni'i rall:

—Adë chu guënë'edi'i guë'ë lë'ël por tubi cusë za'quë nabë'nël sino quë guní'il mal cuntrë Dios. Nguiu nal perë rní'il nal Dios.

34 Iurní guni'i Jesús:

—La'ni lëy shtë hia'a naescritë: “Guní'ihia lë'ë të na të dioses”,

35 nu nanë hia'a de quë Sagradas Escrituras na verdá, adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë bërulë ra mënë dioses, grëtë' ra nabë'në recibir shti'dzë më.

36 Talë Dios gulë na nu bë'në ldai' më na nu bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të: “Nahia shini Dios”?

37 Si talë quëhúnëdia'a dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të na.

38 Perë si talë runa milagrë con pudërë shtë Dios, aunquë adë rialdídi'i ldu'u të na, gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada quëhúni' grëtë' cusë ni por na; unidë na na'a.

39 Bëabré rall stubi parë gua'a rall lë'ë më prësi perë Jesús bëru'u guia'a rall.

40 Iurní Jesús bëabré stubi ladë cu' guia'a guë'gu Jordán, mizmë lugar catë bëchu'bë nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në më.

41 Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu guni'i rall:

—De verdá Juan adë bë'nëdi'i' milagrë ru'bë nanianá ra mënë perë grëtë' el quë naguni'i Juan shcuendë nguio rë', verdá nahin.

42 Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús lugar ni.

11

Guti Lázaro

1 La'ni guë'dchi Betania guquëreldë Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta. Rac ll'u Lázaro.

2 Mizmë María ni antsë gati Jesús, bëtë'bëi' sëiti nashi guëa' Jesús nu

bëcuë'dchi' con guitsë guëqui' guëa' më.
Zanë María rac llú'ull.

³ Marta nu María bëshe'ldë bëldá mënë naguaguëchi lu Jesús:

—Dadë, lë'ë el quë nalë rac shtú'ul, lë'ëll rac llú'ull.

⁴ Iurë bini më lo quë naguni'i rall, guni'i më:

—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti, más bien parë guená tē pudërë shtë Dios, nu por galguidzë rë' ra mënë guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.

⁵ Nalë guc shtu'u Jesús Marta nu béldëll nu Lázaro.

⁶ Iurë lë'ë ra mënë repi lu Jesús de quë Lázaro rac llú'í', bëa'në më chupë dzë catë nanú më.

⁷ Despuësë guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi hashtë Judea.

⁸ Guni'i rai' lu më:

—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guc ldu'u ra contrari shtënël niaguini rall lë'ël con guë'ë.

⁹ Jesús guni'i:

—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a rdzë, adë rrédëdi'ill purquë rnall lu llni shtë ngubidzë,

¹⁰ perë si talë chu zia'a gue'lë, ni sí, rrelde ni purquë runë faltë llni.

¹¹ Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guni'i më:

—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutëga'si perë na tsacua'ña lë'ëll.

¹² Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:

—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.

¹³ Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti. Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë.

¹⁴ Iurní clarë guni'i më:

—Lázaro hia guti

¹⁵ perë na rquitë ldua'a de quë núdia'a con lë'i' parë tsaldí ldu'u tē na. Cha guiá guená hia'a lë'i'.

¹⁶ Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi, guní'i' lu los de más shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a nu lë'ë hia'a tē parë gatinú hia'a lë'ë më ndë.

Jesús bëcua'ñi tēgulë

¹⁷ Iurë bēdchini Jesús guëlladchi Betania, bini' lë'ë Lázaro hia guc tapë dzë bëgá'chi'.

¹⁸ Betania naquë guëlladchi rua' Jerusalén cumë ziquë chupë kilómetro guërudë.

¹⁹ Cantidá më israelitë guaguë'në visitar lë'ë Marta nu María parë gac consolar rai' por tēgulë, zanë rai'.

²⁰ Iurë Marta guc bë'a de quë Jesús ziagdchini, bërú'ui'; guagtsa'guëluhi' lë'ë Jesús perë María bëa'në hiu'u.

²¹ Marta guni'i lu Jesús:

—Dadë, si talë niaquërdël ndë'ë, adë niátidi'i zana.

²² Perë nanëa de quë Dios guëne'e grëtë' lo quë naná rná'bël lu më.

²³ Jesús guni'i lu Marta:

—Lë'ë zánël guëabré guëbáni'.

²⁴ Marta guni'i:

—Nanëa de quë guëabré guëbáni' iurë guëbani ra tēgulë stubi, lúltimë dzë.

²⁵ Jesús guni'i:

—Rcua'ña ra tēgulë, nu rdë'a vidë sin fin. El quë narialdí ldu'i na, aunquë nilë gútil, guëabré guëbánill.

²⁶ Nu grëtë' el quë nanabani iurne' nu tsaldí ldú'ull na, jamás adë gátidi'ill. ¿Gurialdí ldú'ul ndë'ë, Marta?

²⁷ Marta guni'i iurní:

—Aha' Dadë, rialdí ldua'a de quë nal Cristo, shini Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

Jesús bi'ni rua' ba'a

²⁸ Despuësë de guni'i Marta di'dzë rë', guagná'bëi' béldi' María. Iurní guni'i Marta guitsë guitsë:

—Hia lë'ë mësë nanú ndë'ë. Lë'i' quëgná'bëi' lë'ël.

²⁹ Lueguë guasuldí María nu guagnáhi' lë'ë Jesús.

³⁰ Jesús la'di tsutëdi'i më guë'dchi. Lë'ë më quërelde më lugar catë bëdia'guëlu më Marta.

³¹ Iurë ra më guë'dchi ni, ra nabēdchini parë gac consolar rai', guná rall guzia'a María, guasuldí rall nasesë. Guagnaldë rall lë'ë María; guni'i lu sa' rall:

—Guzia'a María rua' ba'a parë gú'ni' nga'li.

32 Iurë lë'ë María bédchini catë zuga'a Jesús, bészullibi María guëa' Dadë nu guni'i':
—Dadë, si talë nanul ndë'ë, adë niátidi'i zana.

33 Iurë lë'ë Jesús guná ru'në María, nu guná më lu ra mënë narunë compa'ni lë'ë zanë tégulë, nu guná më ru'në rai', nalë bédchini tristë la'ni ldu'u më, demasiadë gubini ldu'u më.

34 Guna'bë di'dzë më lu ra mënë:
—¿Ca bëga'chi tégulë?

Guni'i' rall:
—Dadë, gude'e guënal.

35 Iurní Jesús bí'ni'.

36 Ra mënë guni'i' iurní:
—Gulë guná, blac rac shtu'u më lë'ë tégulë.

37 Perë bédá ra mënë guni'i':
—Ndë'ë lë'ë el quë nabëdë'ë slu ciegu, ¿pëllë nápi' pudërë parë niátidi'i Lázaro?

Jesús bëcua'ñi Lázaro ladi ra tégulë

38 Jesús nalë gubini ldu'i' stubi. Iurní guabi'guë më rua' ba'a. Nahin ziquë tubi nichë la'ni dani. Da'u ruahin tubi guë'ë ru'bë.

39 Jesús guni'i':
—Gulë bédchisú guë'ë rë'.
Marta, zanë tégulë, guni'i':
—Dadë, perë rldia'a nahiu'dzë tégulë purquë hia guc tapë dzë gúti'.

40 Perë Jesús guni'i':

—¿Pë adë guni'idia'a lul de quë si talë tsaldí ldu'ul na, guënal pudërë shtë Dios?

41 Iurní bédchisú rall guë'ë nananú rua' ba'a. Jesús gubi'a lu gube'e nu guni'i' më:

—Dadë, dushquíllil purquë rínil grëtë' lo quë narna'ba lul.

42 Nanëa de quë lë'ël rquë diáguël shti'dza siemprë perë rnia'a lul por bien shtë ra mënë narëta' ndë'ë të parë tsaldí ldu'u rall de quë lë'ël bëshé'ldël na.

43 Despuësë de guni'i' më ndë'ë, iurní fuertë guni'i' më:

—Lázaro, bëru'u nga'li.

44 Lë'ë tégulë bëru'u. Ra guia'a Lázaro nu guëáhi' li'bi con lari vendas. Nu lu Lázaro da'u tubi lari. Jesús guni'i':

—Bësh'a'quë lari rë' të parë gac guzëáhi'.

Rac shtu'u mënë gati Jesús
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Con milagrë ni másru'u gualdí ldu'u ra mënë israelitë shti'dzë Jesús, ra mënë nabë'në compa'ni lë'ë María. Guná rall lo quë nabë'në më nu gualdí ldu'u rall lë'ë më.

46 Perë bédá mënë gua rall lu fariseo nu guaguëchi rall grë lo quë nabë'në Jesús.

47 Iurní ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi bédëá rall con ra Junta Suprema naná runë juzguë. Guni'i' rall lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a? Jesús quëhunë cusë ru'bë nu milagrë.

48 Si talë guëdë'ë hia'a sí lë'ëll, grëtë' mënë tsaldí ldu'u rall lë'ë Jesús, nu ra gobiernë shtë ra mënë rumanë guëdchini rall të parë guëzalú rall iádu'u shtë hia'a. Guëdubi naciuni shtë hia'a guëdë'ë rall fin.

49 Perë tubi de lë'ë rall, Caifás, nall mërë jëfë shtë ra bëshuzi izë ni; guni'i':

—Lë'ë të adë guënëdi'i të

50 nu adë rdë'di'i të cuendë de quë más mejurë parë lë'ë hia'a, gati tubsë nguiu, lëdëdi'i grë guë'dchi guëniti nu guëdubi naciuni tsalú.

51 Caifás guni'idi'i zndë'ë por shcuëndëll; más bien cumë nall jëfë shtë ra bëshuzi izë ni, guni'i' di'dzë rë' purquë el Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ëll guëni'ill cusë naguër gac. Guni'ill gati Jesús shlugar naciuni Israel.

52 Lëdë guni'idi'ill lë'ësë shcuendë naciuni Israel sino quë gati Jesús parë guëtëá më grëtë' shini Dios naná bërë'tsë stubi naciuni.

53 Zni dizdë dzë ni, ra contrari shtë Jesús bë'në rall de acuerdë parë quini rall lë'ë më.

54 Por ni hia Jesús adë nedi'i' ziazë më shlatë shlatë Jerusalén catë ra contrari shtë më nanú, sino bëru'u më regiuni shtë Judea. Guzia'a më tubi lugar naquë guëlladchi catë na tubi shlatë, tubi lugar nalë Efraín. Nga'li bëa'në më con ra shini gusë'dë më.

55 Hia runë faltë stu'psë parë laní Pascu shtë ra mënë israelitë. Cantidá mënë guë'dchi gua rall Jerusalén parë gac laní. Bë'në tucarë gunë rall custumbrë parë gac limpi rall según custumbrë shtë rall antsë bëga'a laní.

⁵⁶ Ra mënë quëguili rall lë'ë Jesús. Iurë rëta' rall iádu'u ru'bë, guna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Pë zidë Jesús lu laní u adë guídëdi'ill?

⁵⁷ Ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi gunibë'a rall de quë si talë chu guini u chu guná lu Jesús, tsanú rall rsunë të parë guëna'zi rall lë'ë më prësi.

12

*Bëtia'a María nisë nashi guëa' Jesús
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)*

¹ Shu'pë dzë antsë laní Pascu, Jesús gua guë'dchi Betania catë quërelde Lázaro. Lázaro na el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra tëgulë.

² Nga'li bënë'në rall tubi shtse parë Jesús, gau më. Marta bënë'në sirvë lu mellë. Lázaro guzubënúhi' Jesús lu mellë.

³ Iurní lë'ë María bëdchininú tubi guërudë litro sëiti nashi shtë nardo. Lasaquin zihani dumí. Bëté'bëi' sëiti ni guëa' Jesús. Iurní bëcuë'dchi' guëa' më con guitsë guëqui'. Guëdubi la'ni hiu'u gu'të olor nashi.

⁴ Iurní guni'i tubi shini gusë'dë më, Judas Iscariote, mizmë Judas nangunë intriegu lë'ë Jesús, guni'i Judas:

⁵ —¿Pëzielú niatuu' nisë nashi rë' por tsunë gahiua' bëllë bëdchichi parë guëdë'ë hia'a ca'a prubi?

⁶ Perë Judas adë guní'idi'ill zni purquë bëga'a ldu'ull ra prubi sino nall nguba'në. Nall tesurërë shtë dumí nu rbaa'nëll dumí lo quë nardë'ë ra mënë.

⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a purquë bë'ni' zni'i por dzë na guëga'cha.

⁸ Ra prubi zuga'a con lë'ë të guëdubi tiempë perë na lëdë cuezënúdia'a lë'ë të guëdubi tiempë.

Guc shtu'u mënë quini rall Lázaro

⁹ Cantidá ra më israelitë guc bë'a rall de quë Jesús nanú Betania. Gua rall nga'li, lëdë niá'asëdi'i parë guëná rall lu Jesús sino quë rac shtu'u rall guëná rall lu Lázaro, el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra tëgulë.

¹⁰ Iurní lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi gu' rall de acuerdë parë quini rall Lázaro

¹¹ purquë por shti'dzë Lázaro cantidá ra mënë israelitë bësa'në rall ldai' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall Jesús.

*Guatë Jesús ciudá Jerusalén ziquë rëy
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)*

¹² Zihani mënë gua Jerusalén parë laní Pascu. Stubi dzë bini rall de quë Jesús ziagdchini parë ciudá Jerusalén.

¹³ Iurní bëchuguë rall llicu hiaguë zini parë guagtsa'guë'lú rall lë'ë më, fuertë guni'i rall:

—Gunë Dios salvar. Llëru'bë na Rëy shtë hia'a naze'dë por lë Dadë Dios. Benditë na Rëy shtë Israel.

¹⁴ Jesús gudchibë më tëchi burrë. Zni rni'i Sagradas Escrituras:

¹⁵ Adë rdzëbëdi'i të, mënë naquërelde guë'dchi Sión.

Gulë guná Rëy shtë'në të; ze'dë guëdchíni'. Dchí'bi' tëchi burrë.

¹⁶ Ra shini gusë'dë më adë guasëdi'i rai' lueguë; hashtë más despuësë iurë lë'ë Jesús guashtëhi' ladi ra tëgulë, iurní bëagná ldu'u rai' grëtë' ndë'ë naescritë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús. Bëagná ldu'u rai' lo quë naguc con Jesús.

¹⁷ Nu ra mënë nazunú Jesús iurë lë'ë më guna'bë më Lázaro la'ni ba'a nu bëcua'ñi më lë'ë Lázaro ladi ra tëgulë, biadi'dzë rall lu ra mënë lo quë nanguná rall.

¹⁸ Por ni ra mënë bëru'u; guagtsa'guë'lú rall lë'ë Jesús. Bini rall de quë Jesús bë'në milagrë con Lázaro

¹⁹ perë ra fariseo guni'i lu sa' rall:

—¿Gu rna të ni tubi adë chu pë rúnëdi'i? Gulë guná, grë ra mënë narë lu guë'dchiliu, zianaldë rall lë'ë Jesús.

Bëldá mënë griego gudili rall Jesús

²⁰ Entrë ra mënë nabëdchini Jerusalén parë gunë rall adorar Dios, nanú bëldá mënë griego.

²¹ Guabi'guë rall lu Felipe më Betsaida, tubi guë'dchi shtë Galilea. Bënë rall ruëguë lu Felipe; guni'i rall:

—Dadë, rac shtu'u na'a guëná na'a lu Jesús.

²² Felipe guagni'i lu Andrés. Guërupë rai' guaguëchi rai' lu Jesús de quë ra më griego rac shtu'u rall guëná rall lu më.

²³ Iurní Jesús guni'i:

—Ne' bëga'a iurë të guëlua'a Dios llëru'bë na pudërë shtëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

²⁴ Guldía rnia'a, si talë tubi bë'dchi trigu adë ldáguëdi'in la'ni guiu'u nu ratsu luhin, todavía nahin tubsë bë'dchi, perë si talë ldaguë bë'dchi lu guiu'u nu gatsu luhin, tsaldanin nu guëne'ein zihani bë'dchi.

²⁵ El quë naquëhapë vidë shtëni' no más parë mizmë lé'ëll, segurë guënitin, perë el quë naná dispuestë guënitin vidë shtëni' por na, guëbánil parë siemprë.

²⁶ Si talë chu rac shtu'u gunë sirvë lua, napë quë gue'dë náldëll na. Catë riahia, ndë guëdzëlë el quë narunë sirvë lua. Si talë chu gunë sirvë lua ziquë shmëna, gunë Shtada honrar nguiu ni.

Guni'i Jesús lu shini gusë'dë më gati më

²⁷ Guni'i Jesús:

—Iurne' adë rbedchídi'i ldua'a parë ¿pë guna? ¿Ni mudë guënia'a lu Shtada: “Bëlá na lo quë nagaca”? purquë parë ni zelda lu guë'dchiliu.

²⁸ Dadë, bëlua'a pudërë nanápël.

Iurní bédchini tubi bë nabëru'u lu gube'e. Guni'i bë:

—Hia guc bëluá'ahia pudërë shtëna, nu guëluá'ahia pudërë shtëna stubi.

²⁹ Ra mënë zihani narëta' nga'li, bini rall lë'ë bë. Bëldá rall guni'i de quë nguzi'u gubë. Sëbëldá rall guni'i:

—Tubi ianglë biadi'dzë lu më dizdë gube'e.

³⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Lëdë por nádi'i bédchini bë rë' sino por lë'ë të parë tsaldí ldu'u të.

³¹ Iurne' bëga'a iurë de quë lë'ë guë'dchiliu rë' gac juzguë. Nu iurne' guësëllu'në Dios lë'ë Satanás, el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu.

³² Iurë lë'ë ra mënë guëquë'ë rall na lu cruz, manërë ni guëna'ba grë ra mënë lua.

³³ Zni guni'i më lu rall parë guëdë'ë rall cuendë lla mudë gati më.

³⁴ Ra mënë guni'i rall lu Jesús:

—Riasë na'a por ra Sagradas Escrituras de quë lë'ë Cristo guëbáni' parë siemprë. ¿Pëzielú rní'il de quë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu na el quë nabëshe'ldë Dios?

³⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Por stu'pë tiempë nanú llni entrë ladi të. Gulë tsagla'guë tsanaldë të llni. Gulë cue mientras napë të llni të parë adë guená'zidi'i nacahi lë'ë të terciuni. Na ziquë el quë narzë lu nacahi; rdë'ëdi'ill cuendë ca nezë tsall.

³⁶ Gulë tsaldí ldu'u të lë'ë llni mientras zuga'a llni lu guë'dchiliu. Zni gac të shini Dios nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të.

Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdídi'i ldu'u rall

³⁷ Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra mënë perë adë gualdídi'i ldu'u rall na më shini Dios.

³⁸ Pues zni guc cumplir naguni'i Isaías, tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías:

Dadë, ¿chull gualdí ldu'u diza'quë shtë hia'a?

¿Chull gualdí ldu'u iurë bëluá'al pudërë shtënlé lúhi'?

³⁹ Por ra di'dzë rë' adë bë'nëdi'i rall gan tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë la'ni mizmë librë shtë Isaías:

⁴⁰ Dios bë'në ra mënë ciegu nu bë'ni' naguëdchi ldu'u rall të parë adë guenádi'i rall con slull,

nu tsasëdi'i rall con ldu'u rall.

Guquin parë adë guëabridi'i ldu'u rall con Dadë Dios të gunëac më lë'ë rall.

⁴¹ Isaías guni'i zndë'ë purquë gunáhi' lu Jesucristo de quë llëru'bë na pudërë shtë më.

⁴² Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús perë adë nëdi'i guëni'i rall delantë lu mënë de quë na rall shmënë Jesús. Bëdzëbë rall ra fariseo të parë guëgúdi'i ra fariseo lë'ë rall la'ni iádu'u.

⁴³ Más bëquitë ldu'u rall gunë mënë alabar lë'ë rall quë nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzguë ra mënë

⁴⁴ Jesús guni'i fuertë:

—El quë natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asëdi'i na rialdí ldu'i sino también rialdí ldu'i Shtada el quë nabëshe'ldë na.

⁴⁵ El quë narná lua, rna lu më el quë nabëshe'ldë na.

⁴⁶ Nahia llni. Zelda lu gué'dchiliu. Grëtë' el quë narialdí ldu'i na, adë guëa'nëdi'ill la'ni nacahi.

⁴⁷ Si talë tubi de lë'ë të rini të shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'ill shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni purquë adë zéldëdia'a lu gué'dchiliu parë guna condenar lë'ë ra mënë sino zelda parë guna salvar ra mënë.

⁴⁸ El quë naguëquë guia'a na nu adë rialdídi' ldu'u shti'dza, nápëll el quë nagunë condenar lë'ëll. Ra di'dzë nagunia'a lull, ni nagunë condenar ra mënë ni lúltimë dzë.

⁴⁹ Adë ruadí'dzëdia'a según voluntá shtëna; lë'ë Shtada el quë nabëshe'ldë na, gunibë'ai' na parë guënia'a lu të. Lo quë nabëluá'ahia, na mandamientë shtë Dios.

⁵⁰ Nu rac bé'ahia el quë nagunë cumplir mandamientë shtë Shtada, nápëll vidë eternë. Grë lo quë narnia'a, ze'dë de Shtada; lo quë naguni'i më lua, zni ru-adi'dza.

13

Jesús gudibi guëa' ra poshtë

¹ Antsë bédchini laní Pascu, rac bë'a Jesús de quë hia lë'ë iurë bëga'a parë gati më nu guësëa'në më ra shini gusë'dë më; guzëá më lu Shtadë më. Nalë gac shtu'u më ra shini gusë'dë më nananú gué'dchiliu. Gac shtu'u më lë'ë rai' hashtë gati më.

² Hia gualú shtse shtë Pascu, iurní lë'ë mëdzabë bëu' la'ni ldu'u Judas Iscariote, shini Simón. Bë'në mëdzabë parë rac shtu'u Judas gúnëll intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më.

³ Jesús hia gac bë'a de quë ze'dë më de Dios nu guëabré më con Dios nu lë'ë Dadë bédë'ë grëtë' pudërë parë Jesús.

⁴ Guasuldí më lu mellë. Iurní bédchisú më lari lu guia'a nanacu më. Bëldi'bi më tubi toallë la'ni më.

⁵ Iurní gudë më nisë la'ni tubi natsë'ë. Guzublú më gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më nu bëshá më toallë nanua'a më guëa' shini gusë'dë më parë guëbidchi nisë.

⁶ Iurë bédchini më lu Simón të quíbi' guëa' Simón Pedro, perë Pedro guni'i:

—¿Pë lë'ël quíbil guëahia?

⁷ Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adë riasëdi'ill lo quë naquëhuna perë despuësë sí, tsasël.

⁸ Perë Pedro guni'i:

—Jamás adë quíbidil' guëahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Si talë guëzunëdia'a lë'ël, hiadë nádi'ill shmëna.

⁹ Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pë Dadë, lëdë niá'asëdi'i guëahia tsati sino también guiahia nu guëca.

¹⁰ Perë Jesús guni'i:

—El quë naná gualú guzë, adë rquí'nidi'i gázëll stubi, nadë más guëa'll tsati. Hia lë'ë të limpi ldu'u të perë lëdë grëdi'i të.

¹¹ Guni'i më adë grëdi'i rai' na rai' limpi purquë gac bë'a më chu gunë intriegu lë'ë më. Por ni guni'i më: “Lëdë grëdi'i të na të limpi”.

¹² Despuësë de gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më, Jesús bëabré gutë më shabë më; iurní guzubë më stubi lu mellë. Guni'i më:

—¿Gu riasë të lo quë naná bëna?

¹³ Lë'ë të rni'i të nahia mësë nu Dadë shtë të. Napë të rsunë purquë ni nahia.

¹⁴ Pues na, mësë nu Dadë shtë të, gudibia guëa' të nu zac lë'ë të napë quë quibi të guëa' sa' të.

¹⁵ Na bédchi'ba tubi muestrë parë lë'ë të. El mizmë ni gunë të con sa' të ziquë nabëna.

¹⁶ Guldía rnia'a, tubi muzë adë lasáquëdi'ill más quë shlámi'; más lasac nabëshe'ldë lë'ë muzë.

¹⁷ Si talë rdë'ë të cuendë lo quë narnia'a lu të nu gunë të cumplirin, iurní rquitë ldu'u të.

¹⁸ Adë quëgní'idia'a de grë të. Na rac bé'ahia guadë el quë nagulëhia perë napë quë gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras: “El quë naraunú na, ni bë'në cuntrë na parë gatia”.

¹⁹ Dizdë iurne' rnia'a lu të antsë gac ndë'ë të parë gac bë'a të nahia el quë nagunia'a nu parë tsaldí ldu'u të shti'dza iurë lë'ë ndë'ë gac.

²⁰ Guldía rnia'a lu të, el quë nagunë recibir el quë naná bëshe'lda, ni gunë recibir na, nu el quë nagunë recibir na, ni gunë recibir el quë nabëshe'ldë na.

Guni'i Jesús de quë Judas gúnëll intriegu lë'ë më

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Iurë gualú guni'i Jesús di'dzë ni, nalë bë'në më llgabe la'ni ldu'u më; nalë gubini ldu'u më. Iurní guni'i më con di'dzë clarë:
—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë intriegu na lu galguti.

²² Ra poshtë guzublú gubi'a rai' lu sa' rai' perë adë bédë'ëdi'i rai' cuendë chu gunë intriegu lë'ë më.

²³ Tubi de lë'ë rai', el quë narac shtu'u më, zúbi' cula'ni Jesús; caniháuhi'.

²⁴ Simón Pedro bë'në sēñi con guiá'ai' të guëna'bë di'dzë nguii ni lu Jesús, chu gunë intriegu lë'ë më.

²⁵ Iurní nguii ni guni'i lu Jesús:

—Dadë, ¿chull gunë intriegu lë'ël'?

²⁶ Jesús bëquebi:

—Guëtiá'ahia pedasë guetështildi la'ni platë nu guédë'ahin ca'a nguii nagunë intriegu na.

Iurní bëtia'a Jesús guetështildi la'ni platë nu bédë'ë më pedasë cua'a Judas Iscariote, shini Simón.

²⁷ Judas bë'në recibirin; lueguë lueguë Satanás guatë la'ni ldú'ull. Iurní Jesús guni'i lu Judas:

—Lo quë narac shtú'ul gúnël, bë'nin lueguë.

²⁸ Perë ni tubi de los de más poshtë adë guc bë'adi'i rai' pëzielú guni'i më zndë'ë lu Judas.

²⁹ Cumë Judas guc tesurërë shtë dumí, bëldá rai' bë'në rai' llgabë de quë Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo quë naná rqui'ni lu laní, u tal vez guédë'ë Judas gu'në ca'a ra prubi.

³⁰ Despuësë de lë'ë Judas bë'në recibir tubi ldë guetështildi, lueguë bërú'ull. Hia riu' gue'lë.

Mandamientë cubi shtë Jesús

³¹ Despuësë de lë'ë Judas bëru'u, Jesús guni'i:

—Iurne' guëlua'a Dios de quë llëru'bë na pudërë shtë nguii nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu, nu zihani mënë gunë rall abar Dios por lo quë naguna; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

³² Si guëlua'a llëru'bë pudërë shtë Dios por lo quë naguna, también guëlua'a më llëru'bë na pudërë shtëna. Adë gac ldë'ë më parë gúni' cumplirin.

³³ Lë'ë të narac shtua'a, adë zúdia'a con lë'ë të llëru'bë tiempë. Lë'ë të tsatili të na perë cumë ziquë gunia'a lu contrari shtëna más antsë, rnia'a lu të lo mizmë iurne'. Rnia'a lu të stubi de quë adë gáquëdi'i tsa të catë guzëahia.

³⁴ Perë rnehia tubi mandamientë cubi parë lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të. Cumë ziquë na rac shtua'a lë'ë të, zníga'a lë'ë të napë quë gac shtu'u të sa' të.

³⁵ Si talë gac shtu'u të sa' të de verdá, grë mënë shtë guë'dchiliu guédë'ë rall cuendë de quë na të shmëna.

Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lë'ë më (Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro guna'bë di'dzë lu Jesús:

—Dadë, ¿ca tsal'?

Jesús guni'i:

—Catë guzëahia, hiadë gáquëdi'i gue'dë náldël lueguë perë despuësë, sí, iurní gue'dë náldël na.

³⁷ Iurní lë'ë Pedro guni'i:

—Dadë, ¿pëzielú gáquëdia'a gue'dë nalda lë'ël iurne'? Na nahia dispuestë guënehia vidë shtëna nu gatinúal.

³⁸ Jesús guni'i iurní:

—¿Guënë'el vidë shtënël por na? Guldía rnia'a lul, antsë lë'ë gay guëllidchí, guëní'il lu ra mënë de quë adë runguë bë'adi'il na. Tsunë vultë guëní'il zni.

14

Jesús na nezë parë gube'e

¹ Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Gulë tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të na.

² Lidchi Shtada nanú zihani lugar parë guëquërelde të; si talë adë nádi'in zni, hia nianí'ihia lu të. Zni gac tsaguëna preparar tubi lugar parë lë'ë të.

³ Despuësë de bëna preparar lugar ni, iurní guëabrá stubi con lë'ë të, guëquërelde'nú të na lidchi Shtada catë quërelde.

⁴ Lë'ë të nanë të ca nezë guzëahia nu nanë të nezë ni.

⁵ Repi Tomás:

—Dadë, adë chu guënëdi'i ca nezë tsal. ¿Llallë guënë na'a nezë?

⁶ Jesús bëquebi:

—Nahia nezë parë gube'e; na ruadi'dza verdá; rdë'a vidë sin fin; sulë por na gac guëdchini mënë lu Shtada.

⁷ Si talë lë'ë të runguë bë'a të na, nu zac Shtada runguë bë'a të. Nu lë'ë të hia runguë bë'a të lë'i' dizdë iurne' purquë guná të lu më.

⁸ Iurní Felipe guni'i:

—Dadë, bëlua'a Dios guená na'a lúhi', hia con ni na'.

⁹ Guni'i Jesús:

—Felipe, ¿blac tiempë quëbezënúa lë'ë të nu todavía adë guënëdi'i të chu nahia? El quë naguná lua nu zac gunall lu Shtada. Néti'i, ¿pëzielú rná'bël de quë rac shtú'ul guënal lu Dadë Dios?

¹⁰ ¿pëllë adë riasël na quëbezënúa Dadë nu Dadë quëbezënúhi' na? Grë lo quë narnia'a lu të, lëdë shcuendë iúbidia'a; lë'ë Dadë quëbezënúhi' na; lë'ë më quëhunë më shchi'ni më.

¹¹ Gulë tsaldí ldu'u të de quë Dadë quëbezënúhi' na nu na quëbezënúa lë'ë më. Si talë adë rac tsaldídi'i ldu'u të shti'dza, gulë tsaldí ldu'u të na por ra milagrë nabëna delantë lu të.

¹² Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, gúnëll mizmë dchi'ni naquëhuna, nu hashtë más cusë nalasac gúnëll purquë guzëahia catë quëbezë Shtada.

¹³ Grëtë' lo quë naguëna'bë të lu Shtada por nombre shtëna, gúnahin. Grë lo quë narna'bë të por nombre shtëna, gúnahin të parë shini Díos guësëdchini labansë lu Dadë Dios.

¹⁴ Na guna cualquier cusë parë lë'ë të, grë lo quë naguëna'bë të por nombre shtëna.

Guni'i Jesús guëshe'ldë më Espíritu Santo

¹⁵ 'Si talë rac shtu'u të na, gulë bëzu'bë diaguë mandamientë shtëna.

¹⁶ Nu guna ruëguë lu Dadë Dios të guëshe'ldë më stubi natsagla'guë guëne'e cunseju parë lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të parë siempërë.

¹⁷ Náhi' Espíritu Santo naruadi'dzë verdá. Ra mënë shtë guë'dchiliu, adë nēdi'i gunë rall recibir lë'ë më purquë adë rnádi'i rall lúhi' nu adë runguë bë'adi'i rall lë'i'; perë lë'ë të runguë bë'a të lë'i' purquë lë'i' quëbezënúhi' lë'ë të. Quëhúni' compa'ni lë'ë të.

¹⁸ Adë guësëá'nēdia'a lë'ë të ziquë bëzebi. Guëabrá stubi parë guëquërelde'núa lë'ë të.

¹⁹ Stu'pë tiempë quërelde'núa lë'ë të perë hia lë'ë mënë shtë guë'dchiliu, adë guenádi'i rall lua. Lë'ë të guená të lua stubi. Lë'ë të guëbani të purquë nabania.

²⁰ Dzë ni guëdë'ë të cuendë de quë na con Shtada unidë na na'a, nu guëdë'ë të cuendë de quë unidë na hia'a, lë'ë të con na.

²¹ El quë narac bë'a nu rzu'bë diaguëll mandamientë shtëna, mënë ni rac shtú'ull na de verdá. Nu Shtada rac shtú'ui' el quë narac shtu'u na, nu zac na rac shtua'a lë'ë narac shtu'u na. Nu guëluá'ahia pudërë shtëna lúhi'.

²² Iurní Judas, lëdë Iscariótēdi'i, guni'ill lu Jesús:

—Dadë, ¿pëzielú rní'il guëluá'al pudërë shtënël lu na'a perë adë guëluá'adi'ill pudërë shtënël lu mënë shtë guë'dchiliu?

²³ Jesús guni'i:

—El quë narac shtu'u na de verdá, guëzu'bë diaguëll shti'dza. Shtada gúni' gac shtú'ui' lë'ë nguiu ni, nu Shtada con na guëdchini na'a; guëlezënú na'a lë'ëll.

²⁴ Perë el quë adë rac shtú'udi'i na, tampuquë guëzu'bë diaguëll shti'dza. Diza'quë shtëna nabini të, lëdë shtënēdia'ain sino shtënē Dadë Dios, el quë nabēshe'ldë na lu guë'dchiliu.

²⁵ 'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë mientras quëbezënúa lë'ë të

²⁶ perë lë'ë Espíritu Santo, el quë naguëne'e cunseju parë lë'ë të, Shtada guëshe'ldë lë'i'; cuezënúhi' shlugara nu guëluá'ai' lë'ë të grëtë' lo quë nagunia'a lu të. Guëni'i' la'ni ldu'u të, të parë guëagná ldu'u të enseñansë shtëna.

²⁷ 'Paz shtëna guësëana parë lë'ë të, cuedchí ldu'u të. Ra mënë shtë guë'dchiliu gúnēdi'i rall gan cuedchí ldu'u të perë na sí, por na cuedchí ldu'u të. Gulë cue'zë rquēdi'ni ldu'u të. Adë rdzëbēdi'i ldu'u të lo quë naguër gac.

²⁸ Hia bini të de quë guzëahia con Shtada perë guëabrá stubi parë guëquërelde'núa lë'ë të. Talë de verdá rac shtu'u të na, napë të lëgrë la'ni ldu'u të. Bëa'nē të tristë purquë gunia'a lu të: "Guzëahia lidchi Shtada". Lë'ë më napë më más pudërë quë na.

29 Rnia'a lu të iurne' të parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní tsaldí ldu'u të na.

30 'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a lë'ë të purquë hia mërë guëdchini el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ëll nápëdi'll ni tubi pudërë parë na.

31 Napë quë gac zni të parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bë'a rall de quë lë'ë më bëshel'dë më na. Gac bë'a rall lo quë naruna, gunibë'a më gúnahin.

'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u hia'a de ndë'ë.

15

Comparaciuni shtë hiaguë

1 Jesús guni'i:

—Nahia ziquë hiaguë nashi naná verdadërë. Shtada quëhapë më hiaguë ni.

2 Rchúgui' grë llicu hiaguë nardë'ëdi'i nashi, nu grë llicu hiaguë nanua'a nashi, rqui'ni guëldin nu sunëhin të parë guëne'e másru'u nashi.

3 Lë'ë të na të ziquë llicu hiaguë nanápëdi'i ndiaguë bidchi. Guquin por shti'dza nagunia'a lu të.

4 Gulë gac unidë con na. Gulë tsagla'guë tsaldí ldu'u të na, iurní quëbezënúa lë'ë të. Tubi llicu hiaguë adë gáquëdi'i guëdë'ëin nashi si talë adë quëdi'in cula'ni trunquë shtë hiaguë. Mizmë manërë ni na të. Lë'ë të gáquëdi'i guëdë'ë të nashi si talë nádi'i të unidë con na.

5 'Na nahia ziquë trunquë shtë hiaguë; na të ziquë llicu hiaguë. El quë naná unidë con na nu quëbezënúa lë'i', ni el quë naguëne'e zihani nashi. Pues adë gáquëdi'i gapë të nashi lë'ësë të. Con na sí, gac të ziquë tubi hiaguë narne'e nashi.

6 El quë nádi'i unidë con na, ni guëzebi të parë guëbidchi ziquë llicu hiaguë të guëdëahin parë tsequin lu gui'i.

7 'Si talë tsagla'guë të, gac të unidë con na, nu adë guëá'ldëdi'i ldu'u të grëtë' nabëluá'ahia lu të. Gulë guna'bë grë lo quë narac shtu'u të, grëtë' guënehia ca'a të.

8 Lë'ë Shtada gunë recibir hunurë iurë lë'ë të rdë'ë të zihani nashi. Zni gac të de verdá shmëna.

9 Na rac shtua'a lë'ë të ziquë rac shtu'u Shtada na. Gulë tsagla'guë gac shtu'u të na.

10 Si talë guëzu'bë diaguë të grë mandamientë shtëna, zni guëná mënë de quë rac shtu'u të na de verdá. Mizmë mudë ni rzu'bë diaga grë mandamientë shtë Shtada nu tsagla'guë rac shtua'a Shtada.

11 'Na ruadi'dza zndë'ë të parë guëquitë ldu'u të con na nu tsu lëgrë ldu'u të siemprë.

12 Ndë'ë na mandamientë shtëna de quë gac shtu'u të sa' të ziquë na rac shtua'a lë'ë të.

13 El quë narac shtu'u amigu shtënëll de verdá, rdë'ëll vidë shtënëll shlugar amigu ni. Nídi'i más llëru'bë amor quë ndë'ë.

14 Lë'ë të na të amigu shtëna si talë gunë të cumplir grëtë' lo quë narnibë'ahia.

15 Adë rní'idia'a na të muzë shtëna purquë ra muzë adë guënëdi'i rall pë runë shlamë rall; más bien rnia'a lu të na të amigu shtëna. Grëtë' nabëluá'ahia lu të, nanë të iurne'. Grëtë' lo quë naguni'i Shtada lua, ni na lo quë nabëluá'ahia lu të.

16 Adë gudíldi'i të na sino na gudilia lë'ë të parë gac të shmëna, nu na bëna incarguë lu të de quë gac të ziquë tubi hiaguë narne'e zihani nashi za'quë nu nashi ni adë tsalúdi'in. Grëtë' lo quë narna'bë të lu Shtada por lëa, guëne'e mëhin si talë tsaldí ldu'u të shti'dza.

17 Zndë rnia'a lu të nu rnibë'ahia lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të.

Ra mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të

18 'Si talë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë guëná zá'quëdi'i rall lu të, gulë bédë'ë cuendë guëlu' adë guná zá'quëdi'i rall lua.

19 Si talë na të mënë shtë guë'dchiliu, iurní sí, ra mënë niac shtu'u rall lë'ë të cumë rac shtu'u rall sa' rall. Na gudilia lë'ë të ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, por ni ra mënë adë rna zá'quëdi'i rall lu të purquë hiadë nádi'i të mënë shtë guë'dchiliu.

20 Gulë bësëagná ldu'u të lo quë naguënia'a lu të: "Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi". Si talë guzunaldë mënë na, nu zac lë'ë të sunaldë rall. Ra mënë naguëldí ldu'u grëtë' lo quë nabëluá'ahia lë'ë rall; nu zac tsaldí ldu'u rall naguëlua'a të lë'ë rall, zac gunë rall recibir shti'dzë të.

21 Zndë'ë gunë rall. Guená zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. Adë runguë bë'adi'i rall el quë nabëshe'ldë na.

22 'Lë'ë rall ni tubi faltë nápëdi'i rall si talë adë néldëdia'a lu guë'dchiliu nu si talë adë niuadí'dzëdia'a lu rall, perë iurne' naculpa-blë rall lu Dios purquë guná rall lua nu bini rall shti'dza.

23 El quë narná zá'quëdi'i lua, nu lu Shtada rna zá'quëdi'i mënë.

24 Ni tubi faltë niápëdi'i rall si talë adë nihúnëdia'a cusë ru'bë lu rall. Ni tubi mënë adë bë'nëdi'ill cumë ziquë bëluá'ahia lu rall, perë hia lë'ë rall guná rall grëtë' ra cusë rë' perë siembrë rna zá'quëdi'i rall lua nu rna zá'quëdi'i rall lu Shtada.

25 Zndë'ë gac parë gac cumplir ra di'dzë nanaquë la'ni lëy nabë'në rall recibir. Rni'in: "Guná zá'quëdi'i rall lua sin pë lu nezë".

26 'Perë iurë guëdchini el quë nagunë consolar lë'ë të, guëni'i' favurë de na. Guëshe'lda lë'i' parë cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchíni' por partë shtë Shtada nu guëni'i' lu të purë verdá purquë nádi'i' bishi.

27 Nu lë'ëga'a të también guadi'dzë të favurë de na lu ra mënë; gac të tesh-tigu shtëna purquë gulezënú të na dizdë guzublúa shchi'nia.

16

1 'Rnia'a lu të grë ra cusë rë' parë gac preparadë të, të adë guëazë guëtëdi'i të iurë guëdchini cusë mal.

2 Guëgú ra mënë lë'ë të iádu'u nu guëdchini iurë quini mënë lë'ë të. Guëni'i' rall de quë ni na voluntá shtë Dios iurë quini rall lë'ë të.

3 Zndë'ë gac purquë nunquë adë runguë bë'adi'i ra mënë shtë guë'dchiliu Dadë Dios nu runguë bë'adi'i rall na.

4 Zndë'ë rnia'a lu të, të iurë guëga'a iurë, iurní guëagná ldu'u të hia grëtë' ndë'ë gunia'a lu të.

Lo quë narunë Espíritu Santo

'Adë guní'idia'a lu të ra cusë rë' dizdë guzublú shchi'nia purquë na quëbezënúa lë'ë të iurní,

5 perë iurne' guzëahia parë cuezënúhia më el quë nabëshe'ldë na. Perë ni tubi

de lë'ë të adë guna'bë dí'dzëdi'i të lua: "¿Pëzielú tsal?"

6 Bini të de quë guzëahia, por ni bëa'në të tristë

7 perë rnia'a lu të verdá, mejurë nahin parë lë'ë të. Guzëahia purquë si talë adë tsádia'a, adë guídëdi'i më naguëne'e cunseju parë lë'ë të, perë si talë guzëahia, guëshe'lda lë'i'; cuezënúhi' lë'ë të.

8 Iurë lë'ë më guëdchini, guëni'i' lu ra mënë të gac bë'a rall blac duldë quëhunë rall. Guëluá'ai' tubi nezë ldi shtë Dios, nu guëni'i' de quë gunë Dios juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu.

9 Napë rall duldë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall na.

10 Tsasé rall pë runë cuntienë nezë ldi shtë Dios purquë na guzëahia catë quëbezë më. Hia lë'ë të adë guënádi'i të lua.

11 Tsasé rall de quë nanú juici shtë Dios purquë hia nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë shtë guë'dchiliu.

12 'Nápërua'a más lo quë narac shtua'a guënia'a lu të perë lë'ë të adë gáquëdi'i tsasë të iurne'.

13 Perë iurë lë'ë Espíritu Santo guëdchíni', lë'ë më guëlua'a më lë'ë të grëtë' verdá purquë nídi'i bishi la'ni ldu'i'. Adë guëni'idi'i' por partë shcuéndi'; más bien guëni'i' lu të lo quë nabíni' de Shtada. Gac bë'a të lo quë naguër gac por pudërë shtë Espíritu Santo.

14 Lë'ë Espíritu Santo guëluá'ai' nahia më ru'bë. Guëluá'ai' shti'dza parë gac bë'a të, parë guëdë'ë të cuendë pë runë cuntienë shti'dza.

15 Grëtë' lo quë nanapë Shtada, shtëna; por ni gunia'a lu të lë'ë Espíritu Santo gúni' recibir lo quë naná shtëna nu guëluá'ai' lë'ë të parë tsalú guëdë'ë të cuendë shti'dza.

Rbini ldu'u të perë guëabré guëquitë ldu'u të

16 'Stu'psë runë faltë, hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u tsadzé iurní sí, guëná të lua purquë hia guzëahia catë quëbezë Shtada.

17 Iurní bëldá ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra di'dzë rë': "Stu'psë runë faltë hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u sí, guëná të

lua”? ¿Pëzielú rní'i: “Purquë guzëahia catë quëbezë Shtada”?

18 Guagla'guë guni'i rall:

—¿Pë runë cuntienë stu'psë nu despuësëga'a stu'psë? Adë chu riasëdi'i pë quëadi'dzë më.

19 Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rai' guëna'bë di'dzë rai'. Iurní guni'i më:

—Quëgna'bë di'dzë të lu sa' të shcuendë lo quë nagunia'a lu të: “Runë faltë stu'psë; hiadë guënádi'i të lua perë despuësë másru'u tsadzë, guëabrí të guëná të lua”. Ni rac shtu'u guëna'bë di'dzë të lu sa' të.

20 Guldía rnia'a, lë'ë të gu'në të nu ldaguë tristë la'ni ldu'u të perë ra mënë shtë guë'dchiliu, guëquitë ldu'u rall purquë rnádi'i rall lua. Aunquë lë'ë të guëa'në të con galriá ldu'u, despuësë guëquitë ldu'u të.

21 Cumë tubi na'a iurë lë'ë na'a bëga'a shiurë galë shini na'a, rdzëbë na'a nu rbini ldu'u na'a por dulurë, perë despuësë lë'ë me'dë bédchini guë'dchiliu, hia adë rëagná ldu'u na'a dulurë. Iurní guëquitë ldu'u na'a purquë gulë tubi me'dë lu guë'dchiliu.

22 Zni zac lë'ë të; rbini ldu'u të iurne', perë na napë quë guëabría. Guënahia lu të stubi; iurní nalë guëquitë ldu'u të, tubi cusë lëgrë; adë chu guëdchisúdi'in de lë'ë të.

23 'Dzë ni hiadë guëná'bëdi'i di'dzë të lua ni tubi cusë. Guldía rnia'a, lë'ë Dadë Dios guëne'e grëtë' lo quë naguëna'bë të lúhi'. Guëne'e mëhin si talë guëna'bë të por na.

24 Hashtë iurne' adë guná'bëdi'i të lu Dadë por na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë lu më. Guëne'e më lo quë narunë faltë të parë guëquitë ldu'u të de verdá.

Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu

25 'Hia gunia'a lu të grë ra cusë rë' por comparaciuni, perë guëdchini iurë hiadë guadí'dzëdia'a por comparaciuni sino quë iurní guadi'dza clarë shcuendë Dadë.

26 Dzë ni lë'ë të guëna'bë të lu Shtada por lëa purquë iurní rquí'nidi'i guëna'ba lu më por lë'ë të

27 purquë lë'ë Shtáda'a rac shtú'ui' lë'ë të. Rac shtu'u më lë'ë të purquë rac shtu'u të na nu rialdí ldu'u të de quë beldë guëdchinia de Dios.

28 Bërua'a catë quëbezë Shtada nu bédchinia lu guë'dchiliu, perë iurne' guësa'na lë'ë guë'dchiliu parë guëabría con lë'ë Shtada.

29 Iurní ra shini gusë'dë më guni'i:

—Iurne' sí, quëadi'dzël clarë sin adë quëhunë dchí'nidi'il comparaciuni.

30 Iurne' rialdí ldu'u na'a lë'ël nu nanë na'a riasël grë cusë. Rquí'nidi'il chu guëna'bë di'dzë lul. Rialdí ldu'u na'a de quë bédchínil por partë shtë Dios.

31 Jesús repi:

—¿Gu gualdí ldu'u të iurne'?

32 Guná, guëdchini iurë nu mizme iurne', lë'ë të guërë'tsë të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní guësa'në të na tubsia, perë adë zúdia'a tubsia purquë lë'ë Shtada quëbezënúhi' na.

33 Rnia'a lu të grëtë' ndë'ë të parë cuedchí ldu'u të por na. Ra mënë shtë guë'dchiliu guëzac zi rall lë'ë të perë gulë bëquitë ldu'u të. Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu.

17

Jesús guna'bë lu Dios por shini gusë'dë më

1 Despuësë gualú biadi'dzë më grë ra cusë rë', gubi'a më lu gube'e nu guni'i më:

—Dadë, hia lë'ë iurë bëga'a. Bëlua'a ra mënë de quë shínil náhi' personë ru'bë delantë lul. Iurní shínil guëquébi' nal personë ru'bë delantë lu rall.

2 Béné'el pudërë guiahia parë guë nibë'ahia grëtë' ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu iurne' napa dereché guëdë'a vidë sin fin parë mënë nabéné'el parë na.

3 Parë gapë ra mënë vidë sin fin, napë quë gunguë bë'a rall lë'ël nu napë quë gunguë bë'a rall na. Nahia shínil nabëshé'ldël lu guë'dchiliu. Sulë lë'ël nal Dios verdadërë.

4 'Siemprë bëluá'ahia lu ra mënë llëru'bë na pudërë shtënl. Bëna gan grëtë' dchí'ni nabéné'el guna.

5 Bë'në honrar na culá'nil ziquë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, quëbezënúa lë'ël.

6 'Grë ra mënë nagulël ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, bené'el lë'ë rall parë na; na rall shmëna. Bëluá'ahia lu rai' pudërë shtënl nu bëzu'bë diaguë rai' diza'quë shtënl.

7 Iurne' rdë'e rall cuendë de quë pudërë nanapa, bënë'el guiahia.

8 Grë ra di'dzë naguní'íl lua, biadi'dza lu rai' nu bënë'ne rai' recibir ra di'dzë ni. Hia gualdí ldu'u rai' de verdá de quë bëshé'ldël na lu gué'dchiliu. Nané rai' zelda por ordë shtënë'l.

9 'Na runa ruëguë por lë'e rai' iurne'. Adë rúnëdia'a ruëguë por ra mënë shtë gué'dchiliu sino por ra mënë nabënë'el parë na purquë shtënë'l lë'e rai'.

10 Grë ra mënë ni nashtënë'l nu na rai' shtëna. Por lë'e rai' zihani mënë guná rall pudërë shtëna.

11 'Na adë guëá'nëdia'a lu gué'dchiliu, perë lë'e rai' sí, guëa'në rai' lu gué'dchiliu. Hia lë'e na gueldë guëzëa catë quërdël. Santo nal, nia Dadë. Gupë lë'e rai' con pudërë shtënë'l grë ra nabënë'el parë na parë gac rai' unidë ziquë lë'ël nu na unidë na hia'a.

12 Iurë quëbezënúa lë'e nabënë'el parë na, gupa lë'e rai'. Ni tubi adë chu bënë'tidi'i sino el quë nagulë parë gac condenádëll. Zni guquin parë gac cumplir naná escritë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ëll.

13 'Iurne' Dadë, mërë gueldë guëzëa catë quëbézël perë mientras zugá'ahia stúpë'në lu gué'dchiliu, rnia'a lul grë ra cusë rë', guini naná guëquë diaguë di'dzë rë'. Guëquitë ldu'u rai'; mizmë lëgrë nanapa gapë rai' guëdubi tiempë.

14 Na bëluá'ahia diza'quë shtënë'l lu rai' perë ra mënë shtë gué'dchiliu, adë rna zá'quëdi'i rall lu rai'. Grë rai' nabëquë diaguë shtí'dzël, adë na rai' ziquë mënë shtë gué'dchiliu; igual ziquë na, adë rianáldëdi'i rai' tēchi ra cusë shtë gué'dchiliu.

15 Adë rná'bëdia'a, Dadë, de quë guëgul lë'e rai' lu gué'dchiliu, sino rac shtua'a gápël lë'e rai' lu ra cusë shtë mëdzabë.

16 Cumë ziquë na, adë nádia'a mënë shtë gué'dchiliu, nu lë'e rai' adë nádi'i rai' mënë shtë gué'dchiliu.

17 Por shtí'dzël bënë'ne gac rai' santu parë lë'ël. Grë diza'quë shtënë'l na verdá.

18 Cumë ziquë bëshé'ldël na lu ra mënë shtë gué'dchiliu, zni zac bëshé'lda lë'e rai' lu ra mënë shtë gué'dchiliu. Guëni'inú rai' shtí'dzël lu rall.

19 Quëhuna apartar mizmë na parë bien shtë rai' tē gac rai' completamente entregadë lu voluntá shtënë'l. Gac cumplir ndë'e, Dadë, por shtí'dzël naná verdá.

20 'Perë adë rná'bëdia'a sulamëntë por lë'e rai', sino también por grëtë' natsaldí ldu'i shtí'dza iurë guadi'dzë rai' diza'quë.

21 Grëtë' ra mënë ni natsaldí ldu'i shtí'dza, quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë rai' tubsë llgabë ziquë na hia'a unidë nu nadápa'a mizmë llgabë. Bënë'ne compa'ni lë'e rai' parë gac rai' unidë con lë'e hia'a, Dadë, parë ra mënë shtë gué'dchiliu, gac bë'a rall lë'ël bëshé'ldël na.

22 Lë'e derechë nu pudërë nabënë'el parë na, bédë'ehia parë lë'e rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'e hia'a na hia'a unidë.

23 Ziquë quëbezënúa lë'e rai' nu quëbezënu' na, zni rac shtua'a gac rall unidë completamente con lë'e hia'a parë ra mënë shtë gué'dchiliu, guëdë'e rall cuendë lë'ël bëshé'ldël na nu guëdë'e rall cuendë de quë rac shtú'ul lë'e rall mizmë manërë ziquë rac shtú'ul na.

24 'Dadë lë'ël bënë'el grëtë' ndë'e, nu rac shtua'a de quë catë quëbézël nu zac lë'e rai' cuezë rai'. Rac shtua'a catë nezë guëquërela nu lë'e rai' guëquërelde rai' tē parë guëná rai' lugar za'quë lu gube'e. Guëná rai' pudërë nabënë'el purquë nalë rac shtú'ul na antsë lë'e gué'dchiliu cueshtë.

25 Dadë, lë'ël rúnël bien guëdubi tiempë perë ra mënë shtë gué'dchiliu, adë runguë bë'adi'i rall lë'ël, perë na sí, runguë bë'ahia lë'ël nu lë'e ra nagualdí ldu'i lë'ël, rdë'e rai' cuendë de quë lë'ël bëshé'ldël na.

26 Bëluá'ahia lë'e rai' parë gunguë bë'a rai' chu nal, nu todavía tsagla'guë guëluá'aru'uhia lë'e rai' parë gac shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na; mizmë amor shtëna gapë rai' la'ni ldu'u rai' parë sa' rai'.

18

Guna'zi ra mënë mal lë'e Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Despuësë de gualú biadi'dzë Jesús ra di'dzë rë', bëru'u më con ra shini gusë'dë më parë zia'a rai' stubi ladë rua' tubi rugi guëë'gu nalë Cedrón. Nga'li naquë tubi

lahuertë, nu guatënú Jesús ra shini gusë'dë më.

² Nu Judas, lë'ë naná rac shtu'u gúnëll in-
triegu Jesús, nanëll lugar ni purquë zihani
vësë guanú Jesús lë'ë rai' ndë. Nu nga'li
rdëá rai' antsë.

³ Zni bënë Judas; bédchínill con tubi
shcua'a mënë con bældá guëshiágdu'u. Ra
jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bëshë'ldë
rall lë'ë mënë ni. Nua'a rall lintërnë nu
grëaguë parë guëzianí. Nua'a rall spadë.

⁴ Hia rac bë'a Jesús grëtë' lo quë nana-
gac; iurní bëru'u më ladi ra shmënë më nu
guni'i më lu ra mënë:

—¿Chu rguili të?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Rguili na'a Jesús de Nazaret.

Jesús guni'i iurní:

—Na ndë'ë.

Lë'ë Judas nabënë intriegu Jesús,
zugá'all con ra mënë ni.

⁶ Iurë lë'ë Jesús guni'i: “Na ndë'ë”, iurní
bëazë guetë rall nu gulaguë rall lu guiu'u.

⁷ Iurní guni'i më stubi:

—¿Chull rguili të?

Lë'ë rall guni'i rall:

—Jesús de Nazaret.

⁸ Jesús repi lu rall iurní:

—Hia gunia'a lu të de quë na ndë'ë. Si
talë rguili të na, gulë bënë'e sí, të parë guzëá
ra shmëna.

⁹ Zni guc parë gac cumplir di'dzë na-
guni'i Jesús antsë: “Grëtë' el quë nabënë'el
parë na, ni tubi adë gunítidia'a”.

¹⁰ Iurní lë'ë Simón Pedro nápi' tubi spadë;
gulúhi' spadë nu bëchúgui' diaguë ladë ldi
tubi naná lë Malco. Malco na muzë shtë
jëfë shtë ra bëshuzi.

¹¹ Perë Jesús repi lu Pedro:

—Bëguëu' spadë shtë'nël shlugarin. Si
talë según voluntá shtë Shtada ze'dë parë
sac zia, napë quë guna cumplirin.

Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Iurní lë'ë ra mënë con comandante
shtë ra soliar nabëshë'ldë contrari shtë
Jesús, guna'zi rall lë'ë më parë gua'a rall
lë'ë më präsi. Bëldi'bi rall guia'a më.

¹³ Lueguë bia'a rall lë'ë më lu Anás naná
suëgrë Caifás. Izë ni Caifás guc bëshuzi
namás narnibë'a.

¹⁴ Caifás rë' mizmë naguni'i lu ra më
israelitë: “Más mejurë parë lë'ë hia'a gati
tubsë nguiu quë guëdubi naciuni tsalú”.

Pedro zu rualdë'a lidchi Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro con stubi ra poshtë, gua-
naldë rai' lë'ë Jesús. Lë'ë stubi poshtë ni
na el quë nanë Caifás naná bëshuzi namás
narnibë'a. Guatënú poshtë ni Jesús ru-
aldë'a lidchi Anás.

¹⁶ Pedro bëa'në fuërë rua' puertë shtë
nezë. Iurní bëru'u lë'ë poshtë nananë lë'ë
jëfë shtë ra bëshuzi. Lë'ë poshtë ni guchi lu
na'a narapë rua' puertë parë tsuté Pedro.

¹⁷ Iurní lë'ë na'a guna'bë dí'dzëll lu Pe-
dro:

—¿Pë nu lé'ël nal shmënë nguiu rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguiu ni.

¹⁸ Cumë nalë naldë dzë ni, ra muzë con ra
soliar bëntsa'u tubi guërdë të parë bëcue'e
rall gui'i të guëdzë'ë rall. Nu zac Pedro
zuga'a con lë'ë rall. Quëtsë'ë Pedro rua'
gui'i.

Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Lë'ë Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi,
guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë
ra shini gusë'dë më nu pë ldai' rlua'a më.

²⁰ Repi Jesús:

—Na biadi'dza delantë lu grë mënë.
Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u
ru'bë, grëtë' lugar catë rdëá ra mënë
israelitë. Ni tubi cusë adë guní'idia'a
naga'chi.

²¹ ¿Pëzielú rna'bë dí'dzëll lua pë cusë
bëluá'ahia? Gulë guna'bë di'dzë lu ra mënë
nabini shti'dza. Nanë rall ldai' lo quë
bëluá'ahia.

²² Iurë lë'ë Jesús guni'i zndë'ë, tubi soliar
shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubëll lu
më nu guní'ill:

—¿Pë zni'i rquëbil lu jëfë shtë ra bëshuzi?

²³ Jesús repi:

—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal
bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú gu-
lubëll lua?

²⁴ Iurní lë'ë Anás bëshë'ldë lë'ë më lu
Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi
narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

Pedro guni'i lu ra mënë de quë adë guënëdi'i lë'ë Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Perë Pedro tsagla'guë quëgtsé'ëi' rua' gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:

—¿Pë nul lë'ël nal shmënë Jesús?

Pedro bë'në negar; guni'i':

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.

²⁶ Iurní guna'bë di'dzë tubi muzë shtë Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguiu nabëchuguë Pedro diágui'. Guni'i muzë ni lu Pedro:

—¿Pë nul lë'ël gunahia la'ni lahuertë con Jesús?

²⁷ Pedro bë'në negar stubi. Mizmë iurní bëllidchí tubi gay.

Jesús zuga'a lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë gubernadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatëdi'i rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi según custumbrë religiusë shtë rall. Zni nanú permisi gau rall shtse shtë Pascu.

²⁹ Por ni Pilato bëru'u parë guagní'ill lu rall:

—¿Pë mal bë'në hiembrë rë'?

³⁰ Guni'i rall:

—Si talë nádi'ill hiembrë mal, adë chu guëdë'nëdi'i intriegu lë'ëll.

³¹ Iurní Pilato repi:

—Gulë bia'a lë'ëll mizmë lë'ë të nu gulë bë'në juzguë lë'ëll según narni'i lëy shtë të.

Ra contrari shtë Jesús bëquebi:

—Perë lë'ë na'a nápëdi'i na'a derechë parë guëdini na'a ni tubi mënë gátill.

³² Zni guc parë gac cumplir shti'dzë Jesús naguni'i más antsë parë gac bë'a rall lla mudë gati më.

³³ Iurní Pilato bëabrí guatë la'ni palaci; iurní guná'bëll lë'ë Jesús nu guni'i Pilato:

—¿Pë lë'ël nal Rëy shtë ra më israelitë?

³⁴ Jesús repi:

—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por shcuéndël u nu chu stubi guni'i lul chu nahia?

³⁵ Pilato guni'i':

—Nádia'a më israelitë. Mizmë mënë sa'l con ra jëfë shtë ra bëshuzi, bë'në rall intriegu lë'ël lua ziquë tubi më mal. Guni'i lua pë mal bë'nël.

³⁶ Guni'i më:

—Nahia Rëy shtë gubernë nanádi'i ziquë gubernë shtë guë'dchiliu. Si talë gubernë shtëna niac ziquë gubernë shtë guë'dchiliu, pues niadildi shmëna parë gáquëdi'i intriegu na guia'a ra më israelitë. Perë iurne' rnia'a lul de quë rnibë'ahia; nahia Rëy perë lëdëdi'i rëy shtë guë'dchiliu.

³⁷ Iurní Pilato repi:

—Rní'il de quë nal tubi Rëy.

Jesús guni'i':

—Nahia Rëy ziquë quëgní'il, parë ni gula lu guë'dchiliu. Zelda lu guë'dchiliu parë guadi'dza verdá. Grëtë' el quë narac shtu'u guini verdá, ni rdë'ë rall cuendë shti'dza.

³⁸ Pilato repi:

—¿Pë runë cuntienë di'dzë, verdá?

Guni'i mënë gati Jesús

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú guna'bë di'dzë Pilato di'dzë rë', bëru'ull stubi parë guadi'dzënull ra contrari shtë Jesús. Guni'i Pilato:

—Ni tubi delitë adë rdzélëdia'a shtë nguiu rë'

³⁹ perë ziquë tubi custumbrë, guëdë'a libertá tubi prësi la'ni dzë laní shtë Pascu. ¿Sëldahia Jesús rëy shtë të, u pë rni'i të?

⁴⁰ Iurní grë ra mënë gurushtía rall:

—Adë rldá'adi'il Jesús; bédë'ë libertá parë Barrabás.

Barrabás na tubi nguba'në, tubi më dushë.

19

¹ Iurní lë'ë Pilato gunibë'a guanú Jesús galné con chicuti.

² Ra suldadë bëntsa'u rall tubi coronë guitsë nu gulú rallin guëc Jesús nu bëgacu rall lë'ë më tubi lari color guindë.

³ Lueguë guabi'guë rall lu më; bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë ra më israelitë.

Gulubë rall lë'ë më.

⁴ Iurní Pilato bëabrill; bëru'ull nu répill lu ra mënë:

—Gulë guná, rguhia nguiu rë' delantë lu të parë guëdë'ë të cuendë de quë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë parë lë'ëll.

⁵ Iurní bëru'u Jesús con coronë guitsë zubë guëc më nu nacu më tubi lari color guindë. Iurní Pilato repi:

—Lë'ë nguiu ndë'ë.

⁶ Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar shtë iádu'u, guná rall lë'ë më, guzublu gurushtiá; guni'i rall:

—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—Gulë bia'a lë'ëll nu gulë bëquë'ë lë'ëll lu cruz purquë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë nabë'nëll.

⁷ Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy shtë na'a rni'in de quë gati mënë ni purquë guni'ill nall shini Dios.

⁸ Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u bédzëbëll.

⁹ Iurní bëu'll stubi la'ni palaci nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—¿Chu mënëll?

Perë Jesús adë bëquëbidi'i'.

¹⁰ Iurní repi Pilato:

—¿Pë adë guëquëbidi'il lua chu mënëll? ¿Ni mudë adë guënëdi'il napa pudërë parë guna crucificar lë'ël nu zac napa pudërë parë guënehia libertá lë'ël?

¹¹ Jesús guni'i:

—Ni tubi pudërë nápëdi'il parë na si talë Dios adë bënë'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul de quë ra nabë'në intriegu na lul, ni napë mayurë duldë. Na rall más pecadurë quë lë'ël.

¹² Dizdë iurní Pilato gudíllil manërë parë guëdë'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari shtë më gurushtiá rall:

—Si talë guëldá'al nguui rë', nádi'il amigu shtë rëy César, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Cualquier el quë nagac rëy, ni quëhúnëll cuntrë gobiernë shtë César.

¹³ Iurë bini Pilato dí'dzë rë', gunibë'all guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu tribunal shtë'nëll, lugar naná lë Gabata con dizë hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empeद्रado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.

¹⁴ Guc visperë shtë Pascu, iurë bënë mënë preparar laní. Mizmë dzë ziquë guërudë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra contrari shtë Jesús:

—Ndë'ë na rëy shtë'në të.

¹⁵ Lë'ë rall gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gátill, gátill, quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtë'në të? Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:

—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a. Nall rëy César, el quë narnibë'a más la'ni guë'dchiliu.

¹⁶ Con ndë'ë Pilato bënë'nëll intriegu lë'ë Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall lë'ë më de ndë.

Cuë më lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Nua'a më cruz. Zia'anú rall lë'ë më lugar nalë Calavera, dí'dzë hebreo lëhin Gólgota.

¹⁸ Nga'li bënë'në rall crucificar lë'ë më con chupë mënë mal, tubi rall cadë tubi cu', hia lë'ë Jesús guë'láu.

¹⁹ Pilato bëquë'ë tubi letrërë narni'i: “Jesús de Nazaret, rëy shtë naciuni Israel”. Quë letrërë guëc cruz.

²⁰ Cantidá mënë narëta' ndë, bi'ldi rall letrërë ni purquë lugar catë cuë më lu cruz naquë guëlladchi rua' ciudá Jerusalén. Lë'ë letrërë ni naescritë con dizë hebreo, nu dizë griego, nu dizë latín.

²¹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi guni'i rall lu Pilato:

—Adë rquë'ëdi'il “Rëy shtë naciuni Israel” sino más bien bëquë'ë lo quë nagni'ill: “Nahia Rëy shtë naciuni Israel”.

²² Perë Pilato bëquebi:

—Lo quë nabëquë'a'a, zni guëa'nin.

²³ Despuësë lë'ë ra suldadë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, iurní bëtëá rall shabë më nu gudi'dzë rall lari ni. Gulú rallin tapë ldë, tubi ldëgahin parë cadë tubi suldadë. Iurní guna'zi rall lari capë. Nahin tubi lari mantë, lari intërë de tubsë hili.

²⁴ Ra suldadë guni'i rall lu sa' rall:

—Adë chu guëché'zëdi'in; más mejurë guëdchíta'a guë'ë dado të parë nia'a chu gunë gan lari rë'.

Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Gudi'dzë rall shaba, perë stubi ldëhin gudchitë rall guë'ë dado”.

²⁵ Zndë bënë'në ra suldadë rumanë.

Guëa' cruz shtë Jesús quëbezë shni'a më nu quëbezë béldi' lë María naná tse'lë Cleofas. Nu quëbezë María Magdalena guëa' cruz.

²⁶ Iurë Jesús guná më lu shni'a më, zugá'ai' cula'ni poshtë namás rac shtu'u më, repi më lu shni'a më:

—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi' lë'ël.

27 Nu guni'i më lu poshtë ni:

—Lë'ë shní'al ni'i.

Dizdë iurní lë'ë poshtë ni bë'ni' recibir lë'ë María lidchi poshtë.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Despuësë de ndë'ë, cumë Jesús rac bë'a më de quë grëtë' guc cumplir nu parë gac cumplir la'ni Sagradas Escrituras, guni'i më:

—Rbidcha.

29 Nga'li zuga'a tubi mbluri gadzë vini hi'. Iurní guna'zi ra suldadë tubi spongë; bëga'dzë rallin con vini nu bëzu'bë rall spongë ni guëc tubi hiaguë shtë hisopo. Iurní bédchi'guë rallin rua' Jesús.

30 Jesús gudchi më guëc spongë ni, Bii' më vini; iurní guni'i më:

—Grëtë' guc cumplir.

Iurní bërë'ngu më nu bë'ni' intriegu espíritu shtëhi' lu Dios.

Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús

31 Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nédi'i rall guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu nalë laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë guëa' ra naquë lu cruz parë gati rall nu tsabsú cuerpë shtë rall lu cruz.

32 Iurní ra suldadë bédchini rall guëa' cruz. Guditsu rall guëa' primërë naquënú më lu cruz. Nu guditsu rall guëa' stubi naquë stubi cu'.

33 Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa' më.

34 Perë tubi suldadë bëquë'ëll lansë cula'ni më. Iurní bëru'u rënë con nisë.

35 El quë naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rní'ill verdá nu rac bë'all de quë verdá ruadi'dzëll të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë

36 purquë zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Adë gudítsudi'i rall ni tubi ba'cu shtëni'".

37 Nu stubi partë shtë Escrituras rni'i: "Guëbi'a rall lu el quë nabëquë'ë rall lansë".

Jesús bëga'chi

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Despuësë de gualú grëtë' ndë'ë, José më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permissi lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të tsacá'chill lë'ë më. José guc tubi shmënë më perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzëbëi' lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bédë'ë permissi; iurní bia'a José cuerpë shtë më.

39 Nu zac Nicodemo, el quë naguagná lë'ë më gue'lë, bédchinínú Nicodemo con nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo nuá'all.

40 Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më tubi ldë lari naquichi con mizmë naguctsa'u nisë nashi nanutsë segùn custumbrë shtë ra më israelitë napë quë guëga'chi tubi tégulë.

41 Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, nga'li naquë tubi lahuertë. Mizmë la'ni lahuertë ni naquë tubi ba'a catë ni tubi la'di chu bëgá'chidi'i.

42 Nga'li bëca'chi rai' cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naquë guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

20

Guashtë më ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 Primërë dzë shtë llmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u nacahi gunáhi' hiadë nídi'i guë'ë nada'u rua' ba'a.

2 Iurní guagllu'në María catë zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás rac shtu'u Jesús. Guni'i María:

—Bia'a mënë shcuerpë Dadë Jesús catë bëgá'chi'; adë chu guënëdi'i catë guaca'chi ra mënë shcuérpi'.

3 Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u rai'. Gua rai' rua' ba'a.

4 Guërupë rai' ziaagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë gudchibëlú lu Pedro; bédchíní' guëlútë' lë'i' rua' ba'a.

5 Iurní bëá'chi' nu gunáhi' lu lari liensë nanaga'a nga'li perë adë guatédi'i'.

6 Despuësë Simón Pedro bédchini tēchi poshtë ni. Iurní Pedro guatēhi' la'ni ba'a, nu zac lē'i' gunáhi' lu lari liensë; za'quë za'quë nē'achi dchi'bin shlugarin.

7 Nu guná Pedro lari naquichi nabëlli'i guëc Jesús; adë dchi'bin juntë sino tubi ladë në'achi dchi'bin.

8 Iurní poshtë nabëdchini primërë, guatëhi' nu gunáhi'. Gualdí ldu'i' guashtë Jesús ladi ra tégulë.

9 Perë todavía adë guasëdi'i rai' Sagradas Escrituras de quë Jesús napë quë gac rescucitári' ladi ra tégulë.

10 Iurní ra poshtë bëabrí rai' lidchi rai'.

*Jesús bëlua'alú lu María Magdalena
(Mr. 16.9-11)*

11 María Magdalena bëá'ni' tēchi fuërë rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras quëhú'ni', iurní bëá'chi' parë guënáhi' la'ni ba'a.

12 Gunáhi' chupë ianglë zuga'a; nacu rai' lari naquichi. Zúbëga'a ra ianglë ni; tubi zúbëga'a nezë guëc catë bëga'chi Jesús. Stubi zúbëga'a nezë guëa' catë bëga'chi më.

13 Lë'ë ra ianglë guni'i rai' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël?

Lë'i' bëquebi:

—Purquë bia'a ra mënë lë'ë Dadë Jesús, perë adë chu guënë'edi'i rsunë ca nezë guaca'chi ra mënë lë'i'.

14 Niá'asë gualú guni'i María zni, bēdchigrēhi' lúhi' nezë tēchi'; gunáhi' lu Jesús. Lë'ë më zuga'a më nga'li perë adë rdë'edi'i María cuendë de quë lë'ë Jesús ni.

15 Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël? ¿Chull rguílil?

María rúni' llgabë de quë aquë narapë lahuertë ni quëgni'i. Iurní répi' lu mënë ni:

—Si talë lë'ël biá'al cuerpë shtë Jesús, guni'i lua ca nezë guacá'chil lë'i' tē parë tsaglía shcuérpi'.

16 Jesús repi:

—María.

Lë'ë María bēdchigrēhi' nu guni'i' con dizë hebreo:

—Raboni. (Di'dzë ni runë cuntienë, Mësë.)

17 Jesús repi:

—Adë cuë'zëdi'il na purquë la'di tsépida'a catë quëbezë Shtada, perë tsagní'il lu ra los de más bëcha de quë lë'ë na tsepia catë quërelde Shtada nu Shtádëga'a tē tambiën. Tsepia catë quërelde Dios shtëna nu Dios shtënë tē.

18 Iurní lë'ë María Magdalena guaguë'ni' visi lu ra shini gusë'dë më de quë lë'i' gunáhi' lu Dadë Jesús nu lë'ë më guni'i grë ra cusë rë'.

Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Mizmë dzë ni na primërë dzë shtë llmalë; hia riu' gue'lë; ra poshtë rdëa' rai' nga'li. Në'au rua' hiu'u dchidchi'chi purquë rdzëbë rai' contrari shtë Jesús. Iurní Jesús bëlua'alú lu rai' la'ni hiu'u. Guzú më guëláu catë rëta' rai' nu guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u tē.

20 Despuësë de gualú guni'i më, iurní bëlua'a më guia'a më con cula'ni më catë gua clavë nu lansë. Iurní bëquitë ldu'u rai'; guná rai' lu Jesús.

21 Lueguë Jesús repi lu rai' stubi:

—Gulë cuedchí ldu'u tē. Cumë ziquë Dadë bëshé'ldi' na, zni guëshe'lda lë'ë tē. Guëni'i tē lu ra mënë shti'dza.

22 Iurní bëca'a mbë më nu repi më:

—Gulë bë'në recibir Espíritu Santo.

23 Napë tē derechë; guëni'i tē chu bë'në më perdunë, nu chu bë'nëdi'i më perdunë.

Adë gualdídi'i ldu'u Tomás shti'dzë ra poshtë

24 Tomás, tubi de lë'ë ra poshtë narni'i ra mënë Cuachi, adë nídi'i' nga'li iurë lë'ë Jesús bëlua'alú lu ra poshtë.

25 Los de más ra poshtë guni'i rai' lu Tomás:

—Guná na'a lu Dadë Jesús.

Perë Tomás repi:

—Si talë adë guënëdia'a catë gua lansë cula'ni më nu guëgutëa shcuëna lugar shtë clavë nu cutëa guahia culá'ni', hashtë iurní tsaldí ldua'a guashtë më ladi ra tégulë.

26 Bëdza'guë llmalë despuësë gudëdë ni, ra poshtë rëta' rai' stubi nacubi hiu'u ni. Dzë ni zuga'a Tomás con lë'ë rai'. Iurní aunquë nilë në'au rua' hiu'u dchidchi'chi, Jesús bëlua'alú lu rai' nu guzú më guëláu catë rëta' rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u tē.

27 Nu guni'i më lu Tomás:

—Bëtia'a shcuënë lu guahia nu gude'enú guiá'al; bëtia'a guiá'al culania. Adë rní'idi'il la'ni ldu'ul de quë adë

guashtëdia'a ladi ra tēgulē sino tsaldí ldu'ul nabania.

²⁸ Bēquebi Tomás iurní:

—Lē'ël nal Dadē shtëna. Lē'ël nal Dios shtëna.

²⁹ Jesús repi:

—Tomás, iurne' sí, rialdí ldu'ul purquē gunal lua perē más dichusē el quē na-gunádi'i lua perē rialdí ldu'u rall na.

Pēzielú guctsa'u librē rē'

³⁰ Jesús bē'nē másru'u cantidá ra cusē ru'bē nu milagrē lu ra shini gusē'dē mē, cusē ni adē bēquē'edia'a la'ni librē rē'.

³¹ Perē ndē'ē bēquēa'a tē parē tsaldí ldu'u tē Jesús de quē na mē Cristo, shini Dios. Si talē tsaldí ldu'u tē shti'dzē Jesucristo, guēne'e mē vidē sin fin parē lē'ē tē.

21

Jesús bēlua'alú lu gadchi ra poshtë

¹ Despuēsē de ndē'ē, Jesús bēlua'alú lu ra shini gusē'dē mē stubi vultē. Zuga'a mē rua' nisē nalē Tiberias. Zni guc iurē bēlua'alú mē lu rai'.

² Bēdēá ra poshtë, Simón Pedro con Tomás, el quē narni'i rai' Cuachi. Zuga'a Natanael naná mē Caná shtë Galilea nu zuga'a ra shini Zebedeo nu chupē de los de más shini gusē'dē mē.

³ Iurní Simón Pedro guni'i lu rai':

—Tsagna'zia mbeldē.

Lē'ē rai' guni'i rai':

—Nu zac lē'ē na'a guēzē na'a.

Iurní be'pi rai' la'ni barcu, perē gue'lē ni adē chu mbeldē guná'zidi'i rai'.

⁴ Hia iurē ze'dē grēgue'lē, Jesús bēlua'alú lu rai' rua' nisē perē ra shini gusē'dē mē adē bēdē'edi'i rai' cuendē de quē lē'ē mē ni.

⁵ Iurní repi mē:

—Lē'ē tē narac shtua'a, ¿Pē adē chu mbeldē guna'zi tē?

Lē'ē rai' bēquebi rai':

—Ni túbidi'i.

⁶ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Gulē bētia'a guē'shu shtënē tē ladē ldi cula'ni barcu; iurní guēna'zi tē mbeldē.

Zni bē'nē rai'. Despuēsē adē bē'nēdi'i rai' gan niagú rai' guē'shu mbeldē la'ni nisē tantē zihani mbeldē nanú la'ni.

⁷ Iurní lē'ē poshtë naguc shtu'u Jesús más, guni'i lu Pedro:

—Lē'ē Dadē Jesús ndē.

Niá'asē gualú bini Pedro de quē lē'ē Dadē Jesús ni, iurní gúti' shabē purquē bēru'u lari iurē guagná'zi' mbeldē. Iurní bēldá'ai' lē'i' la'ni nisē parē guēdchíni' guēlú lē'i' catē zuga'a mē.

⁸ Los de más poshtë bēdchini rai' rua' nisē con barcu. Nu quēshaguiú rai' guē'shu shtë mbeldē. Pues zuga'a ra poshtë ziquē tubi gahiu'a metro hashtë ca lu zu mē.

⁹ Iurē lē'ē rai' bēdchini rai' lu guiu'u, bēru'u rai' la'ni barcu nu guná rai' tubi guērdē dchi'bē tubi mbeldē lu gui'i. Guná rai' du'pē guetēshtildi.

¹⁰ Jesús guni'i:

—Gulē te'enú bēldá mbeldē naguēr gualú bēga'a.

¹¹ Simón Pedro güe'pi la'ni barcu; iurní bēshaguiúhi' guē'shu hashtë rua' nisē catē na guiu'u. Gadzētē'in mbeldē, purē ma ru'bē, ciento cincuenta y tres; perē aunquē nilē zihani ma, adē gurié'zidi'i guē'shu.

¹² Iurní guni'i mē lu rai':

—Gulē te'e tē gau tē.

Ni tubi rai' adē cuēdi'i valurē niana'bē di'dzē chu na mē purquē rac bē'a rai' lē'ē Dadē Jesús ni.

¹³ Iurní lē'ē Jesús guabi'guē mē lu rai'. Guna'zi mē guetēshtildi nu belē shtë mbeldē; bēdē'ē mēhin cua'a ra poshtë gau rai'.

¹⁴ Zndē guc natsunē vēsē de quē lē'ē Jesús bēlua'alú mē lu ra poshtë despuēsē guashtë mē ladi ra tēgulē.

Jesús guni'i lu Pedro: "Gupē shmēna"

¹⁵ Despuēsē gualú gudáu ra poshtë, Jesús guni'i lu Simón Pedro:

—Simón, shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá más quē los de más sa'l rac shtu'u rai' na?

Pedro bēquebi:

—Aha' Dadē, lē'ël nanēl de quē rac shtua'a lē'ël.

Jesús repi:

—Pues iurne', gupē ra mēnē narialdí ldu'i na, ra naná ziquē lli'li mitu'nē.

¹⁶ Iurní bēabrí guna'bē di'dzē mē nachupē:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá?

Pedro bēquebi:

—Aha' Dadë, nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.

¹⁷ Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na?

Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro lë'ë më. Iurní guni'i Pedro:

—Lë'ël nanël grëtë' cusë. Nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na.

¹⁸ Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo quë narni'i ldú'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë lë'ël gú'shël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compa'ni lë'ël parë gácul shábël, nu guá'ai' lë'ël catë adë nëdi'il tsal.

¹⁹ Zni guni'i më parë guëdë'ë hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:

—Guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

Lë'ë poshtë namás guc shtu'u Jesús

²⁰ Iurní guná Pedro nezë téchi'; ze'dë naldë lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús, mizmë poshtë el quë nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizmë el quë naguni'i lu më: “Dadë, ¿chull gunë intriegu lë'ël?”

²¹ Iurë lë'ë Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu Jesús:

—Dadë, ¿pë gac poshtë rë'?

²² Jesús bëquebi:

—Si rac shtua'a guëbánil ndë'ë hashtë iurë guëabráa stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bë'al. Lë'ël guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

²³ Iurní bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de quë adë gátidi'i poshtë ni, perë adë guní'idi'i Jesús de quë adë gátidi'i poshtë ni, sino quë guni'i më: “Si talë na rac shtua'a de quë guëbáni' hashtë guëabráa stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bë'al”.

²⁴ Ndë lo mizmë poshtë naquëhunë testificar grë ra cusë rë', nu më el quë nabëquë'ë la'ni librë rë'. Rdë'ë hia'a cuendë de quë verdá ruadí'dzi'. Grë ra poshtë rdë'ë rai' cuendë de quë verdá na grë ra di'dzë rë'.

²⁵ Nanú másru'u lo quë nabë'në Jesús. Si talë niaquë'ë por tubin, llúa'ahia de quë ni parë guëdubi guë'dchiliu adë niáldëdi'i nabë librë lo quë naniactsa'u. Amén.

Ndë'e bëntsa'u ra poshtë

Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo

¹ La'ni primëre librë nabëquëa'a lul, Teófilo, bëquëa'a lo quë nabë'në Jesús nu lo quë nabëlua'a më dizdë nabëdchini më guë'dchiliu hashtë iurë be'pi më gube'e.

² Antsë güe'pi më gube'e gulezë më poshtë shtë më. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'e Jesús parë guni'i më lu ra poshtë guadë dchi'ni nabëa'në'nú rai'.

³ Tsana gudëdë guti Jesús, lo mizme lë'e më bëlua'alú më lu ra poshtë tal zíquësë nabani më. Nu durantë cuarenta dzë guagla'guë bëlua'alú më lu rai'. Zihani cusë bë'në më lu rai'. Biadi'dzë'nú më lë'e rai' lla mudë tsutë mënë nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios të gac salvar rall.

⁴ Iurë nianá zuga'anú Jesús lë'e ra poshtë, guni'i më lu rai' adë guërú'udi'i rai' ciudá Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'e hashtë guëdchini Espíritu Santo ziquë guni'i Shtada lu të, purquë guni'i Shtada nu na gunia'a lu të, guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezë'núhi' lë'e të.

⁵ Verdá Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë con nisë perë la'ni sëbëldá dzë lë'e më guëzunë më ldu'u të con pudërë shtë Espíritu Santo. Guëdchini më parë cuezë'núhi' lë'e të.

Jesús be'pi parë gube'e

⁶ Iurë zunú Jesús ra poshtë, guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿pë hia bëga'a iurë parë guëcubi naciuni Israel ziquë nahin antsë?

⁷ Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të gac gaquin. Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të pë dzë Shtada gunë ra cusë rë' purquë niétiquë lë'e më napë më cuendë pë tiempë guëcubin.

⁸ Perë iurë guëdchini Espíritu Santo parë cuezë'núhi' lë'e të, lë'i' guënë'ei' pudërë parë gac të firmë; tsagni'inú të ra mënë grë ra cusë naguná të bëna. Guëni'i të lu ra më Jerusalén nu guzia'a të regiuni

shtë Judea nu regiuni shtë Samaria hashtë lúltimë guë'dchi catë rialú guë'dchiliu.

⁹ Iurë gualú biadi'dzë'nú Jesús ra poshtë, mientras rbi'a rai' lu më, be'pi më gube'e. Gunitilú më la'ni shcahi. Dizdë iurní adë gunádi'i rai' lu Jesús.

¹⁰ Nianá rbi'a ra poshtë nezë lu gube'e, be'pi Jesús. De repëntë guná rai' chupë ianglë zuga'a cula'ni rai'; nacu ianglë lari naquichi.

¹¹ Repi ianglë lu rai':

—Lë'e të më Galilea, ¿pëzielú rbi'a të lu gube'e? purquë Jesús naguná të be'pi lu gube'e, lo mizme lë'e më guëabré stubi vueltë tal zíquësë guná të be'pi më. Zni guëabré më stubi.

Matías bëu' lugar shtë Judas

¹² Iurní bietë rai' lu dani nalë Olivos. Bëabré rai' parë Jerusalén. Rëa'në Jerusalén guëlla' parë dani Olivos tubi distanci de tubi kilómetro.

¹³ Iurë bédchini rai' Jerusalén, bëa rai' hiu'u catë quërelde rai'. Be'pi rai' hashtë guia'a segundë pisë catë na tubi cuartë ru'bë. Grë ra nabëagré lë rai': Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo llga'në Alfeo. Nu zuga'a Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy shtë Moisés. Tambiën zuga'a Judas shini Jacobo.

¹⁴ Grë ra më rë' bédëa rai' tubsë parë ruadi'dzë'nú rai' Dios. Nu ra bëchi Jesús nu María, shni'a më, bédëa rai' con sëbëldá ra na'a; bédëa rai' nga'li.

¹⁵ Dzë ni Pedro guasuldí guëláu ladi grë nazubëga'a ndë. Na rall ziquë tubi gahi'u'a galdë mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Guni'i Pedro lu rai':

¹⁶ —Rnia'a lu të iurne' cumë ziquë bëcha, napë quë guc cumplir nabëquë'e David. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'e David tsana bëquë'ei' la'ni Sagradas Escrituras ra cusë nabë'në Judas purquë Judas guanull ra mënë parë guna'zi rall Jesús.

¹⁷ Guc Judas tubi sa' na'a iurë guzë'nú na'a lë'e Jesús. Jesús gudili lë'ëll nu gúquëll tubi shini gusë'dë më parë bë'nëll dchi'ni con lë'e na'a,

¹⁸ perë bë'nëll duldë. Con dumí nabëtuu' Judas lë'e Jesús, guasi'i ra mënë tubi ldë

guiu'u lachi. Lo mizmë lugar ni gulaguë Judas rguëc Judas. Nu gutschë lá'nill; bëru'u grë llëguëzì'all.

¹⁹ Ra më Jerusalén bini rall pë guc con Judas nu gululë rall lachi ni Acéldama según dizë shtënë rall. Rni'i rall, Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.

²⁰ Guni'i zac Pedro:

—Guc cumplir narni'i la'ni librë Salmos. Rni'i librë ni zndë'ë: Guëa'nëgá lídchill, nu adë guëdzëlëdi'i chu guëquërelde lídchill. Guëdzëlë stubi naguëu' shlugárëll, tubi nangunë dichi'ni.

²¹ Ze'dë naldë ra nguii naquëhunë compañi lë'ë na'a lu guëdubi tiempë naguzënú na'a Dadë Jesús.

²² Ze'dë naldë rall dizdë nabëchu'bë nisë Juan lë'ë Jesús nu hashtë tsana lë'ë më be'pi gube'e. Rqui'ni guëdili hia'a stubi nguii; guëu' nguii ni shlugar Judas. Rqui'ni tubi naná testigu de quë guashtë Jesús ladi ra tëgulë.

²³ Iurní gudili rai' chupë nguii naze'dë naldë lë'ë rai' dizdë naguzënú rai' Jesús. Túbill lë José nu lëll Barsabás. Nu napë stubi lëll Justo; tsunë lëll. Stúbill lë Matías.

²⁴ Iurní grë rai' biadi'dzënú rai' Dios:

—Dadë, lë'ël nanël lla na la'ni ldu'u grë nguii; por voluntá shtënël bëlua'a guadë de chupë nguii rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nil con lë'ë na'a

²⁵ purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nil. Por duldë nabë'nëll, zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucárëll.

²⁶ Iurní gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurní lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëzá rai' chi'bë chupë.

2

Tsana bédchini Espíritu Santo

¹ Tsana bédchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bédëá rall tubsë lugar.

² De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë tubi mbë dushë. Gubë guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'.

³ Iurní bédchini llni guëc rai'. Cadë túbi' rlua'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u.

⁴ Grë rai' bë'në recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuezënú më lë'ë rai'. Espíritu Santo bëzunë ldu'u rai' nu bédë'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizë nadë ráquëdi'i rai'.

⁵ Dzë ni guquërelde zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bédchini rall de grë naciuni shtë guë'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë mëne israelitë.

⁶ Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li, bédëá rall nu adë bédzëlëdi'i rall pë nihunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizë shtënë rall.

⁷ Nalë bédzëguë' ldu'u rall. Guasë ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lë'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë?

⁸ ¿Lallë bë'në rall rac rall ruadi'dzë rall dizë shtë hia'a?

⁹ purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë ze'dë mëne shtënë Partia. Ze'dë mëne shtënë Media. Ze'dë mëne shtënë Elam. Ze'dë mëne shtënë Mesopotamia. Ze'dë mëne shtënë Judea. Ze'dë mëne shtënë Capadocia. Ze'dë mëne shtënë Ponto. Ze'dë mëne shtënë Asia.

¹⁰ Nu ze'dë mëne shtënë Frigia. Ze'dë ra mëne shtënë Panfilia nu Egipto. Ze'dë ra mëne lugar shtënë Africa narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë derechë ziquë mëne rumanë; quërelde rall ndë'ë. Stubi shcua'a mëne gualdí ldu'u rall creenci shtënë ra israelitë.

¹¹ También nanú ra mëne naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë la'ni nisëdu'u. Nu ze'dë ra mëne Arabia, parë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra mëne Galilea con dizë shtëna'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë ra mëne.

¹² Grëtë' mëne Jerusalén rdzëguë' ldu'u rall; adë bédzëlëdi'i rall pë gunë rall. Rni'i lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

¹³ Perë stubi tantë rall bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Rzuu'dchi ra tuntë rë'.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra mëne

¹⁴ Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu mëne; fuertë guni'i':

—Lë'ë të më Judea nu grë ra mënë naquërelde Jerusalén, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të.

¹⁵ Ni tubi na'a adë rzuu'dchidi'i na'a cumë ziquë runë të shgabë të. Nanë të ni tubi chu rzuu'dchidi'i rquë guë'ë rsili.

¹⁶ Más ndë'ë ra cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëquë'ëi' shcuendë lo quë naguër gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

¹⁷ Lúltimë dzë guëshe'lda Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

Llga'në ra mënë nu shtsa'pë rall guadi'dzë rall shti'dza.

Lë'ë rall guëná rall cusë naguër gac nu nagudëdë gac.

Nu mëgulë guëná rall cusë naguëni'i shca'ldë rall.

¹⁸ Dzë ni guëshe'lda Espíritu Santo parë cuezënúhi' nguii nu ra na'a narzu'bë diaguë shti'dza.

Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë guni'i ra shmuza guahietë.

¹⁹ Guia'a lu gube'e guëluá'ahia cusë natsasë ldu'u mënë, nu guetë lu guë'dchiliu guëshe'lda ra sëñi nadzë'bë cumë ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shcahi cumë ziquë gushë.

²⁰ Guë'au lu ngubidzë guëcahi.

Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antsë guëdchini më.

Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu llni shtënë më.

²¹ Nu grë ra mënë narna'bë lu më, gac salvar rall.

²² 'Lë'ë të më israelitë, gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bë'në zihani milagrë lu guë'dchiliu. Bë'në më cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë guëná të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë të nanë të ndë'ë.

²³ Perë gulë guná, tsana gac intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë më prësi. Bë'në të intriegu lë'ë më lu ra nguii mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antsë, ni na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë më gati më lu guë'dchiliu.

²⁴ Perë tsana guti Jesús, bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tëgulë. Adë bë'në galguti gan nasëa'në lë'ë më purquë napë më pudërë parë guashtë më ladi ra tëgulë.

²⁵ Guahietë bëquë'ë rëy David shcuendë Jesús zdë'ë:

Siempre rnahia lu Dadë. Cabezënuhia lë'ë më, nu lë'ë më cabezë ladë ldi shtëna. Con lë'ë më adë chu guësëni'bid'i na.

²⁶ Por ni nanú nilli ldua'a nu biadi'dza ra diza'quë nabësëquitë ldu'u ra mënë.

Rialdí ldua'a si talë gatia, guëzi'i ldua'a.

Adë bë gáquëdi'i shcuërpa,

²⁷ purquë lë'ël adë guësëá'nëdi'il shcuërpa ladi ra tëgulë.

Nu adë guësá'nëdi'il gau guiu'u shcuërpa purquë nahia shínil narac shtú'ul.

²⁸ Bëlua'a na nezë za'quë catë nezë napa vidë sin fin.

Nalë rquitë ldua'a iurë guëquërelde'núa lë'ël.

²⁹ 'Rnia'a lu të Dadë, cusë clarë nahin. Shtadë guëlu'hia'a David, gúti' nu bëgá'chi'. Pues catë naga'a ba'a shtëhi' grë hia'a nanë hia'a catë naga'a ba'a.

³⁰ Perë gac David muzë shtë Dios nu biadí'dzi' shti'dzë më. Bëquë'ë David lo quë naguc con Jesús. Dios guni'i lu David; bë'në më prometer nu bë'në më jurar de quë tubi shini David gac Rëy. Guërulë shini David, Cristo nu guëni'bë'ai' cumë ziquë gunibë'a David.

³¹ David cumë ziquë gunáhi' lo quë nagac cumplir dizdë antsë, biadí'dzi' shcuendë lla tsashtë Jesús ladi ra tëgulë. Nu guni'i David adë guësëa'nëgá Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, nilë shcuërpë më adë guëá'nëdi'i la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u lë'ë më.

³² Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, el mizme Jesús nagudini të. Na na'a testigu de quë guti Jesús nu nabani më iurne'.

³³ Por voluntá shtë Dios guzubë më ladë ldi shtë më, nu bédë'ë Dios Espíritu Santo parë Jesús ziquë bë'në më prometer antsë. Bédë'ë Dios pudërë lë'ë Jesús parë guëshe'ldë më Espíritu Santo guë'dchiliu parë cuezënúhi' grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtënë Jesús. Nu grë ra cusë rë' narini të nu narná të, ze'din de lë'ë Jesús.

³⁴ Zni nahin purquë lédëdi'i David be'pi gube'e sino mizme David guni'i zdë'ë:

Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:

“Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna

³⁵ hashtë iurë guna gan lu grë enemigu shtënël nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzël”.

³⁶ 'Guëdubi naciuni Israel napë quë gac bë'a rall nahin verdá. Jesús nabë'në të crucificar, na më Cristo el quë nabëshe'ldë Dios parë guëribë'ai' lë'ë hia'a.

³⁷ Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i Pedro, nalë bëdzëbë rall nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu lu ra poshtë nacabezë nga'li. Guni'i rall:

—Gulë guni'i Dadë, ¿pë guëdë'në na'a?

³⁸ Iurní Pedro repi lu rall:

—Gulë bësa'në duldë shtënë të. Gulë bëabrí ldu'u të con Dios nu gulë guni'i con guëdubinú ldu'u të Jesús na Cristo. Gulë tsa të, chubë nisë të. Iurní gunë më perdunë duldë shtë të nu guëne'e më Espíritu Santo të cuezënúhi' lë'ë të.

³⁹ Quëhunë Dios prometer grë cusë rë' parë lë'ë të nu parë ra shini të nu parë ra naquërelde zitu stubi naciuni. Dios guëshe'ldë Espíritu Santo parë grë mënë nacagna'bë më. Na më Dios narnibë'a lë'ë hia'a.

⁴⁰ Con ra di'dzë rë' nu zihani más, Pedro guagla'guë biadi'dzënúhi' mënë. Guní'i':

—Lueguë lueguë gulë gunë salvar lë'ë të ladi mënë mal naná guëdchi ldu'i.

⁴¹ Grë ra naguasë shti'dzë Pedro, bëriubë nisë rall. Ra nagualdí ldu'u diza'quë, na rai' ziquë tsunë mili mënë. Bëdëá rall con ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios.

⁴² Grë ra naguanaldë ra tëchi ra poshtë, guc rall firmë. Bëzu'bë diaguë rall grë ra cusë nabëlua'a ra poshtë. Nu gubani rall cumë ziquë tubi famili. Guc ldu'u sa' rall. Rna'bë rall lu Dios. Bëdëá rall parë bëllullë guetështildi ziquë bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë. Dzë ni bëagná ldu'u rall la Santa Cena naguc tsana guzë nabani Jesús lu guë'dchiliu.

Manërë nagubani ra shmënë Jesús

⁴³ Grë mënë nalë bëdzëguëë' ldu'u rall por tantë milagrë nu cusë ru'bë nabë'në ra poshtë.

⁴⁴ Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë tubsë llgabë nua'a rall. Gudi'dzë rall nanapë rall.

⁴⁵ Bëtuu' rall nanapë rall ziquë shguiu'u rall. Iurní gudi'dzë rall centavë cua'a sa' rall nabënapëdi'i.

⁴⁶ Dzë con dzë ria rall iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi mënë. Ria rai' parë rëagná ldu'u rai' la Santa Cena. Grë rai' tubsë rau rai'. Rquitë ldu'u rai' nu guc ldu'u sa' rai'.

⁴⁷ Rna'bë rai' lu Dios nu ru'ldë rua' rai'. Guni'i rai':

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios.

Los de más mënë guëdchi bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. Dzë con dzë guna'bë Dios mënë parë gac salvar mënë të guëdëá rall con shmënë më.

3

Bëac tubi cujë

¹ Tubi dzë Pedro nu Juan zia'a rai' iádu'u ru'bë rquë tsunë guadze'. Iurní na iurë rna'bë mënë lu Dios.

² Ndë zubë tubi nguiu rua' iádu'u; nall cujë dizdë nagúlëll. Ráquëdi'i rzëll; por ni glli glli rianú ra mënë cujë rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë ni rua' puertë nalë Hermosa parë rná'bëll gu'në lu ra mënë nazia'a iádu'u.

³ Iurë guná cujë lu Pedro nu Juan, zia'a rai' parë tsutë rai' la'ni iádu'u; guna'bë guni'i cujë lu rai' parë guëdë'ë rai' tubi gu'në.

⁴ Iurní Pedro nu Juan gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro lu cujë:

—Guná lu na'a.

⁵ Lë'ë cujë gubi'a lu rai'. Llua'a cujë pë nadë'ë rai' niaca'a cujë.

⁶ Perë Pedro guchi lull:

—Adë napa dumí nu adë napa orë parë guënehia cá'al, perë lo quë nanapa guna con lë'ël. Ziquë muzë nanahia shtënë Jesu-cristo më Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por lë shtë më guasuldí nga'li nu guzë.

⁷ Pedro guna'zi guia'a cujë ladë ldi parë guasuldí cujë. Lueguë lueguë guasuldill. Bëac guëa'll.

⁸ Iurní lë'ë cujë bëchësëll; guzublú rzëll. Guatënú cujë Pedro nu Juan la'ni iádu'u. Rzëll nu rchësëll. Guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁹ Grë ra mënë nazuga'a la'ni iádu'u, guná rall lë'ë cujë rzë nu bini rall nacagni'i cujë lu Dios.

¹⁰ Nalë bëdzëguëe' ldu'u rall nu rdzëbë rall iurë guná rall lu kujë. Hia nanë rall nguiu ni na lo mizme nguiu narzubë rua' iádu'u nalë Hermosa. Glli gllité' guná'bëll gu'në.

Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón

¹¹ Cujë nabëac hiadë bësá'nëdi'ill Pedro nu Juan. Zuga'a rai' rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. Nalë guabi'guë guëllu'në mënë zihani lu Pedro nu Juan. Bëdzëguëe' ldu'u rall. Guná rall lë'ë kujë zuldí.

¹² Iurë guná Pedro ra mënë zihani, guní'i' lu rall:

—Lë'ë të më israelitë, adë rdzëguëe'di' ldu'u të. ¿Pëzielú rbi'a të lu na'a zni'i'? purquë lëdë lë'ëdi'i na'a bëdëneac na'a nguiu rë' parë rzëll. Adë gúquëdi'in con pudërë shtë na'a; adë gúquëdi'in por devociuni nanapë na'a con Dios sino quë bënëac Jesús nguiu rë'.

¹³ El mizme Dios shtëne ra shtadë guëlu hia'a Abraham, Isaac, nu Jacob, nalë bënë më honrar shini më Jesús. Perë lë'ë të grë të bënë të intriegu Jesús lu ra gubernë parë gati më. Nu iurë Pilato guc ldu'ull niadë'll libertá lë'ë Jesús, lë'ë të adë gunëdi'i të.

¹⁴ Mejurë guna'bë të libertá shtë tubi nguiu nagudini mënë. Adë gunëdi'i të niadë'ë Pilato libertá lë'ë Jesús, el quë naná limpi lu Dios, el quë naná justë delantë lu më. Santo náhi'.

¹⁵ Zni gudini të Jesús el quë narne'e vidë parë lë'ë mieti. Perë bëdishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Na na'a testigu purquë bëabré guná na'a lu më stubi vultë.

¹⁶ Jesús bënëac lë'ë kujë rë' purquë gualdí ldu'u na'a shti'dzë më. Ziquë muzë nanahia shtë Jesús, gunia'a lu kujë: “Guasuldí nu guzë”. Bëaquëll lueguë ziquë rna të lull iurne', nu nanë të lë'll bëaquëll.

¹⁷ Lë'ë të Dadë, nanëa tsana gunibë'a jëfë shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë më, perë adë guc bë'adi'i të chu gudini të. Nilë ra jëfë shtë të guc bë'adi'i rall chu na më.

¹⁸ Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë Cristo gati më lu cruz.

¹⁹ Por ni iurne' gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë bëdchigrë ldu'u të con

Dios parë gunë më perdunë duldë shtëne të. Si talë gunë të zni, Dios guëzunë më la'ni ldu'u të nu gunë ldai' më guëdubi vidë shtë të.

²⁰ Nu guëshe'ldë më Jesucristo stubi vultë guë'dchiliu. Ni na guni'i Dios antsë.

²¹ Perë iurne' Jesucristo cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú shnezë grëtë' ra cusë nabëquë'ë ra profetë santu, ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë.

²² Zni guni'i Moisés lu ra shtadë guëlu hia'a: “Dios Padre guëshé'ldi' tubi naguëni'i shti'dzë më, tubi nagalë ladi bëchi të ziquë bëshé'ldë më na. Gulë bëquë diaguë grë lo quë naguëni'i më lu të

²³ purquë grë ra nadë guëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë mënë israelitë nu gac condenar rall.”

²⁴ 'Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel hashtë ra profetë nabitë despuësë. Grë rai' guni'i rai' naquëac iurne'.

²⁵ Lë'ë të bëa'nënú të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra profetë. Na ni parë lë'ë të nu parë bien shtëne të. Dios guni'i lu Abraham; bënë më prometer ra cusë naquëac cumplir iurne'. Guni'i më lu Abraham: “Por ra shínil gunë ldahia grë ra mënë nanaré lu guë'dchiliu”.

²⁶ 'Iurë bëdishtë Dios lë'ë shini më Jesús ladi ra tégulë, bidë më primërë lu të. Bëdchini më lu të parë gunë ldai' më lë'ë të. Gunë më compañi lë'ë të parë guësa'në të duldë shtë të, të gac salvar të.

4

Zu Pedro nu Juan lu gubernë

¹ Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra mënë, bëdchini ra bëshuzi. Bëdchini tubi jëfë narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bëdchini.

² Nalë nalaa'dchi rall purquë Pedro nu Juan caglua'a rai' ra mënë nu guni'i rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. Guni'i rai' por pudërë shtë Jesús, tsashtë grë tégulë catë bëga'chi rai'.

³ Guna'zi gubernë lë'ë Pedro nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë purquë hia guadze' parë gac rëglë shcuendë rai'.

⁴ Perë mënë zihani nabini diza'quë shtë Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a la

nguiu. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc rall ga'i mili, niétiquë nguiu bëgabë.

⁵ Iurë brëgue'lë stubi dzë, bëdëá ra gu-biernë nu ra mëgulë nu ra mëse narlua'a lëy. Grë rall bëdëá rall Jerusalén.

⁶ Zuga'a Anás naná jëfë shtë ra bëshuzi. Zuga'a Caifás. Zuga'a Juan, shmënë bëshuzi. Zuga'a Alejandro nu grë shfamili shtë bëshuzi narnibë'a los de más bëshuzi. Zuga'a rall lugar ni.

⁷ Iurní gulú rall Pedro nu Juan lachigui'bë parë bëzú rall lë'ë Pedro nu Juan delantë lu ra mënë. Guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu Juan:

—¿Chu rnibë'a lë'ë të? ¿Chu bënë punërë lë'ë të; bënëac të kujë rë'?

⁸ Iurní con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo la'ni ldu'u Pedro, guní'i di'dzë rë':

—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi rë' nu mëgulë shtë naciuni Israel,

⁹ hia quë lë'ë të rna'bë di'dzë të lu na'a lla bëdë'në na'a parë bëac kujë rë';

¹⁰ rquebi na'a lu të parë gac bë'a grë ra mënë israelitë. Lë'ë kujë naguc ll'u'u zuga'a ndë'ë delantë lu grë të. Bëáquëll por pudërë shtë Jesucristo, më Nazaret, lo mizmë nagudini të. Bëquë'ë të lë'ë më lu cruz perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë.

¹¹ Na Jesús ziquë tubi guë'ë principal shtë iádu'u. Guni'i të adë guëllu'í'di'ín perë iurne' Jesús bëac më ziquë tubi guë'ë namás lasac. Lë'ë të adë guc shtú'udi'i të lë'ë më,

¹² perë ni tubi chu stubi gunë salvar lë'ë hia'a, niétiquë Jesús purquë tubsë nguiu bëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nagunë per-dunë duldë shtë hia'a.

¹³ Ra gubernë shtë ra israelitë guná rall adë bëdzëbëdi'i Pedro nu Juan; cagni'i rai' lu ra mënë. Guc bë'a rall Pedro nu Juan adë na rai' më nabësë'dë nu adë nádi'i rai' më ru'bë. Guasë ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro nu Juan guzënú rai' Jesús más antsë.

¹⁴ Nu guná ra gubernë lë'ë nguiu naguc kujë; lë'ëll zuga'anú Pedro nu Juan. Hiadë pë rni'í'di'i rall cuntrë lë'ë rai'.

¹⁵ Iurní gunibë'a rall guëru'u Pedro nu Juan ladi rall parë gac guadi'dzë lul sa' rall lla mudë gunë rall.

¹⁶ Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a con ra nguiu rë'? purquë grë ra naquërelde Jerusalén, nanë rall milagrë ru'bë nabë'në Pedro nu Juan. Bënëac rall kujë. Nu lë'ë hia'a adë nu mudë guëcá hia'a.

¹⁷ Mejurë parë adë guërë'tsëdi'i di'dzë ladi ra mënë, guëtsëba'a lë'ë rall parë adë guadi'dzëdi'i rall lu ra mënë na rall shmënë Jesús.

¹⁸ Iurní guna'bë rall lë'ë Pedro nu Juan. Gunibë'a rall parë adë guadi'dzëdi'i rai', nilë guëluá'adi'i rai' diza'quë shtë Jesús, nu nilë adë guëni'í'di'i rai' lë Jesús.

¹⁹ Iurní repi Pedro nu Juan lu ra gu-biernë:

—Gulë bënë shgabë të chu shtëndë di'dzë guëzu'bë diaguë na'a. ¿Pë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë të, u guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios?

²⁰ Lë'ë na'a adë nu mudë guëca'chi ldu'u na'a ra cusë naguná na'a nu ra cusë naná bini na'a. Napë quë guëdia'a di'dzë na'a lu ra mënë.

²¹ Iurní ra gubernë bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu Juan perë lo mizmë tiempë bëlda'a rall lë'ë rai' purquë adë bëdzëlëdi'i rall lla mudë nihunë rall cashtigu lë'ë rai'. Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall los de más mënë; grë mënë guni'i bëac kujë con pudërë shtë Jesús. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'i rall.

²² Cujë nabëac por pudërë shtë Jesús, nápëll más de cuarenta izë.

Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compa'ni lë'ë rall

²³ Iurní bëru'u Pedro nu Juan; bëagzë rai' catë rë los de más sa' rai'. Biadi'dzë rai' grë lo quë naguni'i principal bëshuzi con ra më gushë lu rai'.

²⁴ Iurë gualú biadi'dzë rai' lla guc con lë'ë rai', grë ra narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guna'bë rai' lu Dios. Juntë guni'i rai':

—Dios Padre, lë'ëll nal Shtadë na'a. Lë'ëll nápëll llëru'bë pudërë. Bëntsá'ul gube'e; bëcuc'shtël guë'dchiliu. Bëcuc'shtël nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu guë'dchiliu.

²⁵ Lë'ëll bëshë'ldë Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë David, muzë shtëndë.

Bëluá'al lë'ë David lla guëquë'ëi' ra di'dzë shtënël narni'i zdë'ë:

¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?

¿Pëzielú ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall llgabë nanadë rlluí'idi'i?

26 Ra rëy shtë guë'dchiliu nu ra gubernë shtë ra guë'dchi, tubsë bëdzatsu rall cuntrë Dadë.

Bë'në rall cuntrë Cristo, el quë nagudíll parë guë'nibë'ai'.

27 'Verdá nahin Herodes nu Poncio Pilato bédëá rall ndë'ë cuntrë Jesús, shínil. Limpi náhi'; santu náhi'. Nu ra më rumanë con ra më israelitë, bë'në rall cuntrë shínil nabëshé'ldël parë guë'nibë'ai' lë'ë na'a.

28 Con ni guc cumplir ra cusë naguní'íl antsë. Bë'në rall ni purquë hia zní ze'dë gac.

29 Dadë, iurne' guná pë runë rall cuntrë lë'ë na'a. Bë'në compa'ni lë'ë na'a parë adë guëdzëbëdi'i na'a. Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtënël lu ra mënë.

30 Bëlua'a pudërë shtënël. Bë'në compa'ni lë'ë na'a parë gunëac na'a narac ll'u'u. Guëdë'në na'a ra milagrë narac shtú'ul. Gac rahin por pudërë shtënë Jesús, shínil, më naná limpi la'ni ldú'i'.

31 Iurë gualú biadi'dzënú rai' Dios, lugar catë rë rai' bëllú. Nacubi bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rai'. Nu adë bëdzëbëdi'i rai'; guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra mënë.

Grë cusë na shtë rai'

32 Ra nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guc rall zihani. Tubsë llgabë napë rall. Tubsë na ldu'u rall. Ní tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë shtëna" purquë gudi'dzë rall grë nanapë rall cua'a nadë pë nápëdi'i según nicidá shtënë cadë lë'ë rall.

33 Ra poshtë guagla'guë guni'i rai' lu mënë con llëru'bë pudërë de quë Dadë Jesús gubani purquë bëldishtë Dios lë'i' ladi ra tégulë. Nalë bë'në ldai' Dios guëc rai', nu ra mënë bë'në rëspëti lë'ë rai'.

34 Ladi ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë, ni tubi rall adë pë bëquí'nidi'i purquë ra mënë nanapë ra guiu'u lachi nu ra nanapë lídchi', bëtuu' rai' guiu'u parë be'dë guënú rall dumí.

35 Dumí ni bë'në rai' intriegu lu poshtë. Hia ra poshtë gudi'dzë rai' dumí parë narqui'ni según nicidá nanapë mënë.

36 Tiempë ni gu' tubi nguiu lëll José. Gúlëll tubi dani nalë Chipre nazubë la'ni nisëdu'u. Nall levita. Ra poshtë gululë lë'ëll Bernabé narni'i, el quë narunë consolar.

37 Bernabé bëtuu' tubi ldë guiu'u nanápëll. Dumí nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll lu ra poshtë.

5

Bishi nabë'në Ananías nu Safira

1 Dzë ni gu' tubi nguiu lëll Ananías. Tsé'lëll lë Safira. Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u.

2 Nguiu ni bëa'nënú tubi partë dumí nabëtuu'll guiu'u. Stubi partë ni guagsá'nëll lu ra poshtë. Répill:

—Zeldë guënúa dumí nabëtúa shguiu'ua.

Perë tsé'lëll bien nanëll de quë bëa'nënú rall tubi partë dumí.

3 Iurní Pedro guchi lu Ananías:

—Ananías, ¿pëzielú bësá'nëll guatë mëdzabë la'ni ldú'ul parë bëntsá'ul bishi lu Espíritu Santo? Bëa'në guënul tubi partë dumí nagudilli mënë.

4 ¿Pëllë lëdë shtëdi'íl guiu'u ni? Iurë bëtuu'l, shtënël grë dumí. ¿Pëzielú bë'nëll ni? purquë lu Dios bëntsá'ul bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.

5 Iurë Ananías bini ra di'dzë naguni'i Pedro, guláguëll nu gútil. Grë ra nabini naguc Ananías, nalë bëdzëbë rall.

6 Iurní bëdchini bëldá nguiu catë guaguë Ananías. Bëtu'bi rall cuerpë tubi lari naquichi. Lueguë bia'a rall tégulë parë guaca'chi rall tégulë.

7 Hia guc tsunë iurë guti Ananías; iurní bëdchini tsé'lëll Safira perë gá'adi'i guc bë'all pë guc con Ananías.

8 Pedro guna'bë di'dzë lu Safira:

—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bëtuu' tē guiu'u präci shtë grë dumí nabe'dë guësa'në Ananías lu na'a?

Safira guchi lu Pedro:

—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.

9 Iurní Pedro guni'i lull:

—¿Pëzielú gu' tē de acuerdë? Bëntsa'u tē bishi parë bësiguë tē Espíritu Santo nia'a guldí më runë më cashtigu. Perë

fuërë ze'dë ra nguui nabia'a ts'é'lël parë guaca'chi rall ts'é'lël. Iurne' gua'a rall lë'ël parë tsaca'chi rall lë'ël.

¹⁰ Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro. Gútil. Iurní guatë ra nguui catë zu Pedro; guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lë'ë na'a cu' tse'lë na'a.

¹¹ Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra cusë rë' naguc con Ananías nu Safira, nalë bédzëbë rall.

Zihani milagrë bënë ra poshtë

¹² Zihani milagrë nu cusë ru'bë bënë ra poshtë lu ra mënë. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë, rdëá rall rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón.

¹³ Perë zihani mënë adë bédë'ëdi'i valurë të guëdëá rall ladi shmënë Jesús, perë adë pë rní'idi'i rall cuntrë ra mënë ni purquë casi grë mënë shtë ciudá Jerusalén, bënë rall rëspëti shmënë Jesús.

¹⁴ Dzë con dzë más bëac zihani ra nguui nu zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më.

¹⁵ Iurní guzublú rall gulú rall narac llu'u nezë. Gudishi rall narac llu'u lu daa' u lu tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tédë Pedro, guëquë shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac llu'u.

¹⁶ Tambiën bédchini zihani mënë shtë guë'dchi guëlla' nu mënë shtë Jerusalén; bédchininú rall narac llu'u. Bédchininú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

Bëzac zi mënë Pedro nu Juan

¹⁷ Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi tantë zihani mënë zianaldë tëchi poshtë.

¹⁸ Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë lachigui'bë

¹⁹ perë tubi ianglë shtë Dios la'ni gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigui'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë lu rai':

²⁰ —Gulë bëagzë nu gulë biadi'dzë lu ra mënë la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë gac salvar rall.

²¹ Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë zia'glaguë caglua'a rai' mënë.

Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazuga'anú rall, bëtëá rall sa' rall miembrë shtë Junta Suprema. Ndë'ë na ra gubernë

narunë juzguë, quiere decir, grë ra më gushë shtë naciuni Israel. Iurní gunibë'a rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë.

²² Perë iurë bédchini ra suldadë rua' lachigui'bë, adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rsunë lu ra gubernë.

²³ Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:

—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigui'bë, perë iurë bëshalë na'a lachigui'bë, ni tubi adë chu nádi'i la'ni.

²⁴ Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi principal con lë'ë bëshuzi más më ru'bë, bini rall naguchi ra suldadë lu rall; bédzëguë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?

²⁵ Lueguë iurní bédchini tubi nguui lu ra jëfë nu gúchill:

—Ra nguui nabëtia'a të lachigui'bë, lë'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lë'ë ra mënë.

²⁶ Iurní lë'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guaglli'i rall ra poshtë perë sin quë adë pë bënë'nú rall lë'ë rai' purquë bédzëbë rall niagáu guë'ë ra mënë lë'ë rall.

²⁷ Iurë be'dë guënú rall ra poshtë, bëzú rall lë'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:

²⁸ —Hia bédënë na'a providë lë'ë të de quë adë guadí'dzëdi'i të lë Jesús parë guëlua'a të ra mënë. Nu guná, ¿pë quëhunë të iurne'? Casi grë mënë Jerusalén hia bini rall nacaglua'a të. ¿Pë adë runë të shgabë të? Cagdchi'bë të guëc na'a por nguui naguti lu cruz.

²⁹ Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':

—Pimërë napë quë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios, lëdë guëlúdi'i shti'dzë ra nguui guëzu'bë diaguë na'a.

³⁰ Perë Dios shtë shtadë guëlú hia'a, bëldishtë më lë'ë Jesús ladi ra tégulë, el mizmë Jesús nagudini të, el quë nabëquë'ë të lu cruz.

³¹ Dios bëldishtë lë'i' parë gube'e. Bëcuezë më lë'ë Jesús ladë ldi shtë më. Dios guni'i Jesucristo na el quë naguënbë'a lë'ë hia'a; náhi' el quë nagunë salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më. Bënë Dios punërë nguui ni të parë gunë nadzë'ë të mudë

nanabani të, nu parë gunë më perdunë lë'ë të.

³² De grë cusë rë' na na'a testigu con Espíritu Santo purquë cabezënúhi' lë'ë na'a. Verdá nahin guashtë Jesús ladi ra tégulë, nu Dios bédë'ë Espíritu Santo parë grë ra nagualdí ldu'i shti'dzë më.

³³ Iurë bini ra nazuga'a lu juntë lo quë naguni'i ra poshtë, nalë bédë rall nu guc ldu'u rall niaguini rall lë'ë ra poshtë.

³⁴ Perë ladi ra nazubë lu juntë, bëru'u tubi nguiu lë Gamaliel. Nall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés nu nall fariseo. Nalë runë ra mënë rëspëti lë'ëll. Guasuldill nu gunibë'all parë bëru'u ra poshtë stubi ladë.

³⁵ Lueguë guní'ill lu ra sa'll:

—Rnia'a lu të ziquë më ládza'a, gulë gapë cuidadë lo quë nagunënú të ra nguiu rë'.

³⁶ Bësëagná ldu'u të hia zia'a tiempë ne'; dzë ni gu' tubi nguiu nabëru'ë Teudas. Guní'ill lu ra mënë lë'ëll nall tubi nguiu ru'bë. Bësiguëll mënë. Ziquë tapë gahiu'a nguiu guanaldë rall lë'ë Teudas, perë despuësë gudini ra mënë lë'ëll. Hia grë ra mënë nacanalde lë'ëll, bëtë'tsë rall. Zni gualú partidë shtë Teudas.

³⁷ Despuësë de ra dzë ni, gu' stubi nguiu. Bëru'ëll Judas. Nall më Galilea. Dzë ni guasë cënsë shtë ra mënë. Zihani mënë guanaldë lë'ë Judas, perë gudini rall lë'ëll nu grë ra shmënéll bësá'në sa' rall. Bëtë'tsë rall.

³⁸ Por ni rnia'a lu të, gulë bësá'në ra nguiu rë'. Zuzia'a rall. Adë rzunáldëdi'i të lë'ë rall purquë si talë cusë rë' nahin cusë shtë nguiu, zialuhin.

³⁹ Perë si talë ndë'ë nahin shchi'ni Dios nu rac shtu'u të guënilú tēhin, ¿lla guëru'u të? Gulë gupë cuidadë, purquë si talë lë'ë rall quëhunë rall shchi'ni Dios nu lë'ë të rzu të lu rall, quëhunë të cuntrë Dios iurní.

⁴⁰ Iurë gualú biadi'dzë Gamaliel lu ra nazú lu juntë, bësá'në rall cunformë. Iurní guna'bë rall lë'ë poshtë. Gunibë'a rall guëdia'a rai' hiaguë, nu guni'i rall fuertë lu rai' de quë adë guadí'dzëdi'i rai' shti'dzë Jesús. Bédë'ë rall libertá lë'ë rai'.

⁴¹ Bëru'u ra poshtë lu juntë. Nalë bëquitë ldu'u rai' purquë ra nazubë lu juntë, guni'i guidzë rall lë'ë Pedro nu Juan purquë na rai' shmëné Jesús. Guc bë'a rai' grë lo quë

naguc, bësá'në më ordenar nu bëquitë ldu'u rai'.

⁴² Perë adë bësá'nëdi'i rai' guagla'guë biadi'dzë rai' lu ra mënë de quë Jesús na Cristo el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Glli gllitë' guazë guaglua'a rai' ra mënë la'ni iádu'u ru'bë nu lidchi ra mënë.

6

Gulë shmëné Jesús gadchi nguiu parë gunë rall compa'ni ra poshtë

¹ Tiempë dzë ni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë. Cadë dzë gudi'dzë rall cumidë gau ra nanadë nápëdi'i, perë ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego guzublú guni'i rall cuntrë ra më israelitë naruadi'dzë dizë hebreo. Guni'i rall lu ra poshtë, ra viudë naruadi'dzë griego adë cuá'adi'i rall igual ziquë cua'a ra viudë naruadi'dzë hebreo.

² Iurní guëzá chi'bë chupë poshtë bëtëa rai' grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guchi rai' lu rall:

—Adë napë na'a tiempë parë qui'dzë na'a cumidë parë ra narqui'ni cumidë. Más nasac guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zni rac shtu'u më.

³ Por ni rnia'a lu të, Dadë, gulë gudili gadchi nguiu entrë lë'ë të. Gulë gudili ra nguiu naná humildë, ra nanapë llgabë za'quë nu ra nguiu nacabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzë rall nagáu ra mënë.

⁴ Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të nu tsagla'guë guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús.

⁵ Grë rall gurë rall de acuerdë. Iurní gudili rall gadchi nguiu parë gunë rall dchi'ni. Primëre Esteban, nall tubi nguiu con guëdubinú ldú'ull rialdí ldú'ull Dios. Cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Guagla'guë lë rall: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas nu Nicolás. Nicolás na më guë'dchi Antioquía. Adë nall më israelitë perë más antsë gualdí ldu'i creenci shtë ra më israelitë.

⁶ Lueguë be'dë guënú rall ra nguiu rë' lu ra poshtë. Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë rall nu bédchi'bë ra poshtë guiá'ai' guëc rall parë bësá'në rall recibir dchi'ni ni.

⁷ Guëdubi guë'dchi shtë Jerusalén bër'tsë diza'quë shtë Jesús. Nalë guadalë ra narialdí ldu'i diza'quë. Zihani ra bëshuzi israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

Guna'zi rall Esteban

⁸ Esteban nall tubi nguiu nanapë pudërë nu favurë shtë Dios. Dios runë compaňi lë'ëll parë rúnëll milagrë nu cusë ru'bë lu ra mënë.

⁹ Perë bëldá ra nguiu gudildi di'dzë con Esteban. Ra nguiu ni ze'dë rall de iádu'u shtë mënë nalë Esclavos Libertados. Ra nguiu ni guc rall muzë naguzac zi, perë despuësë gupë rall libertá. Bëdchini sëbëldá nguiu de los de másru'u lugar cumë ziquë Cirene, Alejandría, Cilicia nu regiuni shtë Asia. Grë ra nguiu rë' gudildi di'dzë rall con Esteban,

¹⁰ perë adë bënëdi'i shti'dzë rall gan lu Esteban purquë Esteban ruadí'dzi' con llëru'bë pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo parë lë'i'.

¹¹ Iurë guná rall adë bënëdi'i rall gan parë niuadi'dzënú rall Esteban, gudilli rall bëldá nguiu mal parë guëni'i rall bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall de quë bini rall cagni'i Esteban ra di'dzë cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë Dios.

¹² Mudë ni bëttsatsu rall ra mënë con ra më gushë nu mësë narlua'a lëy. Guna'zi rall Esteban nu bia'a rall lë'i' lu Junta Suprema.

¹³ Gudili rall stubi shcua'a nguiu mal naguëni'i bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall: —Nguiu rë' siempërë rní'ill cuntrë iádu'u santu shtëna'a nu cuntrë lëy nabëquë'ë Moisés.

¹⁴ Nu bini na'a rni'i nguiu rë', quë Jesús më Nazaret, guëcuell iádu'u ru'bë; gúnëll cambi custumbrë nabësëa'në Moisés parë lë'ë hia'a.

¹⁵ Iurní ra gubernë shtë Junta Suprema nu grë ra nazuga'a lu juntë, guná rall lu Esteban. Guç cambi lúhi'. Guná rall lúhi' cumë ziquë lu tubi ianglë.

7

Biadi'dzë Esteban Ila na shcuëndi' lu Junta Suprema

¹ Iurë zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jëfë shtë ra bëshuzi guna'bë di'dzë lu Esteban zdë'ë:

—¿Pë gualdí ra nguiu narni'i cuntrë lë'ël?

² Con zihani histori biadi'dzë Esteban lu rall:

—Dadë bëchi, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të. Llëru'bë na Dios shtëna'a. Bëlua'alú më lu shtadë guëlu hia'a Abraham tsana guquëréldi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzënú më Abraham antsë tsana guquëréldi' Harán.

³ Repi Dios lu Abraham: “Bësá'në ládžël nu grë ra sa'l nu bëagžë zitu tubi lugar naguëluá'ahia lë'ël”.

⁴ Iurní bëru'u Abraham ládzi' nalë Caldea parë guëquëréldi' Harán. Despuësë guti shtadë Abraham, iurní Dios bëshe'ldë lë'ë Abraham lugar catë dzu hia'a iurne'.

⁵ Perë Dios adë bëdë'ëdi'i ni tubi partë shtë lugar rë' parë nianibë'a Abraham ni siquierë tubi ldë guiu'u mitu'në catë nizubë tubi hiu'u lidchi'. Perë Dios bënë prometer lu Abraham guëdë'ë më lugar ni parë shíni' despuësë tsana gátí', perë dzë ni Abraham gá'adi'i nápi' shíni'.

⁶ Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalë, guëquëredë rall ziquë më zitu lugar catë adë na ladžë rall. Por tapë gahiu'a izë gac rall muzë nu guëzac zi rall lu dchi'ni.

⁷ Tambiën guni'i Dios lu Abraham: “Na guna cashtigu ra mënë naguëzac zi ra shínil lu dchi'ni. Despuësë tsana guëru'u rall lugar ni, iurní gunë rall adorar na lugar rë'.” Lugar ni dzu hia'a iurne'.

⁸ Dios bënë prometer lu Abraham de quë grë ra shini Abraham, na rall shmënë Dios. Ziquë tubi lëy parë lë'ë rai', gunibë'a më gac circuncidar shini Abraham, quiere decir, bëchuguë Abraham du'pë gui'di shtënë partë delicadë shtë llguë'në. Dzë Isaac napë tubi lmalë gúlëll, guc circuncidárëll. Isaac bënë lo mizmë tsana gúpëll shínil, Jacob. Nu zni bënë Jacob con ra shíni'. Ra shini Jacob bëac rall chi'bë chupë nanaguc chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

⁹ Ra shini Jacob naguc ra shtadë guëlu hia'a, gupë rall mbidi José, bëchi rai'. Bëtuu' rai' lë'ë José. Ra naguzi'i José bia'a lë'ë José parë Egipto, perë Dios bënë compaňi lë'i';

¹⁰ adë bësá'nëdi'i më lë'i'. Nu bëdë'ë më llëru'bë llgabë parë bëá'nëll bien lu rëy Faraón. Nu Faraón bënë nombrar lë'ë José ziquë gubernadurë shtë Egipto. José

guná grë ra dchi'ni nagunë ra mënë lidchi Faraón.

11 'Gudëdë ra izë; bëdchini galzí guëc ra mënë shtë Egipto nu Canaán. Nalë bëldia'në rall lu gubini. Ra shfamili Jacob, ra shtadë guëlú hia'a, adë rdzélëdi'i rai' nagáu rai'.

12 Perë bini Jacob de quë nanú dau Egipto, iurní bëshé'ldi' ra shíni' parë guaca'a rall nagáu rai'. Nu bëabrí rai' ladzë rai'. Ndë'ë primërë viajë shtë rai'.

13 Dzë bërë dau shtë rai', gua rall Egipto stubi vueltë. José bëquebi lu ra bëchi' chu nall. Nu rëy shtë Egipto bínill ca nezë ze'dë José.

14 Iurní José bëshé'ldë ra bëchill parë guaglil'i rall Jacob, shtadë rall con grë shfamíli'. Famili rë' na rai' setenta y cinco mënë.

15 Zni guc con Jacob. Bëagzë rai' Egipto con grë shfamíli'. Guquërdë rai' ndë. Despuësë guti Jacob. Nu ndë guti ra shini Jacob, ra shtadë guëlú hia'a.

16 Iurní bia'a rai' ba'cu shtë ra tëgulë parë lugar nalë Siquem. Ndë bëga'chi ra ba'cu ni catë guzi'i Abraham tubi ldë guiu'u lachi más antsë lu shini Hamor naquërdë ra Siquem.

17 'Dzë ni hia mërë gac cumplir lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, bë'në më jurar lu Abraham de quë guëdalë shíni'. Bëac rai' mënë zihani lugar Egipto.

18 Tiempë ni cagnibë'a tubi rëy naciuni Egipto perë adë bëagnádi'i ldú'ull pë bë'në José guahietë.

19 Mizmë rëy ni bësiguëll shtadë guëlú hia'a. Gunibë'a rëy lu ra israelitë parë guëru'ldë rall shini rall lu nisë parë gati ra me'dë.

20 Dzë ni gulë Moisés. Guc me'dë chulë nu nacha'ngu me'dë delantë lu Dios. Bë'në shtadë me'dë gan; gupë rai' lë'ë me'dë tsunë mbehu lídchi'.

21 Tsana guagsa'në rai' me'dë lu nisë parë nia'a pë niac me'dë, bëdchini shtsa'pë rëy shtë Egipto. Biá'all me'dë nu gunall me'dë cumë ziquë shínill.

22 Zdë'ë mudë bësë'dë Moisés grëtë' studi narac bë'a ra më Egipto. Nu gúquëll tubi nguiu de buen llgabë parë ruadi'dzëll nu grë ra cusë nalë ráquëll.

23 'Dzë ni napë Moisés cuarenta izë, guagnáhi' ra më ládzi', ra më israelitë naquërdë tubi lugar shtë Egipto.

24 Lugar ni gunáhi' lu mal tratë naquëhunë tubi më Egipto con tubi më israelitë. Moisés guagláhi' më ládzi'. Por mal nabë'nënú më Egipto, gudini Moisés më Egipto.

25 Moisés bë'ni' llgabë ra më ládzi' nadë'ë rall cuendë de quë Dios bëshé'ldë lë'i' parë guëdë'ëi' libertá lë'ë rall, perë ra më israelitë adë guasëdi'i rall.

26 Stubi dzë Moisés bëdia'guëlú chupë më ládzi'; cadildi rall. Guaglá Moisés lë'ë rall nu gúchi' lu ra nacadildi: "Lë'ë tē bëchi sa' tē. ¿Pëzielú rdildi tē?"

27 Iurní nacagdë'ë galnë sa'll, bësínill lë'ë Moisés; répill: "¿Chull bëshé'ldë lë'ël? ¿Pë zé'dël ndë'ë ziquë narnibë'a parë ze'dë guë'nël juzguë lë'ë na'a?"

28 ¿Pëllë rac shtu'u quínill na ziquë gudínill më Egipto na'guë?"

29 Iurë bini Moisés lo quë naguni'i nguiu ni, bëllu'në Moisés. Bëagzëll parë regiuni nalë Madián. Ndë guquërdëll ziquë më zitu. Bëtsë'all nu gúpëll chupë shínill.

30 'Hia guc cuarenta izë guquërdëll Madián. Dzë ni zull lachi guëlla' dani nalë Sinaí, bëlua'alú tubi ianglë lull. Bëru'ui' lu be'lë catë rëuldë tubi hiaguë.

31 Moisés bëdzëguë' ldú'i'; bë'ni' llgabë, pëzielú rëuldë hiaguë rë'. Guabí'guëll parë gunall luhin. Bínill voz shtë Dios naguni'i:

32 "Nahia Dios shtënë ra shtadë guëllul. Nahia Dios shtë Abraham. Nahia Dios shtë Isaac. Nahia Dios shtë Jacob." Iurní lë'ë Moisés guzublú bëdzëbëll nu bëchí'chill. Hia adë gunëdi'ill niagbí'all lu hiaguë catë rru'u be'lë.

33 Nu guchi Dios lull: "Gulú rachi guëa'l purquë lugar catë nanul na lugar santu purquë na zugá'ahia ndë'ë iurne'.

34 Rnahia grë trabaju nardëdë ra shmëna naquërdë Egipto, nu rquë diaga iurë ru'në rall lua. Por ni iurne' guna librar lë'ë rall. Guëshe'lda lë'ël ziquë shmëna hashtë Egipto."

35 'Antsë ra israelitë adë bë'nëdi'i rall cuendë lë'ë Moisés; repi rall: "¿Chu bëshé'ldë lë'ël ziquë jëfë parë ze'dë guë'nël juzguë lë'ë na'a?" Perë Dios bëshé'ldë

lë'i' Egipto. Nu lë'ë ianglë naguni'i lull catë zubë hiaguë narëuldë, bë'ni' compa'ni lë'ë Moisés. Gúqui' jëfë parë gualdull më israelitë lugar ni.

³⁶ Gua Moisés Egipto parë gualdúhi' ra shtadë guelú hia'a. Por pudërë shtë Dios bë'ni' milagrë nu cusë ru'bë Egipto. Bë'ni' milagrë rua' Nisëdu'u Llni. Por cuarenta izë bë'ni' milagrë la'ni ra dani catë zia'a zu raj'.

³⁷ Lo mizmë Moisés rë' guni'i lu ra më israelitë: "Dios guëshe'ldë tubi naguadi'dzë shti'dza delantë lu të. Galë më ladi bëchi sa' të cumë ziquë bëshe'ldë më na. Gulë tsaldí ldu'u të grë lo quë naguëni'i më lu të."

³⁸ Lë'ë Moisés ni guzënú lë'ë ra mënë la'ni ra dani Sinaí catë guni'i ianglë lúhi' antsë. Moisés guquërdënú ra shtadë guelú hia'a. Bë'ni' recibir ra diza'quë shtë Dios të guëne'e Moisés di'dzë ni parë lë'ë hia'a. Di'dzë ni napë pudërë parë siemprë; nunquë adë tsalúdi'in.

³⁹ 'Shtadë guelú hia'a bëzu'bë diáguëdi'i raj' shti'dzë Moisés. Adë gunëdi'i rall nanibë'a Moisés lë'ë rall. Mejurë guc ldu'u rall nëabrí rall parë Egipto.

⁴⁰ Tubi dzë adë zuga'anú Moisés lë'ë rall, repi rall lu Aarón: "Adë guëne'e na'a rsunë pë cazac Moisés. Adë nídi'll ndë'ë, nu gulull lë'ë hia'a Egipto; por ni rac shtu'u na'a iurne', guntsá'ul tubi dios naquiblú lu hia'a delantë."

⁴¹ Lueguë bëntsa'u rall tubi ngunë mitu'në de orë. Gudini rall bëldá ma parë bédë'ë rall tubi ofrendë lu dzanë narunë rall adorar. Nalë bëquitë ldu'u rall por lo quë nabëntsa'u rall con guia'a rall.

⁴² Iurní Dios bë'në intriegu lë'ë rall parë quëhunë rall adorar ra cusë lu guë'dchiliu, ziquë ra mbelëgui'i nu ngubidzë. Zni naescritë la'ni librë nabëquë'ë ra profetë. Rni'i librë ni:

Lë'ë të më israelitë, guzë të lu dani durantë cuarenta izë.

Gudini të ra ma parë bë'në të ofrecer lu dios shtë të, perë ni tubi ma adë bë'në të ofrecer lua con guëdubinú ldu'u të.

⁴³ Be'rquë nua'a të nichu shtë Moloc, dios shtë të.

Nua'a të tubi mbelëgui'i shtë dios Renfán.

Ra ídolo rë' bëntsa'u të parë runë të adorar. Por ni guëgúa të de ladzë të parë guëshe'lda lë'ë të más zitu stubi ladë Babilonia parë tsa të cashtigu.

⁴⁴ 'Ra shtadë guelú hia'a tsana guzë rall dani, nua'a rall tubi hiu'u lari nu tubi nichu catë nutsa'u ra lëy nabëquë'ë Moisés. Hiu'u lari guctsá'uhin ziquë guni'i Dios lu Moisés nu ziquë bëlua'a më lúhi'.

⁴⁵ Ra shtadë guelú hia'a gupë rall hiu'u lari ni por llëduni tiempë ziquë tubi cusë nabësëa'në Dios parë lë'ë rall. Nu ra mënë nabitë con Josué, nua'a rall hiu'u lari rë' tsana bédchisú rall ra guiu'u shtënë stubi ra naciuni. Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë guëru'u ra mënë lugar ni parë guëu' ra shtadë guelú hia'a. Nga'li guquërdë rall hashtë tiempë nagunibë'a rëy David.

⁴⁶ Dios guc shtu'u lë'ë David. Guna'bë David lu Dios niuntsá'ui' tubi iádu'u catë niaquërdë Dios verdadërë, mizmë Dios nabë'në Jacob adorar.

⁴⁷ Perë David adë bë'nëdi'i' gan naza'a tubi iádu'u lidchi Dios, perë shínill Salomón, sí, bë'nëll gan; bëzá'ai' iádu'u lidchi Dios.

⁴⁸ Perë Dios nacabezë gube'e cumë llëru'bë na më, adë quërdëdi'i më la'ni iádu'u narza'a ra nguii. Ziquë guni'i profetë shti'dzë Dios narni'i:

⁴⁹ Gube'e cabeza, nu rnibë'ahia guëdubi guë'dchiliu.

Guë'dchiliu na ziquë tubi bangu catë rzu guëahia.

¿Pëllë clasë iádu'u guntsa'u të parë guëbeza la'ni?

Adë rquí'nidia'a lugar catë guëzi'i ldua'a.

⁵⁰ Na bëntsa'ua grë cusë rë' lu guë'dchiliu.

⁵¹ 'Lë'ë të de por si naguëdchi ldu'u të nu adë rínidi'i të shti'dzë Dios. Na të cumë ziquë ra mënë nadë guënédi'i Dios. Siemprë quëhunë të cuntrë Espíritu Santo. Na të ziquë guc ra shtadë guelú hia'a.

⁵² Ra shtadë guelú hia'a, bédë'ë rall hiaguë grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Ni túbi' adë chu bídëdi'i sin quë adë niadë'ë hiaguë guëc raj'. Ra shtadë guelú hia'a, gudini rall profetë nabiadi'dzë de quë guëdchini stubi nguii naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Iurná bidë më perë lë'ë

të bënë të intriegu lë'e më lu guia'a më rumanë nu gudini të lë'e më.

⁵³ Lë'e të bënë të recibir lëy shtë Dios nabitënu ra ianglë, perë adë bëzu'bë diaguëdi'i të di'dzë ni.

Gudini rall Esteban

⁵⁴ Iurë gualú bini rall grë ra cusë naguni'i Esteban, nalë bëndë rall hashtë rchushí lai' rall; rna rall lu Esteban.

⁵⁵ Perë cabezënu Espíritu Santo la'ni ldu'u Esteban. Bëndísi' lúhi' lu gube'e; gunáhi' lu gluri shtë Dios catë cabezë më. Nu gunáhi' lu Jesús nacabezë ladë ldi shtë Dios.

⁵⁶ Guni'i Esteban:

—Gulë guná, rnahia gube'e lla'lë. Rnahia lu Jesús, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Cabezë më ladë ldi shtë Dios.

⁵⁷ Perë grë rall bës'au rall diaguë rall. Gurushtiá rall nu ze'dë guëllu'në rall parë quini rall Esteban.

⁵⁸ Gulú rall Esteban fuërë rua' guë'dchi. Ndë bëndë'e guë'e rall Esteban parë gátí'. Ra nabini shti'dzë Esteban, gulú rall shabë rall nu guatishi rall shabë rall lu tubi nguiu nalë Saulo.

⁵⁹ Iurë bëndë'e guë'e rall Esteban, quëadi'dzënuhi' Jesús. Guná'bëi' lë'e më; guní'i':

—Dadë Jesús, bënë recibir espíritu shtëna.

⁶⁰ Despuësë iurní bëzullibi Esteban nu fuertë guní'i' lu Dios nacabezë gube'e:

—Adë rtiá'adi'il culpë duldë shtë rall.

Iurë gualú guni'i Esteban di'dzë ni, gúti'.

8

Rzunaldë Saulo ra shmënë Jesús

¹ Saulo gu' de acuerdë tsana gudini rall Esteban. Mizmë dzë ni guzublú guzunaldë mënë grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Grë ra shmënë Jesús bërë'tsë rall; gua naguna'zi nezë regiuni shtë Judea nu guna'zi rai' nezë Samaria, perë ra poshtë bëa'në rai' Jerusalén.

² Bëldá nguiu za'quë bëca'chi rall lë'e Esteban nu nalë bi'ni rall por lë'i'.

³ Perë Saulo adë bëgá'adi'i ldú'ull ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Riutëll hiu'u por hiu'u parë rgull ra mënë, na'a la nguiu.

Rshaguiull ra prubi parë riagsëa'nëll mënë lachigui'bë.

Caglua'a rai' diza'quë reguni Samaria

⁴ Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezë zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu ra mënë.

⁵ Felipe gua tubi guë'dchi shtë Samaria. Ndë guzublú guní'ill lu ra mënë chu na Jesucristo.

⁶ Bëndëa mënë zihani parë rquë diaguë rall bien grë ra di'dzë naguni'i Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabënë Felipe.

⁷ Zihani mënë narac lluu'u, bëac rall. Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Nalë gurushtiá ra mëdzabë iurë bëru'u rall. Zihani kujë nu mënë narac galguidzë llunguë, bëac rall.

⁸ Nalë bëquitë ldu'u ra mënë grë nabënë Felipe ciudá ni.

⁹ Ndë guquërdë tubi nguiu nalë Simón. Rac rquë'e bëlliull. Zdë'e mudë bësiguëll ra mënë shtë Samaria. Bëdzëguë'e ldu'u rall iurë rna rall narunë Simón. Rní'ill de quë lë'ëll nall tubi më nallasac.

¹⁰ Grë ra mënë dizdë ra më ru'bë hashtë más nabi'chi, bëquë diaguë rall pë rni'i Simón. Guni'i rall lë'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

¹¹ Gualdí ldu'u rall lë'e Simón por magi nabënëll. Lleduni tiempë bësiguëll ra mënë

¹² perë zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsutë mënë nezë lu gube'e parë tsa rall catë rribë'a Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i Felipe nu bëchu'bë nísí' na'a la nguiu, ra nagualdí ldu'i diza'quë.

¹³ Mizmë Simón bëriubë nísëll purquë gualdí ldú'ull diza'quë nu guanaldëll lë'e Felipe. Nalë bëndëguë'e ldú'ull; gunall milagrë nu sëni ru'bë nabënë Felipe.

¹⁴ Bini ra poshtë nabëa'në Jerusalén, ra mënë Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan parë zia'a rai' Samaria.

¹⁵ Bëdchini Pedro nu Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios parë guëdë'e më Espíritu Santo parë cuzënuhi' grë ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë.

¹⁶ Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavía adë bënëdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisë rall,

ra nabëchu'bë nisë lë'ë rall, guna'bë rall niétiquë lë shtë Dadë Jesús.

¹⁷ Iurní Pedro nu Juan bédchi'bë guia'a rai' guëc ra mënë ni. Lueguë bédchini Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë rall.

¹⁸ Iurë guná Simón bédchi'bë poshtë guia'a rai' guëc ra mënë nu gunall bédchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall, Simón bë'nëll ofrecerë dumí.

¹⁹ Répill lu ra poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudërë nanapë të parë guna ziquë runë të, të iurë guëdchi'ba guiahia guëc ra mënë, gunë rall recibir Espíritu Santo.

²⁰ Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lë'ëll con grë shtumil. ¿Pëllë llua'al sí'ill con dumí lo quë narzëlaa'chi Dios ca'a mënë?

²¹ Adë nápël derechë con lë'ë na'a purquë bë'nëll duldë la'ni ldú'ul. Zuldídi'i shcuëndël delantë lu më.

²² Bësa'në llgabë mal shtënell; bëagrí ldú'ul con Dios; guna'bë lu më të gunë më perdunë lë'ëll.

²³ Gadzë duldë la'ni ldú'ul; nal ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.

²⁴ Iurní guchi Simón lu poshtë:

—Gulë guna'bë lu Dios por na të parë adë guëzac zídí'i më na ziquë guni'i të.

²⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu mënë Samaria ra cusë nagoná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë lu ra mënë. Iurní bëru'u rai' parë gua rai' los de más guë'dchi shtë Samaria. Guagni'i rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë Jerusalén.

Biadi'dzënú Felipe tubi më Etiopía

²⁶ Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:

—Bë'në preparar të tsal tubi nezë narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë rë' rdëdë catë nídí'i mënë.

²⁷ Lueguë bëru'u Felipe. Ziá'ai'; perë nezë naziá'ai', bëdia'guë'lúhi' tubi nguiu më Etiopía. Nádi'ill nguiu completë nu nall tesorerë shtë Candace, tubi na'a narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'ë tesorerë guall Jerusalén parë guaguë'nëll adorar Dios.

²⁸ Zëagzëll parë ládzëll. Zúbëll lu guërrëdë shtëll. Quëú'ldëll la'ni tubi librë nabëquë'ë Isaías.

²⁹ Iurní repi Espíritu Santo lu Felipe:

—Guabi'guë cula'ni guërrëdë shtënell më Etiopía.

³⁰ Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërrëdë, bíni' quëu'ldë nguiu ni la'ni librë shtë Isaías. Felipe guna'bë di'dzë lull:

—¿Gu riasël lo quë nacagni'i la'ni librë?

³¹ Nguiu ni repi lu Felipe:

—Adë riasëdia'a purquë adë nápëdia'a chu guëni'i pë runë cuntienë ni.

Iurní répill lu Felipe të tsepi Felipe nu subë Felipe la'ni shguërrëdëll.

³² La'ni librë catë quëu'ldë më Etiopía lë'ë partë ni cagni'i:

Bia'a rall nguiu parë gátí' ziquë lli'li, nu ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë delantë lu ra narna'zi, zni bëa'në nguiu rë'.

Adë bëllá'lëdi'i rua'll parë niaru'u tubi di'dzë.

³³ Dzë ni guna'zi ra mënë lë'ëll, bë'në rall condenar lë'ë nguiu ni sin ni tubi causë.

Adë pë jushtisi bë'në rall. Nalë fier bë'në rall tratë nguiu ni.

Bédchisú rall vidë shtënell.

³⁴ Iurní më Etiopía guna'bë di'dzë lu Felipe:

—Bë'në favurë guni'i lua, ¿chu guzac zdë'ë? ¿Pë lu mizme lë'ëll rní'ill u nu chu stubi guzac zdë'ë?

³⁵ Iurní Felipe guzublú guní'i pë runë cuntienë partë catë bíldi më Etiopía la'ni librë. Guni'i Felipe ra diza'quë shtë Jesús nu lla gac salvárëll.

³⁶ Iurë ziadëdë rall tubi lugar catë rë nisë, guna'bë di'dzë më Etiopía lu Felipe:

—Ndë'ë rë nisë. ¿Pë adë gac chubë nisa ndë'ë?

³⁷ Felipe repi lull:

—Si talë guëdubinú ldú'ul rialdí ldú'ul shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'ë.

Iurní repi nguiu ni:

—Rialdí ldua'a niétiquë Jesucristo na shini Dios.

³⁸ Gunibë'a nguiu parë guzudchí guërrëdë parë bietë rai'. Iurní guatë rai' la'ni nisë. Bëchu'bë nisë Felipe lë'ëll ndë.

³⁹ Iurë bëru'u rall rua' nisë, Espíritu Santo bia'a lë'ë Felipe. Lë'ë nguiu nillí gu' ldú'ull nu rquitë ldú'ull. Guaglá'guëll shnézëll.

⁴⁰ Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu gudëdëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai' mënë diza'quë hashtë bëdchíni' guë'dchi nalë Cesarea.

9

Bëac Saulo shmënë Jesús (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulo guagla'guë bënë nalaa'dchill; guc ldu'ull quínill ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi

² parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a Saulo. Guziá'all ra iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu nguiu nacanaldë tëchi diza'quë shtë Jesús. Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'ë rai' lachigui'bë.

³ Guc iurë zia'a zull nezë, hia mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë bëdchini tubi llni nezë lu gube'e. Gu'të llni lu nezë catë zia'all.

⁴ Saulo gulaguë lu guiu'u; gunall lu llni nu bínill tubi bë naguni'i:

—Saulo, Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?

⁵ Iurní guna'bë di'dzë Saulo:

—¿Chu lë'ël? Dadë, rní'il lua zni'i.

Iurní bë guni'i:

—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quinil. ¿Pë adë rac bë'al lo mizmë na rzunáldël? Adë guëlluí'idi'i lo quë naquëhúnël. Quëhúnël ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnël.

⁶ Iurní nalë bëdzëbë Saulo nu bëchí'chill. Répill:

—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?

Perë lë'ë bë guni'i:

—Guashtë nga'li nu gutë ladi guë'dchi. Ndë guëni'i mënë lul pë gúnël.

⁷ Ra nguiu nazënú lë'ë Saulo, bëa'në rall ziquë gu'pë tantë bëdzëbë rall purquë bini rall bë nacagni'i lu Saulo, perë ni tubi adë chu gunádi'i rall.

⁸ Iurní Saulo guashtë lu guiu'u, perë iurë bëshálëll slull, hiadë gúquëdi'i nianall. Bëá'nëll ciegu. Ra nguiu nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai' parë guc bëdchíni' guë'dchi Damasco.

⁹ Ndë bëá'ni' tsunë dzë; adë gúquëdi'i nianáhi'. Adë gudáudi'i' nu adë pë bii'di'i'.

¹⁰ Guë'dchi Damasco quërelde tubi nguiu nalë Ananías. Rialdí ldu'ull shti'dzë Jesús. Bëlua'alú Jesús lull nu repi më lull:

—Ananías.

Bëquebi Ananías lueguë:

—Lë'ë na ndë'ë, Dadë.

¹¹ Jesús repi lull iurní:

—Guashtë nga'li nu gua lidchi Judas naquërelde nezë nalë Nezë Ldi. Guna'bë di'dzë por tubi nguiu më Tarso. Lëll Saulo. Ndë quëadi'dzënull Dios.

¹² Lu Saulo bëlua'alú tubi nguiu lë Ananías. Nguiu ni lë'ël. Gunall guatël parë guëdchi'bë guiá'al guëquëll të parë guëac slull nu guëná Saulo stubi vultë ziquë nall antsë.

¹³ Iurní bini Ananías naguni'i Jesús, repi Ananías lu më:

—Perë Dadë, zihani mënë rni'i lua shcuendë nguiu rë'. Nablac fier quëhúnëll Jerusalén con ra mënë narialdí ldu'i shti'dzël.

¹⁴ Iurne' zé'dëll ndë'ë con guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë bëshuzi parë guá'all prësi grë ra mënë narunë adorar lë'ël.

¹⁵ Perë Jesús repi lu Ananías:

—Guasë purquë na gudilia nguiu rë' parë guëní'ill diza'quë delantë lu ra mënë shtë stubi naciuni nu lu ra rëy shtë rall. Nu tsagní'ill diza'quë shtëna lu ra më israelitë.

¹⁶ Na guëluá'ahia lë'ëll nu guënia'a lull grë cusë mal nagunënú mënë cuntrë lë'ëll purquë nall shmëna.

¹⁷ Iurní lë'ë Ananías zia'a lidchi Judas catë quërelde Saulo. Guatëll nu bëdchi'bë guiá'all guëc Saulo. Répill:

—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús naguni'i lul nezë nazë'dël, bëshe'ldë më na ndë'ë parë gac guënal stubi vultë nu parë guëdchini Espíritu Santo të cuezënúhi' lë'ël.

¹⁸ Lueguë iurní bëlla'lë slu Saulo. Gunáhi' nu bini' gulaguë cumë ziquë tubi gui'lli la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu bëriubë nísi'.

¹⁹ Despuësë gudáuhi' nu bëu' fuersë shtëhi' stubi vultë. Bëá'ni' bëldá dzë Damasco con ra narialdí ldu'i diza'quë.

Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco

²⁰ Lueguë guzublú guni'i Saulo diza'quë shtë Jesús lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra

israelitë. Guní'ill lu mënë, Jesús náhi' shini Dios nabitë lu guë'dchiliu.

²¹ Grë ra mënë nabëquë diaguë shti'dzë Saulo, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i lu sa' rall:

—Perë nguiu rë' na el quë naguzunaldë ra mënë Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë. Nu lo mizme lé'ëll zé'dëll ndë'ë parë guá'all prësi ra shmënë më parë tsagsá'nëll lë'ë rall lu ra jëfë shtë bëshuzi.

²² Perë Saulo biadí'dzëll lu ra mënë con más llni; adë bëdzëbëdi'i'. Guní'i' de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'ë Saulo. Ra israelitë naquërelde Damasco, bëa'në rall sin ni tubi di'dzë purquë adë bëdzëlédi'i' rall pë niani'i' rall.

Bëru'u Saulo guia'a ra contrari shtëhi'

²³ Gudëdë zihani dzë; iurní ra më israelitë gurë rall de acuerdë parë quini rall lë'ë Saulo.

²⁴ Lueguë bini Saulo pë llgabë quëhunë rall. Dzë la gue'lë rbezë rall Saulo rua' puertë salidë shtë ciudá parë quini rall Saulo.

²⁵ Ra shmënë Jesús bëtia'a rall Saulo la'ni tubi rëguelë parë iurë gu' gue'lë, bëldaguë rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu' ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u nasë'au alreduerë ciudá. Zni mudë gula'a Saulo lu galguti.

Bëabré Saulo Jerusalén

²⁶ Iurë bëdchini Saulo Jerusalén, guc ldú'i' niagdzá'gui' ladi ra shmënë Jesús perë grë rall rdzëbë rall Saulo purquë gá'adi'i' tsaldí ldu'u rall de quë Saulo hia bëabré ldú'ull, de quë bëáquëll shmënë Jesús.

²⁷ Perë Bernabé guagsëá'nëll Saulo lu ra poshtë. Biadí'dzëll lla guni'i' Saulo lu ra mënë Damasco, de quë Saulo biadí'dzëll con guëdubinú ldú'ull ziquë tubi muzë shtë Jesús.

²⁸ Iurní Saulo bëá'ni' Jerusalén parë quëhúni' dchi'ni con ra poshtë. Guadi'dzënúhi' diza'quë hiu'u por hiu'u sin adë pë nádi'i'.

²⁹ Con guëdubinú ldú'i' ruadí'dzi' ziquë muzë shtë Jesús. Biadí'dzënúhi' con ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego. Perë ra mënë gudili rall mudë parë quini rall Saulo.

³⁰ Ra mënë narialdí ldu'i' diza'quë, guc bë'a rall de quë ra më israelitë zunaldë rall

lë'ë Saulo. Iurní bia'a rall lë'ë Saulo parë guë'dchi Tarso.

³¹ Dzë ni grë ra mënë narialdí ldu'i' diza'quë, ra narëta' regiuni Judea nu Galilea nu Samaria, nalë rbedchí ldu'u rall. Másru'u guc shtu'u rall lë'ë Jesús nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Nu Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë rall parë guaru'bë grupë shtë rall.

Bëac Eneas

³² Canzë Pedro; quëhúni' visitar grë ra naná shmënë Jesús. Gudëdë guagnáhi' ra narianaldë nezë santu shtë Jesús, ra naquërelde tubi guë'dchi nalë Lida.

³³ Ndë nanú tubi nguiu nalë Eneas. Hia guc shunë izë ráquëll galguidzë llunguë. Nagá'all; adë ráquëdi'i' rzëll.

³⁴ Pedro bëdchini lu Eneas nu guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lë'ël. Guashtë nga'li nu bëldisë shtaa'l.

Lueguë lueguë guashtë Eneas.

³⁵ Grë ra naquërelde guë'dchi Lida nu grë ra naquërelde guë'dchi Sarón, guná rall lla bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custombrë guahietë shtë rall parë guanaldë rall nezë za'quë shtë Jesús.

Guashtë Dorcas ladi ra tëgulë

³⁶ Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi shtë Jope. Rialdí ldu'i' diza'quë shtë Jesús. Lëll Tabita perë ra mënë naruadi'dzë dizë griego, rni'i' rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas bë'në bien nu bëdë'ëll gu'në cua'a ra prubi. Bë'nëll zihani cusë za'quë.

³⁷ Bëdchini tubi dzë, guc ll'u Dorcas nu gútil. Custombrë shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpë shtë ra tëgulë. Gudibi rall shcuerpë Dorcas nu bëcuezë rall cuerpë guia'a la'ni hiu'u guërupë pisë.

³⁸ Guë'dchi Jope rëa'në guëlla' guë'dchi shtë Lida catë nanú Pedro. Bini ra më Jope nanú Pedro guë'dchi Lida. Iurní bëshe'ldë rall chupë nguiu parë guagni'i' rall lu Pedro:

—Guërrë cha guiá hia'a guë'dchi Jope.

³⁹ Lueguë bëru'u Pedro con lë'ë ra nguiu ni. Iurë bëdchini rall Jope, bia'a rall Pedro cuartë catë naga'a tëgulë. Nalë ru'në ra vidë nabëdëá nga'li. Bëlua'a rall vestidë nu manguë nabëntsa'u Dorcas tsana gubáni'.

⁴⁰ Lueguë Pedro gunibë'a guëru'u grë ra mënë la'ni cuartë. Iurní bëzullibi Pedro nu biadi'dzënúhi' Dios. Rbí'ai' lu naguti nu répi' lúhi':

—Tabita, guashtë nga'li.

Lueguë lë'ë tëgulë bëlla'lë slúhi'; gunáhi' lu Pedro. Guzubë ldi'.

⁴¹ Pedro guna'zi guiá'all parë guasuldill. Lueguë guna'bë Pedro ra viudë nu los de más narialdí ldu'i Jesús parë bë'ni' presentar lë'ë Dorcas nagubani.

⁴² Grë mënë shtë ciudá Jope bini rall milagrë nabë'në Pedro. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

⁴³ Por zihani dzë bëa'në Pedro ciudá Jope lidchi tubi curtidor shtë gui'di ladi ngunë. Lëll Simón.

10

Biadi'dzënú Pedro Cornelio

¹ Gu' tubi nguü ciudá Cesarea; lëll Cornelio. Nall capitán narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Ra suldadë ni lë rall Italiano.

² Cornelio con grë shfamíllil runë rall adorar Dios guëdubinú ldu'u rall. Adë nádi'i Cornelio më israelitë perë bédë'ëll zihani dumí. Bë'nëll ayudë ra më israelitë. Siemprë ruadi'dzënull Dios.

³ Tubi dzë quierë rquë tsunë guadze', bëlua'alú tubi ianglë lu Cornelio. Clarë gunall tubi ianglë shtë Dios naguatë catë zuga'a Cornelio. Repi ianglë lull:

—Cornelio.

⁴ Gubi'a Cornelio lu ianglë nu nalë bédzëbëll. Guna'bë dí'dzëll lu ianglë:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Iurní repi ianglë lull:

—Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënëll iurë ruadi'dzënull më nu rëagná ldu'u më lë'ël purquë bë'nëll ayudë ra prubi.

⁵ Bëshe'ldë bëldá nguü guë'dchi Jope parë tsagl'i'i rall Simón, nu lëll Pedro; chupë lëll.

⁶ Quërelde Pedro lidchi tubi curtidurë nalë zac Simón. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul pë gúnëll.

⁷ Iurë gubi' ianglë, guna'bë Cornelio chupë shmúzëll con tubi suldadë nanané Cornelio. Suldadë ni gualdí ldu'i shti'dzë Jesús. Guëzá rall na rall muzë shtë Cornelio.

⁸ Biadi'dzë Cornelio lu rall lla biadi'dzënull ianglë. Iurní bëshe'ldë Cornelio lë'ë rall parë ziaagl'i'i rall Pedro.

⁹ Stubi dzë quierë guërudë dzë, ziaagdchini rall ciudá Jope. Lo mizmë iurë Pedro be'pi guëc hiu'u të guadi'dzënúhi' Dios.

¹⁰ Nalë rldi'anë Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'. Perë mientras quëhunë ra shfamili Pedro preparar cumidë, Pedro gunall bédchini tubi cusë shtë Dios lull.

¹¹ Guná Pedro bëlla'lë lu gube'e nu gunall lu ziquë tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din ca zu Pedro. Li'bi guëzá shquini.

¹² La'ni lari nanú grë clasë ra ma nanapë tapë guëáhi' nu ra ma narlla' ldu'i lu guü'u nu ra ma nariasë.

¹³ Iurní bini Pedro tubi bë naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

¹⁴ Perë Pedro guchi:

—Dadë, nunquë adë ráudia'a ra ma naná providë según ra custumbrë shtë na'a.

¹⁵ Lë'ë bë guni'i lu Pedro stubi vuelte:

—Lo quë nabëzunë Dios, limpi nahin; adë rní'idi'il nahin mal parë lë'ël.

¹⁶ Zni guc tsunë vësë; iurní be'pi lari lu gube'e.

¹⁷ Quëhunë Pedro llgabë pë runë cuntienë nagunall iurë lë'ë ra nguü nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë rall ca na lidchi curtidurë nalë Simón.

¹⁸ Bédchini rall rua' lidchi Simón; fuertë cana'bë rall:

—¿Gu quërelde tubi nguü ndë'ë nalë Simón Pedro?

¹⁹ Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u. Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurní repi Espíritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguü cagna'bë rall lë'ël.

²⁰ Bietë; bë'në compa'ni lë'ë rall. Adë pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lë'ë rall.

²¹ Iurë bietë Pedro, guagnall ra nguü nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguü:

—Na lëa Pedro nacaguili të. ¿Pë rsunë nua'a të?

²² Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio lë'ë na'a parë sël con lë'ë na'a lídchill. Cornelio nall tubi nguü honradë nu rialdí ldú'ull Dios. Nalë rac shtu'u më israelitë

lë'ëll. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Cornelio parë bëshë'ldëll lë'ë na'a nu guni'i ianglë lull lë'ël guëni'il lu Cornelio pë gúnëll.

²³ Iurní Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsuté ndë'ë; gulë bëa'në ne gue'lë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'ë rall parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë bëldá narialdí ldu'i diza'quë naquërelde guë'dchi Jope.

²⁴ Stubi dzë bédchini rall ciudá Cesarea. Ndë cabezë Cornelio lë'ë rall con grë shfamíll. Tambiën guna'bë Cornelio bëldá amigu shtëll.

²⁵ Iurë bédchini Pedro lidchi Cornelio, Cornelio bëru'u; bë'nëll saludar lë'ë Pedro nu bëzullíbill lu Pedro parë bë'nëll adorar Pedro.

²⁶ Perë Pedro guna'zi guia'a Cornelio; répi':

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzullíbill lua purquë nahia nguiu ziquë lë'ël.

²⁷ Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall, guatë Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro zihani mënë rë.

²⁸ Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë të bien nanë të lla na creenci shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë ra më israelitë con mënë de stubi naciuni. Adë nápëdi'i rall permisi parë tsuté rall lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë tsaglá'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguiu nabëzunë Dios, limpi na rall. Adë naprovidë parë tsutéa lidchi rall. Bëlua'a Dios na de quë adë guëni'idia'a sulë mënë israelitë na rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na rall condenadë.

²⁹ Por ni zíquësë guna'bë të na, lueguë zelda; adë bë'nëdia'a negar. Gulë guni'i lua nia'a pë rac shtu'u të.

³⁰ Iurní guzublú biadi'dzë Cornelio lu Pedro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizme iurë ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelde; quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios. De repëntë gunahia tubi ianglë shtë Dios. Nalë rcabni'i lari naquichi.

³¹ Guni'i ianglë læa: “Cornelio, Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënl iurë rná'bël lu më. Nu rëagná ldu'u më lë'ël purquë bédë'ël dumí cua'a ra prubi.

³² Bëshë'ldë bëldá shmënel ciudá Jope parë tsaglli'i rall Simón Pedro. Nápëll

lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë nagúnëll.” Zni guni'i ianglë lua.

³³ Por ni lueguë bëshë'lda ra shmëna; bidë guëlli'i rall lë'ël. Iurne' dzu na'a grë na'a ndë'ë delantë lu Dios parë guëquë diaguë na'a grë lo quë naguni'i Dios lul parë guëni'il lu na'a.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio

³⁴ Guzublú guni'i Pedro lu grë mënë narë lidchi Cornelio. Guni'i Pedro:

—Iurne' gualú rac bë'ahia adë rúnëdi'i Dios menos ni tubi mënë lu guë'dchiliu

³⁵ sino quë rca'a më grë ra nanapë rëspëti nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

³⁶ Guni'i Dios más antsë lu grë na'a ziquë shini Jacob ra diza'quë shtë më. Bëshë'ldë më lë'ë Jesucristo parë bidë guëni'inúhi' lë'ë hia'a diza'quë shtë Dios parë cuedchí ldu'u hia'a. Jesucristo na rëy; napë më derechë parë rnibë'a më grë naciuni.

³⁷ Lë'ë të bien nanë të pë guc ladzë ra më israelitë. Primëre guzublú Juan Bautista, bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë, iurní bëchu'bë nísi'. Despuësë guzublú Jesús shchí'ni' nezë Galilea.

³⁸ Lë'ë të nanë të lla bédë'ë Dios pudërë parë Jesús më Nazaret. Bëshë'ldë Dios Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Bënëac më grë ra nananú mëdzabë la'ni ldu'i. Bë'në më bien por pudërë shtë Dios cumë cabezënúhi' lë'ë Jesús.

³⁹ Lë'ë na'a na na'a testigu shtë grë ra cusë rë' nabë'në Jesús. Bë'në më milagrë nezë Judea nu ladi ciudá Jerusalén. Despuësë bëquë'ë ra mënë lë'ë Jesús lu cruz; guti më.

⁴⁰ Gudëdë tsunë dzë guti Jesús, iurní bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Nu Dios bëshë'ldë Jesús parë bëlua'alú më lu na'a stubi vultë.

⁴¹ Adë bëlua'alú më lu grë ra mënë, niétiquë lu na'a bëlua'alú më. Dios gudili lë'ë na'a dizdë antsë parë na na'a testigu. Verdá nahin; guashtë më ladi ra tëgulë. Despuësë lë'ë na'a gudaunú na'a lë'ë më; bëdii'nú na'a lë'ë më.

⁴² Nu bëshë'ldë më lë'ë na'a parë guiagni'i na'a diza'quë shtë më lu ra mënë. Iurne' cagni'i na'a verdá. Dios bédë'ë

pudërë lë'ë Jesús ziquë tubi juësi parë gunë më juzguë grë ra mënë nanabani nu grë naguti.

⁴³ Tambiën ra profetë nagurë guahietë, cagni'i rai' shcuendë Jesús de quë grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më, runë më perdunë duldë shtë rall. Por lë'ë më gac perdunë rall.

Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio

⁴⁴ Nianá quëadi'dzënú Pedro lë'ë ra mënë lidchi Cornelio, lë'ë Espíritu Santo bédchini parë cuezënúhi' grë ra narquë diaguë di'dzë shtë Pedro.

⁴⁵ Ra israelitë narialdí ldu'i diza'quë, ra naze'dë naldë lë'ë Pedro, nalë bëdzëguë' ldu'u rall. Guná rall ra narquë diaguë shti'dzë Pedro, adë na rall më israelitë perë bë'në rall recibir Espíritu Santo nabëzëlaa'dchi Dios parë lë'ë rall.

⁴⁶ Bini rall quëadi'dzë ra më rë' stubi dizë. Quëhunë rall adorar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁴⁷ Iurní guni'i Pedro:

—Hia quë bédchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bédë'na'a recibir lë'i', hiadë nídi'i stubi cusë más. Guëriubë nisë rall iurne'.

⁴⁸ Gunibë'a Pedro lu rall:

—Gulë bëchubë nisë lë'ë të. Gulë guni'i lë Jesucristo purquë na të shmënë më.

Despuësë bë'në rall ruëguë lu Pedro parë guëa'në Pedro sëbëldá dzë con lë'ë rall.

11

Bëabrí Pedro Jerusalén

¹ Ra poshtë nu ra nagualdí ldu'i diza'quë narë Judea, bini rall de quë tambiën ra mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

² Iurë bëabrí Pedro Jerusalén, bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con Pedro. Mënë ni guanaldë rall tëchi custumbrë shtë gac circuncidar mieti.

³ Bësëgua'a rëdchi rall Pedro. Guni'i rall:

—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?

⁴ Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë gac guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni. Répi':

⁵ —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua. Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu gulaguin hashtë catë zugá'ahia.

⁶ Iurë gunahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú ra ma nazubë tapë guëáhi'; nanú ra ma dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u; nanú ra ma nariasë.

⁷ Nu binia tubi bë naguni'i: “Pedro, gualdí. Gudini ma nagaul.”

⁸ Perë na gucha lúhi': “Dadë, nunquë adë gudáudia'a ma naná providë según creenci shtë mënë israelitë”.

⁹ Iurní bë guni'i lua stubi vultë: “Lo quë hia bëzunë Dios, limpi nahin. Adë chu guëní'idi'i nahin mal parë Dios.”

¹⁰ Zni guni'i bë tsunë vultë; despuësë be'pi lari guia'a stubi.

¹¹ Lueguë iurní bédchini tsunë nguiu mënë Cesarea catë quërela parë ze'dë ca'a rall na.

¹² Lë'ë Espíritu Santo bëshé'ldi' na parë tsanalda lë'ë rall sin ni tubi llgabë de quë na rall de stubi naciuni. Tambiën guzënú shu'pë nguiu rë' na. Grë na'a bëdzutë na'a lidchi Cornelio.

¹³ Lë'ëll biadí'dzëll lu na'a gunall zu tubi ianglë lídchill nu repi ianglë: “Bëshe'ldë bëldá shmënëll ciudá Jope parë tsagli'i rall lë'ë Simón, stubi lëll Pedro.

¹⁴ Lë'ëll guëní'ill lul lla mudë gúnëll parë gac salvar, lë'ëll con grë shfamíllil.”

¹⁵ Iurë guzublú quëadi'dzënúa lë'ë rall, bédchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall tal cumë ziquë bédchíni' tsana bédë'na'a recibir lë'i'.

¹⁶ Iurní bëagná ldua'a lo quë naguni'i Jesús lu na'a tsana guzënú na'a lë'ë më. Guni'i më: “Juan bëchu'bë nisë ra mënë con nisë perë Dios guëne'e më Espíritu Santo parë guëzunë më ldu'u të nu parë cuezënúhi' lë'ë të”.

¹⁷ Si talë Dios bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuezënúhi' ra mënë stubi naciuni, igual cumë ziquë bë'në më con lë'ë hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzë Dadë Jesucristo, adë nu mudë guna cuntrë Dios.

¹⁸ Iurë bini ra mënë grë lo quë naguni'i Pedro lu rall, bëac dchi rall; hiadë pë guní'idi'i rall. Iurní guzublú bë'në rall

adorar Dios. Guni'i rall:

—De verdá Dios bë'në perdunë lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Bëscha'lë më nezë parë guëabré ldu'u rall con lë'ë më nu parë gapë rall vidë sin fin.

Ra mënë nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antioquía

¹⁹ Tsana gudini rall Esteban, guagla'guë rzunaldë mënë los de más ra narialdí ldu'i diza'quë. Ra shmënë Jesús bëagzë rall hashtë regiuni Fenicia nu Chipre nu guë'dchi shtë Antioquía. Ndë guagni'i rall diza'quë niétiquë lu ra më israelitë, lëdë núdi'i lu ra stubi mënë.

²⁰ Bëldá narialdí ldu'i Jesús, na rall më Chipre nu Cirene. Bëdchini rall ciudá shtë Antioquía. Guni'i rall diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më griego.

²¹ Guni'i rall lu mënë con llëru'bë pudërë shtë Dios. Zni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë nu guanaldë rall tëchi enseñansë shtë Jesús.

²² Bini ra shmënë Jesús narëta' Jerusalén de quë zihani më Antioquía, hia rzu'bë diaguë rall diza'quë. Iurní bësche'ldë rall Bernabé parë guall Antioquía.

²³ Iurë bëdchini Bernabé Antioquía, gunnall lla mudë cagdë'ë Dios ra cusë za'quë parë ra narzu'bë diaguë diza'quë. Nalë bëquitë ldu'u Bernabé nu guni'inúhi' ra mënë të tsanaldë rall shnezë Dios nu gac rall firmë, adë guëazë guëtëdi'i rall shnezë Dios.

²⁴ Bernabé nall tubi nguiu za'quë. Gualdí ldú'ull Dios. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Zihani ra më Antioquía gualdí ldu'u rall diza'quë shtë Jesucristo.

²⁵ Despuësë gubi' Bernabé parë ziá'ai' ciudá Tarso. Ndë guatílill Saulo parë be'dë guënull lë'i' Antioquía.

²⁶ Ndë bëa'në rai' tubi izë con ra shmënë Jesús. Bëlua'a rai' zihani mënë. Ra shmënë Dios naquërelde Antioquía por primërë vësë bërulë rai' cristianos.

²⁷ Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguiu nabë'në recibir llini shtë Dios parë guëni'i rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall de Jerusalén parë bëdchini rall Antioquía.

²⁸ Túbill lë Agabo. Guzull guni'ill lu ra narialdí ldu'i diza'quë tubi cusë nagac cumplir. Con pudërë nabëdë'ë Espíritu

Santo, lë'ëll guni'ill guëdchini tubi gubini dushë guëdubi guë'dchiliu. Gubini rë' guc cumplirin tiempë tsana cagnibë'a rëy Claudio.

²⁹ Grë ra më Antioquía narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gu' rall de acuerdë parë gunë rall ayudë; bësche'ldë rall dumí parë prubi naquërelde Judea.

³⁰ Bëtëá rall dumí; cadë tubi rall bëdë'ë lo más posiblë. Bësche'ldë rall dumí con Bernabé nu Saulo ca'a ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén.

12

Guti Jacobo nu gua Pedro lachigui'bë

¹ Tiempë ni rëy Herodes nalë guzunáldëll bëldá ra shmënë Jesús.

² Gunibë'all guti Jacobo, bëchi Juan. Gudini rall lë'i' con spadë.

³ Herodes guná nalë rëuu' ldu'u ra më israelitë nu guc ldu'u Herodes guëná'zill Pedro. Dzë ni bë'në tucarë laní naráu ra më israelitë guetështildi sin levadurë.

⁴ Guna'zi rall Pedro prësi; Herodes gunibë'a tsa Pedro lachigui'bë nu gunibë'all tapë grupë suldadë gapë rall lë'ë Pedro. Cadë tapëgá suldadë tubi grupë. Bë'në Herodes llgabë niagull Pedro delantë lu ra mënë despuësë de laní Pascu.

⁵ Nalë segurë nanú Pedro lachigui'bë purquë quëhapë ra suldadë lë'ëll. Perë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, ziagla'guë quëhunë rai' orar dzë la gue'lë. Con guëdubinú ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë më por shcuendë Pedro.

Por milagrë shtë Dios bëru'u Pedro lachigui'bë

⁶ Herodes bë'në llgabë guëgull Pedro lachigui'bë; tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë grëgue'lë. Pedro naga'si lachigui'bë. Lí'bi' con chupë cadënë. Nu quëhapë chupë suldadë lë'i'. Stubi shcua'a suldadë zu rua' lachigui'bë.

⁷ Iurní bëdchini tubi ianglë shtë Dios la'ni lachigui'bë nu gu'të tubi llini. Ianglë bënë'bi' lë'ë Pedro parë guëbáni'. Bëcua'ñi ianglë lë'ë Pedro nu répi' lu Pedro:

—Nasesë guashtë.

Lueguë bëru'u ra cadënë nali'bi guia'a Pedro.

⁸ Lë'ë ianglë repi lúhi':

—Bëshi'i dchi'chi lá'nil nu bëquë'e shráchil.

Iurní bë'në Pedro gan, repi ianglë lull:

—Gutë shábël nu gude'e naldë na.

⁹ Pedro bëru'u; zianáldi' tëchi ianglë. Adë rac bë'adi'i' gu nahin verdá lo quë naquëhunë ianglë con lë'i'. Llúa'ai' cani'i shcá'ldëll.

¹⁰ Gudëdë rai' lu ra primërë puertë gui'bë naná parë nezë shtë ciudá; iubi puertë bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë guzë rai' tubi nezë, lë'ë ianglë bësá'ni' lë'ë Pedro.

¹¹ Iurní bédë'ëi' cuendë; guní'i' la'ni ldú'i':

—Iurne' sí, rdë'ëhia cuendë, Dios bëshe'ldë ianglë shtëni' parë bëldá'ai' na guia'a Herodes. Bëldá'ai' na guia'a ra mënë israelitë, grë lo quë naguc ldu'u rall nihunënú rall na.

¹² Iurë quëhúni' llgabë, ziá'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë zihani mënë rë ra. Quëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë.

¹³ Iurë bësédchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë.

¹⁴ Perë iurë guc bë'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino quë guagllú'nëll; guagní'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:

—Pedro zuga'a rua' nezë.

¹⁵ Iurní repi rall lu Rode:

—Rac túntël rni'il zni'i.

Perë Rode guni'i':

—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.

Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i' rall:

—Lë'ëdi'i Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.

¹⁶ Perë Pedro nianá cagsédchi' rua' nezë. Iurë bëshalë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalë bëdzëguëe' ldu'u rall.

¹⁷ Pedro bë'në sëñi con guiá'ai' të guëac dchi rall. Iurní guni'i' Pedro, bëlda'a Dadë Jesús lë'ëll lachigui'bë. Répi':

—Gulë biadi'dzë ndë'ë lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús.

Iurní bëru'u Pedro parë ziá'ai' stubi lugar.

¹⁸ Iurë brëgue'lë, nalë rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro.

¹⁹ Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bëdzëlëdi'i rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquërdëll guë'dchi Cesarea.

Bëdchini dzë guti Herodes

²⁰ Nalë rldënú Herodes ra mënë naquërelde ra guë'dchi Tiro nu Sidón, parë lë'ë ra mënë gurë rall de acuerdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë guë'dchi rë', guluté rall amistá con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz.

²¹ Herodes bëzú tubi tërmë lu rall parë pë dzë tsagdchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shtënëll. Iurní guzublú guni'ill zihani di'dzë lu ra mënë.

²² Lë'ë ra mënë guzublú gurushtiá; guni'i' rall:

—Ndë'ë nacagni'i adë nall tubi nguii sino quë nall tubi dios.

²³ Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bëdchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë bédë'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldú'ull naguni'i' ra mënë lull. Gudáu ra mbiziuguë lë'ë Herodes; gútil.

²⁴ Diza'quë shtë Dios guagla'guë bërë'tsë nezë rë' nezë rë'. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë.

²⁵ Bernabé nu Saulo guagsa'në dumí nabëshe'ldë ra mënë Antioquía parë ra prubi ciudá Jerusalén. Iurní bëagrá rai' con Juan Marcos hashtë Antioquía.

13

Bëshe'ldë Dios Bernabé nu Saulo lu dchi'ni

¹ Ladi mënë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Antioquía, nanú Saulo. Nanú Bernabé. Nanú Simón narni'i' ra mënë Ia'së. Nanú Lucio më Cirene. Nanú Manaén naguaru'bë lidchi Herodes, gubernadurë shtë Galilea.

² Tubi dzë ni bédëá rai'; cagna'bë rai' Dios nu quëhunë rai' ayunë; adë ráudi'i rai' dzë ni. Guni'i' Espiritu Santo lu rai':

—Gulë bë'në nombrar Bernabé nu Saulo parë dchi'ni naguëdë'a gunë rall.

³ Iurë gualú bë'në rall orar nu bë'në rall ayunë, bédchi'bë rall guia'a rall guëc Saulo nu Bernabé parë gunë rai' recibir shchi'ni Dios. Iurní bënë rall despedir lë'ë rai'. Zia'a rai'.

Zia'a ra poshtë parë Chipre

⁴ Bëshe'ldë Espíritu Santo lë'ë Saulo nu Bernabé parë tubi guë'dchi nalë Seleucia nanaquë rua' nisëdu'u. Ndë be'pi rai' la'ni barcu parë zia'a rai' Chipre, tubi dani nananú la'ni nisë.

⁵ Bédchini rai' Salamina; nahin puertë catë riutë barcu. Ndë guzublú Saulo nu Bernabé cagni'i rai' diza'quë lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë. Nu zac Juan Marcos zia'anú rai'.

⁶ Guëdubi guë'dchi shtë Chipre guazë rai'. Bédchini rai' tubi guë'dchi lë Pafos. Ndë bëdia'guelú rai' tubi narunë galbelliú. Nall më israelitë nu lëll Barjesús. Nalë runtsá'ull bishi; guní'ill grë ra di'dzë narní'ill nahin verdá.

⁷ Barjesús nall amigu shtë gubernadurë nalë Sergio Paulo. Gubernadurë nall tubi nguiu nasini guëquëll. Bëshé'ldëll rsunë parë cagna'bë mënë Bernabé nu Saulo purquë gubernadurë rac shtú'ull guínill diza'quë shtë Dios.

⁸ Napë Barjesús stubi lë, Elimas, quiere decir narunë dchi'ni shtë bëlliú. Adë nëdi'i Elimas niuadi'dzënú Saulo gubernadurë purquë adë nëdi'ill tsaldí ldu'u gubernadurë shti'dzë Dios.

⁹ Iurní Saulo, nápi' stubi lëhi' Pablo, con pudërë shtë Espíritu Santo nacabeznú la'ni ldu'i', gubi'a guë'i' lu Elimas.

¹⁰ Guni'i Pablo lull:

—Lë'ël guëdzë bishi nu duldë la'ni ldu'ul. Shini mëdzabë nal. Enemigu nal shtë cusë za'quë. Rluá'al ra mënë bishi, nu adë rsá'nëdi'il tsutë rall nezë za'quë shtë Dios.

¹¹ Iurne' Dios gunë më cashtigu lë'ël; guëá'nël ciegu por tubi tiempë; adë guënádi'il lu llni ngubidzë.

Lueguë lueguë bëcahi slu Elimas nu bëá'nëll ciegu. Caguílill tubi naguëna'zi guiá'all parë sëll.

¹² Iurë guná gubernadurë naguc con Elimas, gualdí ldu'u gubernadurë diza'quë.

Nalë bëdzëguë' ldu'ull iurë bínill shti'dzë Dios naguñi'i Pablo.

Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia

¹³ Pablo con ra sáhi' be'pi rai' barcu puertë nalë Pafos parë zia'a rai' hashtë tubi guë'dchi nalë Perge nananú regiuni Panfilia; perë bësa'në Juan Marcos dchi'ni shtë Dios. Mejurë bëagrill Jerusalén.

¹⁴ Iurní bëru'u Pablo con Bernabé guë'dchi Perge. Zia'a rai' ciudá Antioquía nanaquë regiuni shtë Pisidia. Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë, guatë Pablo con sáhi' iádu'u shtë më israelitë. Ndë guzubë rai' parë guëquë diaguë rai'.

¹⁵ Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u la'ni librë nabëquë'ë Moisés nu bi'ldi rall librë shtë ra profetë. Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Lë'ë të sa' hia'a, talë nua'a të tubi di'dzë ziquë cunseju parë grë hia'a, dzu hia'a ndë'ë. Gulë guni'i.

¹⁶ Iurní guasuldí Pablo; bë'ni' tubi sëñi con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. Guni'i':

—Gulë bëquë diaguë lë'ë të më israelitë, nu grë të naze'dë guë'në adorar Dios.

¹⁷ Dios shtë naciuni Israel, gulë më shtadë guë'lú hia'a parë mizme lë'i'. Bë'në më shtada'a tubi naciuni ru'bë tsana nianá quërelde rai' Egipto. Nu despuësë Dios gulú lë'ë rai' Egipto con pudërë shtë më.

¹⁸ Durantë cuarenta izë bia'a ldu'u Dios mudë fierë shtë rai' iurë zia'a rai' nezë catë nídi'i mënë.

¹⁹ Nu gunitilú më gadchi naciuni nanaquë regiuni shtë Canaán. Bëdë'ëi' lugar ni parë guquërelde shtadë guë'lú hia'a.

²⁰ Durantë tubi tiempë tapë gahiu'a guë'ruldë izë, guquërelde naciuni Israel ndë. Ra juësi nabëshe'ldë Dios, gunibë'a rai' naciuni Israel hashtë tiempë shtë Samuel.

²¹ Iurní guna'bë ra mënë lu Dios tubi rëy naguëñibë'a lë'ë rall. Bëdë'ë Dios tubi rëy nalë Saúl. Gunibë'a Saúl lë'ë rall cuarenta izë. Saúl nall shini tubi nguiu nalë Cis naze'dë ladi shini Benjamín.

²² Despuësë Dios gulú lë'ë Saúl lugar shtë'nëll parë subë David ziquë rëy naguëñibë'a më israelitë. Guni'i Dios: "Gudilia David lliga'në Isai. David na tubi

nguiu nabëuu' ldua'a nu gúnëll cumplir grë lo quë narac shtua'a."

²³ Gulë Jesús ladi llëbni David nu lë'ë Jesús náhi' el quë nagunë salvar më israelitë. Ni bë'në Dios prometer más antsë.

²⁴ Pues antsë guzublú Jesús dchi'ni shtëhi', Juan Bautista guni'i lu zihani mënë israelitë të gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu chubë nisë rall ziquë sëni de quë bëabrí ldu'u rall con Dios.

²⁵ Tsana ze'dë guëdchini gati Juan, guní'i': "¿Chu runë të llgabë nahia? Adë rúnëdi'i të shgabë të nahia el quë nacabezë të. Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtënë shrachi më."

²⁶ 'Rnia'a lu të Dadë naze'dë zu famili shtë Abraham, nu rnia'a lu grë të narunë adorar Dios. Dios bëshel'dë diza'quë rë' parë gac salvára'a.

²⁷ Ra naguquërdë Jerusalén nu jëfë shtë rall, adë gac bë'adi'i rall chu na Jesús. Nu adë guasëdi'i rall ra di'dzë shtë ra profetë nabëquë'ë shti'dzë Dios guahietë. Rsë'dë rall di'dzë rë' la'ni iádu'u shtë mënë israelitë cadë dzë narzi'i ldu'u ra mënë, perë tsana bë'në rall condenar Jesús, bë'në rall cumplir grë lo quë naná escritë de lë'ë më.

²⁸ Adë bëdzëlëdi'i rall ni tubi duldë nabë'në Jesús perë guna'bë rall lu Pilato parë gati më.

²⁹ Iurë gac cumplir grë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús, bësietë mënë lë'ë më lu cruz parë bëga'chi më la'ni ba'a.

³⁰ Perë bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tëgulë parë gubani më stubi vultë.

³¹ Nu zihani dzë bëlua'alú Jesús lu ra nabë'në compa'ni lë'ë më iurë ziagzë më de Galilea parë Jerusalén. Lë'ë ra mënë ni guná rall lu Jesús nu iurne' quëadi'dzë rall ziquë testigu de quë Jesús nabani.

³² 'Nu zac lë'ë na'a, cagni'i na'a diza'quë nabë'në më prometer lu shtëda'a. Gac cumplirin parë lë'ë hia'a purquë na hia'a shini rai'.

³³ Bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Zni naescritë la'ni segundë Salmo: "Lë'ël nal shinia. Nedzë bënehia vidë parë lë'ël."

³⁴ Guni'i Dios guëldishtëhi' lë'ë Jesús ladi ra tëgulë parë adë gaudi'i guiu'u cuerpë shtë më. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras naguni'i Dios: "Guënehia ra cusë za'quë parë lë'ë të, lo quë nabëna prometer lu David".

³⁵ Por ni David la'ni stubi Salmo guni'i': "Adë guësëa'nëgal cuerpë shtë shínil narac shtëú'ul la'ni ba'a parë adë gaudi'i guiu'u shcuérpi".

³⁶ David bë'në sirvë lu sáhi' tiempë nabáni'. Bë'në zá'quëll ra cusë ziquë guni'i Dios lull. Perë despuësë gútil nu bëgá'chill. Gu'dzë cuerpë shtënëll.

³⁷ Perë cuerpë shtë nguiu nabëldishtë Dios ladi ra tëgulë, adë gú'dzëdi'in.

³⁸ Bëchi, napë quë gac bë'a të lo quë narnia'a lu të; lë'ësë Jesús napë pudërë parë gunë më perdunë duldë shtë të.

³⁹ Grë narialdí ldu'i Jesús na perdunë duldë shtë rall. Adë nídi'i mudë parë sunë almë shtë të por lëy nabëquë'ë Moisés purquë adë nápëdi'in pudërë parë nihunin perdunë duldë shtë mënë.

⁴⁰ Gulë gupë cuidadë të ldáguëdi'i cash-tigu shtë Dios guëc të, ra cusë nabëquë'ë ra profetë iurë guni'i rai' shti'dzë Dios narni'i:

⁴¹ Gulë guná, lë'ë të naquëhunë burnë. Gulë bëtsëbë ldu'u të nu gulë gapë galguti sin fin.

Quëhuna tubi cusë ru'bë entrë lë'ë të, cusë adë tsaldídi'i ldu'u të ze'dë ra cusë de na. Nu adë tsaldídi'i ldu'u të si talë chu stubi guëni'i lu të.

⁴² Iurë bëru'u Pablo con sáhi', ra mënë nanádi'i më israelitë, guna'bë rall tubi favurë lu Pablo, guëabrí rai' stubi vultë dzë naguëzi'i ldu'u mënë naguëdza'guë llmalë parë tsagla'guë guadi'dzë Pablo diza'quë lu rall.

⁴³ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë zihani, sëbëldá më israelitë canaldë lë'ë Pablo nu Bernabé. Nu zihani ra nanádi'i më israelitë perë guaté rall creenci shtë ra më israelitë, canaldë rall Pablo nu Bernabé. Pablo nu Bernabé guni'inú rai' lu mënë ni të tsagla'guë tsaldí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios.

⁴⁴ Bëdza'guë llmalë bëdchini dzë descansë; casi grë mënë shtë guë'dchi bëdëa

rall parë guëquë diaguë rall di'dzë shtë Dios.

⁴⁵ Guná ra më israelitë tantë zihani mënë bédëá, bédë rall; napë rall mbidi. Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo nu Bernabé. Bë'në rall insultar Pablo.

⁴⁶ Iurní Pablo nu Bernabé adë bédzëbëdi'i rai'. Guni'i rai':

—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a primëre lu të, na të më israelitë parë guëquë diaguë të diza'quë shtë Dios; perë nëdi'i të guëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios. Adë nëdi'i të gunë të recibir vidë sin fin. Iurne' guiagni'i na'a lu mënë de stubi naciuni

⁴⁷ purquë zni bëshe'ldë Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías shti'dzë më narni'i:

Na Dios, rzua lë'ël ziquë tubi llni parë grë ra mënë nanádi'i më israelitë.

Lë'ël tsanul ra diza'quë hashtë lúltimë guë'dchi shtë guë'dchiliu parë gunë Dios salvar lë'ë ra mënë natsaldí ldu'i shti'dzë më.

⁴⁸ Iurë bini ra mënë nanádi'i më israelitë, nalë bëquitë ldu'u rall. Guni'i rall nalë nasa'a diza'quë shtë Dios. Nu bédë'ë rall graci lu më. Grë ra nagudili Dios parë gac salvar, lueguë gualdí ldu'u rall shti'dzë më.

⁴⁹ Zni bërë'tsë diza'quë guëdubi regiuni shtë Pisidia.

⁵⁰ Perë ra israelitë naquëreldë Antioquía biadi'dzë rall con bédá na'a nu nguiu de rëspëti ladi guë'dchi. Na'a rë' napë rall devociuni parë Dios. Grë rall bëtsatsu rall më guë'dchi cuntrë Pablo nu Bernabé. Gulú rall lë'ë rai' fuërë rua' guë'dchi.

⁵¹ Pablo nu Bernabé bédchibi rall gushëguuu'u shtë shrachi rall ziquë tubi sëni de quë ra mënë Antioquía adë bëzu'bë diáguëdi'i rall diza'quë shtë Jesús. Iurní zia'a rai' ciudá nalë Iconio.

⁵² Ra nagualdí ldu'i shti'dzë Jesús ciudá Antioquía, nalë bëquitë ldu'u rall. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall.

14

Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio

¹ Pablo nu Bernabé guërupë rai' guatë rai' iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Iconio. Bëlua'a rai' diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë, më israelitë nu ra më griego.

² Perë ra më israelitë nadë nëdi'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu rall mënë nanádi'i israelitë parë bë'në rall llgabë mal cuntrë ra nari-aldí ldu'i diza'quë.

³ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' llëduni tiempë lugar ni. Adë bédzëbëdi'i rall guni'i rall lu mënë de quë Dios rac shtu'u më grë mënë narë lu guë'dchiliu. Dios quëhunë compaño lë'ë Pablo nu Bernabé parë bë'në rai' milagrë. Bë'në rai' cusë ru'bë. Zni guasë ra mënë diza'quë naguni'i Pablo, ze'din de Dios.

⁴ Perë ra mënë guë'dchi ni, adë bë'nëdi'i rall tubsë llgabë. Bédá rall guni'i naza'quë na di'dzë shtë rai'. Sëbédá rall guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë shtë rai'.

⁵ Iurní ra më israelitë nu ra nadë nádi'i israelitë, gu' rall de acuerdë con ra gubiernë parë guëna'zi rall Pablo nu Bernabé nu niadë'ë guë'ë rall lë'ë rai'.

⁶ Bini Pablo nu Bernabé pë nihunë rall. Bëru'u rai' guia'a contrari shtë rai'. Gubi' rai' ciudá ni parë zëagzë rai' guë'dchi nalë Listra nu Derbe naquë regiuni shtë Licaonia.

⁷ Guagni'i rai' diza'quë guëdubi ciudá nu guë'dchi shtë regiuni ni.

Bësëdchi guë'ë mënë lë'ë Pablo guë'dchi Listra

⁸ Guë'dchi Listra nanú tubi nguiu cujë; ráquëdi'i rzëll. Ndë zúbëll purquë dizdë nagúlëll nall cujë.

⁹ Caquë diaguë nguiu ni nacagni'i Pablo. Iurní nalë rbi'a Pablo lu nguiu ni; guc bë'a Pablo de quë rialdí ldú'ull parë guëáquëll.

¹⁰ Iurní fuertë guni'i Pablo lull:

—Guasuldí nga'li. Bëzú guëa'l lu guiu'u.

Lueguë guasuldí cujë nu guzublú rzëll.

¹¹ Iurë guná ra mënë pë bë'në Pablo con nguiu ni, guzublú guni'i rall fuertë di'dzë naruadi'dzë ra më Licaonia. Guni'i rall:

—Dios ndë'ë bédchini ládza'a con cuerpë shtë nguiu.

¹² Guni'i rall Bernabé na dios Júpiter nu Pablo na dios Mercurio purquë Pablo ru-adí'dzi' lu ra mënë.

¹³ Iádu'u shtë dios Júpiter zubin entradë shtë guë'dchi. Bëshuzi narunë dchi'ni la'ni iádu'u ni, bidënull bédá ngunë con zihani guë'ë hashtë puertë shtë guë'dchi. Bëshuzi nu ra mënë rac shtu'u rall gunë rall adorar

lë'ë ra poshtë nu quini rall ngunë ziquë tubi ofrendë parë lë'ë rai'.

¹⁴ Perë Pablo nu Bernabé guná rai' pë rac shtu'u gunënú mënë lë'ë rai'; guzublú bëchí'ezë rai' shabë rai' ziquë tubi sëni de quë adë rëuu'di'i ldu'u rai' lo quë nacanihunë ra mënë. Guni'i rai' fuertë. Guatë rai' ladi ra mënë

¹⁵ nu guni'i rai':

—Lë'ë të Dadë, çpëzielú runë të zni'i? Lë'ë na'a na na'a nguü ziquë lë'ë të. Zë'pë guëni'i na'a lu të parë guësá'në të ra custumbrë nadë guëllu'i'di'i. Lë'ë na'a rac shtu'u na'a tsanaldë të tëchi nezë za'quë shtë Dios nanabani. Bëntsa'u më gube'e nu guë'dchiliu nu grë cusë nananú lu guë'dchiliu bëntsa'u më.

¹⁶ Tiempë guahietë Dios bësëa'në më lë'ë ra mënë gubani rall ziquë mudë narac shtu'u rall

¹⁷ perë siemprë bënë Dios bien parë lë'ë rall nu bëshë'ldë më ganza'quë parë lë'ë rall. Bëdë'ë më sufsientë nagáu rall hashtë bëquitë ldu'u rall. Iurne' Dios quëhunë më lo mizmë con lë'ë hia'a.

¹⁸ Guni'i Pablo di'dzë rë' lu ra mënë perë apënë bé'ni' gan parë adë gudínidi'i ra mënë ra ma ziquë ofrendë lu rai'. Siemprë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë rai'.

¹⁹ Ze'dë bëldá më israelitë shtë Antioquía nu Iconio. Bëdchini rall Listra catë nanú Pablo. Bëquili rall mënë shtë Listra con bishi parë bëdë'ë guë'ë rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'i' parë gulú rall lë'i' rua' guë'dchi purquë llua'a rall hia guti Pablo.

²⁰ Iurní bëdchini ra narialdí ldu'i diza'quë catë naga'a Pablo; bëdëá rdondë rall catë naga'a Pablo. Iurní bëlë ldú'i' nu guashtëhi'. Guatëhi' stubi vultë guë'dchi. Perë brëgue'lë bëru'u rai' guë'dchi parë zia'a rai' stubi guë'dchi nalë Derbe.

²¹ Ndë guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra më Derbe. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios. Despuësë bëabré rai' guë'dchi Listra, Iconio, nu Antioquía.

²² Ra lugar ni guni'inú rai' mënë narialdí ldu'i diza'quë parë guagla'guë rall nu gac rall firmë, nu adë guësá'nëdi'i rall shnezë Dios. Guni'i rai' de quë antsë tsuté mieti catë rnibë'a Dios, napë quë sac zi mieti purquë na rai' shmënë Jesús.

²³ Cadë guë'dchi catë nanú ra narialdí ldu'i diza'quë, Pablo nu Bernabé bëzú rai' bëldá nguüu naguëná dchi'ni shtë Dios. Despuësë biadi'dzënú rai' Dios nu bënë rai' ayunë, bënë rai' animar lë'ë mënë ni të gac rall firmë lu shnezë Dios, el quë narialdí ldu'u rai'.

Bëabré Pablo nu Bernabé guë'dchi Antioquía

²⁴ Gudëdë rai' regiuni shtë Pisidia parë bëdchini rai' regiuni shtë Panfilia.

²⁵ Guni'i rai' diza'quë lu ra mënë ciudá shtë Perge. Despuësë gua rai' guë'dchi Atalia.

²⁶ Ndë be'pi rai' barcu parë zia'a rai' Antioquía ciudá catë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios, bëdë'ë rai' dchi'ni shtë Dios parë lë'ë rai'; mizmë lugar ni antsë biadi'dzënú rall Dios parë gunë më compa'ni lë'ë rai'. Iurne' bëabré rai' purquë hia bënë rai' gan dchi'ni rë'

²⁷ Iurë bëdchini rai' Antioquía, bëtëá rai' grë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Biadi'dzë rai' lu rall mudë nabë'në Dios compa'ni lë'ë rai'. Guni'i rai' Dios bëdë'ë lugar parë gualdí ldu'u ra mënë nanádi'i më israelitë perë guatë rall shnezë Dios.

²⁸ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' ciudá ni llëduni tiempë con ra narialdí ldu'i diza'quë.

15

Gua Pablo nu Bernabé ciudá Jerusalén

¹ Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguüu Antioquía. Na rall më Judea. Guzublú caglua'a rall ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rall:

—Parë gac salvar të napë quë gunë të cumplir custumbrë riuguë tubi partë delicadë shtë ngulë'në ziquë bëquë'ë Moisés la'ni lëy parë guëdë'na'a cumplir.

² Pablo nu Bernabé biadi'dzënú rai' ra nguüu rë' llëduni tiempë hashtë gudildi di'dzë rall. Por fin ra narialdí ldu'i diza'quë, bënë rall nombrar Pablo nu Bernabé con sëbëldá nguüu parë zia'a rall Jerusalén. Guaguë'në rall rëglë asuntë ni con los de más ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë shtë ra më narialdí ldu'i Dios.

³ Bëshë'ldë ra më Antioquía lë'ë rai'. Gudëdë rai' ra regiuni shtë Fenicia nu

Samaria. Quëadi'dzë rai' shti'dzë Dios lu ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rai' lu ra mënë nanaré catë zia'a rai', grë lo quë nabë'në Dios con ra mënë de stubi naciuni, cumë bëagrí ldu'u rall con Dios nu bësa'në rall creenci gushë parë zianaldë rall shnezë Dios. Grë ra më narialdí ldu'i diza'quë, bini rall shti'dzë Pablo nu Bernabé. Nalë bëquitë ldu'u rall.

⁴ Tsana bëdchini rai' Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë bë'në rall recibir lë'ë rai' con llëru'bë cariñi. Zubënú ra mënë rë' ra poshtë nu ra mëgulë naná cabësë ladi grupë shtë rai'. Pablo nu Bernabé guzublú biadi'dzë rai' grë ra cusë nabë'në Dios con lë'ë rai', cumë ziquë mënë stubi naciuni gualdí ldu'u rall diza'quë.

⁵ Perë iurní bëldá ra fariseo narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, guasuldí rall nu guni'i rall:

—Rqui'ni riuguë du'pë partë delicadë shtë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Cha guëdë'na'a obligar lë'ë rall tsanaldë rall tëchi lëy shtë Moisés. Gac salvar rall iurní.

⁶ Bëdëá ra poshtë nu ra mëgulë parë bësë'dë rall di'dzë rë'.

⁷ Llëduni tiempë biadi'dzë rall. Iurní guasuldí Pedro nu guni'i:

—Rnia'a lu grë të narialdí ldu'i diza'quë, cumë ziquë nanë të hia zia'a tiempë gudili Dios na entrë lë'ë të. Nu bëshe'ldë më na parë guagnia'a diza'quë shtë më lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Nu gualdí ldu'u rall diza'quë.

⁸ Dios rna la'ni ldu'u ra mieti; bë'në më recibir lë'ë rai' cumë ziquë shini më. Bëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rai' igual ziquë bëdë'ë më Espíritu Santo parë lë'ë hia'a.

⁹ Quëhunë Dios compañi lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a masiá adë nádi'i rai' më israelitë. Bëzunë më la'ni ldu'u rai' purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë më.

¹⁰ Aunquë lë'ë të nanë të Dios quëhunë më salvar lë'ë rai', siempër riagla'guë rni'i të tsanaldë rai' tëchi lëy shtë Moisés. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë rall; nilë ra shtadë guë'lú hia'a, nilë lë'ë hia'a adë bëdë'nëdi'ia'a cumplir lëy ni. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë hia'a. Adë chu gúnëdi'i gan gunë cumplirin.

¹¹ Perë lë'ë hia'a bien nanë hia'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a ndigá. Rnia'a lu të na rall shini më purquë nalë guc shtu'u më lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Nu na Jesús Shtadë shtë grë ra narialdí ldu'i diza'quë.

¹² Grë rall bëac dchi nu bëquë diaguë rall; iurní Bernabé nu Pablo guzublú biadi'dzë rai' lla gua rai' ladi ra mënë de stubi naciuni. Nu bë'në Dios zihani milagrë por lë'ë rai'. Dios bënëac zihani clasë galguídzë.

¹³ Iurë gualú biadi'dzë rai', Jacobo guasuldí nu guni'i' lu ra mënë:

—Iurne' guadi'dza lu të narialdí ldu'u diza'quë; gulë bëquë diaguë.

¹⁴ Pedro biadi'dzë lu hia'a lla bë'në Dios. Dzë ni por primërë vueltë gudili më ra nanádi'i më israelitë parë gac rall shmënë më.

¹⁵ Ndë'ë bëru'uin de acuerdë con lo quë nabëquë'ë ra profetë la'ni Sagradas Escrituras tiempë guahietë. Rni'i rahin zdë'ë:

¹⁶ Despuësë guëabría të guëzá'ahia hiu'u shtë David naná ziquë hiu'u dachi.

Guëcubia reinadë shtëhi' nagurë.

¹⁷ Gúnahin të parë ra mënë nanádi'i më israelitë quili rall na, nu ra mënë shtë grë naciuni narna'bë lëa, gac rall shmëna.

¹⁸ Zni cagni'i Dadë dizdë tiempë guahietë të gac bë'a mieti.

¹⁹ 'Por ni rnia'a lu të shgaba. Adë pë gunënúdi'i hia'a con ra nanádi'i mënë israelitë perë bëabrí ldu'u rall con Dios. Adë chu gúnëdi'i obligar lë'ë rall parë tsanaldë rall lëy shtë Moisés.

²⁰ Perë guëquë'ë hia'a lu rall parë adë gáudi'i rall belë shtë ra ma narunë ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë guëquënúdi'i rall sa' rall, nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nadë bëshé'ëdi'i rënë.

²¹ Hia por llëduni tiempë bi'ldi ra mënë lëy nabëquë'ë Moisés cadë iádu'u shtë rall, nu cadë dzë nabëzi'i ldu'u rall caglua'a mësë lë'ë rall nabëquë'ë Moisés.

²² Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë, gudili rall bëldá nguii ladi lo mizme sa' rall parë bëshe'ldë rall lë'ë rai' Antioquia con Pablo nu Bernabé. Bë'në rall nombrar Silas con Judas. Judas stubi lëll Barsabás.

Na rall nguuiu më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i diza'quë.

²³ Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë parë bia'a rai' narni'i:

“Lë'ë na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús naquërelde Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a tubi saludë lë'ë të grë ra naquërelde Antioquia nu ra naquërelde regiuni Siria nu Cilicia.

²⁴ Nanë na'a bëru'u bëldá nguuiu ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë guëni'i rall lu të rqui'ni tsanaldë të tëchi lëy nabëquë'ë Moisés parë gac salvar të. Perë adë bëshé'ldëdi'i na'a lë'ë rall. Niétiquë bidë guëchili rall shgabë të; rni'bë'a rall gac circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë Moisés.

²⁵ Por ni bëdzú na'a de acuerdë lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá nguuiu ladi na'a parë guidë guëná rai' lë'ë të. Bëshe'ldë na'a lë'ë rai' con Pablo nu Bernabé, nguuiu narac shtu'u hia'a.

²⁶ Bernabé nu Pablo na rai' nguuiu nabëdchi'bë ra vidë shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza'quë shtë Jesucristo, Shtáda'a, lu ra mënë.

²⁷ Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë nanua'a rall.

²⁸ Bëuu' ldu'u Espíritu Santo nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchí'bëdi'i na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë la'ni cartë catë rni'i:

²⁹ Adë gau të belë shtë ra ma nabë'në mënë ofrecer ziquë ofrendë lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshé'ëdi'i rënë, nu adë rquënúdi'i të sa' të. Talë gapë të lë'ë të lu grë ra cusë rë', zia të bien. Ndë'ë gualú cartë. Guëa'në të con Dios.”

³⁰ Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antioquia. Ndë bëtëá rai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Bëdë'ë rai' cartë guia'a ra mënë nabëdëá nga'li.

³¹ Iurë bi'ldi rall cartë, nalë bëquitë ldu'u rall nu gurëdchí ldu'u rall por lo quë nagnuni'i la'ni cartë.

³² Judas nu Silas bë'në rall recibir tubi pudërë shtë Dios parë guëni'i rall ra cusë

narac shtu'u Dios. Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më. Con zihani di'dzë nagnuni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëa'në ra mënë ni más firmë parë tsanaldë rall shnezë Dios.

³³ Bëa'në rai' tubi tiempë ciudá Antioquia. Despuësë ra narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lë'ë rai' parë bëabrí rai' Jerusalén. Guni'i rall lu rai':

—Dushquilli Dios, bidë guëná të lë'ë na'a. Guzëá të con bien.

³⁴ Silas adë bëabrídi'i' Jerusalén; bëá'ni' Antioquia.

³⁵ Pablo con Bernabé bëa'në rai' Antioquia parë guagla'guë guëni'i rai' diza'quë lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguuiu, caglua'a rai' mënë diza'quë shtë Jesús.

Bëshe'ldë Dios lë'ë Pablo segundë viajë

³⁶ Gudëdë bëldá dzë, iurní Pablo guni'i lu Bernabé:

—Cha guiá guëgná hia'a nia gua ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra ciudá catë biaglua'a hia'a ra mënë antsë.

³⁷ Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan Marcos

³⁸ perë Pablo adë nëdi'i' nianaldë Juan Marcos purquë más antsë bësëa'nëgá Juan Marcos lë'ë rai' lugar nalë Panfilia.

³⁹ Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu bësëa'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos parë zia'a rai' Chipre.

⁴⁰ Pablo gudili lë'ë Silas parë tsanaldë Silas lë'i'. Ra narialdí ldu'i diza'quë, biadi'dzënú rai' lë'ë më parë gunë më compa'ni lë'ë Pablo nu Silas iurná guzia'a rai' lu shchi'ni më.

⁴¹ Iurní Pablo nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë parë tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

16

Guanaldë Timoteo lë'ë Pablo nu Silas

¹ Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Derbe nu Listra. Ndë bëdia'guë'lú rai' tubi nguuiu narialdí ldu'i diza'quë; lëll Timoteo. Shni'a Timoteo na më israelitë; lë'ë quë lë'ë rialdí ldu'i diza'quë. Perë shtadë Timoteo na më griego.

² Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Listra nu Iconio, rni'i rall na

Timoteo tubi nguiu demasiadë humildë nu za'quë.

³ Guchi Pablo lu Timoteo parë tsanáldëll lë'ë rai'. Nu bënë Pablo circuncidar lë'ë Timoteo ziquë na custumbrë shtë ra më israelitë. Zni bënë'ni' parë adë bëldëdi'i më israelitë con lë'ë Pablo. Grë ra israelitë naquërdë lugar ni, nanë rall shtadë Timoteo nall më griego.

⁴ Grë ra guë'dchi nardëdë rai', ruadi'dzënú rai' ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Quëadi'dzë rai' rsunë nabëdë'ë mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén të parë guëzu'bë diaguë rall.

⁵ Ra mënë narialdí ldu'i Dios, guc rall más firmë lu ra diza'quë shtë Jesús. Dzë con dzë guaru'bë grupë shtë shmënë Dios cadë guë'dchi.

Guë'lë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo; nall ziquë më Macedonia

⁶ Adë bësá'nëdi'i Espíritu Santo nalua'a rai' diza'quë lu ra mënë naquërdë regiuni shtë Asia. Por ni gudëdë rai' ra regiuni shtë Frigia nu Galacia parë bëdchini rai' la raya shtë Misia.

⁷ Ndë bënë'ni' rai' llgabë niutë rai' regiuni shtë Bitinia perë Espíritu Santo adë bësá'nëdi'i' niutë rai' ndë.

⁸ Mejurë gudëdë nezë rai' hashtë Misia parë quietë rai' puertë shtë Troas.

⁹ Ndë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo guë'lë. Gunáhi' tubi nguiu më Macedonia. Zuldí mënë ni nu rúnëll ruëguë lu Pablo. Rní'ill: "Cha regiuni shtë na'a Macedonia parë gúnëll compa'ni lë'ë na'a".

¹⁰ Iurë gudëdë guná Pablo lë'ë nguiu, na Lucas nacaquëa'a librë rë', bënë'në na'a preparar viajë shtë'në na'a parë guziá na'a Macedonia purquë Dios cagna'bë lë'ë na'a guëdia'a na'a diza'quë parë ra mënë shtë Macedonia.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Filipos

¹¹ Puertë Troas bëdzepi na'a la'ni barcu parë zia na'a tubldí la'ni nisë hashtë Samotracia. Samotracia na tubi dani la'ni nisëdu'u. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë Neápolis.

¹² De Neápolis bëru'u na'a parë Filipos. Filipos na tubi guë'dchi más llëru'bë lu grë ra guë'dchi shtë Macedonia. Quërdë ra më rumanë ndë, nu grë ra më shtë

guë'dchi bënë'në rall rëspëti lëy shtë ra rumanë. Guquërdë na'a Filipos bëldá dzë.

¹³ Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëru'u na'a rua' guë'dchi parë bia na'a rua' tubi guë'gu. Ra mënë bënë'e rsunë ndë nanú tubi lugar catë ruadi'dzënú rall Dios. Lugar ni guzubë na'a parë guëni'i na'a diza'quë lu ra na'a nabëdëá nga'li.

¹⁴ Ladi ra na'a ni nanú tubi na'a lë Lidia. Zë'dëll guë'dchi shtë Tiatira. Nu rtuu'll lari za'quë color moradë. Na'a ni gualdí ldu'i Dios perë adë guënëdi'ill chu na Jesús. Bëdë'ë më llgabë parë guasëll nu gualdí ldú'ull diza'quë nacagni'i Pablo.

¹⁵ Lidia bëriubë nísëll con shfamíll. Iurní guní'ill lu na'a:

—Si talë nanë të nahia shmënë Jesús, gulë gude'e lidcha të guëa'në të bëldá dzë.

Lidia bënë'nëll ruëguë lu na'a hashtë bënë'në na'a lídchill.

¹⁶ Guzac na'a tubi vultë iurë zia na'a lugar catë guëdia'a di'dzënú na'a Dios, bëdia'guëlu'na'a tubi lliguëna'a. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Rúnëll divini por pudërë shtë mëdzabë. Guní'ill ra cusë nagac con ra mënë. Zni bënë'nëll gan zihani dumí parë ra shlámëll.

¹⁷ Lliguëna'a ni bidë náldëll lë'ë na'a con Pablo. Fuertë guní'ill:

—Dios nacabezë gube'e, bëshe'ldë më ra nguiu rë'. Caglua'a rall nezë parë gac salvára'a.

¹⁸ Zihani dzë bënë'në lliguëna'a rë' zdë'ë. Glli, glli, fuertë guní'ill; bidë náldëll lë'ë na'a. Perë bëldë Pablo nu guní'i' lu mëdzabë nananú la'ni ldu'u lliguëna'a:

—Con pudërë nabëne'e Jesucristo guiahia, rnia'a lul por lë shtë më, bëru'u la'ni ldu'u na'a rë'.

Lueguë lueguë iurní bëru'u espíritu dzabë.

¹⁹ Iurë guná shlamë shtë lliguëna'a, hi adë nídi'i mudë gunë rall gan dumí con pudërë nagúpëll, guna'zi rall Pablo nu Silas. Guagsëa'në rall lë'ë rai' lu gobiernë nazubë cula'ni galërë.

²⁰ Bëagnú rall lë'ë rai' lu ra juësi nu guní'i rall:

—Nguiu rë' na rall mënë israelitë. Cagt-satsu rall mënë ciudá shtë hia'a.

²¹ Caglua'a rall creenci adë nádi'i de acuerdë con lëy rumanë. Adë nídi'i mudë

guianálda'a tēchi rall purquē na hia'a mē rumanē.

²² Iurní bēdzatsu mēnē cuntrē Pablo nu Silas. Gunibē'a gobiernē parē bēru'u shabē Pablo nu Silas parē bēdē'ē hiaguē rall lē'ē rai'.

²³ Despuēsē huētē' bēdē'ē hiaguē rall lē'ē rai', bēldaguē rall lē'ē rai' lachigui'bē. Nu gunibē'a rall lu carcelērē parē gápēll lē'ē rai' con cuidadē.

²⁴ Iurē bē'nē carcelērē recibir Pablo nu Silas, guagsēá'nēll lē'ē rai' hashtē tubi cuartē namás dchi'chi. Ndē bē'nēll segurē; bēgá'sēll guēa' rai' la'ni tablē nalē cepo.

²⁵ Iurē guc guēruldē gue'lē, lē'ē Pablo nu Silas quēadi'dzēnú rai' Dios nu quēu'ldē rua' rai' cantē lu Dios. Los de más prēsi nananú ndē, caquē diaguē rall.

²⁶ De repēntē bēdchini tubi llū ru'bē nabēsēni'bi hashtē cimientē shtē lachigui'bē. Grē ra puertē shtē lachigui'bē, bēlla'lin nu ra cadēnē nali'bi guia'a ra prēsi, gulaguē rahin lu guiu'u.

²⁷ Iurní gubani carcelērē; gunall rua' puertē lla'lē rahin. Gulull spadē shtēnēll parē quínill lo mizmē lē'ēll. Bē'nēll llgabē grē ra prēsi bēllu'nē.

²⁸ Perē Pablo gunall pē nihunē carcelērē nu fuertē guni'i Pablo:

—Adē rguínidi'ilē'ēll. Grē na'a zuga'a na'a ndē'ē.

²⁹ Lueguē iurní guna'bē carcelērē tubi llni. Guatē guēllú'nēll catē zuga'a ra prēsi. Nalē rchí'chill tantē rdzēbēll. Bēzullíbill lu Pablo nu Silas.

³⁰ Iurní gulull lē'ē rai' lachigui'bē nu guna'bē dí'dzēll lu rai':

—Dadē, guni'i lua ¿lla guna parē gac salvara?

³¹ Iurní repi rai':

—Guēdubinú ldú'ul tsaldí ldú'ul Jesu-cristo, lē'ēll con grē shfamílil parē gunē Dios salvar lē'ē tē.

³² Iurní biadi'dzēnú Pablo nu Silas lē'ē carcelērē diza'quē, lē'ēll con grē shfamílill naquērelde lídchill.

³³ Mizmē gue'lē ni carcelērē gudíbill lu ridē catē bēdia'a hiaguē ladi rai'. Lueguē carcelērē con shfamílill bēriubē nisē rall.

³⁴ Iurní bia'a carcelērē lē'ē rai' lídchill parē bēdē'ēll nagudáu rai'. Nalē rquitē

ldu'u shfamili carcelērē purquē grē rall hia gualdí ldu'u rall diza'quē.

³⁵ Brēgue'lē rsili, ra gobiernē bēshe'ldē ra suldadē lu carcelērē parē guēdē'ē carcelērē libertá lē'ē Pablo nu Silas.

³⁶ Repi carcelērē lu Pablo:

—Bēdchini suldadē shtē gobiernē parē guēnehia libertá lē'ē tē. Iurnē' guzia'a tē con bien.

³⁷ Perē Pablo guni'i lu ra suldadē:

—Adē chu guēru'u. Ra gobiernē bē'nē bēdia'a hiaguē na'a lu ra mēnē. Adē bē'nēdi'i rall juzgar lē'ē na'a según lēy rumanē, nu nadapē na'a lo mizmē derechē nanapē mē rumanē. Bētia'a rall lē'ē na'a lachigui'bē nu iurnē' rac shtu'u rall cu tē lē'ē na'a llga'chi. Pues guidē ldu rall lē'ē na'a lo mizmē lē'ē rall.

³⁸ Ra suldadē bēaguēnú rall rsunē lu ra gobiernē grē naguchi Pablo lu rall. Bēdzēbē ra gobiernē iurē bini rall Pablo nu Silas napē rall derechē cumē mē rumanē.

³⁹ Gua ra gobiernē rua' lachigui'bē. Guadi'dzēnú rall lē'ē Pablo nu Silas; guni'i rall:

—Gulē bē'nē dispensar lē'ē na'a por lo quē nabēdē'nē na'a.

Iurní bēgú rall lē'ē rai'. Guni'i rall:

—Gulē bē'nē favurē; gulē bēru'u guē'dchi shtē na'a.

⁴⁰ Bēru'u Pablo nu Silas lachigui'bē parē zia'a rai' lidchi Lidia. Despuēsē guni'inú rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quē; guni'i rai':

—Gulē gac firmē con dí'dzē shtē Jesús.

Iurní bēru'u rai' ciudá ni.

17

Bēdzatsu mē guē'dchi Tesalónica

¹ Gudēdē Pablo nu Silas ra guē'dchi nalē Anfípolis nu Apolonia parē bēdchini rai' ciudá Tesalónica. Ndē zubē tubi iádu'u shtē ra mē israelitē.

² Ziquē na custumbrē shtē Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunē llmalē bē'ni' parē guagni'inull ra mēnē cadē dzē descansē.

³ Bí'ldi' la'ni Sagradas Escrituras lu ra mēnē. Nu bēluá'ai' ra mēnē Cristo napē quē gati mē nu despuēsē de guti mē, napē quē tsashtē mē ladi ra tēgulē. Rni'i Pablo:

—Lo mizmē Jesús nacagnia'a lu tē, na mē Cristo el quē nagudili Dios.

4 Bëldá ra më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë nu bëtsa'guë rall Pablo nu Silas. Zihani më griego narunë adorar Dios, gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall shti'dzë Jesús.

5 Perë los de más ra më israelitë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, nalë bëldënú rall Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá nguui mal nandigá canzë ra nezë. Guni'i rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë Pablo. Guatsuté rall lidchi Jasón. Ziatili rall Pablo nu Silas purquë nanë rall Jasón bëtë'ë lugar quërelde Pablo nu Silas. Rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë rall juzgar lë'ë rai'.

6 Perë adë bëdzëlëdi'i rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall Jasón; bëshaguiú rall lë'ëll con sëbëldá ra narialdí ldu'u diza'quë. Guagsa'në rall lë'ë rai' lu gu-biernë shtë ciudá. Gurushtiá ra nguui mal. Guni'i rall:

—Guëdubi lugar catë riutë Pablo rdzatsu ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu ze'dë rall guë'dchi rë'.

7 Jasón bëtë'ë lugar lídchill parë lë'ë rall. Grë ra nguui rë' nanú rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall napë rall stubi rëy nalë Jesús.

8 Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i rall, bëdzatsu rall.

9 Perë Jasón con sëbëldá naguna'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë rall libertá. Bëru'u rall.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea

10 Ra narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Tesalónica, lueguë lueguë guguë'lë gulú nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall guë'dchi Berea. Zíquësë bëdchini rall ndë, gua rall iádu'u shtë ra më israelitë.

11 Mënë naquërelde ndë, más nabënë na rall quë ra israelitë naquërelde Tesalónica purquë guëdubinú ldu'u rall bëquë diaguë rall diza'quë naguni'i Pablo, nu glli glli bë'në rall saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na la'ni Sagradas Escrituras.

12 De manërë quë zihani nguui israelitë nu më griego, gualdí ldu'u rall diza'quë. Nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'quë.

13 Tsana bini ra contrari naquërelde Tesalónica de quë nanú Pablo guë'dchi Berea, gua rall hashtë Berea parë guagt-satsu rall ra mënë guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'quë lu ra mënë.

14 Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisëdu'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall guë'dchi Berea.

15 Ra naguaguë'në compa'ni lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Atenas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

Nanú Pablo guë'dchi Atenas

16 Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalë adë bëuu'di'i ldú'i'; adë gurëdchí ldú'i' iurë gunáhi' lu zihani ídolo narunë ra mënë adorar.

17 La'ni iádu'u shtë ra më israelitë biadi'dzënú Pablo con los de más mënë narunë adorar Dios. Nu cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu llguëa' catë rdëa' rall.

18 Bëldá ra nguui naná rsë'dë ldai' shtë narni'i rall estoicos nu sëbëldá nguui naná rsë'dë ldai' narni'i rall epicúreos, biadi'dzënú rall Pablo. Nanú rall guni'i lu sa' rall:

—¿Pë quëadi'dzë ndë tantë ruadí'dzëll?

Sëbëldá rall guni'i:

—Llua'a na'a di'dzë shtënë stubi dios cubi quëadi'dzëll.

Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë.

19 Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar nalë Areópago catë rdëa' ra më ru'bë parë guëquë diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë guni'i rall lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë cuntienë ra ldai' cubi naze'dënu.

20 Rni'il lu na'a ra cusë cubi na nunquë gá'adi'i guini na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra cusë naruadí'dzëll.

21 Zni guni'i rall purquë grë më Atenas nu ra më de stubi naciuni naquërelde ndë, rëuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Llëduni tiempë hiadë ruadí'dzë rall stubi cusë, niétiquë ra cusë cubi naguërë rini rall ruadí'dzë lu sa' rall.

22 Iurní Pablo guasuldí guëláu rall lugar nalë Areópago nu guni'i':

—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë devociuni napë të parë ra dios shtë të

²³ purquë tsana canzëa, rbí'ahia lugar catë cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëlúa tubi bëcu'guë naquë tubi letrërë luhin narni'i: “Dios nagá'adi'i chu guënëdi'i”. PUES Dios naquëhunë të adorar sin quë guënëdi'i të, nanëa Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë më.

²⁴ Na më Dios nabëntsa'u guë'dchiliu nu grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më guë'dchiliu nu gube'e. Adë quëréldëdi'i më la'ni iádu'u nabëntsa'u ra mënë.

²⁵ Adë rqui'nidi'i më ra cusë naruntsa'u ra mënë. Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizmë Dios rne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.

²⁶ Grë ra mënë nanarë lu guë'dchiliu na rall shini Adán, nguii nabëntsa'u Dios iurë bësínú më guë'dchiliu. Bë'në Dios punërë ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquërelde mënë.

²⁷ Bë'në Dios ni parë quili ra mënë lë'i purquë rac shtu'u më grë mieti guëdia'guëlú rall lë'ë më. Dios adë núdi'i zitu de lë'ë hia'a.

²⁸ Por voluntá shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë nu por lë'ë më rni'bi hia'a nezë rë' nezë rë'. Por lë'ë më quërélda'a guë'dchiliu. Por voluntá shtë më nabánia'a nu rdé'na'a dchi'ni. Lo mizmë guni'i ra bældá mësë shtë të: “Na hia'a shini Dios”.

²⁹ Ziquë shini Dios, adë chu gunë llgabë de quë na më cumë ziquë ra dzanë naguctsa'u con orë u bédchichi u guë'ë. Mënë runtsa'u rall cusë ni ziquë na shgabë rall.

³⁰ Adë pë guni'i Dios lu ra mënë tiempë guahietë tsana gá'adi'i guënë rall lë'ë më perë iurne' sí, rnibë'a më lu mënë gudubi guë'dchiliu, gunë nadzë'ë mudë nanabani rall nu guëabrá ldu'u rall con Dios

³¹ purquë Dios hia bënë më designar tubi dzë nagunë më juzguë ra mënë. Dios gulë tubi nguii nagunë juzguë grë mënë lu guë'dchiliu. Verdá nahin purquë bældishtë Dios nguii rë' ladi ra tégulë.

³² Iurë bini ra mënë lo quë naguni'i Pablo de quë tsashtë ra tégulë, nanú rall bë'në burnë. Sëbældá rall guni'i rall lu Pablo:

—Mejurë stubi dzë guëquë diaguë na'a ra shtí'dzël.

³³ Iurní Pablo gubi'. Bësëa'nëgáhi' lë'ë ra mënë,

³⁴ perë bældá rall gualdí ldu'u rall diza'quë nu guanaldë rall Pablo. Ladi ra mënë ni nanú tubi nguii lë Dionisio. Nall miembrë shtë partidë Areópago. Nu nanú tubi na'a lë Dámaris con zihani ra nagualdí ldu'u diza'quë shtë Jesús.

18

Pablo bédchini guë'dchi Corinto

¹ Despuësë de ni, bëru'u Pablo Atenas parë zía'ai' ciudá Corinto.

² Ndë bëdia'guëluhi' tubi më israelitë; lëll Aquila. Ze'dë nguii rë' tubi regiuni nalë Ponto. Antsë Aquila nu tsé'lëll Priscila gubi' rall Italia purquë rëy Claudio gunibë'a guëru'u grëtë' më israelitë ciudá Roma. Pablo guagná lë'ë Aquila lídchi'.

³ Cumë nápi' mizmë dchi'ni nanapë Aquila bëá'ni' lidchi Aquila parë bë'në rai' dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë naguëllui'i parë hiu'u lari.

⁴ Ra dzë narzi'i ldu'u mënë, Pablo ria iádu'u catë riagní'i' diza'quë lu ra mënë. Zihani rall gualdí ldu'u rall naguni'i Pablo, më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë.

⁵ Tsana bëru'u Silas nu Timoteo regiuni Macedonia, bédchini rall Corinto. Iurní Pablo bësëa'nëgall dchi'ni shtë'në lari na'ldë parë guaglá'gui' niétiquë dchi'ni shtë diza'quë. Guni'inúhi' më israelitë quë Jesús na Cristo el quë nacabezë rall të guëdchíni' guë'dchiliu.

⁶ Perë ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu guni'i rall di'dzë fier guëc Pablo. Repi rall:

—Ze'dë guësiguël lë'ë na'a con bishi nanuá'al.

Iurní Pablo bédchíbi' shábi' lu ra mënë; nu guni'i':

—Hia beldë guënia'a diza'quë shtë Jesús lu të. Adë nēdi'i të gua'a tēhin. Adë nahia responsablë talë guëni almë shtë të. Iurne' guziahia lu ra më nanádi'i më israelitë.

⁷ Bëru'u Pablo iádu'u. Zía'ai' lidchi tubi nguii naquërelde cu' iádu'u, lëll Justo nu runë Justo adorar Dios.

8 Jëfë shtë iádu'u lëll Crispo. Gualdí ldu'u Crispo Jesucristo con grë shfamili Crispo. Nu zihani mënë Corinto bini rall diza'quë nu gualdí ldu'u rall nu bëriubë nisë rall.

9 Tubi gue'lë Pablo guná lu Jesús. Bëlua'alú më lull nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë guni'i diza'quë lu ra mënë

10 purquë na quëhuna compa'ni lë'ël parë adë chu guená'zidi'i lë'ël parë quínidi'i rall lë'ël. Napa zihani mënë natsaldí ldu'i diza'quë ciudá rë'.

11 Pablo bëa'në tubi izë guërudë ciudá Corinto parë cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.

12 La'ni ra dzë nacagnibë'a Galión; nall gubernadurë shtë regiuni Acaya; ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu bia'a rall Pablo lu tribunal.

13 Ndë guni'i rall lu gubernadurë:

—Nguiu rë' cagluá'all ra mënë nu rialdí ldu'u mënë shtí'dzëll. Rní'll lla gunë ra mënë adorar Dios stubi ldai' naná cuntrë lëy shtë ra më rumanë.

14 Hia guzublú Pablo parë guadi'dzë Pablo, iurní Galión guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë tubi delitë ru'bë ziquë tubi galguti, pues guëquë diaga shti'dzë të

15 parë lëdë znídi'i. Rac tratë niétiquë lëy shtë të con di'dzë nu ra lë nanua'a të. Gulë bë'në rëglë asuntë ni lo mizme lë'ë të. Adë nahia juësi shtë ra cusë naquëhunë të.

16 Iurní bëgú Galión ra mënë lu tribunal shtë'nëll.

17 Grë ra griego guna'zi rall lë'ë Sóstenes parë bédë'ë galnë rall delantë lu gubernadurë. Sóstenes nall jëfë shtë iádu'u, parë lë'ë gubernadurë hiadë bë'nëdi'i casë nacanihunë ra mënë.

Bëagri Pablo ciudá Antioquía

18 Bëa'në Pablo zihani dzë ciudá Corinto. Despuësë bë'ni' despedir ra më narialdí ldu'i diza'quë nu bé'pi' barcu con Priscila nu Aquila parë zia'a rai' regiuni Siria. Antsë tsepi rai' barcu puertë nalë Cencrea, bëga'a mënë guëc Pablo. Zni bë'ni' cumplir tubi promësë lu Dios.

19 Tsana bédchini rai' ciudá Efeso, Pablo bëséa'ni' lë'ë Priscila nu Aquila. Guáhi' iádu'u shtë ra israelitë. Ndë biadi'dzënuhi' ra mënë nardëa.

20 Ra mënë bë'në ruëguë lu Pablo parë guëa'ni' más tiempë con lë'ë rall parë Pablo adë nëdi'i'.

21 Mejurë bë'ni' despedir ra mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén parë sua pen-dientë lu laní naze'dë. Con voluntá shtë Dios guëabría stubi vueltë con lë'ë të.

Be'pi Pablo barcu. Gubi'll Efeso.

22 Despuësë bédchíni' puertë Cesarea nu guall Jerusalén parë guaguë'ni' saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Lueguë bëagri' parë Antioquía.

23 Zihani tiempë guquërdi' ciudá Antioquía. Despuësë bërú'ui' stubi vueltë parë guaguë'ni' visitar ra mënë narialdí ldu'i Dios regiuni shtë Galacia nu Frigia. Guni'inú Pablo lë'ë rall tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso

24 Bédchini tubi nguü ciudá Efeso; lëll Apolos. Nall më israelitë. Gúlëll ciudá Alejandria. Nalë nasini guëc Apolos parë ru-adí'dzëll diza'quë shtë Dios. Bien bëluá'all nu guasëll Sagradas Escrituras.

25 Nanëll bidë Jesús guë'dchiliu parë gunë më salvar ra mënë natsaldí ldu'i lë'ë më. Con guëdubinú ldú'ull bëluá'all ra mënë chu na Jesús. Bien nanëll Juan Bautista bëchu'bë nísí' ra mënë parë gá'adi'i guc bë'adi'ill ra nacanaldë Jesús rriubë nisë rall ziquë shmënë Jesús.

26 Apolos adë bédzëbëdi'i guní'll lu ra mënë la'ni iádu'u, parë iurë bini Priscila nu Aquila naguni'i Apolos, guna'bë rall lë'ë Apolos stubi ladë. Biadi'dzënú rall lë'ë Apolos ra cusë nadë riasëdi'ill de quë Jesús bëshé'ldi' Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë mënë narialdí ldu'i Dios.

27 Tsana bë'në Apolos llgabë tédëll regiuni shtë Acaya, ra më Efeso narialdí ldu'i Dios, bë'në rall compa'ni lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë. Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra mënë Acaya të parë gunë rall recibir Apolos. Iurë bédchini Apolos Acaya, nalë bë'nëll compa'ni ra shmënë Jesús parë cagsë'dë rall shti'dzë Dios. Más antsë Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall diza'quë.

28 Bi'ldi Apolos la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë israelitë. Bëluá'all de quë Jesús

na Cristo nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu hashtë guc rall cunformë lo quë naguni'i Apolos.

19

Bëagrí Pablo guë'dchi Efeso

¹ Nanú Apolos ciudá Corinto tsana gudëdë Pablo lugar la'ni dani parë bëdchíni' ciudá Efeso. Ndë bëdia'guëlu Pablo zihani narialdí ldu'i diza'quë.

² Repi Pablo lu rall:

—Iurë gualdí ldu'u të shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u të?

Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espíritu Santo u nídi'i Espíritu Santo.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vueltë:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

⁴ Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldí ldu'u rall Jesús naná Cristo naguëdchini despuësë de Juan.

⁵ Iurë bini ra nguiu rë' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús.

⁶ Bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guëc rall; lueguë bëdchini Espíritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizë. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios.

⁷ Ra nabë'në recibir Espíritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguiu.

⁸ Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldu'i' guni'inúhi' ra mënë, nu gualdí ldu'u rall lo quë nacagni'i Pablo. Adë rdzëbëdi'i Pablo. Cagni'i' por lë'ë Jesús tsuté mieti catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo quë naguni'i Pablo.

⁹ Perë bëldá më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguëdchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall; biá'ai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë la'ni tubi hiu'u shcuelë lidchi

tubi nguiu lë Tiranno. Ndë bëlua'a Pablo lë'ë ra mënë glli glli.

¹⁰ Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquëreldë regiuni shtë Asia bini rall diza'quë shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo.

¹¹ Dios bëdë'ë pudërë guia'a Pablo parë bë'ni' zihani milagrë ru'bë

¹² hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac llu'u. Bëac ra narac llu'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

¹³ Perë bëldá ra israelitë canzë rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rnibë'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizmë lëhi' nacagni'i Pablo.

¹⁴ Zni bë'në gadchi shini tubi nguiu israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi.

¹⁵ Guzac tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Nanëa Jesús. Nanëa Pablo perë lë'ë të ¿chu na të?

¹⁶ Iurní nguiu nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, gunáz'zill lë'ë ra shini Esceva. Bëdë'ë mëdzabë galné. Con guëdubi fuërsë shtëll bë'nëll gan lu guëzá gadchi nguiu. Guc rall ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall.

¹⁷ Grë ra naquëreldë ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalë bëdzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

¹⁸ Iurní zihani ra narialdí ldu'i diza'quë, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antsë.

¹⁹ Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dënú rall shlibrë rall parë bëza'i rall librë delantë lu ra mënë. Gulú rall präci shtë librë. Lasaquin cincuenta mili bëllë bëdchichi.

²⁰ Zni guagla'guë bërë'tsë diza'quë con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guatë rall shnezë Jesús.

²¹ Despuësë de ni, Pablo bë'ni' llgabë parë tsaguë'ni' visitar ra lugar shtë Macedonia nu Acaya parë tsaglá'gui' viajé

shtëhi' hashtë Jerusalén. Guni'i' despuësë de tsáhi' Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma.

²² Iurní bëshé'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në stubi tiempë regiuni shtë Asia.

Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo

²³ Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo por shcuendë diza'quë.

²⁴ Tubi nguiu lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bédchichi. Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë dios nalë Diana narunë ra mënë adorar. Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan zihani dumí.

²⁵ Bëtëá Demetrio grë ra sa'll nu ra nanapë lo mizme dchi'ni rë'. Guni'ill lu ra nguiu ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nanë të nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnedi'i faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí nardchi'bë shchi'ni hia'a.

²⁶ Perë cumë nanë të Pablo cagni'ill lu ra mënë, ra dios naruntsa'u ra nguiu nádi'in Dios. Zni rialdí ldu'u zihani mënë, lëdë niétiquëdi'i ndë'ë më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni shtë Asia.

²⁷ Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë purquë shchi'ni hia'a, zëdchini dzë hiadë nídi'i dchi'ni guëdë'na'a. Nu lo mizme iádu'u catë cabezë dios Diana, zëdchini tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac desprëci pudërë shtë Diana, el quë narunë ra mënë adorar guëdubi guë'dchiliu. Nanë hia'a grë guë'dchiliu quëhunë rall adorar lë'ë Diana.

²⁸ Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalë bëldë rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtëna'a. Llëru'bë na Diana.

²⁹ Nalë bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá. Guna'zi rall chupë nguiu naquëhunë compa'ni lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stúbill lë Aristarco. Na rall më Macedonia. Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco hashtë lugar catë rdëá mënë.

³⁰ Guc ldu'u Pablo niutë Pablo lugar ni parë niani'inúhi' ra mënë, perë ra narialdí ldu'i diza'quë, adë bësá'nëdi'i rall nia Pablo ndë.

³¹ Nu ra bëldá gubernë shtë Asia nartsa'guë Pablo, bëshel'dë rall rsunë lu

Pablo; bë'në rall ruëguë lu Pablo de quë tsutëdi'i' ndë.

³² Lu juntë shtë ra mënë gurushtiá rall tubi cusë. Stubi tantë rall gurushtiá stubi cusë purquë nalë bëdzatsu rall, perë más zihani rall nabëdëá, adë guc bë'adi'i rall rsunë pëzielú bëdëá rall.

³³ Perë nanú bëldá ra israelitë nacagsini lë'ë Alejandro parë guëni'i Alejandro lu ra mënë favurë shtë ra më israelitë. Alejandro quëhúnëll sëni con guziá'ai' parë guëac dchi ra mënë.

³⁴ Perë iurë bëdë'ë ra mënë cuendë Alejandro náhi' më israelitë, gurushtiá rall ziquë chupë iurë. Guni'i rall:

—Guëbani Diana, dios shtë hia'a. Llëru'bë na Diana.

³⁵ Iurë bësëac dchi prësëntë lë'ë ra mënë, guni'ill:

—Lë'ë të Dadë, grë më guë'dchiliu nanë rall de quë nadápa'a iádu'u catë cabezë dios Diana. Llëru'bë náhi'. Nanë të nadápa'a dzanë Júpiter nabietë lu gube'e.

³⁶ Ndë'ë adë chu rúnedi'i negar. Gulë cuzë; adë pë rúnedi'i të. Adë pë zia'a guë'nëdi'i të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të.

³⁷ Ra nguiu naze'dënú të, adë quëhunë rall ofender nu adë cagni'i rall cuntrë dios shtë hia'a.

³⁸ Talë Demetrio nu ra narunënull dchi'ni, napë rall dishi'bi con stubi mënë, parë ni nanú gubernë nu nanú ra juësi parë gunë rall rëglë. Ndë cadë lë'ë rall quili rall derechë shtë rall.

³⁹ Perë si talë rac shtu'u të stubi cusë, gac rëglin lu juntë perë gaquin legal

⁴⁰ purquë nanú peligrë parë lë'ë hia'a gunë gubernë rumanë acusar lë'ë hia'a ziquë enemigu shtë gubernë. Adë nídi'i mudë pë guëni'i hia'a lu rall pëzielú bëasë ra mënë.

⁴¹ Iurë gualú guni'i prësëntë zdë'ë, bëtë'tsë ra mënë.

20

Gua Pablo Macedonia nu Grecia

¹ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë lu juntë, Pablo guna'bë ra narialdí ldu'i diza'quë parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más enseñansë. Bë'ni' despedir lë'ë rai' con tubi abrasë parë zia'ai' Macedonia.

² Grë ra lugar shtë Macedonia guaguë'ni' visitar nu guni'inúhi' grë ra narialdí ldu'i diza'quë të tsagla'guë rall firmë lu shnezë Dios. Despuësë ziá'ai' parë regiuni Grecia.

³ Ndë bëá'ni' tsunë mbehu. Iurní gubi' parë guená'zi' barcu nu guziá'ai' Siria. Ndë bini Pablo caguili mënë mudë parë gátí'. Hiadë gualúdi'i guall con barcu, mejurë bëagri' nezë ziá'ai'. Gudëdi' stubi vultë Macedonia.

⁴ Gadchi nguiu bë'në compaňi lë'ë Pablo; gudchi'bëlu' rall hashtë ciudá Tesalónica. Lë rall Sópater më Berea. Stubi lë Aristarco. Stubi lë Segundo; na rall më Tesalónica. Stubi lë Gayo më Derbe. Stubi lë Tíquico nu Trófimo naze'dë regiuni Asia. Nu zuga'a Timoteo.

⁵ Gulezë rall lë'ë na'a, Pablo nu Lucas, hashtë ciudá Troas.

⁶ Bëdëa'në na'a ciudá Felipos hashtë gudëdë laní naráu më israelitë guetështildi sin levadurë. Iurní bëdzepi na'a barcu. Guzë na'a ga'i dzë parë bëdchini na'a Troas. Ndë bëdëa'në na'a gadchi dzë con ra nguiu nacabezë lë'ë na'a.

Nanú Pablo ciudá Troas

⁷ Primërë dzë shtë llmalë bëdëa ra narialdí ldu'i diza'quë parë bëshullë rall guetështildi parë gáu rall. Zni rëagná ldu'u rall la Santa Cena. Bëlua'a Pablo lë'ë rall hashtë guërudë gue'lë purquë grëgue'lë napë quë guëru'ui'.

⁸ Bëdëa rall la'ni cuartë naná pisë guia'a nu rquëgui'i zihani llni la'ni cuartë.

⁹ Ndë zubë tubi sultërë rua' ventanë shtë cuartë. Lëll Eutico. Por llëduni tiempë guni'i Pablo lu ra mënë; sultërë ni guna'zi mbëca'ldë lë'ëll. Nilli nagá'sill nu dizdë pisë tsunë hashtë lu guiu'u guláguëll. Gútil. Gualdishtë mënë lë'ëll.

¹⁰ Iurní Pablo biéti' hashtë catë gulaguë sultërë. Bëa'chu Pablo parë gudëdchi Pablo lë'ëll. Iurní guni'i Pablo lu ra mënë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë hia bëagri gubánill stubi.

¹¹ Iurní be'pi Pablo parë guia'a. Bëshúlli' guetështildi parë gudáuhi'. Nu guagla'guë biadí'dzi' hashtë brëgue'lë. Iurní gubi'.

¹² Ra mënë bia'a rall sultërë lídchi nabáni'. Nalë gurëdchí ldu'u rall.

De Troas guatë Pablo guë'dchi Mileto

¹³ Lë'ë na'a gudchi'bëlu' na'a con barcu. Bia na'a hashtë guë'dchi Asón parë biaglli'i na'a Pablo ziquë guni'i' lu na'a antsë. Lë'i' por guëáhi' bëdchíni' Asón.

¹⁴ Tsana bëdia'guelú na'a lë'i' Asón, iurní tubsë bëdzepi na'a barcu parë zia na'a tubi guë'dchi nalë Mitilene.

¹⁵ Ndë bëru'u na'a parë bëdëdë na'a brëgue'lë cu' tubi daní la'ni nisëdu'u lë Quío. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë nalë Samos. Bëzi'i ldu'u na'a guë'dchi shtë Trogilio. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a ciudá Mileto.

¹⁶ Zni bëdë'në na'a purquë Pablo adë gunëdi'i' nëá'ni' llëduni tiempë Asia. Adë gunëdi'i Pablo nia Pablo Efeso purquë rac shtú'ui' guëdchíni' prontë Jerusalén parë súhi' pendentë laní narni'i rall Pentecostés. Guc ldú'i' nadchinigáhi'.

Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso

¹⁷ Tsana nanú na'a ciudá Mileto, gunibë'a Pablo guidë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios ciudá shtë Efeso.

¹⁸ Iurë bëdchini rai', Pablo guni'i lu rai':
—Lë'ë të nanë të lla mudë gubania dizdë primërë dzë na belda Asia.

¹⁹ Guëdubi tiempë guquërdënúa të, bëna sirvë lu Dios galnadu'u shtëna. Nu nalë gulaguë nisë slua por tantë naguëdchi ldu'u ra mënë. Quëhuna sirvë lu më bien aunquë zihani vultë bë'në mënë israelitë cuntrë na.

²⁰ Bëluá'ahia lë'ë të diza'quë shtë Jesús lidchi të nu catë bëdëa të parë bien shtë të. Ni tubi di'dzë shtë Jesús, adë bëca'chi ldú'udia'a.

²¹ Rnia'a lu ra më israelitë nu lu ra nanádi'i më israelitë guëabré ldu'u rall con Dios. Guësa'në rall nezë mal nu tsaldí ldu'u rall Jesucristo, Shtëada'a.

²² Iurnë' guziahia parë Jerusalén purquë Espíritu Santo cagshé'ldi' na ndë. Más adë guënëdia'a cuendë pë saca ndë.

²³ Niétiquë nanëa lo quë Espíritu Santo guni'i lua de quë grë ciudá catë riahia, gunë ra mënë cuntrë na hashtë lachigui'bë guëtia'a rall na.

²⁴ Perë adë bë rní'idia'a pë runënú ra mënë na. Niétiquë rac shtua'a guëzalúa dchi'ni nabëne'e Jesús guiahia. Na më Shtëada. Napë guënia'a lu ra mënë quë Dios

cagna'bë më ziquë tubi favurë grë ra mënë parë gac rall shini më.

²⁵ 'Antsë gunia'a lu të lla tsuté të nezë lu gube'e catë rribë'a Dios, perë iurne' nanëa ni tubi de lë'ë të hiadë guëabríd'i guená të lua stubi vuelte.

²⁶ Rnia'a lu grë të, bëna gan lu dchi'ni nabëne'e Dios guiahia. Si talë tubi të adë tsaldíd'i ldu'u të Jesús nu guëniti almë shtë të, adë nádia'a responsablë

²⁷ purquë grë lo quë naguni'i Dios lua, guní'ihia lu të. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi ldú'udia'a de lë'ë të.

²⁸ Iurne' mizme lë'ë të gulë gupë lë'ë të. Nu gulë gupë ra grupë mënë narialdí ldu'i diza'quë purquë Espíritu Santo bë'në më punërë lë'ë të cumë cabësë shtë rall. Por ni gulë bëlua'a shti'dzë Jesús lu ra narialdí ldu'i Jesús. Jesús bëne'e më vidë shtë më ziquë präci parë gac salvar të.

²⁹ Nanëa tsana guziahia, guëdchini mësë falsë nagunë dañi ra nacanaldë shnezë Dios. Ziquë ma dushë nardchini llgurráli lli'li, rtë'tsë ma ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë falsë ladi të.

³⁰ Lo mizme ladi të guëru'u bëldá nguui naguëlua'a bishi lu ra narialdí ldu'i Jesús parë tsanaldë rall nezë mal.

³¹ Gulë gupë cuidadë nu gulë bësëagná ldu'u të purquë durantë lu tsunë izë, dzë la gue'lë, adë gulézëdi'i guni'inúa lë'ë të. Nisë zubë slua bëluá'ahia lë'ë të.

³² 'Iurne' guësëana lë'ë të con Dios nu con diza'quë shtë më. Cagnia'a lu të na të bëcha. Nalë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Diza'quë shtë Dios napin pudërë parë tsaldí ldu'u të más parë gac të firmë lu shnezë Dios. Cagna'ba lu më guëne'e më grë ra cusë za'quë nanapë më parë ra më nagudili më parë gac rall shini më.

³³ Nunquë adë rzëbidi'i ldua'a dumí parë gaca ricu purquë lëdë parë nídi'i cagluá'ahia lë'ë të. Nu adë rzëbidi'i ldua'a lari chulë parë gacua.

³⁴ Cumë ziquë nanë të bëna dchi'ni con prupi guiahia parë gudilia grë narqui'nia nu parë bédë'a narqui'ni ra naguzënú na.

³⁵ Siempre bëluá'ahia lë'ë të napë quë gunë të dchi'ni parë gunë të compañi ra nanadë bë nápëdi'i. Rëagná ldua'a di'dzë naguni'i Dadë Jesús tsana guni'i më: "Más

rquitë ldu'u hia'a guëdë'ë hia'a naca'a mënë, lëdëdi'i guëne'e mënë naca'a hia'a".

³⁶ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', bëzullibi Pablo parë guëni'inúhi' Dios. Bë'në Pablo orar con grë ra nabëquë diaguë naguni'i Pablo.

³⁷ Grë rall bi'ni rall purquë gubini ldu'u rall. Gudëdchi rall lë'ë Pablo nu bëtsagraua' rall lë'ë Pablo.

³⁸ Nalë gubini ldu'u ra mënë purquë guni'i Pablo lu rall hiadë guëabríd'i guená rall lúhi' stubi. Iurní grë rall guaguë'në rall compañi lë'ë Pablo hashtë rua' barcu.

21

Bëagrí Pablo Jerusalén

¹ Bësëa'në na'a ra narialdí ldu'i diza'quë parë bédzepi na'a barcu. Bia na'a tubldí hashtë tubi dani la'ni nisë nalë Cos. Brëgue'lë guzé na'a; bédchini na'a hashtë stubi dani la'ni nisë nalë Rodas. Ndë bëru'u na'a stubi parë bédchini na'a puertë nalë Pátara.

² Puertë Pátara bëdia'guëlu' na'a tubi barcu naguëru'u parë Fenicia. Bédzepi na'a barcu ni.

³ Iurë ziazú na'a lu nisë, guná na'a lu dani la'ni nisë nalë Chipre. Bëa'nin ladë rubësë catë ziazú barcu. Bia na'a hashtë Siria. Bédchini na'a puertë shtë Tiro catë bësëa'në barcu carguë. Ndë bëdietë na'a barcu.

⁴ Bëdzëlë na'a ra narialdí ldu'i diza'quë nu bédëa'në na'a gadchi dzë con lë'ë rall. Espíritu Santo bëldaguë llgabë guëc rall lo quë nagac cumplir con Pablo. Guni'i rall lu Pablo adë tsádi'i' Jerusalén.

⁵ Iurë bëzá gadchi dzë, bëru'u na'a. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë con tselë rall nu shini rall, bë'në rall compañi lë'ë na'a hashtë fuërë ciudá. Bédchini na'a rua' nisëdu'u. Ndë bëzullibi na'a parë biadi'dzënú na'a Dios.

⁶ Iurní bédë'në na'a despedir lë'ë rall con abrasë parë bédzepi na'a barcu. Hia cadë lë'ë rall bëagrí rall lidchi rall.

⁷ Bëru'u na'a Tiro. Guzé na'a lu nisë hashtë Tolemaida. Bëdietë na'a barcu ndë, nu bédë'në na'a saludar ra narialdí ldu'u diza'quë nu bédëa'në na'a con lë'ë rall tubi dzë.

⁸ Brëgue'lë Pablo con grë nazuga'anú lë'i, bëru'u na'a parë bia na'a ciudá shtë Cesarea. Ndë bia na'a lidchi Felipe el quë narni'i diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Antsë bë'në ra poshtë nombrar lë'ë Felipe ziquë tubi muzë ladi gadchi nguiu naqui'dzë alimëntë parë ra prubi. Bëa'nënú na'a Felipe lídchi'.

⁹ Napë Felipe tapë shtsá'pëll. Guëzá rall lliguëna'a; guni'i rall enseñansë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios.

¹⁰ Hia zihani dzë guquërelde na'a Cesarea tsaná bédchini tubi më Judea nalë Agabo. Nall muzë shtë Dios nu guni'ill ra enseñansë nabë'nëll recibir por pudërë shtë Dios.

¹¹ Agabo be'dë guë'nëll visitar lë'ë na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo nu bëldí'bill guërupë guëa'll con guërupë guiá'all; guni'ill:

—Espíritu Santo cagni'i zdë'ë mudë guëldi'bi ra israelitë guëa' nashtënë cinturón rë'. Gunë rall intriegu nashtënë cinturón lu ra nanádi'i më israelitë. Gaquin Jerusalén.

¹² Iurë bini na'a zdë'ë, lë'ë na'a nu ra më Cesarea bédë'në na'a ruëguë lu Pablo parë adë tsádi'i Pablo Jerusalén.

¹³ Perë Pablo guni'i lu na'a:

—Adë rú'nëdi'i të purquë más rsëbini të ldua'a. Masiá iurne' guëldi'bi rall na ziquë tubi prësi, nahia cunformë. Masiá quini rall na ciudá Jerusalén, nahia dispuestë gatia por Dadë Jesús.

¹⁴ Adë bédë'nëdi'i na'a gan nazú na'a lull. Iurní adë biadí'dzëdi'i na'a más; niétiquë guni'i na'a lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá shtë Dios.

¹⁵ Despuësë bédë'në na'a preparar parë bia na'a Jerusalén.

¹⁶ Bëldá ra më Cesarea narialdí ldu'u diza'quë, bë'në rall compaño lë'ë na'a con tubi nguiu më Chipre. Lëll Mnasón. Nápëll tubi lidchi Jerusalén catë bédëa'në na'a. Hia guahietë gualdí ldu'u Mnasón diza'quë shtë Jesús.

Guaguë'në Pablo visitar lë'ë Jacobo

¹⁷ Iurní bédchini na'a Jerusalén; ra narialdí ldu'i diza'quë, nalë bëquitë ldu'u rall; guná rall lu na'a.

¹⁸ Brëgue'lë bianú na'a Pablo; biadë'në na'a visitar lë'ë Jacobo. Ndë zubë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios.

¹⁹ Pablo bë'ni' saludar lë'ë rall. Iurní biadí'dzi' tubi por tubi ra cusë nabë'ni' por pudërë shtë Dios ladi ra mënë de stubi naciuni.

²⁰ Iurë bini ra mëgulë nabiadi'dzë Pablo, guni'i lul sa' rall: “Nalë nabënë na Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më.” Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Guná Dadë, zihani më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë. Na rall zihani mili, perë grë rall rni'i rall rqui'ni guianálda'a tëchi lëy shtë Moisés.

²¹ Iurne' bini rall de quë lë'ël cagluá'al grë ra israelitë naquërelde stubi lugar, adë gúnëdi'i rall cumplir nabëquë'ë Moisés. Nu bini rall rni'il de quë adë gáquëdi'i circuncidar ra shini rall, nilë tsagla'guë rall custrumbërë shtëna'a.

²² ¿Pë guëdë'na'a iurne'? purquë segurë gac bë'a rall lë'ël be'dë guëzël.

²³ Mejurë gúnël lo quë naguëni'i na'a lul. Nanú tapë nguiu ladi hia'a. Cabezënú rall tubi promësë guëdë'ë rall lu Dios. Bë'në rall prometer tubi cusë lu më.

²⁴ Lë'ël bia'a lë'ë rall iádu'u parë gunë të ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë parë Dios. Gudilli gashtë shtë rall nu despuësë guëzá të guëga'a të guëc të. Zni guëdë'ë ra më israelitë cuendë de quë adë nádi'i verdá shcuëndël nabini rall, sino quë guëdë'ë rall cuendë nul canáldël lëy shtë Moisés.

²⁵ Perë ra nanádi'i më israelitë nu gualdí ldu'u ral' diza'quë, hia bëquë'ë na'a lu rall más antsë de quë adë pë quëdi'nidi'i ldu'u rall por ra cusë rë'. Niétiquë adë gáudi'i rall belë nabë'në ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshë'ëdi'i rënë, nu adë quënúdi'i rall sa' rall.

La'ni iádu'u guna'zi mënë Pablo prësi

²⁶ Iurní Pablo bia'a guëzá tapë nguiu parë bë'në rall según lëy nabëquë'ë Moisés. Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall cumplirin. Lueguë guatë rall iádu'u parë bë'në Pablo visi lu ra bëshuzi pë dzë gunë cadë tubi rall ofrecërë ra ma ziquë ofrendë lu Dios.

²⁷ Hia mërë gualú guëzá gadchi dzë na-guni'i Pablo, bëldá ra israelitë naze'dë

regiuni Asia, guná rall lu Pablo la'ni iádu'u ru'bë. Bëtsatsu rall grë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Pablo.

²⁸ Gurushtiá rall:

—Lë'ë të më israelitë, gulë bë'në compañi lë'ë na'a purquë nguü rë' canzëll grë ladë. Cagluá'all ra mënë ldai' naná cuntrë naciuni shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë mizmë iádu'u shtë Dios. Nu iurne' gulutëll la'ni iádu'u beldá më griego. Zni quëhúnëll manchar lugar santu rë'.

²⁹ Zni guni'i rall purquë antsë guná rall Pablo canzënúhi' Trófimo ladi ciudá. Trófimo nall më Efeso. Por ni bë'në rall llgabë de quë Pablo bia'a lë'ë Trófimo la'ni iádu'u.

³⁰ Nalë bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá nu bëdchini guëllu'në rall iádu'u parë guëna'zi rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'ë Pablo parë gualdú rall Pablo la'ni iádu'u. Lueguë bësë'au rall iádu'u.

³¹ Hia guc ldu'u rall niaguini rall Pablo. Iurní gua rsunë lu capitán shtë ra suldadë rumanë de quë grë mënë shtë ciudá nalë bëdzatsu rall.

³² Iurní bëtëá capitán ra suldadë nu ra sa' narnibë'a capitán. Bëdchini guëllu'në rall catë rë ra mënë. Iurë guná ra mënë lu capitán nu ra suldadë, gulezë bëdë'ë rall shtë Pablo.

³³ Iurní guabi'guë capitán; biá'all Pablo prësi. Gunibë'all bëli'bi Pablo con chupë cadënë. Despuësë guna'bë di'dzë capitán:

—¿Chu na nguü rë'? ¿Pë bë'nëll?

³⁴ Nalë gurushtiá ra mënë nu nalë ruidë bëquë'ë rall. Hia guni'i mënë tubi cusë; stubi tantë guni'i rall stubi cusë. De mudë adë guasëdi'i capitán pë guni'i rall. Mejurë bia'a capitán lë'ë Pablo cuartel.

³⁵ Iurë bëdchini rall rua' cuartel parë tsepi rall, ra suldadë bëldisi rall lë'ë Pablo guía'a purquë tantë bëdëá mënë caguini rall lë'ë Pablo.

³⁶ Grë ra mënë nacanaldë, gurushtiá rall: —Gátill; gátill.

Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo

³⁷ Mërë lë'ë ra suldadë gulutë lë'ë Pablo la'ni cuartel; Pablo repi lu capitán:

—¿Zac guënia'a lul chupë di'dzë?

Bëquebi capitán lu Pablo iurní:

—Perë lë'ël rac ruadí'dzël griego.

³⁸ ¿Lëdë lë'ëdi'il më egipcio nabëtsatsu ra mënë ca dzë cuntrë gobiernë rumanë? Bia'a më egipcio tapë mili nguü mal hashtë lumë catë nídi'i mënë.

³⁹ Iurní Pablo bëquebi lu capitán:

—Nahia më israelitë. Gula Tarso, ciudá ru'bë shtë regiuni Cilicia. Tarso na catë gula. Bë'në favurë, bëne'e permisi të guëni'inúa ra mënë.

⁴⁰ Bëdë'ë capitán permisi. Iurní guzuldí Pablo lu shquilier catë re'pi mënë rua' cuartel. Bë'në Pablo sëñi con guía'ai' lu ra mënë parë guëac dchi rall. Iurë bëac dchi rall, Pablo guni'i lu rall con dizë hebreo:

22

¹ —Lë'ë të Dadë nu ra mëgulë, rac shtua'a guëquë diaguë të pë guënia'a.

² Iurë bini ra mënë Pablo cagní'ill lu rall con dizë shtë rall, dchítë' bëac rall. Pablo guni'i lu rall:

³ —Nahia israelitë; gula ciudá Tarso regiuni shtë Cilicia perë guaru'ba ndë'ë Jerusalén. Gamaliel guc shmësa. Bëluá'ai' na lëy shtë shtadë guëllú hia'a. Con guëdubinú ldua'a bëna sirvë lu Dios, igual ziquë quëhunë të iurne'.

⁴ Antsë guzunalda ra narialdí ldu'i diza'quë parë gati rall. Nu guna'zia prësi nguü nu ra na'a parë bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë.

⁵ Jëfë shtë ra bëshuzi nu grë mëgulë narnibë'a, nanë rall pë bëna. Lë'ë rall bëne'e rall cartë parë biahia lu ra bëchi sa' hia'a naquërdë ciudá Damasco. Ndë niagllía ra narialdí ldu'i Jesús. Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënúa lë'ë rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëáqui' shmënë Jesús

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Iurë ziazúa nezë, hia mërë guëdchinia Damasco, quierë guërudë dzë, de repëntë gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni fuertë nabëdchini nezë lu gube'e.

⁷ Gulaga lu guü'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i lua: “Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?”

⁸ Iurní guna'bë di'dza: “¿Chu lë'ël Dadë?” Iurní guni'i voz lua: “Nahia Jesús më Nazaret. Rzunáldël na.”

⁹ Ra nazianúa guná rall lu llni nu nalé bédzëbë rall perë adë bínidi'i rall di'dzë shtë naguni'i lua.

¹⁰ Iurní repia: “Dadë ¿pë rac shtú'ul guna?” Lë'ë Dadë Jesús guni'i lua: “Guashtë nga'li nu guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë guëni'i mënë lul guadë nagúnël. Guëni'i rall lul pë cusë rnibë'a Dios gúnël.”

¹¹ Perë llni bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi rall guiahia parë guc bédchinia Damasco.

¹² 'Ndë guquërdë tubi nguii lëll Ananías. Humildë nall nu canáldëll tēchi lēy nabëquë'ë Moisés. Grë ra israelitë naquërdë Damasco, rni'i rall Ananías na më za'quë.

¹³ Ananías bidë guëná na; iurë bédchínill, nëll lua: “Bēchi Saulo, guëabré guënal stubi vueltë”. Iurní lueguë lueguë gubí'ahia stubi vueltë nu gunahia lu Ananías.

¹⁴ Nēll lua: “Dios shtë ra shtáda'a gudili më lē'ël dizdë antsë parë gac bē'al guadë naná voluntá shtë më. Gudili më lē'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë lu Dios nu parë guëquë diáguël ra di'dzë naguëni'i më lul

¹⁵ purquë lē'ël nal testigu shtëhi'. Tsagní'il lu ra mënë lu guë'dchiliu grë lo quë nagunal nu nabínill de lē'ë më.

¹⁶ Iurne' gua; adë rac ldé'ëdi'il. Gua tē chubë nísël. Guna'bë lu Jesús parë guëzunë më ldú'ul grë ra duldë shtënël.”

Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni

¹⁷ Iurní bëagría Jerusalén; guahia iádu'u ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia tubi llni nabëshe'ldë Dios.

¹⁸ Bëlua'alú Jesús lua nu guni'i më: “Nasesë bëru'u Jerusalén purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë naguëni'il de na”.

¹⁹ Iurní gunia'a lu Jesús: “Dadë, ra mënë nanë rall lla riahia grë ra iádu'u shtë rall parë ruahia ra mënë narialdí ldu'u lē'ël parë tsa rall prësi. Bëldaga lē'ë rall lachigui'bë nu rnibë'ahia rau rall galnë.

²⁰ Tsana gudini rall Esteban, muzë shtënël, zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini rall Esteban. Nu hashtë gupa ra shabë nabë'në ni.”

²¹ Perë Jesús guni'i lua: “Bëagzë purquë ziquë shmensajëra, guëshe'lda lē'ël zitu ladi ra mënë nanádi'i më israelitë”.

Quëhapë capitán lë'ë Pablo

²² Hashtë puntë rē' bëquë diaguë ra mënë shti'dzë Pablo. Iurní guzublú gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gati nguii rē'. Gati nguii rē'. Hiadë rac shtú'udi'i na'a guëná na'a lu nguii rē'.

²³ Gurushtiá rall nu cagru'ldë rall shabë rall lu mbë nu cagru'ldë rall iu'lli tantë rldë rall.

²⁴ Iurní gunibë'a capitán caguëu' rall Pablo la'ni cuartel. Nu gunibé'all guëquë'ë hiaguë ra suldadë lē'ë Pablo con chicuti parë guëquebi Pablo pëzielú gurushtiá ra mënë cuntrë lē'ëll.

²⁵ Perë iurë hia naquëdú Pablo parë guëquë'ë hiaguë rall lē'ëll, Pablo repi lu menor capitán nazuga'anú rall:

—¿Pë napë tē derechë guëquë'ë hiaguë tē tubi nguii nanapë derechë ziquë mënë rumanë, tubi nadë guc condenádëdi'i?

²⁶ Iurë bini menor capitán lo quë naguni'i Pablo, guaguë'nëll visi lu capitán mayurë. Gúchill:

—Gupë cuidadë lo quë nagúnël con nguii rē' purquë nall tubi nguii nanapë derechë ziquë më rumanë.

²⁷ Iurní guabi'guë capitán lu Pablo nu guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë guldil; nápël derechë ziquë mënë rumanë?

Pablo bëquebi lu capitán:

—Guldía ni nahin.

²⁸ Iurní repi capitán lu Pablo:

—Perë gudilla zihani dumí parë bëaca më rumanë.

Pablo repi lull:

—Perë na napa derechë ziquë më rumanë purquë dizdë gula, shtada napë rai' derechë ni.

²⁹ Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë Pablo, bëazë guetë rall. Hiadë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë rall lē'i'. Lo mizmë capitán bédzëbëll bëquëdull lē'ë Pablo purquë béd'ëll cuendë Pablo nápi' derechë ziquë më rumanë.

Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuëndëll

³⁰ Brëgue'lë stubi dzë bëtëa capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi nu miembrë shtë Junta

Suprema. Bëshá'quëll Pablo parë bëzull Pablo lu Junta Suprema purquë capitán rac shtú'ull gac bë'all nia'a pë delitë guëdchi'bë ra israelitë cuntrë Pablo.

23

¹ Guná Pablo lu ra miembrë shtë Junta Suprema nu guní'i':

—Rnia'a lu të Dadë, hashtë iurne' nanëa shgaba nu vidë shtëna tubldí nahin delantë lu Dios.

² Ananías nall bëshuzi ru'bë shtë Dios. Gunibé'all lu ra mënë nazuga'a guëlla' lu Pablo parë capë rall rua' Pablo.

³ Iurní Pablo guní'i' lu Ananías:

—Dios guëzac zi lë'ël purquë nal guetë guërupë tëchi. Zúbël nga'li parë gúnël juzguë na ziquë rni'i lëy, lédëdi'i parë guëribé'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lëy.

⁴ Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:

—¿Pëllë zni ruadí'dzël di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?

⁵ Pablo repi lu rall iurní:

—Lë'ë të Dadë, adë guënëdia'a cuendë lë'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. PUES naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Adë rni'i guídzëdi'il tubi narnibë'a mënë ladzë të”.

⁶ Iurní bédë'ë Pablo cuendë de quë bëldá ra miembrë shtë Junta Suprema, na rall partidë shtë saduceos. Sëbëldá rall na partidë shtë fariseos. Guni'i Pablo fuertë:

—Rnia'a lu të Dadë, nahia fariseo purquë dizdë ra shtada guc ra më partidë shtë fariseo. Nu be'dë guëzú ra mënë na lu tribunal shtë të niétiquë purquë rialdí ldua'a Dios guëldishtë më ra tégulë.

⁷ Iurní ra nabini lo quë naguni'i Pablo, guc dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quëadi'dzë lul sa' rall hashtë gudildi di'dzë rall

⁸ purquë ra saduceo adë rialdídi'i ldu'u rall tsashtë ra tégulë nu rni'i rall adë nídi'i ianglë nu nilë tubi espíritu nanabani. Perë ra fariseo rialdí ldu'u rall grë ra cusë rë'.

⁹ Grë rall gurushtíá rall. Iurní guasuldí bëldá mësë narlua'a lëy; na rall fariseo. Nalë nalaa'dchi guni'i rall:

—Nguiu rë' adë pë mal quëhúnëdi'ill purquë si talë guni'i tubi espíritu u tubi ianglë lull, adë chu su lull, no sea guëdë'na'a cuntrë Dios.

¹⁰ Nalë gudildi di'dzë rall nu nalë bédzëbë capitán. Bë'nëll llgabë niabé guiu rall lë'ë Pablo nihunë rall pedasë lë'ë Pablo. Por ni gunibë'a capitán gue'dë guëzë ra suldadë parë tsaldú lë'ë Pablo, guëldisë guia'a rall nu guëguëu' ra suldadë lë'ë Pablo cuartel.

¹¹ Brëgue'lë stubi dzë bëlua'alú Jesús lu Pablo nu repi Jesús lull:

—Bëcuedchí ldu'ul. Adë rdzëbëdi'ill purquë ziquë guni'ill lu ra mënë shti'dza ndë'ë, zni guëshe'lda lë'ëi; tsagní'ill lu ra mënë ciudá Roma. Nal testigu shtëna.

Gu' bëldá mënë de acuerdë parë quini rall Pablo

¹² Brëgue'lë stubi dzë bëldá ra israelitë gu' rall de acuerdë parë quini rall Pablo. Bë'në rall jurar lu Dios zndë'ë:

—Dios gunë më condenar lë'ë na'a si talë chu quínidi'i Pablo. Adë pë guëdáudi'i na'a; adë pë guëdii'di'i na'a hashtë nuvërë guëdini na'a lë'ë Pablo.

¹³ Más de cuarenta nguio bë'në jurar ni.

¹⁴ Gua rall lu jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mëgulë shtë ra më israelitë, nu guchi rall:

—Lë'ë na'a guni'i na'a lu Dios de quë gunë më condenar lë'ë na'a. Adë pë guëdáudi'i na'a hashtë nu vërë guëdini na'a Pablo.

¹⁵ Iurne' lë'ë të con los de más miembrë shtë Junta Suprema, gulë guna'bë lu capitán glii; guidënú rall Pablo stubi vueltë delantë lu të. Gulë guchi lu capitán rac shtu'u të guësë'dë të lla na shcuendë Pablo, perë lë'ë na'a hia dzu na'a listë parë guëdini na'a lë'ëll antsë guëdchínill lu të.

¹⁶ Tubi nguio shini zanë Pablo, bínill lo quë narac shtu'u nguio mal gunënú rall Pablo. Guall cuartel; guanull rsunë lu Pablo.

¹⁷ Pablo guna'bë tubi capitán parë guëní'i lu capitán:

—Bia'a nguio rë' lu capitán mayurë purquë nuá'all tubi rsunë natsagní'ill lu capitán.

¹⁸ Iurní bia'a suldadë lë'ëll lu capitán mayurë nu repi suldadë:

—Lë'ë prësi Pablo guna'bëll favurë lua parë ze'dënúa nguiu rë' ndë'ë purquë nuá'all tubi rsunë parë lë'ël.

¹⁹ Iurní guna'zi capitán guia'a nguiu parë biá'all lë'ëll stubi ladë nu guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë rac shtú'ul guëní'il lua?

²⁰ Guni'i nguiu lu capitán:

—Ra israelitë nanú rall de acuerdë parë guëna'bë rall lul de quë glii guá'al Pablo lu Junta Suprema stubi vüeltë. Guëni'i rall ziquë protëstë guëzú rall lul de quë guësë'dë rall shcuendë Pablo.

²¹ Perë adë tsaldí'di'í ldu'ul shti'dzë rall purquë más de cuarenta nguiu naca'chilú; cabezë rall lë'ë Pablo parë quini rall lë'i'. Bë'në rall jurar lu Dios de quë adë pë gau rall nu adë pë gu rall hashtë nuverë quini rall Pablo. Iurnë' niétiquë cabezë rall rsunë shtënëll nia'a zëgul Pablo glii.

²² Iurní gulú nezë capitán lë'ë nguiu. Repi capitán:

—Adë chu lu ruadí'dzëdi'il lo quë nabitë guëní'il lua.

Bëshe'ldë capitán lë'ë Pablo lu gubernadurë Félix

²³ Guna'bë capitán mayurë chupë capitán menor shtënëll nu gunibë'all gac armar chupë gahiu'a suldadë con setenta suldadë naquibë guay con chupë gahiu'a suldadë nagua'a lansë. Gunibë'all parë guzia'a ra suldadë ciudá Cesarea rquë guë'ë iurë gue'lë.

²⁴ Nu gunibë'a capitán gac preparar guay naquibë Pablo. Repi capitán lu ra suldadë gapë rall Pablo bien parë adë pë gunënú ra israelitë lë'ë Pablo nezë.

²⁵ Bëdë'ë capitán tubi cartë parë bia'a ra suldadë lu gubernadurë. Rni'i cartë:

²⁶ “Na capitán Claudio Lisias, runa saludar lë'ël Dadë gubernadurë Félix con llëru'bë rëspëti.

²⁷ Rquëa'a lul shcuendë nguiu rë', lë Pablo. Ra israelitë guna'zi rall lë'ë nguiu ni, perë iurë binia de quë dizdë gúlëll nápëll derechë ziquë më rumanë, guahia con ra suldadë parë bëna librar lë'ëll guia'a ra israelitë.

²⁸ Cumë na rac shtua'a gac bë'ahia pëzielú runë rall acusar lë'ë Pablo, biahia lë'ëll lu juntë shtë ra israelitë.

²⁹ Ndë guc bë'ahia adë pë delitë nápëdi'ill parë gátill, nilë parë tsull lachigui'bë. Niétiquë runë ra israelitë acusar lë'ë Pablo purquë adë zianáldëdi'ill tëchi lëy religiosë shtë rall.

³⁰ Perë binia de quë bëldá ra contrari rac shtu'u rall quini rall lë'ë Pablo, por ni lueguë cagshe'lda lë'ëll lul. Nu gunibë'ahia lu ra contrari shtënëll de quë gunë rall rëglë asuntë ni delantë lul. Gualú cartë rë'. Guëá'nëll bien.”

³¹ Iurní gunibë'a capitán lu ra suldadë të gua'a rall Pablo la'ni gue'lë hashtë tubi guë'dchi lë Antípatris.

³² Brëgue'lë bëagrí ra suldadë nanazë guëa' parë cuartel. Hia ra nanadchi'bë guay guagla'guë rall viajë shtë rall con Pablo.

³³ Iurë bëdchini rall Cesarea, bëdë'ë rall cartë guia'a gubernadurë nu bë'në rall in-triegu lë'ë Pablo guiá'all.

³⁴ Iurë gualú bi'ldi gubernadurë cartë, guna'bë dí'dzëll lu Pablo chu mënëll. Bínill de quë Pablo na më regiuni Cilicia,

³⁵ repi gubernadurë lull:

—Na guna rëglë asuntë shtënëll iurë guidë ra mënë narunë acusar lë'ël.

Iurní gunibë'a gubernadurë parë gupë ra suldadë lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy Herodes.

24

Pablo bë'në defender mizmë lë'i' lu gubernadurë Félix

¹ Gudëdë ga'i dzë nanú Pablo prësi, bëdchini Ananías, jëfë shtë ra bëshuzi. Bëdchini Ananías ciudá Cesarea con bëldá ra mëgulë miembrë shtë Junta Suprema con tubi naguëni'i por lë'ë rall, lëll Tértulo. Ra nguiu rë' bëdchini rall lu gubernadurë parë gunë rall acusar lë'ë Pablo.

² Iurë be'dë guënú ra suldadë lë'ë Pablo lu gubernadurë, Tértulo guzublú quëhúnëll acusar lë'ë Pablo. Guni'i Tértulo:

—Dushquíllil Dadë gubernadurë; por lë'ël gurëdchí ldu'u na'a, gutë en paz parë lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnëll por lë'ë na'a nu parë bien shtë naciuni.

³ Por grë ra cusë rë' cane'e na'a graci lul; cadë'në na'a recibirin guëdubi ladë shtë naciuni. Por ni demasiadë rdë'në na'a rëspëti lë'ël Dadë gubernadurë.

⁴ Perë parë adë guëdchisúdi'i na'a tiempë shtënë, rna'bë na'a favurë lul parë guëquë diáguël bældá di'dzë shtë na'a.

⁵ Bëdzëlë na'a nguiu rë'; nall ziquë tubi gui'lli mal. Grë ladë lu guë'dchiliu cagtsátsull mënë nu quëgull divisioni ladi ra më israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno.

⁶ Nu hashtë guc ldu'ull nihúnëll manchar iádu'u shtënë na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a lë'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë lë'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a,

⁷ perë capitán Lisias gudëdë láguëll lu na'a con zihani suldadë. Bëdchisull nguiu rë' lu na'a

⁸ nu guni'll guëdchini na'a lul. Lo mizme lë'ëll guëna'bë dí'dzël lu nguiu rë' parë gac bë'al guadë naná verdá naquëhac acusar lë'ëll.

⁹ Grë ra israelitë nazuga'a lu gubernadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá.

¹⁰ Iurní bë'në gubernadurë sëñi lu Pablo parë guadi'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul Félix parë guna defender na lo quë naquëhunë rall acusar na. Nanëa hia zihani izë nal juësi naciuni rë'.

¹¹ Si talë rac shtú'ul guëna'bë dí'dzël, gac bë'al pë guc Jerusalén. Guç chi'bë chupë dzë bëdchinia Jerusalén parë guaguëna adorar Dios.

¹² Ni tubi adë chu bëdzëlëdi'i cadildi di'dzënúa. Nu adë bëdzëlëdi'i rall na ca tsatsua mënë la'ni iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë stubi partë shtë ciudá.

¹³ Ra nguiu rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi cusë naquëhunë rall acusar na.

¹⁴ Perë sí, rquebia lul de quë quëhuna sirvë lu Dios shtë ra shtadë guëlu na'a; rialdí ldua'a grë ra cusë nanaquë la'ni ra librë nabëquë'ë ra profetë nu librë nabëquë'ë Moisés. Runa adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús. Rni'i ra nguiu rë' nezë ni na mal; rni'i rall lo quë naquëhuna, adë nazá'quëdi'in.

¹⁵ Nu rialdí ldua'a ziquë ra nguiu rë' de quë Dios guëdishtë më ra tëgulë, grë ra nabë'në bien nu ra nabë'në mal.

¹⁶ Por ni quëapa mizme na parë adë guna duldë delantë lu Dios nu nilë lu ra mënë.

¹⁷ 'Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë bældá izë, guazëa ladzë mënë, bëagriá ladza parë bëna ofrecërë bældá ma ziquë ofrendë lu Dios.

¹⁸ Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu Dios iádu'u ru'bë, bëdchini bældá israelitë naze'dë regiuni Asia. Bëdia'guëlu rall na la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra cusë rë'. Perë adë bëdzëlëdi'i rall na con zihani mënë nu sin ni tubi ruidë.

¹⁹ Ra israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë napë rall tubi delitë nagunë rall acusar na.

²⁰ Perë cumë adë nídi'i rall iurne', ra nguiu rë' nacabezë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema.

²¹ Rquebia lul tsana guagzú rall na, gunia'a fuertë lu Junta Suprema de quë rialdí ldua'a Dios guëdishtë më ra tëgulë. Niétiquë por ni quëhunë rall acusar na.

²² Félix nanë zá'quëll lla na ra creenci nanua'a ra mënë narialdí ldu'i Jesús. Por ni bëseá'nëll asuntë rë' pendentë. Guni'll lu grë ra nazuga'a lull:

—Guna rëglë asuntë ni tsana guidë capitán Lisias parë guëna'bë di'dza lull lla na asuntë shtë të.

²³ Iurní Félix gunibë'all lë'ë capitán parë tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë con du'pë libertá. Nu bëdë'ë capitán permissi parë tsuté amigu shtë Pablo parë guadi'dzënu rall Pablo, nu gunë rall compa'ni lë'i' pë cusë rqui'ni'.

²⁴ Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani tubi mënë natsaldí ldu'i Jesús. Tse'lë Félix lë Drusila nu nall më israelitë.

²⁵ Biadi'dzë Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi delantë lu më nu rac shtu'u Dios guësa'në ra mieti nezë mal. Tambiën guni'i Pablo lu rall guëdchini tubi dzë nagunë Dios juzguë lë'ë ra mënë lu guë'dchiliu. Iurë bini Félix grë ra di'dzë naguni'i Pablo, bëdzëbëll nu répill:

—Bëagzë shlugárëll lachigui'bë. Iurë gapa tiempë, guëna'ba lë'ëll ndë'ë stubi.

²⁶ Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zihani vultë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo.

²⁷ Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo shlugar Félix. Félix guc ldú'ull guëá'nëll bien lu ra israelitë; por ni bësëá'nëll Pablo prësi.

25

Bë'në Pablo defender lë'i' lu Festo

¹ Gubernadurë Festo bëdchínill Cesarea. Tsunë dzë despuësë bërú'ull parë zia'all Jerusalén.

² Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë. Bë'në rall demandë lë'ë Pablo.

³ Guna'bë rall tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guëzë Pablo Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall quini rall Pablo.

⁴ Perë Festo guni'i' lu rall:

—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na guëabráa ndë sëbëldá dzë.

⁵ Talë entrë de lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si talë bë'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.

⁶ Guquërelde Festo Jerusalén tubi lmalë u du'pë más. Iurní bëabrill Cesarea. Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal shtënéll nu gunibë'all gue'dë guënú rall Pablo lull.

⁷ Iurë guaté Pablo lu tribunal, guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén. Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i nihunë rall pro-bar.

⁸ Iurní bë'në Pablo defender lë'i'; guni'i':

—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu nilë cuntrë rëy César.

⁹ Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:

—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë guna rëglë asuntë shtënéll ndë?

¹⁰ Pablo repi lu Festo:

—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë gubernë rumanë catë runë tucarë gac rëglë shcuenda. Bien nanëll adë bëna ni tubi delitë cuntrë ra më israelitë.

¹¹ Si talë bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë acusar na, ni tubi adë chu napë derechë parë gunë intriegu na guia'a rall.

Por ni rna'ba iurne' lo mizmë rëy rumanë gúnëll rëglë asuntë shtëna.

¹² Iurní biadi'dzënú Festo ra miembrë shtë Festo; iurní guni'ill lu Pablo:

—Hia quë rná'bëll gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll, pues lu rëy guëshe'lda lë'ël.

Pablo delantë lu rëy Agripa

¹³ Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con zánëll Berenice bëdchini rall Cesarea parë guaguë'në rall saludar lë'ë Festo.

¹⁴ Zihani dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadi'dzëll lu rëy shcuëndë Pablo. Guni'i' Festo:

—Nanú tubi nguui prësi ndë'ë; lëll Pablo. Félix bësëá'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë guna rëglë shcuëndëll.

¹⁵ Tsana guahia Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëgulë shtëné ra israelitë, bë'në rall presentar tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë rall guna condenar nguui rë' parë gátill.

¹⁶ Perë repia lu rall gubernë rumanë adë nápëdi'i rall derechë gunë rall condenar ni tubi prësi sino quë primëre runë prësi defender lë'i' lu ra naquëhunë acusar lë'i'.

¹⁷ Por ni tsana bëdchini rall ndë'ë, adë gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba lu tribunal. Gunibë'ahia be'dë guënú rall Pablo.

¹⁸ Bëdchini ra mënë narunë acusar lë'ëll perë adë bë'nëdi'i rall probar delitë nad-chi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i.

¹⁹ Niétiquë runë rall acusar lë'ë Pablo por creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall por shcuëndë tubi nguui nalë Jesús. Gútil perë Pablo rní'ill nianá nabani Jesús.

²⁰ Adë rac bë'ahia lla mudë guna rëglë asuntë rë' purquë rac tratë creenci shtë rall. Na guna'bë di'dza lu Pablo nia'a zia Pablo Jerusalén parë gac rëglë shcuëndëll,

²¹ perë lë'ëll guná'bëll guëá'nëll prësi hashtë gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll. Por ni gunibë'ahia tsagla'guë tsull prësi hashtë tsana tsu mudë guëshe'lda lë'ëll lu rëy ru'bë lë Augusto.

²² Iurní Agripa repi lu Festo:

—Na rac shtua'a guëquë diaga pë ru-adi'dzë Pablo.

Festo guni'i' iurní:

—Talë rac shtú'ul, lueguë lo mizme gli guínil pë ruadí'dzell.

²³ Brëgue'lë bëdchini rëy Agripa nu Berenice con zihani lujë shtë rall. Guatë rall la'ni quartë shtë palaci con ra jëfë militari con ra më ru'bë de rëspëti shtë ciudá. Iurní Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë parë guagli'i rall Pablo.

²⁴ Guni'i Festo:

—Rnia'a lul rëy Agripa nu lu ra dadë nacabezënú lë'ë hia'a, guëzúa nguiu rë' lu të. Zihani ra më israelitë naquërdë Jerusalén nu ra naquërdë ndë'ë Cesarea, runë rall acusar lë'ë nguiu rë'. Nalë gurushtiá rall parë gati nguiu rë'.

²⁵ Perë na llua'ahia adë pë bë'nëdi'll parë gátill. Nu lo mizme lë'ëll guná'bëll gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll. Bëna llgabë guëshe'lda lë'ëll lu rëy Augusto

²⁶ perë cumë adë bëdzëlëdia'a ni tubi cusë mal nabë'nëll parë guëquëa'a lu Dadë rëy Augusto. Por ni rzuhia lë'ëll lu të, más bien lul rëy Agripa, parë guadi'dzënu'l lë'ëll nia'a zëquëbill pë delitë bë'nëll. Rac shtua'a gac bë'ahia pë guëquëa'a lu rëy Augusto

²⁷ purquë adë guëlëdi'i guëshe'lda lë'ëll lu rëy sin quë adë guënehia rsunë pë delitë nápëll.

26

Biadi'dzë Pablo shcuëndi' lu rëy Agripa

¹ Iurní guni'i Agripa lu Pablo:

—Guni'i lla na shcuëndël.

Pablo bëldisë guiá'ai' ziquë tubi saludë parë zulú gúnëll defender lë'ëll. Guni'ill:

² —Nalë rquitë ldua'a iurne' purquë zugá'ahia delantë lul, rëy Agripa, parë guna defender na de grë ra cusë narunë ra israelitë acusar na.

³ Lë'ëll nanëll ra custumbrë nu ra creenci nanapë ra israelitë, lla na pegadë rall lu cusë ni. Por ni rna'ba lul, bëcuedchí ldú'ul. Guëquë diáguël shti'dza naguënia'a lul.

Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidë shtëhi' antsë gáqui' shmënë Jesús

⁴ Grë ra israelitë nanë rall lla guc vidë shtëna dizdë nabi'cha, tsana guquërdënuhia lë'ë rall ladza. Nanë rall mudë naguquërdëla Jerusalén.

⁵ Nanë rall dizdë nabi'cha guca partidë fariseo. Ra fariseo quëhunë rall cumplir creenci shtë rall más quë grë ra mënë. Si talë rac shtu'u rall, be'rquë guëni'i rall verdá cagnia'a lul.

⁶ Zugá'ahia lu tribunal niétiquë purquë rialdí ldua'a, Dios guëldishtë më ra tëgulë purquë más antsë bë'në Dios prometer lu ra shtadë guëlu na'a de quë tsashtë ra tëgulë.

⁷ Grë ra chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel, runë rall adorar Dios dzë la gue'lë. Cabezë rall nia'a guc guëldishtë më ra tëgulë, perë guná, quëhunë rall acusar na purquë rialdí ldua'a mizme cusë ni.

⁸ Perë rna'bë di'dza lul, ¿chu guëni'i naganë guëldishtë Dios ra tëgulë parë guëbani rai' stubi vultë?

Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús

⁹ 'Más antsë llua'ahia quëhuna cusë za'quë narac shtu'u Dios; por ni bëna zihani cusë cuntrë ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús më Nazaret.

¹⁰ Zihani cusë bëna Jerusalén cuntrë lë'ë rall. Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e cartë guiahia të guna'zia zihani ra nagualdí ldu'i diza'quë. Bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. Tambiën guca de acuerdë tsana gudini rall bëldá shmënë Jesús.

¹¹ Zihani vultë bëzac zihia lë'ë rall hashtë nihunë rall negar na rall shmënë Jesús. Bëquë'ë hiaga lë'ë rall la'ni grë ra iádu'u shtë rall. De tantë rldënuhia lë'ë rall, rzunalda lë'ë rall hashtë ra ciudá de stubi naciuni.

Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús (Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² 'Zni mudë canzëa con cartë nabëne'e ra jëfë shtë bëshuzi. Bëshe'ldë rall na hashtë ciudá Damasco parë ziatilia ra shmënë Jesús.

¹³ Perë rnia'a lul, Dadë rëy, nezë nazi-ahia, quierë guërudë dzë, gunahia tubi llni ru'bë nabëdchini nezë lu gube'e. Nahin más fuertë quë llni ngubidzë. Rni'bë llni; bëdchini llni catë zugá'ahia con ra nanaldë na.

¹⁴ Grë na'a gulaguë na'a lu guiu'u. Nu binia tubi bë naguni'i dizë hebreo: "Saulo, ¿pëzielú rzunáldëll na? Quëhúnëll ziquë

runë ngunë iurë rlda'a ma patadë lu gar-rudchi.”

¹⁵ Iurní repia: “¿Chu lë'ël Dadë?” Iurní guni'i Dadë lua: “Na nahia Jesús. Rzunáldël na

¹⁶ perë guashtë nu guasuldí. Bëlua'aluha lul nu gudilia lë'ël parë gúnël sirvë lua. Gáquël testigu shtëna. Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë naguëluá'ahia lul.

¹⁷ Guëghuia lë'ël guia'a shtë mënë israelitë nu guia'a shtë mënë nanadë më israelitë. Iurne' cagshe'lda lë'ël lu ra mënë ni.

¹⁸ Guëshe'lda lë'ël lu rall parë tsagní'il diza'quë lu rall parë guësëa'në rall nezë mal nu së rall shnezë Dios nu guëru'u rall pudërë shtë mëdzabë Satanás parë tsanaldë rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni gunë Dios perdunë duldë shtë rall. Gapë rall lugar con los de más shini më naná rialdí ldu'i na.”

Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull

¹⁹ 'Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa. Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini nezë lu gubë'e.

²⁰ Lueguë gunia'a diza'quë shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabré ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall guëlua'a cambi la'ni ldu'u rall por cusë za'quë naquëhunë rall.

²¹ Bëna ra cusë rë', por ni guna'zi ra israelitë na la'ni iádu'u ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguini rall na

²² perë Dios adë bësá'nëdi'i guia'a më na; nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë humildë. Grë ra cusë nabëluá'ahia nahin de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac.

²³ Bëquë'ë rai' de quë Cristo napë quë gunë më sufrir galguti perë despuësë de guti më, tsashtë më ladi ra tégulë parë hi-adë guëabrédi'i gati më. Zni guc të quishi më llni guëc ra më israelitë nu guëc ra nanádi'i më israelitë parë tsasë rall diza'quë shtënë më.

Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë

²⁴ Iurë quëhunë Pablo defender lë'i', cagní'i' di'dzë rë', iurní fuertë guni'i Festo guëc Pablo:

—Rac lúguël tantë rsë'dël la'ni librë. Quëhunë luguë librë guëquël.

²⁵ Perë Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadë Festo. Al contrari grë di'dzë nacagnia'a lu të nahin verdá.

²⁶ Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll ra cusë rë'. Por ni quëadi'dza guëdubinú ldua'a delantë lull purquë nanëll adë gúquëdi'in naga'chi sino quë guquin lu zihani mënë.

²⁷ ¿Gu rialdí ldu'ul, rëy Agripa, lo quë naguni'i ra profetë? Nanëa de quë rialdí ldu'ul shti'dzë rai'.

²⁸ Agripa guni'i iurní:

—Por stu'psë nihúnël gan niaca shmënë Jesús.

²⁹ Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagunia'a, rna'ba lu Dios de quë lë'ël nu grë ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë guëli'bidí'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

³⁰ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa con Berenice nu Festo.

³¹ Gua rall tubi ladë parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i lul sa' rall:

—Nguiu rë' adë pë bé'nëdi'ill tantë parë gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë tsull.

³² Agripa repi lu Festo iurní:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguIU rë' si talë adë naná'bëdi'ill gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll.

27

Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma

¹ Tsana gualú bë'në rall llgabë të guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bë'në rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán shtë compañía Augusto.

² Bëdzepi na'a tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia. Bëdzepi na'a con Aristarco naguëzë con lë'ë na'a. Nall më

guë'dchi Tesalónica nanaquë regiuni Macedonia.

³ Brëgue'lë bëdchini na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bë'në bien con Pablo; bëdë'ëll permisi guaguë'në Pablo visitar ra sáhi' naquërelde Sidón nu parë bë'në rall ayudë lë'ë Pablo.

⁴ Bëca'a nezë na'a stubi vultë parë lu nisë. Adë chu gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari. Bësëa'në na'a Chipre ladë guia'a rubësë na'a.

⁵ Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panfilia hashtë bëdchini na'a puertë Mira nanaquë regiuni shtë Licia.

⁶ Puertë Mira bëdia'guë'lú capitán shtë suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Alejandría. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a viajë shtë na'a.

⁷ Zihani dzë guzë na'a tsalaa'dchiga; con zihani dchi'ni bëdchini na'a cu' tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë nianá zuga'a mbë al contrari, bëdëdë na'a lu puertë Salmón parë bëdëdë na'a guëlladchi Creta.

⁸ Bëdchini na'a tubi puertë narni'i rall Buenos Puertos, guëlla' nanú tubi guë'dchi nalë Lasea.

⁹ Hia demasiadë tiempë cagniti na'a. Nanú peligrë guëzë na'a lu nisë purquë hia ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurní Pablo bëdë'ëi' tubi cunseju lë'ë capitán.

¹⁰ Guni'i Pablo:

—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú peligrë guëzë hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu con todë viajë nananú la'ni barcu hashtë guënítia'a vidë shtëna'a.

¹¹ Perë capitán shtë ra suldadë, adë bë'nëdi'ill casë lo quë naguni'i Pablo; más bë'nëll cuendë naguni'i capitán shtë barcu nu lë'ë nashtënë barcu.

¹² Perë cumë puertë ni adë guëlédi'i nahin parë guëtë'dë rall tiempë naldë, casi grë rall bë'në rall llgabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan guëdchini rall hashtë puertë Fenice shtë Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë rall nga'li tiempë naldë. Adë riutëdi'i mbë dushë nga'li purquë naquëhin nezë guetë shtë Creta.

Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u

¹³ Bëdchini tubi mbë du'u naze'dë nezë sur. Bë'në rall llgabë zac tsagla'guë rall viajë. Iurní bëru'u rall parë guagla'guë guzë rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta.

¹⁴ Perë du'psë tiempë gudëdë, iurní bëdchini tubi mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i rall Mbë Norte.

¹⁵ Bia'a mbë barcu; adë bëdë'nëdi'i na'a gan nazënú na'a barcu cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësa'në na'a bia'a mbë lë'ë na'a.

¹⁶ Gudëdë na'a tubi dani la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Clauda catë adë nídi'i mbë. Iurní con tantë dchi'ni bëldisë na'a barcu bi'chi nacagubë barcu ru'bë parë bia'a barcu ru'bë lë'in.

¹⁷ Despuësë de bëshepi rall barcu bi'chi, bëldi'bi dchi'chi rall ra hiaguë shtlazë barcu con du ru'bë. Lueguë bëldaguë rall lari catë gutë mbë. Bës'a'në rall ziazunú mbë barcu shmudë mbë purquë bëdzëbë rall nialdaguë barcu tubi lugar peligrösë catë nanú iu'lli narni'i rall La Sirte.

¹⁸ Brëgue'lë stubi dzë cumë nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë rall carguë shtë barcu la'ni nisë.

¹⁹ Bëunë dzë zuga'a mbë dushë; lo mizme lë'ë rall bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë.

²⁰ Por zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë, nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë nazuga'a bëdë'në na'a llgabë aquë niati na'a.

²¹ Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë gudáudi'i na'a. Iurní Pablo guasuldí ladi grë ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza, Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne' nablac peligrë zia'a dëda'a; cagniti hia'a grë ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu.

²² Perë adë rbínidi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guënití hia'a.

²³ ¿Pëzielú nanëa? purquë ne' gue'lë bidë guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios naquëhuna adorar nu quëhuna shchí'ni'.

²⁴ Guni'i ianglë lua: “Adë rdzëbëdi'il purquë napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll rëglë shcuëndë. Nu gunë Dios lo quë nagunábëll lúhi'. Dios gunë më librar grë ra naze'dënu' la'ni barcu.”

²⁵ Por ni rnia'a lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guedë'è valurë lë'è të purquë na rialdí ldua'a Dios. Nanëa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua.

²⁶ Guënitì hia'a barcu perë grë hia'a nabani hia'a guëdchìni hia'a lu tubi dani la'ni nisë.

²⁷ Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchìni na'a lu nisëdu'u nalë Adria. Bia'a mbë lë'è na'a nezë rë' nezë rë'. Iurë guc guërudë gue'lë, ra marinërë bënë rall llgabë de quë hia ziagdchìni na'a lu guiu'u bidchi.

²⁸ Bërë'shë rall nia'a bëldá metrë na parë ichi nisë guetë. Nahin cuarenta y dos metrë. Hia más delantë bërë'shë rall stubi vueltë, hia rëa'në nisë niétiquë galdë bi gadchi metrë.

²⁹ Iurní bëdzëbë rall niazudchí barcu lu nisë; niac chucar barcu con ra guë'è narë la'ni nisë. Bëldaguë rall tapë gui'bë ru'bë nezë ichi barcu. Nalë rac ldu'u rall guiubë grëgue'lë.

³⁰ Ra marinërë guc ldu'u rall nihunë rall librar lë'è rall lu peligrë naga'chi. Guzublú cagldaguë rall barcu bi'chi lu nisë. Bënë rall ziquë cagldaguë rall ra gui'bë ru'bë nezë delantë lu barcu,

³¹ perë Pablo guni'i lu capitán nu lu suldadë. Guní'i:

—Si talë ra nguìu rë' adë guëá'nëdi'i rall la'ni barcu, lë'è të adë nídi'i mudë gac salvar të lu nisë purquë adë guë'nëdi'i të lla rsë të barcu.

³² Iurní ra suldadë bëchuguë rall du shtë barcu bi'chi parë gulaguìn lu nisë.

³³ Tumpranë nianá nacahi, guni'i Pablo lu grë rall parë gau rall. Nu repi Pablo:

—Hia guc chupë lmalë gá'adi'i gaga'si të nu nilë adë gudáudi'i të.

³⁴ Iurnë' rnia'a lu të parë gau të zudu'pë purquë rqui'ni gapë të fuërsë parë gac salvar të. Adë chu guënítidì'i vidë shtëhi'.

³⁵ Iurë guni'i Pablo zdë'è, guná'zill tubi guetështildi nu bëdë'ëll graci lu Dios delantë lu grë ra mënë naze'dë la'ni barcu. Iurní bëshúllëllin parë gudau.

³⁶ Lueguë gupë rall valurë parë gudáu rall.

³⁷ Grë ra naze'dë la'ni barcu na na'a chupë gahi'u'a con sesenta y seis mënë.

³⁸ Iurë gualú gudáu na'a catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra marinërë trigu lu nisë.

Bë'azë barcu lu nisë

³⁹ Iurë brëgue'lë, ra marinërë bënguë bë'adi'i rall guiu'u narná rall lúhi'. Perë guná rall tubi lugar za'quë catë adë nádi'i guetë ichi nisë parë tsuté barcu. Bënë rall llgabë zac tsabi'guë barcu ndë.

⁴⁰ Bëchuguë rall ra du nali'bi ra gui'bë ru'bë parë bëa'në rahin la'ni nisë. Nu bëldë'è rall du nali'bi tablë narsë lë'è barcu. Iurní bëldisë rall lari shtë barcu delantë parë bëdia'a mbë luhin. Lueguë ziabi'guë barcu rua' guiu'u.

⁴¹ Perë guagldaguë barcu catë rdza'guë sa' chupë nezë shtë'në nisë. Ndë guasubë barcu la'ni iu'lli. Tubi partë nezë delantë gua'dzin la'ni iu'lli. Hia gáquëdi'i guëni'bin ni tubi ladë. Nu nezë ichi barcu guzublú guc pedasin por fuërsë shtë nisë.

⁴² Ra suldadë guc ldu'u rall niguini rall grë ra prësi parë adë cúbëdi'i prësi nisë të guëllu'në rall.

⁴³ Perë capitán shtë ra suldadë rac shtë'ull gúnëll salvar lë'è Pablo. Por ni adë gunëdi'ill niguini ra suldadë ra prësi. Mejurë gunibë'all ra narac rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primërë parë guëdchìni rall lu guiu'u.

⁴⁴ Nu gunibë'a capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu naguc pedasë. Zni grë na'a bëdchìni na'a lu guiu'u.

28

Nanú Pablo dani nalë Malta

¹ Iurë hia grëtë' na'a bëdchìni na'a lu guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta. Zubin la'ni nisë.

² Ra mënë naquërelde ndë, bë'në rall tratë lë'è na'a por bien. Bëcuc'e rall zihani gui'i parë bëdzë'è ldu'u na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë. Por ni guna'bë rall lë'è na'a parë bëdzë'è ldu'u na'a rua' gui'i.

³ Iurní Pablo guagtëall du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë lu gui'i, por galnaldë shtë gui'i, bëru'u guëllu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë ma guia'a Pablo.

⁴ Guná ra mënë naquërelde lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo, iurní guni'i lul sa' rall:

—Aquë, nguiu rë' nall tubi nguiu mal nagudini mënë. Masiá guc salvárëll lu nisëdu'u perë lu tubi dios narunë jushtici, adë guëdë'ëdi'i' lugar guëbánil.

⁵ Perë Pablo bédchibi guiá'all parë gu-laguë mbe'ldë lu gui'i. Lë'ëll hiadë pë guquëdi'ill.

⁶ Grë ra mënë cabezë rall guená rall nia'a sëguí guia'a Pablo u zátill de repëntë. Hia llëduni cabezë rall; adë pë ráquëdi'i' Pablo. Hia gurënë bënë rall llgabë iurní; guni'i lul sa' rall:

—Segurë tubi dios nall.

⁷ Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u nguiu namás më ru'bë; lëll Publio. Bënëll recibir lë'ë na'a con bien nu bënëll atender lë'ë na'a lídchill durantë lu tsunë dzë.

⁸ Perë shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në visitar lë'ë shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu Dios por lë'ëll nu bédchi'bë Pablo guiá'ai' guëquëll. Bëac nguiu ni lueguë.

⁹ Despuësë de ni, grë ra mënë narac ll'u'u bidë rall lu Pablo nu bëac rall.

¹⁰ Nalë cusë bëzëlaa'dchi ra mënë ni parë lë'ë na'a iurë bédzepe na'a barcu parë guëca'a nezë na'a. Bëzëlaa'dchi rall grë lo quë narqui'ni na'a.

Bédchini Pablo ciudá Roma

¹¹ Tsunë mbehu guquërdë na'a Malta. Iurní bédzepe na'a la'ni tubi barcu nabitë gudëdë tiempë naldë lugar ni. Barcu ni ze'din de puertë Alejandría. Nu naquë chupë figurë cula'nin shtë ra dios narni'i rall Cástor nu Pólux.

¹² Bédchini na'a tubi puertë Siracusa catë bédëa'në na'a tsunë dzë.

¹³ Hia de ndë bëru'u na'a; zia na'a guëlla' rua' guiu'u hashtë bédchini na'a puertë nalë Regio. Brëgue'lë stubi dzë bédapë na'a mbë naze'dë nezë sur. Hashtë guërupë dzë bédchini na'a puertë narni'i rall Puteoli.

¹⁴ Ndë bédia'guëllú na'a du'pë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Bënë rall invitar lë'ë na'a parë bédëa'në na'a con lë'ë rall tubi llmalë. Despuësë bëru'u na'a parë Roma.

¹⁵ Ra më Roma narialdí ldu'i diza'quë, hia napë rall nutici de quë guëdchini na'a Roma. Bëru'u rall; bidë guëlli'i rall lë'ë na'a

hashtë nezë catë rni'i rall Foro de Apio. Bédchini rall hashtë stubi lugar catë naquë paradë nalë Tsunë Tabernas. Iurní guná Pablo lu rall, nalë bëquitë ldú'i' nu bédë'ëi' graci lu Dios. Guní'i':

—Dushquilli Dios, iurne' bédchinia ladzë tē.

¹⁶ Iurë bédchini na'a Roma, lë'ë capitán bënëll intriegu lë'ë ra prësi lu jëfë shtë ra guardë. Perë bédë'ë rall permisi guëquërdë Pablo stubi lugar, nu quëhapë tubi suldadë lë'ë Pablo.

Pablo guzublú guní'i' diza'quë lu ra më Roma

¹⁷ Iurë guc tsunë dzë bédchini na'a Roma, Pablo bëtëahi' ra më israelitë namás më ru'bë naquërdë Roma. Guní'i' lu rall:

—Iurne' guënia'a lu tē Dadë, adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë ra më israelitë, nilë cuntrë custumbrë shtë ra shtadë guëllú hia'a, perë guna'zi ra israelitë na prësi Jerusalén. Nu bënë rall intriegu na lu ra gubernë rumanë.

¹⁸ Iurë zua lu tribunal shtë gubernë, adë bédzëldi'i rall ni tubi delitë parë nihunë rall condenar na lu galguti. Por ni guc ldu'u gubernë nalda'a rall na perë ra israelitë adë gunëdi'i rall. Por ni napë quë guna'ba gunë rëy Augusto rëglë shcuenda.

¹⁹ Perë na adë napa ni tubi cusë naguna acusar ra mënë shtë naciuni Israel.

²⁰ Por ni guna'ba lë'ë tē parë guënia'a lu tē nu guadi'dza lu tē pëzielú bëzu'bë rall cadënë na. Nahin purquë rialdí ldua'a ziquë grë ra israelitë, de quë Dios guëldishtë më lë'ë ra tēgulë.

²¹ Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Gá'adi'i chu gúnëdi'i recibir cartë shtë më israelitë naquërdë Judea naguëni'i lla na shcuëndël. Nu nilë ni tubi israelitë naze'dë ndë, niétiquë pë ruadi'dzë rall cuntrë lë'ël, pë mal bënëll.

²² Rac shtu'u guëquë diaguë na'a nia'a pë rni'il purquë nanë na'a grë ladë rni'i ra israelitë cuntrë creenci cubi nanua'a ra shmënë Jesús.

²³ Iurní gudili rall tubi dzë naguadi'dzë rall. Dzë ni nalë zihani mënë bédchini rall catë quërdë Pablo. Dizdë rsili nu parë hashtë guadze' biadi'dzë Pablo lu rall lla na nezë lu gube'e catë rribë'a Dios.

Bi'ldi Pablo zihani di'dzë lo quë nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra profetë parë tsaldí ldu'u ra mënë na Jesús lúniquë shini Dios.

²⁴ Nanú rall gualdí ldu'i naguni'i Pablo perë nanú mënë adë gualdídi'i ldu'u rai'.

²⁵ Adë gúdi'i rall de acuerdë. Guzublú gubi' rall. Iurní Pablo guní'i':

—Profetë Isaías bëquë'ëi' lo quë naguni'i Espíritu Santo lu ra shtadë guëlü hia'a lla na shcuendë të. Guní'i':

²⁶ Gua guëchi lu ra mënë zdë'ë:

Lë'ë të de verdá guini të perë nunquë adë tsasë të.

De verdá guená të perë nunquë adë guëdë'ëdi'i të cuendë.

²⁷ Purquë nalë naguëdchi bëac ldu'u të nu adë nëdi'i të tsasë të.

Bësë'au të diaguë të parë adë guínidi'i të.

Bësë'au të slu të parë adë guénadi'i të.

Adë nëdi'i të guëabrí ldu'u të con na, Dios, parë guna salvar lë'ë të.

²⁸ Gulë bédë'ë cuendë iurne'. Dios cagshe'ldë më ra diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

²⁹ Iurë guni'i Pablo zdë'ë, ra israelitë bëru'u rall. Nalë quëadi'dzë lul sa' rall cuendë rë'.

³⁰ Chupë izë guquërdë Pablo hiu'u guërë'ë nu bë'ni' recibir grë ra nariá visitë lídchi'.

³¹ Guëdubinú ldú'i' bëluá'ai' ra mënë lla mudë tsuté mieti nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Nu bëlua'a Pablo ra mënë chu na Jesucristo Shtáda'a. Guëdubi tiempë rë' ni tubi adë chu bërú'udi'i ni-hunë cuntrë lë'ë Pablo.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Romanos

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios naquërelde Roma

¹ Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo. Dios gulë na; guna'bë më na cumë ziquë poshtë shtëni'. Bëshe'ldë më na especial parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios.

² Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë' dizdë guahietë por medio de profetë iurë bëquë'ë rai' Sagradas Escrituras.

³ Diza'quë nabëquë'ë rai' runë tratë shcuendë Jesucristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë Jesucristo; guc më nguiu; na më llëbni shtë rëy David.

⁴ Manërë cubi bëlua'a Dios con llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesucristo na shini më. Por Espíritu shtë Jesucristo naná santu, bëlua'a Dios Jesucristo na shini më purquë guashtë më ladi ra tëgulë.

⁵ Por Jesucristo bédë'na'a recibir llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'ë na'a, ra poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë shtë më entrë grë ra naciuni të guëzu'bë diaguë mënë shti'dzi' nu gunë rall honrar lë'ë më.

⁶ Nu lë'ë të guna'bë më parë gac të shmënë Jesucristo.

⁷ Quëquëa'a lu të naquërelde ciudá Roma. Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të shmënë më narunë cumplir voluntá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición shtë më. Gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mënë rumanë

⁸ Quëgnia'a primërë, por Jesucristo quëgnehia graci lu Dadë Dios por lë'ë të purquë grë ladë shtë guë'dchiliu, cagni'i ra mënë mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë lë'ë të.

⁹ Quëhuna sirvë Dios con guëdubinú ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë shini më, nu na më testigu de quë siemprë rna'ba lu më por lë'ë të.

¹⁰ Rna'ba lu më de quë si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më permisi gueldë guënahia lë'ë të tubi visitë. Si na voluntá

shtë më, iurne' guna gan gueldë guënahia lë'ë të.

¹¹ Rac shtua'a iurë guënahia lë'ë të, guësëdchinia tubi don narzëlaa'dchi Dios por medio de Espíritu Santo të gac të más firmë lu shnezë më.

¹² Quiere decir, tantë lë'ë të nu lë'ë na guëdë'na'a recibir bendición shtë Dios parë bien shtë hia'a.

¹³ Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të, zihani vultë guc shtua'a gueldë guënahia lë'ë të perë hashtë ne' la'di gúnëdia'a gan. Rac shtua'a gueldë guënahia lë'ë të parë guadi'dza lu mënë shti'dzë Dios parë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac të mënë narianaldë tëchi Espíritu Santo. Zni bëna stubi lugar entrë los de más mënë nanádi'i më israelitë.

¹⁴ Napë quë quilla lo quë narze'bia; guadi'dza lu grë mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë griego nu ra mënë naquërelde zitu lu nacahi, nu mënë nabësë'dë tantë nu nabësë'dëdi'i.

¹⁵ Zni por partë shtëna nalë rac shtua'a guadi'dza diza'quë lu të naquërelde ciudá Roma.

Pudërë shtë diza'quë

¹⁶ Adë rtúdi'i lua diza'quë purquë nahin pudërë shtë Dios parë gac salvar grëtë' narialdí ldu'i shti'dzë më. Primërë bédchini diza'quë ni lu ra më israelitë; despuësë bédchinin lu ra më nanádi'i më israelitë.

¹⁷ Por mizme diza'quë rlua'a lla mudë gunë Dios perdunë ra pecadurë, perë mizme tiempë gunë më lo quë naná tubldí. Iurne' nu parë siemprë na salvára'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas Escrituras: "Tubldí na shcuendë nguiu lu Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguiu ni guëbánill parë siemprë."

Faltë nanapë mënë lu Dios

¹⁸ Rac bë'a hia'a de quë cashtigu shtë Dios ze'dë guëdchini. Dios naquëbezë gube'e gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë ra nadë nápëdi'i rëspëti parë lë'ë më. Zni gaquin con ra mënë naquërelde lu duldë perë mizme tiempë rdë'ë rall cuendë nanú Dios verdaderë.

¹⁹ Bien rdë'ë rall cuendë nanú tubsë Dios purquë mizme lë'ë më bëlua'a më ra cusë ni lu rall.

²⁰ Adë chu gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a pudërë shtë më; riasë hia'a por lo quë nabëntsa'u më. Dizdë bëcuc'shtë më guë'dchiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de quë nápëdi'i më fin. Por ni grë mieti na culpablë delantë lu më.

²¹ Aunquë nilë nanë mënë nanú Dadë gullanë, adë bë'nëdi'i rall honrar lë'ë më ziquë runë tucarë, nu adë bédë'ëdi'i rall graci lu më por lo quë nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tëchi ra llgabë shtë nguiu, llgabë adë lasáquëdi'i. Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni ldu'u rall.

²² Aunquë rni'i rall na rall mënë narac bë'a, perë mizme lë'ë rall bësa'në rall guëdchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac rall tuntë.

²³ Adë bë'nëdi'i rall adorar Dios nanápëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall adorar ra figurë ziquë mënë narati. Bë'në rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra serpientë; hashtë ma natapë guëáhi', bë'në rall adorar.

²⁴ Por ni Dios bësa'në lë'ë rall gunë rall cumplir cualquier mal nananú la'ni ldu'u rall. Quëhunë rall cumplir cusë dzabë narac shtu'u cuerpë shtë rall. Quëhunë rall duldë fier entrë mizme sa' rall.

²⁵ Voluntariamente quëhunë nadzë'ë rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë rall adorar lo quë naguctsa'u, lédëdi'i Dios nanabani, el quë narunë tucarë gunë mieti alabar parë siemprë. Amén.

²⁶ Por grë cusë ni Dios bësa'në grëtë' rall lu deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë na nezë za'quë, sino rac shtu'u rall mizme sa' na'a.

²⁷ Mizme manërë ra nguiu, adë guc shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'quë sino nalë guc shtu'u rall mizme sa' nguiu rall. Na rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizme cuerpë shtë rall cashtigu narunë tucarë lë'ë rall por mal vidë nanapë rall.

²⁸ Hia bëquë guia'a rall Dios, por ni Dios bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal naná demasiadë fier.

²⁹ Nalë gadzë grë cusë dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu. Runë rall cusë dzabë nadë rllu'ídi'i. Rzebi ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall. Nadishi'bi rall. Rguguë sa' rall. Nachismë rall.

³⁰ Naga'chi ruadi'dzë rall cuntrë sa' rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtiá rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili ldu'u rall cusë mal. Nápëdi'i rall rëspëti lu shtadë rall.

³¹ Nëdi'i rall tsasë rall. Adë rúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Nápëdi'i rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar. Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall.

³² Lë'ë ra mënë ni, nanë rall gunë më juzguë lë'ë rall. Nanë rall el quë naquëhunë ra cusë ni, runë tucarë gati rall; perë mizme lë'ë rall tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini rall sa' rall lu duldë. Iurní rquitë ldu'u rall.

2

Dios quëhúni' juzguë según verdá shtëni'

¹ Por ni rnia'a lu të, nápël faltë lë'ël narunë juzguë sa'l, cualquier de lë'ë të. Quëhúnël juzguë stubi sa'l por lo quë narunë sa'l, perë quëhúnël condenar mizme lë'ël purquë quëhúnël mizme cusë.

² Pues nanë hia'a de quë Dios quëhunë më juzguë tubldí tubldí iurë quëhunë më condenar ra naquëhunë ra duldë.

³ Lë'ël quëhúnël juzguë stubi sa'l perë quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l. ¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul lu condenación shtë Dios?

⁴ ¿Gu rúnël desprëci de quë quëhunë më zihani favurë parë lë'ël, de quë na më pacënci? ¿Pë adë rdë'ëdi'il cuendë de quë adë quëhunë më juzguë lë'ël lueguë lueguë? të parë gunë nadzë'ël mudë nanabánil.

⁵ Perë lë'ël naguëdchi ldú'ul, adë nëdi'il guëabrí ldú'ul con Dios. Por ni quëgdchí'bël guëquël más cashtigu dushë parë mizme lë'ël iurë gunë më juzguë grë mieti lu juici. Dzë ni gunë më juzguë tubldí parë guëlua'a mieti na më justë; runë më juzguë manërë tubldí.

⁶ Quilli më cadë tubi mieti narunë tucarë según nabë'në mieti.

⁷ Guëne'e më vidë sin fin parë ra naná pacënci nu rianaldë rall tëchi cusë za'quë, ra naquërelde sulë parë gunë rall honrar lë'ë më, ra narianaldë tëchi cusë narialúdi'i.

⁸ Perë parë ra narunë cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më, sino más rëuu' ldu'u rall maldá, gunë më cashtigu lë'ë mënë ni; guëdchi'bë më cusë dushë guëc rall.

⁹ Runë tucarë sufrimientë dushë nu galriá ldu'u parë grë ra natsagla'guë quëhunë duldë, primëre lugar parë ra më israelitë, nu zac parë ra më nanádi'i më israelitë.

¹⁰ Perë gunë më honrar; gunë më alabar; cuedchi ldu'u grë ra narianaldë tëchi ra cusë za'quë, primëre lugar parë ra më israelitë nu zac parë ra më nanádi'i më israelitë.

¹¹ Dios runë tratë igual con grë mieti.

¹² Grëtë' ra naquëhunë duldë aunquë guënedi'i rall lëy shtë Moisés, grëtë' ra mënë ni gac condenar rall sin quë rúnëdi'i cuendë lo quë rni'i lëy. Perë grë ra nananë lëy shtë Moisés nu runë ra mënë ni duldë, gac rall juzguë según narni'i mizmë lëy.

¹³ ¿Chu naza'quë lu Dios? Pues sulë el quë narunë cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, lëdëdi'i el quë narini shti'dzë më perë rúnëdi'ill cumplirin.

¹⁴ Hashtë ra nanádi'i më israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë Moisés, perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy sulë purquë la'ni ldu'u rall nanú tubi lëy naze'dë de Dios; lëy ni rlu'a'a pë na mal nu pë na za'quë. Por ni napë ra mënë ni tubi lëy narunë juzguë lë'ë rall; mizmë lë'ë rall napë rall lëy narni'i naná za'quë u lo quë naná mal.

¹⁵ Mizmë mënë ni rlu'a'a por conductë shtë rall, lë'ë lëy naná escritë la'ni ldu'u rall. Prupi shgabë rall na testigu na verdá ndë'ë. Mizmë shgabë rall quëhunë acusar lë'ë rall u guëlahin lë'ë rall.

¹⁶ Dzë nangunë Dios juzguë grë cusë naquëhunë mënë naga'chi, gunë mëhin por Jesucristo tal ziquë ruadi'dza diza'quë lu ra mënë.

Ra më israelitë nu lëy nabëquë'ë Moisés

¹⁷ Perë lë'ël rni'il nal më israelitë, nu rni'i ldú'ul tubdí na shcuëndë lu Dios purquë

nápël lëy shtë Moisés, nu runë nadchínil de quë nal shmënë Dios.

¹⁸ Bësë'dë të lëy shtë më nu rac bë'a të pë naná mal. Nanë të lo quë narac shtu'u Dios.

¹⁹ Rialdí ldú'ul ráquël guëluá'al tubi nari-asëdi'i shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal tubi llni parë ra naquërelde lu nacahi.

²⁰ Rni'i ldú'ul nal mësë, de quë ráquël guëluá'al ra narac bë'adi'i nu ra naguënedi'i shti'dzë Dios. Zni rni'il purquë nápël lëy naná za'quë; nahin tubi mustrë grë verdá shtë Dios.

²¹ Si talë lë'ël quëgluá'al stubi mënë ¿pëzielú adë rluá'adi'il el mizmë lë'ël? Si talë rluá'al sa'l adë naza'quë cuánëll ¿pëzielú rbaa'nël?

²² Si talë mizmë lë'ël rluá'al sa'l adë quënúdi'i tse'lë sa'll ¿pëzielú rquënul tse'lë mënë? Si talë mizmë lë'ël rna túshël lu ra figurë naruntsa'u mënë të gunë rall adorar ¿pëzielú rbaa'nël lo quë nanú la'ni iádu'u?

²³ Nalë nadchínil por lëy shtë Dios. Rni'il nal më za'quë purquë nápël lëy, perë quëhúnëru'ul desprëci Dios purquë adë quëhúnëdi'il cumplir lo quë narni'i lëy.

²⁴ Por causë shtënë të, ra mënë nanádi'i më israelitë, cagni'i rall cuntrë Dios. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras.

²⁵ Na verdá custumbrë shtë narchuguë partë cuerpë shtë ngulë'në, napë valurë si talë quëhúnëll cumplir lëy shtë Dios, perë si talë adë rzu'bë diaguëdi'il grë puntë shtë lëy, iurní nal igual ziquë ra më nanádi'i israelitë.

²⁶ Nu grë ra nadë gúquëdi'i circuncidar, perë quëhunë rall cumplir lo quë naná escritë la'ni lëy, na rall lu Dios ziquë mënë nabë'në cumplir custumbrë rë'.

²⁷ ¿Pë adë rdë'edi'i të cuendë de quë ra nanádi'i më israelitë perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy, vidë shtë rall nahin mejurë quë vidë shtë të? Gunë rall juzguë lë'ë të nanapë lëy nu custumbrë shtë circuncidar perë adë rzu'bë diaguëdi'i të mandamientë shtë lëy.

²⁸ Tubi israelitë verdadërë na el quë nabëzunë Dios ldú'ull, lëdëdi'i el quë nanapë sëni shtë circuncidar. Parë gáquël shmënë Dios, nádi'in por fuërë shtë nguiu sino runë tratë shcuendë almë shtë mieti, cusë dentrë ldu'u nguiu.

²⁹ Adë gáquëdi'i hia'a shmënë më por guëzu'bë diága'a lëy, sino gáca'a shmënë më por Espíritu Santo. Pues el quë naná limpi lu Dios, nápëll hunurë shtë Dios, lëdë niá'asëdi'i hunurë shtë sa' nguiiu.

3

¹ Iurní ¿pë provëchë napë tubi më israelitë? u ¿pë rllui'i custumbrë parë riuguë partë cuerpë shtë nguiiu?

² Pues ra mënë israelitë napë rall más quë los de más mënë. Primërë lugar, Dios bëdë'ë më shti'dzë më parë ra më israelitë.

³ Perë rna'bë di'dza lu të ¿lla gac si talë bëldá rall adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më? ¿Pë por ni adë gunë më cumplir shti'dzë më? Aquëdi'i.

⁴ Al contrari, quëhunë Dios verdá aunquë grëtë' ra nguiiu na bishi. Pues Sagradas Escrituras rni'i de Dios: Guëlua'a nal verdá por lo quë narní'il.

Adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá lul iurë guená mënë lo quë nabë'nël.

⁵ Perë tal vez guëni'i tubi nguiiu: “Si talë lë'ë duldë naquëhuna, rllui'i parë guëlua'a más quë Dios na verdá, nádi'i më za'quë si talë gúni' cashtigu na”. Ni na ziquë runë mieti llgabë.

⁶ Aquëdi'i bëchi, purquë si adë gúnëdi'i më juzguë duldë shtë hia'a, tampuquë adë rúnëdi'i tucarë gunë më juzguë los de más mënë narëta' lu guë'dchiliu.

⁷ U si talë guëni'il: “Bishi shtëna, bë'nin parë rlua'a verdá shtë Dios nu bë'nin parë gunë mënë alabar lë'ë më”; u rni'il: “¿Pëzielú gunë më juzguë na ziquë los de más pecadurë?”

⁸ Aquëdi'i bëchi, purquë si talë zni nahin, cha guëdë'na'a duldë të parë más gunë mieti alabar lë'ë më. Pues nanú mënë bishi narní'i de quë zni quëglua'a na'a. Justë na gac condenar ra mënë ni.

Grë hia'a nadápa'a duldë

⁹ ¿Pë guëni'i hia'a? Ra më israelitë ¿gu na rall más allegadë lu Dios? Aquëdi'i, purquë hia guni'i hia'a de quë grë mënë na rall pecadurë, tantë më israelitë nu zac ra nanádi'i më israelitë. Grë hia'a nadápa'a duldë.

¹⁰ Sagradas Escrituras rni'i:

Ni tubi më za'quë nídi'i; ni por tubi mënë.

¹¹ Nídi'i chu riasë; nídi'i chu rguili Dios.

¹² Grëtë' rall bënití rall shnezë Dios. Grëtë' na rall ziquë cusë nadë rllui'idi'i.

Ni tubi adë chu nádi'i më za'quë, ni por túbidi'i.

¹³ Iurë ruadi'dzë rall, na ziquë tubi ba'a catë cuezë tégulë narldí'a.

Shti'dzë rall na purë bishi.

¹⁴ Rgue rall guëc sa' rall; shti'dzë rall na venenë shtë serpiëntë.

¹⁵ Nalë listë na rall parë quini rall sa'll.

¹⁶ Ancalë ria rall, rsëdchini galriá ldu'u nu galëz Zac zi.

¹⁷ Adë guënédi'i rall nezë za'quë catë rbed-chí ldu'u mënë.

¹⁸ Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, cumë rúnëdi'i importë parë lë'ë rall lo quë nacagni'i Dios.

¹⁹ Rdë'ë hia'a cuendë grë lo quë narní'i lëy shtë Moisés, na parë ra mënë nabë'në recibir lë'ë lëy të parë grëtë' ra mënë guëac dchi delantë lu më nu parë grë mieti gac bë'a rall napë rall faltë delantë lu më.

²⁰ Nídi'i mudë gac tubldí shcuendë nguiiu delantë lu Dios por más quë rúnëll cumplir puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu Dios.

Gac salvar nguiiu si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios

²¹ Iurne' quëglua'a Dios stubi nezë parë gac tubldí shcuendë mieti lu më, lëdëdi'i por gunë nguiiu cumplir grë puntë shtë lëy. Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë, cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë.

²² Manërë narunë Dios parë gac tubldí shcuendë nguiiu lu më nadë más si talë rialdí ldu'u nguiiu shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë na parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, tantë parë më israelitë igual parë mënë nanádi'i më israelitë.

²³ Pues grëtë' ra mënë napë rall duldë. Grë mietë runë faltë gac rall za'quë ziquë na Dios.

²⁴ Perë Dios bë'në tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuënda'a manërë ndigá por lo quë nabë'në Cristo Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtëhi' parë gac salvára'a.

²⁵ Dios bëcuezë më Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë galguti shtë hia'a.

Iurne' gáca'a perdunë si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá. Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na më justë; pues adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall.

²⁶ Pues iurne' bëlua'a më lu ra mënë, na më justë të gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí shcuendë nguii lu Dios si talë rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.

²⁷ ¿Pë nadápa'a parë runë nadchínia'a? Niétiqë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na shcuénda'a lu më sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá.

²⁸ Zni clarë rlua'a iurne', lë'ë nguii nasalvárëll si talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i purquë quëhunë nguii cumprir puntë shtë lëy.

²⁹ ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios shtë ra nanádi'i më israelitë.

³⁰ Na më Dios; runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Rúnedi'i importë si riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i rall cumprir custumbrë ni.

³¹ Por di'dzë rë' ¿pë cagni'i hia'a adë rlu'ídi'i lëy? Aquëdi'i; más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë shtë lëy.

4

Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios

¹ ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abraham, shtadë guëlu' hia'a? ¿Pëzielú gúqui' më za'quë lu Dios?

² Primëre puntë, si talë natubldí shcuëndi' lu Dios purquë bë'ni' cumprir obrë za'quë, iurní nãpi' rsunë gac nadchíni'; perë lëdë delantë lu Diósëdi'i.

³ ¿Pë rni'i Sagradas Escrituras? “Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu guni'i Dios tubldí na shcuendë Abraham lu më”.

⁴ Pues iurne' si tubi nguii quëhúnëll tubi dchi'ni lu lamë, rguilli lamë pagu, lëdëdi'i ziquë regalë sino quë ziquë narunë tucarë ca'a nguii.

⁵ Perë el quë adë rúnëdi'i obrë za'quë perë rialdí ldu'i shti'dzë Dios, el quë narunë natubldí shcuendë nguii, nguii

ni na më za'quë lu Dios, sulë por galrialdí ldu'i shtëni'.

⁶ También zni guni'i David tiempë guahietë de quë dichusë na nguii, el quë Dios runë recibir ziquë mënë za'quë, lëdëdi'i purquë bë'në nguii ni obrë za'quë.

⁷ Guni'i David: Rquitë ldu'u ra nabë'në Dios perdunë nu bëca'chi më duldë shtë rall.

⁸ Rquitë ldu'u nguii naná lë'ë Dadë adë guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguii por duldë nabë'në nguii.

⁹ ¿Pë rni'i ldu'ul? ¿Niá'asë rquitë ldu'u më ra mënë israelitë u nu zac ra mënë nanádi'i më israelitë? Pues gunia'a, Dios bë'në tubldí shcuendë Abraham, shtadë guëlu' hia'a, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

¹⁰ Perë ¿guc bë'në më tubldí shcuendë Abraham, despuësë guriuguë partë shtë shcuérpi' u antsë? Pues antsë, lëdë despuësëdi'i.

¹¹ Custumbrë religiosë ni, Abraham bë'ni' recibirin ziquë sëni de quë hia gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më nu Dios bëca'a lë'i' ziquë nguii za'quë. Mudë rë' guc Abraham dadë shtë grëtë' ra mënë naná rialdí ldu'u shti'dzë Dios de verdá, hashtë ra nadë rúnëdi'i cumprir custumbrë shtë circuncisión.

¹² Nu Abraham na shtadë ra më israelitë nanadë rúnëdi'i confiar custumbrë ni parë gac rall më za'quë lu Dios sino rialdí ldu'u rall shti'dzë më, igual ziquë bë'në Abraham antsë gúqui' circuncidar.

Bë'në Dios cumprir promësë shtëhi' purquë gualdí ldu'u ra mënë shti'dzë më

¹³ Dios bë'ni' prometer lu Abraham nu lu grëtë' llëbní Abraham de quë gunë rai' recibir guë'dchiliu ziquë herenci parë guëquërdë rai'. Bë'në më ni, lëdëdi'i purquë bëzu'bë diaguë Abraham puntë shtë lëy, sino purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

¹⁴ Si talë sulamëntë ra nanapë lëy gunë rall recibir guë'dchiliu ziquë herenci, iurní adë lasáquëdi'i tsaldí ldu'u mieti shti'dzë më, nu promësë shtë Dios nãpëdi'i valurë

¹⁵ purquë lëy nua'a cashtigu. Catë nanú lëy, nanú cashtigu parë ra nabë'nëdi'i cumprir lëy, perë catë nídi'i lëy, nídi'i mudë parë runë mënë cuntrë lëy.

16 Por ni lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurë parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Manërë ni ra cusë za'quë shtë më, na parë grë llëbni Abraham, lëdë niá'asëdi'i parë ra narianaldë tëchi lëy sino también parë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir, lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, nahin tubi favurë; guëdchinin ndigá parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Pues Abraham na shtáda'a, grëtë' hia'a.

17 Ni na lo quë narunë cuntienë Sagradas Escrituras. Rni'in de quë bënë më lë'ë Abraham ziquë shtadë guelú zihani naciuni. Gunë më recibir grë ra mënë narialdí ldu'i shti'dzë më mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Dios napë më pudërë parë cua'ni më ra tëgulë, nu cagni'i më shcuendë cusë naguër gac ziquë hia gudëdin.

18 Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi'; gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu gac cumplir shti'dzë më; llëbni Abraham adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë ni.

19 Abraham adë gulézëdi'i tsaldí ldu'i shti'dzë më aunquë napë Abraham más quë tubi gahiu'a izë; mërë gáti'; nu rd'ëi' cuendë de quë tantë lë'i' nu Sara tsé'li', hia nalë gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë tsúdi'i shíni'.

20 Adë bëzádi'i ldu'i sino quë gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu béd'ëi' graci lu Dios antsë gac cumplir promësë ni.

21 Abraham gúpi' segurë sin ni tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë parë gunë më lo quë nabë'në më prometer.

22 Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na shcuëndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

23 Ra di'dzë: "Tubldí na shcuëndi' lu Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më" adë naescritëdi'in sulë por bien shtë Abraham

24 sino también parë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ni Jesús, Shtáda'a, ladi ra tëgulë.

25 Bë'në Dios intriegu lë'ë Jesús lu galguti

por causë shtúlda'a nu bëcua'ni më lë'i' ladi ra tëgulë parë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë lë'ë hia'a.

5

Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios

1 Zni natubldí shcuëndá'a lu Dios purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbedchí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shláma'a.

2 Por Cristo zuga'a hia'a lu nezë za'quë catë nanú bendición shtë Dios purquë rialdí ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a nu dzuléza'a tiempë guená hia'a lu më; cuezënú hia'a lë'i'.

3 Nu zac rquitë ldu'u hia'a iurë nadápa'a problemë, purquë nanë hia'a galërzac zi runë bien të gáca'a pacënci nu dzu hia'a más firmë lu shnezë më.

4 Si talë dzu hia'a lu shnezë më sin quë adë guëazë guëtëdi'ia'a, iurní nadápa'a esperansë; dzuléza'a ra cusë naguër gac.

5 Hia esperansë nadápa'a adë rsëdchínidi'in shtu parë lë'ë hia'a purquë nanú zihani amor naze'dë de Dios la'ni ldu'u hia'a por Espíritu Santo nabëshe'ldë Dios parë cuezënúhi' lë'ë hia'a.

6 Antsë lë'ë hia'a completamente adë nadápëdi'i hia'a esperansë; perdidë na hia'a, perë bëga'a iurë nabë'në Dios punërë, iurní guti Cristo por grë ra nanapë duldë.

7 Nádi'i sencigi tubi de lë'ë hia'a gátia'a por tubi mënë, ni siquierë por tubi mënë za'quë; u tal vez nanú ejemplë gapë nguii valurë gáti' shlugar sáhi' naná demasiadë naza'quë.

8 Perë claramente bëlua'a Dios de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a purquë Cristo guti shlugára'a; dzë ni todavía na hia'a pecadurë.

9 Bë'në Dios recibir lë'ë hia'a; tubldí na shcuëndá'a lu më por galguti shtë Jesús. Más segurë iurne', gac salvára'a de grë cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios guëc mënë mal.

10 Antsë gúca'a enemigu shtë Dios; béd'ëna'a cuntrë lë'ë më, perë bë'në më të gáca'a amigu shtëhi'; nadápa'a paz por galguti shtë shini më. Iurne' mucho más segurë gáca'a salvar por lë'ë më; cuezënúhi' lë'ë hia'a; unidë na hia'a con lë'ë më.

11 Más de ni, nalé rquitë ldu'u hia'a iurne' nu rdë'na'a alabar Dios por lo quë nabëlua'a Jesucristo Shláma'a, el quë nabë'në të gáca'a amigu shtë Dios.

Comparaciuni Adán nu Cristo

12 Zni guc, por tubsë nguiu bidchini duldë lu guë'dchiliu. Hia de tëchi ni ze'dë naldë galguti. Hia bëdchini cash-tigu shtë galguti parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu purquë grëtë' rall bënë rall duldë.

13 Antsë bëquë'e Moisés lëy shtë Dios, nanú duldë lu guë'dchiliu, perë adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë según lëy purquë nídi'i lëy iurní.

14 Perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, dizdë tiempë shtë Adán hashtë Moisés, nanú galguti. Grë mënë guti aunquë adë bë'nëdi'i rall mizmë duldë nabë'në Adán nanadë bëzu'bë diáguëdi'i mandadë shtë Dios. Adán na tubi muestrë shtë më, el quë nanapë quë guëdchini.

15 Perë favurë nabë'në Dios parë lë'e hia'a ndigá, na más llëru'bë quë duldë nabë'në Adán. Por duldë shtë tubsë nguiu, bëdchini galguti parë grë mënë, perë por galrac shtu'u shtë Dios nu favurë shtë Jesucristo, be'dë guëdchini vidë sin fin parë zihani mënë.

16 Pues resultatë shtë favurë nabë'në Dios, na más llëru'bë quë resultatë shtë duldë nabë'në Adán. Fin shtë duldë nabë'në Adán, na guc condenar grë mënë, perë fin shtë favurë nabë'në Dios, bëdchinin despuësë zihani izë. Favurë ni napë resultatë naná adë nídi'i condenación parë pecadurë.

17 Bëdchini sentenci shtë galguti parë grë mieti purquë tubsë nguiu bënë duldë, perë parë el quë narunë recibir favurë shtë Dios, el quë narunë recibir perdunë shtë më ziquë regalë, guëribë'a nguiu ni juntë con Jesucristo. Sulë por tubsë nguiu, Jesucristo, gac salvára'a.

18 Ziquë por tubsë nguiu nabë'në duldë nu por ni nacondenadë grë mieti, también por tubsë nguiu, por lo quë nabë'në Jesucristo, gunë Dios recibir grë mieti ziquë mënë za'quë naná tubldí shcuendë lu më të parë guëbani rall parë siempër.

19 Quiere decir, por tubsë nguiu nanadë bëquë diáguëdi'i shti'dzë Dios, cantidá mënë na rall pecadurë, perë por tubsë nguiu nabë'në cumplir shti'dzë më, cantidá mënë gac rall mënë za'quë delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'e rall.

20 Bëdë'e Dios lëy lu Moisés të parë másru'u guëdalë duldë, perë catë bëdalë duldë, ndë nanú más favurë ru'bë shtë Dios; más rlua'a rac shtu'u më ra mënë.

21 Zni guquin; antsë grë mieti nanú bajo ordë shtë duldë, nu por maldá nabë'në mënë guti rai', perë iurne' favurë shtë Dios rnibë'a, con resultatë gac mënë sin duldë delantë de Dios. Gac salvar rall siempër por Jesucristo Shláma'a.

6

Hia gútia'a parë duldë

1 ¿Pë guëni'i hia'a iurne'? ¿Guëdë'na'a duldë të parë guëlua'a Dios másru'u rac shtu'u më lë'e hia'a?

2 Aquëdi'i. Hia bëru'u hia'a nezë mal catë nanú galguti eternë. ¿Llallë guëabré hia'a stubi parë nezë ni? Hia gútia'a parë duldë.

3 ¿Pë adë riasëdi'i të de quë grë lë'e hia'a naná unidë con Jesucristo, también nadápa'a partë galguti shtëhi'?

4 Por ni iurë bëriubë nisa'a, runë significar nadápa'a partë mizmë galguti shtë Jesús nu ziquë guashtë më ladi ra tëgulë por pudërë ru'bë shtë Dadë Dios, zni runë tucarë guëbânia'a manërë cubi con pudërë shtëhi'.

5 Si talë na hia'a unidë con Cristo nu con galguti shtëhi', zni zac gáca'a ziquë lë'e më iurë tsashtë hia'a ladi ra tëgulë.

6 Rac bë'a hia'a vidë mal nanabânia'a antsë, guti juntë con Cristo lu cruz të parë jamás guësínidi'i duldë lë'e hia'a lu maldá. Zni gápa'a libertá të guëribë'adi'i duldë lë'e hia'a

7 purquë grë ra naguti, lë'e duldë nápëdi'in ni tubi pudërë parë nguiu ni.

8 Si talë gutinú hia'a Jesucristo, rialdí ldu'u hia'a de quë guëbaninú hia'a lë'e më.

9 Nanë hia'a Cristo guashtëhi' ladi ra tëgulë; hia jamás adë guëabrédi'i gati më. Hia gualú pudërë shtë galguti parë lë'e më.

10 Por galguti shtë më, bëdë'e më fin con pudërë shtë duldë; jamás gati', perë iurne'

nabani më; unidë náhi' con Dios parë siemprë.

¹¹ Mizmë manërë gulë bë'në tratë duldë nananú la'ni ldu'ul ziquë cusë naguti, nu gulë gubani tubi vidë cubi, mënë naquëgdë'në cumplir voluntá shtë Dios purquë unidë na të con Jesucristo Shláma'a.

¹² Por ni adë rdë'edi'i të sí guë nibë'a duldë lë'ë të. Nanú deseo mal la'ni cuerpë shtë të; cuerpë ni napë quë gáti', perë adë gúnëdi'i të cumplir lo quë narac shtu'u duldë gunë të.

¹³ Nu adë rdë'edi'i të sí parë ni tubi partë cuerpë shtë'nël gúni' duldë, ni tubi partë guëzú'bë diáguëdi'i deseo mal. Mejurë gulë bë'në intriegu cuerpë shtë të lu Dios, purquë na të ziquë mënë naná guti perë bëabrí guëbani të stubi. Gulë bë'në intriegu grë partë shcuérpël lu Dios, cadë tubi partë cuerpë gaquin ziquë tubi trashtë parë dchi'ni za'quë shtë më

¹⁴ purquë duldë adë nádi'in shlámël, adë nádi'il bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios naquëhunë zihani favurë parë lë'ël.

Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë

¹⁵ ¿Pë runë cuntienë ndë'ë de quë nanú permisi guëdë'na'a duldë purquë adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios? Aquëdi'i.

¹⁶ Lë'ë të nanë të bien, el quë narnibë'a lë'ël nu rzu'bë diáguël shti'dzi', nall lamë shtë'nël. Zniti'i nahin si talë rzu'bë diáguël deseo mal naze'dënú galguti u si talë rzu'bë diáguël shti'dzë Dios parë guëbánil tubi vidë za'quë.

¹⁷ Dushquilli Dios; antsë lë'ë të na muzë shtë duldë perë iurne' na të muzë shtë Dios. Bëzu'bë diaguë të con guëdubinú ldu'u të enseñansë nabë'në të recibir.

¹⁸ Dzë ni bë'në më librar lë'ë të lu pudërë shtë duldë nu bë'në më parë gac të mënë narianaldë nezë za'quë.

¹⁹ Cagní'ihia comparaciuni rë' të parë más nasesë tsasë të. Ziquë más antsë bë'në të intriegu shcuerpë të parë cusë dzabë, hashtë bë'në të cumplir grë duldë naná cuntrë lëy shtë Dios, iurne' gulë bë'në intriegu shcuerpë të parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con fin gac të mënë santu.

²⁰ Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diaguë të duldë, iurní adë nápëdi'i të libertá parë gunë të sirvë Dios.

²¹ ¿Pë provëchë gulú të de ra cusë mal, cusë nabë'në të antsë perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë duldë ni na galguti parë ra narianaldë tëchi cusë mal ni.

²² Perë iurne' na të librë; ra cusë ni adë rnibë'adi'i lë'ë të, sino quë na të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë. Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u Dios nu despuësë guëquërdënú të lë'ë më parë siemprë.

²³ Lúniquë pagu narguilli duldë parë ra narunë duldë, na galguti, perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por Jesucristo Shláma'a.

7

Comparaciuni shtë nabëtsë'a

¹ Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios, rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tu-carë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti.

² Por ejemplë, tubi na'a casadë nalí'bi' con tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë gati tse'lë na'a, iurní na na'a librë. Lë'ë lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar lë'ëll.

³ En cambi si talë na'a ni guécá'all stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani, iurní quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nali'bi na'a con tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lë'ëll nu si talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in duldë.

⁴ Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsë gac të unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne' adë rnibë'adi'i lëy lë'ë të sino rnibë'a Cristo lë'ë të, el quë naguashhtë ladi ra tégulë. Zni gac të parë guëquërdë të tubi manërë santu.

⁵ Antsë iurë guanálda'a tëchi deseo mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë nabëdë'na'a purquë lëy bë'në prohibëhin; cusë mal ni bësini lë'ë hia'a lu duldë, grë partë shtë shcuérpa'a. Bë'në duldë parë gua'a lë'ë hia'a lu galguti.

⁶ Perë bë'në Dios parë adë nápëdi'i lëy pudërë subrë lë'ë hia'a. Gútia'a parë lëy nanapë lë'ë hia'a ziquë muzë shtëhin të

parë guëdë'na'a sirvë Dios con libertá, lëdëdi'i ziquë tubi naná bajo ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según Espíritu Santo.

Duldë nananú la'ni ldua'a

⁷ ¿Pë guëni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë lëy na mal? Aquëdi'i. Adë nádi'i lëy cusë mal purquë por lo quë naná escritë la'ni lëy, runguë bé'ahia faltë nanapa. Por ejemplë, sin lëy nunquë adë guëdë'ëdia'a cuendë de quë na duldë iurë rzebi ldua'a pë shtë mënë, purquë naescritë: “Adë sébidi'i ldu'ul pë shtë mënë”.

⁸ Por lo quë narni'i mandamientë, lë'ë duldë bë'në gan; bësëdchinin zihani deseo mal la'ni ldua'a. Pues catë nídi'i lëy adë rac bé'adi'i mieti pë na duldë.

⁹ Tubi tiempë más antsë, adë bédë'ëdia'a cuendë pë rni'i lëy; contentë nabania; perë iurë bënguë bé'ahia pë rni'i lëy, guc bé'ahia de quë napa duldë, de quë runë tucarë gatia parë siempërë.

¹⁰ Lëy naná designadë parë guëne'e vidë parë na, bëaquin ziquë tubi sentënci parë gatia.

¹¹ Bësiguë duldë na. Duldë bë'në provëchë të parë guësëdchini mandamientë galguti parë na con resultadë bëna duldë nu nahia ziquë tubi naguti.

¹² Pues grë lëy con mandamientë shtë më na santu; na rahin justë nu za'quë.

¹³ Rna'bë di'dza ¿tubi cusë za'quë bësëdchini galguti parë na? Aquëdi'i, sino duldë bia'a na lu galguti. Bë'në dchi'ni duldë cusë za'quë parë bësëdchinin galguti. Zni rlua'a lla na duldë, demasiadë mal. Por mandamientë shtë Dios, rac bë'a hia'a blac fier na duldë.

¹⁴ Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na santu perë na, nahia mal; quëhuna cumplir deseo mal nananú la'ni ldua'a por duldë naná ziquë lamë shtëna.

¹⁵ Lë'ë duldë naruna, nanëa adë nazá'quëdi'in perë lo quë nadë rac shtú'udia'a, ni quëhuna; lo quë narac shtu'u guna, ni adë rúnëdia'a cumplir.

¹⁶ Zni si talë quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, nahia de acuerdë de quë tubldí na lëy shtë Dios.

¹⁷ Pues adë nádia'a naquëhunë ra cusë mal sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin cusë mal ni.

¹⁸ Rdë'ëhia cuendë de quë la'ni ldua'a nídi'i cusë za'quë. Rac shtua'a guna bien perë adë nápëdia'a fuersë parë guna cumplir.

¹⁹ Adë rúnëdia'a cumplir ra cusë za'quë narac shtua'a guna, sino lë'ë duldë nadë rac shtú'udia'a, ni sí, quëhuna cumplirin.

²⁰ Iurne' si quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, lëdë nádia'a naquëhunin sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin ra cusë mal.

²¹ Zni nahin iurë rac shtua'a guna bien, sulë mal runa.

²² Perë por partë shtë espíritu la'ni ldua'a, nalë rquitë ldua'a con lëy shtë Dios

²³ perë la'ni shcuërpa nanú stubi pudërë naná runë cuntrë cusë za'quë. Nahia ziquë prësi shtë pudërë mal ni nananú la'ni shcuërpa.

²⁴ Prubi de na. ¿Chu guëne'e libertá parë guna gan lu duldë nanua'a na lu galguti?

²⁵ Rdë'ëhia graci lu Dios purquë bë'në më librar na lu pudërë shtë duldë nananú la'ni ldua'a. Bë'në mëhin por Jesucristo, Shláma'a. La'ni ldua'a rac shtú'uhia guna cumplir ra mandamientë shtë Dios, perë shcuërpa runë cumplir mal deseo narsëdchini duldë.

8

Bendición narsëdchini Espíritu Santo

¹ Pues iurne' adë gúnëdi'i Dios condenar ni tubi naná unidë con Cristo Jesús

² purquë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin por lë'ë më. Bëlá më na de duldë con sentënci naná gatia.

³ Lo quë lëy adë rúnëdi'i gan; nápëdi'in pudërë parë gunë compa'ni lë'ë hia'a të guëdë'na'a cumplir lëy; débil na shcuërpa'a. Perë Dios sí, bëshe'ldë më shini më con cuerpë shtë nguiu; bëdchini Jesús parë guëdchisúhi' duldë; bë'në më condenar duldë nananú la'ni ldu'u mieti.

⁴ Zni bë'në më të parë guëdë'na'a cumplir lo quë narnibë'a lëy. Cagnia'a shcuendë ra nardë'ë sí parë guësë Espíritu Santo lë'ë rai' nu adë rúnëdi'i rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rai'.

⁵ Grëtë' el quë narianaldë tëchi cusë mal, conductë shtë rall na mal; perë el quë narianaldë tëchi cusë shtë Espíritu Santo, runë rall cumplir lo quë narac shtu'u Dios.

⁶ El quë narianaldë tëchi cusë mal, gáti' perë el quë narianaldë ra cusë za'quë shtë Espíritu, nápëll vidë verdadërë nu cuedchí ldu'ull.

⁷ Grë ra narianaldë tëchi deseo mal, na rall enemigu shtë Dios purquë adë nédi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Adë ráquëdi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'.

⁸ Por ni ra narunë intriegu mizmë lë'ë rall lu duldë, adë rquítëdi'i ldu'u rall Dios.

⁹ Perë lë'ë të adë rianáldëdi'i të tëchi deseo mal la'ni ldu'u të sino rnibë'a Espíritu Santo lë'ë të si talë verdá quëbezë Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Grë ra nanápëdi'i Espíritu shtë Cristo, nádi'i rall shmënë Cristo.

¹⁰ Perë si talë Cristo cuezënúhi' la'ni ldu'u të aunquë shcuerpë të gati por causë duldë, espíritu shtë të napë vidë eternë purquë tubldí na shcuendë të lu Dios.

¹¹ Si talë lë'ë Espíritu nabëcua'ñi Jesús ladi ra tégulë, cuezënúhi' lë'ë të, mizmë më ni guëne'e vidë parë cuerpë shtë të, cuerpë naná destinadë parë gati. Gunë Dios ni por Espíritu shtë më naquëbezënú të.

¹² Por ni bëchi, lë'ë deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a, adë nápëdi'in ni tubi pudërë ni derechë parë guëdë'na'a cumplir ra cusë ni

¹³ perë si talë tsagla'guë gunë të ra cusë mal, gati të. En cambi si talë por pudërë shtë Espíritu Santo guëdë'el fin con ra cusë mal narúnël, iurní guëbánil parë siempre.

¹⁴ Si talë quëgsë Espíritu Santo lë'ël, nal shini Dios. Sulë mënë ni na legítimë shini më.

¹⁵ Lë'ë Espíritu nabë'në të recibir, nádi'i' Espíritu shtë galërzac zi parë rdzëbë të lúhi' stubi, sino bë'në të recibir Espíritu narunë parë gac të shini Dios nu por Espíritu ni rná'ba'a lúhi': "Nal Dios, Shtadë na'a".

¹⁶ Mizmë Espíritu ni na testigu juntë lo quë narni'i ldu'u hia'a de quë na hia'a shini Dios.

¹⁷ Na hia'a shini Dios nu quëhunë më tratë lë'ë hia'a ziquë shini më; juntë con Cristo nadápa'a derechë guëca'a hia'a lo quë nanapë më. Si talë rzac zi hia'a juntë

con Cristo, también guëdápa'a partë con lë'ë më iurë gunë Dios honrar shíni'.

¹⁸ Parë na grëtë' galërzac zi shtë tiempë ne', adë rúnëdi'in comparar con cusë za'quë nu hunurë naguëdápa'a despuësë,

¹⁹ purquë grë lo quë nabëntsa'u Dios, quëbezin con llëru'bë deseo parë iurë gunë Dios honrar grë ra shini më.

²⁰ Grë cusë napë quë tsalú, lëdëdi'i por prupi voluntá shtënin sino por voluntá shtë Dios naná bëntsa'u grëtë' cusë. Perë bëntsa'u më ra cusë ni con segurë de quë gac cambin

²¹ purquë lo quë nabëntsa'u më, gunë më librar të parë adë tsalúdi'in; adë rú'dzëdi'in, sino gapin partë juntë con ra shini më iurë gunë më librar lë'ë rai'.

²² Rdë'ë hia'a cuendë guëdubi cusë nabëntsa'u më riá ldu'in nu ru'nin ziquë tubi na'a nanapë dulurë shtë nagalë shíni'. Zni na guë'dchíliu hashtë nedzë.

²³ Lëdë niá'asëdi'i ra cusë nabëntsa'u Dios riá ldu'u hashtë gac cumplir tiempë, sino nu lë'ë hia'a, aunquë nadápa'a Espíritu cumë sëni de lo quë guëdë'na'a recibir despuësë, riá ldu'u hia'a demasiadë; dzuléza'a nia'a ca iurë guëca'a më lë'ë hia'a nu gac cambi shcuërpa'a parë adë gátidi'ia'a stubi jamás.

²⁴ Gúca'a salvar con esperansë tubi dzë gunë më cambi shcuërpa'a, perë todavía rnádi'i hia'a lo quë narbéza'a. Lo quë rna hia'a rquí'nidi'i dzuléza'ahin

²⁵ perë si talë dzuléza'a lo quë nadë chu rnádi'i, iurní con pacënci dzuléza'a.

²⁶ Nadápa'a esperansë; nu Espíritu Santo quëhúni' compa'ni lë'ë hia'a catë adë ráquëdi'i hia'a. Pues adë rac bë'adi'i hia'a lla guëná'ba'a lu Dios, perë lë'ë Espíritu Santo quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'ë hia'a. Quëhúni' ruëguë lu më con bë nadë gúnëdi'i gan shti'dza'a guëni'i pë runë cuntienë.

²⁷ Nu Dios el quë nanë grë shgába'a, riasë më grë di'dzë shtë Espíritu Santo purquë lë'ë Espíritu canihúni' ruëguë de acuerdë con voluntá shtë Dios. Quëhunë më ruëguë lu Dios por grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më.

Na hia'a más quë narunë gan

28 Nané hia'a grë cusë quëac parë bien shtë ra mënë narac shtu'u më de verdá, ra nagulé Dios según voluntá shtë më,

29 purquë grëtë' nabënguë bë'a Dios dizdë antsë, bë'në më destinar lë'ë rai' tē parë gac rai' ziquë shini më nabërulë Jesús parë gac Jesús el quë nagunë recibir más hunurë entre grë ra sáhi'.

30 Grë ra nagulé Dios, guc destinar rai'; ni guna'bë më lë'ë rai'. Ra mënë naná guna'bë më, bë'në më tē gac tubldí shcuendë rai' lu më. Na rai' justë; bë'në më parë guëquërelidënú mënë ni Jesucristo lu gube'e.

31 ¿Pë más guëni'i hia'a? ¿Si Dios nanú favurë de lë'ë hia'a, chull gunë gan lu hia'a?

32 Dios voluntariamente bë'ni' intriegu prupi shini më parë gáti' shlugára'a. Bë'në më intriegu shini më lu galguti tē gac salvára'a. ¿Llallë gunë më negar guëdë'ë më los de más cusë za'quë? hia quë cuezënú shini më lë'ë hia'a.

33 ¿Chull guëdchi'bë demandë lu Dios cuntrë ra nagulé më? Ni túbidi'i; Dios quëhunë tubldí shcuénda'a lu më.

34 ¿Chull gunë condenar lë'ë hia'a? Ni túbidi'i. Cristo gúti' nu zac guashtë më ladi ra tēgulë nu quëbezë më lugar shtë pudërë juntë con Dios nu quëhunë më ruëguë por lë'ë hia'a.

35 ¿Chull gunë gan parë guëdchisú amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a? Ni túbidi'i. Masiá rzunaldë mënë lë'ë hia'a; si talë rguini mënë lë'ë hia'a, u si nanú problemë u galërzac zi; masiá runë faltë naguëdáuha'a u runë faltë shába'a; si talë zuga'a hia'a lu peligrë, ni tubi cusë gúnëdi'i gan guëdchisú amor shtë Cristo de lë'ë hia'a.

36 Sagradas Escrituras rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dispuestë gátia'a grë ra dzë purquë na hia'a shmënë më.

Quëhunë mënë tratë lë'ë hia'a cumë tubi lli'li lu ra narguini lë'ë ma.

37 Perë entrë grë cusë rë', na hia'a mënë narunë gan lu grë cusë mal por Jesucristo el quë narac shtu'u lë'ë hia'a.

38 Znít'i, napa segurë de quë ni tubi cusë guëguquë lë'ë hia'a de Dios, el quë narac shtu'u lë'ë hia'a; ni por galguti, ni por tubi

nanabani iurne', nilë por ra ianglë, nilë por grë ra narnibë'a lu gube'e, ni por lo quë naguër guëdchini nu nilë por nananú iurne'

39 nilë lo quë naná guia'a, ni por lo quë nananú guetë, ni por stubi clasë pudërë nananú la'ni guë'dchiliu, gáquëdi'i guëguquë lë'ë hia'a lu amor shtë Dios, amor nabëlua'a më lu hia'a por Cristo Jesús Shláma'a.

9

Gulë Dios ra mënë israelitë

1 Cagnia'a verdá cumë shmënë Cristo nanahia; quëbezënú Espíritu Santo na, nu mizmë shgaba quëhunë testificar ruadi'dza verdá.

2 Nalë nahia tristë nu riá ldua'a; se intiende quëhuna sufrir la'ni ldua'a por sahia, ra më israelitë.

3 Nahia dispuestë gunë më condenar na si talë por ni gac salvar ra sahia, ra mënë naná më ladza.

4 Lë'ë rai' na rai' më israelitë; gudili Dios lë'ë rai' tē gac rai' shini më. Bëlua'alú llni lu rai', llni naze'dë de Dios. Ra conveñi nu promësë nu lëy shtë Dios, bë'në rai' recibir. Bë'në rai' recibir ordë lla rac shtu'u Dios gunë rai' adorar Dios la'ni iádu'u.

5 Lë'ë rai' na llëbni shtadë guëlu hia'a nu de lë'ë rai', según nardchini mënë lu guë'dchiliu, gulë Cristo el quë nagulé Dios parë guëribë'ai'. Jesucristo na Dios nu runë tucarë grë mieti gunë rall alabar lë'i'. Benditë na më parë siemprë. Amén.

6 Quëgní'idia'a de quë adë bë'nëdi'i Dios cumplir shti'dzi', sino todavía napë shti'dzë më valurë parë ra mënë purquë nanú mënë nanádi'i llëbni Israel, perë gudili Dios lë'ë rai'; na rai' shmënë më.

7 Gudíliidi'i Dios grë ra llëbni Abraham parë gac rai' legítimë shini Abraham sino rni'i më lu Abraham: "Por shínil Isaac, gápël llëbni naná ra nagudilia".

8 Grë ndë'ë runë cuntienë ni tubi na shini Dios sulë purquë gúlëll më israelitë, sino ra shini Dios na el quë narialdí ldu'u promësë shtë Dios. Mënë ni na de verdá llëbni Abraham.

9 Pues lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham rni'i: "Stubi izë ziquë tiempë ne' guëabría nu Sara gápi' tubi shíni".

10 Más de ni nanú ejemplè shtë Isaac, shtadè guèlú hia'a. Guèrupè shini Rebeca na rai' shini tubsè nguui, Isaac.

11-13 Ra shini Isaac nu Rebeca todavía lá'adi'i gálèdi'i rai', ni tubi mal bë'nèdi'i rai', perè guni'i Dios lu Rebeca: “Shínil naguèlú galè, gáquèll muzè parè shínil naguèdchini despuèsè”. Ni na de acuerdè lo què Sagradas Escrituras rni'i: “Guc shtua'a Jacob perè guná zá'quèdia'a lu Esaú”. Zni bëlua'a clarè Dios napè mè derechè gulè mè lo què narni'i ldu'u mè. El què narac shtu'u mè, rna'bè mè; nídi'i importè pè cusè quèhunè rall.

14 ¿Gu runè cuntienè dí'dzè rè' de què adè nazá'quèdi'i Dios? Aquèdi'i.

15 Mizmè Dios guni'i lu Moisés: “Guna favurè parè el què narac shtua'a; guèga'a ldua'a el què narac shtua'a”.

16 Zni nahin, lè'è favurè shtë Dios, zé'dèdi'in lu mènè purquè rac shtu'u mènè, nilè por lo què naquèhunè rall sino por voluntá shtë mè, el què narga'a ldu'i mènè.

17 Nanú stubi ejemplè; la'ni Sagradas Escrituras rni'i shcuendè rëy shtë Egipto. Rni'in: “Bèzúa lè'èl ziquè rëy shtë Egipto parè guèná mènè pudèrè shtëna por mudè naruna tratè lè'èl tè guini mènè narèta' lu guè'dchiliu, blac llèru'bè na pudèrè shtëna”.

18 Zni zac guèni'i hia'a napè mè pacènci parè el què narac shtu'u mè, nu zac runè mè tè gac naguèdchi ldu'u mènè segùn voluntá shtë mè.

19 Perè guèni'il lua: “Si talè zni nahin ¿pèzielú rdchi'bè Dios demandè cuntrè nguui? ¿Chull rzutipè lu voluntá shtë Dios?”

20 Perè rnia'a lul, ¿chu nal tè parè rchupè dí'dzèl con Dios? Nídi'i mudè gue'su guèni'i lu mènè naruntsa'u gue'su: “¿Pèzielú bëntsá'ul na zndè'è?”

21 Na Pablo rnia'a lu tè, el què naruntsa'u gue'su, nápèll derechè guntsá'ull cualquier cusè narni'i ldú'ull. Con mizmè benè shtë gue'su guntsá'ull tubi gue'su chulè nu especial, nu con mismè benè gactsa'u tubi cusè nadè rluá'adi'i chulè.

22 ¿Pè rni'i ldú'ul? Aunquè más antsè guc shtu'u guèlua'a Dios pudèrè shtë mè cuntrè ra mènè nabè'nè mal, bia'a ldu'u mè mal

mudè shtë nguui ni; pacènci guc mè con ra narunè tucarè cashtigu eternè.

23 Nu guc shtu'u guèlua'a mè ra favurè ru'bè nu bendición parè lè'è hia'a. Bèga'a ldu'u mè lè'è hia'a; bë'ni' preparar lè'è hia'a dizdè más antsè parè guèquèrèldènu hia'a lè'è mè.

24 Parè ni gulè mè lè'è hia'a, mènè israelitè nu ra nanádi'i mè israelitè.

25 Ziquè rni'i la'ni librè nabèquè'è Oseas: Ra nanádi'i shmèna, gululèhia lè'è rai' shmèna.

Lè'è ra nadè rac shtú'udia'a antsè, ni gululèhia mènè narac shtua'a.

26 Mizmè lugar catè antsè guni'i Dios: “Nádi'i tè shmèna”, ndè guèni'i mènè: “Na tè shini Dios nanabani”.

27 Nu Isaías guni'i shcuendè naciuni Israel: “Aunquè nilè llèbni shtë tègulè Israel na cantidá mènè ziquè iu'lli shtë nisèdu'u, nadè más bëldasè rall gac salvar

28 purquè gunè mè cumplir shti'dzi' hashtë tsalú sentènci cuntrè ra narèta' lu guè'dchiliu”.

29 Gaquin ziquè mizmè Isaías guni'i antsè: Dadè shtë ra ianglè, si talè adè bë'nèdi'i mè perdunè bëldá shtadè guèlú hia'a tè gátidi'i rai',

pues iurne' na hia'a ziquè ra mènè naguquèrèldè guè'dchi Sodoma nu Gomorra.

Ra mènè israelitè nu diza'què shtë mè

30 ¿Pè runè cuntienè grè ndè'è? ¿Pèllè guèni'i hia'a de què ra nanádi'i mè israelitè, ra nadè rac shtú'udi'i gunè rall cumplir lèy shtë Dios, hia nasalvar rall; tubldí na shcuendè rall lu Dios purquè gualdí ldu'u rall shti'dzè mè

31 perè ra mènè israelitè narianaldè tèchi lèy shtë mè, bë'nèdi'i rall gan gac rall mè za'què lu Dios?

32 ¿Pèzielú? purquè ra mè israelitè adè gualdídi'i ldu'u rall shti'dzè Dios parè gac salvar rall sino gualdí ldu'u rall mizmè lè'è rall, u sea ra obrè za'què nabè'nè rall gualdí ldu'u rall. Zni gulaguè rall ziquè tubi narèldè guèc guè'è.

33 Ziquè naescritè la'ni shti'dzè Dios: Guná, na rdchi'ba tubi nguui naná ziquè tubi guè'è catè rreldè mènè guèquin. Na mè ziquè guè'è narunè storbè.

El quë narialdí ldu'i shti'dzë më, ni nunquë guëníitill shnézi'.

10

¹ Bëchi, lo quë narac shtua'a con guëdubinú ldua'a, lo quë narna'ba lu Dios, gac salvar ra mënë israelitë.

² Nahia testigu de quë zianaldë rai' lëy shtë Dios con llëru'bë devociuni perë adë riasédi'i rall; nápëdi'i rall llni shtë Dios.

³ Adë guënëdi'i rall manërë runë Dios parë gac tubldí shcuendë nguui lu më; más bien gac shtu'u rall por gunë cumplir lëy, gac rall më za'quë lu Dios. Adë nëdi'i rall gunë rall recibir salvaciuni cumë favurë nabë'në më por grë mieti.

⁴ Pues parë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë rianáldëdi'i rall tëchi lëy parë gac tubldí shcuendë rall lu më. Rac bë'a rall sulamëntë por Cristo napë nguui tratë con Dios.

⁵ Nu Moisés bëquë'ëi' gac tubldí shcuendë nguui lu Dios si talë gunë nguui cumplir lëy; guni'i Moisés: “El quë nagunë cumplir grë puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i parë siempre”.

⁶ Perë manërë parë gac tubldí shcuendë nguui lu Dios por fe na zndë'ë; lëdë nagánëdi'in. Adë rúnëdi'il llgabë napë quë tsépil lu gube'e parë tsagllí'il Cristo parë gac salvárëll

⁷ nu adë rúnëdi'il llgabë napë quë guiétël catë nanú ra tëgulë parë tsagllí'il Cristo de ndë. Aquëdi'i.

⁸ ¿Pëllë rni'i lëy? Rni'in: “Bëdchini di'dzë parë lë'ël; hia ruadi'dzël di'dzë ni lu mënë; cabezin la'ni ldú'ul”. Pues mizme diza'quë rë' naquëdë'në na'a predicar, rni'i de quë napë quë tsaldí ldu'u mënë shti'dzë Jesús.

⁹ Ruadi'dzë na'a de quë si talë rní'il Jesús na Dadë nanapë derechë parë guëribé'ai' lë'ël nu si talë rialdí ldú'ul de verdá de quë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, zac salvárëll.

¹⁰ Napë quë tsaldí ldú'ul shti'dzë më parë gac tubldí shcuendëll lu Dios; con rua'l quëhúnël testificar rialdí ldú'ul Dios; por ni nasalvárëll.

¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: “Ni tubi chu narialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë guëtúdi'i lull”.

¹² Nídi'i diferenci entrë ra më israelitë nu con ra nanádi'i më israelitë, pues mizme Dadë Jesús na Dadë shtë grë mënë nu rne'e më sin medidë ca'a grë ra narialdí ldu'i lë'ë më.

¹³ Zni na, grë ra narna'bë Dadë Jesús parë gúni' perdunë lë'ëll, gac salvárëll.

¹⁴ Perë ¿llallë guëna'bë rall lë'ë më si talë adë rialdídi'i ldu'u rall lë'ë më? ¿Llallë tsaldí ldu'u rall lë'ë më si talë chu nádi'i naruadi'dzë lu rall diza'quë shtë më? ¿Llallë guini rall? nu adë chu nádi'i nanua'a shti'dzë më parë lë'ë rall.

¹⁵ ¿Llallë tsagni'i mënë diza'quë si talë adë chu nádi'i el quë nabëshe'ldë lë'ë nguui ni? Ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Blac nasa'a iurë guëdchini ra naruadi'dzë diza'quë nu nutici narsëquitë ldu'u mënë”.

¹⁶ Perë lëdë grëdi'i mënë runë rall cuendë diza'quë, ziquë bëquë'ë Isaías: “Dadë ¿chull gualdí ldu'u di'dzë nabiadi'dzë na'a lu rall?”

¹⁷ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rialdí ldu'u mënë iurë ruadi'dzë tubi më diza'quë lu rall. Diza'quë ni na mizme shti'dzë Jesu-cristo.

¹⁸ Perë rna'bë di'dza lu të ¿pë adë bínidi'i rall lo quë nacagni'i Dios lu mënë? Clarë quë sí; bini rall grëtë' di'dzë ni. Sagradas Escrituras rni'i:

Biadi'dzë Dios shti'dzi' guëdubi nezë shtë guë'dchiliu.

Shti'dzë më bërë'tsë hashtë catë rialú guë'dchiliu.

¹⁹ Guëabrí guëna'bë di'dza: ¿pë na posiblë adë gac bë'adi'i mënë israelitë shti'dzë më? Pues primërë puntë, Moisés bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Guna parë guëzebi ldu'u të lu tubi naciuni nanadë runguë bë'adi'i na.

Guna tratë lë'ë rall të guëldënú të lë'ë rall, mënë nanëdi'i tsasé rall shti'dza.

²⁰ Segundë puntë, Isaías gupë valurë nu bëquë'ëi':

Ra nagudíldi'i na, bëdia'guëllú rall na.

Guëlua'aluhia lu ra nadë guná'bëdi'i por na.

²¹ Perë en cuantë shcuendë mënë israelitë rni'i Isaías: “Guëdubi tiempë bëldí guiahia parë guna recibir mënë nanëdi'i guëquë diaguë shti'dza, mënë narni'i cuntrë voluntá shtëna”.

11

Mënë israelitë naná salvar

¹ Iurne' quëgna'bë di'dza: ¿pë na posiblë bëquë guia'a më parë siembrë ra më në israelitë? Aquëdi'i; pues mizmë na nahia më israelitë; nahia llëbní Abraham; Benjamín na shtadë guëluhia.

² Dizdë más antsë Dios gulë më ra më në israelitë; adë bëquë guia'a Dios lë'ë rall. ¿Pë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras la'ni histori nabë'në Elías? Bëdchi'bë Elías galquiá cuntrë më në israelitë; guní'i' lu Dios:

³ “Dadë, ra më në gudini rall ra nabi-adi'dzë shti'dzël nu bëzalú rall bëcu'guë shtënël. Sulë na nahia muzë shtënël nan-abani. Nu rac shtu'u rall quini rall na.”

⁴ Perë Dios bëquebi lu Elías: “Na gulëhia më në; napa gadchi mili nguiu nadë bëzullíbi'di'i delantë lu dzanë Baal”.

⁵ Rnia'a lu të, mizmë iurne' ziquë tiempë dzë ni, Dios napë tubi tantë më në israelitë nagulë më ziquë favurë shtë më të gac rai' shini më.

⁶ Si talë na rai' shini më por tubi favurë, iurní nádi'in por lo quë naquëhunë rai' purquë iurní favurë nídi'i favurë sino salvaciuni na ziquë rallë narunë tucarë por lo quë nabë'në rall. Bë'në më favurë ni sulë por galërga'a ldú'i'.

⁷ ¿Pë guëní'ia'a? Casi grë më në israelitë adë bëdzëdi'i rall manërë parë gac salvar rall, perë bëldá rall nagulë Dios, bë'në rai' recibir favurë shtë më. Los de más më israelitë guc naguëdchi ldu'u rall, bë'në Dios.

⁸ Zni rni'i Sagradas Escrituras: “Bësa'në Dios lë'ë rall lu nacahi të adë tsasëdi'i rall; adë rnádi'i rall con slu rall; adë rínidi'i rall con diaguë rall, bë'në Dios. Zni na rall hashtë iurne'.”

⁹ Nu zac rni'i David:
Grë cusë za'quë nanapë më në ni, guëabré ziquë trampë catë ldaguë rall.
Vidë chulë shtë rall guëabré guëc rall cumë cashtigu.

¹⁰ Nu slu rall guëcahi të parë guënádi'i rall verdá.
Nu galriá ldu'u shtë rall gac ziquë tubi bultë në'ë.

Salvaciuni shtë ra nanádi'i më israelitë

¹¹ Iurne' rna'bë di'dza: ¿pë na ra më në israelitë ziquë tubi më në narrelde lu guë'ë

nu gúnëdi'ill gan jamás tsashtëll stubi? Aquëdi'i, sino iurë bëquë guia'a më israelitë salvaciuni, ra më në nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios parë gac salvar rall të parë guëná më në israelitë nu guëzebi ldu'u rall lu më në ni; iurní tsaldí ldu'u rall shti'dzë më.

¹² Guënia'a lu të stubi cusë, si talë iurë bëquë guia'a më në israelitë salvaciuni shtë Dios, iurní bëdchini bendición parë los de más më në, blac llëru'bë bendición guëdchini iurë guëabré ldu'u rall lu Dios. Si talë ra më nanádi'i më israelitë, napë rall favurë shtë Dios purquë ra më në israelitë bënití rall shnezë Dios, blac cusë za'quë guëdchini lu guë'dchiliu iurë tsaldí ldu'u më në israelitë shti'dzë Dios.

¹³ Perë napa tubi di'dzë parë lë'ë të nanádi'i më israelitë. Bëshe'ldë Dios na; nahia poshtë shtë më. Nahin tubi hunurë parë na.

¹⁴ Quëhuna shchi'ni më con guëdubinú ldua'a të ra sahia më në israelitë, iurë guëná rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac salvar rall.

¹⁵ Pues si talë iurë bëquë guia'a Dios lë'ë rall, ra më në nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios, ¿llallë gac iurë ra më në israelitë guëabré ldu'u rall shnezë Dios stubi? Gaquin ziquë iurë tsashtë tégulë ladi ra tégulë.

¹⁶ Iurne' guënia'a shcuendë Abraham nu naciuni Israel. Si talë tubi mustrë shtë nacubë na santu, grë nacubë na santu. Si slu'chi hiaguë na santu, también ra llicu hiaguë na santu.

¹⁷ Bëldá ra më në israelitë na rall ziquë llicu hiaguë olivo guishi; bëriuguë rahin perë lë'ë të guc injertar lu tronquë shlu-gar ra më në ni, nu napë të partë con vidë shtë hiaguë verdadërë con ra naná shmënë Dios.

¹⁸ Adë runë nadchínidi'i të; adë chu guëní'idi'i na të mejurë quë los de más llicu hiaguë. Si talë runë nadchini të, gulë bëseagná ldu'u të de quë napë të vidë sin fin sulë purquë unidë na të con tronquë shtë hiaguë. Lë'ë tronquë rne'e vidë parë lë'ë të; lëdë lë'ëdi'i të rdë'ë të vidë parë hiaguë ni.

¹⁹ Perë tal vez guëní'il lua: “Perë llicu hiaguë riuguin të parë guc injertara; guca injertë lu tronquë shtë hiaguë”.

²⁰ Rnia'a lu të; bédchisú Dios ra mënë israelitë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios, perë lë'ël nápël vidë sin fin sulë purquë rialdí ldu'ul shti'dzë më. Zni nahin; adë runë nadchínidi'il sino gupë cuidadë

²¹ purquë si talë adë bënëdi'i Dios per-dunë ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë legítimë, tampusquë gúnëdi'i më per-dunë lë'ël si adë rialdídi'i ldu'ul de verdá.

²² Gulë guná, blac llëru'bë na amor shtë Dios, perë runë më cashtigu. Ra naná ziquë llicu hiaguë nabëriuguë bënë më cashtigu demasiadë, perë parë lë'ël gunë më bien si talë tsagla'guë gáquël unidë con lë'ë më; no sea quë zac lë'ël gáquël ziquë llicu hiaguë nabëriuguë.

²³ Más de ni, si talë ra mënë israelitë nanádi'i unidë con Cristo iurne', si talë guëabré ldu'u rall lu shnezë Dios, gapë rall vidë sin fin; gac rall ziquë llicu hiaguë naguc injertë lu tronquë stubi. Napë më pudërë parë gunë mëhin.

²⁴ Perë lë'ël nal ziquë llicu hiaguë olivo guishi; nádi'il më israelitë perë bëriúguël parë gáquël injertadë con verdadërë hiaguë olivo. Ni na contrari lo quë narunë mieti; adë gáquëdi'i unir tubi llicu hiaguë guishi lu tubi tronquë za'quë. Zni nahin con ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë verdadërë. Blac sencigi nahin gunë më injertë ra mënë ni lu tronquë shtë hiaguë stubi vësë.

Ra mënë israelitë gac salvar rall

²⁵ Bëchi, quëgnia'a comparaciuni purquë rac shtua'a gac bënë a të tubi secretë nabëlua'a Dios ne'. Antsë guasédi'i hiá'ahin. Perë adë rúnëdi'i të llgabë na të mejurë quë los de más sa' të. Bëldá ra më israelitë na rai' ziquë ciegu; naguëdchi ldu'u rai' hashtë gac cumplir zihani mënë nanádi'i më israelitë gac salvar.

²⁶ Iurë nasalvar ra mënë ni, iurní grë mënë israelitë gac salvar rall; Sagradas Escrituras rni'i:

El quë nagunë librar, zé'di' de Sión.

Guëdchisúhi' duldë shtë llëbni Jacob.

²⁷ Ndë'ë na tubi promësë nardë'a con lë'ë rai' iurë guëdchisúa duldë shtë rall.

²⁸ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë parë ra nabënë recibir diza'quë? Pues ra më israelitë na rall enemigu shtë Dios iurne' parë gunë të recibir bendición shtë më. Perë gulë më lë'ë rall; bënë l dai' më lë'ë rall purquë na rall shini shmënë Dios naguquërelde guahietë.

²⁹ Rna'bë më mënë; rzëlaa'dchi më bendición cua'a mënë; nunquë gunë më cambi galëni'i ldu'u më.

³⁰ Más antsë adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë më perë iurne' sí, bënë të recibir galërga'a ldu'u më. Guquin purquë ra mënë israelitë nēdi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë më.

³¹ Aunquë iurne' lë'ë rall adë rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më, guëdchini tubi dzë guëga'a ldu'u Dios lë'ë rall stubi nu gac salvar rall. Gunë rall recibir galërga'a ldu'u më stubi juntë con lë'ë të.

³² Pues parë Dios grëtë' mënë na rall ziquë ra prësi la'ni lachigui'bë. Grëtë' mënë adë bënëdi'i cumplir mandadë shtë më të parë guëga'a ldu'u më grë mieti.

³³ Blac llëru'bë na shgabë më. Riasë më grëtë' ra cusë. Adë chu gúnëdi'i gan gac bënë all por completë shgabë më. Adë chu ráquëdi'i gac bënë all manërë naquëhunëni më con lë'ë hia'a.

³⁴ “¿Chull tsasë llgabë nanapë Dadë Dios? u ¿chull bënë'ë cunseju parë lë'ë më?”

³⁵ ¿Chu bënë'ë nacua'a më të parë guëabré quilli më lë'ëll ziquë pagu?”

³⁶ Purquë por lë'ë më rni'bi grëtë' cusë. Bëcueshtë më grëtë' cusë; bëntsa'u më grëtë' cusë parë gunë më recibir hunurë nu graci shtë mënë. Runë tucarë grëtë' mënë guëdë'ë rall labansë parë lë'ë më hashtë nídi'i fin. Amén.

12

Rac shtu'u Dios guëquërëlda'a sulë parë lë'ë më

¹ Zniti'i bëcha, quëhuna ruëguë lu të gunë të intriegu mizme lë'ë të parë Dios purquë bëga'a ldu'u më lë'ë të. Gulë bënë presenter mizme lë'ël ziquë ofrendë parë lë'ë më. Gulë gac të mënë santu, mënë narëuu' ldu'u Dios. Ni runë tucarë gunë të purquë riasë të, nu zni gunë të alabar lë'ë më.

² Adë chu guëquërdëdi'i ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu, sino gulë gac mënë nacubi por cambi nananú la'ni ldu'u të. Zni másru'u gac bè'a të naná voluntá shtë Dios; quiere decir, guadë naná cusë za'quë nu guadë narquitë ldu'u më nu lo quë naná tubldí delantë lu më.

³ De acuerdë con favurë nabë'në më, gulë më na ziquë poshtë shtëhi', rnia'a lu të adë chu gúnëdi'i llgabë nall më ru'bë lu sa'll. Mejurë gulë bè'në llgabë lo quë naná verdá nu tubldí de acuerdë con fe nabëzëlaa'chi Dios parë lë'ël.

⁴ Ziquë cuerpë shtë nguii naná zihani partë perë tubsë cuerpë,

⁵ zni zac lë'ë hia'a, cantidá na hia'a perë na hia'a tubsë cuerpë naná unidë con Jesucristo, nu lë'ë hia'a unidë na hia'a, cadë nguii con grë sa' nguii.

⁶ Cadë túbia'a nadápa'a don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según favurë nabë'në Dios. Llni nu fuersë narne'e Dios adë nádi'in igual parë cadë túbia'a, perë runë tucarë guëdë'në dchí'nia'a llni nadápa'a. Si talë por pudërë shtë Dios ráquël guëní'il shti'dzë më, guni'i shti'dzë më de acuerdë con ldai' shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më.

⁷ Si talë ráquël rúnël sirvë lu sa'l, pues bè'në sirvë lu rai' con guëdubinú ldú'ul. Si talë ráquël guëluá'al shti'dzë më con pudërë shtë më, pues runë tucarë guëluá'al con guëdubinú ldú'ul.

⁸ Si talë ráquël guëdë'ël cunseju sa'l, bè'nin con guëdubinú ldú'ul. El quë nardë'ë parë shchi'ni Dios, pues guëdë'ëll sin quë cuëzi' gúnëll recibir premi. El quë narac guëribë'a, pues tsagla'guë guëribë'all con cuidadë. El quë narga'a ldu'u sa'll, guëga'a ldú'ull con lëgrë.

Lo quë narunë tucarë gunë ra narialdí ldu'i diza'quë

⁹ Gulë gac shtu'u de verdá grë mënë. Gulë guná tushë ra cusë mal perë gulë tsagla'guë ra cusë za'quë.

¹⁰ Gulë gac shtu'u con llëru'bë cariñi grë sa' të. Gulë bè'në honrar sa'l; gulë bè'në rëspëti lu sa'l.

¹¹ Adë gac nabëchidi'il; gulë bè'në sirvë Dadë Jesús guëdubi tiempë.

¹² Gulë bëquitë ldu'u të con esperansë nanápël; gulë gac mënë pacënci iurë rzu-naldë mënë lë'ël; adë cuëzëdi'i të sino gulë guna'bë lu Dios guëdubi tiempë.

¹³ Gulë bè'në compaño ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesús con nicidá shtë rai'. Gulë bè'në recibir bien grë naze'dë visitë lídchil.

¹⁴ Si talë tubi mënë rguell guëquël, guna'bë lu Dios parë guëdë'ë më bendición parë nguii ni. Adë rúnëdi'il igualadë con lë'ëll.

¹⁵ Gulë cue nalëgrë con ra naquërdë nalëgrë nu gulë bëga'a ldu'u të con ra naru'në lu galëriá ldu'u.

¹⁶ Súdi'i ni tubi dishi'bi entrë lë'ë të. Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l, sino gulë gac amigu shtë ra mënë nanádi'i më ru'bë lu guë'dchiliu.

¹⁷ Adë riabridi'i gúnël cusë mal parë el quë narunë cuntrë lë'ël. Gulë guni'i ldu'u gunë të bien delantë lu grë sa' të.

¹⁸ Gulë guquërdë sin dishi'bi con grë mieti.

¹⁹ Adë rúnëdi'il vengar sino bédë'ë sí gunë Dios cashtigu purquë Sagradas Escrituras rni'i: "Runë tucarë guna vengar; na guëguíllahin, rni'i Dadë".

²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Si talë enemigu shtë'nël rldia'në, bédë'ë nagáuhi'. Si talë rbídchi', bédë'ë nagúhi' purquë si talë gúnël zni, iurní guëá shnill por galështú."

²¹ Adë rdë'ëdi'il sí gunë duldë gan lul, sino lë'ël bè'në gan lu mal con lo quë naná za'quë.

13

¹ Runë tucarë grëtë' mënë gunë rall rëspëti ra gubernë nu autoridá purquë grë ra autoridá na por voluntá shtë Dios. Ra autoridá zúbëga'a rai' por permisi shtë Dios.

² Grë ra narzutipë lu shti'dzë gubernë rúnëll cuntrë lo quë nabë'në Dios punërë. El quë narzutipë lu shti'dzë gubernë rsëdchínill cashtigu parë mizme lë'ëll.

³ Grë ra narnibë'a nananú guë'dchiliu, adë rtsëbëdi'i rall ra mënë naquëhunë cusë za'quë sino quë rtsëbë rall ra naquëhunë mal. ¿Gu rac shtú'ul guëbánil sin quë rdzëbëdi'il lu autoridá? pues gulë cue

cusë za'quë; hia iurní guëá'nël ziquë ra më za'quë lu ra gobiernë.

⁴ Pues lë'ë ra autoridá na rall el quë nabë'në Dios punërë parë bien shtë të, perë si talë lë'ël quëhúnël mal, iurní sí, guëdzëbël lu autoridá purquë bënë më punërë lë'ë rall parë gunë rall cashtigu tubldí grëtë' el quë naquëhunë mal.

⁵ Por ni rqui'ni gunë të rëspëti ra autoridá, lëdë niá'asëdi'i parë zé'dëdi'i cash-tigu guëquël sino también purquë la'ni ldú'ul nanël zni naza'quin.

⁶ Por rsunë rë', gulë quilli ra impuestë nacagna'bë gobiernë purquë na rall por voluntá shtë Dios. Bënë më punërë lë'ë rall parë dchi'ni ni.

⁷ Gulë bëtë'ë lo quë narunë tucarë parë cadë tubi sa'l. El quë naze'bi contribución, gulë quilli contribución. Grë ra naze'bi impuestë, gulë quilli impuestë. El quë narunë tucarë rëspëti, gulë bënë rëspëti lë'i' nu el quë narunë tucarë hunurë, gulë bënë honrar lë'i'.

⁸ Adë rzé'bidi'i të ni tubi lu sa' të sino gulë quilli lo quë narzé'bil lu sa'l. Gulë guc shtu'u sa'l purquë el quë narac shtu'u sa'll de verdá, bënëll cumplir lo quë nacagnibë'a lëy shtë Dios.

⁹ Ra mandamientë rni'i: "Adë rúnëdi'il duldë adulteri. Adë rguínidi'il sa'l. Adë rbaa'nëdi'i të. Adë ruadi'dzë bishidi'il lu sa'l. Adë rzé'bidi'i ldú'ul pë shtë mënë." Grë ndë'ë con los de más mandamientë shtë Dios, gúnël cumplir si talë gúnël lo quë narni'i shti'dzë më: "Gulë guc shtu'u grë sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël".

¹⁰ El quë naná rac shtu'u sáhi', adë quëhúnëdi'ill mal cuntrë bëchi sa' ni; por ni el quë narac shtu'u sa'll de verdá, canihúnëll cumplir lëy shtë Dios.

¹¹ Más de ni, gulë bëtë'ë cuendë tiempë nabánia'a. Hia bëga'a iurë; gáca'a ziquë el quë nagubani lu mbëca'ldë purquë dzë naguëdchini Dadë Jesús stubi, más guëlladchi zuga'ain parë iurne' quë iurë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'quë.

¹² Na ziquë gue'lë ze'dë grëgue'lë; hia lë'ë gue'lë ziagdzaquë. Lë'ë dzë ze'dë bi'guë. Por ni rqui'ni guësá'na'a grë cusë mal narunë mieti lu nacahi. Ziquë suldadë

nanacu shabë suldadë, cha zuga'a hia'a con llni shtë Dios parë tldia'a cuntrë mal.

¹³ Ziaglá'ga'a lu shnéza'a sin ni tubi duldë, ziquë narunë tucarë narzë rdzë. Adë chu gáquëdi'i zudchi. Nu adë chu tsádi'i ca nanú ruidë, nilë catë quërelde mënë ziquë mbecu. Adë chu gápëdi'i mal vici; adë chu tsutédi'i lu dishi'bi. Adë chu gáquëdi'i mbidiosë

¹⁴ sino gulë gac ziquë tubi nanacu bien con mizmë pudërë shtë Dadë Jesucristo. Adë rdë'ëdi'il sí lu ra deseo mal narsini lë'ël lu mal.

14

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l

¹ Gulë bënë recibir sa'l narialdí ldu'i diza'quë aunquë adë zuga'adi'ill firmë lu shnezë më. Bënë recibir lë'ël sin quë adë rchupë dí'dzëdi'il subrë puntë narauil.

² Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdí ldú'ull nanú permisi gaull grë clasë cumidë, perë nanú stubi sa'l naná débil; rní'ill runë tucarë gau mieti ra verdurë, lëdëdi'i gau mieti belë.

³ Pues el quë naráu belë, adë gúnëdi'ill juzguë lë'ë sa'll naráu sulë ra verdurë. Nu zac el quë nadë rau belë, adë gúnëdi'ill juzguë el quë naráu grë clasë cumidë purquë Dios bënë recibir lë'ë mieti ni.

⁴ ¿Chull nal të quëhúnël juzguë lë'ë muzë shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë. Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë më purquë Dios napë pudërë parë gunë muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.

⁵ Stubi comparaciuni; nanú bëldá mënë quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi sa'l rní'ill grë ra dzë na igual; nídi'i dzë delicadë parë lë'ël. Pues nadë más runë tucarë cadë nguü gáqui' firmë con creenci shtëhi'.

⁶ El quë nanapë rëspëti lu dzë delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu zac el quë naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El quë naráu grëtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti Dios nu quëgdë'ëll graci lu më por cumidë. Nu el quë narunë providë gaull cualquier cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdë'ëll graci lu më.

⁷ Nadápa'a el quë narnibë'a lë'ë hia'a; mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'.

⁸ Si talë nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë Dios.

⁹ Por mizmë rsunë ni, Cristo guti nu bëabrí nabani më të parë gac më Dadë tantë ra mënë naguti nu zac ra nanabani.

¹⁰ Perë lë'ël ¿pëzielú rúnël juzguë ra bëchi sa'l? Grëtë' hia'a napë quë guëdchínia'a delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë cadë lë'ë hia'a.

¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: Ziquë segurë na nabania, rni'i Dadë, grëtë' mënë gac bë'a rall nahia Dios nu guëzullibi rall lua.

Grëtë' mënë gunë rall alabar na.

¹² Zníti'i cadë tubi hia'a napë quë guëdë'ë hia'a cuendë lu Dios por lo quë naquëdë'na'a.

Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l

¹³ Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë sa'll sino al contrari, gulë guni'i ldú'ull guëquërdël naza'quë, lëdëdi'i manërë mal; no sea quë guëlaguë sa'l lu duldë por causë shtënël.

¹⁴ Unidë nahia con Jesucristo, por ni napa segurë de quë grë cumidë nalimpi; nídi'i mal si talë guëdáuha'ain, perë si tubi nguiu rni'i ldú'ull nanú dau adë límpidi'i, pues parë lë'ëll naprovidë gaullin.

¹⁵ Perë si talë raul grë clasë cumidë nu zni quëhúnël ofender sa'l, pues adë rac shtú'udi'il sa'l iurní; runë fáltël amor parë sa'l. Adë rúnëdi'il niétiquë; adë gáudi'il belë si talë por ni guënití sa'l. Jesucristo gúti' por lë'ëll.

¹⁶ Adë rdë'ëdi'il lugar guëni'i mënë mal por lo quë nanël na bien.

¹⁷ Si talë rnibë'a Dios lë'ël, si náhi' Rëy, nídi'i importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino stubi cusë rqui'ni naná tubldí shcuénda'a lu më, nu cuedchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú lë'ë hia'a.

¹⁸ El quë narunë sirvë Cristo manërë za'quë, ni rquitë ldu'u Dios con lë'ëll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall cuntrë lë'ëll.

¹⁹ Por ni cha guiagla'ga'a nezë catë rbedchí ldu'u hia'a, catë nídi'i dishi'bi, catë guëdë'na'a compa'ni sa' hia'a të gac rall más firmë lu shnezë Dios.

²⁰ Adë rshí'nidi'il dchi'ni shtë Dios por lo quë narául. Grë dau naza'quë gau mieti perë na mal si talë raul tubi cusë nu ejemplë shtënël na ziquë tubi guë'ë catë rredë sa'l nu gúnëll duldë.

²¹ Pues bien nahin adë chu gáudi'i belë, nu adë chu gúdi'i vini, nu ni por chu guëdë'nëdi'i cualquier tubi cusë narunë rredë bëchi sa' hia'a lu duldë, ni lo quë runë dañi parë fe shtë sa' hia'a.

²² ¿Gu rialdí ldú'ull de quë grë dau naza'quë? Pues nabënë nahin perë adë rdildi dí'dzëdi'il con sa'l subrë puntë rë'. Rquitë ldu'u nguiu el quë naná firmë lu shnézi', el quë nanëll rúnëll bien.

²³ El quë naráu cualquier cusë nu rza ldú'ull, nall culpablë purquë adë quëháudi'ill con fe; adë quëhúnëdi'ill cumplir según rialdí ldú'ull. Cualquier cusë naguëdë'na'a, si nápëdi'i hia'a confiãnsë naza'quin, pues duldë nahin parë lë'ë hia'a.

15

Gulë bë'në lo quë narac shtu'u sa'l

¹ Grë hia'a naná firmë lu shnezë Dios, runë tucarë guëdë'na'a compa'ni ra nazugá'adi'i firmë lu shnezë më. Gáca'a më pacënci, lëdëdi'i mënë narguili bien shtëna'a.

² Cadë tubi hia'a runë tucarë guëdë'na'a bien con sa' hia'a të tsaldí ldu'u rall más; gac rall firmë lu shnezë më.

³ Mizmë Jesucristo adë bëquítëdi'i ldú'i' mizmë lë'i' sino guc cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: "Grë ra didzabë naguni'i mënë cuntrë lë'ël, bëabrí guni'i rall cuntrë na".

⁴ Pues grë lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras, cuë ra di'dzë ni parë bien shtë hia'a. Naescritin të guësé'da'a la'nin të gua'a ldu'u hia'a firmë lu shnezë më të gáca'a më pacënci por shti'dzë më nu gápa'a esperansë.

⁵ Quëgna'ba lu Dios, el quë narni'inú lë'ë hia'a, gúni' compa'ni lë'ë të, të gac unidë të

ziquë bësëa'në më tubi ejemplë parë lë'ë hia'a

⁶ të gac gunë të alabar Dios con tubsë llgabë nu con tubsë bë. Gulë bë'në alabar Dadë Dios naná Shtadë Shláma'a Jesucristo.

Bërë'tsë diza'quë ladi ra nanádi'i më israelitë

⁷ Por ni, gulë bë'në recibir grë sa' të cumë ziquë Jesucristo bë'ni' recibir lë'ë hia'a parë guëlua'a pudërë shtë Dios.

⁸ Lo quë narnia'a na, bidë Cristo parë bë'në më sirvë lë'ë ra më israelitë parë gac cumplir grë ra promësë naguni'i Dios lu shtadë guëlú hia'a. Bidë më parë guëlua'a më ra di'dzë shtë Dios na verdá.

⁹ Nu bidë më parë ra mënë nanádi'i më israelitë, guëdë'ë rall graci lu më por galërğa'a ldu'u më. Ni na de acuerdë naná escritë:

Guna alabar lë'ël entrë grë naciuni.
Gulda cantë lul; guënia'a blac llëru'bë na pudërë shtënë.

¹⁰ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i:
Gulë bëquitë ldu'u të mënë nanádi'i israelitë.

Gulë bëquitë ldu'u të juntë con shmënë më.

¹¹ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i:
Gulë biadi'dzë cusë ru'bë nabë'në Dios lu grë mënë shtë guë'dchiliu.

Lë'ë të nanádi'i më israelitë, gulë bë'në alabar lë'ë më juntë con ra shmënë më.

¹² Nu Isaías bëquë'ëi':

Tubi llëbni' Isai guëdchini të guëribë'a më ni ra naciuni.

Ra mënë tsaldí ldu'u rall lë'i', el quë nagunë salvar lë'ë rall.

¹³ Quëgna'ba lu Dios, el quë narunë parë gápa'a esperansë, guëshe'ldë më lëgrë nu paz la'ni ldu'u të purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më. Cagna'ba gapë të zihani esperansë por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁴ Bëcha, napa segurë de quë lë'ë të na të më za'quë nu rac bë'a të ra cusë shtë Dios, nu nanëa de quë rac të guëdë'ë të cunseju parë cadë tubi sa' të.

¹⁵ Perë la'ni cartë rë', adë bëdzëbëdia'a guëquëa'a lu të grë enseñansë rë' të adë guëá'ldëdi'i ldu'u të di'dzë ni. Bënahin purquë zni bë'në më incarguë de quë gu-nahin.

¹⁶ Bë'në Dios tubi favurë de quë guna sirvë lë'ë Dadë Jesucristo entrë ra nanádi'i më israelitë. Quëhuna dchi'ni rë' naná bëne'e Dios parë gac salvar mieti, parë raca guna presentar grë ra nanádi'i më israelitë lu Dios ziquë tubi ofrendë naguëca'a më, tubi ofrendë nabë'në ldai' Dios por Espíritu Santo.

¹⁷ Por Jesucristo naná runë compa'ni na, napa rsunë parë guëquitë ldua'a con dchi'ni nabëna por lë'ë më

¹⁸ purquë adë nápëdia'a valurë guënia'a lu të más cusë, sulamëntë lo quë nabë'në Cristo la'ni vidë shtëna; gunia'a lu ra mënë të ra nanádi'i më israelitë tsaldí ldu'u rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

¹⁹ Por milagrë nu sëni nu con pudërë shtë Espíritu Santo, biadi'dza shti'dzë Jesucristo dizdë Jerusalén nu alreduerë lugar ni hashtë regiuni Ilírico; biadi'dza guëdubi lugar ni.

²⁰ Zni guni'i ldua'a tsagnia'a diza'quë lu ra mënë catë nunquë gac bë'adi'i mënë lë Dadë Jesucristo të parë shchi'nia gáquëdi'in ziquë tubi mënë narza'a lídchi' guëc cimientë shtë hiu'u nabëntsa'u stubi sáhi'.

²¹ Ziquë na escritë:

Grë ra nadë bë'nëdi'i recibir diza'quë shtëhi', guini rall.

Grë ra nadë riasëdi'i shti'dzi', tsasë rall.

Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma

²² Nalë rac shtua'a guënia'a diza'quë lu ra nanadë guënëdi'i lë'ë më. Zihani mënë runë rall cuntrë na; por ni adë bëna gan tsahia tubi visitë lë'ë të.

²³ Perë iurne' bëna gan shchi'nia ndë'ë, guëdubi regiuni rë'. Por zihani izë rac shtua'a guëbaninúa lë'ë të.

²⁴ Gueldë guëna visitar lë'ë të iurë tsahia España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë të, rialdí ldua'a gunë të compa'ni na con nicidá nanapa parë nezë España.

²⁵ Perë iurne' tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë ra shmënë Jesús narëta' ndë

²⁶ purquë ra mënë Macedonia nu Acaya bëtëá rai' tubi ofrendë parë ra shmënë Jesús nabënapëdi'i, ra naquëreldë Jerusalén.

²⁷ Pues bë'në rall llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compaňi ra mënë ni. Nabënë nahin purquë ra mënë Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë tucarë gunë rall compaňi ra prubi con dumí shtë rall.

²⁸ Iurë guna gan con asuntë rë', guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní guërua'a parë España. Pues iurní gueldë guënahia lë'ë të.

²⁹ Napa segurë de quë iurë guënahia lu të, guëdchinia con bendición shtë Jesucristo.

³⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu të por nombre shtë Dadë Jesucristo nu por amor narne'e Espíritu Santo, de quë gunë të compaňi na con oraciuni lu Dios.

³¹ Gulë guna'bë lu më të parë guelá më na grëtë' lo quë narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi'i ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquëreldë Judea. Gulë guna'bë lu më të parë ra shmënë Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'.

³² Nu gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më, gueldë guënahia lë'ë të; guëdchinia con lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con lë'ë të.

³³ Dios el quë narunë parë cuedchí ldu'u mieti, cuezënúhi' lë'ë të. Rac shtua'a cuedchí ldu'u të por pudërë shtë Dios; cuezënú më lë'ë të. Amén.

16

Pablo quëhúni' saldar sáhi'

¹ Runa presentar lu të Febe, tubi na'a naná rialdí ldu'i diza'quë. Quëhúnëll sirvë ra shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Cencia.

² Gulë bë'në recibir lë'i' con bien por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tucarë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios. Gulë bë'në compaňi lë'i' cualquier cusë narquí'ni' purquë lë'i' bë'në compaňi zihani mënë nu na bë'ni' compaňi.

³ Gulë bë'në saldar Priscila nu Aquila naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo.

⁴ Lë'ë rai' bédchi'bë rai' prupi vidë shtënë rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë na rdë'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de más bëchi sa' hia'a nanádi'i më israelitë perë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më.

⁵ Gulë bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nardëá lidchi Priscila nu Aquila. Gulë bë'në saldar Epeneto, el quë narac shtua'a. Epeneto guc primërë nagualdí ldu'i diza'quë regiuni Acaya.

⁶ Gulë bë'në saludë María, el quë nalë bë'në dchi'ni entrë lë'ë të.

⁷ Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico nu Junias naguanú rai' na la'ni lachigui'bë. Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.

⁸ Gulë bë'në saludë Amplias, stubi shmënë Jesús; nalë rac shtua'a lë'i'.

⁹ Gulë bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënú shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në saludë Estaquis, el quë narac shtua'a.

¹⁰ Gulë bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë bë'në saludë famili shtë Aristóbulo.

¹¹ Gulë bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u diza'quë.

¹² Gulë bë'në saludë Trifena nu Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac bë'në saludë Nanë Pérsida; nalë bë'ni' dchi'ni shtë Dadë Jesús.

¹³ Gulë bë'në saludë Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí ldu'i diza'quë, por lo quë nabë'ni'. Nu zac gulë bë'në saludë shni'a Rufo naná ziquë shní'ahia.

¹⁴ Gulë bë'në saludë Asíncrito nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu Hermes con los de más shmënë Dios naná quëreldënú rai'.

¹⁵ Gulë bë'në saludë Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë bë'në saludë Olimpas con grë ra naná rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, ra naná quëreldënú lë'ë Olimpas.

¹⁶ Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con cariňi santu. Grë ra grupë shtë shmënë Cristo rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁷ Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná bësë'dë të. Gulë gulë con lë'ë rall

¹⁸ purquë grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall

nu rguguë rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzë chulë nu libanë bishi, rsiguë rall ra mënë.

¹⁹ Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios, nu rquitë ldua'a. Rac shtua'a gac nasini të parë gunë të cusë za'quë, lédëdi'i parë gunë të cusë mal.

²⁰ Lë'ë Dadë narcue'dchí ldu'u hia'a nas-esë, gunë më gan lu Satanás ziquë tubi nguiu naguëlu guëc ma. Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' lë'ë të.

²¹ Timoteo naquëhunënú dchi'ni na, rshé'ldëll saludë parë lë'ë të; nu Lucio nu Jasón nu Sosípater, mënë ladza; rshe'ldë rall saludë.

²² Na Tercio, caquëa'a cartë rë'; quëgshe'lda saludë parë lë'ë të cumë unidë na hia'a con Dadë Jesucristo.

²³ Gayo el quë nardë'ë pusadë parë na, nu rdëá grupë shtë shmënë Jesús lídchi', rshé'ldi' saludë parë lë'ë të. Nu Erasto naná tesorëre shtë guë'dchi, rshé'ldëll saludë; nu tubi bëcha lë Cuarto, tubi shmënë Jesús, rshé'ldëll saludë.

[
²⁴ Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' grë të. Amén.]

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁵ Iurne' guédë'na'a alabar Dios, el quë narac gunë parë gac të firmë lu diza'quë shtë salvaciuni naná biadi'dza; ráqui' gúni' parë gac të firmë según lo quë nabëlua'a më lu hia'a, cusë naná naga'chi más antsë dizdë guzublú guë'dchiliu

²⁶ perë iurne' bëru'u di'dzë ni lu llni nu rdë'ë hia'a cuendë di'dzë ni por ra Sagradas Escrituras nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. Grë ndë'ë na de acuerdë con mandamientë shtë Dios eternë. Shti'dzë më bédchini parë gac bë'a mieti shtë grë naciuni të tsaldí ldu'u rall de verdá nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

²⁷ Guédë'na'a alabar Dios por Jesucristo. Lë'ësë më na Dios nanané grë cusë. Llëru'bë na pudërë shtë më. Amén.

Primërë cartë nabëquë'e San Pablo lu mënë Corintios

Bëquë'e Pablo tubi cartë nu bëshé'ldi'in lu ra shmënë Dios naquërelde Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi nagulé Dios. Nahia tubi poshtë shtë Jesucristo purquë zni na voluntá shtë më. Bëshe'ldë më na.

² Juntë con Sóstenes, bëcha'a, quëquëa'a cartë rë' nu guëshé'ldahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Corinto. Na të shmënë më nabëzunë Dios almë shtë të purquë unidë na të con Cristo Jesús. Dios guna'bë lë'e të, të gac të santu. Na të shmënë më igual ziquë los de más naná rianaldë tëchi ldoi' shtë Jesucristo, Shláma'a. Na më el quë narnibë'a lë'e rai' nu también rnibë'a më lë'e hia'a.

³ Gulë bë'në recibir bendición shtë më nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtëada'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Bendición nadápa'a por Jesucristo

⁴ Siempre rdë'a graci lu Dios por lë'e të nu rdë'a graci lu më por ra favurë shtë Dios nanapë të purquë unidë na të con Jesucristo.

⁵ Por na të unidë con Cristo, Dios bëne'e grëtë' clasë bendición naná rac bë'a të pë runë cuntienë shti'dzë më nu rac të ruadi'dzë të shti'dzë më.

⁶ Grë ndë'e quëhunin testificar de quë na verdá shti'dzë Jesús, di'dzë nabiadi'dzë na'a lu të iurë guquërelde'nú na'a lë'e të.

⁷ Iurne' adë pë runë fáltëdi'i lo quë narne'e Dios. Napë të pudërë shtë Espíritu Santo mientras quëbezë të con ánimo dzë naguëabré Jesucristo, Shláma'a, stubi.

⁸ Lë'e më gunë më compañi lë'e të parë gac të firmë lu shnezë më hashtë fin shtë guë'dchiliu. Iurní ni tubi chu guëdchi'bë galquiá guëc të; guëa'në të sin culpë dzë naguëabré më stubi.

⁹ Dios siempre quëhúni' cumplir grë shti'dzë më. Lë'e më guna'bë më lë'e të parë gac të unidë con shini më, Jesucristo Shláma'a.

Divisioni entrë ra shmënë Dios

¹⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu të purquë na hia'a shmënë Jesucristo. Gulë gac të de acuerdë con lo quë naruadi'dzë të nu adë rdë'edi'i të sí tsu divisioni entrë lë'e të. Gulë guquërelde të sin dishi'bi. Gulë gapë mizme llgabë nu gulë bë'në juzguë mizme manërë.

¹¹ Rnia'a lu të ndë'e, bëchi, purquë ra famili shtë Cloé guni'i rai' lua nanú dishi'bi entrë lë'e të.

¹² Nahin verdá; tubi të rni'i: "Na nahia shmënë Pablo". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Apolos". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cefas". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cristo".

¹³ ¿Gu nanú zihani Cristo? Nanë të na, Pablo, adë cuédia'a lu cruz por duldë shtë të. Adë bëriubë nisë të en el nombre shtë Pablo.

¹⁴ Dushquilli Dios de quë adë bëchu'bë nísedia'a ni tubi de lë'e të sino sulë Crispo nu Gayo

¹⁵ të adë guëni'idi'il bëchu'bë nisë Pablo lë'el en el nombre shtë Pablo.

¹⁶ Nu zac bëchu'bë nisa ra famili shtë Estéfanos perë adë rëagnádi'i ldua'a bëchu'bë nisa stubi de lë'e të.

¹⁷ Pues Cristo bëshe'ldë më na parë guadi'dza diza'quë lu ra mënë, lédëdi'i parë guëchu'bë nisa ra mënë. Bëshe'ldë më na parë guadi'dza lu mënë manërë sencigi, lédëdi'i con di'dzë nadë rac bë'adi'i mënë humildë të parë guëdë'e mieti cuendë pë runë cuntienë galguti shtë Jesús lu cruz.

Cristo nápi' pudërë; por lë'i' ze'dë guëdchini llni shtë Dios

¹⁸ Diza'quë de quë guti Cristo lu cruz por lë'e hia'a nahin ziquë cusë nadë rllu'idi'i parë ra narianaldë nezë mal catë tsalú rall, perë parë lë'e hia'a nazia'a nezë za'quë catë gac salvára'a, diza'quë ni na pudërë shtë Dios.

¹⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Guëzalúa grëtë' llni shtë ra më sabi;

Guësëana tubi cu' grë ra llgabë shtë ra namás rac bë'a.

²⁰ ¿Pë fin napë ra di'dzë shtë më sabi u ra di'dzë shtë ra narlua'a lëy shtë Moisés?

¿Ca nanú ra enseñansë shtë ra nardildi di'dzë?

Ra enseñansë shtë mësë narianaldë llgabë shtë mënë, pues Dios bëluá'ai' enseñansë shtë rall na tuntë.

²¹ Dios el quë narac bë'a grëtë' cusë nu rac gunë më grë cusë, gunibë'ai' de quë ra mënë shtë guë'dchiliu nunquë gunguë bë'adi'i rall lë'ë më por prupi llni shtë rall, nilë por tantë narac rall. Más bien guc shtu'u më gac salvar mieti sulë por diza'quë. Rni'i mënë tuntë nahin, perë por diza'quë gac salvar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më.

²² Ra mënë israelitë rac shtu'u rall guená rall milagrë shtë Dios, iurní tsaldí ldu'u rall. Ra mënë nanádi'i më israelitë, rguili rall llni nanapë mënë guë'dchiliu

²³ perë lë'ë hia'a rdia'a dí'dza'a de quë por galguti shtë Cristo lu cruz gac salvára'a. Parë ra mënë israelitë diza'quë na ziquë tubi guë'ë catë rreldë rall. Parë ra mënë nanádi'i më israelitë, diza'quë na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i.

²⁴ Perë grë ra naguna'bë Dios, ra më israelitë u ra nanádi'i më israelitë, sulë Cristo na nezë parë gac salvar mieti. Cristo na pudërë nu llni shtë Dios parë gac salvára'a.

²⁵ Parë ra mënë guë'dchiliu, diza'quë shtë Dios na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i, perë rnia'a lu të llni shtë Dios más lasac quë grë ra llni nanapë mënë guë'dchiliu; nu lo quë narni'i rall na débil parë Dios, nahin más fuertë quë grë ra fuersë nanapë mënë.

²⁶ Dadë, gulë bédë'ë cuendë de quë Dios gudili më lë'ë të aunquë du'psë de lë'ë të rac bë'a të según llgabë shtë ra mënë. Du'psë të na të më nalasac; du'psë të na mënë naná rnibë'a.

²⁷ Dios gulë ra mënë sencigi, ra nadë ráquëdi'i, të parë guëtú lu ra më sabi, ra nanapë llni shtë mënë. Gulë më ra mënë débil según llgabë shtë mënë parë guëtú lu ra mënë namás fuertë.

²⁸ Gulë më ra nalasáquëdi'i nu ra mënë narunë ra sáhi' desprëci; quiere decir, gulë më cusë nalasáquëdi'i parë tsalú cusë narni'i mënë napin valurë nu parë guë'lua'a lu llni ra cusë narni'i mënë adë nádi'i verdá.

²⁹ Zni bë'në më të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu më.

³⁰ Perë mizmë Dios bë'në më unir lë'ë të con Cristo Jesús nu bë'në Dios të gac

bë'a hia'a lë'ë më por Cristo, nu por Cristo tubldí na shcuénda'a lu Dios. Por Cristo na hia'a shmënë më naná rzunë almë shtë hia'a. Por Cristo na hia'a salvar. Guzi'i më lë'ë hia'a.

³¹ Zni nahin de acuerdë lo quë narni'i Sagradas Escrituras: “Si talë tubi de lë'ë të runë nadchínil pues bë'në nadchini sulë por lo quë nabë'në Dadë”.

2

Diza'quë nu galguti shtë Jesús

¹ Bëchi, iurë bidë guënia'a lu të lë'ë verdá shtë Dios, adë biadi'dzëdia'a ziquë tubi mësë narlua'a con di'dzë nadë rac bë'adi'i të sino biadi'dza clarë. Gunia'a lu të di'dzë nabëlua'a Dios lua.

² Iurë guquërdënúa lë'ë të, guni'i ldua'a guadi'dza sulë tubsë di'dzë de quë Jesucristo gunë salvar lë'ë hia'a, de quë guti më lu cruz por lë'ë hia'a.

³ Iurë bidë guëdchinia lu të, pues adë gualdídi'i ldua'a mizmë na sino bédzëba nu bëchi'cha.

⁴ Iurë gunia'a lu të ra diza'quë shtë Dios, adë guni'inúdia'a lë'ë të con di'dzë sabi naze'dë por llni nanapë mënë guë'dchiliu, sino guni'inúa lë'ë të con pudërë shtë Espíritu Santo, el quë nabë'në zihani cusë ru'bë.

⁵ Guni'inúa lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë bini të pudërë shtë më, lédëdi'i por tantë rac ruadi'dza. Zni guc parë gac të firmë; dchi'chi na fe shtë të ziquë tubi cimientë shtë hiu'u.

Por Espíritu Santo rac bë'a hia'a

⁶ Zni na manërë biadi'dzë na'a diza'quë lu ra mënë, perë biadi'dzë na'a di'dzë sabi lu ra mënë namás rianaldë ra shnezë Dios. Ra di'dzë sabi naruadi'dzë na'a, adë zé'dëdi'in de guë'dchiliu rë', nilë por ra mënë naquëgnibë'a ra sa' rall. Grë cusë ni nasesë tsalú ra

⁷ perë ruadi'dzë na'a con llni shtë Dios. Ruadi'dzë na'a ra cusë secretë shtë Dios. Ruadi'dzë na'a di'dzë sabi shtë më, ra cusë nabë'në më ordenar antsë cueshtë guë'dchiliu parë gac salvára'a.

⁸ Ni tubi ra naná rnibë'a lu guë'dchiliu rë', adë riasëdi'i rall ndë'ë. Si talë niasë rall, adë niaquë'ëdi'i rall Dadë Jesús lu cruz, el quë narnibë'a guëdubi gube'e.

⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras:
Dios bë'në më preparar cusë adë ni chu
gunádi'i nu adë chu bínidi'i, nu adë
chu bë'nëdi'i llgabë.

Cusë ni na parë ra narac shtu'u lë'ë më.

¹⁰ Grë ndë'ë bëlua'a më lu hia'a por
Espíritu shtë më. Lë'ë Espiritu na llni
nu riasë Espiritu ra cusë namás naga'chi,
hashtë shgabë Dios namás secretë rac bë'a
Espiritu.

¹¹ ¿Chull gac bë'a lo quë nanú la'ni ldu'u
nguii? Mizmë nguii riasëll llgabë nananú
la'ni ldú'ull. Zni na con Dios; sulamëntë
Espiritu shtë më rac bë'a llgabë shtë më.

¹² Lë'ë hia'a adë bédë'nëdi'ia'a recibir
Espiritu naná rnibë'a mënë shtë gué'dchiliu
sino bédë'na'a recibir Espiritu naná ze'dë
de Dios të gac bë'a hia'a grë bendición
nabëzëlaa'chi më parë lë'ë hia'a.

¹³ Ruadi'dzë na'a shcuendë ra cusë rë'
con di'dzë nabëlua'a Espiritu shtë Dios,
lédëdi'i con di'dzë nabësë'dë na'a por ra
mësë shtë gué'dchiliu. Zni rlua'a na'a ra
cusë shtë Espiritu lu ra mënë narianaldë
tëchi Espiritu Santo.

¹⁴ Grë ra nanápëdi'i Espiritu cuezënúhi'
la'ni ldú'ull, adë rúnëdi'ill recibir di'dzë
shtë Espiritu purquë parë lë'ëll cusë ni adë
rlluí'idi'i. Cusë tuntë rní'ill. Adë riasëdi'ill
purquë rqui'ni llni shtë Espiritu parë tsasë
mënë ra cusë shtë Espiritu.

¹⁵ Perë grëtë' nacabezënú Espiritu Santo
rac bë'a rall grëtë' cusë nalasac; perë ra sa'
nguii ni, ra nadë tsanaldëdi'i tëchi Espiritu
Santo, adë rac bë'adi'i rall blac lasac na
primërë nguii ni.

¹⁶ Ra Sagradas Escrituras rni'i: “¿Chull
riasë? u ¿chu rac bë'a lla na llgabë shtë
Dadë Dios? ¿Chull guëlua'a Dios?” Perë lë'ë
hia'a nadápa'a Espiritu; por ni rac bë'a hia'a
llgabë shtë Cristo.

3

Quëdë'na'a sirvë lë'ë Dadë Dios

¹ Zni nahin bëchi, adë gú'di'i manërë
të guadi'dza lu të cumë ziquë mënë
naquëgsë Espiritu Santo, sino biadi'dza lu
të ziquë mënë narianaldë tëchi ra cusë shtë
gué'dchiliu. Na të ziquë me'dë en cuantë
ra cusë shtë Cristo.

² Bëluá'ahia lë'ë të con enseñansë sencigi
cumë ziquë tubi me'dë naradchi. Rúnëdi'i
të gan gau të cumidë ziquë më ru'bë. To-
davía adë riasëdi'i të ra enseñansë naná
rqui'ni parë su të firmë lu shnezë Dios.

³ Hashtë ne' na të ziquë mënë narianaldë
tëchi ra cusë shtë gué'dchiliu; quërelde të
igual ziquë los de más sa' të.

⁴ Si talë rní'il: “Na nahia shmënë Pablo”;
stubi të rní'il: “Nahia shmënë Apolos”,
iurní quëhunë të llgabë ziquë ra mënë shtë
gué'dchiliu, lédëdi'i ziquë mënë nanapë
Espiritu Santo.

⁵ ¿Chull na Pablo? ¿Chull na Apolos? Na
na'a nadë más ra nabëshe'ldë Dios; por
shti'dzë na'a gualdí ldu'u të diza'quë shtë
Dadë. Cadë tubi muzë shtë Dios bë'ni'
según fuersë nu llni nabëne'e më.

⁶ Na bëcabnía bë'dchi; Apolos gudi'li ra
plantë, perë Dios bësëru'bë më ra plantë ni.

⁷ De manërë de quë ni tubi na'a, el quë
nabëcabnía bë'dchi u el quë naguati'li ra
plantë, lasáquëdi'i na'a, perë Dios na el quë
nalasac. Bësëru'bë më ra plantë.

⁸ El quë narcabnía nu el quë nargui'li, na
rai' unidë, nu Dios quilli cadë tubi lë'ë hia'a
según dchi'ni naquëdë'na'a.

⁹ Grë hia'a na hia'a ra nardë'na'a dchi'ni
juntë con lë'ë më. Lë'ë të na të ziquë guiu'u
lachi catë quëhunë më dchi'ni.

Na të ziquë tubi hiu'u naquëgza'a më.

¹⁰ Nahia ziquë mësë albañil naná gulë
Dios parë guëzu'ba cimientë shtë hiu'u.
Hia stubi quëgza'a hiu'u guëc cimientë ni.
El quë narza'a hiu'u rqui'ni gápi' cuidadë
manërë naquëgzá'all hiu'u.

¹¹ Pues ni tubi adë chu nápëdi'i derechë
guëzú'bëll stubi cimientë purquë hia
nanú cimientë verdadërë naná mizmë
Jesucristo.

¹² Perë cadë nguii quëgzá'all tubi hiu'u
con orë u bédchichi u guë'ë nalasac u con
hiaguë u con gui'li guía.

¹³ Lë'ë dchi'ni de cadë lë'ë hia'a guëru'u
lu llni dzë shtë juici. Dzë ni guëdchini gui'i
të parë gunë gui'i prëbë pë clasë dchi'ni
bë'në mieti.

¹⁴ Si talë tubi de lë'ë hia'a bëza'a tubi
hiu'u nanadë tsequi lu gui'i, gunë nguii ni
recibir pagu por dchi'ni nabë'nëll

15 perë en cambi, si talë tubi de lë'ë hia'a guëza'a hia'a tubi hiu'u con cusë naná sutípëdi'i lu gui'i, pues guëní'till grëtë'; nídi'i pagu parë lë'ëll aunquë lë'ëll gac salvárëll cumë ziquë rgu nguiu tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui.

16 ¿Pë adë rac bé'adi'i të de quë na të ziquë iádu'u catë cuezë Dios, de quë Espíritu shtë Dios cuezënúhi' la'ni ldu'u të?

17 Si talë tubi de lë'ë të quëhúnël usar iádu'u shtë më tubi cusë mal, guëne'e më fin parë lë'ël. Catë cuezë më, nahin santu nu también cuerpë shtë të na santu.

18 Adë rsiguëdi'il mizmë lë'ël. Si talë tubi de lë'ë të rní'il nal sabi con llni nanapë mënë guë'dchiliu, mejurë guë'abril ziquë tubi naráquëdi'i të gáquël më sabi de verdá.

19 Pues llni shtë ra mënë narianaldë cusë shtë guë'dchiliu rë', nahin ziquë cusë tuntë parë Dios. Naescritë: “Dios quëhunë parë ldaguë më sabi lu galënasini shtë rall ziquë rlaguë tubi ma lu trampë”.

20 Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Lë'ë Dadë rac bé'ai' ra llgabë shtë mënë sabi, de quë lasáquëdi'i shgabë rall”.

21 Por ni adë chu gunë nadchínidi'i de quë nall shmësë sa'll. Pues grëtë' cusë nahin parë lë'ë të;

22 Pablo, Apolos, Pedro, guë'dchiliu, nu vidë, nu galguti, nu lo quë naná iurne', nu ra cusë naguër gac, grëhin na parë lë'ë të.

23 Nu lë'ë të na të shmënë Cristo; rnibë'a më lë'ë të nu Cristo rzu'bë diágui' shti'dzë Dios.

4

Dchi'ni shtë ra poshtë

1 Grëtë' të napë quë gunë të llgabë de quë na na'a sulamëntë shmuzë Cristo. Gulë më lë'ë na'a parë tsaglua'a na'a ra mënë di'dzë shtë më, cusë de quë antsë adë guc bé'adi'i mieti.

2 El quë naná incarguë tubi dchi'ni, napë quë gáqui' naza'quë; napë quë gúni' cumplir lo quë narunë tuçarë.

3 Por partë shtëna adë riádi'i ldua'a iurë quëhunë të juzguë lë'ë na, nilë riádi'i ldua'a por los de más sahia narunë juzguë na; pues adë ráquëdia'a gunë juzguë mizmë na.

4 Perë si talë ni tubi shgaba adë quëgdchí'bëdi'i galquíá cuntrë na, adë na

segurë de quë nápëdia'a faltë. Lë'ë Dadë na el quë nagunë juzguë shchi'nia.

5 Adë rúnëdi'i të juzguë nasesë. Gulë cuezë hashtë lë'ë Dadë guëabré; guëgú më grëtë' cusë lu llni, grë lo quë naga'chi lu nacahi. Guëlua'a më grëtë' narac shtu'u mieti la'ni ldu'u rall. Iurní gunë më honrar cadë nguiu según narunë tuçarë.

6 Dadë, quëadi'dza ra cusë rë' parë bien shtë të. Quëgdchí'ba tubi comparaciuni naná runë tratë dchi'ni nabëdë'në na'a, Apolos con na. Gulë guagla'guë enseñanse shtë na'a; gulë bënë cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras shcuendë lo quë narunë tuçarë gunë mënë, nu parë ni tubi të adë rní'idi'i nadchini de mësë shtënël nu rúnël desprëci stubi mësë entrë lë'ë të.

7 ¿Chull bënë të tsu tubi mësë entrë lë'ë të? ¿Pë cusë nápël nanádi'i lo quë nabë'nël recibir? Si talë bözëlaa'chi më lo quë nanápël, ¿pëzielú runë nadchínil? Rúnël ziquë lë'ël bënë gan por mizmë fuersë shtënël.

8 Lë'ë të më Corinto, runë nadchini të purquë rni'i të adë pë runë fáltëdi'i, de quë napë të grë bendición narshe'ldë Dios dízdë gube'e. Runë të llgabë rquí'nidi'i të lë'ë na'a, de quë rnibë'a të ziquë rëy, de quë lasáquëdi'i na'a. Nalë rac shtua'a de quë nanibë'a të ziquë rëy të guëribë'anú na'a lë'ë të.

9 Pues llua'ahia de quë Dios bës'a'në më lë'ë na'a ra poshtë lúltimë lugar. Na na'a ziquë ra mënë mal naguc condenar parë gati rai'. Dzu na'a lu ra mënë nu lu ra ianglë nadë más parë guëbi'a rai' lu na'a cumë cusë nardzëguë' ldu'u mieti.

10 Rdë'në na'a sirvë lu Cristo perë lë'ë të rni'i të na na'a tuntë mientras rni'i të na të shmënë më namás rac bé'a. Na na'a ra nalasáquëdi'i perë lë'ë të sí, lasac të. Quëhunë mënë honrar lë'ë të perë quëhunë të desprëci lë'ë na'a.

11 Hashtë iurne' quëgzac zi na'a lu galërldia'në nu lu galërbidchi; runë faltë shabë na'a; ra mënë rushtíá rall guëc na'a; adë nídi'i lidchi na'a.

12 Rdzaguë na'a lu ra dchi'ni naquëhunë guia'a na'a. Ra mënë rgue guëc na'a perë rdchigrë na'a con di'dzë nanapë bendición shtë Dios. Rzunaldë rall lë'ë na'a perë lë'ë

na'a rua'a ldu'u na'a sin adë pë rní'idi'i na'a cuntrë lë'ë rall.

¹³ Rni'i rall cuntrë lë'ë na'a perë na na'a pacënci. Quëhunë rall tratë lë'ë na'a ziquë gui'lli lu nezë; runë rall tratë lë'ë na'a ziquë cusë más nadzabë la'ni guë'dchiliu, cusë nadë rllu'i'idi'i.

¹⁴ Adë rquë'ëdia'a ndë'ë parë guëtú lu të sino parë guënehia cunsëju ziquë ra shinia narac shtua'a.

¹⁵ Aunquë napë të chi'i mili mësë naná rlua'a lë'ë të, napë të tubsë shtadë të. Por ra diza'quë nagunia'a lu të, na të unidë con Cristo Jesús. Por ni nahia ziquë shtadë të.

¹⁶ Por ni quëhuna ruëguë lu të de quë cubënebi të cumë ziquë ejemplë shtëna.

¹⁷ Parë gunë të cumplir narac shtua'a, bëshe'lda Timoteo lu të. Náhi' tubi nguui nabëna gan por Cristo nu rac shtua'a lë'i'. Siemprë quëreldë zá'quëll ziquë shmënë Dios. Lë'ë Timoteo guësëagná ldu'i' lë'ë të lo mizmë enseñansë nabëluá'ahia lla narunë tucarë guëquëreldë ra mënë shtë Cristo, igual ziquë rluá'ahia guëdubi lugar catë nanú grupë shtë shmënë Dios.

¹⁸ Nanú bældá de lë'ë të nalë runë rall nadchini; runë rall llgabë adë gueldë guënádia'a lë'ë të

¹⁹ perë quëbeza të parë tsahia lueguë nu gueldë guënahia lë'ë të si talë Dadë guéné'ei' permisi. Iurní gac bë'ahia chu narunë nadchini. Gac bë'ahia si talë nadë más ruadi'dzë rall u si napë rall pudërë shtë Dios.

²⁰ Catë rribë'a Dios ziquë rëy, nanú más quë di'dzë narni'i mënë; nanú milagrë nu sëni naquëhunë më.

²¹ ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë guënahia lë'ë të con tubi hiaguë; gau të varë? u ¿zeldë guënahia lë'ë të cumë më nadu'u, ziquë tubi narac shtu'u lë'ë të?

5

Napë quë gunë të juzguë el quë nabë'në mal

¹ Quëgni'i mënë de quë entrë lë'ë të nanú ra naquëreldë mal, de quë tubi nguui cuá'all shmadrástëll. Pues duldë ni ra mënë nanadë israelitë, adë rúnëdi'i rall duldë ni.

² Mejurë niatú lu të nu niu'në të por conductë shtë nguui ni. Runë tucarë guëgú të lë'ëll ladi grupë shtë shmënë Dios.

³ Pues aunquë la'di súdia'a nga'li perë rëagná ldua'a lë'ë të. Hia bëna juzguë el quë nabë'në duldë ni cumë zugá'ahia nga'li con lë'ë të.

⁴ Gulë bédëá con autoridá shtë Dadë Jesucristo, nu lë'ë na quëbezënúa lë'ë të con espíritu shtëna, nu lë'ë pudërë shtënë Jesucristo Shláma'a, quëbezënú lë'ë të.

⁵ Gulë bë'në intriegu nguui ni guia'a Satanás të parë tsalú shcuërpëll con mal de seo shtënell, perë espíritu shtë nguui ni gac salvar iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi.

⁶ Mal na iurë runë nadchini të. ¿Pëllë adë guënëdi'i të tubi dichë narni'i: "Du'pë levadurë rdë'ë fuersë guëdubi nacubë"?

⁷ Gulë bë'në ziquë ra mënë israelitë guahietë. Iurë bédchini laní Pascu, gulú rall grë guetështildi naguctsa'u con levadurë. Gulë bësa'në grë duldë nananú entrë lë'ë të, të gac të limpi ziquë guetështildi cubi nagudáu ra mënë israelitë dzë shtë laní. Gulë guná, lë'ë lli'li shtë Pascu, hia guti. ¿Chu na sacrifici ni? Pues mizmë Cristo.

⁸ Zni rqui'ni guëquëréldëru'u hia'a con ldu'u limpi nu con verdá naná ziquë guetështildi sin levadurë. Adë chu guëquëréldëdi'i con cusë mal; adë gápëdi'i të llané la'ni ldu'u të.

⁹ La'ni stubi cartë nabëshe'lda lu të, guní'ihia lu të adë gápëdi'i të tratë con ra narquënú ra sáhi'.

¹⁰ Adë guní'idia'a lu të de quë na mal si talë napë të tratë con ra mënë shtë guë'dchiliu, ra narquënú ra sáhi', u ra narzebi ldu'u pë shtë më, u ra nguba'në, u ra narunë adorar ra figurë naractsa'u, purquë nídi'i mudë guëquëreldë të lu guë'dchiliu sin quë napë të tratë con ra mënë ni.

¹¹ Lo quë nagunia'a lu të iurne', adë gapë të tratë con tubi nguui naná rni'i nall shmënë Dios. Si talë nguui ni rquënull ra sáhi', u si talë rzebi ldu'ull pë shtë mënë, u si talë rúnëll adorar ra figurë, u si talë ruadi'dzëll cuntrë sa'll, u si talë rzuu'dchill, u si talë nall nguba'në; con nguui ni adë raunúdi'i të lë'ëll.

¹²⁻¹³ Pues adë rúnëdi'i tucarë guna juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu; pues Dios gúni' juzguë lë'ë rall perë grupë shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë rall juzguë sa'

rall. Por ni gulë cu nguiu naquëhunë duldë ni entrë lë'ë të.

6

Ra dishi'bi nariagdchininú të lu ra juësi

¹ Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë të galquiá cuntrë stubi sa'l delantë ra juësi nanadë guënëdi'i Dios. Gulë bënë rëglë ra asuntë entrë mizmë lë'ë të.

² Nanë të ra shmënë Dios gunë rai' juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu. Si talë gunë të juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu, pues rac të gunë të juzguë ra asuntë mitu'në entrë ra grupë shtë shmënë Dios.

³ ¿Pëllë adë rac bë'adi'i të de quë guëdë'na'a juzguë ra ianglë? Cuantë más runë tucarë guëdë'na'a juzguë ra asuntë shtë vidë rë'.

⁴ Si talë nápël problemë con stubi sa'l, adë nazá'quëdi'i guëdchí'bël galquiá cuntrë sa'l. Pues ra shmënë Dios namás lasáquëdi'i entrë lë'ë të, rac rall gunë rall rëglë asuntë shtë'nël.

⁵ Ndë'ë rnia'a lu të, të parë guëtú lu të. ¿Pëllë adë nídi'i entrë lë'ë të ni siquierë tubi naná rac gunë juzguë parë gúnëll rëglë asuntë nanápël?

⁶ ¿Pëllë rqui'ni tubi narialdí ldu'i Dios, guëdchí'bëll demandë lu stubi sa'll delantë lu ra juësi naguënëdi'i Dios?

⁷ Napë të dishi'bi nu rdchi'bë të galquiá cuntrë sa' të. Rlua'a de quë adë bë'nëdi'i të cumplir shti'dzë Jesús; napë të faltë. Mejurë gulë bënë sufrir mal tratë. Gulë bënë s'í cuanë mënë lo quë nanápël.

⁸ En cambi quëhunë të mal; rbaa'nël pë cusë shtë ra naná shmënë Dios.

⁹ ¿Pëllë adë rac bë'adi'i të de quë grëtë' ra mënë mal, adë tsutédi'i rall catë quëbezë Dios? Adë rdë'ëdi'i të s'í parë guëguguë sa' të lë'ë të. Ra narquënú sa'll, ra narunë adorar figurë, ra narunë duldë adulteri, ra narunë ziquë ra mamflor,

¹⁰ ra nguba'në, ra narzebi ldu'u pë shtë sa'll, ra zudchi, ra naná runë cuntrë sa'll, ra nardchisú pë shtë mënë con engaño; grë mënë ni adë ni mudë tsuté rall lugar catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

¹¹ Antsë zni bë'në të; guc të igual ziquë ra mënë ni perë iurne' bëzunë më almë shtë të; unidë na të con Dios santu. Napë të

tratë con Dios; bë'në më recibir lë'ë të por lo quë nabë'në Jesucristo juntë con Espíritu nabëshe'ldë Dios, Shtáda'a.

Shcuerpë nguiu na santu

¹² Rni'i mënë: “Nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a”. Perë rnia'a lu të, grë cusë adë rsëdchínidi'i cusë za'quë parë lë'ë hia'a. Rní'il de quë nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a, perë adë guëdë'ëdia'a s'í parë guë'nibë'a cusë mal na. Adë nádia'a bajo ordë shtë ra cusë ni.

¹³ Stubi cusë rni'i mieti: “Cumidë na parë guëdáuha'a nu nabánia'a parë guëdáuha'a” perë Dios guëdë'ëi' fin guërupë ra cusë ni. Nídi'i verdá de quë cuerpë shtë mieti na parë guëquënú mieti sa'll, sino shcuérpa'a na parë lë'ë Dadë Jesús nu lë'ë Dadë na parë bien shtë hia'a.

¹⁴ Ziquë bëldishtë Dios lë'ë Dadë Jesús ladi ra tégulë, zni zac guëldishtë më lë'ë hia'a con pudërë shtë më.

¹⁵ ¿Pëllë adë rdë'ëdi'i të cuendë de quë cadë tubi de lë'ë të na partë shtë cuerpë shtë Cristo? ¿Ni mudë guënehia s'í parë partë shtë Cristo gaquin partë shtë cuerpë shtë na'a mal? Aquëdi'i, jamás gaquin zni.

¹⁶ ¿Pëllë adë rdë'ëdi'i të cuendë de quë iurë tubi nguiu rquënull con tubi na'a mal, hia iurní guërupë rall rac rall tubsë cuerpë? Pues ra Sagradas Escrituras rni'i: “Guërupë rall gac rall tubsë cuerpë”.

¹⁷ Perë iurë tubi mieti gac unir con Dadë, hia guërupë rai' na rai' tubsë. Napë rai' mizmë espíritu.

¹⁸ Gulë bëllu'në lu grë duldë narunë tratë cusë mal entrë ra na'a nu ra nguiu. Cualquier stubi duldë naná runë tubi mieti, quëhunin dañi parë sa'll, perë el quë narquënú sáhi', quëhúnëll dañi cuntrë prupi shcuérpëll.

¹⁹ ¿Pëllë adë rdë'ëdi'i të cuendë de quë cuerpë shtë të na lugar catë cuzë Espíritu Santo? Bëdë'ë Dios Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të, parë guëquërdënúhi' lë'ë të. Lë'ë më na më dueñi shtë të; rnibë'a më lë'ë të, lédëdi'i rnibë'a të mizmë lë'ë të.

²⁰ Guzi'i Dios lë'ë të tubi präci namás lasac të gac të shmënë më. Por ni gulë bë'në honrar lë'ë më con cuerpë shtë të nu con

espíritu shtë të. Guërüpë cusë ni ze'dë de Dios.

7

Cunseju parë ra casadë

¹ Iurne' guna contëstë ra preguntë nagona'bë di'dzë të la'ni cartë nabëshe'ldë të. Bien nahin parë tubi nguiu de quë guëtsë'adi'i nguiu

² perë cumë nanú zihani tentación parë gunë mieti duldë, mejurë cadë nguiu gapë tsé'lëll nu cadë na'a gápi' tsé'li'.

³ Grë ra nguiu naná casadë napë quë gunë rall cumplir lo quë narunë tucarë ziquë tse'lë na'a, nu ra na'a casadë napë quë gunë rall cumplir con tse'lë rai'.

⁴ Tubi na'a adë nádi'ill dueñi shtë në shcuérpëll sino quë tsé'li' nápëll derechë parë shcuérpë tsé'li'. Mizmë manërë ra nguiu adë nádi'ill dueñi shtë shcuérpëll sino quë tse'lë nguiu nápëll derechë parë shcuérpë nguiu.

⁵ Lë'ë të naná casadë, adë rúnëdi'il negar parë ga'anul tsé'lëll; sulamëntë si talë guërüpë të na të de acuerdë por tubi tiempë parë gunë të orar lu Dios, hia despuësë napë quë guëbrí ga'anul tsé'lëll të parë gúnëdi'i Satanás gan lul nu ldáguël lu duldë.

⁶ Cagnia'a lu të ndë'ë ziquë tubi permisi, lëdëdi'i ziquë mandamientë shtë Dios.

⁷ Pues por partë shtë na, rac shtua'a de quë grë nguiu gac ziquë na, perë adë nádi'in posiblë. Bëzëlaa'dchi Dios cadë tubi nguiu fuersë especial; bëldá rall rtsë'a; stubi nguiu adë rtsë'adi'ill.

⁸ Rnia'a lu ra nanádi'i casadë nu lu ra viudë de quë nabiën si adë guëtsë'adi'i të ziquë nahia

⁹ perë si talë adë ráquëdi'i gunë të gan lu ra deseo, pues gulë bëtsë'a. Mejurë guëtsë'al quë gápël mal llgabë.

¹⁰ Grëtë' të shmënë Dios naná casadë, rnibë'ahia lu të de quë ra na'a adë guësá'nëdi'ill tsé'ell. Mandadë rë' lëdëdi'i shtëna sino nahin mandadë shtë Dadë Jesús.

¹¹ Pues si talë tubi na'a bësá'nëll tsé'lëll; separadë na rall; adë cá'adi'ill stubi nguiu u guëcá'all tsé'lëll stubi. Mizmë manërë napë quë gunë ra nguiu cumplir; adë gáquëdi'i divorciar rall.

¹² Lu të los de más mënë, rnia'a lo quë llua'ahia na bien. Lë'ë Dadë bësá'nëdi'i di'dzë rë'. Si talë nanú tubi nguiu rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, perë lë'ë na'a ni nall cunformë guëquërelëdënull tsé'lëll, nguiu ni napë quë tsagla'guë guëquërelëdëll con tsé'lëll.

¹³ Nu zac, si talë tubi na'a rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'ull shti'dzë më, si talë lë'ë nguiu ni nall cunformë guëquërelëdënull tsé'lëll, adë gac divorciar rall.

¹⁴ Lë'ë nguiu nanadë rialdídi'i ldu'i perë tsé'li' sí rialdí ldu'i shti'dzë Dios, nguiu ni rúnëll recibir bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll. Si talë lëdëdi'i zni, shini shtë ra mënë ni na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi'i ldu'i Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall recibir ra bendición shtë Dios.

¹⁵ Perë si talë lë'ë nguiu u lë'ë na'a nadë rialdídi'i ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll, pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguiu u lë'ë na'a naná bëa'në, nall librë. Gulë Dios lë'ë hia'a parë guëquërelëda'a en paz të adë tsúdi'i dishi'bi entrë ra naná casadë.

¹⁶ Lë'ë të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u tsé'lëll si guëquërelëdënull lë'ëll. Nu zac lë'ë të nguiu, nídi'i segurë tsé'lëll tsaldí ldu'i shti'dzë Jesús.

¹⁷ Ndë'ë na narunë tucarë guëdë'na'a; cumë ziquë bëne'e Dios llni cadë túbia'a, cha guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Runë tucarë tsagla'guë nguiu cumë iurë guna'bë më lë'ëll. Pues runë tucarë tsagla'guë guëquërelëda'a de acuerdë con principi shtë vidë cubi nadápa'a. Zni rnibë'ahia guëdubi grupë shtë shmënë Dios.

¹⁸ Si talë iurë guna'bë Dios lë'ëll, nu nápël sëni de quë bëriuguë partë cuerpë shtë nëll según custumbrë shtë mënë israelitë, adë guëtí'idi'il sëni ni. Si talë adë gúquëdi'il circuncidar iurë gúquël shmënë Dios, adë rdë'ëdi'il sí guëchuguë mënë shcuérpël.

¹⁹ Nídi'i importë lu Dios si gúquël circuncidar u aquëdi'i. Lo quë narunë importë lu Dios na guëzu'bë diáguël mandamientë

shtë më.

²⁰ Lo quë narunë tucarë gunë mieti na, tsagla'guë mieti mizmë ofici nanapë nguiu iurë lë'ë Dadë guná'bëi' nguiu ni.

²¹ Si talë nal bajo ordë shtë sa'l iurë guna'bë më lë'ël, adë riádi'i ldú'ul. Perë si talë nanú manërë parë gápël libertá, pues mejurë guëru'ul libré.

²² Grë ra naná bajo ordë shtë sa'll iurë Dios guná'bëi' ra nguiu ni, gúqui' shmënë më nanapë libertá. Nu el quë nanádi'i bajo ordë shtë sa'll perë guna'bë më lë'ëll, nall bajo ordë shtë Cristo. Rnibë'a më lë'ëll.

²³ Dios guzi'i më lë'ël tubi präci ru'bë; adë rdë'edi'il sí gac të bajo ordë shtë ra mënë.

²⁴ Bëchi, runë tucarë cadë nguiu tsagla'guë gúnëll mizmë ofici catë tsu nguiu iurë guna'bë Dios lë'ëll.

²⁵ Iurní caquëa'a shcuendë ra lliguëna'a nadë bëtsë'adi'i. Adë nápëdia'a ni tubi mandadë shtë Dios perë rnia'a lu të lo quë nal-luá'ahia. Pues rac tsaldí ldu'u të na purquë zihani vueltë bëga'a ldu'u më na, por ni runë tucarë guëquë diaguë të shti'dza.

²⁶ Lluá'ahia de quë mejurë guëa'në nguiu tal cumë ziquë na nguiu por tantë cusë durë naná ze'dë lu guë'dchiliu.

²⁷ Si talë bëtsë'al adë rúnëdi'il lligabë parë guësá'nël tsé'lël. Si talë nápëdi'il tsé'lël, adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëtsë'al.

²⁸ Perë si talë guëtsë'al, nádi'in duldë. Si talë guëtsë'a tubi lliguëna'a, adë nádi'in duldë. Perë grëtë' ra casadë gunë rall sufrir por cusë durë naze'dë tiempë ne', nu rac shtua'a adë gápëdi'i të más cusë durë.

²⁹ Dadë, quëquëa'a lu të; stu'pë tiempë rëa'në. Iurne' parë delantë ra naná casadë, runë tucarë guëbani rall ziquë nádi'i rall casadë.

³⁰ Ra naná tristë napë quë guëriubë ldu'u rall të gunë rall cumplir voluntá shtë Dios. Ra naná quëhunë ra laní, runë tucarë guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nartuu', runë tucarë adë gac shtú'udi'i rall cusë shtë guë'dchiliu.

³¹ Ra narquitë ldu'u por ra cusë shtë guë'dchiliu, adë chu guëdë'edi'i sí të rnibë'a cusë shtë guë'dchiliu lë'ëll, purquë guë'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë ne', nasesë tsaluhin.

³² Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë riádi'i ldu'u të. Lë'ë nguiu naná sultërë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir voluntá shtë më parë guëquitë ldu'u më lë'ëll.

³³ Perë iurë lë'ë sultërë guëtsë'all, iurní rac ldú'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu parë guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll.

³⁴ Zni na con tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'lëll, rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë guëquitë ldu'u më con lë'ëll. Perë lë'ë na'a casadë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll.

³⁵ Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë të, lëdëdi'i parë adë guëtsë'adi'i të. Rac shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë gunë të sirvë Dadë con guëdubinú ldu'u të.

³⁶ Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll lligabë guëdë'ëll permisi të guëtsë'a lliguëna'a purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shtënëll, nu nanë nguiu ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsë'all, pues gac lo quë narni'i ldú'ull; nádi'in duldë.

³⁷ Perë si stubi nguiu zull firmë con galërni'i ldú'ull nu rnall de quë shtsápëll nall cuntëntë sin quë adë guëtsë'adi'ill, nguiu ni naná firmë de quë adë guëtsë'adi'i shtsá'pëll, bien quëhúnëll.

³⁸ Zni el quë naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsë'ai', quëhúnëll bien, nu zac el quë nadë quëgdë'edi'i shíni' parë guëtsë'a shíni', mejurë quëhúnëll.

³⁹ Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a ni nápëll libertá parë guëtsë'all stubi con el quë narac shtú'ull perë sulamëntë si talë nguiu ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

⁴⁰ Perë llua'ahia de quë más guëquitë ldu'u na'a ni si guëá'nëll sin quë guëtsë'adi'ill. Ni na lo quë narnia'a nu rialdí ldua'a de quë zni na voluntá shtë Espíritu Santo naquëbezënú na.

8

Cumidë nabë'në mënë ofrecërë lu dzané

1 Iurne' quëquëa'a shcuendë shtë dau naná guc ofrecërë lu ra figurë naruntsa'u mënë con guia'a mënë. Bien rac bë'a hia'a custumbrë ni nápëdi'in valurë; adë rlluí'idi'in. Adë chu gunë nadchínidi'i por lo quë nananëll, mejurë gac shtu'u mieti sa' mieti parë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Espíritu Santo.

2 Si talë tubi de lë'ë të runë nadchini por lo quë nariasël, pues todavía runë faltë zihani cusë parë riasël.

3 Si talë tubi de lë'ë të rac shtú'ul Dios de verdá, pues Dios rúni' recibir nguii ni ziquë tubi shini më.

4 Gunia'a ndë'ë parë gac bë'a të shcuendë ra dau naquëhunë mieti ofrecërë lu ra dzanë. Pues rac bë'a hia'a de quë tubi figurë nápëdi'in vidë; nápëdi'in fuersë parë guë'dchiliu rë', nu rac bë'a hia'a nanú tubsë Dios.

5 Pues quëgni'i mënë nanú ra dios gube'e nu dios lu guë'dchiliu; pues ra dios ni nu ra dadë ni zihani rai' nanú

6 perë parë lë'ë hia'a nanú tubsë Dios, Shtáda'a. Lë'ë më bëntsá'ui' grëtë' ra cusë. Nabánia'a parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më, nu zac nanú tubsë Dadë Jesucristo, Shláma'a. Por lë'i' gurështë grëtë' ra cusë nu nadápa'a vidë eternë por lë'ë më.

7 Perë grë ra mieti adë rac bë'adi'i rall ndë'ë. Antsë bë'në rall adorar ra dzanë nu todavía napë rall rëspëti iurë rau rall belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Adë rialdídi'i ldu'u rall firmë nu rini la'ni ldu'u rall na rall culpablë iurë rau rall belë ni.

8 Perë por ra cusë nardáuha'a adë gáca'a mejurë u más peor delantë lu Dios. Adë rúnëdi'i importë si talë ráuha'a u adë ráudi'i hia'a. Igual nahin parë Dios.

9 Perë gulë gapë cuidadë de quë libertá nanápël parë gaul grëtë' ra cusë, adë gaquin ejemplë mal parë sa'l nu ldaguëll lu duldë por ejemplë shtënëll.

10 Tubi comparaciuni, lë'ël rdë'ël cuendë ra dzanë nápëdi'i rall vidë, nu rzubënul mënë catë rau të belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Si talë tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall lë'ël nga'li nu creenci shtënëll na débil, lo quë naquëhúnël rsëdchini mal llgabë parë nguii ni nu gúnëll tubi cusë nanádi'i za'quë parë lë'i'.

11 Lë'ël nanël verdá perë guëluá'al mal nezë parë sa'l; adë nazá'quëdi'in. Pues guti Cristo por nguii ni igual ziquë guti më por lë'ël.

12 Iurë quëhúnël duldë cuntrë bëchi sa'l, iurë rguínil llgabë shtë sa'l naná débil, pues también quëhúnël duldë cuntrë Cristo.

13 Por ni rëglë shtëna na zndë'ë; si talë quëhuna tubi cusë narunë ldaguë bëcha lu duldë, nunquë jamás adë gáudia'a belë, no sea nahin mal parë bëchi la sahia nu gúnëll duldë por ejemplë shtëna.

9

Derechë nanapë tubi poshtë

1 ¿Gu adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza? Pues napa libertá nu grë derechë cumë los de más poshtë shtë më. Gunahia lu Jesucristo, Shláma'a. Nu lë'ë të na të resultatë shtë shchi'nia nabëna en el nombre shtë Dios.

2 Parë stubi ra mënë nádia'a poshtë perë parë lë'ë të napë quë rac bë'a të nahia poshtë shtë më purquë lë'ë të na të ziquë tubi muestrë de quë nahia poshtë de verdá purquë unidë na të con lë'ë më.

3 Ndë'ë na lo quë narnia'a lu ra mënë narni'i cuntrë na.

4 Napa derechë guëcahia lo quë narne'e mënë gáuha, nu parë gua'.

5 Napa derechë parë cahia tubi na'a parë gunë tse'la compaño na lu ra viajë igual ziquë runë los de más poshtë. Zni quëhunë ra bëchi Dadë Jesús nu Pedro.

6 ¿U runë të llgabë de quë Bernabé nu na, na na'a lúniquë nanápëdi'i derechë parë guësa'në na'a dchi'ni material parë guëni'inú na'a mënë ra diza'quë?

7 ¿Ca na nguii narunë sirvë ziquë suldadë perë rállëll por gashtë nanápëll? ¿Chull rcabní hiaguë uvë perë ráudi'ill nashi shtë hiaguë ni? Grë vëquërë naquëhapë ma ¿pë ruu'di'ill lechë?

8 Adë rúnëdi'i të llgabë de quë di'dzë rë' na shgabë nguii sulamëntë purquë lëy nabëquë'ë Moisés rni'i igual.

9 Rni'i lëy shtë Dios: “Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë trigu”. Pues clarë nahin; adë quëgni'idi'i Dios di'dzë rë' purquë rga'a ldu'u më ra ngunë

10 sino nahin tubi comparaciuni parë lë'ë hia'a. Lëy ni naescritë parë bien shtë hia'a.

El quë naraa'në lu guiu'u nu el quë nar-cabní bē'dchi, guërüpë rall runë rall dchi'ni purquë cuezë rall dzë gunë rall recibir partë shtë cusechë narunë tucarë cadë lë'ë rall.

¹¹ Iurní bēcabní na'a bē'dchi narne'e vidë cubi parë lë'ë tē. ¿Pë llua'a tē na mal si guëdë'në na'a recibir cusë material de lë'ë tē?

¹² Pues si stubi mënë napë derechë gúnëll recibir cusë material shtë tē, másru'u derechë napë na'a guëdë'në na'a recibir cusë ni.

Perë adë guná'bëdia'a niétiquë de lë'ë tē. Rua'a ldu'u na'a grë cusë durë; gudilli na'a gashtë shtë na'a parë másru'u guërë'tsë diza'quë shtë Cristo.

¹³ Nanë tē de quë ra narunë dchi'ni la'ni iádu'u ru'bë, quëhunë rall recibir partë ra cusë nardë'ë mënë ziquë ofrendë lu Dios. Ra naná quëhunë dchi'ni rua' bēcu'guë, runë rall recibir tubi partë shtë ra ma naguc ofrecëre lu bēcu'guë.

¹⁴ Igual manëre na, lë'ë Dadë gunibë'ai' el quë naruadi'dzë diza'quë shtë më, gúnëll recibir lo quë narquí'nill; guëdë'ë ra shmënë Dios lo quë narunë tucarë cá'all.

¹⁵ Perë na nunquë guná'bëdia'a dumí lu tē. Nu zac adë quëquë'ëdia'a ndë'ë parë guna recibir dumí shtë tē. Mejurë gatia antsë guëdchisú mënë lë'ë galërquitë ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë lë'ë tē.

¹⁶ Parë na adë runë nadchínidia'a purquë ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë guna; zni Shlama gunibë'ai' guna. Pues prubi de na si talë adë guadi'dzëdia'a diza'quë.

¹⁷ Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë por prupi voluntá shtëna, runë tucarë tubi premi cahia; perë quëhuna cumplir purquë nahin mandadë shtë Dadë; nahia ziquë tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la fuersë.

¹⁸ ¿Pë premi napa iurne'? Nahin de quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë aunquë napa derechë cahia ayudë shtë rall.

¹⁹ Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë nahia siervë shtë mieti tē parë guna gan

másru'u mënë parë Cristo.

²⁰ Iurë guquërela entrë ra më israelitë, nahia cumë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë shtë lëy, pues nahia cumë lë'ë rai' tē parë guna gan lë'ë rai' por Cristo.

²¹ Iurë nanúa entrë ra naguënëdi'i lëy shtë Dios, nahia ziquë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Adë rúnëdi'i cun-tienë ndë'ë de quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios, sino guca ziquë lë'ë rall tē gac bē'a rall verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo.

²² Iurë nanúa ladi ra nadë rialdídi'i ldu'i con guëdubinú ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' tē parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más. Quiere decir, guquërela ziquë cualquier sahia tē parë guna gan lë'ë rai' por Cristo.

²³ Quëhuna grë ndë'ë parë guërë'tsë diza'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë tē por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

²⁴ Nanë tē de quë entrë ra narllu'në tubi carrëre, tubsë naná gunë recibir premi. Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu carrëre parë gunë tē recibir premi shtë Jesús.

²⁵ Grëtë' ra narunë preparar parë deportë, rquë'ë guiá'all lo quë adë nazá'quëdi'i. Pues lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall recibir tubi premi, tubi corunë shtë guë'ë perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë hia'a quëdë'na'a dchi'ni durë parë guëdë'na'a recibir tubi premi nanadë tsalúdi'i parë siemprë.

²⁶ Adë rllú'nëdia'a lu carrëre ziquë ciegu; adë quëhúnëdia'a ziquë tubi nguïu naná quëgdë'ë golpë lu mbë

²⁷ sino quëgzac zia shcuërpa; quëhuna obligar el mizmë cuerpë shtëna parë guëzu'bë diaguë shcuërpa voluntá shtëna. Zni canihuna; no sea de quë despuësë de bëluá'ahia sahia shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnëdia'a gan premi shtë Jesús.

10

Mënë narunë adorar ra figurë

¹ Dadë, rac shtua'a gac bē'a tē de quë ra shtadë guëlü na'a despuësë bëru'u rai'

Egipto, guzë rai' guëa' shcahi nu gudëdë rai' Nisëdu'u Llni.

² Zni guc ziquë tubi galëriubë nisë parë lë'ë rai' purquë guanaldë rai' Moisés guëa' shcahi nu gudëdë rai' nisëdu'u. Bë'në rai' recibir Moisés ziquë lamë shtë rai'.

³ Grëtë' rai' gudáu rai' con mizmë dau nabëshe'ldë Dios.

⁴ Grëtë' rai' bii' rai' mizmë bebidë nabëdë'ë më purquë bii' rai' nisë nabëru'u la'ni guë'ë. Guë'ë ni na Cristo nabëshe'ldë Dios parë gúni' compa'ni lë'ë rai' lu nezë.

⁵ Perë cantidá lë'ë rai' adë bëquítëdi'i ldu'u Dios con lë'ë rai', por ni bëa'në ra cuerpë shtë rai' nezë; guti rai'.

⁶ Grë ndë'ë guzac parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios; nahin ejemplë të adë chu guëzëbidi'i ldu'i cusë mal cumë ziquë bë'në ra mënë ni.

⁷ Por ni adë rúnëdi'i të adorar ra figurë naractsa'u cumë ziquë bë'në bëldá ra më israelitë. Naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Ra mënë guzubë rall; gudáu rall; bii' rall; lueguë guasuldí rall parë guëgui'i rall lu figurë”.

⁸ Nu adë chu guëquënúdi'i sáhi' cumë ziquë bëldá ra mënë ni bë'në rai' nu guti galdë bi tsunë mili mënë tubsë dzë.

⁹ Nu adë chu guëtë'dë prëbë lu Dadë aunquë na më pacënci. Bëldá ra mënë ni bëtë'dë rall prëbë lu më nu gudahuë' serpiëntë lë'ë rai'; guti rai'.

¹⁰ Nu adë chu guëní'idi'i cuntrë Dios cumë ziquë bëldá rai' bë'në rai'; guti rai', bë'në ianglë shtë galguti.

¹¹ Grëtë' ndë'ë guzac ra shtadë guëlu hia'a parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios. Na escritë ra ejemplë ni la'ni Sagradas Escrituras parë lë'ë hia'a nanabani iurne'. PUES hia blac izë gudëdë; hia parë lë'ë hia'a bëdchini tiempë cubi.

¹² El quë narialdí ldu'i zugá'all firmë lu shnezë Dios; pues gápëll cuidadë të parë adë ldáguëdi'ill lu duldë.

¹³ Cualquier cusë mal nartë'dë mëdzabë lu hia'a, igual nahin ziquë rdëdë lu los de más mënë, perë rac tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. Lë'ë më jamás adë guësá'nëdi'i më lë'ë të; guëne'e më pudërë parë gunë të gan lu ra cusë mal. Iurë guëdchini tubi cusë mal, iurní Dios guëne'e më pudërë parë guërú'ul

la'ni ra cusë ni parë adë guëazë guëtëdi'ill lu shnezë më sino gáquëll firmë.

¹⁴ Por ni bëchi narac shtua'a, gulë bëllu'në catë runë mënë adorar ra figurë.

¹⁵ Quëgnia'a lu të cumë ziquë ra nardë'ë cuendë. Gulë bë'në juzguë si talë na verdá lo quë naquëgnia'a iurne'.

¹⁶ Iurë rdëa' hia'a nu rdi hia'a la'ni copë nabë'në ldai' Dios, nu rdë'ë hia'a graci lu më por vini ni, nahin tubi sëñi de quë quëdë'na'a recibir ra bendición naze'dë por galguti shtë Jesús. Nu iurë rdáuha'a guëtështildi naná rllullë, na sëñi de quë unidë na hia'a con Cristo nu nadápa'a tratë con lë'i'.

¹⁷ Aunquë cantidá na hia'a, pues quëháuha'a pedasë shtë tubsë guëtështildi; na hia'a tubsë cuerpë purquë unidë na hia'a con el quë naná guëtështildi verdadërë.

¹⁸ Gulë guna'zi stubi ejemplë shtë naciuni Israel. Ra bëshuzi nabë'në dchi'ni la'ni iádu'u, iurë gudáu rai' belë shtë ma nabë'në mënë ofrecërë lu Dios, rac bë'a hia'a de quë lë'ë rai' napë rai' tratë con Dios.

¹⁹ Adë quëgní'idia'a de quë ra figurë naractsa'u, napë rahin valurë, nilë adë quëgní'idia'a de quë belë naná guc ofrecërë lu ra figurë, lasaquin. Aquëdi'i.

²⁰ Lo quë nacagnia'a na, lë'ë ra mënë nanádi'i më israelitë, iurë quëhunë rall ofrecërë belë lu bëcu'guë, quëhunë rall ofrecërin lu mëdzabë mal, lëdë lu Diósëdi'i. Adë rac shtú'udia'a lë'ë të gapë të tratë con mëdzabë.

²¹ Adë nídi'i mudë gu të la'ni copë shtë Dadë Dios nu al mizmë tiempë gu të la'ni copë shtë mëdzabë. Nídi'i mudë gau të lu mellë shtë Dadë nu mizmë tiempë gau të lu mellë shtë mëdzabë. Adë nídi'i mudë gúnël adorar ra dzanë nu gúnël adorar Dios mizmë tiempë.

²² ¿Gu rac shtu'u të guëldënú më lë'ë të? ¿Gu napë të más fuersë quë lë'ë më?

Libertá nanapë ra shini Dios

²³ Perë lë'ël rní'ill librë nal parë gúnël lo quë narac shtú'ul. Perë rnia'a lul, grë cusë adë rúnëdi'i compa'ni parë guësë Espíritu Santo lë'ël. Verdá nadápa'a libertá parë quëdë'na'a zihani cusë, perë lëdë grëdi'i

quëhunë compaňi parë su firmë sa' hia'a lu shnezë më.

²⁴ Runë tucarë quili nguui bien shtë sáhi', lëdëdi'i bien shtë mizmë lë'ëll.

²⁵ Gulë gau grëtë' lo quë nardú lu lliguëa' sin adë rna'bë dí'dzëdi'il si na bien u na mal según creenci shtëñël

²⁶ purquë lë'ë guë'dchiliu nu grëtë' lo quë nananú lu guë'dchiliu, rribë'a Dadë Dios.

²⁷ Si talë tubi sa'l nanadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Dios perë quëhúnëll invitar lë'ël gaul lídchill, pues gudáu grë lo quë nangunë rall sirvë lul sin quë adë rna'bë dí'dzëdi'il si lë'ë cumidë gua delantë lu ra figurë.

²⁸ Perë si talë tubi guëni'i lul: “Belë rë' guc ofrecërë ziquë ofrendë lu ra figurë”, iurní adë ráudi'il belë ni, no sea gúnëll dañi parë lë'ë sa'l naguni'i dí'dzë ni lul.

²⁹ Quëgnia'a ndë'ë parë bien shtë sa'l, parë adë gúnëdi'il dañi fe shtë sa'l, lëdëdi'i purquë nal débil con creenci shtëñël.

Si talë tubi sa'l quëgna'bë dí'dzëll: “¿Pëzielú conductë shtëna gac cunformë con llgabë shtë sahia? purquë nahia librë.

³⁰ Si talë rdë'a graci lu Dios por lo quë narauha, ¿pëzielú runë mieti juzguë conductë shtëna si fuërë nahia pecadurë?”

³¹ Perë rnia'a lu të, si rau të u ruu' të u cualquier stubi cusë, gulë bë'në grë cusë parë gunë mieti alabar Dios.

³² Adë chu quërëldëdi'i manërë parë ldaguë los de más sa' të lu duldë, nilë por ra më israelitë, ni por ra nanádi'i më israelitë, ni por ra grupë shtë shmënë Dios.

³³ Rëglë shtëna na zndë'ë: adë rúnëdia'a ofender ra sahia; mejurë rac shtua'a guëquitë ldu'u rall; adë rguilia bien shtë na sino bien shtë los de más sahia të parë gac salvar rai'.

11

¹ Gulë tsagla'guë ejemplë shtëna ziquë tsagla'ga ejemplë shtë Cristo.

Rëglë parë ra na'a naná rdëá

² Bëchi, rquitë ldua'a purquë siembrë rëagná ldu'u të na nu ziaгла'guë të enseñansë nabëluá'ahia lu të.

³ Perë rac shtua'a gac bë'a të Cristo na cabësë shtë nguui nu lë'ë nguui na cabësë shtë tsé'li' nu Dadë Dios na shlamë Cristo.

⁴ Si tubi nguui rë'au guëc nguui iurë lë'ë nguui quëhúni' oraciuni, u iurë quëadí'dzi' diza'quë naná ze'dë de Dios, quëhunë nguui ni desprëci el quë naná cabësë shtë nguui.

⁵ Perë si tubi na'a adë rë'audi'i guëc na'a iurë quëgná'bëll lu Dios u iurë quëadí'dzëll diza'quë, quëhúnëll desprëci el quë naná cabësë shtë na'a. Igual nall ziquë na'a naná rchuguë guëdubi guitsë guëc rall.

⁶ Si talë tubi na'a adë rë'audi'i guëc na'a, mejurë chuguë guitsë guëc na'a tubigasë, perë si talë parë lë'ëll nahin shtu parë chuguë guitsë guëqui' u guëga'a guëc na'a, napë quë guë'au guëc na'a.

⁷ Lë'ë nguui adë rqui'nidi'i guë'au guëc nguui purquë lë'ë nguui quëhúni' representar personë shtë Dios nu rabtsë'ë nguui gluri shtë Dios, perë na'a quëhúni' representar personë nu pudërë shtë nguui.

⁸ Iurë bëntsa'u Dios lë'ë nguui, adë bë'nëdi'i formar lë'ë nguui de cuerpë shtë na'a sino bë'në më formar lë'ë na'a de cuerpë shtë nguui.

⁹ Lë'ë më bëntsa'u më tubi na'a purquë bëqui'ni nguui lë'ë na'a. Adë bëntsa'udi'i më lë'ë nguui por nicidá shtë na'a.

¹⁰ Por ni rqui'ni guë'au guëc na'a ziquë sëñi de quë lë'ë nguui na cabësë shtë na'a nu runë tucarë guë'au guëc na'a ziquë sëñi de quë quëhunë rai' respëti lu ra ianglë.

¹¹ Cumë unidë na shmënë më por Cristo, lë'ë nguui nápëdi'ill vidë sin lë'ë na'a nu lë'ë na'a nápëdi'ill vidë sin por lë'ë nguui. Rqui'ni nguui na'a; ra na'a rqui'ni nguui.

¹² Ziquë lë'ë na'a guc formári' de nguui, también lë'ë nguui nápi' vidë por lë'ë na'a. Pues grëtë' cusë ze'dë de Dios.

¹³ Gulë bë'në juzguë mizmë lë'ë të si talë na correctë guëna'bë tubi na'a lu Dios sin quë në'audi'i guëc na'a.

¹⁴ Mizmë llgabë la'ni ldu'u hia'a rni'i de quë si talë tubi nguui nápëll guitsë guëqui' llëduni, nahin tubi shtu

¹⁵ perë parë tubi na'a si talë guitsë guëqui' na llëduni, nalë nasa'a nahin parë lë'i' purquë zni bëdë'ë Dios guitsë guëqui' parë guësë'auhin guëqui'.

¹⁶ Si talë chu adë nádi'i de acuerdë nu rac shtú'ull gúnëll cuntrë enseñansë rë', pues rqui'ni gac bë'all de quë lë'ë na'a, ni los de

más grupë shtë shmënë Dios, nápëdi'i na'a stubi custumbrë.

Manërë narunë tucarë gaul la Santa Cena

¹⁷ Mientras quëgnehia cunseju parë lë'ë të, nanú stubi cusë narunë të perë adë nádi'in naza'quë. Quëhunë të cusë dzabë. Iurë rdëá të parë gunë të alabar Dios, nádi'in parë bien shtë të sino quëhunë të mal.

¹⁸ Primërë puntë iurë rdëá të, nanú divisioni entrë lë'ë të; adë na të unídëdi'i. Zni rinia nu llua'ahia nahin verdá.

¹⁹ Pues rqui'ni tsu divisioni entrë lë'ë të parë gac bë'a mieti chu na shmënë Dios de verdá.

²⁰ Perë iurë rdëá të parë gau të shtse shtë Dadë, lédëdi'i na shtse shtë Dadë purquë nádi'in ziquë bë'në më ordenar.

²¹ Iurë rau të, cadë tubi të rguibëlú lu sa' të parë gau të lu shtse nanua'a të mientras stubi sa' të nápëdi'i pë gáuhi'; stubi tantë të rzuu'dchi të con vini.

²² ¿Pëllë adë nápëdi'i të lidchi të catë rau të, catë ruu' të? ¿Pë adë nápëdi'i të rëspëti parë los de más shmënë Dios? nu rgul shtu shtë sa'l nabënápëdi'i. ¿Pë guënia'a lu të iurní? ¿Guëni'ihia na të më za'quë? Aquëdi'i.

Shtse shtë Dadë

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Bëluá'ahia lë'ë të lo quë bëna recibir de lë'ë Dadë. Na zndë'ë. Mizmë gue'lë bë'në mënë traicionar lë'ë Dadë Jesús, guna'zi më guetështildi.

²⁴ Despuësë de bédë'ë më graci lu Dios, iurní bëshullë më guetështildi nu guni'i më: “Gulë gau ndë'ë; shcuërpa ndë'ë. Bëllullin por bien shtë të. Gulë gauhin parë guëagná ldu'u të galguti shtëna.”

²⁵ Zni zac despuësë lë'ë shtse gualú, guna'zi më copë shtë vini nu guni'i më: “Ndë'ë na copë narunë cuntienë conveñi cubi naná selladë por rënë shtëna. Cadë vësë gu të vini ni, gulë bëagná ldu'u të galguti shtëna.”

²⁶ Cadë vësë rau të guetështildi nu ruu' të vini lu Santa Cena, quëglua'a të stubi vësë más pë runë significar galguti shtë Jesús hashtë guëabré më stubi.

Gulë gapë rëspëti parë shtse shtë Dadë

²⁷ Rqui'ni gápël cuidadë. Cualquier nanagáu guetështildi u nanagú la'ni copë shtë Dadë sin quë nápëdi'ill rëspëti, quëhúnëll tubi duldë cuntrë cuerpë nu rënë shtë Dadë.

²⁸ Por ni cadë tubi të rqui'ni gunë të juzguë manërë nanabánil antsë gaul guetështildi nu antsë gul vini.

²⁹ El quë naráu nu el quë naruu' la Santa Cena sin quë nápëdi'i rëspëti lu cuerpë shtë Jesús, quëgsëdchini nguiu ni cashtigu parë mizmë lë'ëll.

³⁰ Por ni zihani lë'ë të rac ll'u'u të; nápëdi'i të fuersë, nu zac nanú bëldá ra sa' të guti rai'.

³¹ Perë si talë guëdë'na'a juzguë conductë shtëna'a, iurní adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë hia'a.

³² Perë iurë runë më cashtigu lë'ë hia'a, nahin parë adë gáquëdi'i hia'a condenadë con los de más mënë shtë guë'dchiliu.

³³ Zni bëchi narac shtua'a, iurë rdëá të parë gau të shtse shtënë më, gulë cuezë los de más sa' të antsë gau të.

³⁴ Si talë tubi të rldiá'nël, gulë gau cumidë lídchil të parë Dios adë gúnëdi'i më cashtigu lë'ëll iurë nardëá të. Los de más asuntë guna rëglin iurë gueldë guënahia lë'ë të.

12

Don narzëlaa'dchi Espíritu Santo

¹ Bëchi, rac shtua'a gac bë'a të shcuendë ra don narzëlaa'dchi Espíritu Santo parë cadë tubi de lë'ë hia'a.

² Nanë të bien iurë nianá na të mënë nadë guënédi'i Dios, guanaldë të tëchi ra figurë nanápëdi'i vidë. Zni bë'në të según lo quë nabëlua'a mënë lë'ë të.

³ Por ni, rac shtua'a gac bë'a të tubi më naquëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'i, nunquë guëni'idi'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulë por pudërë shtë Espíritu Santo guëni'i mënë Jesús na el quë nanapë dereché parë guëni'bë'ai' guëdubi guë'dchiliu.

⁴ Cadë tubi hia'a bédë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo. Zihani clasë pudërë rzëlaa'dchi më perë tubsë Espíritu nanú.

5 Nanú zihani manërë parë gunë mieti sirvë lu Dios, perë rdë'na'a sirvë tubsë Dadë.

6 Nu zac nanú zihani resultatë gurënë perë tubsë Dios, el quë narunë parë gunë mieti dchi'ni.

7 Cadë tubi mieti bë'ni' recibir don nabëzëlaa'chi Espíritu Santo të parë grë hia'a guëdë'na'a provëchë. Fuersë ni rlua'a por lo quë naquëhunë nguiu.

8 Mizmë Espíritu quëgne'e llni nu pudërë parë guadi'dzë nguiu con más llni ru'bë. Parë stubi mënë mizmë Espíritu quëgdë'èi' fuersë parë ruadi'dzë nguiu clarë di'dzë naze'dë de Dios.

9 Stubi mënë rúni' recibir fe por mizmë Espíritu.

10 Stubi rúni' recibir pudërë parë gunëaquëll ra narac ll'u'u por mizmë Espíritu. Stubi' rúni' recibir pudërë parë gúnëll milagrë. Stubi rúni' recibir fuersë parë guadi'dzëll diza'quë naná ze'dë de Dios. Stubi' rúni' recibir pudërë parë gac bë'all guadë na espíritu falsë nu guadë na espíritu verdadërë. Stubi mënë runë recibir fuersë parë guadi'dzëll dizë na nunquë bësë'dëdi'ill. Hia stubi mënë rúni' recibir fuersë nu pudërë parë guadi'dzëll pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë.

11 Grëtë' ra cusë rë' ze'dë de Espíritu Santo naná rne'e llni parë cadë tubi mieti según lo quë narni'i ldu'u Espíritu.

Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë

12 Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë, nahin tubsë cuerpë.

13 Pues grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra nanapë libertá, grë hia'a bëáca'a tubsë cuerpë por lo quë nabë'në Espíritu Santo. Bë'në më punërë cadë tubi hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir mizmë Espíritu naze'dë de Dios.

14 Tubi cuerpë napë zihani partë, lëdëdi'i tubsë partë.

15 Si talë guëa' hia'a guëni'i: “Adë nádia'a guia'a cuerpë; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë”, lëdë por nídi'i guëa' hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë.

16 Si talë diága'a guëni'i: “Adë nádia'a slu; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë”, lëdë por nídi'i diága'a nasaparadë parë lë'ë cuerpë.

17 Si talë guëdubi cuerpë na slu, ¿llallë guínia'a iurní? Si talë guëdubi cuerpë na tubi diaguë, ¿llallë tsúllia hia'a iurní?

18 Perë Dios bëzú cadë tubi partë shlu-garin catë runë tucarë nu catë guc shtu'u më.

19 Si talë grëtë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë completë iurní.

20 Perë iurne' nanú zihani partë perë tubsë cuerpë.

21 Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a hia'a: “Adë rquí'nidia'a lë'ël”. Nu zac guëca'a adë gáquëdi'i guëni'in lu guëa' hia'a: “Adë rquí'nidia'a lë'ël”.

22 Al contrari, ra partë shtë cuerpë nanápëdi'i fuersë, partë ni más lasac parë cuerpë.

23 Ra partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë nanádi'i nasa'a, quëdë'na'a tratar con más cuidadë.

24 Ra partë shtë cuerpë namás nasa'a rquí'nidi'in mizmë cuidadë. Dios bë'ni' punërë grëtë' partë shtë cuerpë según voluntá shtë më. Ra partë narquí'nia'a menos, bédë'ë më más hunurë parë partë ni

25 të parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni ladi cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë gapin cuidadë por los de más sáhi'.

26 Si talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u pë raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurní. Si talë tubi partë quëhunin recibir hunurë, pues guëdubi cuerpë rquitë ldu'in iurní.

27 Pues bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a partë shtë cuerpë ni.

28 Zni Dios bë'në ordenar pë gunë cadë tubi shmënë më. Primërë gululë më ra poshtë, segundë lugar gululë më ra naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululë më ra mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra narunë milagrë, iurní ra narunëac ra narac ll'u'u. Nu gululë më ra narunë compaño, nu ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi dizë.

29 ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a poshtë? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a

ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a mësë, u guëdëna'a milagrë,

³⁰ u nápa'a pudërë parë gunëáca'a ra narac llu'u, u grëtë' hia'a rac ruadí'dza'a dizë gurënë? ¿Ni mudë grë hia'a rac guëní'ia'a pë runë cuntienë ra dizë ni? Pues clarë nahin; lëdë znídi'in.

³¹ Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Espíritu Santo, lo quë narunë compa'ni más grë ra shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'ë të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

13

¹ Si talë raca ruadi'dza dizë shtë mënë nu ra dizë shtë ra ianglë, perë adë rac shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia ziquë gambanë nanídi'i chahi'; rsédchidi'in bien. Nahia ziquë cha' platí narsédchidi'i bien.

² Talë raca ruadi'dza lu mënë di'dzë naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor, niétiquë nahia. Talë nanëa grë clasë secretë shtë mënë; talë riasëhia guëdubi naná rsë'dë mënë lu guë'dchiliu, nu si talë rialdí ldua'a Dios con guëdubinú ldua'a hashtë guëdchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia.

³ Talë qui'dza grë nanapa ca'a mënë; talë guna intriegu shcuërpa parë tsequi lu gui'i, perë adë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. Adë bë nápëdia'a iurní.

⁴ El quë nanapë amor nápëll pacënci; nazá'quëll. Humildë nall. El quë narac shtu'u sáhi', adë rzébidí'i ldú'ull pë shtë sáhi'; adë runë nadchínidi'ill lu sáhi'.

⁵ Gúnëll lo quë narac shtu'u sáhi', lëdëdi'i lo quë narac shtú'ull. El quë narac shtu'u sáhi', adë rldëdi'ill; adë nápëdi'ill mal llgabë.

⁶ Nápëdi'i nguü ni gustë iurë quëhunë mënë duldë. Mejurë rëuu' ldú'ull iurë ria mënë shnezë Dios nu iurë adë rní'di'i mënë bishi.

⁷ El quë nanapë amor, nunquë rní'di'ill cuntrë sáhi'. Rialdí ldú'ull sa'll na më za'quë. Nápëll confiansë tsanaldë sa'll shnezë Dios. Rua'a ldú'ull lu grë cusë durë.

⁸ Amor shtë Dios adë tsalúdi'in, perë guëdchini tiempë tsalú di'dzë naruadi'dzë mënë con pudërë shtë Dios. Guëdchini tiempë adë guadi'dzëdi'i mënë stubi dizë.

Guëdchini tiempë lo quë nariasë hia'a, tsaluhin.

⁹ Du'psë riasë hia'a ne'; zihani cusë adë riasëdi'i hia'a. Ra narni'i di'dzë naze'dë de Dios, también runë faltë parë riasë rall grë cusë

¹⁰ perë iurë guëdchini Jesús con guë'dchiliu cubi, grë lo quë nádi'i completë, tsaluhin.

¹¹ Tiempë nahia llguë'në, biadi'dza ziquë llguë'në. Bëna llgabë ziquë llguë'në. Bëna juzguë ziquë llguë'në, perë iurë bësa'na grë cusë shtë galëllguë'në, guaru'ba.

¹² Rnádi'i hia'a ra cusë clarë iurne'. Riasëdi'i hia'a por completë. Ziquë rna hia'a lu guë'guanë gushë, rluá'adi'i bien luhin perë tubi dzë guëná hia'a bien. Guëná hia'a lu Dios. Riasë hia'a du'psë ne', perë dzë ni tsasë hia'a ziquë Dios nanë më lë'ë hia'a.

¹³ Tsunë cusë nápëdi'in fin: fe, esperansë, nu amor. Delantë lu Dios amor na mayurë.

14

Enseñansë parë el quë naruadi'dzë dizë gurënë

¹ Gulë guni'i ldu'u gapë të más amor parë sa'l nu gulë gudili pudërë narne'e Espíritu Santo parë guadi'dzëll shti'dzë Dios.

² Ra mieti naruadi'dzë dizë gurënë quëadí'dzëll lu Dios, lëdë lu mënëdi'i, purquë ni tubi adë chu riasëdi'i lo quë narni'i mënë ni. Ruadi'dzëll por pudërë shtë Espíritu Santo, perë di'dzë ni naga'chi parë los de más sa'll.

³ Perë en cambi el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, quëadí'dzëll lu ra sa'll të parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë su rall firmë lu shnezë Dios. Rdé'ëll cunseju parë bien shtë sa'll.

⁴ El quë naruadi'dzë dizë gurënë, rúnëll parë bien de mizmë lë'ëll, perë el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, rúnëll bien parë tsasë grupë shtë shmënë Dios ra enseñansë shtë më.

⁵ Na rac shtua'a de quë grëtë' të gapë të fuersë parë guadi'dzë të dizë gurënë, perë más rac shtua'a guadi'dzë të di'dzë naze'dë de Dios; pues más lasac el quë naruadi'dzë diza'quë quë mënë narac ruadi'dzë dizë gurënë. Shti'dzë mënë naruadi'dzë dizë gurënë, lasáquëdi'in parë los de más sáhi'

si talë nídi'i tubi narni'i pë runë cuntienë ra dizë gurënë; napë quë guëni'ill pë runë cuntienë ra di'dzë të napë shmënë Dios provëchë.

⁶ Por ni bëchi, si talë na gueldë guënahia lë'ë të nu guadi'dza stubi dizë nanadë riasëdi'i të, adë guëllu'idi'in parë lë'ë të. Rqui'ni guadi'dza lu të enseñansë nabëlua'a Dios lua u tubi di'dzë nabëna recibir de lë'ë më u tubi di'dzë naze'dë de lë'ë më u tubi enseñansë shtë më; iurní sí gunë të provëchë.

⁷ Ne' guënia'a tubi comparaciuni. Ra gui'bë músiquë nanápëdi'i vidë ziquë flauta u tubi arpa, si talë adë riubëdi'in clarë, ¿lla gac bë'a mieti pë ru'ldin, guadë na piesë naguëna'zin?

⁸ Nu lu tubi guërru, si talë lë'ë cha' trompetë riubëdi'in clarë ¿chull gunë preparar parë guëná'zill guërru?

⁹ Mizmë zac lë'ë të, si talë ruadí'dzël tubi dizë nanadë riasëdi'i mieti, ¿llallë gac bë'a mieti guadë naquëgní'íl? No sea shti'dzël na ziquë tubi naruadi'dzë sulë mbë.

¹⁰ Nanú zihani dizë naruadi'dzë mënë la'ni guë'dchiliu; grëhin nanú shnézi'!

¹¹ Perë si talë adë riasëdia'a dizë shtë stubi naruadi'dzë, nahia ziquë tubi më zitu parë lë'ë mënë ni nu lë'i' na ziquë më zitu parë na.

¹² Por ni hia quë lë'ë të rac shtu'u të gapë të pudërë nu llni shtë Espíritu Santo, gulë guna'bë lu Dios por pudërë parë guadí'dzël enseñansë të tsaldí ldu'u mieti shti'dzë Dios más.

¹³ Zni na el quë naruadi'dzë di'dzë gurënë, napë quë guëná'bëll lu Dios të parë guëdë'ë më pudërë parë guëni'ill pë runë cuntienë di'dzë ni.

¹⁴ Si talë ruadí'dzënu'a Dios con di'dzë gurënë, quëgna'ba lu Dios con espíritu shtëna, perë adë quëgúdia'a provëchë parë shgaba cumë riasëdia'a di'dzë ni.

¹⁵ ¿Pëllë guna iurní? Guëna'ba lu Dios con espíritu shtëna nu zac guëna'ba lu më con dizë nariasë mieti. Gulda ra labansë con espíritu shtëna nu zac con di'dzë nariasëhia

¹⁶ purquë si talë quëadi'dzënu'l Dios nadë más con espíritu shtënël, el quë narquë diaguë, el quë nadë bë'nëdi'i recibir pudërë shtë Espíritu ziquë lë'ël, adë gúnëdi'ill gan tsasëll shti'dzël. Nu adë gáquëdi'ill guëni'ill:

“Nia Dadë”, iurë tsalú oraciuni, iurë rdë'ël graci lu më. Nguiu ni adë riasëdi'ill lo quë narní'íl.

¹⁷ Pues bien quëgdë'ël graci lu më perë parë stubi sa'l adë nápëdi'ill provëchë la'ni ldu'ull.

¹⁸ Quëgdë'a graci lu Dios de quë na ruadí'dza di'dzë gurënë por pudërë shtë Espíritu Santo más quë grëtë' mënë

¹⁹ perë catë rdëá grupë shtë shmënë Dios, más rac shtua'a guënia'a ga'i di'dzë nariasë mënë quë chí'i mili di'dzë nanadë riasëdi'i mënë. Iurë ruadí'dza, rac shtua'a guëluá'ahia di'dzë naná parë bien shtë mieti.

²⁰ Bëchi, adë rúnëdi'i të ziquë llguë'në nadë rac bë'adi'i guadë naná bien nu guadë naná mal, perë en cuantë ra cusë mal, rac shtua'a gac të ziquë më gushë nardë'ë cuendë. Rac shtua'a gac të llguë'në inocentë en cuantë ra cusë dzabë.

²¹ Naescritë la'ni librë shtë lëy: “Guadi'dza lu naciuni rë' stubi dizë gurënë. Mënë zitu guëni'i rall shti'dza, rni'i Dadë.”

²² Zni na, ra dizë gurënë naruadi'dzë mënë por pudërë shtë Espíritu Santo, na rahin ziquë sëni parë ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios, lëdëdi'i parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. En cambi el quë naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios, nahin ziquë sëni parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i parë ra nanadë rialdídi'i ldu'i.

²³ Iurë grupë shtë shmënë Dios rdëá, si talë grëtë' quëadi'dzë stubi dizë por pudërë shtë Espíritu Santo nu ze'dë tsuté ra nadë rialdídi'i ldu'i, u ze'dë tsuté mënë nadë rac bë'adi'i shcuendë ra cusë ni, iurní guëni'i rall rac luguë të.

²⁴ Perë si talë grëtë' të quëadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios nu tsuté tubi nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, u mënë nadë bësë'dëdi'i shti'dzë më, iurní gunguë bë'a nguio ni duldë shtënëll nu shti'dzë të gunë juzguë lë'ëll.

²⁵ Grëtë' cusë naga'chi la'ni ldu'u nguio ni, guëru'uin lu llni nu iurní guëzullíbill lu më; guëni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guëni'ill Dios quëbezënu'hi' lë'ë të de verdá.

Iurë tsu cultë, gaquin con ordë

²⁶ Pues iurní bëchi, iurë rdëá të, si tubi de lë'ë të nápël tubi cantë, stubi të

napë tubi enseñansë, stúbill rac shtú'ull guëní'll di'dzë gurënë, stubi nguiu rac shtu'u guëní'll di'dzë nabë'nëll recibir de Dios, stubi të rac shtú'ul guëní'il pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin. Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí ldu'u ra shmënë Dios más.

²⁷ Iurë ruadí'dzël stubi clasë dizë, pues biadi'dzë chupë u por más tsunë të nu por turnë. Nu zac rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë dizë ni.

²⁸ Si talë nídi'i naguëni'i shcuendë di'dzë ni, mejurë adë guadi'dzëdi'il lu grupë shtë shmënë Dios. Mejurë guadi'dzëniul Dios la'ni ldú'ul guitsë guitsë.

²⁹ Nu si talë guadí'dzël diza'quë naze'dë de Dios, pues guëni'i chupë mieti u tsunë ra mënë narëta'; hia los de más gunë rai' juzguë lo quë naguni'i ra nguiu ni.

³⁰ Perë si talë Dios guënë'ei' galërac bë'a parë stubi sa' të naquëbezë nga'li, iurní'lë'ë naguna'zi di'dzë primërë, guëac dchi; adë tsaglá'guëdi'i guadí'dzëll.

³¹ Manërë ni grëtë' të narunë recibir di'dzë naze'dë de Dios, gulë biadi'dzë tubi por tubi të parë grëtë' të tsasë'dë të nu gunë të provëchë ra di'dzë ni.

³² El quë naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios, pues el mizmë lë'ëll nápëll pudërë parë guadí'dzëll u parë adë guadí'dzëdi'ill.

³³ Dios adë rsëdchínidi'i' desordë sino rquitë ldu'u më iurë tsu cultë con ordë. Zni rluá'ahia ra grupë shtë shmënë Dios, ra nabëzunë më almë shtë rai'.

Ziquë na custumbrë entrë grë ra shmënë Dios,

³⁴ ra na'a adë nápëdi'i rall derechë parë guadi'dzë rai' lu cultë; adë bédë'ë Dios sí parë guadi'dzë rai' sino gac rai' obedientë ziquë cagnibë'a më la'ni lëy.

³⁵ Si talë rac shtu'u tsasë rai', guëna'bë di'dzë rai' lu tse'lë rai' lídchi' purquë nádi'i bien si talë tubi na'a guadí'dzëll lu cultë.

³⁶ Napë quë gac bë'a të de quë shti'dzë Dios adë guzublúdi'i con lë'ë të nu nádi'i të lúniquë mënë nabë'në recibir shti'dzë më.

³⁷ Si talë tubi të rni'il bë'nëll recibir diza'quë naze'dë de Dios, u si talë cagní'il ruadí'dzël por pudërë shtë Espíritu Santo, napë quë gac bë'al lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin tubi mandadë shtë Dadë Dios.

³⁸ Perë si talë adë nédi'i nguiu gac bë'all nahin verdá, pues gulë bësa'në lë'ëll lu naci-ahi shtë'nëll.

³⁹ Bëchi, gulë guni'i ldu'u parë gapë të pudërë parë guadi'dzë të diza'quë naze'dë de Dios; adë rcádi'i të guadi'dzë ra mënë stubi dizë

⁴⁰ perë gulë bë'në grë cusë con ordë, lëdëdi'i con desordë.

15

Guashtë Cristo ladi ra tégulë

¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëagná ldu'u të diza'quë naná biadi'dza lu të. Bë'në të recibirin nu tsagla'guë rianaldë të nezë shtë më con guëdubinú ldu'u të.

² Por diza'quë ni nasalvar të si talë tsagla'guë të lo quë nabëluá'ahia lë'ë të. Nasalvar të si gualdí ldu'u të shti'dzë më de verdá.

³ Primërë lugar, bëluá'ahia lë'ë të grë enseñansë nabëna recibir. Bëluá'ahia lë'ë të de quë Cristo guti por ra duldë shtëna'a cumë ziquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras.

⁴ Bëga'chi më nu guashtëhi' ladi ra tégulë dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas Escrituras.

⁵ Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëlua'alú më lu Pedro; despuësë bëlua'alúhi' lu los de más poshtë.

⁶ Despuësë bëlua'alúhi' lu más de ga'i gahiu'a shmënë Dios naná bédëá. Zihani mënë todavía nabani rai'; sëbëldá rai' hia guti rai'.

⁷ Despuësë bëlua'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë shtëni'.

⁸ Hia despuësë de ni bëlua'alú më lua aunquë nahia ziquë tubi llguë'në nabëdchini lu guë'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë gáli'.

⁹ Nahia el quë nalasáquëdi'i entrë los de más poshtë shtë më. Adë rúnëdi'i tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra shmënë Dios.

¹⁰ Perë lo quë nanahia iurne' na purquë gac shtu'u më na nu bë'në më zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në më por na, napë resultatë. Bëna dchi'ni más quë los de más mënë aunquë nilë lëdë nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në ldai' më na.

11 Perë adë rúnëdi'i importë chu bënë más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

Tsashtë ra tēgulë stubi

12 Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo guashtëhi' ladi ra tēgulë çpëzielú bēldá de lē'ë të rni'i të de quë tsashtëdi'i ra tēgulë?

13 Si adë tsashtëdi'i rai' ladi ra tēgulë pues tampusquë lē'ë Cristo adë guashtëdi'i' ladi ra tēgulë.

14 Talë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tēgulë, hia diza'quë naná biadi'dzë na'a lu të nápëdi'in valurë nu fe shtë të nápëdi'in valurë; lasáquëdi'in.

15 Si talë nahin zni, rlua'a clarë na na'a testigu falsë purquë hia lē'ë na'a guni'i na'a lu ra mënë de quë Dios bēldishtë Cristo ladi ra tēgulë. Perë si talë nádi'in verdá de quë ra tēgulë adë tsashtëdi'i rai' stubi, pues iurní zac lē'ë Dios bēldishtëdi'i më lē'ë Cristo.

16 Si talë tēgulë adë tsashtëdi'i rai' stubi, iurní lē'ë Cristo tampusquë guashtëdi'i' ladi ra tēgulë.

17 Si talë Cristo adë guashtëdi'i' ladi ra tēgulë, fe shtë të adë rlluí'idi'in; todavía adë naperdunë duldë shtë të.

18 Nu ra tēgulë nagualdí ldu'u shti'dzë Jesús, adë nádi'i rai' salvar.

19 Si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo napin valurë sulamëntë mientras quérélda'a lu guédchiliu, iurní prubi na hia'a; nápëdi'i hia'a esperansë nu runë tucarë guëga'a ldu'u mënë lē'ë hia'a.

20 Perë verdá na de quë Cristo guc rescitar ladi ra tēgulë; na më lē'ë primërë nugashtë parë adë guëabrídi'i gáti' stubi.

21 Pues ziquë guzublú galguti por tubsë nguiu, también por tubi nguiu guzublú galëriashtë shtë tēgulë.

22 Pues grëtë' mënë napë quë gati rai' purquë na rai' llēbní Adán; zni zac grëtë' naná unidë con Cristo, guēldishtë më lē'ë rai' ladi ra tēgulë.

23 Perë cadë nguiu según turnë narunë tucarë lē'ëll. Cristo gúqui' ziquë primërë naná gátidi'i parë siemprë perë despuësë iurë guëabrí më stubi, iurní gátidi'i jamás ra naná unidë con lē'ë më.

24 Iurní guëga'a iurë shtë fin; tsalú guédchiliu rē'. Guëdë'ë më fin grëtë' autoridá, grëtë' ra nanapë pudërë, nu guëdë'ë më fin parë grë ra narnibë'a lu guédchiliu. Iurní gunë më intriegu catë rnibë'a më ca'a Dios, Shtáda'a.

25 Guëribë'a Cristo ziquë rëy hashtë iurë gunë Dios gan lu grë enemigu shtë Cristo nu guëzullibi rall lúhi'.

26 Lúltimë enemigu nangunë më gan lúhi' na galguti

27 purquë Dios bēdë'ë më derechë guëribë'a Cristo grëtë' cusë, perë iurë Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo nápi' derechë parë guëribë'ai' grëtë' cusë, pues clarë nahin de quë Dios adë nádi'i' bajo ordë shtë Cristo, perë bēdë'ë më derechë parë guëribë'a Cristo guëdubi guédchiliu.

28 Iurë grëtë' cusë guëa'nin bajo ordë shtë Cristo, iurní mizmë lē'ë Cristo, shini Dios, gúni' intriegu mizmë lē'i' con grë pudërë nanápi' lu Dios të parë Dios gáqui' el quë nanapë grë pudërë parë siemprë.

29 Nanú ra narni'i adë tsashtëdi'i ra tēgulë, perë si nahin verdá, çpëzielú rriubë nisë rall por ra naná guti? Si talë adë tsashtëdi'i tēgulë, mbanë na lo quë nacanihunë të; mejurë adë guëchu'bë nisë të sa' të shlugar ra tēgulë.

30 Nu zac çpëzielú rdchi'ba vidë shtëna lu peligrë guëdubi tiempë si talë adë tsashtëdi'i ra tēgulë?

31 Quëgnia'a lu të verdá de quë grëtë' dzë nanúa lu peligrë shtë galguti. Runë nadchinia por dchi'ni nabëna entrë lē'ë të; guquin purquë unidë nahia con Cristo Jesús, Shláma'a.

32 Perë si talë nahin ziquë narni'i tubi dichë: "Gudildia con ra ma dushë la'ni guédchi Efeso" çpë cusë bëna gan si talë ra tēgulë adë tsashtëdi'i rai' stubi? Mejurë guëni'i hia'a: "Cha guédáuha'a; cha guédí hia'a; glli gati hia'a".

33 Adë rd'ëdi'i të sí guëguguë mënë lē'ë të por di'dzë falsë. Nanú tubi dichë narni'i: "Ra amigu mal na rall causë rniti mënë nezë za'quë".

34 Gulë bënë llgabë bien nu gulë bëabrí ldu'u të tubi nezë za'quë nu adë rúnëdi'i të duldë, pues nanú bēldá të naná guënedi'i

Dios bien. Rnia'a lu të zndë'e të parë guëtú lu të du'pë.

Lla tsashtë ra tëgulë

³⁵ Tal vez tubi de lë'e të guëna'bë dí'dzël: “¿Llallë tsashtë ra tëgulë? ¿Lla na cuerpë gapë rai' iurë guëbani rai'?”

³⁶ Di'dzë ni na tuntë. Nanël iurë lë'ël rcabnil bë'dchi, hia bë'dchi ni napë quë gu'dzë të parë guëru'u tubi plantë.

³⁷ Grëtë' nargabní la'ni guiu'u ziquë bë'dchi shtë trigu u stubi clasë bë'dchi, iurë rcabnilin, adë nápëdi'in formë shtë plantë sino nahin bë'dchi.

³⁸ Dios rdë'e më lu bë'dchi tubi formë narac shtu'u më, formë naná gurënë según narni'i ldu'u më. Cadë clasë bë'dchi rdandin nu napin formë narunë tucarë.

³⁹ Grëtë' ra nanabani, nápëdi'i rall cuerpë igual; nanú cuerpë shtë mënë; stubi clasë cuerpë parë ra ma, nu cuerpë shtë ra ma'ñi na stubi clasë; nu cuerpë shtë ra mbeldë gurënë nahin.

⁴⁰ Nu zac nanú ra nanapë cuerpë lu gube'e, nu nanú ra nanapë cuerpë lu guë'dchiliu, perë cuerpë nananú gube'e, nasa'a rlua'ain. Lë'e galnasa'a shtë cuerpë shtë guë'dchiliu gurënë nahin.

⁴¹ Lë'e llni shtë ngubidzë gurënë nahin con llni shtë mbehu, nu zac gurënë na llni shtë ra mbelëgui'i. Entrë ra mbelëgui'i tubi mbelëgui'i rabtsë'e llni shtëhin másru'u fuertë lu sa' mbelëgui'i.

⁴² Zni na con tëgulë iurë riashtë rai'. Vidë shtë nguiu na ziquë tubi bë'dchi naná rialú, perë iurë tsashtë nguiu ladi ra tëgulë, adë gátidi'i' jamás.

⁴³ Rtu lu hia'a por ra cuerpë nadápa'a iurne' purquë rati ra cuerpë, perë tsashtë hia'a nasa'a. Na hia'a débil iurne' perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tëgulë, guédápa'a cuerpë fuertë naná tsalúdi'i.

⁴⁴ Lu guë'dchiliu rë' nadápa'a cuerpë shtë guë'dchiliu perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tëgulë, guédápa'a cuerpë gurënë naná demasiadë nasa'a. Nadápa'a cuerpë shtë guë'dchiliu perë zac nanú cuerpë cubi narne'e Dios.

⁴⁵ Rni'i ra Sagradas Escrituras: “Primëre nguiu Adán bëáqui' nguiu nanabani”, perë

rnia'a lu të lë'e Adán naná bédchini despuësë, na më lúniquë narne'e vidë cubi shtë Dios.

⁴⁶ Lë'e nguiu shtë guë'dchiliu bédchí'ni' primëre con cuerpë naná guiu'u; hia despuësë bédchini nguiu nanapë pudërë parë guënë'e'i' vidë espiritual.

⁴⁷ Primëre nguiu guctsa'u guiu'u; náhi' de guë'dchiliu, perë segundë nguiu bédchí'ni' de gube'e.

⁴⁸ Ziquë guc nguiu naguctsa'u guiu'u, zni na grëtë' naralë la'ni guë'dchiliu. Ziquë guc nguiu nabédchini de gube'e nu guziá'ai' gube'e, zni na ra mieti nanapë vidë naze'dë de lë'e më nacuezë gube'e.

⁴⁹ Ziquë lë'e nguiu nápëll cuerpë shtë guë'dchiliu, también guédápa'a cuerpë ziquë cuerpë shtë Cristo nacabezë gube'e.

⁵⁰ Bëchi, rnia'a lu të grëtë' cuerpë nadápa'a iurne' adë gáquëdi'i tsutëhin catë rnibë'a Dios. Lo quë nanapë quë tsalú, adë nápëdi'in partë con ra cusë nadë tsalúdi'i.

⁵¹ Rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë; lëdë grëdi'ia'a gati hia'a sino gac cambi shcuërpa'a.

⁵² De repëntë ziquë iurë rguini láguël, guínil cha' shtë trompetë; iurní ra tëgulë guëbani rai' stubi të parë jamás adë guëabridi'i gati rai'. Hia lë'e hia'a gac cambi iurní.

⁵³ Lë'e cuerpë shtëna'a narialú napë quë gac cambi parë adë tsalúdi'in jamás. Cuerpë shtëna'a naná rati, napë quë gac cambi të parë adë gátidi'i' jamás.

⁵⁴ Dzë ni iurë lë'e cuerpë shtëna'a narialú gac cambi por cuerpë nadë rialúdi'i, nu lë'e cuerpë shtëna'a gac cambi por cuerpë nanadë gátidi'i, iurní gac cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bëdë'e më fin lë'e galguti.

⁵⁵ Lë'ël galguti, ¿gua pudërë shtënël parë gúnël gan lu grë mieti?”

⁵⁶ Pues duldë bësédchini galguti parë lë'e mieti, nu duldë na ziquë tubi narnibë'a lë'e mieti purquë lëy shtë Dios rlua'a grë mieti na rall pëcadurë.

⁵⁷ Perë dushquilli Dios, rne'e më pudërë parë rac guédë'na'a gan lu galguti por Jesu-cristo, Shláma'a.

⁵⁸ Por grë ndë'e, bëchi narac shtua'a, gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më; adë

tsaldídi'i ldu'u të stubi ldai'. Gulë bënë dchi'ni shtë Dadë másru'u purquë nanë të dchi'ni naquëhunë të juntë con lë'ë Dadë, adë nádi'in sin resultatë.

16

Ofrendë parë ra shmënë Dios

¹ Iurne' quëquëa'a shcuendë ra centavë nardëa parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Gulë bëtëa centavë según lo quë nagunibë'ahia ra grupë shtë shmënë Dios naná quërelde regiuni Galacia.

² Cadë primërë dzë shtë llmalë, cadë tubi de lë'ë të napë quë guëtëal centavë según lo quë nabë'nël gan. Gulë cutsa'uin të parë nídi'i nicidá guëtëa të ofrendë iurë guëdchinia.

³ Iurë guëdchinia ndë, guëshe'lda lë'ë ra narunë të nombrar; guëdë'a guia'a rai' tubi cartë shtë recomendación parë gua'a rai' ofrendë shtë të hashtë Jerusalén. Gunë rall intriegu centavë ni parë ra naquërelde nga'li.

⁴ Si talë guëni'i ldua'a de quë nu zac na tsahia, sënaldë rai' na.

Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto

⁵ Napë quë tsahia por regiuni shtë Macedonia; hia despuësë de ni, guëdchinia Corinto.

⁶ Adë na segurëdia'a perë guëquërelde'núa lë'ë të por du'pë tiempë u guëtëda tiempë naldë nga'li con lë'ë të. Iurní zac gunë të compa'ni na nezë shtëna catë guzëahia despuësë.

⁷ Adë rac shtú'udia'a gueldë guënahia lë'ë të por du'pë tiempë sino quë rac shtú'uhia cueza con lë'ë të tubi visitë llëduni si talë na voluntá shtë Dios.

⁸ Perë na guëana Efeso hashtë tsalú laní Pentecostés

⁹ purquë ndë'ë nanú zihani dchi'ni shtë Dadë Jesús parë guna cumplir. Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë më; perë nanú zihani contrari narunë cuntrë shti'dzë Dios.

¹⁰ Si talë guëdchini Timoteo, gulë bënë tratë bien lë'i' të parë adë riádi'i ldu'i purquë lë'i' quëhúni' dchi'ni shtënë Dadë igual ziquë na.

¹¹ Por ni adë chu gúnëdi'i desprëci lë'i'. Mejurë gulë bënë compa'ni lë'i' parë tsaglá'gui' viajë shtëni' të parë guëdchini

gueldë guënáhi' na. Quëbeza lë'i' juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.

¹² Lë'ë bëcha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi' të parë gúnëll compa'ni los de más sa' hia'a iurë gue'dë guëná rai' lë'ë të, perë Apolos quëgní'ill de quë nádi'i voluntá shtë Dios parë gue'dë guënal lë'ë të iurne', perë hashtë guëne'e më sí, iurní gue'dë guënal lë'ë të.

Rialú cartë rë' con saludë

¹³ Gulë guc mënë nasini nu gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue za'quë za'quë. Gulë bënë shchi'ni Dios ziquë mënë naná rialdí ldu'i de verdá. Gulë gac nguiu nadë rdzëbëdi'i.

¹⁴ Grëtë' lo quë nagunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'u të con amor parë los de más sa' të.

¹⁵ Iurne' bëchi, nanë të de quë famili shtë Estéfanos guc rai' primërë naná gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primërë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë mënë naquërelde regiuni Acaya. Nu tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'.

¹⁶ Rac shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bë diaguë të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac grë ra naná runë compa'ni parë shchi'ni Dios, nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra mënë naquëhunë dchi'ni shtë më.

¹⁷ Nalë rquitë ldua'a de quë bédchini Estéfanos, Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bë'në rai' cumplir lo quë narunë faltë nihunë të.

¹⁸ Nalë bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë të. Napë quë gapë të respëti parë ra mënë ziquë lë'ë rai'.

¹⁹ Ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Aquila nu Prisila con grupë shtë shmënë Dios nardëa lidchi rai', quëgshe'ldë rai' zihani saludë en el nombre shtë Dadë Jesucristo.

²⁰ Gulë bë'në recibir saludë shtë grë ra shmënë Dios naquërelde ndë'ë. Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë.

²¹ Na Pablo, quëgshe'lda saludë parë lë'ë të con prupi shti'dza nabëquëa'a.

²² Si talë tubi de lë'ë të adë rac shtú'udi'il Jesucristo de verdá, pues grë ra mënë ni

gac condenar. Rac shtu'u hia'a guëdchini
Dadë Jesucristo lueguë.

²³ Gulë bë'në recibir favurë nu bendición
shtë Dadë Jesucristo.

²⁴ Quëgshe'lda amor shtëna ziquë sahia
naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Corintios

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu ra mënë shtë Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios. Juntë con Timoteo, bëcha'a naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, quëquë'e na'a cartë rë' nu guëshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde ciudá Corinto nu zac lu grë ra nabëzunë Dios almë shtë rai', lë'ë të naquërelde regiuni shtë Acaya.

² Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios con galërbedchí ldu'u naná rne'e Dios Shtáda'a, juntë con Jesucristo Shláma'a.

Galërzac zi shtë Pablo

³ Zudë'na'a alabar Dios, lë'ë Dios nu Dadë shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'ë më na Dadë nu quëhúni' consolar cadë lë'ë mieti; na më el quë narga'a ldu'u mieti.

⁴ Lë'ë më rúni' consolar lë'ë hia'a iurë lë'ë hia'a rzac zi hia'a të parë gac guëdë'na'a consolar los de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë. Quëdë'na'a consolar lë'ë mënë con diza'quë naze'dë de Dios.

⁵ Nalë rzac zi hia'a purquë na hia'a shmënë Cristo, perë también nalë quëhunë më consolar lë'ë hia'a.

⁶ Si talë rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'ë na'a, nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a.

⁷ Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë na'a de quë adë rëazë guëtëdi'i të shnezë më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të purquë na të shmënë më, gunë më consolar lë'ë të juntë con lë'ë na'a.

⁸ Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac cusë durë naziadëde na'a regiuni shtë Asia. Nga'li bédëde na'a tubi prëbë ru'bë. Hia casi bërë fuersë parë gua'a ldu'u na'a lu ra cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë.

⁹ Bédë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi naná condenadë lu galguti, perë zni guc parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el

quë nanapë pudërë të guëldishtëhi' tégulë ladi ra tégulë. Ra cusë durë guc rahin të parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'ë na'a.

¹⁰ Dios bëlá më lë'ë na'a lu peligrë nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'ë na'a parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'ë më gúni' salvar lë'ë na'a stubi vultë lu peligrë shtë galguti.

¹¹ Lë'ë të napë quë gunë të compa'ni lë'ë na'a. Si talë zihani mënë gunë rall compa'ni lë'ë na'a con oraciuni, zihani mënë guëdë'e graci lu më por ra favurë nangunë më parë lë'ë na'a.

Adë guádi'i Pablo Corinto

¹² Nanú tubi cusë narsëquitë ldu'u na'a. Shgabë na'a rni'i de quë nadzú na'a tubi manërë za'quë nu santu entrë ra mënë shtë guë'dchiliu nu zac entrë lë'ë të. Na na'a verdá. Zni guquërelde na'a, lédëdi'i por llni shtë na'a sino por favurë shtë Dios. Bë'në më compa'ni lë'ë na'a.

¹³ Quëquë'e na'a lu të sulë ra cusë narac gu'ldë të nu rac riasë të. Quëbezë na'a de quë guëdë'e të cuendë shti'dzë na'a;

¹⁴ Hia riasë të tubi partë shtë ra cusë ni. Quëbeza de quë iurë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi, lë'ë të guëquitë ldu'u të de lë'ë na'a cumë lë'ë na'a guëquitë ldu'u na'a de lë'ë të.

¹⁵ Por tantë confiansë nanapa de lë'ë të, runa llgabë gueldë guënahia lë'ë të lueguë, antsë tsahia stubi lugar; nu iurë guëabráa guënahia lu të stubi, guëquitë ldu'u të.

¹⁶ Runa llgabë de quë guna visitar lë'ë të mizmë tiempë guziahia parë Macedonia; nu despuësë guëabráa de ndë, gueldë guënahia lë'ë të stubi të parë gunë të compa'ni na; guëshe'ldë të na parë Judea.

¹⁷ ¿Pë rni'i të de quë nahia falsë iurë guni'i ldua'a zni? ¿Gu nahia ziquë mënë shtë guë'dchiliu? ¿Llua'a të de quë cagnia'a lu të: "Aha!" nu mizmë tiempë rnia'a: "Aquëdi'i"?

¹⁸ Dios na më testigu de quë lë'ë na'a adë chu rní'di'i: "Aha!" nu "Aquëdi'i" al mizmë tiempë

¹⁹ purquë Jesucristo shini Dios, nunquë guni'i më: "Aha!" u "Aquëdi'i" al mizmë tiempë. Lë'ë Silvano nu Timoteo con na Pablo, biadi'dzë na'a lu të diza'quë shtë

më. Con Cristo lë'ë diza'quë siempër napë resultadë. Nahin verdá.

²⁰ Pues por lë'ë Jesucristo grë ra promësë shtë Dios gac cumplir. Por ni iurë quëhunë na'a alabar Dios, rni'i na'a: "Nia Dadë" purquë unidë na na'a con Cristo Jesús.

²¹ Dios na el quë nabë'në parë dzulezë na'a lu shnezë Cristo juntë con lë'ë të, nu Dios na el quë nabëshe'ldë lë'ë na'a con shti'dzë më.

²² Lë'ë më gulë më lë'ë hia'a nu bëne'e më Espíritu Santo parë cuezë'núhi' lë'ë hia'a; náhi' tubi garantiá de lo quë naguëdë'na'a recibir despuësë.

²³ Cagna'ba Dios të gac më testigu en cuntrë de na si talë ruadi'dza bishi. Adë bë'nëdia'a visitar lë'ë të, më Corinto, purquë adë guc shtú'udia'a guna cashtigu lë'ë të.

²⁴ Adë rnibë'adi'i na'a pë cusë tsaldí ldu'u të; hia bien dzu të firmë lu shnezë më; nadë más guëdë'në na'a compa'ni lë'ë të, të guëquitë ldu'u të.

2

¹ Por partë shtëna adë gúnëdia'a visitar lë'ë të iurne' të parë adë gaquin cusë durë parë lë'ë të.

² Si talë resultadë shtë visitë na galëriá ldu'u parë lë'ë të, ¿chull gunë parë guëquitë ldua'a? Sulë lë'ë të guësëquitë ldu'u të na.

³ Por ni bëquëa'a lu të tubi cartë más antsë; bënehia cunseju parë lë'ë të, të parë gac rëglë asuntë ni. Iurní iurë guëdchinia ndë, adë riádi'i ldua'a por conductë shtë të. Mejurë napa segurë de quë si talë guëquitë ldua'a iurní, también guëquitë ldu'u të.

⁴ Iurë bëquëa'a cartë más antsë, nalë rquëdi'ni ldua'a; bëru'u nisë slua; perë adë bëquë'ëdia'a lu të parë guëa'në të tristë sino bëquëa'a lu të parë gac bë'a të nalë rac shtua'a lë'ë të.

Nanú perdunë parë lë'ë nguiu nabë'në mal

⁵ Si talë tubi mënë bë'nëll parë riá ldua'a, también bë'nëll parë riá ldu'u grë të. Perë adë rac shtú'udia'a guënia'a demasiadë cusë cuntrë nguiu ni;

⁶ cashtigu naná bédë'ë të parë lë'i'; casi grë të guc të de acuerdë; hia na sufsientë parë lë'ëll.

⁷ Iurne' runë tucarë gunë të perdunë nguiu ni, nu gulë bë'në consolar lë'ëll, no sea por tantë llgabë narúnëll, guëazë guëtëll shnezë Dios.

⁸ Por ni quëhuna ruëguë lu të stubi, de quë guëlua'a të lu nguiu ni de quë rac shtu'u të lë'ëll.

⁹ Bëquëa'a lu të más antsë të gac bë'ahia si talë na të obedientë, si talë rzu'bë diaguë të shti'dza.

¹⁰ El quë naquëhunë të perdunë, también runa perdunë lë'ëll. Si talë nanú stubi cusë narunë tucarë guna perdunë, pues bëna perdunë lë'ëll parë bien shtë të. Nanë Cristo rnia'a verdá.

¹¹ Cha guëdë'na'a zni të parë adë gúnëdi'i Satanás gan lu hia'a. Pues rdë'ë hia'a cuendë manëre narunë Satanás parë guësiguëll mënë.

Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas

¹² Iurë bédchinia guë'dchi Troas parë guadi'dza diza'quë shtë Cristo, bédzela zihani lugar parë guadi'dza shti'dzë më

¹³ perë adë bédchini cuntëntë purquë adë bédzélëdia'a bëcha Tito ndë; por ni bëna despedir lë'ë mënë shtë Troas nu guahia hashtë regiuni shtë Macedonia.

Cristo quëhúni' parë guëdë'na'a gan

¹⁴ Dushquilli Dios el quë nazianú lë'ë hia'a lu desfile shtë Cristo Jesús. Lë'ë më quëhúni' parë guëdë'na'a gan lu enemigu guëdubi tiempë, nu quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë guadi'dza'a diza'quë naná ziquë olor nashi naná rrë'tsë por grëtë' partë.

¹⁵ Na hia'a ziquë olor nashi naná quëhunë Cristo ofrecëre lu Dios Padre. Parë bédá mënë vidë shtë hia'a quëhunë parë rëagná ldu'u rall na rall salvar, perë parë sëbédá mënë na hia'a parë rëagná ldu'u rall na rall condenar.

¹⁶ Parë ra narniti, na hia'a ziquë olor narguini mënë, perë parë ra naná salvar, na hia'a ziquë olor nashi shtë guë'ë purquë shti'dzë më naruadi'dza'a rne'e vidë sin fin. ¿Chull napë llni sufsientë parë gúnëll cumplir grë cusë rë'?

¹⁷ Pues lë'ë na'a adë nádi'i na'a ziquë zihani mënë naquëhunë neguci con shti'dzë Dios. Adë rdë'nëdi'i na'a cambi shti'dzë

më ziquë runë zihani mënë; al contrari na na'a verdá. Lë'ë Dios bëshé'ldi' lë'ë na'a nu delantë lu më ruadi'dzë na'a shti'dzë më purquë quëbezënú Cristo lë'ë na'a.

3

Lë'ë tështë cubi

¹ Iurë rni'i na'a ra cusë rë' çgu rzublú ruadi'dzë na'a favurë de mizme lë'ë na'a? u çllua'a të rqui'ni guëdë'në na'a presentar tubi cartë shtë recomendación parë lë'ë të? u çllua'a të napë quë guëdë'në na'a recibir cartë shtë recomendación nabëquë'ë të? Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni cartë ni.

² Lë'ë të na të ziquë cartë shtë recomendación. Mënë guená rall vidë shtë të nu tsasë rall na na'a muzë shtë Dios.

³ Lë'ë të na të tubi sëni de quë dchi'ni nabëdë'në na'a ndë, ze'din de Dios. Mënë rni'i rall na të cartë shtë Cristo por dchi'ni nabëdë'në na'a entrë lë'ë të. Na të tubi cartë nanádi'i escritë con tindë sino por el Espíritu Santo shtë Dios nanabani. Na të tubi cartë nagúquëdi'i escritë lu tablë shtë guë'ë ziquë ra chi'i mandamientë, sino tubi cartë escritë lu ldu'u të.

⁴ Por Cristo napë na'a segurë de quë na na'a muzë shtëhi' nu delantë lu Dios adë nídi'i cusë parë guëtú lu na'a lu më.

⁵ Lë'ë na'a adë cagní'idi'i na'a de quë mizme lë'ë na'a napë na'a llni parë guëdë'në na'a shchi'ni më, sino cagne'e më llni nu fuersë parë lë'ë na'a.

⁶ Pues lë'ë më bëne'e më guia'a na'a pudërë nu llni parë guëdë'në na'a sirvë lë'ë më parë guëni'inú na'a lu ra mënë tubi tështë cubi entrë Dios nu mënë. Lë'ë tështë ni adë naescritëdi'in sino ze'dë de Espíritu Santo. Lë'ë lëy escritë rsëdchinin galguti parë grë mënë perë lë'ë Espíritu Santo rsëdchíni' vidë sin fin.

⁷ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guc escritë lu tablë shtë guë'ë nu bédchinin con galërabsë'ë shtë Dios; nalë fuertë bédchinin hashtë ra më israelitë adë gúquëdi'i nianá rall lu Moisés purquë nalë rabtsë'ë lúhi' por du'pë tiempë. Si talë bédchini lëy con zihani llni nu lë'ë lëy quëhunë condenar ra mënë lu galguti,

⁸ lë'ë di'dzë nabësëdchini Espíritu Santo, napë quë guëdchinin con más pudërë quë lë'ë lëy.

⁹ Quiere decir, si talë lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a, bédchinin con llëru'bë pudërë nu llni, mucho más lë'ë diza'quë shtë Dios napin pudërë. Llëru'bë nahin; rni'in manërë gáca'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy.

¹⁰ Lë'ë lëy guc cusë nanapë llëru'bë valurë por du'pë tiempë perë iurne' lë'ë diza'quë más lasaquin quë lëy; napin más pudërë; nunquë adë rialúdi'in.

¹¹ Si talë lo quë narua'a ldu'u por du'pë tiempë, napin llëru'bë valurë, mucho más valurë napë lo quë adë rialúdi'i parë siempërë.

¹² Zni nalë firmë na esperansë shtë na'a; por ni ruadi'dzë na'a con tubi confiansë ru'bë.

¹³ Adë rúnëdi'i na'a ziquë Moisés el quë narsë'au lúhi' con tubi lari të parë adë guënádi'i ra israelitë guëaldë llni naná ruá'adi'i ldu'u llëru'bë tiempë.

¹⁴ Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall; naguëdchi bëac ldu'u rall. Todavía hashtë iurne' iurë rini rall Sagradas Escrituras, nacahi ldu'u rall. Nahin ziquë tubi lari narsë'au lu rall; adë rnádi'i rall; adë riasëdi'i rall purquë sulë Cristo rac guëdchisú lari ni parë gac bë'a rall.

¹⁵ Hashtë iurne' iurë rini rall ra di'dzë nabëquë'ë Moisés, na ziquë tubi lari narsë'au llgabë mieti; adë riasëdi'i rall shti'dzë më.

¹⁶ Perë iurë tubi mieti riabré ldú'ull con lë'ë Dadë, iurní rdchini llni la'ni ldú'ull nu riasëll; adë pë narsë'au shgábëll.

¹⁷ Lë'ë partë shtë Sagradas Escrituras nacagni'i shcuendë Dadë, cagni'in náhi' mizme lë'ë Espíritu Santo; nu catë nanú Espíritu Santo, nga'li ra mënë nádi'i rall bajo ordë shtë lëy guahietë.

¹⁸ Por ni grëtë' hia'a hiadë nadápëdi'i hia'a ziquë lu nanë'au con tubi lari, sino na hia'a ziquë tubi guë'guanë narabtsë'ë pudërë shtë Dadë. Hia iurní lë'ë hia'a tsagla'guë rac cambi hia'a; réaca'a más y más ziquë Cristo purquë quëdë'na'a recibir pudërë nu llni shtë më. Zni canihunë Dadë naná lë'ë Espíritu Santo.

4

¹ Por grë ndë'ë nagunia'a lu të, nadapë

na'a zihani confiansë. Bëga'a ldu'u më lë'ë na'a; por ni bëtë'në na'a recibir di'dzë shtë tëtë cubi parë guadi'dzë na'a delantë ra mënë.

² Bëquë guia'a na'a grëtë' ra cusë naquëhunë mënë naga'chi, cusë narsëdchini shtu. Adë chu rsiguëdi'i sáhi', nilë adë chu rúnëdi'i cambi diza'quë shtë Dios. Rni'i na'a verdá lu mieti; zni rdë'në na'a recomendar mizme lë'ë na'a lu grëtë' mënë nu delantë lu Dios.

³ Si talë adë riasëdi'i mënë lo quë narunë cuntienë diza'quë naquëgnia'a, si talë shti'dzë na'a nahin ziquë cusë naga'chi, es quë bëniti rall.

⁴ Pues lë'ë rall adë rialdídi'i ldu'u rall shti'dzë më purquë lë'ë narnibë'a guë'dchiliu rë' bësë'auill shgabë rall parë tsasëdi'i rall, no sea guëdchini llni shtë Dios guëc rall nu tsasë rall diza'quë nanapë pudërë shtë Cristo. Cristo na igual ziquë Dios.

⁵ Iurë ruadi'dzë'nú na'a ra mënë, adë ruadi'dzëdi'i na'a shti'dzë na'a sino ruadi'dzë na'a shti'dzë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Nu lë'ë na'a nadë más na na'a muzë shtë të parë gac unidë të con Jesús.

⁶ El mizme Dios naná bëshe'ldë llni catë nanú nacahi, también bëshe'ldë më llni la'ni ldu'u hia'a të guadi'dza'a diza'quë lu mënë. Nadápa'a llni nu riasë hia'a blac llëru'bë na llni nu pudërë shtë më purquë Jesucristo quëgluá'ai' pudërë shtë Dios.

Pudërë nadápa'a ze'dë de Dios

⁷ Lë'ë diza'quë nabëtë'në na'a recibir, ze'dë de Dios perë ra shcuerpë na'a na débil ziquë gue'su guiu'u të parë guëlua'a de quë grëtë' pudërë shtë'në na'a, ze'dë de Dios; adë zé'dëdi'in de mizme lë'ë na'a.

⁸ Zni nahin aunquë rzac zi mënë lë'ë na'a demasiadë, nunquë adë nadzúdi'i na'a sin quë adë chu guëdzélëdi'i ca nezë guëru'u na'a. Aunquë riá ldu'u na'a, siemprë rbedchí ldu'u na'a.

⁹ Aunquë rzunaldë mënë lë'ë na'a, adë chu nádi'i ziquë tubi me'dë bëzebi. Aunquë rlua'a de quë bë'në Satanás gan lu na'a, nídi'in fin shtë na'a.

¹⁰ Cualquier lugar naziá na'a, ra mënë rna rall de quë quëtë'në na'a sufrir ziquë Jesús bë'në më sufrir iurë guti më.

Quëtë'në na'a sufrir të parë guëlua'a de quë nabani më la'ni ldu'u na'a.

¹¹ Aunquë nabani na'a, na na'a dispuestë gati na'a purquë na na'a shmënë Jesús të parë guëlua'a pudërë shtë Jesús por medio de shcuerpë na'a nanapë quë tsalú.

¹² Zni galguti dzu guëlladchi parë lë'ë na'a con resultadë de quë nabani të.

¹³ Nadapë na'a mizme fe nanapë el quë bëquë'ë zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras: "Gualdí ldua'a, por ni biadi'dza". Zni zac lë'ë na'a rialdí ldu'u na'a shti'dzë më; por ni ruadi'dzë na'a.

¹⁴ Rac bë'a na'a de quë Dios nabëldishtë Dadë Jesús ladi ra tégulë, también zac lë'ë hia'a guëldishtë më juntë con Jesús nu gua'a më lë'ë hia'a të parë cuezë'nú hia'a lë'ë më.

¹⁵ Rzac zi na'a grë ra cusë durë purquë rac shtu'u na'a lë'ë të nu parë grë narunë recibir ra favurë shtë Dios, gac rai' cantidá mënë nu guëtë'ë rall graci lu më; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

¹⁶ Por ni rquitë ldu'u na'a guëdubi tiempë aunquë nilë shcuerpë na'a rdubin. Cadë dzë quëac na'a nacubi; quëtë'në na'a recibir más fuersë shtë më.

¹⁷ Grëtë' galërzac zi iurne', na ziquë tubi cusë nashashu nu rialuhin lueguë, perë quëhunë ra cusë ni parë guëdápa'a delantë ziquë tesurë namás llëru'bë nu namás lasac.

¹⁸ Pues adë rúnëdi'ia'a confiar por ra cusë narná mieti sino por ra cusë nadë rnádi'i mieti, purquë grëtë' ra cusë narná hia'a, napë quë tsalú. Grë ra cusë nadë chu rnádi'i, ni adë tsalúdi'i parë siemprë.

5

¹ Rac bë'a hia'a si talë gátia'a, Dios bë'ni' preparar cuerpë cubi nadë rialúdi'i. Lë'ë cuerpë shtëna'a na ziquë tubi hiu'u nari-alú perë cuerpë naguëne'e Dios nápëdi'in fin. Lëdë nguíudi'i bë'në formarin.

² Mientras nabánia'a lu guë'dchiliu, pues rac ldu'u hia'a nu nalë rac shtu'u hia'a guzëá hia'a stubi lugar; lídcha'a lu gube'e

³ të parë nga'li gunë më parë adë chu runë fáltëdi'i niétiquë.

⁴ Mientras nabánia'a con cuerpë shtë guë'dchiliu rë', rdë'na'a sufrir; rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më, perë lëdë por nídi'i rac

shtu'u hia'a gátia'a, sino rac shtu'u hia'a gápa'a cuerpë cubi të parë cuerpë nadápa'a iurne', gac cambin por cuerpë nanadë rialúdi'i.

⁵ El quë nabë'në preparar ra cusë ni parë lë'ë hia'a na Dios nu bëne'e më Espíritu Santo cumë ziquë garantiá de lo quë naguëne'e më despuësë parë lë'ë hia'a.

⁶ Por grë ndë'ë siembrë nadápa'a llëru'bë confiansë. Rdë'ë hia'a cuendë de quë mientras nabánia'a lu gué'dchiliu, dzu hia'a zitu parë lugar catë guzëá hia'a, u sea runë faltë parë guëquërélda'a con Dadë Jesús.

⁷ Ziagla'guë nabánia'a, lëdëdi'i por lo quë narná hia'a lúhi' sino purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

⁸ Nadápa'a esperansë nu rac shtu'u hia'a guësëá'na'a gué'dchiliu rë' të parë guëbánia'a con lë'ë Dadë.

⁹ Por ni rni'i ldu'u hia'a guësëquitë ldu'u hia'a lë'ë më mientras quërélda'a lu gué'dchiliu nu también si talë gátia'a, rac shtu'u hia'a guëa'në më cuntëntë con lë'ë hia'a.

¹⁰ Zni rdë'na'a purquë Dios guësëdchini më grë hia'a delantë Cristo catë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Cadë túbia'a guëdë'na'a recibir pagu según lo quë bédë'na'a mientras nabánia'a, sea cusë za'quë u sea cusë mal; guëdë'na'a recibir pagu narunë tu-carë.

Diza'quë narsëdchini galërbezë ldu'u miati

¹¹ Por ni rac shtu'u na'a guësëdchini na'a mënë lu Jesús purquë rdë'në na'a cuendë nadushë na juici shtë më. Lu Dios quërelde na'a bien; rdë'ë më cuendë lla na na'a nu rac shtua'a guëdë'ë të cuendë quërelde na'a sin maldá.

¹² Adë quëdë'nëdi'i na'a recomendar mizmë lë'ë na'a lu të stubi, sino quëdë'në na'a parë guëquitë ldu'u të por shchi'ni na'a. Zni rac guëquebi të lu ra mënë narunë nadchini por custumbrë narunë rall cumplir, perë adë rúnëdi'i rall casë ra cusë falsë nananú la'ni ldu'u rall.

¹³ Si talë na na'a luguë ziquë rni'i bëldá mënë, nahin parë guëdë'në na'a alabar Dios. Si talë chu nádi'i ziquë luguë, nahin parë bien shtë të.

¹⁴ Lo quë nardë'në na'a, nahin purquë nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a. Nadapë na'a

segurë de quë tubi guti por grëtë' hia'a, por ni hia grëtë' miati na ziquë ra naguti.

¹⁵ Cristo guti por grëtë' mënë parë guëbani miati nu parë gunë miati cumplir voluntá shtë më, lëdëdi'i parë gunë rall cumplir lo quë narac shtu'u rall. Runë tucarë gunë miati cumplir voluntá shtë el quë naguti shlugar rall, el quë naguashtë ladi ra tégulë parë gac salvar rall.

¹⁶ Por ni adë chu guëní'idi'i lasac ra mënë por lo quë na rall la'ni gué'dchiliu, aunquë antsë zni rdë'në na'a llgabë. Guni'i na'a Cristo nadë más náhi' nguii, perë iurne' hiadë chu rúnëdi'i llgabë zni.

¹⁷ El quë naná unidë con Cristo, nall personë cubi; ra cusë gushë hia gualú parë nguii ni. Hia bédchini vidë cubi parë lë'i'.

¹⁸ Grëtë' ndë'ë ze'dë de Dios. Bë'në më parë tsu en paz entrë lë'ë më nu lë'ë hia'a. Iurne' na hia'a amigu shtë Dios por galguti shtë Jesús, nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a parë guadi'dzënú hia'a ra mënë diza'quë të parë gac unidë rall con lë'ë më.

¹⁹ Quiere decir de quë iurë guti Cristo lu cruz, Dios quëhúni' recibir grë miati narëta' lu gué'dchiliu ziquë amigu shtë më. Bédchisú më grë demandë naná en cuntrë lë'ë rall. Nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a con diza'quë të gac mënë amigu shtë Dios.

²⁰ Zni zëdë'pë na'a; na na'a representantë shtë Cristo, cumë ziquë mizmë Dios nihunë më ruëguë lu të, cagni'inú na'a lë'ë të, gulë bë'në recibir perdunë shtë më të gac të amigu shtëhi'.

²¹ Jesús nunquë bë'nëdi'i' duldë, perë Dios bë'në tratë shíni' ziquë pecadurë, ziquë tubi nabë'në grë duldë, parë gac tubi manërë su hia'a delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë hia'a. Iurní quëhunë Dios tratë lë'ë hia'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy dizdë bédchini hia'a lu gué'dchiliu.

6

¹ Verdá na ndë'ë; con Dios quëdë'në na'a dchi'ni nu rdë'në na'a ruëguë lu të, gulë bë'në recibir ra favurë shtë më të gapë të provëchë la'ni vidë shtë të

² purquë rni'i më la'ni Sagradas Escrituras:

Bëna compa'ni lë'ë të iurë guna'bë të lua.

Iurne' bëga'a iurë parë gunë të recibir favurë shtë më.

Nedzë na parë gac salvar të.

³Lë'ë na'a adë rzúdi'i na'a storbë lu mënë parë adë chu guëni'i mal cuntrë dchi'ni shtënë na'a,

⁴sino rac shtu'u na'a guëlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios guëdubi tiempë. Gac bë'a rall na na'a siervë shtë më por pacënci ru'bë nadapë na'a nu iurë rzac zi mënë lë'ë na'a nu iurë runë faltë lo quë narqui'ni na'a, u iurë rdëdë desgraci. Guëdubi tiempë quërelde na'a ziquë muzë shtënë më.

⁵Ra mënë bëtë'ë rall galnë; gua na'a prësi; bëtëzatsu mënë cuntrë lë'ë na'a; bëtë'në na'a sufrir lu dchi'ni durë; avësë adë chu rgá'sidi'i; avësë nídi'i nagáu na'a.

⁶Nu zac rlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios por conductë za'quë shtënë na'a; nu zac purquë riasë na'a verdá, nu zac na na'a pacënci, nu purquë na na'a nadu'u, nu por lë'ë Espíritu Santo nacuezënú lë'ë na'a, nu purquë rac shtu'u na'a sa' na'a de verdá.

⁷Nu zac rac bë'a mieti na na'a muzë shtë Dios purquë ruadi'dzë na'a verdá; nadapë na'a pudërë shtë Dios. Vidë shtënë na'a na tubldí delantë lu më; pues nahin ziquë gui'bë parë tildinú na'a enemigu shtë na'a. Con gui'bë ni quëdë'në na'a defender lë'ë na'a nu runë na'a gan lu enemigu shtë na'a.

⁸Nanú mënë narunë honrar lë'ë na'a; sëbëldá mënë rtu lu rall de lë'ë na'a. Bëldá mënë rni'i rall bien de lë'ë na'a; sëbëldá mënë rni'i rall mal de lë'ë na'a. Bëldá vueltë bë'në ra mënë tratë lë'ë na'a ziquë mënë falsë. Bëldá vueltë bë'në mënë tratë lë'ë na'a ziquë ra narni'i verdá.

⁹Avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë naná guënëdi'i rall, perë avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë mënë nananë rall bien. Avësë mërë gatí na'a perë ziagla'guë nabani na'a. Rac cashtigu na'a perë adë chu rátidi'i.

¹⁰Aunquë riá ldu'u na'a perë mizmë tiempë rquitë ldu'u na'a. Na na'a prubi perë quëdë'në na'a shchi'ni Dios të parë gac mënë ricu. Aunquë nadápëdi'i na'a cusë shtë guë'dchiliu, perë grëtë' ra cusë nashtënë na'a.

¹¹Lë'ë të më Corinto, quëgni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; adë bëca'chi

ldú'udi'i na'a ni tubi di'dzë tantë rac shtu'u na'a lë'ë të.

¹²Por partë shtë na'a adë pë rúnëdi'i faltë parë gac shtu'u na'a lë'ë të perë lë'ë të, sí, runë faltë parë rac shtu'u të lë'ë na'a ziquë runë tucarë.

¹³Lë'ë na'a rdë'në na'a ruëguë lu të ziquë tubi dadë narunë ruëguë lu shíni', de quë gunë të tratë lë'ë na'a bien, mizmë manërë ziquë quëdë'në na'a con lë'ë të.

Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios

¹⁴Adë chu gúnëdi'i unír con ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Si talë gunë të zni, iurní na ziquë tubi ngunë nanádi'i igual con bëchi'. ¿Lla gac unidë mënë dzabë con mënë za'quë? ¿Lallë gac parë el quë nanapë llni shtë Dios con el quë naquërelde lu dulde?

¹⁵Nídi'i mudë gac Cristo de acuerdë con lë'ë Satanás, u ¿lla gac tubi narialdí ldu'i shti'dzë Dios, gápëll partë con el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më?

¹⁶¿Ni mudë catë quëbezë Dios nanabani, también runë sirvë parë ra dzanë ídolo? Pues lë'ë hia'a na hia'a catë quëbezë Dios nanabani. Mizmë Dios guni'i:

Guëquërelde na cuezënúa lë'ë rall.

Gaca Dios shtënë rall.

Lë'ë rall gac rall shmëna.

¹⁷También rni'i Dadë:

Adë tsagla'guëdi'i të ladi rall; adë rgubënëbidi'i të ziquë runë rall.

Adë gápëdi'i të partë con el quë narná tushë Dios;

iurní guna recibir lë'ë të ziquë shinia.

¹⁸Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë të na të ziquë llga'na nu shtsa'pa. Zni rni'i Dadë narnibë'a grëtë cusë.

7

¹Lë'ë të narac shtua'a, ni na promësë shtë Dios nadápa'a; por ni napë quë guëzunë hia'a de grë cusë mal, tantë nananú la'ni ldu'u hia'a nu lo quë nanú shgába'a. Por rëspëti nadápa'a parë lë'ë më, cha guëdë'na'a íntriëgu mizmë lë'ë hia'a lu më të guëquërelde'a naza'quë delantë lu më, tubi vidë limpi.

Ra më Corinto bë'në rall cambi shgabë rall

² Gulë bēdē'ē lugar la'ni ldu'u tē parē lē'ē na'a; adē chu bēluá'adi'i cusē mal parē lē'ē tē nu adē chu rguguēdi'i lē'ē tē.

³ Adē rnia'a ndē'ē parē guēdchi'ba galquiá guēc tē purquē ziquē gunia'a lu tē antsē, nalē rac shtu'u na'a lē'ē tē. Juntē guēbánia'a nu juntē gátia'a.

⁴ Llëru'bē confiansē napa parē lē'ē tē nu rnia'a lu mēnē de quē nalē rquitē ldua'a con lē'ē tē. Aunquē rzac zi na'a lu cusē durē, perē nalē rquitē ldú'uhia nu nalē lëgrē ldua'a, bē'nē tē.

⁵ Dizdē bēdchini na'a Macedonia, adē guzí'idi'i ldu'u na'a. Guēdubi ladē runē mēnē cuntrē lē'ē na'a. Nanú ra narzunaldē lē'ē na'a nu rdzēbē na'a.

⁶ Perē Dios bēsēquitē ldu'u na'a iurē lē'ē Tito bēdchini. Pues Dios na el quē narsēquitē ldu'u ra nariá ldu'i.

⁷ Nu zac bēsēquitē ldu'u mē ldu'u na'a purquē Tito guní'i' de quē rac shtu'u tē guēná tē lua, de quē bini ldu'u tē iurē bē'nē tē recibir primērē cartē naná bēshe'lda. Guni'i Tito de quē quēhunē tē cumplir lo quē narac shtua'a. Por ni bēquitē ldua'a más todavía.

⁸ Aunquē primērē cartē nabēquēa'a, bē'nin tē riá ldu'u tē, perē adē nádia'a tristē bēshē'ldahin lu tē. Por tubi tiempē sí, biá ldua'a purquē bēsēdchini cartē ni tristē la'ni ldu'u tē por du'pē tiempē

⁹ perē iurne' rquitē ldua'a, lēdēdi'i purquē guc tē tristē sino purquē lē'ē galētristē ni, bē'nē parē bēabrí ldu'u tē con Dios. Lē'ē tē guc tē tristē manērē narquitē ldu'u Dios. Adē bēdē'nēdi'i na'a ni tubi dañi parē lē'ē tē.

¹⁰ Lē'ē galēriá ldu'u naquēhunē parē guēabrí ldu'u mēnē con Dios, na cusē za'quē. Fin shtēhin na salvaciuni parē lē'ē tē; por ni rquitē ldua'a de quē bēshe'lda cartē ni lu tē. En cambi lē'ē galēriá ldu'u nanapē mēnē shtē guē'dchiliu, quēhunin parē guēniti mēnē vidē shtē rall.

¹¹ Biá ldu'u tē de verdá nu lueguē bē'nē tē rēglē asuntē ni tubi manērē nabēsēquitē ldu'u Dios. Bēlua'a tē de quē nápēdi'i tē faltē por asuntē naguzac entrē lē'ē tē. Bēldēnú tē nguiu nabē'nē mal. Nalē guc shtu'u tē guēa'nē tē bien delantē lu Dios. Bē'nē tē cumplir lueguē narunē tucarē. Bē'nē

tē cashtigu nguiu ni. Clarē rlua'a de quē nápēdi'i tē culpē con nguiu ni.

¹² Iurē bēquēa'a primērē cartē, adē bēshē'ldahin lu tē sulamēntē purquē runa llgabē por nguiu nabē'nē mal, nilē por lē'ē personē nabē'nē nguiu ni ofender, sino bēquēa'a cartē ni parē gac bē'a tē tubi manērē clarē blac llëru'bē na rēspēti nanapē tē parē lē'ē na'a. Bē'nē tē cumplir voluntá shtē Dios.

¹³ Por ni rbedchí ldu'u na'a.

Además de ni bēquitē ldu'u na'a demasi adē purquē Tito nalē náhi' cuntēntē; rquitē ldú'i' purquē bēsēdchini tē lëgrē ldú'i'.

¹⁴ Gunia'a lu Tito antsē de quē quērelde tē bien nu rquitē ldua'a con lē'ē tē; Pues iurne' adē rtúdi'i lua lu Tito. Ziquē grētē' na verdá lo quē nagunia'a lu tē, zni na verdá lo quē naguni'i na'a lu Tito. Rquitē ldu'u na'a con lē'ē tē.

¹⁵ Iurne' lē'i' másru'u rac shtú'ui' lē'ē tē iurē rēagná ldú'i' lē'ē tē manērē nabēzu'bē diaguē tē lo quē nagunibē'ai', nu zac cumē bē'nē tē recibir lē'i' con rēspēti nu con hunurē.

¹⁶ Rquitē ldua'a cumē napa llëru'bē confiansē gunē tē cumplir lo quē narunē tucarē ziquē shmēnē Dios.

8

Quēquē'ē Pablo lla guēdē'ē hia'a ofrendē

¹ Bēchi, rac shtu'u na'a guadi'dzē na'a blac llëru'bē favurē bē'nē Dios parē ra shmēnē mē naquērelde Macedonia.

² Napē rall zihani dificultá nu galērzac zi perē rquitē ldu'u rai'. Nápēdi'i rall zihani cusē shtē guē'dchiliu; prubi na rai' perē con guēdubinú ldu'u rai' bēdē'ē rai' dumí parē guērē'tsē shti'dzē Dios más delantē.

³ Nahia testigu de quē con guēdubinú ldu'u rai' bēdē'ē rai' grē lo quē nanapē rai' hashtē más bēdē'ē rai'.

⁴ Bē'nē rai' ruēguē lu na'a tē guēdē'nē na'a permisi gunē rai' compa'ni ra shmēnē Dios nanapē nicidá. Guquín tubi hunurē parē lē'ē rai'.

⁵ Zni bē'nē rai' hashtē más de lo quē nabēdē'nē na'a llgabē. Primērē bēdē'ē rai' mizmē lē'ē rai' tē parē gunē rai' sirvē Dadē Jesús; despuēsē bē'nē rai' sirvē lē'ē na'a.

Zni bē'nē rai' purquē nahin voluntá shtë Dios.

⁶ Ejemplē ni bēsēquitē ldua'a, por ni bēna ruēguē lu Tito tē tsagnall lē'ē tē nu tsalú guēdēá ofrendē. Pues Tito na el quē primērē guna'zi ldi obrē ni antsē entrē lē'ē tē.

⁷ Nalē quēhunē tē sirvē lu Dadē; nalē rialdí ldu'u tē shti'dzē mē; nunquē rúnēdi'i tē faltē parē ra cusē shtë mē nu nalē rac shtu'u tē lē'ē na'a. Iurne' quēhuna ruēguē lu tē, gulē bē'nē cumplir obrē za'quē narni'i ldu'u tē parē ra shmēnē Dios.

⁸ Adē cagní'idia'a ndē'ē cumē ziquē ordē; sulē rac shtua'a gac bē'a tē pē bē'nē stubi mēnē, de quē bē'nē rall compaṇi ra prubi con guēdubínú ldu'u rall. Iurní guēlua'a si talē rac shtu'u tē Dios.

⁹ Hia nanē tē favurē nabē'nē Jesucristo Shláma'a; nalē na mē ricu perē gac mē prubi; bēsēa'nē mē lidchi mē gube'e; bēdchini mē lu guē'dchiliu ziquē tubi prubi parē gapē tē ra cusē nalasac de verdá.

¹⁰ Bēna llgabē subrē shcuendē ni; iurní quēgnia'a lu tē lo quē narunē tucarē gunē tē, purquē dizdē tubi izē gac tē primērē entrē los de más shmēnē Dios; bēdē'ē tē ofrendē, lēdēdi'i parē gunē tē cumplir sulamēntē, sino con zihani ánimo gac shtu'u guēdē'ē tē lē'ē dumí.

¹¹ Iurne' tsagla'guē tē hashtë tsalú con el mizmē deseó nanapē tē dizdē más antsē. Gulē bēdē'ē según lo quē nanapē tē

¹² purquē si talē tubi nguiu rac shtu'u guēdē'ēll tubi ofrendē, Dios rúní' recibir ra ofrendē ni según lo quē nanapē nguiu. Lē'ē mē adē rná'bēdi'i' guēdē'ē nguiu lo quē adē nápēdi'i nguiu.

¹³ Asuntē ni adē rúnēdi'i tratē de quē obligadē na tē guēdē'ē tē ofrendē nu stubi mēnē adē bē gúnēdi'i rall

¹⁴ sino runē tratē de quē gunē mieti igual con sa' rall. Iurne' napē tē parē gunē tē compaṇi ra nabēnápēdi'i. Stubi dzē lē'ē rall gunē rall ayudē lē'ē tē lo quē narunē faltē. Manērē ni nanú igual entrē grē mieti.

¹⁵ Rni'i Sagradas Escrituras: “El quē nabētēá zihani cusē, adē bēá'nēdi'i subrē parē lē'i'. El quē nabētēá du'psē, adē bē'nē fáltēdi'i.”

Tito nu ra sáhi'

¹⁶ Dushquilli Dios el quē nabēdē'ē lu Tito mizmē deseó ziquē nanapa por lē'ē tē.

¹⁷ Pues Tito gac de acuerdē con lo quē naguna'ba, nu zac lē'i' nalē rac shtú'ui' guēnáhi' lu tē. Iurne' tsagnáhi' lē'ē tē por prupi voluntá shtëhi'.

¹⁸ Juntē con Tito quēgshe'ldē na'a tubi shmēnē Jesús. Entrē grē ra grupē shtë shmēnē Dios ruadí'dzē rall blac naza'quē na nguiu ni. Nu nalē rac ruadí'dzēll diza'quē.

¹⁹ Lēdē niá'asēdi'i bronquē ruadí'dzēll, sino ra grupē shtë shmēnē Dios, gulē nguiu ni parē gúnēll compaṇi lē'ē na'a lu viajē nu gúnēll compaṇi lē'ē na'a con ofrendē nanua'a na'a. Quēgdē'nē na'a dchi'ni ni parē gac honrar Dadē Jesús nu parē guēlua'a na na'a dispuestē parē guēdē'nē na'a sirvē lu tē.

²⁰ Rac shtu'u na'a adē chu guēdchi'bē galquiá guēc na'a por manērē quēdi'dzē na'a dumí ru'bē nanua'a na'a.

²¹ Rni'i ldu'u na'a gac na'a mēnē naza'quē, lēdē niá'asēdi'i lu Dadē Dios sino también lu ra mēnē.

²² Nu quēgshe'ldē na'a stubi sa' hia'a con lē'ē rai'; náhi shmēnē mē nu zihani vueltē bēlua'ai' lu ra cusē durē de quē náhi' tubi mē za'quē. Iurne' másru'u rac shtu'u guēnall lu tē tantē confiansē nápēll con lē'ē tē.

²³ Si talē chu guēna'bē di'dzē shcuendē naná Tito, gulē guchi de quē lē'i' náhi' el quē naquēhunē compaṇi na parē guēdē'nē na'a sirvē lu tē. U si talē chu guēna'bē di'dzē shcuendē los de más bēchi la sa' na'a, gulē guchi de quē grupē shtë shmēnē Dios bēshe'ldē rai' lē'ē mēnē ni, nu gulē guchi de quē quēhunē rai' honrar Dadē Jesucristo.

²⁴ Por ni gulē bēlua'a de quē rac shtu'u tē lē'ē rai' de verdá. Zni gac bē'a ra grupē shtë shmēnē Dios de quē napē tē amor shtë Jesús. Zni gapē na'a rsunē parē quēquitē ldu'u na'a con lē'ē tē.

9

Ofrendē parē ra shmēnē Jesús

¹ Adē rquí'nidi'i guēquēa'a lu tē shcuendē dumí nabētēá tē parē ra mēnē nabēzunē Dios almē shtë rai'

² purquë nanëa dizdë tubi izë na të dispuestë guëdë'ë të tubi ofrendë za'quë. Con galërquitë ldu'u cagnia'a lu ra mënë shtë Macedonia; rnia'a de quë lë'ë të, mënë shtë Acaya, na të preparadë parë gunë të compa'ni ra prubi. Por ejemplë shtë të casi grë rall rac shtu'u rall gunë rall igual.

³ Perë quëgshe'lda ra naná bëchi sa' hia'a të parë adë guëru'udi'i cusë falsë nagunia'a lu ra mënë Macedonia. Rac shtua'a gac të preparadë ziquë gunia'a lu rall,

⁴ no sea de quë cualquier de tubi më Macedonia sënáldëll na nu guëdzélëll lë'ë të adë nádi'i të preparadë con ofrendë ni. Hia iurní nahin tubi shtu parë lë'ë na'a purquë nadchini guni'i na'a lu rall shcuendë të. Nu gaquin tubi shtu parë mizme lë'ë të purquë napë na'a zihani confiansë gunë të cumplir lo quë naguna'bë na'a.

⁵ Por rsunë ni, llua'ahia rqui'ni guëna'ba tubi favurë, quiblú ra bëchi sahia parë gunë rall compa'ni lë'ë të parë guëtëá të ofrendë nabë'në të prometer antsë. Zni lë'ë ofrendë shtë të nahin ziquë tubi muestrë de quë de verdá rac shtu'u të sa' të, lëdëdi'i gac ofrendë ni ziquë cusë narne'e të por la fuersë sino bédë'ë të voluntariamente.

⁶ Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë rë': El quë narcabní du'pë béd'chi, du'psë cusechë rca'a nguiu ni, nu el quë narcabní zihani béd'chi, zac guëcá'all zihani cusechë.

⁷ Cadë tubi de lë'ë hia'a napë quë guëdë'ë hia'a según narni'i ldu'u hia'a con guëdubinú ldu'u hia'a. Adë chu guëdë'ë ofrendë por la fuersë. Dios rac shtu'u el quë narquitë ldu'u iurë rdë'ëll ofrendë.

⁸ Dios napë më pudërë parë guëne'e më hashtë gunë subrë grë lo quë narqui'ni të, të gapë të sufsientë parë mizme lë'ë të nu zac gapë të parë gunë të compa'ni sa' të con másru'u cusë za'quë.

⁹ Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: Bë'në më za'quë compa'ni ra prubi con lo quë nanapë rall.

Ra obrë za'quë shtë mënë ni, adë tsalúdi'in.

¹⁰ Dios rdë'ë bënë parë el quë narcabní nu rne'e më nagáu mieti. Segurë gunë ldai' më lo quë nanapë të parë gaquin más nu gunë më compa'ni lë'ë të, të parë gunë të zihani cusë za'quë.

¹¹ Zni lë'ë të gapë të grëtë' clasë cusë nalasac parë rac guëdë'ë të tubi ofrendë za'quë. Hia iurní ra centavë nabë'në të intriegu guia'a na'a, gaquin motivë parë guëdë'ë zihani mënë graci lu Dios

¹² purquë por lo quë naquëgdë'ë të ca'a bëchi la sa' hia'a, lëdë niá'asëdi'i quëgdë'ë të lo quë narqui'ni parë guëbani rai', sino también zihani mënë gunë rall alabar Dios; guëdë'ë rai' graci lu më.

¹³ Gunë rall alabar Dios purquë guëná rall cusë za'quë naquëhunë të; nahin ziquë sēñi de quë de verdá rzu'bë diaguë të diza'quë shtë Jesús. Nu zac gunë rall honrar Dios por ofrendë za'quë naquëgdë'ë të ca'a rall nu por lo quë naca'a los de más mënë.

¹⁴ Lë'ë rai' guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë të. Gapë rai' llëru'bë cariñi por lë'ë të purquë guëná rai' de quë Dios tsagla'guë quëhúni' zihani cusë za'quë parë lë'ë të.

¹⁵ Dushquilli Dios por lo quë nabëzëlaa'dchi më, tubi regalë adë chu gúnëdi'i gan guëni'i blac llëru'bë nahin.

10

Derechë nanapë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹ Na Pablo runa ruëguë lu të con mizme galnadu'u nu pacënci nanapë Cristo. Gulë bënë lo quë nacagnia'a. Rni'i mënë de quë iurë quëreldëna lë'ë të, adë nápëdia'a valurë parë guadi'dza zihani cusë guëc të perë iurë zitu nanúa, iurní sí napa valurë.

² Runa ruëguë lu të de quë iurë gue'dë guënahia lë'ë të, adë nídi'i nicidá tildia lë'ë të. Pues lu bédá mënë, sí, napë quë gapa valurë purquë quëgdchi'bë rall galquiá guëc na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a shti'dzë Jesús sulamëntë mizme manërë ziquë ra mënë shtë guë'dchiliu.

³ Verdá na de quë quëreldë na'a lu guë'dchiliu rë' perë adë quëgdíldidi'i na'a ziquë cualquier mënë shtë guë'dchiliu

⁴ purquë ra armë nadápa'a, adë nádi'i rahin lo quë naruntsa'u mënë sino na rahin fuertë; napë rahin pudërë shtë Dios parë gunin gan lu grë ra fuersë mal.

⁵ Zni quëgdë'në na'a gan lu grë llgabë nu galquiá nardchi'bë mënë cuntrë Dios.

Quëgdë'në na'a gan lu cualquier cusë nadchini nu cusë narcá parë adë gunguë bé'adi'i mënë Dios. Grë llgabë, grë galërn'i ldu'u shtë mieti naná cuntrë lë'ë më, quëgdë'në na'a ordenar parë guëzu'bë diaguë rahin shti'dzë Cristo.

⁶ Nu na na'a dispuestë guëdë'në na'a cashtigu grë ra mënë naná rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. Zni guëdë'në na'a iurë bë'në të cumplir grë cusë narunë tucarë gunë të.

⁷ Lë'ë të quëhunë të juzguë sulë por lo quë narná të por fuërë. Si talë tubi de lë'ë të rní'íl nadchini nal shmënë Cristo, napë quë gac bé'al de quë también lë'ë na'a na na'a shmënë më.

⁸ Aunquë nilë lë'ë na rnia'a nadchini de quë napa derechë parë guënbé'ahia lë'ë të, adë rtúdi'i lua purquë lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë' parë bien shtë'në të parë su të más firmë lu shnezë më. Adë bëne'e më pudërë ni parë guëdë'në na'a dañi parë lë'ë të.

⁹ Adë rúnëdi'i të llgabë të de quë rtsëba lë'ë të con ra cartë narshe'lda lu të.

¹⁰ Ra mënë rni'i de quë di'dzë narquëa'a la'ni ra cartë, nadushë nu fuertë na rahin purquë zitu nanúa parë lë'ë të perë iurë quërelde'núa lë'ë të, ruadi'dza sin pudërë; zni rni'i rall. Nu zac rni'i rall mudë naruadi'dza diza'quë, rrú'udi'i shnezin.

¹¹ Perë el quë narni'i zndë'ë napë quë gac bé'all de quë lo quë narquë'ë na'a la'ni cartë dizdë zitu, guëdë'në na'a cumplir grë puntë ni iurë guëquërelde'nú na'a lë'ë të. Guëdë'në na'a lo quë narni'i na'a.

¹² Adë nápëdi'i na'a valurë parë guëni'i na'a na na'a igual con ra narni'i bien de mizme lë'ë rall; adë chu rúnëdi'i comparar con ra naruadi'dzë bien de mizme lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë rall tubi cusë tuntë nanadë rllu'ídi'i, purquë quëhunë rall comparar mizme lë'ë rall con los de más mënë naná quëhunë igual.

¹³ Adë rúnëdi'i na'a nadchini, sulamëntë runë tucarë guëni'i na'a de lo quë bédë'në na'a, lédëdi'i por lo quë nabë'në stubi mënë. Pues Dios quëglua'a më lo quë narunë tucarë guëdë'në na'a nu bëne'e më permisi parë be'dë guëni'i na'a diza'quë lu të naquërelde' Corinto.

¹⁴ Adë quëgní'idi'i na'a lo quë nadë

rúnëdi'i tucarë iurë rni'i na'a napë na'a derechë parë guëdë'ë na'a cunseju, purquë lë'ë na'a na na'a primërë naná biadi'dzë diza'quë entrë lë'ë të. Cagni'i na'a lu të purquë nadapë na'a derechë.

¹⁵ Adë runë narú'bëdi'i na'a por dchi'ni nabë'në stubi mënë si fuërë nahin shchi'ni na'a, sino al contrari, rialdí ldu'u na'a de quë iurë tsaldí ldu'u të shti'dzë më más, iurní guëru'u nezë parë guëdë'në na'a más dchi'ni entrë lë'ë të hashtë regiuni más zitu tēchi ladzë të.

¹⁶ Pues rac shtu'u na'a guëni'i na'a diza'quë entrë ra mënë naquërelde' más zitu quë lë'ë të. Zni adë guëni'ídi'i na'a nadchini por lo quë nabë'në stubi muzë shtë Dios.

¹⁷ Si talë chu rac shtu'u guëni'ill nadchini, pues runë tucarë guëni'ill lo quë nabë'në Dadë Jesucristo.

¹⁸ El quë nalasac delantë lu Dios, na el quë lë'ë më rni'i nall nguiu za'quë, lédëdi'i lë'ë nguiu narni'i de mizme lë'ëll de quë lasáquëll.

11

¹ Rac shtua'a guëne'e të sí parë guadi'dza lu të ziquë tubi natuntë. Gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a

² purquë nahia ziquë tubi nahi' lu sa'll. Ndë ze'dë de Dios; pues na bëna comprometer lë'ë të con Cristo. Iurne' rac shtua'a guna presentar lë'ë të lu më cumë ziquë lliguëna'a purë naná ca'a tubsë nguiu.

³ Perë ziquë bë'në serpiëntë, bësiguë ma lë'ë Eva con mañi; rdzëba, no sea de quë guëdë'ë të sí parë guësiguë Satanás lë'ë të nu guëazë guetë të shnezë Cristo, de quë adë tsaldídi'i ldu'u të lë'ë më con guëdubinú ldu'u të.

⁴ Lë'ë të bien quëhunë të recibir tubi naruadi'dzë de stubi Jesús gurënë, perë nádi'in shti'dzë më nabiadi'dzë rall lu të. Bien quëhunë të recibir con guëdubinú ldu'u të tubi enseñansë nanádi'i de acuerdë con lo quë nabë'në të recibir antsë. Quëhunë të recibir stubi clasë diza'quë nanádi'i de acuerdë con diza'quë narni'i lla gac salvára'a. Bini tēhin antsë.

⁵ Pues llua'ahia de quë adë lasáquëdia'a menos quë ra mësë ru'bë naquëhunë të honrar entrë lë'ë të.

6 Aunquë ráquëdi'i parë ruadi'dza bien, perë rac bé'ahia bien lo quë quëhuna predicar. Clarë guná tē grē lo quë nabëdë'nē na'a; bien nahin.

7 ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë tē iurë biadi'dza diza'quë shtë salvaciuni sin adë bé'nëdia'a cubrë ni tubi centavë? Guca ziquë tubi nalasáquëdi'i tē parë guc tē ziquë tubi naná lasac.

8 Bëna recibir dumí shtë ra shmënë Dios nardéa stubi lugar tē parë guna sirvë lu tē.

9 Nu iurë gulezënúa lë'ë tē, gupa nicidá perë adë guná'bëdia'a ni tubi cusë de lë'ë tē. Ra shmënë Jesús naze'dë de Macedonia, mënë ni bëne'e rall lo quë narunë faltë parë na. Zni bëna tē parë adë gápëdi'i tē carguë parë nicidá shtëna. Tsagla'ga guna mizmë manërë ni.

10 Nahia segurë ruadi'dza verdá shtë Cristo; por ni, ni tubi guécádi'i famë shtë na. Grë mënë shtë Acaya guini rall de quë quëhuna predicar sin adë chu gúnëdi'i cubrë centavë.

11 ¿Pëzielú ruadi'dza zni? ¿Pë nahin purquë adë rac shtú'udia'a lë'ë tē? Aquëdi'i. Dios nanë më rac shtua'a lë'ë tē.

12 Na tsagla'guë guna ziquë na manërë shtëna tē parë adë rac guëní'idi'i mënë na rall muzë shtë më igual ziquë na, de quë quëhunë rall shchi'ni Dios ziquë lë'ë na'a.

13 Na rall mësë falsë; rguguë rall mënë nadë más; gululë rall mizmë lë'ë rall poshtë shtë më.

14 Perë rac tsaldí ldu'u hia'a zni quëhunë rall purquë mizmë Satanás rlua'alull lu mënë ziquë tubi ianglë nanapë llni shtë Dios.

15 Por ni zihani vueltë ra naná bajo ordë shtë Satanás, también rlua'alú rall lu mënë ziquë mënë za'quë. Perë grë ra mënë ni gunë rall recibir juici narunë tucarë según obrë nabë'në rall.

Galërzac zi shtë Pablo

16 Stubi vësë rnia'a lu tē, ni tubi de lë'ë tē adë rúnëdi'i tē llgabë de quë nahia ziquë tubi luguë; perë si talë zni runë tē llgabë, gulë bëne'e sí parë guadi'dza ziquë tubi narunë nadchini.

17 Adë quëgní'idia'a ndë'ë ziquë tubi mandadë shtë Dadë Jesucristo, sino ziquë tubi naná luguë. Pues nahia luguë si talë rnia'a lu tē nalasaca.

18 Pues nanú zihani ra nalë runë nadchini rall parë cusë shtë guë'dchiliu rë'. Nu zac na gunë nadchinia.

19 Lë'ë tē nalë rquitë ldu'u tē con ra tuntë, tantë nasini guëc tē.

20 Bien rdë'ë tē sí parë lë'ë rall naná quëhunë obligar lë'ë tē parë gunë tē sirvë lu rall, nu rdë'ë tē sí parë ra nardchisú lo quë nanapë tē, nu rdë'ë tē sí parë narac shtu'u guënbë'a lë'ë tē, nu rua'a ldu'u tē narunë desprëci lë'ë tē nu ra nargubë lu tē.

21 Rtu lua guënia'a lu tē ndë'ë; adë nápëdi'i na'a valurë parë guëdë'në na'a ra cusë ni. Gulë bë'në perdunë lë'ë na'a.

Perë grë lo quë nanapë parë gunë naru'bë mieti, también rac runë naru'ba. Quëgnia'a ziquë tubi narac luguë.

22 Lë'ë rall rni'i rall na rall më hebreo; nu zac na nahia më hebreo. Rni'i rall na rall mënë israelitë; pues nu na nahia më israelitë. Na rall llëbni Abraham; pues nu na nahia llëbni Abraham.

23 Rni'i rall na rall siervë shtë Cristo, pues lë'ë na nahia más quë lë'ë rall; nahia siervë shtë Cristo. Quëgnia'a ndë'ë ziquë tubi narac luguë. Nalë bëna dchi'ni más quë lë'ë rall. Guanúhia galné más quë lë'ë rall. Guahia lachigui'bë más quë lë'ë rall. Nu zihani vësë mërë niatia.

24 Ga'i vësë ra më israelitë bëne'e rall cashigu treinta y nueve galné chicuti.

25 Tsunë vësë bëne'e hiaguë rall na. Tubi vësë bëne'e guë'ë rall na. Tsunë vësë në'azë barcu naná ziazúa lu nisë. Tubi vësë nanúa lu nisëdu'u con tubi ldë tablë dzë la gue'lë parë bëdchinia lu guiu'u.

26 Zihani vësë gudëda ra viajë. Zugá'ahia lu ra peligrë shtë nisë guë'ëgu nu peligrë shtë nguba'në nu peligrë shtë ra mizmë sahia, nu zugá'ahia lu peligrë shtë ra më zitu. Nanúa peligrë entrë ra mënë shtë ciudá nu entrë ra mënë naquërelde fuërë shtë ciudá. Nanúa peligrë shtë nisëdu'u nu entrë ra bëchi la sahia naná falsë ra.

27 Napa zihani dchi'ni nu ra problemë; zihani vësë gudëdë gue'la sin adë gutë ga'sidia'a; guzac zia lu galërdia'në nu galërbidchi. Zihani vësë nápëdia'a nagauha. Guzac zia lu galnaldë nu runë faltë shaba.

28 Además de grë ra cusë rë', con ra más cusë, cadë dzë rac ldua'a por grë ra grupë shtë shmënë Dios.

²⁹ Si talë nanú sahia naná débil; runë faltë parë tsaldí ldu'ull shti'dzë më, también riá ldua'a. Si talë nanú shmënë Jesús naná débil, nahin ziquë na nahia débil. Si talë rsini mënë sa'll lu duldë, rldëa.

³⁰ Si talë napë quë gunë nadchinia, pues gunë nadchinia sulamëntë purquë nalë runë faltë parë gaca lo quë narac shtu'u më.

³¹ Dios nu Shtadë Jesucristo Shláma'a, rac bë'a më quëgnia'a verdá. Runë tucarë guëdë'e mieti labansë lu më guëdubi timpë.

³² Iurë guquërela Damasco, lë'e gubernadurë narunë sirvë rëy Aretas, bëshë'ldëll ra suldadë parë gupë rall puertë shtë ciudá parë guëna'zi rall na nu gua'a rall na prësi,

³³ perë por tubi ventanë shtë lu' bëldaguë ra mënë na la'ni tubi tēpë. Zni bēna gan; bērua'a guia'a gubernadurë ni.

12

Debilitá shtë nguiu nu pudërë shtë Dios

¹ Ni tubi adë pë gúnëdi'i gan por guadí'dzëll bien de mizmë lë'ëll, perë napë quë guënia'a shcuendë ra visión naná gunahia nu shti'dzë Dios nabëlua'a më lua.

² Nanëa tubi nguiu naná rialdí ldu'i shti'dzë Cristo; guc chidá izë bēldisë Dios nguiu ni hashtë gube'e más guia'a. Adë rdë'édia'a cuentë si lë'e nguiu guáhi' con cuerpë u sulamëntë espíritu shtëhi'. Dios rdë'ë cuendë de ni.

³⁻⁴ Perë nanëa de quë lë'e nguiu ni bēldisë Dios; adë rdë'édia'a cuendë si guáhi' con cuerpë u sin cuerpë. Sulë Dios nanëhi'. Gua nguiu ni hashtë lugar nalë paraíso nu bini' di'dzë naná más secretë. Ni tubi chu adë nápëdi'i permisi guadí'dzëll di'dzë ni.

⁵ Bien rac runa nadchini por nguiu ni, perë adë gunë nadchínidia'a de ra cusë ni. Sulamëntë runë nadchinia por mudë nabëna sufrir por lë'e Dadë.

⁶ Aunquë nilë rac shtua'a guadí'dza bien de mizmë na, pues adë nádi'in tubi cusë tuntë purquë quëadi'dza verdá. Adë guadí'dzëdia'a de mizmë na, no sea de quë tubi sahia gúni' llgabë de quë nahia más de lo quë rna rall u lo quë narini rall de na.

⁷ Ra cusë nangunahia, nalë cusë ru'bë nahin; por ni bēdchini tubi cusë narini

la'ni ldua'a ziquë tubi guitsë naná gua'së lu cuerpë shtëna të parë adë gunë nadchínidia'a. Nahin ziquë narunë dchi'ni Satanás parë quinin na të adë gunë nadchínidia'a demasiadë.

⁸ Tsunë vueltë guna'ba lu Dadë Dios të parë guëdchisúhi' cusë mal de na

⁹ perë lë'e Dadë guni'i lua: "Amor shtëna quëbezënul. Pudërë shtëna rlua'a mejurë iurë lë'e mieti na ziquë tubi débil nanápëdi'i fuersë." Zni runë nadchinia iurë nápëdia'a fuersë të parë guëlua'a pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna.

¹⁰ Iurë nahia débil, rquitë ldua'a; iurë rni'i mënë cuntrë na, iurë rzac zia lu cusë durë, iurë rzunaldë mënë na, iurë nanú dificultadá purquë nahia shmënë Cristo, rquitë ldua'a. Iurë nápëdia'a fuersë, runë Dadë compa'ni na.

Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo

¹¹ Nahia ziquë tubi luguë purquë quëadi'dza bien de mizmë na, perë lë'e të bē'në të obligar bēnahin purquë lë'e të runë tucarë guadí'dzë të bien de na; pues ni tubi adë lasáquëdi'i más quë lë'e na. Ra mēsë ziquë mēsë ru'bë naná zianaldë të téchi', adë bē'nëdi'i rall dchi'ni ziquë na; nu lasáquëdia'a.

¹² Dchi'ni nabëna con llëru'bë pacënci entrë lë'e të, quëglua'a de quë nahia tubi poshtë de verdá. Nu zac ra milagrë, ra sēni, ra cusë ru'bë nabëna, quëglua'a de quë gudili më na ziquë tubi poshtë.

¹³ Bēna tratë lë'e të igual ziquë los de más shmënë Jesús naquërelde stubi lugar. Sulë tubi cusë, adë bēcádia'a ofrendë shtë të. Bē'në perdunë culpë shtëna purquë bēcádia'a dumí shtë të.

¹⁴ Iurne' quëhuna preparar parë gueldë guënahia lë'e të stubi. Nahin tecërë visitë shtëna, perë adë gueldë guëdchí'bëdia'a tubi carguë guëc të purquë adë rac shtú'udia'a dumí shtënë të sino rac shtua'a gáca'a unidë parë shchi'ni Jesús. Pues runë tucarë ra shtadë mieti guësëa'në herenci parë ra llguë'në, lédëdi'i ra llguë'në guëdë'e rall herenci ca'a shtadë llguë'në.

¹⁵ Na guëdubinú ldua'a guna gashtë lo quë nanapa hashtë guna gashtë grë fuersë nanapa parë bien shtë të parë tsaru'bë të

espiritualmente. ¿Ni mudë por más rac shtua'a lë'ë të, menos rac shtu'u të na?

¹⁶ Nanú bëldá mënë entrë lë'ë të; nanë rall de quë adë bë'nëdia'a obligar lë'ë të niane'e të dumí cahia perë rni'i rall de quë con mañi bësiguëhia lë'ë të.

¹⁷ ¿Ni mudë bësiguëhia lë'ë të por ra nguïu nabëshe'lda nga'li?

¹⁸ Guna'ba lu Tito të guidë guëna'll lë'ë të nu bëshe'lda stubi bëchi la sahia con Tito. ¿Ni mudë bësiguë Tito lë'ë të? ¿Pë lëdëdi'i na verdá de quë lë'ë Tito nu na bëtë'në na'a tratë lë'ë të mizmë manërë? Bëtë'në na'a igual parë bien shtë të.

¹⁹ Tal vez runë shgabë të de quë quëdë'në na'a defender mizmë lë'ë na'a delantë lu të. Adë nádi'in zni sino al contrari, quëadi'dzë na'a delantë lu Dios nu por nombre shtë Cristo. Lë'ë të narac shtua'a, grë lo quë quëgdë'në na'a, na parë su të firmë lu shnezë Dios.

²⁰ Rdzëba de quë iurë gueldë guënahia lë'ë të, tal vez nádi'i të ziquë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nu adë guëdzëlëdi'i të na ziquë rac shtu'u të. Rdzëba de quë lë'ë të rdildi di'dzë të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të pë shtë sa' të. Rldënú të sa' të; rni'i të cusë dzabë lu sa' të; nanú chismë ra, nu galërni'i guidzë sa', nu runë të naru'bë lu sa'l.

²¹ Rdzëba iurë guënahia lu të, Dios shtëna gunë më permitir gapa tristë la'ni ldua'a por conductë shtë të. Guëtú lua iurní hashtë runa por ra naná bë'në duldë antsë. Hashtë ne' adë bëagrídi'i ldu'u rall con Dios. Tal vez guënahia de quë todavía zia'glaguë rquënú sa' rall, de quë napë rall zihani víci, de quë quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.

13

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹ Ndë'ë na tecërë vësë naguna visitar lë'ë të. Cualquier galquíá nardchi'bë të guëc sa' të napë quë tsu prëbë con chupë u tsunë testigu.

² Bëtsëba ra mënë nabë'në duldë con los de más sa' rall. Stubi vësë más rtsëba lë'ë rall mientras zitu nanúa, igual ziquë bëna iurë be'dë guënahia lë'ë të segundë visitë. Iurë guelda, guna cashtigu ra mënë narunë duldë sin rgá'adi'i ldua'a.

³ Guëni'ihia fuertë lu rall purquë rac shtu'u të prëbë de quë quëbezënú Cristo na, de quë ruadi'dza por pudërë shtë më. Adë quëhúnëdi'i të tratë con tubi Cristo nanápëdi'i fuersë sino con tubi Cristo narlua'a pudërë shtëhi' entrë lë'ë të.

⁴ Na verdá cuë më lu cruz cumë ziquë tubi nanápëdi'i fuersë, perë iurne' nabaní më por pudërë shtë Dios. Zni zac lë'ë na'a, na na'a débil, perë iurne' unidë na na'a con lë'ë më nu por lë'ë më nadapë na'a pudërë shtë Dios parë quëdë'në na'a sirvë lu të.

⁵ Gulë bëtë'dë prëbë mizmë lë'ë të, të parë gac bë'a të si talë rialdí ldu'u të shti'dzë më de verdá. ¿Pë adë rdë'di'il cuendë de quë Jesucristo quëbezënúhi' lë'ë të si talë rialdí ldu'u të de verdá?

⁶ Pues rac shtua'a de quë gac bë'a të, lë'ë na'a bëtë'në na'a cumplir shti'dzë më; na na'a verdá.

⁷ Rna'ba lu Dios të parë adë gúnëdi'i të duldë. Zni rac shtu'u na'a, lëdëdi'i parë guëlua'a de quë nadapë na'a pudërë. Rna'bë na'a lu më parë gunë të lo quë naná za'quë. Adë rúnëdi'i importë si talë rni'i mieti na na'a falsë u rni'i rall na na'a verdá.

⁸ Adë nídi'i mudë quëdë'në na'a cuntrë verdá, sino sulamëntë rac quëdë'në na'a favurë shtë verdá.

⁹ Por ni rquitë ldu'u na'a iurë lë'ë na'a na na'a débil perë lë'ë të su të firmë lu shnezë më. Tsagla'guë guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më guëdubi tiempë.

¹⁰ Quëquë'ë na'a cartë rë' antsë gue'dë guëná na'a lë'ë të, të parë iurë lë'ë na'a zia na'a ndë, adë rquí'nidi'i guna cashtigu lë'ë të con derechë nanapa por Dadë Jesucristo. Pues lë'ë pudërë nanapa por Dadë Jesús, na parë bien shtë të parë másru'u tsaldí ldu'u të shti'dzë më, lëdëdi'i nahin parë quëdë'a fin lu fe shtë të.

¹¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëru'u bien shchi'ni të. Gulë bëtë'dë sí parë gac cambi vidë shtë të hashtë na rahin completamente bien; gulë bëzu'bë diaguë shti'dza. Gulë gac të unidë; gulë guquërdënú të sa' të sin dishi'bi. Iurní Dios narne'e paz, nu Dios narunë parë gac shtu'u hia'a sa' hia'a, guëbezënú më lë'ë të.

¹² Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë.

¹³ Grëtë' ra shmënë Dios ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁴ Gulë bë'në recibir bendición shtë Dadë Jesucristo nu amor shtë Dios con ayudë shtë Espíritu Santo. Gulë bë'në recibir favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Gálatas

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu shmënë Dios naquërelde Galacia

¹ Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulé Dios. Lédëdi'i gulë mënë na sino bëshe'ldë Jesucristo na. Tambiën Dios Shtáda'a, el quë nabëldishtë Jesucristo ladi ra tégulë, bëshé'ldi' na. Gulë më na ziquë poshtë.

² Na con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, ra naquërelde'nú na ndë'ë, rquë'ë na'a cartë rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios, grë të naquërelde regiuni shtë Galacia.

³⁻⁴ Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë benedición shtëhi' nu cuedchí ldu'u të por lë'ë më, Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el mizme Jesús nabë'në entregar mizme lë'i' lu galguti parë guëdchisú më duldë shtë hia'a nu parë guelá më lë'ë hia'a lu mal shtë guë'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios, Shtáda'a.

⁵ Llëru'bë na Dios parë siemprë. Amén.

Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti

⁶ Nalë rdzëguë' ldua'a de quë lë'ë të quëgsa'në të shti'dzë Dios; nasesë rëazë guetë të lu shnezë më, el quë naguna'bë lë'ë të parë gac të shmënë më. Guna'bë më lë'ë të parë gunë të recibir favurë shtë Cristo, parë iurne' zia'glá'guë të stubi nezë. Rialdí ldu'u të di'dzë naná cambi, lédëdi'i diza'quë shtë më.

⁷ Pues nídi'i stubi diza'quë shtë salvaciuni. Es quë beldá mënë quëglua'a rall lë'ë të di'dzë gurënë nu rza ldu'u të ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac cambi diza'quë shtë Cristo

⁸ perë si talë tubi mënë u mizme na u tubi ianglë naze'dë de gube'e, si talë guëluá'all lu të stubi diza'quë de lo quë nabëlu'a na'a lu të, pues nacondenádëll.

⁹ Gulë bësëgná ldu'u të lo quë naguni'i na'a lu të antsë; quëgní'ihia stubi vësë más, si talë chu guëlu'a stubi clasë diza'quë nanádi'i diza'quë lo quë nabë'në të recibir, Dios gunë cashtigu lë'ëll. Tsall gabildi catë nídi'i fin.

¹⁰ Gulë guni'i lua, ¿pë quëhuna lo quë narac shtu'u mënë u lo quë narac shtu'u Dios? ¿Pë quëhuna lo quë narëuu' ldu'u mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac shtu'u nguui, adë nádi'ihia muzë shtë Cristo.

Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹¹ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a gac bë'a të lë'ë diza'quë nabëna predicar lu të, adë guzublugin por pudërë shtë nguui.

¹² Adë bëna recibirin de nguui; adë chu bëluá'adi'in na, parë mizme Jesucristo bëluá'ai' shti'dzi' na.

¹³ Lë'ë të hia bini të lla gac vidë shtëna antsë iurë guanalda religiuni shtë ra më israelitë. Hia nanë të lla bëzac zia ra mënë; guzunalda con fuersë ra grupë shtë shmënë Jesús parë guëd'a fin obrë shtë Jesús. Gac shtua'a tsaluhin.

¹⁴ Lu religiuni shtë israelitë, guca más adelantadë quë grë sahia. Bëna cumplir con ra creenci ni más quë ra sahia de mizme edá. Nalë gac shtú'uhia gunë mieti cumplir ra costumbrë shtë shtadë guëluhia

¹⁵ perë gulë Dios na antsë lë'ë na gala. Nalë gac shtu'u më na nu bé'ni' tubi favurë; gulë më na parë guënahia lu shini më

¹⁶ nu guna'bë më na parë cuezë'nú shini më na, nu parë guna predicar diza'quë shtë Jesús lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Lë'ë tiempë nabë'në më ra cusë ni, ni tubi adë chu lu guagna'bë dí'dzëdia'a; adë guagni'inúdia'a mënë shcuendë ra cusë ni.

¹⁷ Adë guádia'a Jerusalén niagnahia ra mënë naná poshtë antsë de na, sino guahia regiuni shtë Arabia. Despuësë bëabría Damasco.

¹⁸ Gudëdë tsunë izë despuësë de guca shmënë Jesús, iurní guagnahia lu Pedro nananú Jerusalén. Guquërelde'nuhia lë'i' che'ñi dzë.

¹⁹ Adë gunádia'a lu chu stubi poshtë, sulë guahia Jacobo naná bëchi Dadë Jesús.

²⁰ Runa segurë delantë de Dios lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin verdá.

²¹ Despuësë de guahia Jerusalén, guahia regiuni shtë Siria nu Cilicia.

²² Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde regiuni shtë Judea, adë bënguë bé'adi'i rai' na

²³ sulamëntë bini rai' lo quë naguni'i mënë de na, de quë lë'ë nguïu naguzunaldë ra shmënë Jesús; guc shtú'ull guédë'ëll fin parë diza'quë, perë iurne' quëhúnëll predicar shti'dzë Jesús.

²⁴ Zni guni'i rall nu guni'i rall nalë llëru'bë na pudërë shtë Dios.

2

Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo

¹ Despuësë de gudëdë chidá izë, guahia stubi vuelltë Jerusalén con Bernabé nu bi-ahia Tito.

² Guahia ndë purquë Dios bëlua'a më de quë napë quë tsahia Jerusalén. Ndë bédëá ra mënë naná encargadë con shchi'ni Jesús. Lu rai' biadi'dza diza'quë naquëhuna predicar lu mënë nanádi'i më israelitë. Bëna zni parë gac bë'ahia si talë na rai' de acuerdë con shchi'nia u si talë biadi'dza de baldë.

³ Perë ni siquierë adë bë'nëdi'i rall obligar gac circuncidar Tito, u sea guëriugë cuerpë shtëhi' nu náhi' më griego. Nunúhi' na iurní.

⁴ Dzë ni bédá sa' na'a falsë bédchini ndë; guatë rall ladi na'a llga'chi parë quëgl'da'chi rall lla dzúdë'në na'a, si talë napë na'a libertá por Cristo u si talë zianaldë na'a tēchi ra custumbrë. Guc shtu'u rall guëabré na'a stubi, niac na'a ziquë tubi naná bajo ordë shtë religiuni shtë rall.

⁵ Perë ni tubi mumëntë adë chu bédë'edi'i lugar parë niua'a rall lë'ë na'a parë nezë ni tē gac bë'a tē diza'quë nabë'në tē recibir nahin verdá; nunquë adë gac cambin.

⁶ Ra narnibë'a entrë lë'ë rai', adë guní'idi'i rai' di'dzë cubi ziquë mandadë tē guna cumplir. Parë na adë rúnëdi'i importë chu na rai' purquë Dios adë rúnëdi'i më juzguë según lo quë narlua'a mieti por fuërë. Quëhuna repetir, ra narnibë'a entrë lë'ë rai', bë'nëdi'i rai' obligar guna cumplir lëy nabëdë'ë Dios lu Moisés.

⁷ Al contrari iurë guc bë'a rai' de quë bë'në më incarguë lë'ë na con diza'quë parë guëni'inhia lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guc rall cunformë. Guc bë'a rall de quë bëshe'ldë më na igual ziquë

bëshe'ldë më lë'ë Pedro tē guadi'dzë Pedro diza'quë lu ra më israelitë.

⁸ Pues mizmë Dios nabëshe'ldë lë'ë Pedro ladi ra më israelitë bëshe'ldë më na ladi ra nanádi'i më israelitë. El quë nabë'në compaňi Pedro parë gúni' zihani milagrë, también bë'në më ni compaňi na.

⁹ Jacobo nu Pedro nu Juan na rai' ziquë më principal entrë ra shmënë Jesús; guc bë'a rai' de quë Dios gulë më na nu bëshe'ldë më na lu dchi'ni shtë më. Guc rai' cunformë nu gurë rai' de acuerdë con na nu Bernabé. Bëne'e rai' sí de quë Bernabé nu na tsagni'inú na'a lu ra mënë nanádi'i më israelitë nu lë'ë rai' guëa'në rai' con shchi'ni Dios entrë ra më israelitë.

¹⁰ Sulë tubi cusë bë'në rai' incarguë de quë guédë'në na'a ayudë parë ra prubi. Zni guc shtu'u na'a guédë'në na'a dizdë más antsë.

Pablo guni'i guëc Pedro iurë nanú rai' guë'dchi Antioquía

¹¹ Iurë Pedro gua ciudá Antioquía, gunia'a guëc Pedro delantë lúhi' lo quë naquëhúni' adë nazá'quëdi'in.

¹² Primërë gudaunúhi' con ra nanádi'i më israelitë perë iurë bédchini mënë nabëshe'ldë Jacobo, bëazë guetë Pedro; adë guagla'guë niaunúhi' con ra më griego. Bëdzëbë Pedro lu ra naze'dë purquë na rai' më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë riugë partë delicadë shtë me'dë.

¹³ Nu los de más më israelitë ndë, bëa'në rall de acuerdë nabë'në Pedro hashtë también Bernabé guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë rai'. Bësiguë rall lë'ë Bernabé con devociuni falsë shtë rall.

¹⁴ Iurë gunahia hiadë ziazúdi'i rai' de acuerdë con verdá shtë diza'quë, gunia'a lu Pedro delantë grë rall: "Lë'ël nal më israelitë nu guquërdël ziquë ra mënë nanádi'i më israelitë. Bësá'nël custumbrë shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra nanádi'i më israelitë guëbani rall ziquë më israelitë?"

Nasalvára'a sulë por fe

¹⁵ Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë los de más pecadurë nanádi'i më israelitë

16 perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés. Nanë na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Por ni zac lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo Jesús. Sulë por ni tubldí na shcuénda'a lu Dios. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a por gunë mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë ni tubi chu gunë gan gac tubldí shcuëndi' lu Dios por rúnëll cumplir lo quë narni'i lëy.

17 Hia gunia'a na hia'a më za'quë delantë lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadápa'a duldë? Aquëdi'i.

18 Si talë tsanalda nezë nabësa'na antsë parë guëabría guna cumplir ra custumbrë, iurní de verdá napa faltë

19 purquë na, hia gutia parë lëy guahietë; adë quëhünëdia'a confiar lë'ë lëy parë guëbania tubi vidë narëuu' ldu'u Dios.

20 Hia vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë duldë adë rnibë'adi'in na iurne', sino Cristo bëne'e vidë cubi nu rnibë'a më na. Vidë cubi nanapa iurne' la'ni guë'dchiliu, napa por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ldua'a shti'dzë më, el quë narac shtu'u na nu gúti' shlugara lu cruz.

21 Adë quëquë guiá'adia'a favurë nabë'në më parë gac salvara. Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë rall cumplir lëy, iurní shldi guti Cristo. Sulë por galguti shtë më quëhunë Dios recibir lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuëndë lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë lu më.

3

Nasalvára'a por fe, lëdëdi'i por lëy

1 Lë'ë të naquërdë Galacia, lë'ë të nadë rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësiguë lë'ë të, të parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo gac crucificári'. Clarë riasë të guti më lu cruz.

2 Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo shtë Dios purquë bë'në të

cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí ldu'u të diza'quë shtë Jesús?

3 ¿Gu na verdá na të mënë nadë rac bë'adi'i? Guzublú vidë cubi shtë të por Espíritu Santo; tubsë cusë bë'në të; gualdí ldu'u të shti'dzë më perë iurne' rni'i të rqui'ni gunë mieti cumplir lëy shtë Moisés parë gac salvar të. ¿Pë adë rac bë'adi'i të iurne'?

4 u shldi bë'në të sufrir zihani cusë durë? Pues guquin embanë si talë tsagla'guë të tëchi custumbrë guahietë.

5 Iurë bédë'ë Dios Espíritu Santo nu quëhúni' milagrë entrë lë'ë të ¿gu runë mëhin purquë rianaldë të tëchi lëy u sulë purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më?

6 Guná, Abraham guquërdi' antsë de Moisés. Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios nu guná më fe shtë Abraham nu bë'në më tratë Abraham ziquë nguiu za'quë delantë lu më.

7 Por ni rac bë'a hia'a sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios na rall ziquë shini Abraham delantë lu më.

8 Zni Sagradas Escrituras guni'i dizdë más antsë de quë ra mënë nanádi'i më israelitë, gunë më recibir lë'ë rall si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Por ni guni'i më lu Abraham diza'quë rë': "Gunë ldahia grëtë' mënë shtë guë'dchiliu por lë'ël".

9 Zni grëtë' el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios, quëhunë ldai' më lë'ë rai' purquë napë rall mizmë fe quë Abraham.

10 Grë ra narni'i napë quë gunë cumplir grë puntë shtë lëy parë gac salvar mënë, nacondenadë rall purquë naescritë zndë'ë: "Grëtë' nadë gúnëdi'i cumplir grë puntë lo quë naná escritë la'ni librë shtë lëy, nudë rall".

11 Clarë nahin de quë ni tubi adë chu naperdunë lu Dios por bë'nëll cumplir mandamientë shtë lëy purquë Espíritu Santo rni'i la'ni Sagradas Escrituras: "Sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios gunë më recibir cumë mënë naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Nápëll vidë sin fin."

12 El quë narunë confiar de quë por gúnëll cumplir lëy por ni tubldí na shcuëndëll lu Dios, pues nguiu ni adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios purquë naescritë: "El quë narunë cumplir grë puntë shtë lëy,

gápëll vidë sin fin ziquë tubi premi”.

13 Cristo bëlá lë'ë hia'a lu sentënci nabësëdchini lëy. Lë'ë lëy bënë condënar lë'ë hia'a lu galguti, parë Cristo gudilli parë gac salvára'a. Lë'ë më gúqui' ziquë tubi cusë nanudë por duldë shtë hia'a. Sagradas Escrituras rni'i: “Nacondënadë por Dios grë el quë naquë lu tubi hiaguë”.

14 Guti Cristo Jesús parë gac cumplir promësë naguni'i Dios lu Abraham. Por Jesús bënë ldai' Dios ra mënë nanádi'i israelitë nu bëdchini Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë hia'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

Promësë shtë Dios nu lëy

15 Lë'ë të naná rialdí ldu'i diza'quë, quëgnia'a lu të tubi comparaciuni naze'dë la'ni vidë shtë mieti. Iurë tubi nguiu runtsá'ull tëstë, si talë bënë nell firmarin, ni tubi adë chu guëtí'idi'in, nilë gúnëll cambiarin.

16 Dios bënë tubi promësë lu Abraham nu zac parë tubi llëbni Abraham. Sagradas Escrituras rni'idi'i “parë zihani llëbni Abraham” si fuërë zihani mënë, sino rni'i Sagradas Escrituras: “tubsë llëbni”; quiere decir tubsë nguiu. Nguiu ni na Cristo.

17 Lo quë narnia'a lu të es quë Dios bënë tubi promësë lu Abraham nu bënë më firmarin con mizmë di'dzë shtë më. Bënë lëy lu Moisés tapë gahiu'a galdë bë chi izë despuësë de Abraham, parë lëy ni adë bëtí'idi'i promësë nabënë Dios lu Abraham.

18 Si talë bendición shtë Dios na por gunë mieti cumplir lëy, iurní adë nádi'in por tubi promësë sino tubi premi; parë bënë Dios prometer lu Abraham sulë ziquë tubi favurë shtë më.

19 Iurnétia'a, ¿pëzielú bënë Dios ra mandamientë parë ra mënë? Bënë Dios mandamientë parë gac bë'a hia'a de quë na hia'a pecadurë. Lë'ë lëy napë pudërë hashtë bëdchini lë'ë llëbni Abraham. Zni bënë Dios prometer lu llëbni Abraham. Ra ianglë shtë Dios be'dë guësá'në lë'ë lëy nu bënë rai' incarguë lëy lu Moisés, el quë nazú guéláu entrë Dios nu mënë.

20 Parë iurë bënë më prometer lu Abraham, adë ni chu zuga'adi'i guéláu. Sulë

Dios con Abraham; tubldí bëdchini shti'dzë më lu Abraham.

Bënë Dios ra mandamientë

21 Iurní rna'bë di'dza ¿quëhunë lëy shtë Moisés cuntrë promësë shtë Dios? Aquëdi'i. Si talë lë'ë lëy napë pudërë parë guëdë'in vidë eternë parë lë'ë mieti, iurní gac tubldí shcuendë mieti por guëzu'bë diaguë rall puntë shtë lëy.

22 Parë Sagradas Escrituras rni'i de quë grëtë' mënë napë rall duldë; na rall culpablë delantë lu Dios. Zni guc voluntá shtë më parë grë mieti tsasë rall vidë eternë ze'dë de Dios parë grë naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, lëdëdi'i nasalvar mieti por ra mandamientë.

23 Antsë de guëdchini diza'quë shtë Jesús, lë'ë hia'a na hia'a ziquë prësi bajo ordë shtë lëy. Lë'ë lëy gunibë'a lë'ë hia'a hashtë iurë lë'ë Cristo bëdchini.

24 Ziquë tubi criadë na encargadë parë quëhápëll tubi llguë'në, zni guc lëy parë lë'ë hia'a. Guc bë'a hia'a pë na mal nu pë na bien por lëy, parë hia bëdchini Cristo. Por Cristo tubldí na shcuënda'a lu Dios sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

25 Hia iurnë' cumë bëdchini diza'quë shtë Jesús, adë nádi'ia'a ziquë lë'ë llguë'në shtë comparaciuni; adë nádi'ia'a bajo ordë shtë mandamientë.

26 Grë hia'a na hia'a shini Dios por Cristo Jesús si talë rialdí ldu'u hia'a de verdá.

27 Grë të nabëriubë nisë ziquë shmënë Jesús, napë të vidë shtë më; unidë na të con lë'ë më.

28 Grë ra mënë naná unidë con Jesús, na ziquë tubsë cuerpë. Hia nádi'i importë si talë nal më israelitë u më griego; u si talë nal bajo ordë shtë sa'l u si talë nápël libertá; u si talë nal nguiu u nal na'a.

29 Si talë nal shmënë Cristo pues iurní nal llëbni Abraham nu grë lo quë nabënë më prometer lu Abraham, lë'ë të zac napë të.

4

1 Lo quë naquëgnia'a lu të nahin cumë ziquë tubi llguë'në nagunë recibir tubi herenci. Guti ra shtadë llguë'në nu todavía nall llguë'në. Nall ziquë tubi muzë narunë dchi'ni; rribë'adi'ill lë'ë herenci

nabë'nëll recibir, perë en verdá lë'ë llguë'në nashtënë herenci ni.

² Nanú mënë nacanihapë ra cusë shtë llguë'në; nanú ra naná encargadë con herenci ni hashtë guëga'a iurë naguni'i shtadë llguë'në, iurní lë'ëll guená'zill herenci.

³ Zni na con lë'ë hia'a; antsë na hia'a ziquë llguë'në shtë comparaciuni. Bëzu'bë diága'a enseñansë nu custumbrë shtë ra mënë guë'dchiliu

⁴ perë iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëshe'ldë më shini më lu guë'dchiliu. Bëdchíni' por tubi na'a nu bë'në tucarë gúni' cumplir puntë shtë lëy purquë náhi' më israelitë.

⁵ Bëdchíni' parë gúni' librar lë'ë hia'a lu lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a. Zni bëne'e më dereché të guëdë'na'a recibir libertá ziquë shini më.

⁶ Na të shini më; por ni bëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. Por lë'ë Espíritu Santo rni'i hia'a lu Dios: "Shtadë na'a".

⁷ Por ni na të shini Dios, lëdëdi'i bajo ordë shtë custumbrë. Por naná të shini Dios, guëne'e më tubi herenci purquë unidë na të con Cristo.

Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús

⁸ Antsë lë'ë të adë gunëdi'i të Dios; dzë ni na të bajo ordë shtë ra dios naguctsa'u. Bëzu'bë diaguë të voluntá shtë ra dios nananú lu guë'dchiliu perë de verdá nádi'i rai' Dios.

⁹ Perë iurne' nanë të Dios verdadërë; más bien quëgnia'a lu të, Dios runguë bë'a më lë'ë të ziquë shini më. ¿Pëzielú bëabrí të stubi lu nezë gushë, lu rëglë nu custumbrë nanápëdi'i pudërë? ¿Gu rac shtu'u të gunë të obedecer ra cusë ni ziquë tubi nanali'bi con ra custumbrë?

¹⁰ ¿Pëzielú todavía rialdí ldu'u të nanece-sari gunë të cumplir ra dzë delicadë, u dzë shtë villili, u ra dzë shtë laní, u gunë të cumplir custumbrë shtë izë según rni'i lëy?

¹¹ Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.

¹² Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të librë ziquë na. Antsë guanalda tēchi ra custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë na të

iurne'. Lë'ë të siempër bë'në të tratë na bien lëdëdi'i manërë mal.

¹³ Nanë të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të, guquëreldënúa lë'ë të purquë guc llú'uhia.

¹⁴ Galguidzë ni guc tubi cusë dushë parë lë'ë të perë adë bë'nëdi'i të desprëci na; adë bëquë guiá'adi'i të na sino al contrari, bë'në të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios u ziquë mizmë Cristo Jesús.

¹⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të de quë tiempë naguquëreldënúa lë'ë të, nalë bëquitë ldu'u të? ¿Pë guc iurne'? Pues nahia testigu de quë si fuërë posiblë, na të dispuestë niane'e të prupi slu të shlugar slua.

¹⁶ Perë ne' ¿gu rni'i të de quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza lu të verdá?

¹⁷ Ra mënë narianaldë tēchi lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë lëdëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall tsanaldë të tēchi enseñansë shtë rall parë despuësë gunë nadchini rall na të shmënë rall.

¹⁸ Parë na naza'quë rac shtu'u mënë ni lë'ë të perë sulë si talë na parë bien shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë, lëdëdi'i sulamëntë iurë naquëreldënúa lë'ë të.

¹⁹ Lë'ë të narac shtua'a, ziquë tubi na'a quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë lu guë'dchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë más hashtë conductë shtë të na de acuerdë con voluntá shtë Cristo.

²⁰ Rac shtua'a niabezënúa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu të stubi mudë. Pues adë rac bë'adia'a pë guna con lë'ë të iurne'.

Comparaciuni shtë Agar nu Sara

²¹ Lë'ë të narac shtu'u guëabrí të parë tsanaldë të tēchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë riasëdi'i të lo quë narni'i lëy?

²² Naescritë la'ni Sagradas Escrituras de quë gupë Abraham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham; stubi llguë'në gulë por tse'lë Abraham.

²³ Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në, perë llguë'në nagupë tse'lë Abraham, gúli' cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'ë më tubi shini rai' aunquë tse'lë Abraham na më gushë.

²⁴ Ni na ziquë tubi comparaciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai' representar chupë conveñi entrë Dios nu mënë. Tubi conveñi ze'dë dizdë dani shtë Sinai catë bédë'e më lëy parë Moisés. Agar runë representar lëy ni. Grëtë' ra narianaldë tēchi lëy, na rall shini Agar nu na rall bajo ordë shtë lëy.

²⁵ Agar na ziquë dani Sinai nananú Arabia. Rúni' representar ra naquërelde ciudá Jerusalén iurne'. Na rall bajo ordë shtë lëy.

²⁶ Perë nanú stubi Jerusalén naze'dë de gube'e. Librë na mënë ni. Na rall librë de custumbrë nu rëglë shtë nguui. Jerusalén ni na ziquë shni'a hia'a

²⁷ purquë Sagradas Escrituras rni'i: Bëquitë ldú'ul, lë'ël nagúpëdi'i shínil. Bëquitë ldú'ul nu guni'i fuertë labansë parë Dios.

Lë'ël nadë nápëdi'i shínil, bëquitë ldú'ul purquë lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'li' gápëll más shíni' quë lë'ë na'a nanapë tsé'li'.

²⁸ Perë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'i Jesús, na hia'a ziquë Isaac. Na hia'a shini Dios por tubi promësë naguni'i më.

²⁹ Iurne' ziquë tiempë shtë Abraham, lë'ë shini nagulë ziquë grë mënë, guzunáldëll naná shini nagulë por pudërë shtë Espíritu Santo. Igual quëhunë mënë iurne'; ra mënë narianaldë tēchi lëy, quëzac zi rall shmënë Dios.

³⁰ Perë çpë rni'i Sagradas Escrituras shcuendë ra cusë ni? Rni'in: "Gulú lë'ë na'a narunë dchi'ni lídchil con shíni' purquë adë gúnëdi'i tucarë ca'a shini na'a ni herenci juntë con shini shtë legítimë tse'lë Abraham".

³¹ Zni nahin; lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús, adë na hia'a ziquë shini Agar el quë naguc criadë shtë Sara. Adë rianáldëdi'ia'a tēchi custumbrë shtë lëy, perë rialdí ldu'u hia'a promësë shtë Dios. Na hia'a shini Sara nanapë libertá.

5

Gulë tsanaldë neze shtë Dios

¹ Bëlá Cristo lë'ë hia'a parë gápa'a libertá. Adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy iurne'. Por ni gulë gac firmë lu libertá nabëne'e më nu adë guëdë'di'i të sí guëñibë'a lëy shtë mënë lë'ë të stubi.

² Gulë bëquë diaguë naquëgnia'a lu të. Na Pablo, quëgnia'a si talë rialdí ldu'u të nanecesari riuguë cuerpë shtë të parë gac salvar të, iurní quëquë guiá'al shti'dzë Cristo; iurní lo quë nabë'në Cristo adë lasáquëdi'i parë lë'ël.

³ Rac shtua'a guënia'a lu të stubi, de quë grë mieti narialdí ldu'i custumbrë shtë galriuguë cuerpë shtë nguui, lë'ë rall napë quë gunë rall cumprir grë puntë shtë lëy nabëquë'e Moisés.

⁴ Lë'ë të naná rialdí ldu'i de quë gunë më recibir lë'ë të por quëhunë të cumprir lëy, adë nádi'i të unidë con Cristo. Lë'ë të bësëa'në të shnezë Dios. Nídi'i mudë gunë më favurë të gac salvar të.

⁵ Lë'ë hia'a dzuléza'a dzë nagunë më cambiar lë'ë hia'a të gáca'a mënë za'quë delantë lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a lë'ë më nu gaquin por Espíritu Santo shtë më.

⁶ Si talë unidë na hia'a con Cristo, adë lasáquëdi'i si talë bé'nël cumprir custumbrë shtë galriuguë cuerpë u adë bé'nëdi'il cumpririn. Lo quë nalasac lu Dios na si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá nu si talë por fe rac shtu'u hia'a sa' hia'a.

⁷ Bien guzublú guna'zi të shnezë më perë çchu guluguë lë'ë të parë adë rzu'bë diáguëdi'i të shti'dzë Dios?

⁸ Ldai' nabëlua'a nguui ni con tantë ánimo, adë zé'dëdi'in de Dios, el quë nagulë lë'ë të.

⁹ Ldai' shtë rall na ziquë levadurë nu nanú tubi dichë narni'i: "Du'pë levadurë rshepin guëdubi nacubë".

¹⁰ Napa confiansë de quë lë'ë Dadë Jesús adë guësá'nëdi'i më tsaldí ldu'u të stubi di'dzë, sulë lo quë nabëlua'ahia lë'ë të, ni sí, tsaldí ldu'u të. El quë narsini ldu'u të stubi nezë, gunë Dios cashtigu lë'ëll; adë nídi'i importë si talë nall më ru'bë u si adë nádi'ill më ru'bë entrë lë'ë të.

¹¹ Ra mësë falsë cagni'i rall de quë quëhuna predicar custumbrë shtë galriuguë cuerpë të gac salvar mieti, perë si talë na todavía quëgnia'a lu të de quë nanecesari chuguë cuerpë shtë të parë gac salvar, çpëzielú rzunaldë ra më israelitë na? Si talë nahin ziquë rni'i rall, adë nialdëdi'i rall por diza'quë narni'i sulë por galguti shtë Jesús lu cruz gac salvára'a.

12 Rac shtua'a de quë ra narsiguë lë'ë të con enseñansë ni chuguë cuerpë rall hashtë más todavía ziquë runë mënë nadë guëndi'i Dios.

13 Lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gulë më lë'ë të parë napë të libertá, perë lédëdi'i parë gunë të duldë. Más bien gulë bë'në sirvë lu sa' të con amor.

14 Gunë të cumplir guëdubi lëy shtë Dios si talë guëzu'bë diaguë të tubsë mandamientë narni'i: "Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizme lë'ël".

15 Perë si talë lë'ë të rdildi të ziquë ra ma, rahuë' ma sa' ma; gulë gapë cuidadë no sea guëshi'ni të shchi'ni Dios ndë.

Lo quë narac shtu'u ldu'u nguïu nu lo quë narac shtu'u Espíritu Santo

16 Lo quë narnia'a lu të na zndë'ë: gulë gubani según narni'i Espíritu Santo. Si talë rianaldë të tëchi Espíritu Santo, adë gúnë cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ul

17 purquë grë ra deseo mal, nahin cuntrë Espíritu shtë Dios nu lë'ë Espíritu na contrari shtë deseo mal; deseo mal nahin contrari shtë Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i gunë të ra cusë narac shtu'u të

18 perë si talë guës'a'në të quëgsë Espíritu Santo lë'ë të, iurní lë'ë lëy nápëdi'in pudërë parë gunin condenar lë'ë të.

19 Clarë rlua'a ra deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti. Rquënú rall tse'lë mënë. Nabani rall ziquë mbecu. Napë rall vici.

20 Runë rall adorar stubi cusë, lédëdi'i sulë Dios. Rialdí ldu'u rall galbélliú. Napë rall llanë la'ni ldu'u rall. Rdildinú rall sa' rall. Napë rall mbidi. Na rall më dishi'bi; rëuu' ldu'u rall iurë nanú divisioni.

21 Celosë na rall; rdchisú rall pë shtë mënë. Rguini rall mënë. Rzoo'dchi rall. Nalë rau sha'të rall. Runë rall stubi ra cusë nanadë rllu'idi'i, runë rall ziquë mamflor; perë grë mënë ni, quëgnia'a lu të iurne' igual ziquë hia gunia'a lu të antsë, el quë narunë ra cusë rë' adë nídi'i mudë tsutëll lugar catë rnibë'a Dios.

22 Perë lo quë narunë Espíritu la'ni ldu'u el quë narialdí ldu'i shti'dzë më na zndë'ë: rac shtú'ull sa'll. Rquitë ldú'ull. Rbedchí ldú'ull. Nápëll pacënci con sa'll. Ráquëll më za'quë. Rúnëll cumplir shti'dzëll.

23 Nadú'ull. Quëhápëll el mizme lë'ëll të gúnëdi'ill duldë. Ra cusë mal adë rúnëdi'i gan lull sino quë quërdëll bien. Nídi'i lëy narunë prohibë ra cusë rë'.

24 Grë ra shmënë Jesús, hia bédë'ë fin ra cusë mal rë', mal llgabë con deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti.

25 Cumë ziquë quërdëda'a por pudërë shtë Espíritu Santo, cha guëdë'ë hia'a sí, de quë Espíritu Santo guësë më lë'ë hia'a.

26 Adë chu gac nadchínidi'i; adë chu napë mbidi lu sa'll; adë chu gac më dishi'bi.

6

Gulë bë'në compaño sa' të

1 Lë'ë të shmënë Jesús, si talë guëdzëlë të tubi sa'l ldáguëll la'ni duldë, lë'ë të narsë Espíritu Santo napë quë guëni'inú të mënë ni të parë adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Perë gulë bë'në ni ziquë më nadu'u. Cadë tubi të gapë të cuidadë no sea quë lë'ël guëtë'dë Satanás prëbë lë'ël të ldáguëll lu duldë.

2 Gulë bë'në compaño sa'l lu grë cusë durë, cadë tubi de lë'ë të; zni gunë të cumplir lëy shtë Cristo.

3 Si talë tubi de lë'ë të rialdí ldú'ul de quë lasáquëll, iurní lu Dios lasáquëdi'ill; mizme lë'ël quëgsiguëll lë'ël.

4 Cadë tubi nguïu napë quë gunë juzguë mizme lë'ëll, dchi'ni naquëhunë nguïu; iurní guëquitë ldú'ull por lo quë naquëhúnëll. Iurní nídi'i nicidá gúnëll comparar dchi'ni shtë'nëll con dchi'ni shtë sáhi'.

5 Cadë tubi hia'a nápa'a narunë tucarë guëdë'na'a.

6 El quë narsë'dë shti'dzë Dios, napë quë gúnëll ayudë lë'ë ra mësë narlua'a lë'ëll.

7 Adë rdë'edi'i të sí guësiguë mizme lë'ë të, ni tubi adë chu gúnëdi'i gan lu Dios parë guësiguëll lë'ë më. Grëtë' el quë narcabní nguïu, ni napë quë guëca'a nguïu. Lo quë narunë nguïu napin cusechë despuësë.

8 Si talë tubi mieti zianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldú'ull, de mizme vidë mal gápëll galgutí. Perë si talë zianaldë nguïu tëchi ra cusë za'quë shtë Espíritu Santo, gápëll tubi cusechë por mizme Espíritu. Guëbánill parë siemprë.

⁹ Zni, adë chu cuézëdi'i gunë cusë za'quë; adë chu guëdzáguëdi'i. Cha guëdë'na'a bien parë sa' hia'a purquë si talë tsaglá'ga'a shnezë më, tubi dzë guëne'e më tubi ganza'quë.

¹⁰ Por ni cadë vësë rdchini lugar parë guëdë'na'a bien parë sa' hia'a, pues guëdë'na'a cumplir. Guëdë'na'a bien, especialmente parë ra naná rialdí ldu'i enseñansë nanapë los de más shmënë Dios.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹¹ Gulë guná, naru'bë na lëtrë naquëquëa'a lu të con prupi guiahia.

¹² Grëtë' naquëhunë obligar lë'ë të parë tsutë të la'ni custumbrë shtë më israelitë, rac shtu'u rall riuguë cuerpë shtë të, perë nadë más runë rallin parë guëa'në rall bien lu mënë nu parë adë guëzac zídi'i mënë lë'ë rall cumë shmënë Jesucristo, el quë naguti lu cruz.

¹³ Ra mënë narianaldë tëchi custumbrë rë', adë quëhúnëdi'i rall cumplir grë puntë shtë lëy perë rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi ra cusë ni, nadë más purquë rac shtu'u rall gac rall më ru'bë. Rni'i nadchini rall purquë rianaldë të tëchi rall.

¹⁴ Perë na rialdí ldua'a tubsë cusë parë gac salvara; runë nadchinia por tubsë cusë naná galguti shtë Dadë Jesucristo. Cuë më lu cruz por na. Por mizmë cruz shtë më ra cusë mal shtë guë'dchiliu, guti rahin parë na nu nahia ziquë naguti parë ra cusë ni.

¹⁵ Lu Dios adë rúnëdi'i importë riuguë shcuërpa'a u adë riúguëdi'in. Tubsë cusë lasac lu më si talë na hia'a mënë nacubi por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁶ Parë grë ra narianaldë tëchi enseñansë rë', guëga'a ldu'u më lë'ë rall nu cuedchí ldu'u rall. Ni na rall shmënë Dios, mënë israelitë de verdá.

¹⁷ Dizdë iurne' parë delantë adë chu guëní'idi'i de quë nápëdia'a derechë parë guëluá'ahia ra cusë ni, purquë grë ra ndi'bë nanua'a shcuërpa rlua'ain de quë Jesucristo na Shlama.

¹⁸ Lë'ë të narialdí ldu'i Dadë Jesucristo, rac shtua'a favurë shtë më cuezënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Efesios

Caquë'ë Pablo lu ra naquërelde Efeso

¹ Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshelidë më na. Caquëa'a cartë rë' lu të nabëzunë Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir shti'dzë Jesús, lu të naquërelde guë'dchi Efeso.

² Gulë bë'në recibir ra bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a.

Bendición narshe'ldë Jesucristo

³ Rdë'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo, Shláma'a. Bë'në ldai' Dios lë'ë hia'a con grë clasë bendición nananú gube'e purquë unidë na hia'a con Cristo.

⁴ Dios gulë më lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë hia'a. Gulë më lë'ë hia'a dizdë más antsë cueshtë guë'dchiliu. Gulë më lë'ë hia'a parë guëquérélda'a delantë lu më sin ni tubi duldë, completamente limpi parë lë'ë më sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a lë'ë më.

⁵ Bë'në më destinar lë'ë hia'a dizdë antsë parë guëdë'na'a recibir ziquë shini më por lo quë nabë'në Jesucristo. Zndë'ë guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë con lo quë narëuu' ldu'u më.

⁶ Siemprë rdë'na'a alabar lë'ë më por ra favurë ru'bë nabë'në më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bë'në ldai' më lë'ë hia'a; bë'në më të gáca'a unidë con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac shtú'ui'.

⁷ Llëru'bë amor napë Dios; bë'në më salvar lë'ë hia'a ndigá por galguti shtë shini më. Bë'në më perdunë duldë shtë hia'a; favurë ru'bë ni bë'në më.

⁸ Napë më llëru'bë amor; bëshelidë më shini më parë guëne'e më llni, parë tsasë hia'a nu parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më.

⁹ Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë, perë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni guc ldu'u më.

¹⁰ Por voluntá shtë më gac unidë grëtë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra nananú guë'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë më unir ra cusë ni parë guëribë'a Cristo ziquë cabësë subrë grë lo quë nabëntsa'u Dios.

¹¹ Por naná hia'a unidë con Cristo Dios gulë më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë guëdë'na'a recibir tubi partë narunë tu-carë ca'a Cristo; juntë guëdë'na'a recibirin. Grëtë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u më, según voluntá shtë më dizdë más antsë.

¹² Na hia'a primëre mëne nagualdí ldu'u shti'dzë më. Bë'në më destinar lë'ë hia'a parë gáca'a mëne naquëhunë alabar lë'ë më. Rac shtu'u më guëni'ia'a llëru'bë na pudërë shtënë më.

¹³ Nu zac lë'ë të bini të diza'quë; bini të di'dzë narni'i lla gac salvar të; gualdí ldu'u të di'dzë shtë më. Guc të unidë con lë'ë më, nu guc të selladë por Espíritu Santo cumë ziquë shmënë Dios. Pues bë'në më prometer guëshelidë më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të.

¹⁴ Lë'ë Espíritu Santo na ziquë tubi garantiá de quë guëne'e më ra cusë nabë'në më prometer; gunë më librar shmënë më iurë guëga'a tiempë. Guëlá më shmënë më naguzi'i më. Segurë na ra cusë ni purquë nadápa'a Espíritu Santo. Zni nahin parë gunë më recibir graci nu labansë shtë mëne.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më

¹⁵ Rac bë'ahia de quë lë'ë të rac shtu'u të sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë më; por ni

¹⁶ nunquë adë rcuë'zëdia'a rdë'ëhia graci lu më por lë'ë të. Quëgna'ba lu më por lë'ë të,

¹⁷ të Dadë naquëbezë gube'e, lë'ë më naná Shtadë Jesucristo Shláma'a, guëshelidë më Espíritu Santo të parë gac bë'a të. Rna'ba lu më të guëne'e më másru'u llni guëc të. Llni shtë më ze'dë iurë runguë bë'a të lë'ë Jesús.

¹⁸ Quëgna'ba lu më guëzianí më lu shgabë të, të parë gac bë'a të guadë naná dzuléza'a, tubi esperansë nadápa'a purquë guna'bë më lë'ë hia'a. Quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë nu blac nasa'a na herenci nanapë ra mëne nabëzunë Dios almë shtë rai'.

19 Nu quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë na pudërë shtë më nadápa'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Pudërë ni na mizmə pudërë nabëlua'a Dios con llëru'bë fuersë iurë bëcua'ñi më lë'ë Jesús ladi ra tēgulë

20 nu bëcue'zë më Jesús lugar cula'ni më, ladë ldi shtë më lu gube'e.

21 Bëcue'zë më lë'ë Jesús lugar shtë hunurë más guia'a quë grë ra autoridá nu gubernë, más guia'a quë grë ra narnibë'a lu gube'e. Bëdë'ë më tubi lë más lasac quë grë ra lë la'ni guë'dchiliu rë' nu más lasac quë grë lë nanapë mënë parë tiempë naze'dë.

22 Bëdë'ë më pudërë lu Jesús të guë'nibë'ai' grëtë' mënë nu hashtë grë cusë guëa'në bajo ordë shtë më, nu bë'në më punërë lë'ë Cristo ziquë cabësë shtë ra grupë shtë shmënë Dios.

23 Pues ra narialdí ldu'i shti'dzë më, na rai' cuerpë shtë Cristo nu lë'ë më quëbezë'núhi' lë'ë rai'. Na më cabësë shtë shmënë më guëdubi lugar shtë guë'dchiliu.

2

Nasalvára'a por amor shtë Dios

1 Dios bëne'e më vidë eternë parë lë'ë të juntë con Cristo; dzë ni todavía lë'ë të na të ziquë tēgulë por causë maldá nu duldë shtë'në të.

2 Más antsë guagnaldë të tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu. Bëzu'bë diaguë të shti'dzë mëdzabë naná cuesë lu mbë, el quë narnibë'a lu nacahi; guanaldë të tēchi mëdzabë naná lamë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më.

3 Grëtë' hia'a gubánia'a zni más antsë; guanálda'a tēchi deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a; bëdë'na'a cumplir cualquier cusë nabëdchini la'ni shgába'a. Gúca'a mënë mal. Gúca'a mënë narunë tucarë cashtigu dushë shtë Dios igual ziquë los de más sa' hia'a.

4 Perë Dios nalë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a nu nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a;

5 bëne'e më vidë eternë parë lë'ë hia'a por Cristo iurë lë'ë hia'a todavía na hia'a ziquë tēgulë por causë duldë shtë'na'a. Na salvar të por tubi favurë nabë'në më, lëdëdi'i por cusë za'quë nabë'në të.

6 Dios bëcua'ñi' lë'ë hia'a mizmə tiempë bëdë'ë më vidë parë Cristo nu bëcue'zë më lë'ë hia'a con Cristo Jesús lu gube'e.

7 Bë'në më zni të guëlua'a më blac llëru'bë na favurë shtë më parë lë'ë hia'a. Rac shtu'u më gac bë'a miëti blac llëru'bë amor napë më. Rac shtu'u më guëlua'a amor shtëhi' por grë tiempë naze'dë. Nadápa'a amor ni purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús.

8 Por tubsë favurë shtë Dios, nasalvar të purquë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Salvaciuni adë zë'dëdi'i por lo que naquëhunë të sino bëzëlaa'dchi mëhin ndigá.

9 Ni tubi chu gúnëll gan salvaciuni por lo quë narúnëll, nilë por obrë za'quë. Zni nahin të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu Dios.

10 Na hia'a lo quë nabëntsa'u Dios. Bëne'e më vidë eternë parë lë'ë hia'a por Cristo Jesús të guëdë'na'a cusë za'quë. Zni bë'në Dios destinar guëdë'na'a dizdë más antsë.

Por Jesucristo cuedchí ldu'u hia'a

11 Gulë bësëagná ldu'u të de quë antsë adë nádí'i të mënë israelitë. Ra mënë israelitë rchuguë rall cuerpë shtë rall ziquë costumbrë religiosë perë lë'ë rall bë'në rall tratë lë'ë të ziquë mënë nalasáquëdi'i purquë adë rchúguëdi'i të cuerpë shtë shini të.

12 Gulë bësëagná ldu'u të de quë antsë nídi'i manërë gunguë bë'a të Cristo purquë zitu na të parë lë'ë më. Guc të ziquë më zitu parë ra mënë nagulë Dios. Guc të ra naguënédi'i ra conveñi nabë'në Dios con mënë israelitë. Zitu zu të parë promësë nabëdë'ë më lu rai'. Guquërelde të lu guë'dchliu rë' perë nunquë nápëdi'i të esperansë gac salvar të; guquërelde të sin Dios iurní.

13 Perë iurne' unidë na të con Cristo Jesús. Antsë quëbezë të zitu parë Dios, perë iurne' por galguti shtë Cristo guabi'guë të lu Dios.

14 Cristo na narcue'dchí ldu'u hia'a. Bë'në më parë gac en paz ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. Unidë na grëtë' hia'a purquë lë'ë më bëdchisú naná ziquë tubi lu' nabë'në dividir ra mënë.

15 Por cuerpë shtë Jesús naguti, bëdë'ë më fin ra rēglë nu mandamientë shtë lëy të gac tubsë cuerpë cubi de mënë israelitë nu

ra mënë nanádi'i më israelitë. Hia unidë na hia'a; nídí'i divisioni sino nanú paz entrë lë'ë hia'a.

¹⁶ Por galguti shtë Jesús lu cruz, bédë'ë më fin shtë ra cusë nabë'në dividir ra mënë, iurní bécue'dchí më ldu'u hia'a. Hia gualú divisioni nu llanë nananú antsë entrë ra më israelitë nu ra nanádi'i israelitë.

¹⁷ Cristo bédchini nu biadi'dzë më diza'quë de quë hia gualú divisioni. Por shti'dzë më bécuedchí ldu'u hia'a. Biadi'dzë më lu të nazuga'a zitu parë lë'ë më nu zac bédchini diza'quë ni lu na'a, ra më israelitë naná allegadë parë lë'ë më.

¹⁸ Pues por medio de Cristo grë hia'a, ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, unidë na hia'a por lë'ë Espíritu Santo nu ráca'a guená'ba'a lu Dios por lë'ë Espíritu.

¹⁹ Por ni lë'ë të mënë Efeso, hia adë nádi'i të ziquë më zitu parë Dios, nilë mënë nadë guënëdi'i lë'ë më, sino napë të dereché ziquë los de más shini Dios. Na të shmënë Dios.

²⁰ Na të ziquë tubi hiu'u; cimientë shtëhin bëza'a ra poshtë nu ra nabiadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios, nu mizme Jesucristo na partë principal shtë hiu'u.

²¹ Por Jesucristo grë partë shtë hiu'u na unidë; cadë tubi partë gudchi'bë shlugári' nu lë'ë hiu'u tsagla'guë tsaru'bin ziquë tubi iádu'u nanabani nu nahin santu catë lë'ë më cuézi'.

²² Zni lë'ë të na të unidë con Cristo con los de más sa' të naná shmënë Dios; na të ziquë tubi hiu'u catë quërelde Dios purquë cuezënu Espíritu Santo lë'ë të.

3

Dios bëshel'dë Pablo të guadi'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë

¹ Por mizme rsunë rë', na Pablo nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. Bëshel'dë më na parë bien shtë të nanádi'i mënë israelitë.

² Lluá'ahia de quë bini të bë'në më incarquë diza'quë të parë guadi'dza lu të; bini të bë'në më favurë ru'bë parë na, naná nahia poshtë parë ra nanádi'i më israelitë.

³ Dios bëlua'a naná rni'i ldu'u më lua; guni'i më lua cusë naná naga'chi antsë. Riasëhia nu bëquëa'a lu të con du'pë di'dzë shcuendë ra cusë ni.

⁴ Iurë quëu'ldë të ra di'dzë ni, gac bë'a të de quë riasëhia lo quë narunë significar galguti shtë Jesús,

⁵ tubi secretë naná naga'chi parë ra mënë naguquërelde más antsë perë iurne' sí, bëlua'a më secretë ni lu ra poshtë. Bëlua'a më ra cusë ni lu ra naruadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios; santu na mënë ni; runë rai' sirvë lu më. Por Espíritu shtë më bëlua'a më secretë ni.

⁶ Lë'ë secretë ni na zndë'ë; de quë por diza'quë shtë Jesús ra mënë nanádi'i më israelitë, gac salvar rall mizme manërë quë ra më israelitë nu na rall unidë con Cristo. Iurne' tubsë cuerpë nanú nu bë'në rall recibir mizme promësë nagoni'i Dios lu ra mënë israelitë. Grë mënë ni unidë na rai' por Cristo.

⁷ Sin quë adë rúnëdi'i tucara, guna'bë më na parë guadi'dza diza'quë. Bë'në më favurë nu bëne'e më pudërë parë guna dchi'ni shtë më.

⁸ Nahia el quë nalasac menos quë grë ra shmënë Dios perë bë'në më favurë të guadi'dza diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë të gac bë'a rall ra cusë za'quë; ni tubi chu gunë gan guelábëll ra bendición nananú parë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.

⁹ Bëshel'dë më na parë guadi'dza lu grëtë' mënë de quë gunë më salvar ra mënë nanádi'i më israelitë. Secretë ni naga'chi dizdë antsë bécue'shtë Dios guë'dchiliu, guë'dchiliu rë' naguctsa'u por pudërë shtë Jesucristo.

¹⁰ Guquin të parë guená grë ra autoridá nu ianglë lu gube'e blac llëru'bë na llni shtë Dios nu gac bë'a rai' manërë gunë më cumplir voluntá shtëhi' por grupë shtë shmënë më.

¹¹ Dios bë'në cumplir ra cusë ni por medio de Jesucristo, Shláma'a, de acuerdë cumë ziquë guni'i ldu'u më dizdë principi shtë guë'dchiliu.

¹² Na hia'a unidë con lë'ë më purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios sino nápa'a confiansë parë guadi'dzënu hia'a Dios.

¹³ Adë guëá'nëdi'i të tristë por lo quë quëhunënu mënë na ndë'ë. Mejurë ra cusë ni na tubi bien, tubi hunurë parë lë'ë të.

Amor shtë Cristo

¹⁴Iurë runa llgabë lla na grë ndë'ë, rzullibia delantë lu Dadë shtë Jesucristo.

¹⁵Quëhunë Dios të parë grë ra shmënë më naquëbezë lu gube'e nu ra naquëreldë lu guë'dchiliu, gac rall shini më, tubsë famili shtëhi'.

¹⁶Rna'ba lu Dadë de quë guëne'e më llëru'bë bendición, pudërë, nu fuersë shtë Espiritu Santo la'ni ldu'u të. Rna'ba lu më të gac të firmë la'ni ldu'u të con mizmë fuersë shtë Dios.

¹⁷Rna'ba lu më të cuezënu Dadë Jesucristo la'ni ldu'u të. Por fe cuezënu më lë'ë të. Nu rna'ba lu më de quë nunquë adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë nanú nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë lu cimientë dchi'chi.

¹⁸⁻¹⁹Nu quëgna'ba lu më gac bë'a të bien con los de más sa' të nabëzunë Dios almë shtë rai', blac llëru'bë na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues amor shtë më na más llëru'bë quë shgába'a. Nu rna'ba lu më gunë të recibir llëru'bë pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të cumplir voluntá shtë më.

²⁰Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios, el quë nanapë pudërë parë gúni' más cusë ru'bë quë lë'ë hia'a rná'ba'a, hashtë más quë rac runë shgába'a. Quëbezënu pudërë shtë më la'ni ldu'u hia'a.

²¹Lë'ë të naná grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë bë'në alabar lë'ë më hashtë tsalú tiempë catë nídi'i fin. Amén.

4

Unidë na hia'a por Espiritu Santo

¹Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo, nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo. Quëhuna ruëguë lu të de quë quëreldë të ziquë runë tucarë, ziquë mënë naguna'bë Dios.

²Gulë gac humildë nu gulë gac më nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë bë'në perdunë faltë shtë sa'l por amor nanápël parë lë'i'.

³Gulë guni'i ldu'u parë gac të unidë por pudërë shtë Espiritu të tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të.

⁴Nanú tubsë cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë Espiritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të recibir iurë guna'bë më lë'ë të.

⁵Nanú tubsë Dadë narnibë'a grë ra shmënë më. Nanú tubsë ldai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë galëriubë nisë naná sëñi na hia'a shmënë më.

⁶Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë më. Sulë lë'ë më rnibé'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni më lë'ë hia'a nu cabezënu më grëtë' hia'a.

⁷Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të guëdápa'a don narzëlaa'dchi Espiritu Santo de acuerdë con voluntá shtë Cristo.

⁸Por ni ra Sagradas Escrituras rni'i: Be'pi më gube'e; bia'a më ra nananú bajo ordë shtë mëdzabë.

Bëzëlaa'dchi më cusë za'quë parë ra nguiu.

⁹Perë çpëti'i runë cuntienë: "Be'pi më gube'e"? Runë cuntienë de quë primërë bietë më hashtë lugar más guetë shtë guë'dchiliu.

¹⁰El quë nabietë lu guë'dchiliu na el mizmë më nabe'pi más guia'a shtë gube'e të parë guëribë'a më; parë gunë ldai' më grë lugar.

¹¹Bë'në më të gunë shmënë më recibir don narzëlaa'dchi Espiritu Santo. Primërë nanú poshtë; sëbëldá mënë na ra narlua'a di'dzë naze'dë de Dios; stubi mënë rac rni'i rall diza'quë parë tsaldí ldu'u mieti; stubi tantë na ra naquëhapë los de más sa' rai'; stubi rai' na mësë narlua'a los de más sa' rai'.

¹²Zni bë'në më punërë ra mënë ni parë cadë tubi shini më gac rai' listë parë dchi'ni shtë më nu parë grë ra shini më gac rai' firmë lu shnezë më nu parë tsaru'bë fe shtë rai'.

¹³hashtë grëtë' hia'a na hia'a unidë con mizmë fe, hashtë gunguë bë'a hia'a más lë'ë shini Dios, hashtë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Cristo parë cadë túbia'a. Zni gáca'a tubi mënë naziaru'bë lu shnezë Dios hashtë gáca'a mënë za'quë ziquë na Cristo.

¹⁴Hia iurní adë chu gáquëdi'i ziquë tubi llguë'në naná runë cambi según rni'i ldú'ull. Hiadë chu nádi'i ziquë tubi gui'lli nanua'a mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na ra narianaldë tēchi cualquier enseñansë cubi naze'dë, ra ldai' narlua'a ra mësë con mañi. Ra mënë ni rrguë rall sa' rall con bishi.

15 Más bien cha guení'ia'a verdá mien-
tras rac shtu'u hia'a sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a
unidë con Cristo nu rqui'ni tsarú'ba'a más
të gáca'a ziquë na më. Lë'ë më na cabësë
shtë hia'a.

16 Por Cristo unidë na grë partë shtë
cuerpë, cadë partë nali'bi con grë sáhi'.
Cadë partë shtë cuerpë cuezë shlugári' nu
rúni' compa'ni los de más partë shtë cuerpë
të gac cumplir lo quë narunë tucarë; iurní
lë'ë cuerpë na saludë, lëdëdi'i rac llú'udi'in.
Zni riaru'bë cuerpë bien nu grë ra partë
shtë cuerpë rac shtu'u rai' sa' rai'.

Vidë cubi nadápa'a por Cristo

17 Pues ndë'ë rnia'a lu të ziquë tubi
narni'i por mandadë shtë Dadë Dios;
adë quërdëdi'i të ziquë ra mënë nanadë
guënëdi'i Dios, ra nanabani de acuerdë con
llgabë nanadë rllu'idi'i.

18 Adë riasëdi'i rall por nacahi nananú
la'ni ldu'u rall. Nápëdi'i rall vidë narne'e
Dios purquë na rall ziquë ra nadë rac
bë'adi'i por causë naguëdchi ldu'u rai'.

19 Adë rtúdi'i lu rall iurë quëhunë rall
mal nu bë'në rall intriegu mizme lë'ë rall
lu vici. Hia nápëdi'i rall rëspëti parë cusë
za'quë sino con gustë quëhunë rall cumplir
grë deseó nananú la'ni ldu'u rall.

20 Perë bëlua'a Cristo lë'ë të stubi manërë
të guëquërdë të bien.

21 Rac bë'a të shti'dzë më; riasë të verdá
nabëlua'a më.

22 Ziquë rgu mieti shabë guini, nu nácull
lari limpi, gulë gulú grë cusë mal nananú
la'ni ldu'u të. Vidë shtë të antsë bësiguë lë'ë
të nu más bësinin lë'ë të lu duldë.

23 Mejurë tsagla'guë gulë gapë lllgabë
cubi cadë dzë.

24 Nu ziquë shabë nacubi, gulë gacu con
vidë cubi shtë Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni
parë gáquël ziquë Dios, tubi vidë za'quë sin
ni tubi duldë.

25 Por ni, adë rní'idi'il bishi lu sa' të. Gulë
guni'i verdá lu sa'l purquë grëtë' hia'a na
hia'a unidë ziquë tubsë cuerpë.

26 Si talë rldël, adë rldëdi'il tsa'a dzë. Adë
rúnëdi'il duldë.

27 Adë rdë'edi'il lugar gunë mëdzabë gan
lul.

28 El quë nagulaa'në antsë, napë quë
guësá'nëll duldë ni nu gúnëll dchi'ni. Gunë

nguiu ni dchi'ni za'quë parë gápëll centavë
të guëdë'ëll ca'a ra nabënapëdi'i.

29 Adë ruadí'dzëdi'il didzabë lu sa' të sino
gulë biadi'dzë cusë za'quë lu sa' të según
nicidá nanapë sa'l të gápëll más fe. Gulë
guni'i di'dzë narsëdchini bendición parë ra
narquë diaguë shti'dzël.

30 Adë rúnëdi'il niétiquë narsëdchini tristë
parë Espíritu Santo shtë Dios purquë por
lë'ë Espíritu nacabezënú ldu'u të, na të sel-
ladë; na të prupi shmënë Dios hashtë dzë
guëdchisú më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu
guia hia'a gube'e.

31 Gulë bëzalú con grë disgustë nu llanë
nu insultë con grë didzabë narni'i të guëc
sa' të, nu con grë lllgabë mal cuntrë sa'l.

32 Gulë guc shtu'u sa'l nu gulë gac të
më pacënci; gulë bë'në perdunë sa'l ziquë
bë'në Dios perdunë lë'ël. Bë'në më per-
dunë lë'ël purquë Cristo rac shtú'ui' lë'ël.

5

Lla runë tucarë guëquërdë shmënë Dios

1 Por ni gulë guagla'guë ejemplë shtë
Dios. Rac shtú'ui' lë'ë të ziquë shini më.

2 Gulë guc shtu'u sa'l ziquë guc shtu'u
Cristo lë'ë hia'a. Bë'në më intriegu mizme
lë'ë më lu galguti por lë'ë hia'a. Gúqui'
ziquë tubi lli'li naná guti lu bëcu'guë, tubi
ofrendë nabëquitë ldu'u Dios.

3 Iurne' lë'ë të na të shini Dios; por ni adë
chu guëquënú sáhi' nu adë chu tsanáldëdi'i
tëchi cusë mal; adë chu guëzëbidi'i ldu'u ra
cusë shtë guë'dchiliu. Adë rúnëdi'i të cusë
ni të parë ni tubi sa' të guení'idi'i shcuendë
ra cusë rë' entrë lë'ë të.

4 Adë ruadí'dzëdi'i të ra cusë naná runë
parë guëtú lul, nilë cusë tuntë, nilë ra
cusë dzabë naruadi'dzë mënë, purquë adë
rëuu'di'i ldu'u Dios ra cusë ni; sino más
bien gulë guni'inú sa'l grë cusë za'quë
narunë më parë lë'ë hia'a.

5 Hia nanë të ni tubi narquënú ra na'a
nu ra na'a narquënú ra nguui, nilë tubi
naruadi'dzë didzabë, nilë el quë narzebi
ldu'u pë shtë mënë, adë nápëdi'i rall partë
catë rnibë'a Cristo, catë Dios na Rëy. Pues el
quë narzebi ldu'u ra cusë shtë guë'dchiliu,
quëhúnëll duldë idolatría; rúnëll adorar ra
cusë material, lëdë Diósëdi'i.

6 Adë rdë'di'i të lugar parë rsiguë sa' të con di'dzë tuntë purquë ze'dë guëdchini cashtigu shtë Dios guëc ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më.

7 Por ni adë rãpëdi'i të tratë con ra mënë narunë ra duldë ni.

8 Antsë lë'ë të gubani të lu nacahi; adë guc bë'adi'i të shti'dzë më perë iurne' bë'në të recibir llni shtë Dadë Dios. Gulë guquërdë ziquë mënë nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të.

9 Lë'ë llni rsëdchini cusë za'quë nu verdá nu tubi vidë naná tubdí.

10 Gulë guni'i ldu'u të tsanaldë të tëchi ra cusë narsëquitë ldu'u Dios.

11 Adë gápëdi'i të partë con ra cusë nanadë rllu'i'di'i, ra cusë narunë mënë lu nacahi. Más bien gulë gudildi ra mënë narunë duldë ni.

12 Rtu lu hia'a guëni'ia'a shcuendë ra cusë mal naquëhunë mënë lu nacahi.

13 Pues iurë grë ra cusë rë' cuezin lu llni, iurní rlua'a bien clarë lla nahin. Llni rzianí guëc grëtë' ra cusë ni. Llni shtë Dios napë pudërë pare gac cambi nguiu mal të gáqui' ziquë llni.

14 Por ni rni'i Sagradas Escrituras: Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu të, lë'ë të nanaga'si.

Gulë bëru'u ladi ra mënë naquërdë lu nacahi, nu Cristo guëzianí la'ni ldu'u të.

15 Por ni gulë guná bien mudë nanabani të, lë'dëdi'i ziquë mënë nanadë guënedi'i Dios, sino ziquë mënë nariasë shti'dzë më.

16 Gulë bë'në cumplir cusë za'quë mientras nabani të purquë iurne' nalë duldë quëhunë mënë.

17 Adë gac të ziquë mënë tuntë naná guënedi'i, sino gulë gac të mënë narac bë'a voluntá shtë Dios.

18 Adë rzuu'dchidi'i të purquë galëzudchi gua'a lë'ë të gabildi. Mejurë gulë bédë'ë permisi guëribë'a Espíritu Santo guëdubi vidë shtënë.

19 Gulë biadi'dzë lu los de más sa'l con Salmo nu cantë nu labansë nananú la'ni ldu'u të. Gulë bi'ldi; gulë bë'në alabar lë'ë Dios con guëdubinú ldu'u të.

20 Gulë bédë'ë graci lu Dadë Dios siemprë por grë cusë. Gulë bédë'ë graci lu më en el nombre shtë Jesucristo, Shláma'a.

Vidë shtë naná cristiano

21 Gulë gac të muzë parë los de más sa'l. Zni quëhúnël honrar Dadë Jesucristo.

22 Lë'ë të na'a naná casadë, gulë bë'në rëspëti tsé'lël ziquë quëhúnël rëspëti Dadë Jesús

23 purquë lë'ë nguiu na ziquë cabësë shtë tsé'li', ziquë Cristo na cabësë shtë grupë shtë shmënë Dios. Cristo na më salvador shtë shmënë më nu lë'ë rai' na ziquë tubi cuerpë parë lë'ë më.

24 Ziquë ra shmënë Dios napë rall rëspëti parë Cristo nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më, zni runë tucarë ra tse'lë nguiu gapë rai' rëspëti lu tse'lë rai'.

25 Lë'ë të nguiu casadë, napë quë gac shtu'u të tsé'lël igual manërë ziquë Cristo guc shtu'u më shmënë më nu bédë'ë më vidë shtënë më por lë'ë mënë ni.

26 Zni bë'në më parë gac ra mënë ni sin duldë, parë guëzunë më almë shtë rai' por shti'dzë më naná ziquë galëriubë nisë.

27 Guti më por ra shmënë më të gunë më presentar lë'ë rai' delantë mizme lë'ë më ziquë tubi lliguëna'a naná parë guëtsé'ai', nasa'a, limpi, sin ni tubi manchë, ni tubi bëshudi, bien hecho, nu gáqui' sulë parë tsé'li'. Cagnia'a shcuendë grupë shtë shmënë Dios.

28 Zni runë tucarë ra nguiu gac shtu'u rall tse'lë rall, igual ziquë rac shtú'ull mizme lë'ëll. El quë narac shtu'u tsé'li' de verdá, ni rac shtu'u el mizme lë'i'.

29 Pues ni tubi de lë'ë hia'a rna tushë mizme lë'ë hia'a, sino quë rdë'na'a alimantar shcuërpa'a nu quëhápa'a mizme lë'ë hia'a. Pues Cristo quëhunë më lo mizme con shmënë më

30 naná ziquë cuerpë shtëhi'. Na hia'a partë shtë cuerpë shtënë më.

31 Naescritë: "Por ni lë'ë nguiu guësëa'në ra shtadë nguiu të parë guëtsé'ai' tsé'li'; hia guërupë rai' na rai' tubsë".

32 Ni na tubi secretë ru'bë, perë cagnia'a lu të comparaciuni rë' quëhunë tratë shcuendë Cristo con grupë shtë shmënë Dios.

33 Perë comparaciuni rë' también runë cuntienë de quë cadë tubi nguiu napë quë gac shtú'ui' tsé'li' igual ziquë rac shtú'ull mizme lë'ëll, nu runë tucarë ra na'a gunë rai' rëspëti ra tsé'li'.

6

¹ Lë'ë të lligu'ë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël, purquë zni runë tucarë gunë të ziquë shini Dios. Tubldí nahin delantë lu Dios.

² Lúniquë mandamientë shtë Dios nanapë promësë, rni'i zndë'ë: "Gulë bë'në rëspëti shtádël nu shní'al të parë guëquitë ldú'ul

³ nu guëbánil zihani izë lu guë'dchiliu".

⁴ Lë'ë të nanapë shínil, adë rúnëdi'il tratë mal con shínil parë quë adë guëldëdi'i shínil; más bien gulë guni'inú lë'ë rall; gulë bédë'ë cunseju za'quë të parë adë guë'ú'udi'i rall shnezë Dios.

⁵ Lë'ë të naná muzë, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shlámël lu guë'dchiliu rë'. Gulë gapë rëspëti parë lë'ë rai' nu gulë gac të mënë obedientë ziquë si fuërë quëhunë të sirvë lu Cristo.

⁶ Gulë bë'në sirvë bien lu rai' guëdubi tiempë, lëdë niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të, të parë guëa'në të bien con lë'ë rai' si fuërë quëhunë të sirvë lu Jesucristo. Gulë bë'në sirvë con guëdubinú ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios gunë të.

⁷ Gulë bë'në dchi'ni con guëdubinú ldu'u të con lëgrë la'ni ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i të lligabë su-lamëntë lu mënë quëhunë të sirvë.

⁸ Pues nanë të cadë túbia'a, ra muzë nu ra lamë, guëdë'na'a recibir según cusë za'quë u cusë mal naquëdë'na'a. Lë'ë Dadë guëne'e narunë tucarë cadë túbia'a.

⁹ Lë'ë të lamë, quëgnia'a lu të iurne'; gulë bë'në tratë bien con ra muzë. Gulë gac më nadu'u lu ra muzë shtënë të; adë rushtiádi'i të guëc rall. Gulë bësëagná ldu'u të napë të tubsë lamë lu gube'e. Lë'ë Dadë quëhunë më igual con grë mieti, ra naná runë dchi'ni nu ra naná rnibë'a.

Nadápa'a fuersë shtë Dios parë guëdë'na'a gan lu grë enemigu

¹⁰ Iurne' bëchi, gulë su firmë lu shnezë Dios. Na të unidë con lë'ë më nu rdë'ë më fuersë ru'bë parë lë'ë të.

¹¹ Gulë bédë'ë sí parë guëgacu Dios lë'ë të ziquë suldadë nanua'a gui'bë të parë gac të firmë cuntrë grëtë' cusë naná guëguguë mëdzabë,

¹² purquë adë quëdíldidi'ia'a con mënë; adë nádi'i enemigu shtëna'a ziquë mënë shtë guë'dchiliu sino enemigu shtëna'a na ra fuersë mal; adë chu rnádi'i lúhi'. Quiere decir, ra autoridá, ra narnibë'a lu nacahi, ra zihani espíritu mal nanapë más pudërë quë lë'ë hia'a.

¹³ Por ni gulë bë'në recibir grë fuersë narne'e Dios parë lë'ë hia'a të guëdë'na'a gan lu grë cusë mal naze'denú mëdzabë lu hia'a, perë despuësë de tédë grë prëbë, todavía zu të firmë lu shnezë më.

¹⁴ Gulë gac firmë iurne' con verdá cumë ziquë tubi nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi vidë tubldí delantë lu Dios; nahin ziquë vestidë narunë defender ldu'u suldadë.

¹⁵ Gulë bë'në preparar bien parë guëni'inú të mënë diza'quë narsëdchini paz entrë Dios nu mënë. Gulë bë'nin ziquë suldadë narunë preparar iurë quëquë'ëll sabádull.

¹⁶ Perë subrë de ni, gulë galdí ldu'u të shti'dzë më. Fe shtë të na ziquë defensë nanua'a suldadë. Fe gunë gan guësëaldë grë ra tentación shtë mëdzabë; na rahin ziquë flechë nanua'a gui'i.

¹⁷ Gulë gac të segurë nasalvar të. Na ziquë tubi cascu gui'bë naná canihapë guëc suldadë, nu gulë guna'zi spadë shtë Espíritu Santo. Spadë ni na shti'dzë Dios.

¹⁸ Gulë bë'në cumplir cunseju rë' mien-tras quëgna'bë të lu Dios. Gulë bë'në ruëguë lu Dios lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Nu gulë gac nasini nu listë sin quë adë chu guëazë guëtëdi'i. Nu gulë bë'në ruëguë lu më por grë ra shmënë më.

¹⁹ Nu gulë bë'në ruëguë lu më por na të parë guëne'eru'u më más llni nu valurë të iurë guëni'inuhia ra mënë, gac bë'a rall diza'quë de quë nahin parë mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu.

²⁰ Dios bëshe'ldë më na; por ni nanúa prësi iurne'. Gulë guna'bë lu më të parë tsagla'guë guëni'ihia diza'quë. Zni runë tucarë guëni'ihia sin quë adë rdzëbëdia'a.

Rialú cartë con saludë

²¹ Tíquico lë'ë bëchi narac shtu'u hia'a, nu quëhúnëll cumplir dchi'ni shtë Dadë; lë'i' guadí'dzi' lu të grëtë' lo quë naguzaca, nu lla quërela.

²² Quëgshe'lda lë'i' lu të, të parë gac bë'a të lla na shcuendë na'a ndë'ë nu parë guëni'inúhi' lë'ë të gac të más firmë lu shnezë Dios.

²³ Rna'ba de quë Dios Shtáda'a nu lë'ë Jesucristo, Shláma'a, gúni' parë cuedchí ldu'u të nu parë gac shtu'u të sa' të nu tsaldí ldu'u të di'dzë shtë më.

²⁴ Nu rna'ba lu më gunë ldai' më lë'ë të, grëtë' narac shtu'u lë'ë Dadë Jesucristo de verdá. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Filipenses

Nanú Pablo lachigui'bë; bëquë'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos

¹ Pablo nu Timoteo, na na'a siervë shtë Cristo Jesús. Quëquë'ë na'a cartë rë' nu quëgshe'ldë na'a saludë lu të naquereldë guë'dchi Filipos, lu ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë rë' lu të naná cabësë shtë shmënë Dios nu lu të naná runë compa'ni lë'ë rai'.

² Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a, nu por Jesucristo Shláma'a.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë nari-aldí ldu'i diza'quë

³ Cadë vësë narna'ba lu Dios el quë quëhuna adorar, rdë'a graci lu më por lë'ë të. Rqitë ldua'a iurë rëagná ldua'a na të shmënë më.

⁴ Siemprë ruadi'dzënúa Dios con lëgrë la'ni ldua'a; rna'ba lu më por bien shtë të.

⁵ Rnia'a dushquilli Dios purquë juntë quëgdë'na'a dchi'ni shtë më. Quëhunë të compa'ni na të parë ruadi'dza diza'quë lu mënë dizdë primërë dzë nabini të diza'quë hashtë iurne'.

⁶ Iurne' nahia segurë de quë Dios, el quë naguzublú obrë shtë më la'ni ldu'u të, gunë më cumplirin. Tsagla'guë runë më obrë za'quë la'ni ldu'u të hashtë iurë Jesucristo guëabré stubi.

⁷ Naza'quë rialdí ldua'a zni de lë'ë të purquë nalë rac shtua'a lë'ë të nu juntë bédë'na'a dchi'ni shtë Dios. Bë'në të compa'ni na iurë nanúa lachigui'bë nu iurë biadi'dza shti'dzë më nu iurë bëlu'á'ahia lu ra mënë diza'quë na verdá. Juntë bédë'na'a recibir bendición nabëne'e më.

⁸ Dios nanë de quë ruadi'dza verdá; nalë rac shtua'a lë'ë të igual cumë Cirsto Jesús rac shtu'u më lë'ë të. Rac shtua'a guënahia lu të stubi vësë más.

⁹ Nu rna'ba lu më gac shtu'u të sa' të más cadë dzë. Nu rna'ba lu më tsasë të voluntá

shtë më nu gapë të mizmë llgabë con lë'ë më.

¹⁰ Zni gac bë'a të guadë naná más naza'quë gunë të nu gapë të tubi vidë limpi sin duldë nu adë chu bë nápëdi'i parë guëni'ill guëc të iurne', nilë iurë guëabré Dadë Jesús de gube'e.

¹¹ Zni gunë Jesucristo compa'ni lë'ë të, të parë guëquëreldë të tubldí delantë lu më. Iurë guëná mënë mudë naquëreldë të, gunë rall alabar Dios; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Guëquërelda sulë por Jesucristo

¹² Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të grë ra cusë nagudëde con na, tubi bien nahin purquë másru'u bërë'tsë diza'quë shtë Dios.

¹³ Bërë'tsë shti'dzë më entrë grë ra suldadë hashtë lu los de más më gobiernë. Rac bë'a rall de quë nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús.

¹⁴ Más de ni, zihani ra shmënë Jesús iurë guná rall resultatë de quë nanúa prësi, rialdí ldu'u rall shti'dzë më más, nu quëadi'dzënu rall sa' rall shti'dzë Dios. Adë rdzëbëdi'i rall.

¹⁵ Verdá na bëldá mënë ruadi'dzë rall diza'quë shtë Jesucristo purquë napë rall galëmbidi shchi'nia, tantë mënë na rai' shmënë Jesús purquë biadi'dzënu lë'ë rai'. Rzebi ldu'u rall na. Sëbëldá mënë ruadi'dzë rall shti'dzë më purquë na rall de acuerdë con lo quë naquëhuna.

¹⁶⁻¹⁷ Ra mënë ni rac shtu'u rall na. Nanë rall nanúa prësi parë guna defender diza'quë delantë mënë. Perë ra nanapë mbidi quëhunë rall predicar sulë purquë rëuu' ldu'u rall hunurë shtë sa' rall. Adë ruadi'dzëdi'i rall tubldí. Rac shtu'u rall sac zihia más ndë'ë lachigui'bë.

¹⁸ ¿Pë rní'ihia de ndë'ë? Parë na, si talë ruadi'dzë rall diza'quë con bien llgabë u si talë ruadi'dzë rall diza'quë por mbidi, rqitë ldua'a. Nalë rqitë ldua'a iurë rac bë'ahia ruadi'dzë mënë shti'dzë Cristo.

¹⁹ Perë másru'u rqitë ldua'a purquë con ayudë shtë Espíritu Santo nabëshe'ldë Jesucristo, nu con oraciuni shtë të gapa libertá; guërua'a lachigui'bë.

²⁰ Nalë rac shtua'a nu quëbeza de quë nunquë guna tubi cusë mal, no sea quëtú

lua lu më. Guëdubi tiempë rac shtua'a gapa valurë të guadi'dza sin quë guëdzëbëdia'a. Iurní si talë guëbania u si talë gatia, guëná mënë pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna nu gunë mënë honrar lë'ë më.

²¹ Cagnia'a ndë'ë purquë si talë guëbania, sulë rac shtua'a guna honrar Cristo, nu iurë gatia, mejurë parë na purquë guëquërelnúa lë'ë më.

²² Si talë guëne'e më más vidë parë na, tsagla'guë guëluá'ahia diza'quë lu ra mënë. Perë iurne' adë rac bë'adia'a guadë na guëna'zia; zuhia entrë chupë nezë; guëbania u gatia.

²³ Naganë parë na pë guëna'zia; por tubi ladë rac shtua'a gatia parë guëquërelnda con Cristo; ni más mejurë parë na.

²⁴ Perë stubi ladë más rqui'ni tsagla'guë guëbania parë bien shtë të.

²⁵ Napa segurë de quë na voluntá shtë më guëquërelnda lu guë'dchiliu stu'pë tiempë parë guna compa'ni lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios más nu parë guëquitë ldu'u të.

²⁶ Iurë guëabrí guëná të lua stubi, guëdë'ë të graci lu Jesucristo por tantë lëgrë nanapë të por ense'ansë naze'dë guënia'a lu të.

²⁷ Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë Cristo, de acuerdë con diza'quë shtë më. Gulë bë'në cumplirin si talë guëná të lua stubi u adë guënádi'i të lua. Rac shtua'a guëdchini nutici de quë tsagla'guë të firmë shnezë Dios, nu de quë unidë na të con tubsë llgabë la'ni ldu'u të mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë.

²⁸ Si talë adë rdzëbëdi'i të lu ra narunë cuntrë lë'ë të, gac bë'a rall de quë tsa rall lu cashtigu shtë Dios, nu mizmë tiempë gac bë'a rall de quë nasalvar të. Dios na el quë nangunë ra cusë rë'.

²⁹ Adë rdzëbëdi'i të purquë bë'në më tubi favurë naná gualdí ldu'u të shti'dzë më; nasalvar të. Nu stubi favurë bë'në më naná sac zi të por lë'ë më.

³⁰ Quëhunë mënë cuntrë lë'ë të igual manërë ziquë bë'në rall cuntrë na iurë guquërelnúa lë'ë të. Hia guná të lla bë'në mënë, nu rini të iurne' quëhunë rall cuntrë na stubi guë'dchi.

2

Jesucristo bidë ziquë mënë humildë

¹ Rquitë ldu'u të purquë unidë na të con Cristo. Quëhunë më compa'ni lë'ë të, të adë riádi'i ldu'u të. Rac shtu'u më lë'ë të. Quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të. Rac shtu'u të sa' të nu rga'a ldu'u të lë'ë rall.

² Por ni gulë bësëquitë ldu'u të na más. Gulë gapë tubsë llgabë. Gulë gac shtu'u sa'l de verdá. Gulë gac unidë. Gulë gac të de acuerdë.

³ Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l. Adë runë nadchínidi'il lu sa'l. Mejurë gulë gac humildë nu gulë bë'në tratë sa'l manërë mejurë quë rúnël tratë mizmë lë'ël.

⁴ Adë rguílidi'il ra cusë naná bien parë mizmë lë'ël sino gulë gudili lo quë naná bien parë sa'l.

⁵ Gulë gapë mizmë llgabë nagupë Cristo Jesús; gulë bë'në ziquë bë'në më.

⁶ Aunquë Jesucristo na Dios, adë bészëbidi'i ldú'i' lugar shtë Dios Padre

⁷ sino bészëa'në Jesús lugar shtë hunurë nu bédchíni' lu guë'dchiliu të gúni' sirvë ziquë tubi muzë. Gúli' cumë tubi nguiu.

⁸ Iurë bédchini më con cuerpë shtë nguiu, todavía más humildë gúqui'. Gúqui' obedientë; gac shtú'ui' gúni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. Bëzu'bë diágui' hashtë gúti' lu cruz.

⁹ Por ni Dios bédë'ë más hunurë parë shíni'; napë më más hunurë quë grë cusë lu guë'dchiliu nu gube'e. Bédë'ë më tubi lë parë shíni' naná más ru'bë entrë grë nombre shtë mieti.

¹⁰ Bë'në Dios zni të grë ra nanabani, lo quë nananú gube'e nu lo quë nananú guë'dchiliu nu lo quë nananú lugar shtë ra tégulë, grë rall guëzullibi rall lu Jesucristo.

¹¹ Rac shtu'u Dios grë mënë guëni'i Jesucristo na Dadë narnibë'a të parë Dios Padre gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë mënë.

Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni

¹² Bëchi narac shtua'a, gulë bëzu'bë diaguë shti'dza ziquë quëhunë të siempërë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë naguquërelnúa lë'ë të; iurne' rqui'ni más gac të obedientë mientras quërelnda zitu parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të

gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë cumplir purquë zni na voluntá shtë më. Nadzë'bë si talë adë gúnëdi'i të cumplir.

13 Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios na el quë naquëgne'e deseo za'quë parë gunë të cumplir, nu también quëgne'e më fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë më.

14 Gulë bë'në shchi'ni më sin guëní'idi'il cuntrë sa'l; adë rdildi dí'dzëdi'i të

15 të parë adë chu guëní'idi'i quëhúnël cusë mal u nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurní napë quë guëquërelde të bien entrë ra mënë narianaldë tëchi deseo mal nu ráquëdi'i gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi. Zni na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë.

16 Diza'quë ni rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë, guëquitë ldua'a iurë guëabrí Jesucristo de gube'e purquë guëlua'a de quë adë bë'nëdia'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të.

17 Si talë gatia purquë biadi'dza diza'quë lu të, nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë të. Pues si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë bendición shtë Dios.

18 Mizmë manërë runë tucarë guëquitë ldu'u të con na.

Timoteo nu Epafrodito

19 Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac shtua'a guëshe'lda Timoteo lueguë parë gue'dë guëmall lë'ë të. Iurní iurë guëdchini nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a.

20 Adë nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo parë guëshe'lda lu të purquë sulë Timoteo napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull tsagla'guë të bien.

21 Pues los de más rguili rall por bien shtë rall; adë rúnëdi'i rall importë dchi'ni shtë Jesucristo.

22 Hia nanë të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lë'ëll bë'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë tubi llguë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë llguë'në.

23 Rac shtua'a guëshe'lda lë'ëll despuësë gac bë'ahia lla guëru'u shcuenda.

24 Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi favurë të gueldë guënahia lë'ë të lueguë.

25 Perë mientras quëbeza, rqui'ni guëshe'lda Epafrodito, bëcha'a, të gueldë guënáhi' lë'ë të. Epafrodito bë'nëll compa'ni na lu dchi'ni nu bë'në mënë cuntrë lë'ë na'a. Primërë bëshe'ldë të lë'ëll parë ze'dë guëmall na. Bë'ni' compa'ni na lu nicidá nanapa.

26 Nalë rac shtu'u Epafrodito guëabrí guëmall lë'ë të; rac ldú'ull purquë bini të de quë guc llú'ull.

27 Verdá guc llú'ull; mërë niátill perë Dios bëga'a ldu'u më lë'ëll; bëáquëll; nu bëga'a ldu'u më na të adë gápëdia'a más galërzac zi.

28 Por ni nalë rac shtua'a guëshe'lda Epafrodito lu të parë guëquitë ldu'u të iurë guëná të lúhi' stubi. Iurní guëquitë ldua'a también.

29 Gulë bë'në recibir lë'ëll con lëgrë la'ni ldu'u të nu gulë bë'në honrar grë ra naná ziquë Epafrodito.

30 Hia niati Epafrodito lu dchi'ni shtë Jesucristo. Bëdchí'bi' vidë shtëhi' lu peligrë iurë bë'ni' dchi'ni shtë më, dchi'ni nadë gúquëdi'i nihunë të con na.

3

Tsagla'ga delantë

1 Iurne' bëchi, gulë bëquitë ldu'u të purquë unidë na të con Dadë Jesús. Adë riasháquëdi'i ldua'a guëquëa'a lu të mizmë enseñansë nabëluá'ahia antsë, të adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të.

2 Gulë gupë cuidadë ra mënë mal nanadë guënëdi'i Dios, ra naziagla'guë runë parë gac cumplir custumbrë shtë rall. Rni'i rall rqui'ni riuguë partë cuerpë ziquë quëhunë ra mënë israelitë parë gac mënë limpi delantë lu Dios.

3 Lë'ë hia'a na hia'a limpi delantë lu Dios, lëdëdi'i lë'ë rall. Clarë rlua'a na hia'a shmënë më purquë rdë'na'a adorar lë'ë më según narni'i Espíritu Santo nu rquitë ldu'u hia'a purquë na hia'a shmënë Jesús. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a gac salvára'a por ra cusë za'quë naquëgdë'na'a.

4 Parë mënë narni'i nasalvar rall por lo quë nabë'në rall, pues rnia'a, bëna más cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu napë más

rsunë quë na parë gúnëll confiar mizmë lë'ëll.

⁵ Bëriuguë partë shcierpa ziquë runë mënë israelitë iurë bëdza'guë lmalë gula. Benjamín guc shtadë guëluhia. Ra shtada na më israelitë nu biadi'dzë rai' dizé hebreo. Guanalda tēchi lēy nanapë mënë israelitë, igual ziquë quëhunë partidë shtë ra fariseo.

⁶ Por tantë devociuni parë religiuni nanapa, guzunalda ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo. Bëna cumplir lēy tubi manërë ecsactë; ni tubi chu gunádi'i catë bëna fallar.

⁷ Antsë gunia'a grë ra cusë ni lasac, perë iurne' rdë'ëhia cuendë de quë ni tubin lasáquëdi'i parë gac salvara. Sulë Cristo rne'e salvaciuni.

⁸ Más quë ni ra cusë nabëna antsë, na ziquë gui'lli narru'ldë mënë rua' guë'dchi. Más nasac gunguë bë'ahia lë'ë Cristo Jesús, Shlama. Parë guca shmënë më, bësa'na grë ra cusë shtë guë'dchiliu; na rahin ziquë gui'lli nalasáquëdi'i. Tubsë cusë rac shtua'a, gac më Shlama de verdá.

⁹ Rac shtua'a gaca unidë con lë'ë më; gaca perdunë, lëdëdi'i purquë bëna cumplir lēy shtë Moisés, sino purquë rialdí ldua'a shti'dzë Jesucristo. Runë Dios recibir lë'ë hia'a cumë ziquë mënë naná tubldí shcuëndi' lu Dios sulë si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá.

¹⁰ Rac shtua'a gunguë bë'ahia lë'ë Cristo nu rac shtua'a gunë më compa'ni na tē gapa mizmë pudërë nanapë më iurë guashtë më ladi ra tēgulë. Nu rac shtua'a guna sufrir ziquë lë'ë më bë'në më sufrir. Nahia dispuestë gatia ziquë guti më

¹¹ tē parë tsashtëa ladi ra tēgulë igual ziquë guashtë më ladi ra tēgulë.

Napë quë gáca'a firmë hashtë lútimë dzë

¹² Adë quëgní'idia'a lu tē de quë bëna gan, de quë nahia më za'quë, perë rac shtua'a tsagla'ga delantë parë guna cumplir con grë narac shtu'u më parë na. Ni na narac shtua'a, purquë primërë gudili Cristo Jesús na parë gaca shmënë më.

¹³ Bëchi, mizmë na rnia'a de quë adë bëna gan grë lo quë narac shtua'a; tubsë cusë runa iurne'; bëa'ldë ldua'a grëtë' lo quë nabëna más antsë nu zia'gla'ga parë guna

gan másru'u cusë za'quë shtë Dios. Con guëdubi fuersë shtë na, ziquë tubi narllu'në lu carrërë, rac shtua'a grë lo quë nanapë më parë na.

¹⁴ Tsagla'ga delantë ziquë tubi narllu'në parë guna gan premi naguëne'e Dios. Parë ni guna'bë Dios na purquë nahia unidë con Jesucristo.

¹⁵ Grë mënë narac bë'a bien shti'dzë Dios, napë quë gunë rall mizmë llgabë ziquë gunia'a ndë'ë. Perë si talë entrë lë'ë tē nanú nguiu nanapë stubi llgabë, Dios guëluá'ai' lë'ëll lo quë naná verdá.

¹⁶ Sulamëntë cha gáca'a firmë nu guëdë'na'a cumplir grë lo quë nariasë hia'a.

¹⁷ Bëchi, gulë gubani ziquë nabania. Gulë guná manërë nabani sa' tē, ra naquëhunë cumplir lo quë nabëlua'a na'a. Gulë cubënebi manërë nanabani rai'.

¹⁸ Gulë bë'në narnia'a purquë nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Nabani rall manërë narlua'a de quë adë rialdídi'i ldu'u rall Jesús guti lu cruz. Hia gunia'a lu tē ndë'ë zihani vultë nu rnia'a lu tē stubi vësë más hashtë runa rnia'a lu tē.

¹⁹ Gabildi na fin shtë ra mënë ni. Quërelde rall sulamëntë parë gunë rall cumplir deseo mal shtë rall. Adë rtúdi'i lu rall por mal naquëhunë rall sino más rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë mal shtë guë'dchiliu zianaldë rall tēchi'.

²⁰ Perë rnibë'a Dios lë'ë hia'a dizdë gube'e. De gube'e quëbéza'a Dadë Jesucristo, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a tē parë gáca'a ziquë lë'ë më.

²¹ Ra cuerpë débil nadápa'a gunë më cambi tē parë gaquin ziquë cuerpë nanapë më gube'e. Gunë mëhin con mizmë pudërë nanapë më parë guë'nibë'a më grë lo quë nanabani parë guëzu'bë diaguë rall shtí'dzi'.

4

Gulë bëagná ldu'u tē lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u tē

¹ Por ni rnia'a lu tē bëchi, nalë rac shtua'a lë'ë tē nu napa deseo guënahia lu tē. Rquitë ldua'a con lë'ë tē; na tē ziquë tubi premi parë na. Dchi'ni nabëna entrë lë'ë tē adë gúquëdi'in de baldë. Iurne' gulë su firmë

lu shnezë Dadë ziquë gunia'a lu të, lë'ë të narac shtua'a.

² Runa ruëguë lu Evodia nu Síntique, cue të de acuerdë purquë lë'ë të napë të mizme lamë, Dadë Jesús.

³ Nu rna'ba tubi favurë lul, amigu, bë'në ruëguë lu ra na'a rë' gac rall de acuerdë purquë antsë bë'në rall compa'ni na parë guërë'tsë diza'quë shtë Jesús entrë mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ë rai' con Clemente con los de más nabë'në compa'ni na, grë lë rai' naescritë la'ni librë shtë registrë nanapë Dios. Gac salvar rai'.

⁴ Gulë bëquitë ldu'u të guëdubi tiempë purquë na të shmënë Dadë Jesús. Stubi guënia'a lu të, gulë bëquitë ldu'u të.

⁵ Gulë gac mënë pacënci të parë gac bë'a mieti quëhunë të tratë bien con sa' të. Lë'ë Dadë Jesús hia mërë guëabri' lu guë'dchiliu stubi.

⁶ Adë riádi'i ldu'u të lu cusë durë sino bë'në ruëguë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ël. Gulë bédë'ë graci lu më; gulë guni'i lu më grë lo quë narac shtu'u të.

⁷ Iurní guëcue'dchí më ldu'u të. Llëru'bë na më parë guëcue'dchí ldu'u ra mënë; ni tubi chu rac bë'a mudë nanapë më parë guëcue'dchí më ldu'u mieti. Mizmë paz ni gapë ldu'u të con shgabë të purquë na të unidë con Cristo Jesús.

Gulë bë'në llgabë naná za'quë

⁸ Bëchi, guënia'a lu të antsë tsalú cartë rë', gulë bë'në llgabë lla gac të mënë verdá; gulë bë'në llgabë lo quë narunë tucarë rëspëti. Gulë bë'në llgabë lo quë naná tubldí nu purë delantë lu Dios; gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac shtu'u mieti lë'ë të nu parë gunë rall honrar lë'ë të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac të më za'quë, nu gulë bë'në llgabë por grë lo quë nalasac lu Dios; gulë tsanaldë ra cusë ní.

⁹ Gulë bë'në grë lo quë nabëluá'ahia lu të, grë lo quë nabësë'dë të, grë lo quë nabini të, grë lo quë nagoná të bëna. Iurní Dios narcue'dchí ldu'u hia'a cuezënú më lë'ël.

Ra mënë Filipos bédë'ë ofrendë parë Pablo

¹⁰ Nalë rquitë ldua'a purquë nahia unidë con Jesús nu rdë'a graci lu Dadë purquë rac shtu'u të gunë të compa'ni na stubi vësë

más aunquë hia zia'a llëduni tiempë dizdë bëshe'ldë të dumí. Adë rní'idia'a de quë bëa'ldë ldu'u të gunë të compa'ni na, perë rnia'a adë nídi'i mudë parë guëshe'ldë të ayudë.

¹¹ Adë rní'idia'a lu të ndë'ë purquë napa nicidá nu rac shtua'a gunë të compa'ni na, purquë bëlua'a më na lla gaca cunformë con lo quë nanapa; riádi'i ldua'a.

¹² Tubi tiempë guquërela ziquë ra prubi; niétiquë adë pë nápëdia'a; nu stubi vësë guquërela ziquë ricu. Pues nahia cunformë guëdubi tiempë; rdë'ëhia graci lu Dios si talë napa zihani cusë u si talë adë bë nápëdia'a. Rac rdë'a graci lu më iurë runë faltë nagáuha, igual ziquë iurë napa hashtë subrë.

¹³ Lë'ë Jesucristo cuezënú na; por fuersë narne'e më runa vencer grë clasë galërzac zi.

¹⁴ Perë rnia'a lu të, bë'në të bien iurë bëshe'ldë të ayudë purquë gupa nicidá iurní.

¹⁵ Hia nanë të mënë shtë Filipos, iurë guzublú quëadi'dza diza'quë, iurë guquërela Macedonia, sulë lë'ë të bëne'e të ayudë cahia iurní. Stubi grupë narialdí ldu'i diza'quë, bë'nëdi'i rall compa'ni na aunquë grë rall bë'në rall recibir diza'quë nagonia'a lu rall.

¹⁶ Mientras guquërela Tesalónica, lë'ë të bëshe'ldë të ofrendë parë nicidá shtëna. Chupë vultë bëshe'ldë të ayudë.

¹⁷ Adë rzébidi'i ldua'a lë'ë dumí, sino rac shtua'a de quë lë'ë të gunë të recibir premi shtë Dios.

¹⁸ Hia bëna recibir más lo quë rqui'nia; con ofrendë nabëshe'ldë të con Epafrodito, napa sufsientë. Nápëdia'a más nicidá. Lo quë nabëshe'ldë të, na ziquë tubi olor nashi, tubi ofrendë parë Dios; bëca'a mëhin nu rquitë ldu'u më.

¹⁹ Dios rnibë'a grë cusë. Iurne' guëne'e më ca'a të grë lo quë narunë faltë mientras cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchini ra cusë ni purquë unidë na të con Cristo Jesús.

²⁰ Dios Shtáda'a, cha guëdë'na'a alabar lë'ë më iurne' nu catë nídi'i fin. Amén.

Rshe'ldë Pablo saludë parë amigu shtëhi'

²¹ Por partë shtë na, bë'në saludar grë ra grupë shtë shmënë Cristo Jesús ndë. Grë

ra shmënë më nananú ndë'ë, rshe'ldë rall
saludë parë lë'ë të.

²² Los de más naná rialdí ldu'i diza'quë,
rshe'ldë rall saludë, especialmente ra
mënë naquëhunë ra dchi'ni lidchi shtë rëy
rumanë.

²³ Rna'ba lu Dios, gunë ldai' Dadë Jesu-
cristo cadë lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Colosenses

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra colosenses

¹ Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo Jesús purquë gudili më na.

² Juntë con bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná bëzunë Dios almë shtë rai' con ra bëchi la sahia narunë cumplir shti'dzë më, grë të naquërdë guë'dchi Colosas. Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtëada'a.

Pablo rna'bë lu Dios por ra narialdí ldu'i diza'quë

³ Siemprë rdë'ë na'a graci lu Dios naná Shtadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'ë të, rni'i na'a dushquilli Dios

⁴ purquë bini na'a lla rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná rialdí ldu'i diza'quë.

⁵ Quërdë të zni purquë rialdí ldu'u të guëquërdë'nú të Jesucristo lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë nagutsa'u parë lë'ë të. Por diza'quë nabini të más antsë, nanë të nasalvar të. Gualdí ldu'u të diza'quë na verdá.

⁶ Lë'ë diza'quë nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu, nu mënë ziaqla'guë rialdí ldu'u rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi vidë shtë të. Primërë vësë nabini të shti'dzë Dios, bédë'ë të cuendë de quë verdá rac shtu'u më lë'ë të, de quë bë'në më favurë të gac salvar të.

⁷ Bë'në të recibir diza'quë por Epafra, el quë nabëlua'a lë'ë të shti'dzë Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u hia'a lë'i'. Quëhúnëll cumplir siemprë lo quë narac shtu'u Cristo.

⁸ Guni'i Epafra lu na'a de quë rac shtu'u të grë ra shmënë Dios por amor narne'e Espíritu Santo la'ni ldu'u të.

⁹ Por ni dizdë bini na'a de lë'ë të, adë bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por lë'ë të. Quëgna'bë na'a lu më de quë guëlua'a më lë'ë të voluntá shtë më, de

quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu më tsasë të nezë za'quë por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁰ Quëgna'bë na'a lu më de quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë, de quë guëquitë ldu'u më con lë'ë të, nu de quë gapë të resultatë lu shchi'ni më, nu de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios.

¹¹ Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuertë lu shnezë më por mizme pudërë nanapë më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë të pacënci nu guëquitë ldu'u të.

¹² Nu rna'bë na'a lu më de quë guëdë'ë të graci lu Dadë Dios purquë lë'ë më bënë'e derechë parë guëdápa'a lugar con los de más mënë santu catë quërdë më lu llni.

¹³ Bëlá Dios lë'ë hia'a lu guia'a Satanás catë rnibë'all nu bëzú më lë'ë hia'a catë rnibë'a shini më, Cristo. Náhi' Rëy. Nalë rac shtu'u Dios Padre shini më.

¹⁴ Por galguti shtë Jesús naperdunë duldë shtë hia'a. Gudilli më por duldë shtë hia'a lu cruz; iurne' nasalvára'a.

Rbedchí ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús

¹⁵ Adë chu rnadí'i lu Dios Padre perë bédchini më iurë bédchini Cristo lu guë'dchiliu. Mizme Dios bëlua'alúhi' lu mënë por Jesucristo naná igual ziquë Dios. Lë'i' nabani más antsë cueshtë guë'dchiliu.

¹⁶ Bëcueshtë Cristo grë cusë nananú gube'e nu guë'dchiliu. Grë ra narnibë'a ziquë rëy nu autoridá, grë ra nananú gube'e naná rnibë'a los de más sáhi' bëcueshtë Cristo tantë narná hia'a lúhi', tantë chu rnadí'i lúhi'. Grë cusë nanabani, bëntsa'u Jesús të parë gunë rai' sirvë lu më.

¹⁷ Lë'ë Jesús nanú më antsë cueshtë grë ra cusë. Nápëdi'i më fin. Por pudërë shtë më lo quë nanú lu gube'e nu lo quë nanú lu guë'dchiliu, grë cusë lo quë nanabani u lo quë nanápëdi'i vidë purquë zni guc shtu'u më. Rsë më grë ra cusë ni.

¹⁸ Jesucristo na cabësë shtë ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra shmënë më naná rdëa grë lugar; unidë na rai' con lë'ë më. Entrë grë ra naguti, na më primërë; galguti adë bë'nëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu stubi ziquë

Jesús; napë më más pudërë quë ra naná rnibë'a.

¹⁹ Lë'ë Dadë Dios con grë pudërë nanapë më, guc shtú'ui' cuezënúhi' la'ni shcuerpë Jesucristo.

²⁰ Por Jesús guc shtu'u Dios cuedchí ldu'u mieti lu më; gac en paz grë cusë nananú lu gube'e nu lo quë nananú lu gué'dchiliu. Guc shtu'u më gac unidë mënë con lë'ë më por galguti shtë Jesús lu cruz. Bë'në më të gac amigu ra mënë con Dios.

²¹ Antsë lë'ë të guc të enemigu shtë Dios. Zitu guquërelde të parë lë'ë më; adë guná zá'quëdi'i të lu më purquë guquërelde të con maldá.

²² Perë iurne' lë'ë të na të amigu shtë Dios por lo quë nabë'në Jesucristo. Por galguti shtë Jesús lu cruz, bëlá më lë'ë të lu cashtigu narunë tucarë gunë të recibir. Rac shtu'u më gunë më presentar lë'ë të lu Dios ziquë mënë santu sin ni tubi cusë mal. Zu të lu më sin adë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ë të.

²³ Zni gac si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë më nu si talë gac të firmë lu shnezë më. Gulë gac ziquë tubi hiu'u naná rza'a lu guë'ë; adë chu guëazë guëtëdi'i lu diza'quë narni'i guëbaninú hia'a lë'ë më. Pues diza'quë ni hia bërë'tsin por guëdubi nezë shtë gué'dchiliu. Hia bini mënë di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë më parë guadi'dza lu ra mënë.

Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios

²⁴ Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, na rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú sufrimientë ni la'ni shcuërpa parë bien shtë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na cabësë shtë ra mënë ni; na rai' grupë shtë shmënë Dios.

²⁵ Nahia ministrë shtë më; gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac bë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë mënë.

²⁶ Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo quë más antsë nanú naga'chi. Ra mënë, nilë ra ianglë adë guc bë'adi'i rai' secretë narac bë'a hia'a iurne'.

²⁷ Guc shtu'u më guëlua'a më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra mënë nanádi'i

më israelitë gac rall shini më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsuté rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në më.

²⁸ Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo nu quëgtsëbë na'a mënë të gac rall firmë lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra mënë con llni shtë Dios parë tsasë rall shti'dzë më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall con Cristo gac rall mënë za'quë de verdá sin ni tubi faltë.

²⁹ Quëhuna shchi'ni më con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga lu shchi'ni më të gac mënë justë delantë lu Dios.

2

¹ Rac shtua'a gac bë'a të de quë nalë quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra naquërelde guë'dchi Laodicea nu por grë ra nagunádi'i lua.

² Galërni'i ldua'a na zndë'ë; quëhuna parë gac rall firmë lu shti'dzë më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más. Rac shtua'a de quë tsasë rall di'dzë nadë guënëdi'i mënë guahietë, perë iurne' sí, riasë rall shti'dzë Dios nu runguë bë'a rall Cristo. Llëru'bë na cusë ni.

³ Por Cristo sulamëntë gac bë'a mieti llni shtë Dios. Por Cristo sulamëntë tsasë mieti verdá naná ziquë cusë nalasac.

⁴ Cagnia'a lu të cusë ni të parë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të con ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin.

⁵ Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të, rëagná ldua'a lë'ë të. Nalë rquitë ldua'a; nanëa unidë na hia'a. Nanëa tsaldí ldu'u të shti'dzë Cristo con guëdubinú ldu'u të. Na të firmë con fe shtë të.

⁶ Bë'në të recibir Cristo Jesús ziquë Dadë shtë të; por ni gulë guquërdëru'u unidë con lë'ë më.

⁷ Ziquë tubi hiaguë nanapë lu'chi za'quë u ziquë tubi hiu'u nanapë cimientë fuertë, gulë gac firmë lu shti'dzë më ziquë más antsë bësë'dë të. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë; gulë guni'iru'u dushquilli lu Dadë.

Vidë cubi narne'e Jesús

⁸ Gulë gapë cuidadë të adë chu cuguëdi'i lë'ë të nu tsanaldë të enseñansë shtë rall. Caglua'a rall sulamëntë con lo quë narëalë

guëc mënë. Caglua'a rall di'dzë falsë nanápëdi'i pudërë de acuerdë con costumbrë nu creenci shtë rall naná shgabë nguui. Adë nápëdi'i rall llni shtë Cristo.

⁹ Dios gúqui' nguui; lë më Jesucristo. Grë pudërë nu grë llni shtë Dios napë Jesucristo,

¹⁰ nu lë'ë të rac bë'a të na të shini Dios. Por Jesucristo napë të mizme vidë shtë Dios; adë runë fáltëdi'i. Na më primërë entrë grë ra nanapë pudërë nu entrë grë ra espíritu naná rnibë'a.

¹¹ Por Cristo na të limpi delantë lu Dios. Bëdchisú më duldë shtë të. Gúquëdi'i të limpi por costumbrë shtë galriuguë cuerpë cumë runë mënë israelitë, sino Cristo bëzunëhi' almë shtë të.

¹² Bëriubë nisë të; bëga'chinú të Jesucristo nu zní guc resucitar të juntë con lë'ë më purquë gualdí ldu'u të pudërë shtë Dios, el quë nabëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë.

¹³ Antsë nápëdi'i të vidë shtë Dios, sino ziquë tégulë guquërdënú të duldë; gadzë duldë la'ni ldu'u të, perë iurne' Dios bëcua'ñi lë'ë të juntë con Cristo. Unidë na hia'a con lë'ë më. Bë'në më perdunë grë duldë shtë hia'a.

¹⁴ Bëti'i Dios lo quë naná cuntrë lë'ë hia'a, grë lo quë nabëdë'na'a cuntrë lëy shtë më. Lëy ni bédchi'bë demandë cuntrë lë'ë hia'a, perë bëti'i më grë demandë ni por galguti shtë Jesús. Bëdë'ë më fin grë demandë iurë guti Jesús lu cruz.

¹⁵ Cristo bë'në gan lu grë nanapë pudërë nu lu grë el quë narnibë'a. Bia'a më ra narnibë'a ziquë nariá tubi prësi; ziazú rall lu desfilë parë guená mieti bë'në më gan lu rall. Iurë guti më lu cruz, bë'në më gan lu pudërë shtë rall.

Gulë guc shtu'u lo quë nanú lu gube'e

¹⁶ Por ni adë chu gunë juzguë lë'ë të por lo quë naráu të u lo quë naruu' të. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por costumbrë shtë laní, si talë quëhunë të cumplir u adë quëhúnëdi'i të cumplir. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por lo quë naquëhúnël ra dzë narzi'i ldu'u mënë u ra dzë delicadë shtë laní.

¹⁷ Grë ra cusë rë' na ziquë tubi figurë shtë naná guëdchini despuësë, u sea Cristo.

¹⁸ Adë rsá'nëdi'i të ni tubi chu guëdchisú premi narac shtu'u Dios gapë të. Si talë guëni'i mënë lu të napë quë gunë të adorar ra ianglë u talë guëni'i rall napë quë cubënebi të shti'dzë ra ianglë, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. Grë mënë ni riutë rall cusë adë gunádi'i rall. Runë nadchini rall. Rianaldë rall tëchi llgabë mal; rialdí ldu'u rall cusë nanápëdi'i ni tubi prëbë.

¹⁹ Adë rianaldëdi'i rall shnezë Cristo con fe naná firmë. Lë'ë më na më cabësë shtë shmënë më. Por lë'ë më grë ra naná rialdí ldu'i de verdá, na rai' ziquë partë shtë cuerpë; napë rai' vidë; runë alimentar rai' por lë'ë më; riaru'bë rai' por pudërë shtë më. Ndë'ë ze'dë de Dios.

²⁰ Guti të juntë con Cristo; bë'në më parë adë gúnëru'udi'i të duldë. Por ni ¿pëzielú quërdë të ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu? ¿Pëzielú rianaldë të tëchi ra costumbrë nu rëglë shtë nguui?

²¹ Rni'i mënë: “Adë rgá'ldëdi'il ndë'ë” u rni'i rall: “Adë gáudi'il ndë'ë” u “Adë rná'zidi'il ndë'ë”.

²² Grëtë' ra rëglë rë' napë quë tsalú, igual cumë los de más cusë tsalú rahin. Rëglë ni nadë más na rahin enseñansë nu lëy shtë mënë.

²³ Verdá rlua'a ra rëglë rë' ziquë cusë za'quë purquë el quë narianaldë tëchi cusë ni, quëzac zill el mizme lë'ëll. Voluntariamente quëhúnëll cumplir con zihani devociuni. Rlua'a rall ziquë mënë narunë cumplir cusë durë, perë grëtë' ra costumbrë rë' nápëdi'in pudërë parë guëzalú deseo mal nananú la'ni ldu'u mënë.

3

¹ Iurní rnia'a lu të, guc resucitar të juntë con Cristo. Iurne' gulë gudili lo quë naná ze'dë de Dios catë quëbezë Jesucristo ladë ldi shtë më.

² Gulë tsanaldë ra deseo shtë më, lëdëdi'i ra deseo mal shtë mënë

³ purquë guti të parë cusë shtë guë'dchiliu; nabaninú të Cristo nu lë'ë më nabaninú më Dios. Vidë cubi nanapë të na ziquë cusë naga'chi; napë tëhin por Cristo.

⁴ Nadápa'a vidë verdaderë por Cristo. Iurë lë'ë më guëabri' lu guë'dchiliu stubi, guziá hia'a parë guëquërdënú hia'a lë'ë

më catë nídi'i fin, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

Vidë cubi

⁵ Por ni gulë gudini grë cusë mal la'ni ldu'u të. Adë chu gápëdi'i stubi na'a, sulë tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë mal nanadë rllu'ídi'i. Adë tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë ziquë mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Adë rzébidi'i ldu'u të ra cusë shtë guë'dchiliu purquë ni na idolatría; quëhúnël adorar ra cusë shtë guë'dchiliu.

⁶ Por grë ra cusë ni naquëhunë mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëshe'ldë më cashtigu dushë guëc rall.

⁷ Lë'ë të bë'në të grë ra cusë rë' iurë guquërdë të ziquë ra nadë guënëdi'i Dios.

⁸ perë rnia'a lu të, gulë bësa'në grë duldë. Adë rdé'ëdi'il lugar ldaguë llanë la'ni ldú'ul. Adë chu guëldédi'i lu sáhi'. Adë rúnëdi'il vengar. Adë rni'i guídzëdi'il guëc sa'l. Adë chu guëni'ídi'i di'dzë dzabë.

⁹ Adë chu guëni'ídi'i bishi lu sáhi'. Gulë bédchisú grë ra cusë ni purquë hia bësa'në të mudë nanabani të antsë con grë maldá.

¹⁰ Na të mënë cubi por pudërë shtë më. Dzë con dzë rcubi shgabë të con llni shtë më; quëac cambi të hashtë gac të ziquë el quë nabédë'ë vidë cubi parë lë'ë të.

¹¹ Pues lu Dadë Dios sulë Cristo nasac. Adë rúnëdi'i importë si talë nal më israelitë u adë nádi'il më israelitë. Adë rúnëdi'i më casë si bëriuguë cuerpë shtënël u adë bëriuguëdi'in, u si nal më zitu u si talë nal bajo ordë shtë stubi mënë, u si talë nápël libertá. Tubsë cusë nasac naná si talë runguë bé'al Cristo.

¹² Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të mënë santu delantë lu më. Por ni ziquë racu mënë con shabë cubi, gulë gac mënë narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac mënë humildë nu pacënci. Gulë gac mënë za'quë lu sa' të. Gulë bë'në sirvë lu rall.

¹³ Adë rié'dëdi'i të con mudë nanabani sa'l, sino bë'në perdunë lé'ëll aunquë rdchí'bëll demandë cuntrë lë'ël. Napë quë gúnël perdunë sa'l igual manërë ziquë Dios bë'në perdunë lé'ël.

¹⁴ Más de ni gulë gapë llëru'bë amor, purquë rqui'ni gac shtu'u sa'l parë gac të unidë nu parë guëquërdënú të sin dishi'bi.

¹⁵ Gulë bédë'ë sí cue'dchí Dadë Jesús ldu'u të; parë ni gulë më lë'ë të parë gac të mënë unidë ziquë cuerpë nanápëdi'i narunë molestë. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë.

¹⁶ Gulë bédë'ë sí të guënbë'a diza'quë shtë Cristo entrë lë'ë të mientras quëglua'a të sa' të, mientras quëni'inú të sa' të con llni shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu Dios grë clasë cantë naná labansë parë Dios. Gulë bi'ldi lu më con guëdubinú ldu'u të. Gulë bédë'ë graci lu më.

¹⁷ Cualquier cusë narunë të u lo quë narni'i të, gulë bë'nin sulë parë gunë mënë alabar Dadë Jesús nu gulë bédë'ë graci lu Dios, Shtáda'a, por lë shtë shini më.

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios

¹⁸ Lë'ë të tse'lë nguui, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël purquë ni na narunë tucarë gunë të ziquë shmënë Dadë Jesús.

¹⁹ Lë'ë të nguui, gulë gac shtu'u tsé'lël; adë runë nadúshëdi'i lu tsé'lël.

²⁰ Lë'ë të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtadë të guëdubi tiempë purquë ni na lo quë narëuu' ldu'u Dios.

²¹ Dadë nanapë shini, gulë gapë vidë za'quë delantë lu shínil të adë tsasháquëdi'i ldu'u llguë'në lu shnezë Dios.

²² Lë'ë të narunë sirvë lu lamë, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë lamë, lëdë niá'asëdi'i iurë lë'ë lamë rna lu të, sino gulë bë'në sirvë lu rall guëdubinú ldú'ul. Napë quë guëa'në të bien lu lamë purquë zni guëlua'a de quë quëhunë të rëspëti Dios de verdá.

²³ Cualquier dchi'ni naquëhunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldú'ul purquë quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë niá'asëdi'i lu mënë.

²⁴ Nanë të de quë lë'ë Dadë guëne'e më tubi herenci ziquë premi ca'a të purquë quëhunë të sirvë lúhi'.

²⁵ Perë el quë narunë mal, ni gúnëll recibir pagu mal por lo quë naquëhúnëll purquë lu Dios grë hia'a na igual. Gunë më tratë igual grë mënë.

4

¹ Lë'ë të lamë, gulë gac të mënë za'quë lu narunë dchi'ni. Gulë bë'në tratë bien lë'ë

rall purquë nanë të lamë shtë të, quëbézi' gube'e.

² Gulë tsagla'guë guëni'inú Dios nu gulë cue nasini. Gulë bédë'lë graci lu Dios.

³ Gulë guna'bë lu më por lë'ë na'a ndë'ë të parë guëne'e më permisi lu na'a parë guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë guna'bë lu më të parë gac guëlua'a na'a lu mënë lo quë adë guënëdi'i, de quë sulë Cristo napë pudërë parë gunë më salvar mieti. Por diza'quë rë' nanúa prësi ndë'ë.

⁴ Gulë guna'bë lu më parë gunë më compa'ni na parë guëlua'ahia diza'quë tubi manërë clarë purquë zni runë tucarë.

⁵ Gulë guquërelde za'quë lu ra nadë ri-aldídi'i ldu'i shti'dzë Jesús. Gulë bë'në provëchë bien guëdubi tiempë parë gúnë bien delantë lu rall.

⁶ Ziquë iurë ria zedë guëc cumidë parë gapin sabor, gulë bësa'në de quë di'dzë shtë të gaquin naza'quë, lëdëdi'i di'dzë dzabë. Iurní gac bë'a të lla mudë guadi'dzënú të sa' të.

Lútimë saludë nabëshe'ldë Pablo

⁷ Tíquico naná bëchi narac shtu'u hia'a, guëni'ill lu të cuendë shtë na. Tíquico nall el quë narunë compa'ni na lu shchi'ni më. Nall tubi servidor za'quë shtë Dadë Jesús.

⁸ Guëni'i Tíquico lu të lla na na'a ndë'ë. Quëgshe'lda lë'i' parë guëni'inull lë'ë të parë gapë të más ánimo lu shnezë më; su të más firmë lu shnezë Dios.

⁹ Nu guëshe'lda Onésimo; gúnëll compa'ni Tíquico. Onésimo na më ladzë të nu náhi' servidor za'quë shtë Jesús. Nalë rac shtu'u hia'a lë'i'. Guadi'dzë rai' lo quë naná zuzac na ndë'ë.

¹⁰ Aristarco el quë nananú lachigui'bë con na, quëgshé'ldëll saludë con Marcos, shprimi Bernabé. Lë'ë të napë të ordë shtë shcuendë Marcos. Si talë tsaguë'nëll visitar lë'ë të, gulë bë'në recibir lë'i' con bien.

¹¹ También Jesús nanapë stubi lëhi', Justo, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të. Entrë grë ra mënë israelitë naná shmënë Jesús, Aristarco, Marcos, nu Justo, na rai' lúniquë nabë'në compa'ni na parë guadi'dza shti'dzë Dios, di'dzë narni'i lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Lë'ë rai' de vërë nalë bë'në rai' compa'ni na.

¹² Epafras zac nall më ladzë të; quëgshé'ldëll saludë. Náhi' servidor shtë Jesucristo nu rúni' ruëguë lu Dios siempër por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldu'ull de quë gac bë'a të voluntá shtë më. Quëgná'bëll gunë të cumplirin.

¹³ Nahia testigu de quë Epafras nalë bë'nëll dchi'ni parë bien shtë të nu zac parë bien shtë ra mënë naquërelde guë'dchi Laodicea nu Hierápolis.

¹⁴ Lucas lë'ë ducturë narac shtu'u hia'a, con Demas, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

¹⁵ Gulë bë'në saludar ra narialdí ldu'i Jesús, ra naquërelde guë'dchi Laodicea. Nu zac gulë bë'në saludar Ninfas con grë ra nardëá lídchi'.

¹⁶ Despuësë de gu'ldë të cartë rë', gulë bëshe'ldë mizme cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Laodicea. Nu gulë bi'ldi cartë nabëshe'lda lu ra mënë ni.

¹⁷ Guni'i lu Arquipo di'dzë rë': "Bë'në cumplir dchi'ni nabëne'e Dadë parë gúnëll. Adë gac nabëchidi'il lu voluntá shtë më."

¹⁸ Na Pablo quëquëa'a tubi saludë parë lë'ë të con prupi guiahia. Gulë bëseagná ldu'u të con oraciuni shtë të nanúa prësi. Dios gunë l dai' më lë'ë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Tesalónica

¹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano nu Timoteo lu ra grupë shtë shmënë Dios, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Jesucristo Shláma'a gudili lë'ë të; na të shmënë më. Rna'ba lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të, nu rna'ba lu më gunë më compa'ni lë'ë të, të cuedchí ldu'u të.

Rna ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica shnezë më

² Iurë ruadi'dzënu na'a Dios, siemprë rna'bë na'a lu më por lë'ë të. Siemprë rdë'ë na'a graci lu më por lë'ë të.

³ Rëagná ldu'u na'a lë'ë të iurë rna'bë na'a lu Shtëada'a Dios por lë'ë të. Rëagná ldu'u na'a de quë demasiadë rialdí ldu'u të Dios nu rëagná ldu'u na'a tsagla'guë gunë të shchi'ni më con guëdubinú ldu'u të. Nalë rac shtu'u të lë'ë më, nu zuga'a të firmë shnezë më purquë quëbezë të tiempë naguëdchini Dadë Jesucristo stubi vultë lu guë'dchiliu.

⁴ Rnia'a lu të, bëchi la sa' hia'a, nanë na'a rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të shmënë më.

⁵ Pues dzë ni biadi'dzë na'a lu të diza'quë, be'dë guëni'i na'a con pudërë shtë Espíritu Santo, lëdë niá'asëdi'i con di'dzë nadia'a na'a. Bëdchini na'a lu të purquë nanë na'a ra di'dzë rë' nahin verdá shtë Dios. Nu mizme lë'ë të rdë'ë të cuendë lla bëlezënu na'a lë'ë të parë bien shtë të purquë rac shtu'u na'a lë'ë të.

⁶ Rgubënebi të ziquë dzudë'në na'a nu rgubënebi të lo quë nabë'në Dadë Jesús. Iurë gualdí ldu'u të diza'quë, demasiadë rquitë ldu'u të purquë quëbezënu të Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Guc të shmënë Jesús perë mizme tiempë guzunaldë mënë lë'ë të demasiadë.

⁷ Ra mënë narialdí ldu'i diza'quë regiuni Macedonia nu Acaya, guná rall lla mudë quërelde të; na të ejemplë parë lë'ë rai'.

⁸ Guaglua'a të diza'quë shtë Dadë Jesús lë'ë ra mënë, lëdë niétiquë ra naquërelde Macedonia nu Acaya sino quë lu grë ra naquërelde alreduerë ra regiuni rë'. Por ni adë rquí'nidi'i pë guëni'i na'a de lë'ë të lu ra mënë purquë nanë rall lla nabani të.

⁹ Lo mizme lë'ë rall ruadi'dzë rall mudë nabë'në të recibir lë'ë na'a dzë nabidë guëna na'a lë'ë të. Ruadi'dzë rall lla bësa'në të ídolo shtë të parë guanaldë të shnezë Dios, më nanabani. Lueguë guzublú bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios verdadërë.

¹⁰ Nu ruadi'dzë rall lla quëbezë të Jesús, shini Dios. Quëbezë të dzë guëabrí më de gube'e, lo mizme Jesús nabëldishtë Dios ladi ra tégulë. Jesús ni gunë më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios parë ra mënë shtë guë'dchiliu.

2

Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi Tesalónica

¹ Mizme lë'ë të bëchi la sa' hia'a, nanë të dzë nabe'dë guëna na'a lë'ë të, adë gúquëdi'in sin resultatë.

² Bien nanë të guzunaldë ra mënë lë'ë na'a guë'dchi Filipos antsë bédchini na'a Tesalónica. Guni'i guidzë ra mënë lë'ë na'a nu bëquë'ë hiaguë rall lë'ë na'a, perë Dios bë'në compa'ni lë'ë na'a. Con guëdubinú ldu'u na'a biadi'dzë na'a ra diza'quë lu grë të. Adë bédzëbëdi'i na'a aunquë nalë guzunaldë ra mënë lë'ë na'a.

³ Adë bësiguëdi'i na'a lë'ë të purquë ra di'dzë nabëlua'a na'a lë'ë të nahin verdá. Guquërelde za'quë na'a con lë'ë të, lëdëdi'i con ra llgabë mal. Be'dë guëni'i na'a lu të parë tsanaldë të nezë za'quë shtë Dios.

⁴ Iurë bédëdë na'a lu prëbë shtë Dios, bë'në më incarguë lë'ë na'a ra diza'quë shtë më nagunë salvar lë'ë hia'a. Zni riagni'i na'a shti'dzë më lu ra mënë. Adë riagni'i na'a diza'quë lu ra mënë niétiquë parë gac shtu'u rall lë'ë na'a sino quë dzudë'në na'a shchi'ni Dios, el quë narnibë'a lë'ë na'a. Dios na testigu de quë verdá na llgabë shtë na'a.

⁵ Cumë ziquë nanë të nunquë adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con di'dzë chulë naruadi'dzë ra mënë shtë gué'dchiliu, nu adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con protëstë parë nadchisú na'a shtumí të. Dios nanë më grë ra di'dzë rë' nahin verdá, grë di'dzë narni'i na'a lu të.

⁶ Nunquë adë rguílidi'i na'a parë gac na'a më ru'bë lu ra mënë, nilë lë'ë të, nu nilë ra naquërdë ra stubi ladë, perë ziquë muzë shtë Jesús naná na'a, napë na'a derechë parë niana'bë na'a lu të ra cusë narqui'ni na'a perë adë chu bë'nëdi'in.

⁷ Mejurë bédë'në nadu'u na'a lu të ziquë tubi na'a narac shtu'u ra shíni'.

⁸ Tantë rac shtu'u na'a lë'ë të, be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të nu bédë'në na'a sirvë lu të purquë llëru'bë cariñi nadapë na'a parë lë'ë të.

⁹ ¿Gu rëagná ldu'u të bëchi la sa' hia'a, lla bédë'në na'a dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë gudili na'a nagudáu na'a? Dzë ni be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të. Bédë'në na'a dchi'ni dzë la gue'lë parë adë pë guná'bëdi'i na'a lu të.

¹⁰ Lë'ë të naná rialdí ldu'u diza'quë, nanë të nu rna Dios lla guquërdënu na'a lë'ë të. Guquërdë za'quë na'a con lë'ë të sin ni tubi llgabë mal. Adë gunádi'i të bédë'në na'a duldë iurní purquë vidë shtë na'a limpi nahin delantë lu Dios.

¹¹ Cadë lë'ë të nanë të lla mudë biadi'dzënu na'a lë'ë të lla gunë të. Guni'inú na'a lë'ë të cadë tubi të cumë ziquë rni'inú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në.

¹² Guni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; bëne'e na'a cunseju parë guëbani të tubi vidë naná rëuu' ldu'u Dios. Guna'bë Dios lë'ë të parë tsuté të lugar catë rnibë'a më, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

¹³ Tambiën rdë'ë na'a graci lu më guëdubi tiempë purquë dzë ni, bëquë diaguë të diza'quë shtë Dios. Tiempë nabe'dë guëni'i na'a lu të, bë'në të recibirin ziquë lë'ë më niani'i më lu të. Adë bë'nëdi'i të recibirin ziquë di'dzë pë'ruchi, purquë de verdá na rahin diza'quë shtë Dios narunë cambi vidë shtë të.

¹⁴ Pues rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë ni guzunaldë ra mënë ladzë të lë'ë të, gulubënebi të ziquë bë'në ra shmënë Dadë

Jesús nanarë Judea. Ra më israelitë guzunaldë rall lë'ë ra grupë shtë shmënë Dios, nu ra më ladzë të guzunaldë rall lë'ë të purquë rialdí ldu'u të diza'quë.

¹⁵ Ra më israelitë gudini rall lë'ë Dadë Jesús nu gudini rall ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu rall. Mizmë manërë bëquë guia'a rall shti'dzë na'a. Adë quërdë zá'quëdi'i rall delantë lu Dios. Rldë rall nu rzu rall lu grë mënë.

¹⁶ Nu adë gunëdi'i rall niagni'i na'a diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Por lo quë naquëhunë rall, ziaru'bë ra duldë shtë rall. Iurne' bédchini cashtigu dushë shtë Dios guëc rall parë siempërë.

Rac shtu'u Pablo tsagnáhi' më Tesalónica stubi vueltë

¹⁷ Por partë shtë na'a rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë nagunitilú na'a lu të tubi tiempë, masiá adë chu rnádi'i lu të, perë siempërë nanú të la'ni ldu'u na'a. Nu llëru'bë gan gupë na'a parë guëná na'a lu të stubi.

¹⁸ Guc ldu'u na'a nadë'pë na'a masiá niá'asë sulë Pablo. Guadza'guë vueltë guc ldua'a nidë guna visitar lë'ë të perë cadë vueltë narac shtua'a nelda, mëdzabë Satanás guzull lua parë adë bédëdia'a.

¹⁹ Dzë naguidë Dadë Jesús stubi vueltë, zuga'a të lu më; guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të iurní. Nadapë na'a llëru'bë confiansë lë'ë të. ¿Chu gunë lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini më? pues mizmë lë'ë të gunë lëgrë të ldu'u na'a dzë ni.

²⁰ Rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu zihani mënë rni'i za'quë rall de lë'ë na'a purquë na të shmënë Dios.

3

¹ Iurní hiadë biá'adi'iru'u ldu'u na'a sin quë adë nianá na'a lla nabani të nga'li; bédë'në na'a llgabë, mejurë guëdëa'në na'a lë'ësë na'a Atenas

² parë guëshe'ldë na'a Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë të. Timoteo náhi' bëchi la sa' hia'a. Bëshe'ldë na'a Timoteo; bidë guëllí'i tubi nutici shtë të lla quërdë të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë biagni'i na'a diza'quë shtë Jesucristo lu ra mënë.

Bëshe'ldë na'a lë'i' parë guëni'inúhi' lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë Dios

³ nu parë ni tubi të adë guëdzëbëdi'i nu nilë guëazë guëtëdi'i të shnezë më iurë rzu-naldë mënë lë'ë të. Bien nanë të de quë grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë ra cusë durë rë'.

⁴ Dzë nianá guquëreldënu' na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë zunaldë ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë nanë të.

⁵ Por ni hiadë biá'adi'i ldua'a; bëshe'lda Timoteo parë bidë guënáhi' lë'ë të, gu nianá canaldë të shnezë Dios. Purquë bëdzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë mal. Iurní adë pë resultatë nane'e shchi'ni Dios nabëdë'në na'a ladzë të.

⁶ Perë hia bëagrí Timoteo de Tesalónica. Be'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani të nu nianá rialdí ldu'u të diza'quë nu nianá rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá rëagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u të lë'ë na'a. Rní'i' napë të llëru'bë dese de quë guëabrí guëná lul sa' hia'a stubi vultë, igual ziquë rac shtu'u na'a guëná na'a lu të.

⁷ Por grë naguni'i Timoteo lu na'a de lë'ë të bëchi, nalë rquitë ldu'u na'a. Masiá rldënu' mënë lë'ë na'a nu rzu-naldë rall lë'ë na'a, rbedchí ldu'u na'a purquë nianá zia'glá'guë të firmë lu shnezë Dios.

⁸ Iurë bini na'a de quë nianá zu të firmë lu diza'quë shtë Dadë Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a.

⁹ Adë rdzëlëdi'i na'a guadë graci guëdë'ë na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u na'a; bini na'a naguni'i Timoteo de lë'ë të.

¹⁰ Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e më permisi lë'ë na'a parë guidë guëná na'a lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë faltë tsasë të.

¹¹ Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtáda'a nu lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më compa'ni lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guëná na'a lu të.

¹² Nu rna'bë na'a lu më gunë më compa'ni lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të sa' të, nu tsarú'bëru'u cari'ni nanapë të con sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac shtu'u na'a lë'ë të.

¹³ Rac shtu'u na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë su të firmë shnezë më. Rac

shtu'u na'a cuezë të limpi delantë lu Dios, Shtáda'a, dzë guëdchini Dadë Jesús con grë ra tégulë nagualdí ldu'u diza'quë shtë më.

4

Mudë narac shtu'u Dios guëbani mieti

¹ Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u Dios guëbani të nu nanë na'a zni nabani të. Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në na'a ruëguë lu të nu rni'inú na'a lë'ë të de quë tsagla'guë guëbani të mudë narac shtu'u Dios. Znisë tsagla'guë gunë të.

² Hia nanë të lla guni'i na'a lu të ra ldai' shtë Dadë Jesús purquë bëshe'ldë më lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë të.

³ Mudë narac shtu'u Dios guëbani të nahin, gunë të intriegu mizmë lë'ë të lu Dios. Guëbani të niétiqë parë lë'ë më; adë chu guëquënúdi'i tse'lë sáhi'.

⁴ Cadë nguiu nanapë tsé'li' gac bë'all de quë rac shtu'u Dios guëbani za'quë rall con tsé'lëll. Gac shtú'ull tsé'lëll nu gúnëll honrar tsé'lëll.

⁵ Adë gúnëll ziquë runë ra mënë nanadë guënédi'i Dios. Napë rall mal llgabë. Rac shtu'u rall gunë rall cumplir dese mal nananú la'ni ldu'u rall.

⁶ Adë gunë të duldë rë' con tse'lë sa' të; adë gunë të ofender sa'l purquë Dadë Dios guëdë'ë më tubi cashtigu dushë parë ra narunë duldë rë'. Hia guni'i na'a lu të nu biadi'dzë na'a lu të shcuendë ra cusë ni.

⁷ Dios guna'bë lë'ë hia'a parë guëbani hia'a sin duldë delantë lu më parë guëdápa'a tubi vidë limpi lu më.

⁸ Bëshe'ldë Dios lë'ë Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. El quë narzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë', quëhúnëll menos lë'ë Dios, lëdë niá'asëdi'i lë'ë na'a.

⁹ Hiadë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të parë gac shtu'u sa' të purquë lo mizmë Dios bëlua'a lë'ë të lla gac shtu'u sa' të.

¹⁰ Nu zni rac shtu'u të grë shmënë Jesús naquëreldë Macedonia. Perë rdë'në na'a ruëguë lë'ë të, ra bëchi la sa' hia'a, gulë guaru'bë cari'ni nanapë të con sa' të.

¹¹ Gulë guni'i ldu'u të guëbani za'quë të, adë pë dishi'bi. Gulë guni'i ldu'u të gunë të dchi'ni. Zni guni'i na'a lu të antsë.

12 Gulë bënë'nin parë guëni'i za'quë ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'u diza'quë; adë guëldënú rall lë'ë të sino guëni'i rall bien de lë'ë të. Zni adë pë gunë faltë parë lë'ë të.

Dzë guidë Jesús guë'dchiliu stubi vueltë

13 Rnia'a lu të bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të pë gac con ra tēgulë parë adë tsúdi'i ldu'u të tristë ziquë nanú ldu'u ra narni'i iurë rati ra sa' rall, hiadë guëbrídi'i guená lul sa' rall stubi vueltë.

14 Ziquë rialdí ldu'u hia'a de quë Jesús guti nu guashtë më ladi ra tēgulë, zni rialdí ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë Dios lë'ë Jesús stubi vueltë lu guë'dchiliu, guëdchinínú më grë tēgulë nagualdí ldu'i diza'quë shtë më.

15 Por ni rnia'a lu të ra di'dzë shtë Dadë Jesús. Lë'ë hia'a ra naguëa'në guëbani hashtë dzë naguëdchini më, adë chu quiblúdi'i lu ra naguti parë tsepi gube'e

16 purquë dzë ni, guini ra mënë tubi voz ziquë shtë rëy. Guini rall voz shtë tubi ianglë principal nu gu'ldë ianglë trompetë shtë Dios. Iurní ze'dë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Primërë tsashtë ra tēgulë nagualdí ldu'i diza'quë.

17 Iurní grë ra shmënë Jesús nanabani lu guë'dchiliu juntë con ra naguashtë ladi ra tēgulë, guëldisë më lë'ë rai' lu guë'dchiliu parë guiá hia'a la'ni shcahi. Guiagtsa'guélú hia'a lë'ë Dadë Jesús iurní. Zni guëlezënú hia'a lë'ë më parë siemprë.

18 Zni gaquin, por ni gulë guadi'dzënú sa'l di'dzë rë' të parë guëquitë ldu'u rall nu tsaldí ldu'u rall más.

5

1 Rquëa'a lu të bëchi la sahia, de quë adë rquí'nidi'i gac bë'a hia'a pë dzë, nilë ca iurë guëdchini Dadë Jesús

2 purquë bien nanë hia'a guëdchini më dzë ra mënë adë rzu nasínidi'i rall, igual ziquë rdchini nguba'në gue'lë. Zni guëdchini Dadë Jesús dzë adë pë llgabë runë ra mënë.

3 Dzë lë'ë mënë cagni'i: "Hia grë bëac dchi lu guë'dchiliu. Hia segurë nabani zá'ca'a." Dzë ni de repëntë guëdchini Jesús ziquë rna'zi dulurë ra na'a nanua'a shíni'. Zni guëdchini më parë guëzalú më guë'dchiliu nu adë chu mënë lda'a lu cashtigu rë'.

4 Perë lë'ë të bëchi la sahia, hia nanú llni guëc të, të adë guëdchini dzë ni guëc të ziquë rdchini tubi nguba'në terciuni.

5 Grë hia'a nanú llni la'ni guëca'a nu rdë'ë hia'a cuendë ra cusë narni'i Dios. Hiadë nacahi la'ni guëca'a nu hiadë rzédi'i hia'a ziquë rzë ra më gue'lë.

6 Por ni hiadë chu gúnëdi'i duldë ziquë duldë narunë ra mënë nanadë guënédi'i Dios, sino quë guëdzú nasini hia'a nu guëagná ldu'u hia'a de quë juici shtë Dios napë quë guëdchini.

7 Ra narunë duldë adë rdë'di'ill cuendë de quë mizme lë'ë rall rguili rall cashtigu shtë Dios parë lë'ë rall. Na rall ziquë ra narga'si gue'lë nu ziquë ra narzú'dchi. Adë rdë'di'i rall cuendë pë quëhunë rall.

8 Perë lë'ë hia'a nabani zá'ca'a delantë lu Dios. Guëdzú sini hia'a parë adë guësínidi'i mëdzabë lë'ë hia'a lu duldë. Tubi suldadë rácuill con gui'bë nashábëll nu rzú'bëll casco parë rúnëll defender cuerpë shtënéll iurë rdildi rall. Igual lë'ë hia'a napë quë guëdë'na'a defender lë'ë hia'a lu Satanás. Tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios de quë gunë më salvar lë'ë hia'a. Gac shtu'u hia'a lë'ë më parë adë gúnëdi'i Satanás gan guësiguëll lë'ë hia'a.

9 Adë gudíliidi'i Dios lë'ë hia'a parë gunë më cashtigu lë'ë hia'a sino quë parë guëne'e më vidë sin fin. Rzëlaa'dchi më vidë parë lë'ë hia'a purquë hia gudilli Dadë Jesucristo cuendë shtë hia'a.

10 Guti më lu cruz por lë'ë hia'a parë guëdápa'a vidë con lë'ë më la'ni gube'e. Si talë nianá nabani hia'a u hia guti hia'a guëbani hia'a con lë'ë më.

11 Por ni tsagla'guë guëni'inú të ra sa' të con diza'quë rë' parë su rall firmë lu shnezë më.

Rni'inú Pablo lu ra narialdí ldu'i diza'quë

12 Ziquë bëchi la sahia rnia'a lu të, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra naquëhunë shchi'ni Dios entrë lë'ë të, ra naná cabësë grupë shtë të.

13 Napë quë gunë të rëspëti nu gac shtu'u të lë'ë rall purquë gudili më lë'ë rall parë shchi'ni më. Gulë guquërdë za'quë; adë pë dishi'bi runë të.

14 Tambiën rnia'a lu të ziquë bëchi la sahia, gulë guni'inú lu ra mënë nanëdi'i

gunë dchi'ni. Gulë bë'në animar lë'ë narunë faltë tsaldí ldu'i diza'quë. Gulë bë'në compa'ni nala'di su firmë lu shti'dzë më. Adë tsasháquëdi'i ldu'u të con ra sa' të.

¹⁵ Gulë guná, adë nádi'i bien gunë të vengar tubi sa' të. Adë rgúdi'i të galguezë. Mejurë gudili lla gunë të bien con grë ra sa' të nu con grë mënë la'ni guë'dchiliu.

¹⁶ Guëdubi tiempë gulë bëquitë ldu'u të.

¹⁷ Tsagla'guë guadi'dzënú të Dios nu gulë guna'bë lu më guëdubi tiempë.

¹⁸ Grë lo quë nacazac të, gulë bédë'ë graci lu më purquë ni na voluntá shtë më gunë të. Lë'ë ni na voluntá shtë më parë grëtë' narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesucristo.

¹⁹ Adë rcué'zëdi'i të shchi'ni Espíritu Santo.

²⁰ Adë rquë guiá'adi'i të diza'quë narni'i mënë lu të por pudërë shtë Dios.

²¹ Iurë ze'dë guëni'i tubi nguiu tubi di'dzë lu të, gulë bësë'din gu nahin diza'quë shtë Dios. Talë nahin shti'dzë Dios, gulë bëa'nënuhin perë si talë adë nádi'in shti'dzë Dios, adë rëa'në guënúdi'i tëhin.

²² Gulë bësa'në grë cusë mal.

²³ Rna'bë na'a lu Dios narcue'dchí la'ni ldu'u hia'a, gunë më compa'ni lë'ë të parë gunë të cumplir grë narac shtu'u më. Gac të niétiquë shmënë më. Rna'ba lu më të guëzunë më almë shtë të nu espíritu shtë të. Gunë Dios compa'ni lë'ë të parë adë gunë dchi'ni të cuerpë shtë të lu cusë mal. Guëa'në të limpi sin duldë dzë naguëdchini Dadë Jesucristo.

²⁴ Dios gudili lë'ë të parë gac të shmënë më. Adë rúnëdi'i më cambi shti'dzë më. Guldí më iurë rni'i më lu të; gunë më cumplir grë cusë rë'.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

²⁵ Quëhuna ruëguë lu të bëchi la sahia, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a.

²⁶ Gulë bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë nga'li con tubi abrasë nacagshe'ldë na'a.

²⁷ Rna'ba lu të ziquë muzë shtë Jesucristo, bi'ldi cartë rë' lu grë ra shmënë Dadë Jesús narëta' nga'li.

²⁸ Rna'ba lu Dadë Jesucristo guëne'e më llëru'bë bendición parë lë'ë të. Zni gaquin. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

*Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë narialdi
ldu'i diza'quë guë'dchi Tesalónica*

¹ Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano nu Timoteo, rquëa'a cartë rë' lu grupë nacanalde tëchi diza'quë shtë Jesús, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Dadë Jesucristo gudili më lë'ë të parë gac të shmënë më.

² Rna'bë na'a lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të. Cuedchí ldu'u të nu guëne'e më grë cusë za'quë parë lë'ë të.

Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë

³ Rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siemprë rna'bë na'a lu Dios nu rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të. Rdë'ë na'a graci lu më purquë ziaru'bë cariñi nanapë të con sa' të nu dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u të diza'quë shtë Dadë Jesucristo.

⁴ Por ni rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu cagni'i na'a lu ra grupë shtë shmënë Dios lla mudë bia'a ldu'u të lu ra nazunalde lë'ë të. Cagni'i na'a lu rall de quë su të firmë lu shnezë Dios masiá rzunalde mënë lë'ë të. Tsagla'guë tsaldí ldu'u të de quë naza'quë na Dios, masiá quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë të.

⁵ Por grë cusë durë narunë mënë cuntrë lë'ë të, rdë'ë na'a cuendë de quë caglua'a Dadë Dios runë tucarë tsutë të lugar catë rnibë'a më. Iurë rzunalde mënë lë'ë të, nahin tubi sēñi de quë justë na Dios nu gunë më juzguë grë mënë.

⁶ Siemprë runë më ra cusë za'quë. Runë tucarë guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzunalde lë'ë të

⁷ perë cuedchí ldu'u hia'a dzë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Guëdchini më con ianglë pudërusë shtë më

⁸ nu con be'lë narru'u lu gui'i dushë. Guëdchini më parë guëdë'ë më cashtigu lë'ë ra nanadë guënëdi'i Dios nu guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzu'bë diaguëdi'i diza'quë shtë Dadë Jesús.

⁹ Guëzac zi më lë'ë rall la'ni gabildi catë nídi'i fin. Guënitilú rall lu Dadë Jesús. Guënitilú rall catë rnibë'a Dios, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

¹⁰ Gac ra cusë ni dzë guëdchini Dadë Jesús. Gunë më recibir hunurë shtë mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë diaguë di'dzë shtë më, gunë rall alabar lë'ë më iurní. Guëni'i rall nabënë na më. Nu lë'ë të dzë ni, zuga'a të nga'li purquë gualdí ldu'u të diza'quë naguni'i na'a lu të.

¹¹ Por ni siemprë cagna'bë na'a lu Dios por lë'ë të de quë tsagla'guë gunë më cambi mudë nanabani të parë gunë tucarë cusë za'quë ziquë shmënë Dios. Pues guna'bë Dios lë'ë të parë gac të shmënë më. Cagna'bë na'a lu më gunë më cumplir ra cusë narac shtu'u të gunë më. Con pudërë shtë më gunë të cumplir dchi'ni shtë më naguzublú të purquë rialdí ldu'u të lë'ë më.

¹² Zni gunë të alabar lë'ë Dadë Jesús ziquë runë tucarë. Mizmë tiempë guëlua'a më lë'ë të lu Dios de quë na të më za'quë. Zni gaquin niétiquë purquë Dios nu Dadë Jesucristo rac shtu'u më lë'ë të nu quëhunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të.

2

Nguiu nagadzë duldë la'ni ldú'ull

¹ Iurne' rquëa'a lu të shcuendë guc guëdchini Dadë Jesucristo de gube'e parë guëtëa më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu guëquërélda'a con lë'ë më.

² Quëhuna ruëguë lu të, bëchi la sa' hia'a, adë rac ldú'udi'i të nu adë rdzëbëdi'i ldu'u të de quë hia bédchini Dadë Jesús, masiá rni'i ra mënë nahin verdá u rni'i rall nahin tubi di'dzë naguni'i Espíritu Santo lu rall. Talë rni'i rall de quë bē'nē rall recibir tubi cartë nabëshe'ldë na'a narni'i zni, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall.

³ Adë guësá'nëdi'i të guësiguë ra mënë lë'ë të purquë antsë guëdchini më, tsunë cusë gac cumplir. Tiempë ni zihani mënë guësá'në rall ldai' shtë Dios nu gunë rall cuntrë lë'ë më. Tiempë ni guëdchini tubi nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, adë ni fin shtënell.

⁴ Gúnëll cuntrë ra dios shtë mënë nu sull lu grë clasë cultë catë runë mënë adorar Dios de verdá. Guëshepi guiá'all mizmë

lë'ëll nu tsutëll catë runë tucarë cuezë Dios nu guëni'ill mizmë lë'ëll na Dios.

⁵ ¿Gu rëagná ldu'u të gunia'a lu të grë ra cusë rë' dzë guquërdënú na'a lë'ë të?

⁶ Nanë të pë cusë rzu lu nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldu'ull, perë adë guëlua'alull lu ra mënë shtë guë'dchiliu hashtë tiempë nagunë Dios disponer.

⁷ Pues nanë hia'a de quë zihani mënë adë rac shtú'udi'i rall lëy za'quë nanadápa'a iurne'.

⁸ Iurní nguiu nagadzë duldë la'ni ldu'ull guëlua'alull lu ra mënë lu guë'dchiliu, perë Dadë Jesús con tubi di'dzë naguëni'i më, quini më lë'ëll. Guënilú më lë'ëll iurë guëdchini më con pudërë shtë më.

⁹ Lë'ë nguiu mal ni guëdchínill con pudërë shtë Satanás parë gúnëll zihani milagrë nu cusë nalá'adi'i guëná mënë.

¹⁰ Con zihani bishi guësiguëll lë'ë mënë nanadë rialdídi'i ldu'u diza'quë. Guëniiti rall purquë adë nëdi'i rall tsaldí ldu'u rall diza'quë parë gac salvar rall.

¹¹ Por ni Dios quëgsa'në më lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall bishi.

¹² Al fin grë ra nanadë gualdídi'i ldu'u diza'quë, ra nanapë gustë quëhunë duldë, gac condenar rall. Adë nídi'i fin parë lë'ë rall.

Dizdë principi gudili Dios lë'ë të

¹³ Perë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siembrë rna'bë na'a lu Dios; rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të purquë Dadë Jesús rac shtú'ui' lë'ë të nu dizdë principi gulë Dios lë'ë të. Na të shini më por pudërë shtë Espíritu Santo purquë gualdí ldu'u të diza'quë.

¹⁴ Nu napë të shti'dzë më naguni'i na'a lu të parë tsutë të lugar catë rlua'a pudërë nu llni shtë Dadë Jesucristo. Parë ni guna'bë Dios lë'ë të.

¹⁵ Por ni gulë tsagla'guë firmë lu shnezë Dios nu gulë bëagná ldu'u të grë ra enseñansë naguni'i na'a lu të nu gulë bëagná ldu'u të ra enseñansë nabëquë'ë na'a la'ni cartë rë'.

¹⁶ Dios Padre Shtáda'a con Dadë Jesucristo, nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëne'e më llëru'bë favurë parë lë'ë hia'a. Quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë tsaldí ldu'u hia'a más nu parë gac bë'a hia'a de

quë bë'në më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më.

¹⁷ Rna'bë na'a lu më de quë gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të valurë nu fuersë parë gunë të shchi'ni më nu guëni'i të shti'dzë më lu ra mënë.

3

Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a

¹ Stubi cusë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a parë más nasesë guërë'tsë diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më shtë guë'dchiliu. Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë rall recibirin con gustë nu de quë tsaldí ldu'u rall diza'quë, igual cumë ziquë bë'në të recibirin.

² Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë më librar lë'ë na'a guia'a nguiu mal nu ra narunë cuntrë shchi'ni Dios. Pues lëdë grédi'i mënë rialdí ldu'u rall diza'quë narni'i na'a

³ perë nabënë na Dadë Jesús nu gunë më lo quë naguni'i më. Guldí më gunë më compa'ni lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu lë'ë më quëhapë më lë'ë të lu pudërë shtë mëdzabë.

⁴ Napë na'a confiansë lë'ë të purquë na të shmënë më, de quë quëhunë të ra cusë narnibë'a na'a gunë të. Nu tsagla'guë guëzu'bë diaguë të grë cusë ni.

⁵ Rna'bë na'a lu Dios gac bë'a të de quë rac shtu'u më lë'ë të. Rna'bë na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të más pacënci masiá guëldënú mënë lë'ë të.

Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni

⁶ Rnibë'a na'a lu të bëchi la sa' hia'a, purquë na na'a muzë shtë Dadë Jesucristo de quë adë gunë të igual naquëhunë ra sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni. Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i rall rëspëti enseñansë naguni'i na'a lu rall.

⁷ Bien nanë të de quë runë tucarë grë të gunë të dchi'ni igual ziquë bédë'në na'a dchi'ni dzë guquërdë na'a con lë'ë të.

⁸ Gudilli na'a por grë cumidë nagudáu na'a. Dzë la gue'lë bédë'në na'a dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë adë ni tubi de lë'ë të adë guá'adi'i të nicidá shtë'në na'a.

⁹ Bédë'në na'a dchi'ni parë bëlua'a na'a lë'ë të de quë nabënë na gunë mieti dchi'ni. Be'rquë niadchini na'a lidchi të niadáu

na'a sin quë adë niadíllidi'i na'a lu të purquë bēdapë na'a derechë parë niadë'në na'a ni.

¹⁰ Perë dzë gulezënú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni adë guëdë'ë të pë gaull.

¹¹ Pues rni'i mënë lu na'a de quë bēldá sa' të adë quëhúnēdi'i rall dchi'ni. Runë rall cupar lë'ë rall lu cusë nanadë rlluí'idi'i. Riutë rall la'ni ra cusë naquëhunë mënë.

¹² Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú na'a lu të, runë tucarë gunë ra nguii ni shchi'ni rall parë gau rall. Adë tsutédi'i rall lidchi sa' rall parë quili rall pë gau rall.

¹³ Adë tsasháquēdi'i ldu'u të. Gulë tsagla'guë gunë të ra cusë za'quë delantë lu ra mënë.

¹⁴ Talë nanú tubi nguii ladi të nanadë rzu'bë diáguēdi'i di'dzë rë' nacagshe'ldë na'a iurne', gulë guná chull. Adë guëtsá'guēdi'i të lë'ëll parë guëtú lull.

¹⁵ Gulë guc shtu'u lë'ëll nu gulë guni'inú lë'ëll ziquë bëchi sa' të, lëdēdi'i ziquë tubi enemigu shtë të.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

¹⁶ Siempre nadápa'a paz por Dadë Jesucristo; por ni rna'bë na'a lu më gunë më compañi parë cuedchí ldu'u të. Rac shtu'u na'a gapë të tubi vidë za'quë siempre ancalë nanú të, nu rac shtu'u na'a cuezënú Dadë Jesucristo lë'ë të, grë të.

¹⁷ Na Pablo gualú bëquëa'a cartë rë' lu të con tubi saludë parë grë të ziquë rquëa'a grë cartë narshe'lda parë gac bë'a të nahin tubi cartë nabëquëa'a.

¹⁸ Guëne'e Dadë Jesucristo llëru'bë bendición parë grë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'e San Pablo lu Timoteo

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo por mandadë shtë Dios el quë nangunë salvar lë'e hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na; na më el quë nangunë'e vidë sin fin juntë con lë'i'.

² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo, nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldu'ul Jesucristo iurë guni'inúa lë'ël diza'quë. Rac shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guëga'a ldu'u më lë'ël, quë rbedchí ldu'ul por pudërë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shláma'a.

Gulë gapë cuidadë por ldai' falsë

³ Antsë bëna incarguë lë'ël guëá'nël ciudá Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia; gunia'a lul iurní de quë napë quë guënbë'al mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë ldai'.

⁴ Nu adë guëquë'ëdi'i rall listë llëduni ra lë shtë shtadë guëlu'ul rall, nu adë gúnëdi'i rall cuendë di'dzë shtë nguui bishi purquë fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë ra mënë. Adë runë rahin compa'ni parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá shtë më. Grë ndë'e quëhuna incarguë lul stubi vultë.

⁵ Lo quë narac shtua'a gunë të, gac shtu'u të sa' të con guëdubinú ldu'u të sin mal llgabë, nu tsaldí ldu'u të Jesús de verdá.

⁶ Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë Dios, guanaldë rall tëchi di'dzë nadë guëllu'idi'i.

⁷ Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë lëy nabëquë'e Moisés perë adë riasëdi'i rall pë lo quë narni'i rall. Rac bë'adi'i rall pë runë cuntienë di'dzë narni'i rall con llëru'bë confiansë.

⁸ Rdë'e hia'a cuendë de quë lëy na za'quë, sulë si talë guëlua'a hia'a de acuerdë según voluntá shtë Dios.

⁹ Rdë'e hia'a cuendë de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien purquë Dios bédë'e lëy parë grë ra mënë mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, grëtë' ra

narunë cuntrë Dios con ra nanapë duldë, grëtë' ra nadë runë rëspëti Dios con grë ra nadë nëdi'i gunë cuendë shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra narguini shní'ai', grëtë' ra narguini mënë gati mënë,

¹⁰ nu grë ra narquënú tse'lë sa'll, nu grë ra naná rquënú mizmë sa' nguui, grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios. Nu lë'e lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë enseñansë za'quë.

¹¹ Ra enseñansë rë' nahin de acuerdë con diza'quë shtë Dios. Di'dzë ni rni'i de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Mizmë lë'e më bë'në incarguë diza'quë ni guiahia.

Rdë'e Pablo graci lu më por favurë nabë'në më

¹² Quëgdë'ëhia graci lu Dadë Jesucristo, bëne'e më pudërë parë guadi'dza diza'quë purquë gualdí ldu'u më na ziquë tubi muzë nangunë cumplir voluntá shtë më. Gulë më na parë guna shchi'ni më.

¹³ Gulë më na aunquë antsë napa gustë guní'ihia didzabë guëc më, bëna cuntrë lë'e më, gurushtiáhia guëc më, perë bëga'a ldu'u më na purquë todavía adë gac bë'adia'a pë canihuna. Adë bédchínidi'i llni shtë Dios guëca.

¹⁴ Perë llëru'bë favurë napë më parë na; iurne' rac shtua'a lë'e më; rialdí ldua'a shti'dzë më. Grëhin ze'dë de Cristo Jesús purquë nahia unidë con lë'e më.

¹⁵ Na ciertë nu grë mieti napë quë tsaldí ldu'u rall de quë Cristo Jesús bidë lu guë'dchiliu parë gunë më salvar grë ra nanapë duldë. Nu nahia primërë pecadurë entrë grë mieti.

¹⁶ Perë bëga'a ldu'u më na, sulë parë guëlua'a grë pacënci shtë më la'ni vidë shtëna. Guca primërë entrë grë ra pecadurë, perë lë'e më gulë më na parë gaca tubi ejemplë lu grë ra natsaldí ldu'i lë'e më të parë gapë rall vidë sin fin.

¹⁷ Por ni runë tucarë guëdë'e mieti graci nu hunurë lu Rëy nanabani parë siempërë, el quë nadë rátidi'i, el quë nadë chu rnádi'i lúhi', parë lúniquë Dios verdadërë nanápëdi'i fin. Amén.

18 Timoteo, cagnia'a lul ziquë shinia, guagla'guë tsaldí ldu'ul lë'ë më con buen llgabë. Ra di'dzë naguni'i ra muzë shtë më iurë bë'nël recibir dchi'ni shtë më, gunë rahin compaña lë'ël iurne'. Guc tubi suldadë za'quë shtë Jesús.

19 Adë guësá'nëdi'il fe shtë'nël sino tsaldí ldu'ul lë'ë më más. Guagla'guë lu shnezë më con buen llgabë, pues beldá mënë bëniti rall lu shnezë Jesús. Bëquë guia'a rall llni nabëdë'ë Dios.

20 Zni guzac Himeneo nu Alejandro, lë'ë naná bëna intriegu lu Satanás tē parë gac bë'a rall rqui'ni cuezë ra di'dzë dzabë narni'i rall cuntrë Dios.

2

Gulë guna'bë Dios por grë mënë

1 Primeramëntë rac shtua'a gunë tē ruëguë lu Dios, nu gulë guna'bë lu më, nu gulë guadi'dzë'nú lë'ë më, nu gulë bédë'ë graci lu më por grëtë' ra mënë.

2 Gulë guna'bë lu Dios por grë gubernë nu grëtë' autoridá tē parë guédápa'a tubi vidë sin dishi'bi, nu parë guédë'na'a cumplir voluntá shtë më nu parë guédápa'a vidë naná de acuerdë con shti'dzë më.

3 Zndë'ë rac shtu'u Dios guédë'na'a cumplir naná correctë delantë lu më, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a.

4 Rac shtu'u më grëtë' nguiu gac salvar nu rac shtu'u më grëtë' nguiu gac bë'a rall guadë naná verdá shtë më.

5 Nanú tubsë Dios nu nanú tubsë nazú guéláu entrë nguiu nu Dios; më ni rni'inú Dios por ra nguiu. Lë'i' na Dadë Jesucristo. Na më nguiu.

6 Jesucristo bë'në intriegu mizme lë'i' lu galguti parë gudilli më duldë shtë hia'a con präci rënë shtëhi'. Iurë bë'në Dios disponer, bë'në më testificar por galguti shtë Jesús gunë më salvar lë'ë hia'a.

7 Gudili më na ziquë mensajerë nu poshtë shtë më, nu parë guëluá'ahia ra mënë naná'di'i më israelitë lla tsaldí ldu'u rall nu parë gac bë'a rall pë na verdá. Ruadi'dza verdá, lëdë bishidi'i.

8 Por ni rnia'a lu tē, rac shtua'a de quë guëdubi ladë guëna'bë ra mënë lu Dios, guëdisë rai' oraciuni lu Dios, perë sulë con ldu'u limpi sin ni tubi llanë, nilë dishi'bi.

9 Nu rac shtua'a de quë ra na'a gacu rai' shabë rai' ziquë runë tucarë, lëdëdi'i con lujë. Gapë rai' rëspëti lu sa' rai'; adë guëzë'ëdi'i rai' begu con lujë u orë u guë'ë naná lasaquë zihani dumí. Gácudi'i rai' shabë nalasac zihani dumí nadë más parë guëná mënë lo quë nanapë rall.

10 Mejurë gacu ra na'a stubi lari naná obrë za'quë ziquë runë tucarë gunë mieti naná shmënë Jesús.

11 Ra na'a napë quë guëac dchi parë guësë'dë rai' nu gac rai' obedientë.

12 Adë rdë'ëdia'a sí guëlua'a ra na'a ra shmënë Dios, nilë rnibë'adi'i rai' nguiu sino guëac dchi ra na'a

13 purquë primëre bëntsa'u Dios lë'ë nguiu; despuësë bëntsa'u më lë'ë na'a.

14 Adë bësiguëdi'i mëdzabë lë'ë Adán sino Eva. Por naná guguë na'a iurní, gulaguë na'a la'ni duldë

15 perë gac salvar ra na'a iurë ralë ra shíni', si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më, si talë rac shtu'u rall Dios nu si talë quërelde rall bien lídchill, nu si talë adë gúnëdi'ill cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'ull.

3

Ra naná encargadë con shchi'ni Dios

1 Si talë tubi nguiu rac shtu'ull gápëll catë guëribë'ai' ziquë encargadë shtë los de más shmënë Dios, pues nahin tubi cusë za'quë lo quë narac shtu'u mënë ni.

2 El quë nanapë carguë ni, rqui'ni guëbánil tubi vidë za'quë lu sa'll tē parë ni tubi adë chu guëni'idi'i guëquëll. Napë quë gápëll mizme lë'ëll de grë duldë; gápëll tubsë tsé'lëll. Gac mënë ni de buen llgabë; gáquëll më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all los de más mënë.

3 Adë gúdi'ill zili vini; adë quíli'di'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill con sa'll; adë sébidi'i ldu'ull dumí.

4 Nu rqui'ni guëribë'all lídchill za'quë za'quë, nu shínil gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'.

⁵ Si talë adë gáquëdi'i guëñibë'all lídchill con shínill, ¿llallë gáquëll guëñibë'all los de más naná grupë shtë shmënë Dios?

⁶ Lë'ë encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui' tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bë'ni' recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni mizmë condenación nagulaguë mëdzabë; guc shtú'ull gáquëll më ru'bë.

⁷ Nu rqui'ni tubi encargadë con shmënë më gáquëll rëspëti por los de más nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra sa'll guëni'i guëquëll. Ni na tubi trampë shtë Satanás.

Ra narunë compaňi ra encargadë con ra shmënë Dios

⁸ Zni zac, ra diáconos, ra narunë compaňi entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti, mënë narunë cumplir shti'dzi', mënë nadë rzuu'dchidi'i nu adë rzëbidi'i ldu'u rai' dumí.

⁹ Napë quë gac ra mënë ni nguiu naná risë bien diza'quë naná bëru'u lu llni iurne'. Gac rai' nguiu sin ni tubi engaňi la'ni ldú'i'.

¹⁰ Primërë gac probar ra mënë ni, si talë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús.

¹¹ Mizmë zni ra tse'lë shtë diáconos gac rall mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac rall ra naquëhunë cumplir shti'dzi'. Gac rai' na'a za'quë të tsaldí ldu'u sáhi' lë'ë rai'.

¹² Tubi diácono napë quë gápëll tubsë tsé'lëll, nu napë quë guëñibë'ai' bien shíni' con grë shfamíli'

¹³ purquë ra narunë sirvë ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu confiansë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzëbëdi'i rai'.

Diza'quë shtë Dios

¹⁴ Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë, perë mientras quëquëa'a ra cusë rë'.

¹⁵ Si talë gac ldë'ëhia, gac bë'al lla runë tucarë guëquërdël entrë los de más shmënë Jesús, quiere decir, entrë ra famili shtë Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë pilari narapë hiu'u. Na rall ziquë

cimientë shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios.

¹⁶ Llëru'bë na ra enseñansë nadápa'a. Bëlua'a më rahin; iurní rialdí ldu'u hia'a ndë'ë:

Bëdchini Dios con cuerpë shtë nguiu, nu Espíritu Santo guní'i' tubldí na shcuendë më.

Guná ra ianglë lu më.

Ra mënë biadi'dzë rall diza'quë shtë më lu ra mënë guëdubi naciuni.

Mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më, nu bë'në Dios recibir lë'i' lu gube'e stubi.

4

Ra narlua'a tëchi lu shti'dzë Dios

¹ Espíritu shtë Dios rni'i ldi de quë lúltimë tiempë bëldá mënë guësa'në rall shti'dzë Dios. Tsanaldë rall tëchi ra espíritu mal narsiguë, nu tsaldí ldu'u rall stubi ldai' falsë naze'dë de mëdzabë.

² Guëquë diaguë rall di'dzë shtë ra mësë falsë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. Llgabë ra hiubrë ni adë rínidi'i ra; nahin ziquë tubi cusë naná cuë gui'i con gui'bë ldë; hiadë rínidi'in.

³ Ra mënë ni nëdi'i rall guëtsë'a mi-eti; nëdi'i rall gau mënë belë; perë Dios bëntsa'u grëtë' dau ni. Na parë ra narialdí ldu'i lë'ë më gau rallin, nadë más guëdë'ë rall graci lu më.

⁴ Grëtë' nabëntsa'u Dios bien nahin. Ni tubi adë chu guëquë guiá'adi'in sino gulë bë'në recibirin. Gulë bëdë'ë graci lu më

⁵ purquë shti'dzë Dios runë ldai' grëtë' guëc dau iurë rná'ba'a lu më.

Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo

⁶ Si talë quëgluá'al enseñansë rë' lu ra bëchi sa'l, iurní nal tubi muzë za'quë shtë Dadë Jesucristo, nu mizmë lë'ël tsagla'guë gac alimentárël con shti'dzë Dios. Tsasël más ldai' za'quë narianáldël tëchi'.

⁷ Adë rúnëdi'il cuendë ra enseñansë falsë, nilë cuendë falsë sino quë ziquë tubi narunë ejercici diari, bësë'dë shti'dzë Dios bien.

⁸ El quë narunë ejercici quëhúnëll provëchë por du'pë tiempë perë el quë narunë ejercici espiritual, el quë naquëhunë cumplir voluntá shtë Dios, quëhúnëll provëchë iurne' mientras

quërdëll lu guédchiliu nu quëhúnëll provëchë parë tubi vidë naguëdchini más despuësë.

⁹ Di'dzë ni na verdá nu runë tucarë grë mieti tsaldí ldu'u ralling.

¹⁰ Ze'dë guëdchini stubi vidë; por ni rdë'na'a dchi'ni; rdë'na'a fuersë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzi'; dzuléza'a Dios nanabani. Na më el quë nardë'ë vidë parë grë mieti perë másru'u gunë më salvar ra naná rialdí ldu'u shti'dzë më.

¹¹ Bëlua'a nu gunibë'a grëtë' enseñansë rë'.

¹² Gubani bien guëdubi tiempë të adë gúnëdi'i mënë desprëci lë'ël purquë nal sultërë, más bien gáquël tubi ejemplë lu grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Gáquël ejemplë za'quë manërë naruadí'dzël nu por conductë shtënël. Gáquël ejemplë lu sa'l con purë lligabë limpi.

¹³ Mientras lë'ë na guelda nga'li, guagla'guë bi'ldi ra Sagradas Escrituras lu ra mënë nu biadi'dzë lu rai' shti'dzë Dios. Nu bédë'ë cunseju lu rai' lla runë tucarë guëquërdë rai'.

¹⁴ Siemprë bë'në dchi'ni con fuersë nu llini shtë Dios, cusë nabë'nël recibir iurë bédchi'bë guia'a ra më guani'si guëquël, iurë guni'i rai' cusë nagúnël.

¹⁵ Guagla'guë gúnël cumplir ra cusë rë' con guëdubinú ldú'ul parë gac bë'a mieti lla zialglá'guël másru'u delantë con lë'ë më.

¹⁶ Gupë cuidadë mizme lë'ël nu gupë cuidadë enseñansë naquëgluá'al, nu guagla'guë gáquël firmë lu shnezë më. Si talë quëhúnëll zndë'ë, gúnël segurë salvaciuni shtënël nu salvaciuni shtë ra narquë diaguë shti'dzël.

5

Conductë shtë Timoteo lu mënë

¹ Adë rní'idi'il guëc ra më guani'si naná encargadë con shchi'ni Dios, sino guni'inú lë'ë rai' con rëspëti ziquë ruadi'dzënu shtádël. Nu biadi'dzënu lë'ë ra nguiu de menos edá cumë si fuërë na rai' bëchil.

² Bë'në tratë ra na'a gushë cumë ziquë mizme shní'al, nu ra na'a de menos edá, biadi'dzënu lë'ë rai' ziquë zánël. Gápël rëspëti parë lë'ë rai'.

³ Bë'në compa'ni ra viudë, perë sulë ra naná viudë nanadë nápëdi'i famili.

⁴ Si talë tubi viudë nápi' shíni' u shinillágui', ra shíni' napë quë tsasë rall runë tucarë gúnëll compa'ni ra shtádi' u shmámi'; zni quilli rall lo quë naze'bi rall. Ni na correctë gunë tubi shmënë Dios. Lu Dios na za'quin nu nahin voluntá shtë më.

⁵ Tubi viudë de verdá lu Dios, na el quë nanápëdi'i ni tubi shfamíli', nu tsagla'guë rialdí ldú'i' Dios, nu quëhúni' oraciuni dzë la gue'lë. Quëhúni' ruëguë lu Dios.

⁶ Perë lë'ë viudë nariagla'guë tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'i, pues nall ziquë tégulë aunquë nabánill.

⁷ Gunibë'a grë ndë'ë lu ra viudë të parë guëquërdë rall bien sin ni tubi faltë. Iurní nídi'i nicidá parë guëní'il guëc rai'.

⁸ Perë si talë tubi shmënë Dios nëdi'i gápëll shfamíllil u ra naquërdënu lídchill, pues hia bëquë guiá'all shti'dzë Dios; nall más peor quë tubi nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

⁹ Lu listë shtë ra viudë, adë rquë'ëdi'il lë grë rall, sulë ra nanapë sesenta izë u más, ra nagupë tubsë tsé'li',

¹⁰ ra nabë'në obrë za'quë lu sáhi' ziquë ra nagupë bien shíni', ra nabë'në recibir visitë lídchi', ra nabë'në sirvë con galnadu'u ra shmënë Jesús, ra nabë'në compa'ni ra naquëhunë sufrir lu cusë dushë, ra nazianaldë tëchi ra cusë za'quë. Ra viudë ni na verdá. Runë tucarë gunë të compa'ni lë'ë rai'.

¹¹ Perë adë rquë'ëdi'il lu listë lë ra viudë lliguë purquë iurë ra deseo mal guëdchini stubi, rlua'a tëchi rai' lu Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a rai' stubi.

¹² Pues iurní napë rai' faltë purquë adë bë'nëdi'i rai' cumplir primërë comprumisi shtë rai' con Dadë Jesús.

¹³ Más de ni, quëac rall nabëchi lu dchi'ni; ria rall hiu'u por hiu'u; lëdë niá'asëdi'i galnabëchi sino nu zac ruadi'dzë rall cusë adë guëllu'ídi'i nu riutë rai' asuntë adë rúnëdi'i tucarë lë'ë rai'.

¹⁴ Por ni rnia'a, ra viudë lliguë guëtsë'a rai' stubi të gapë rai' shini rai'; guëribë'a rai' prupi shfamili rai' të parë adë guëdë'ëdi'i lugar guëdchi'bë Satanás galquiá cuntrë shmënë Dios.

15 PUES hia bældá viudë bësa'në rall shnezë Jesús parë zianaldë rall tëchi Satanás.

16 Si talë tubi shmënë Dios, sea na'a u nguii, nanú viudë entrë shfamíll, runë tucarë lë'ëll gúnëll compa'ni viudë ni të parë nídi'i nicidá parë grupë shtë shmënë Dios gapë rai' na'a ni, sino gunë rall compa'ni ra viudë de verdá, el quë nanápëdi'i famili nu adë pë nápëdi'i rai'.

17 Ra më guani'si, ra narnibë'a ra shmënë Dios, si talë quëhunë rai' bien, los de más mënë napë quë gunë rall rëspëti lë'ë rai' ziquë tubi muzë narunë tucarë chupë pagu. Rëspëti ni runë tucarë especialmente ra naruadi'dzë diza'quë nu el quë narlua'a shti'dzë Dios.

18 PUES Sagradas Escrituras rni'i: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë bë'dchi'", nu zac rni'in: "Ra narunë dchi'ni, nápëll derechë parë pagu shtë rall".

19 Adë rúnëdi'il cuendë grë ra naná rdchi'bë ra galquiá cuntrë ra më guani'si entrë ra shmënë Dios, sulë si nanú chupë u tsunë testigu, iurní sí, bë'në casë lë'ë rall.

20 Perë ra naziagla'guë runë duldë, pues rqui'ni guëni'il guëc rall delantë lu grë ra shmënë Dios të parë los de más sa' rai', guëdë'ë rai' cuendë nadzë'bë na cashtigu shtë më.

21 Runa incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo Jesús nu delantë ra ianglë naquëbezënú Dios, de quë tsaglá'guël tëchi ra rëglë rë'; bë'në juzguë bien; bë'në tratë igual grë sa'l.

22 Adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëdchi'bë guiá'al guëc ra mënë parë gunë rai' recibir carguë entrë los de más shmënë Dios. Adë gápëdi'il partë con duldë shtë stubi mënë sino gápëll mizmë lë'ël de grë duldë.

23 Ziquë zihani vueltë rac llu'u lá'nil, bii' du'pë vini, lëdë sulë nísëdi'i të parë guëc lá'nil.

24 Ra cusë mal naquëhunë bældá nguii, lueguë rlua'ain; napë quë gac juzgar rall. Ra cusë mal naquëhunë sëbældá nguii, naga'chi nahin iurne' perë napë quë guëru'uin lu llni.

25 Igual na con cusë za'quë naquëhunë nguii. Bældá vësë clarë rlua'a rahin lueguë; nanú adë rluá'adi'i rahin lueguë, perë adë

nídi'i mudë guëa'në ra cusë ni naga'chi por llëduni tiempë.

6

1 Grë ra naná bajo ordë shtë ra lamë, pues rqui'ni gapë rall llëru'bë rëspëti lu shlamë rall të parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë Dios shtë hia'a nu cuntrë diza'quë shtë Jesús.

2 Si nanú ra naná bajo ordë shtë lamë naná rialdí ldu'i diza'quë, pues rqui'ni másru'u gapë muzë ni rëspëti lu lamë purquë nall shmënë Jesús. Runë tucarë lë'ë muzë gúnëll dchi'ni lu lamë purquë nall tubi sa' narunë recibir resultadë shtë dchi'ni naquëhunë muzë, nu rac shtu'u Dios lë'ë lamë ni. Bëlua'a di'dzë rë' lu rall nu guni'inú lu mënë cunseju rë'.

Ldai' za'quë parë guëquitë ldu'u mënë

3 Si talë chu quëglua'a stubi cusë falsë, cusë nanádi'i de acuerdë con enseñansë za'quë shtë Dadë Jesucristo, u si talë adë rialdídi'i ldú'ull diza'quë narni'i lla gunë mieti cumplir shti'dzë Dios,

4 pues nguii ni adë rac bë'adi'ill niétiquë; rac shtú'ull mizmë lë'ëll. Nanú deseo mal la'ni ldú'ull purquë nalë rac shtú'ull tildi dí'dzëll con sa'll. Rdildi dí'dzëll subrë pë runë cuntienë di'dzë. Hia de nga'li ze'dë ra cusë ziquë mbidi, dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll, nu napë rall mal llgabë cuntrë sa' rall.

5 Rguili rall di'dzë con ra sa' rall. Na rall mënë nabëniti nezë za'quë shtë Dios. Adë guënédi'i rall verdá. Quëglua'a rall enseñansë shtë rall parë gunë rall gan dumí. Adë gápëdi'il tratë con mënë ni.

6 El quë naquëhunë cumplir shti'dzë Dios, adë pë rúnëdi'i faltë lë'ëll, por ni rquitë ldú'ull.

7 PUES sin quë ni tubi cusë bédchínia'a lu guë'dchiliu nu iurë gátia'a, guziá hia'a, adë chu bë guá'adi'i.

8 Si talë nápa'a naguëdáuha'a con shába'a, nadë más con ni cha guëquitë ldu'u hia'a.

9 Perë grë ra narac shtu'u gac ricu, runë rall duldë; rlaguë rall la'ni trampë shtë mëdzabë. Napë rall llgabë nadë guëllu'idi'i nu napë rall zihani deseo mal nanua'a lë'ë ra nguii lu cashtigu; rñiti rall nu rialú mënë ni parë siempre.

¹⁰ Mënë rac shtu'u rall gapë rall dumí, perë amor shtë dumí na ziquë lu'chi shtë grëtë' clasë cusë mal. Pues por galërzebi ldu'u dumí, bældá mënë bëniti rall lu shnezë Dios. Bësédchini rall zihani dulurë mizme lë'e rall.

Tsagla'guë tsaldí ldu'ul Dios

¹¹ Lë'ël Timoteo, nguiu nagulë Dios, bëllu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'ul Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci lu sa'l nu gáquël më nadu'u.

¹² Ziquë tubi nguiu rdildi con fuersë lu deportë, zni runë tucárë. Bë'në segurë vidë eternë; parë ni guna'bë më lë'ël iurë bë'nël testificar lu zihani mënë blac rac shtú'ul lë'e më.

¹³ Iurne' delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë grëtë' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el quë nadë bédzëbëdi'i lu Poncio Pilato sino guní'i' verdá lu Pilato, quëgnibë'ahia lë'ël,

¹⁴ bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizme lë'ël de grë cusë mal parë adë chu guëní'idi'i guëquël të adë chu guëní'idi'i cuntrë diza'quë por causë shtënë'l hashtë iurë guëabré Dadë Jesucristo stubi.

¹⁵ Iurë guëga'a iurë, Dios gunë më cumplir grëtë' ndë'ë. Benditë na më. Na më lúniquë Dios pudërusë narnibë'a. Na më Rëy naná lasac lu más quë los de más rëy. Na më Dadë naná lasac lu grë ra dadë shtë guë'dchiliu.

¹⁶ Na më lúniquë nadë rátidi'i. Quëreldë më lu llni catë ni tubi adë chu riabí'guëdi'i. Ni tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i guëná rall lu më. Shtënë më na grë hunurë nu dereché parë guëribë'a më parë siemprë. Amén.

¹⁷ Grë ra naná ricu lu guë'dchiliu rë', guni'inú lë'e rall adë gunë narú'bëdi'i rall lu sa' rall, nilë parë tsaldídi'i ldu'u rall dumí nanapë rall purquë lëdë segurëdi'i na cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldí ldu'u rall Dios, më el quë rne'e grëtë' ra cusë hashtë de subrë parë guëquitë ldu'u hia'a.

¹⁸ Gunibë'a lu rall të parë gunë rall bien con dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucaré gunë rall ayudë con guëdubinú

ldu'u rall ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i rall nadzabë sino më za'quë.

¹⁹ Zni gunë rall të parë gapë rall tesurë verdadërë naná ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë tiempë naze'dë.

Fin shtë cartë

²⁰ Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús nagunia'a lul; adë riutëdi'il lu ra shti'dzë mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëllu'idi'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin di'dzë narac bë'a grë mënë.

²¹ Bældá mënë guanaldë tëchi ra enseñansë shtë rall nu bëniti rall shnezë Dios. Favurë shtë Dios guëa'nin con lë'ël. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu Timoteo

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo. Bëshe'ldë Dios na purquë guni'i ldu'u më más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më prometer gunë më salvar el quë naná unidë con Cristo Jesús.

² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lë'ël; rac shtua'a guëdë'ë Dadë Dios nu Cristo Jesús Shláma'a, zihani favurë nu rac shtua'a cuedchí ldú'ul, nu rac shtua'a guëga'a ldu'u më lë'ël.

³ Siemprë rëagná ldua'a lë'ël mientras rna'ba lu Dios. Quëgdë'ëhia graci lu më, el quë naquëhuna sirvé lúhi' con llni nananú la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia bë'në rai' sirvé lu më.

⁴ Rëagná ldua'a bí'nil iurë bësëana lë'ël. Pues iurne' nalë rac shtua'a dzë la gue'lë guënahia lul parë quëquitë ldua'a.

⁵ Nu rëagná ldua'a lla rialdí ldú'ul Dios de verdá. Primëre shmámël, Loida nu shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; iurní nasegura lë'ël nápël mizmë fe quë lë'ë rai'.

⁶ Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë gúnël usar pudërë nabëne'e Dios parë lë'ël iurë bédchi'bë guiahia guëquël.

⁷ Pues por lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzëbëdi'i hia'a lu ra mënë, sino rac guëdë'na'a cuendë guadë naná bien nu guadë naná mal. Nu rac shtu'u hia'a sa' hia'a, nu quëápa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal.

⁸ Adë rtúdi'i lul parë guëní'il nal shmënë Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i lul de na por nanúa prësi purquë nahia shmënë më. Gáquël dispuestë parë sac zil por diza'quë. Gunë më compa'ni lë'ël con pudërë shtë më.

⁹ Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më. Bë'në mëhin, lédëdi'i purquë bédë'na'a cusë za'quë, sino sulë purquë ni na vol-untá shtë më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë mënë naná unidë con Cristo Jesús. Gulë Dios lë'ë hia'a dizdë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë,

¹⁰ perë bëlua'a më amor nanapë më parë lë'ë hia'a iurë bëshe'ldë më Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a lu guë'dchiliu. Lë'i' bédë'ëi' fin grë ra pudërë shtë galguti. Nu por diza'quë nápa'a llni; iurne' riasë hia'a nezë catë guëbánia'a parë siemprë.

¹¹ Dios gulë lë'ë na parë guëní'ihia diza'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë shtë më parë guëluá'ahia ra më nanádi'i mënë israelitë.

¹² Por ni rzac zia lu grëtë' ra cusë rë', perë adë rtúdi'i lua purquë rac bé'ahia el quë narialdí ldua'a. Nu napa confiansë lë'ë më napë më pudërë parë adë tsalúdi'i niétiquë lo quë nabëna incarguë gapë më. Gapë mëhin hashtë lë'ë dzë guëdchini më stubi.

¹³ Guagla'guë tēchi ra enseñansë za'quë rë', lo quë nabëluá'ahia nu guagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios nu gac shtu'u sa'l purquë unidë nal con Cristo Jesús.

¹⁴ Gupë verdá shtë Dios ziquë tubi tesurë. Lë'ë Espíritu Santo bë'në më incar-guë di'dzë ni guiá'al. Lë'i' quëbezënúhi' lë'ë hia'a.

¹⁵ Hia nanël ra naquëreldë Asia, bësa'në rall na, cumë Figelo nu Hermógenes.

¹⁶ Lë'ë Dadë guëga'a ldú'i' famili shtë Onesíforo purquë lë'ëll zihani vësë bë'nëll compa'ni na, nu bësëquitë ldú'ull na; adë bëtúdi'i lull de quë nanúa prësi.

¹⁷ Iurë bédchínill hashtë Roma, adë bësá'nëdi'i gudílill na, nu bédzélëll na.

¹⁸ Rac shtua'a lë'ë Dadë Dios guëga'a ldú'i' Onesíforo guëlladchi con Jesús iurë guëabré më stubi. Pues nanël lla bë'nëll sirvé na iurë nanúa Efeso.

2

Muzë za'quë shtë Jesucristo

¹ Lë'ël Timoteo, guagla'guë bë'në recibir fuersë nu bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús.

² Lo quë nabínill iurë bëluá'ahia diza'quë lu zihani mënë, bëlua'a ra enseñansë ni lu ra stubi mënë, lu nguiu nagunë cumplir diza'quë, ra naná rac guëlua'a enseñansë ni lu sa' rai'.

³ Ziquë tubi suldadë za'quë shtë Jesu-cristo gua'a ldú'ul grë cusë dushë.

⁴ Ni tubi suldadë naná listë parë tíldinull enemigu, riutëll asuntë shtë guë'dchiliu

purquë rni'i ldú'ull gúnëll cumplir ordë shtë narnibë'a lë'ëll.

⁵ Mizmë manërë ni el quë narllu'në carrërë, adë gúnëdi'ill recibir premi si talë adë rllú'nëdi'ill de acuerdë con ra rëglë.

⁶ El quë narunë dchi'ni lachi, nápëll derechë cá'all primërë tubi partë shtë cusechë.

⁷ Bë'në llgabë lo quë narnia'a. Lë'ë Dadë guëlua'a më lë'ël parë tsasël grëtë' ndë'ë.

⁸ Bëagná ldú'ul, Jesucristo guashtë më ladi ra tëgulë. Guc më llëbni rëy David. Di'dzë ni na diza'quë narni'ihia lu ra mënë.

⁹ Por diza'quë rë' rzunaldë mënë na hashtë nali'bia con cadënë ziquë tubi narguini mënë, perë nídi'i mudë guëldi'bi mënë shti'dzë Dios.

¹⁰ Por ni napa pacënci lu cusë mal parë bien shtë ra nagulë Dios të parë gac salvar rall nu guëquërdë rall lu llni nu gluri shtë Cristo Jesús parë siembrë.

¹¹ Verdá na di'dzë rë':

Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbânia'a con lë'ë më.

¹² Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më, súba'a catë rribë'a më.

Si talë guëquë guiá'a hia'a lë'ë më, lë'ë më guëquë guiá'ai' lë'ë hia'a.

¹³ Si talë guëlua'a tëcha'a lúhi', lë'ë më gunë më cumplir shti'dzë më, purquë lë'ë më napë quë gunë më cumplir shti'dzi'.

Adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi'.

El quë narunë shchi'ni Dios

¹⁴ Bëlua'a ra mënë të adë rëá'ldëdi'i ldu'u rall, nu gunibë'a lë'ë rall ziquë mizmë Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësa'në rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni; nídi'i provëchë con ra di'dzë ni.

¹⁵ Bëdë'ë guëdubi fuersë të parë gáquëll tubi muzë narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnëll dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubldí lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu më.

¹⁶ Bëzalú grë di'dzë nadë guëllu'idi'i con grë di'dzë nanápëdi'i provëchë. Grë ra naruadi'dzë zni, mizmë lë'ë rall rlaguë rall másru'u la'ni cusë mal.

¹⁷ Enseñansë shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo nu Fileto.

¹⁸ Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall de quë hia bëcua'ñi Dios ra tëgulë nu de quë adë guëabridi'i guëbani ra tëgulë stubi. Hia lë'ë rall quëgsiguë guëc ra mënë hashtë hia bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios.

¹⁹ Perë Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë nanapë tubi letrërë narni'i: "Runguë bë'a Dios grëtë' naná shini më", nu rni'i: "Grëtë' el quë narianaldë tëchi Cristo, grë mënë ni runë tucarë guësa'në rall nezë mal".

²⁰ La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë nanactsa'u orë nu bédchichi, también nanú trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni.

²¹ Ziquë ni na ra nguui; si talë tubi nguui guësá'nëll ra cusë mal, iurní nall ziquë tubi trashtë especial parë nashtë'në hiu'u; gáquëll muzë nagulë Dadë parë gúnëll dchi'ni shtë më. Gac nguui ni preparadë parë grë dchi'ni za'quë shtë më.

²² Bëllu'në de grë deseo mal nananú la'ni ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l, nu adë riádi'i ldú'ul por cusë shtë guë'dchiliu. Bë'në grëtë' ndë'ë juntë con los de más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu Dios.

²³ Adë rúnëdi'il cuendë gardildi di'dzë mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi.

²⁴ Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbani'll bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më za'quë, tubi narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con pacënci.

²⁵ Gáqui' tubi narac guëni'inúhi' mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëabridi'i ldu'u mënë lu Dios nu tsasë rall verdá shtë më.

²⁶ Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios. Bëlá më lë'ë rall; napë rall libertá parë gunë rall sirvë lu më.

3

Lla guëquërdë mënë lútimë tiempë

¹ Gac bé'al de quë ra lúltimë tiempë guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë galërzac zi.

² Ra mënë dzë ni gac shtu'u rall mizmä lë'ë rall. Gac shtu'u rall dumí. Runë nad-chini rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë nardë'ëdi'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall rëspëti parë cusë santu.

³ Adë rúnëdi'i rall rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë rall intriegu mizmä lë'ë rall lu duldë. Adë guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë nalaa'dchi rall. Guëná tushë rall lu ra mënë za'quë.

⁴ Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Rdë'ë rall lugar rdchini llané la'ni ldu'u rall. Guëni'i rall sulë lë'ë rall lasac rall. Gac shtu'u rall más ra cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Diósëdi'i.

⁵ Mënë ni tsagla'guë ria rall iádu'u, perë mizmä tiempë adë rsá'nëdi'i gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë diza'quë.

Bëlua'a tëchi mënë ni lu shti'dzë Dios.

⁶ Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsuté hiu'u catë quërelde na'a. Rsi guë rall ra na'a naná du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë. Ra na'a ni rianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.

⁷ Rini rall cualquier enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac riasëdi'i rall verdá shtë Dios.

⁸ Ziquë guzac dzë guquërelde Janes nu Jambres, ra naná bënë cuntrë Moisés, zni zac na mënë ni; gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni lasáquëdi'i rall parë Dios.

⁹ Perë adë guëru'u shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi dzë ra mënë guëdë'ë rall cuendë de quë tuntë na rall ziquë guc con Janes nu Jambres.

Pablo bënë incarguë lu Timoteo ldai' za'quë

¹⁰ Perë lë'ël, bien guanaldë tëchi ra enseñansë nabëluá'ahia lul. Gunal conductë shtëna. Nanël rialdí ldua'a Dios. Nanël pacënci nahia. Nanël rac shtua'a grë sahia. Gunal lla bia'a ldua'a lu ra cusë durë

nabë'në mënë cuntrë na. Adë riasháquëdi'i ldua'a con galtuntë shtë bëchi sahia.

¹¹ Nanël lla bëzac zi mënë na nu lla bëna sufrir por shti'dzë Jesús. Hia bínil pë guzaca guë'dchi Antioquía, Iconio, nu Lистра. Nanël zihani vueltë guzunaldë mënë na, perë todavía nabania; bëlá Dadë Jesús na lu grë cusë mal.

¹² Pues guldía grëtë' ra nanabani de acuerdë con voluntá shtë Dios, napë quë gunë rall sufrir; guëzac zi rall,

¹³ perë ra mënë mal con grë ra mësë falsë, más mal tsaglá'guëru'u rall. Rsi guë rall sa' rall nu lë'ë rall guc rall narguguë.

¹⁴ Perë lë'ël Timoteo, gáquël firmë lu enseñansë nabësë'dël. Gualdí ldú'ul ra ldai' ni con guëdubinú ldú'ul. Nanël chu guc mësë shtënël, el quë nabëlua'a lë'ël.

¹⁵ Nanël dizdë gúquël llguë'në ra Sagradas Escrituras nanapë pudërë parë guëlua'ain lë'ël lla gac salvárël por fe en Cristo Jesús.

¹⁶ Grë ra di'dzë naquë la'ni Sagradas Escrituras naescritin purquë bësë Espíritu Santu shtë Dios lë'ë ra nabëquë'ë shti'dzë më. Rllui'i rahin parë guësé'da'a luhin. Rllui'i rahin parë guëni'inuhin lë'ë hia'a. Runin corregir lë'ë hia'a; culdí rahin lë'ë hia'a tubi nezë catë nápa'a vidë tubldí

¹⁷ tē parë grë ra narialdí ldu'i Dios gac rall preparadë; gac gunë rall grë cusë narac shtu'u Dios.

4

¹ Quëhuna incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Cristo Jesús, Shláma'a el quë naguëabré parë gúni' juzgar grë mënë, ra nanabani nu zac ra naná guti. Lë'ë më guëni'bë'a më ziquë rëy iurní.

² Quëhuna incarguë lë'ël delantë lu më de quë guadí'dzël diza'quë guëdubi tiempë, iurë rzac zi mënë lë'ël nu tiempë adë rzac zíd'i rall lë'ël. Guadi'dzënú ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Guni'i guëc rall por mal naquëhunë rall. Bëdë'ë cunseju ra narunë faltë riasë rall. Lë'ël gáquël muetrë shtë pacënci. Tsagla'guë bëlua'a con enseñansë shtë më

³ purquë guëdchini tiempë hia ra mënë adë guëzu'bë diáguëdi'i rall enseñansë za'quë perë más tsanaldëru'u rall tëchi

llgabë mal shtë rall. Quili rall mësë zihani naguëlua'a ra enseñansë narac shtu'u guini rall.

⁴ Ra mënë ni guëlua'a tëchi rall lu ra diza'quë nu tsanaldë rall tëchi ra cuendë bishi; más gunë rall cuendë ra enseñansë falsë.

⁵ Perë lë'ël, gáquël më pacënci guëdubi tiempë; gua'a ldú'ul iurë rzac zi mënë lë'ël. Guná lla na conductë shtënlë lu sa'l. Guadi'dzë diza'quë lu ra mënë ziquë muzë shtë Dios. Bë'në cumplir shchí'nil nabëne'e Dios parë gúnël.

⁶ Vidë shtë na hia mërë tsalú ziquë ofrendë lu Dios; hia ziagdchini iurë parë gatia.

⁷ Ziquë tubi narllu'në lu carrërë, bëllu'na bien. Ziquë suldadë za'quë bëna cumplir. Bëna gan; guanalda shnezë Dios hashtë ne'.

⁸ Más delantë quëbeza premi ziquë tubi corunë naguëne'e Dios purquë tubldí na shcuenda lu më; bëna bien. Guëzëlaa'dchi më premi ni iurë guëabré më stubi. Na më juësi za'quë. Lëdë niá'asëdi'i na guëne'e më premi dzë ni, perë nu zac grë ra naná rac shtu'u guëná lúhi'.

Cunseju shtë Pablo parë Timoteo

⁹ Bësiubë parë gue'dë guënal na.

¹⁰ Pues lë'ë Demas bësá'nëll na; más rac shtú'ull ra cusë shtë guë'dchiliu rë'. Hia lë'ëll zia'all Tesalónica. Crescente zia'a regiuni shtë Galacia. Tito zia'a Dalmacia.

¹¹ Sulë Lucas quëreldënúa ndë'ë. Bia'a Marcos të parë gue'dënl lë'ëll ndë'ë të gúnëll dchi'ni shtë Dios juntë con na.

¹² Bëshe'lda lë'ë Tíquico ciudá Efeso.

¹³ Iurë guídël, bia'a lari capë nabësëana Troas lidchi Carpo. Nu zac bia'a ra librë nu ra Sagradas Escrituras.

¹⁴ Alejandro lë'ë rrërë, nalë mal bë'nëll cuntrë na; lë'ë Dadë quilli según lo quë nabë'nëll.

¹⁵ Gupë lë'ël de nguiu ni purquë nalë bë'nëll cuntrë diza'quë naruadi'dza'a.

¹⁶ Iurë guahia primërë vësë parë guna defender na lu gobiernë, ni tubi adë chu bë'në compaño na; grëtë' rall bësa'në rall na. Rna'ba lu Dios de quë adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë rall por lo quë nabë'në rall.

¹⁷ Perë lë'ë Dadë bë'ni' compaño na dzë ni nu bëne'e më fuersë parë biadi'dza lu mënë

grë diza'quë të parë gac bë'a ra më nanádi'i më israelitë, guini rall diza'quë. Zni bëlá më na lu galguti ziquë lu ma dushë.

¹⁸ Zac guëlá më na lu cusë mal nu gupë më na parë tsutëa lugar catë rnibë'a më ziquë rëy. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'ë më guëdubi tiempë sin fin. Amén.

Saludë narialú cartë rë'

¹⁹ Bë'në saludar Prisca nu Aquila con shfamili Onesíforo.

²⁰ Bëa'në Erasto guë'dchi Corinto. Bësëana lë'ë Trófimo guë'dchi Mileto; rac llú'ull.

²¹ Guni'i ldú'ul parë guëdchínil antsë lë'ë tiempë naldë guëga'a. Eubulo, Pudente, Lino, nu Claudia, nu grë ra shmënë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ël.

²² Rac shtua'a lë'ë Dadë Jesucristo cuezënúhi' lë'ël nu cagna'ba lu Dios gapë të favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo lu Tito

Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito

¹ Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza lu ra nagulë Dios parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë gac bë'a rai' shti'dzë më naná de acuerdë con tubi vidë santu.

² Ruadi'dza lu rai' purquë dzulëza'a guëquërdënú hia'a lë'ë më parë siemprë. Dios bë'në prometer vidë eternë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu Dios adë rguguëdi'i.

³ Iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá shtë më por diza'quë shtë më; bëru'uhin lu llni lo quë nangunë më por diza'quë shtë më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë ni según mandadë shtë Dadë Dios, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a.

⁴ Quëquëa'a cartë rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël mizmë fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më guëquël, nu guëga'a ldu'u më lë'ël, nu cuedchí ldu'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a, nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta

⁵ Na bësëana lë'ël dani la'ni nisëdu'u. Dani ni lë Creta; bësëana lë'ël parë gúnël rëglë grë lo quë narunë faltë, nu parë gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë iádu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë Dios.

⁶ Gunibë'ahia lë'ël gulël ra nguii za'quë, ra ni tubi chu quëgní'di'i guëc rai', nguii nanapë tubsë tsé'li', ra nguii ra shini rai' rialdí ldu'u rall Jesús, nu los de más mënë rni'i rall shini nguii ni mënë za'quë na rall, lédëdi'i shini nabani mal sin rëspëti.

⁷ Pues el quë nanapë carguë shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i mënë mal, nilë adë gáquëdi'i nguii narldë nasesë lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u dumí,

⁸ sino gáqui' nguii narunë recibir naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguii narunë

bien, nu quëhúnëll rëspëti derechë shtë sa'll, nu quëápëll mizmë lë'ël de grë maldá; gúnëll cumplir mandamientë shtë Dios, nu guëquitë ldu'ull grë shti'dzë më.

⁹ Nguii ni napë quë tsaldí ldu'ull verdá shtë Dios con guëdubinú ldu'ull tal cumë ziquë bësë'dëll di'dzë ni të parë gac guëluá'all diza'quë lu stubi mënë të parë tsagla'guë tsanaldë rall shnezë Dios. Nu nguii naná encargadë con shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë.

¹⁰ Pues cantidá mënë mal rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më; ruadi'dzë rall cusë tuntë; rsiguë rall mënë con enseñansë shtë rall. Zihani mënë ni rianaldë tēchi ra custumbrë shtë nariuguë tubi partë delicadë shtë ra llguë'në.

¹¹ Rqui'ni guë'au rua' rall purquë rsiguë rall hashtë grë ra naná tubi famili, tsaldí ldu'u rall enseñansë falsë naquëglua'a mënë ni sulë parë gunë rall gan dumí.

¹² Guc tubi mësë më Creta; guní'll shcuendë mizmë më ládzëll: "Ra më cretense siemprë nabishi rall; na rall ziquë ma dushë; nalë rau sha'të rall nu nabëchi rall".

¹³ Verdá guni'i mënë ni. Por ni guni'inú lë'ë rall të parë guëabrí tsanaldë rall tēchi enseñansë shtë Cristo,

¹⁴ nu parë adë gúnëdi'i rall cuendë grë ra di'dzë falsë shtë më israelitë, nu adë gúnëdi'i rall cuendë ra mandadë shtë mënë narquë guia'a verdá shtë Dios.

¹⁵ Grë ra nanapë llgabë limpi, grëtë' ra cusë limpi nahin; perë parë lë'ë ra nadë rialdí'di'i ldu'i nu ra nanapë mal llgabë, parë lë'ë rall grë cusë nádi'in limpi hashtë nilë shgabë rall nu la'ni ldu'u rall hia gullinin; ldu'u rall nu shgabë rall gadzë con duldë.

¹⁶ Rni'i rall de quë nanë rall Dios, perë quëhunë rall negar lë'ë më por lo quë narunë rall. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios por lo quë naquëhunë rall; nēdi'i rall gunë rall cumplir shti'dzë më; rllu'idi'i rall parë cusë za'quë shtë Dios.

2

Ldai' za'quë

¹ Lë'ël Tito, bëlua'a lo quë naná de acuerdë con ldai' za'quë.

² Guni'i lu ra më gushë, gac rai' seri nu gapë rai' rëspëti nu gapë rai' el mizmë lë'ë rai', nu gac shtu'u rai' sa' rai'; gac rai' mënë narua'a ldu'u lu cusë durë nu gapë rai' pacënci.

³ Nu guni'i lu ra na'a gushë, lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai' vidë santu lu Díos; adë guadí'dzëdi'i rai' chismë, nu adë gáquëdi'i rai' më narzuo'dchi, sino napë quë guëlua'a rai' cusë za'quë lu shfamíli'.

⁴ Zni guëlua'a rai' los de más ra na'a lliguë të parë gac shtu'u rai' tse'lë rai' nu gac shtu'u rai' shini rai'.

⁵ Gac tubdí shcuendë rall nu gapë rall ll-gabë limpi. Gapë rall lidchi rall ziquë runë tucarë, nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë tsé'li' të parë adë chu guëní'idi'i mal cuntrë diza'quë shtë Díos.

⁶ Nu zac guni'i lu ra nguiu lliguë, gac rall më naquërelde bien lu sa' rall.

⁷ Nu mizmë lë'ël gáquël muestrë lu ra sa'l manërë nanabánil. Gáquël mësë za'quë parë lë'ë rall; bëlua'a lë'ë rall con rëspëti sin ni tubi bishi.

⁸ Biadí'dzë lu rall de acuerdë con diza'quë shtë Díos të parë adë chu guëní'idi'i na mal lo quë naruadí'dzël. Zni guëtú lu ra narunë cuntrë ra di'dzë shtë Díos. Hia parë guëni'i rall mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i rallin.

⁹ Guni'i lu ra narunë sirvë lu lamë të parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzë shlamë rall, nu gac shtu'u rall lamë sin guëní'idi'i rall cuntrë lë'ë lamë.

¹⁰ Adë cuánëdi'i rall, sino gac rall më za'quë lu lamë të parë manërë naquërelde rall guëlua'a de quë ra enseñansë naze'dë de Díos nu Salvador shtë hia'a; nalë nasa'a nahin.

¹¹ Pues lë'ë favurë ru'bë nabë'në Díos parë mënë narëta' lu gué'dchiliu, hia bédchinin të parë gac salvar grë clasë mënë.

¹² Quëglua'a më lë'ë hia'a de quë napë quë guësá'na'a nezë mal parë guëquërél'da'a bien; quëglua'a më de quë napë quë gápa'a tubi vidë ldi, nu gápa'a vidë za'quë lu më, nu gápa'a mizmë lë'ë hia'a lu cusë mal.

¹³ Mientras cuëza'a iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi con pudërë nu llni; guëlua'alú më lu mënë stubi. Blac llëru'bë na pudërë shtë Díos nu Salvador shtë hia'a.

¹⁴ Bë'në më intriegu mizmë lë'li' lu galguti parë quílli' duldë nu gúni' librar lë'ë hia'a lu duldë të parë guëzunë më ldu'u hia'a parë gáca'a limpi. Gulë më lë'ë hia'a parë mizmë lë'li' të parë guëquitë ldu'u hia'a.

¹⁵ Bëlua'a grë di'dzë rë'. Tsagla'guë guni'inú ra mënë, nu bë'në corregir con pudërë nabëne'e Díos guiá'al. Gubani bien të parë adë chu gúnëdi'i desprëci shti'dzël.

3

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Jesús

¹ Guni'i stubi lu ra narialdí ldu'i diza'quë, napë quë guëzu'bë diaguë rall ra narnibë'a nu ra autoridá, nu gac rall dispuestë gunë rall cualquier cusë za'quë.

² Guni'i lu ra mënë, adë guëní'idi'i rall cusë mal cuntrë sa' rall nu adë guëní'idi'i rall chupë tsunë di'dzë, sino gac rall nadu'u; gac rall më humildë nu gapë rall pacënci lu grë mënë.

³ Pues zac lë'ë hia'a antsë adë riasëdi'i hia'a nu gubani hia'a lu ra cusë mal nu gúca'a mënë narac mañi lu sa' hia'a. Guc nambídi'a; rldënú hia'a cualquier mënë, nu bëldënú mënë lë'ë hia'a. Rna túsha'a lu sa' hia'a.

⁴ Perë iurë bëru'u lu llni lla rac shtu'u Díos lë'ë hia'a, nu blac naza'quë na më Salvador shtë hia'a,

⁵ bë'në më salvar lë'ë hia'a, lëdëdi'i purquë bédë'na'a cumplir mandamientë shtë më, sino purquë sulë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; nu bëzunë më almë shtë hia'a nu bëne'e më vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo. Tsagla'guë guësédchini Espíritu Santo vidë cubi la'ni ldu'u hia'a të parë gac cambi llgabë shtë hia'a.

⁶ Por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, Díos bëshel'dë Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a parë adë gúnëdi'i faltë pudërë ni tubi mumëntë

⁷ të parë gáca'a shini më sin culpë lu më. Gaquin por tubi favurë nu por pudërë shtë Jesucristo, Salvador shtë hia'a, nu parë gáca'a shini më nanapë esperansë naná vidë sin fin naguëne'e më.

⁸ Ra di'dzë ni na verdá. Rac shtua'a guëni'irú'ul ra enseñansë ni lu ra mënë të parë ra narialdí ldu'i Díos, guëni'i ldu'u rall

gunë rall cusë za'quë. Ldai' rë' naza'quin nu napin provëchë parë mënë.

⁹ Perë bëlua'a tēchil lu di'dzë dishi'bi nu ra cuendë shtë chu guc shtadë guëlu mënë, nu asuntë catë ruadi'dzë mënë chupë tsunë di'dzë con catë nanú mënë nardildi di'dzë pë runë cuntienë ra mandamientë purquë grë di'dzë ni nápëdi'i valurë nu rlluí'idi'in parë bien shtë mieti.

¹⁰ El quë narlua'a ldai' falsë nu quëgull divisioni entrë ra shmënë Dios, bë'në corregir lë'ëll chupë u tsunë vueltë; si adë rúnëdi'ill cuendë shtë dzël, bëgú lë'ëll entrë ladi tē.

¹¹ Nguiu ni bënëtil lu shnezë Jesús. Nápëll duldë nu mizmë lë'ëll nanëll nacondenádëll.

Cunseju parë Tito

¹² Iurë guëdchini Artemas u Tíquico naguëshe'lda ndë, bë'në grë cusë parë gue'dë guënal na guë'dchi Nicópolis purquë rac shtua'a guëquërela guë'dchi ni tiempë naldë.

¹³ Bë'në grë cusë tē gúnëll compaňi abogado Zenas nu Apolos parë adë gúnëdi'i faltë parë viajë shtë rai'.

¹⁴ Nu zac los de más bëchi sa' hia'a tsasë rai' de quë runë tucarë gunë rai' lo quë narac shtu'u Dios tē parë gapë rai' narqui'ni rai' nu gunë rai' compaňi ra nanapë nicidá. Zni gac rall mënë ziquë plantë narne'e nashi za'quë.

Rialú cartë con tubi saludë

¹⁵ Grë ra naquëhunë compaňi na ndë'ë quëgshë'ldë rai' saludë lul, Tito. Bëdë'ë saludë shtë na'a lu grë ra narac shtu'u Jesús nu ra narac shtu'u lë'ë na'a.

Rac shtua'a gunë tē recibir bendición shtë Dios. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Filemón

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu Filemón

¹ Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a. Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë compa'ni lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalë rac shtu'u na'a lë'ël.

² Nu quëquëa'a cartë rë' lu grupë shtë shmënë Jesús nardëá lídchil nu quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo, el quë narunë compa'ni lë'ë na'a lu dchi'ni.

³ Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u tē por Dios, Shtada'a, nu por Dadë Jesucristo, Shláma'a.

Amor nu fe shtë Filemón

⁴ Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë rëagná ldua'a lë'ël, nu rna'ba lu Dios por lë'ël

⁵ purquë binia nalë rac shtú'ul Dadë Jesús nu nalë rialdí ldú'ul shti'dzë më nu rac shtú'ul grëtë' shmënë Dios.

⁶ Rna'ba lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu rna'bë na'a lu më tē gac bë'al grë ra bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús.

⁷ Nalë bësëquitë ldú'ul na nu rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más purquë nanéa de quë rac shtú'ul ra shmënë Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldua'a purquë ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë ra cusë shtë Jesús por lo quë nabë'nël por lë'ë rai'.

Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón

⁸ Por ni nu purquë nahia poshtë shtë Cristo, napa derechë parë guë'nibë'ahia lë'ël lo quë narunë tucarë gúnël

⁹ perë mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac shtú'ul na nu rac shtua'a lë'ël. Na Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús.

¹⁰ Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras nanúa lachigui'bë.

¹¹ Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë shtënël nadë rllu'í'di'i perë iurne' nádi'll zni; gúnëll cumplir narac shtú'ul nu zac lo quë narac shtua'a.

¹² Quëgshe'lda lë'i' lul; bë'në recibir lë'i' con bien purquë nalë rac shtua'a lë'ël.

¹³ Rac shtua'a nëa'nënull na ndë'ë parë guëá'nëll shlugárël. Gúni' sirvë mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia diza'quë.

¹⁴ Perë adë rac shtú'udia'a guna tubi cusë sin permisi shtënël tē parë lë'ë favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la fuersë sino por voluntá shtënël.

¹⁵ Tal vez Onésimo bësá'nëll lë'ël por du'pë tiempë tē parë iurne' gúnël recibir lë'i' lídchil parë siemprë.

¹⁶ Hia adë rëabrí'di'ill ziquë muzë no más sino mejurë quë tubi muzë; bë'në recibir lë'i' ziquë tubi shmënë Jesús narac shtú'ul. Nalë rac shtua'a lë'i' perë lë'ël rac shtú'ul lë'ël más, lëdë niá'asëdi' ziquë muzë nabëabrí lídchil sino ziquë bëchil naná unidë con Dadë Jesucristo.

¹⁷ Ziquë nanël quëhunënú hia'a shchi'ni më; bë'në recibir lë'ë Onésimo cumë ziquë mizmë na.

¹⁸ Si talë bë'nëll mal lul, u si talë nazë'bill dumí, guni'i lua blac dumí biá'all, guëguíllahin.

¹⁹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con prupi guiahia; na guëguilla cuendë shtë Onésimo aunquë runë tucarë gúnël cusë ru'bë parë na; nápël vidë eternë purquë biadi'dza lul diza'quë.

²⁰ Nia bëchi, bë'në favurë rë' parë na por amor shtë Dios. Bësëquitë ldua'a por amor nanápël parë Dadë Jesucristo.

²¹ Quëquëa'a lul purquë napa segurë de quë gúnël cuendë shti'dza nu rac bë'ahia de quë gúnël másru'u de lo quë narna'ba lul.

²² Mizmë tiempë bë'në preparar tubi quartë catë guëquërela purquë quëbeza gunë më lo quë naquëgna'bë tē lúhi'; gueldë guënahia lë'ë tē.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

²³ Epafra quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë tē nu zac lë'ël nanull lachigui'bë ndë'ë purquë rialdí ldú'ull diza'quë.

²⁴ Nu Marcos nu Aristarco, nu Demas con Lucas, quëgshe'ldë rai' saludë. Quëhunë rai' compaño na lu shchi'ni Jesús.

²⁵ Rac shtua'a de quë favurë shtë Dios guëa'në con lë'ë të. Amén.

Cartë naguá lu ra Hebreos

Dios biadi'dzë lu hia'a iurë bédchini shini më

¹ Tiempë guahietë guni'i Dios lu shtadë guelú hia'a iurë biadi'dzë ra profetë. Zihani vësë nu zihani manërë guni'inú më lu shtadë guelú hia'a por enseñansë shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më

² perë iurne' lútimë tiempë biadi'dzë më lu hia'a iurë bédchini shini më, Jesús. Dios bécue'shtë gué'dchiliu por lë'ë shini më, nu gulë Dios shini më parë guëñibé'ai' grë cusë nananú gué'dchiliu nu gube'e.

³ Lë'ë shini më na ziquë galrabtsë'ë shtë Dios. Ziquë na Dios zní na Jesús, ecsactë ziquë Shtádi'. Por Jesús rni'bi grë ra cusë; por pudërë shtë shti'dzë më adë rialúdi'i gué'dchiliu. Despuësë de bëzunë më almë shtë hia'a de grë duldë, iurní guzubë më lugar shtë hunurë ladë ldi cula'ni Dios pudërusë catë quëbezë më gube'e.

Shini Dios na más më ru'bë quë ra ianglë

⁴ Lë'ë shini Dios na më más më ru'bë quë ra ianglë. Pues bënë Jesús recibir mejurë lugar; bédë'ë Dios tubi lë parë shini më namás lasac quë lë shtë ianglë.

⁵ Dios nunquë adë guní'idi'i' lu tubi ianglë:

Lë'ël nal shinia.

Bëna punërë lë'ël; súbël lugar shtë hunurë.

Nunquë guni'i Dios de tubi ianglë:

Na nahia Dadë parë lë'ël.

Nu lë'ël gáquël shinia.

⁶ Perë iurë bëshe'ldë Dios shini më lu gué'dchiliu, bënë më honrar lë'i' nu guni'i më:

Grëtë' ianglë shtë Dios gunë rai' adorar lë'ël.

⁷ De ra ianglë guni'i Dios:

Quëhunë më gac rai' ziquë mbë.

Gac rai' ziquë be'lë narru'u lu gui'i të gunë rai' lo quë narnibë'a më.

⁸ Perë lu shini Dios guni'i më:

Nal Dios; catë rnibé'al na parë siemprë; adë tsalúdi'in.

Bandërë shtëñël quëhunë significar nal rëy justë.

⁹ Rac shtú'ul ra cusë tubdí, perë rna túshël nanádi'i de acuerdë con lëy shtë më. Por ni Dios shtëñël bëtiá'ai' sèiti guëquël të guëquitë ldú'ul más quë grë ra sa'l.

¹⁰ Nu zac guni'i Dios de lë'ë më:

Nia Dadë, lë'ël bécue'shtël grëtë' ra cusë dizdë principi shtë gué'dchiliu.

Con guiá'al bécue'shtël gube'e.

¹¹ Lë'ë rahin tsalú perë lë'ël guéá'nël parë siemprë.

Grë rall guëac rall ziquë lari gushë.

¹² Nu lë'ël guëtú'bil gué'dchiliu nu gube'e ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni, perë lë'ël nal mizmë nedzë nu parë siemprë; lë'ël guëbánil parë siemprë.

¹³ Nunquë guni'i Dios lu tubi ianglë:

Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu grë enemigu shtëñël nu guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël.

¹⁴ Grë ra ianglë na rai' espíritu narunë cumplir voluntá shtë Dios. Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë gunë rai' compa'ni ra nabë'në recibir salvaciuni shtë më.

2

Adë chu guësá'nëdi'i salvaciuni shtëna'a

¹ Blac llëru'bë na shini Dios; por ni napë quë guëdë'na'a cuendë bien ra di'dzë nabínia'a të parë adë chu guëséá'nëdi'i shnezë Dios.

² Ra shti'dzë Dios naguni'i ra ianglë antsë, napin pudërë nu grë ra mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guc cashtigu rall. Bënë rall recibir pagu justë según duldë nu faltë nabë'në rall.

³ Verdá nahin, por ni ¿lallë guëdë'na'a të parë guëca'chilú hia'a lu juici si talë adë guëzu'bë diáguëdi'ia'a diza'quë? purquë llëru'bë na salvaciuni shtë më. Lë'ë salvaciuni rë' primërë biadi'dzë Dadë Jesús, nu despuësë ra nabini shti'dzë më, bënë rai' testificar de quë verdá na di'dzë ni. Bédë'na'a recibir di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë rai'.

⁴ Nu Dios bëluá'ai' shtí'dzi' na verdá por sèñi nu milagrë nu cusë ru'bë nu por Espíritu Santo nabëne'e më parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según voluntá shtë Dios.

Jesucristo gúqui' ziquë bëchi sa' hia'a

⁵ Stubi puntë; adë gunibë'adi'i Dios de quë guë'dchiliu naze'dë, gaquin bajo ordë shtë ra ianglë. Cagni'i na'a shcuendë guë'dchiliu verdaderë.

⁶ Pues tubi partë shtë Sagradas Escrituras rni'i zni:

¿Chull na nguiu të parë rëagná ldu'ul lë'i'?
Grë nguiu gati rall.

¿Pëzielú rac shtú'ul cuezë'nul lë'ëll?

⁷ Por du'pë tiempë bë'nël të napë nguiu menos hunurë quë ra ianglë perë bë'nël honrar lë'ë nguiu con hunurë ziquë tubi corunë.

Nu bëtë'ël pudërë parë guë'nibë'a nguiu grë cusë nabëntsá'ul.

⁸ Grëtë' cusë bëcuez'zël guëa' nguiu; guëzu'bë diaguë rall shti'dzë nguiu.

Iurë bëcuez'zë Dios grëtë' cusë guëa' nguiu, bëtë'ë Dios permisi guë'nibë'a nguiu grëtë' cusë. Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rnádi'ia'a grë cusë bajo ordë shtë nguiu

⁹ perë rna hia'a lu Jesús, el quë Dios bë'në punërë ziquë tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë por du'pë tiempë. Rna hia'a lu Jesús; bë'në Dios honrar lë'i' con zihani hunurë naná ziquë tubi corunë purquë bë'në më sufrir hashtë gúti'. Por tubi favurë nabë'në Dios, guti Jesús por grë mënë.

¹⁰ Dios bëntsá'u grë cusë purquë zni bëuu' ldu'u më; gurështëhin parë Dios nu por lë'ë më. Guc shtu'u më guësëdchini më zihani shini më gube'e catë quërelde më lu llni. Por ni guc më justë iurë bëshe'ldë më Jesús lu guë'dchiliu të sac zíhi'. Bë'ni' cumplir grë sufrimientë; por ni adë rúnëdi'i faltë ni tubi cusë; na më cabësë shtë ra naná salvar.

¹¹ El quë narunë të gac mënë shmënë Dios, nu ra shmënë më naná runë cumplir grë voluntá shtë më, napë rai' mizme Shtadë rai'. Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i lúhi' iurë rni'i më na rai' ziquë famili shtë më.

¹² Ni na de acuerdë con Sagradas Escrituras naná rni'i:

Guna alabar lë'ël delantë lu ra bëcha, nu guna alabar lë'ël juntë con los de más shmënë'l nardëa por nombre shtë'nël.

¹³ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras:

Na tsaldí ldua'a shti'dzë më.
Stubi lugar rni'in:

Na zugá'ahia ndë'ë con shini Dios naná bëne'e më parë na.

¹⁴ Verdá grë ra shini nguiu napë rai' mizme clasë cuerpë con rënë nu belë. Zni zac Jesús guc nguiu con cuerpë shtë nguiu të parë gati më; zni bëtë'ë më fin pudërë shtë el quë nabësëdchini galguti lu guë'dchiliu. Lëll Satanás.

¹⁵ Nu bë'në më librar ra nardzëbë gati rall, ra nardzëbë con galërdzëbë ru'bë guëdubi vidë shtë rall.

¹⁶ Pues nasegurë adë bídëdi'i më lu guë'dchiliu parë gunë më compa'ni ra ianglë, sino be'dë guëdchini më lu guë'dchiliu ziquë llëbní Abraham parë gunë më compa'ni lë'ë ra nguiu.

¹⁷ Por ni bëqui'ni gac më igual ziquë bëchi sa' më të gac më tubi bëshuzi ru'bë narga'a ldu'u ra mënë nu parë gúni' cumplir grë lo quë narac shtu'u Dios. Nu bëtë'chini më parë quilli më con rënë shtë më por duldë, nu parë guëdchisú më grë duldë shtë ra shmënë më.

¹⁸ Guzac zi më nu gudëdë më zihani prëbë durë. Por ni iurne' rac runë më compa'ni grë ra narzac zi lu cualquier cusë durë.

3*Jesús na más më ru'bë quë Moisés*

¹ Bëchi naná unidë con Dios santu, guna'bë më lë'ë të, të guëquërelde'nú të lë'ë më la'ni gube'e. Gulë bë'në llgabë bien chu na Jesús; náhi' el quë nabëdchini por nombre shtë Dios nu náhi' bëshuzi namás lasac nu náhi' bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a. Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná rialdí ldu'u hia'a.

² Lë'ë Jesús bë'në cumplir voluntá shtë Dios, el quë nabë'në punërë lë'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir igual ziquë Moisés bë'ni' cumplir grëtë' lo quë naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më guahietë.

³ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, Jesús runë tu-carë más hunurë quë Moisés. Nahin ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u; runë tu-carë nguiu ni más hunurë quë lë'ë hiu'u.

⁴ Cadë hiu'u napin el quë nabëzá'ahin, perë Dios bëcuez'shtë grëtë' cusë nananú la'ni guë'dchiliu nu gube'e.

⁵ Siemprë Moisés bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés bë'në testificar de lo quë naguni'i Dios lúhi', cusë naguër gac despuësë.

⁶ Perë Cristo na shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë Dios entrë ra shmënë më. Pues na hia'a shini më si talë guëdë'na'a segurë fe shtë hia'a, si talë adë rdzëbëdi'ia'a nu si talë adë guëazë guëtëdi'ia'a shnezë më jamás, nu si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë nadápa'a.

Guëzi'i ldu'u ra shmënë Dios

⁷ Por ni ziquë cagni'i Espíritu Santo: Nedzé iurë guini të lo quë narni'i Dios,

⁸ adë runë naguëdchidi'i ldu'u të cumë ziquë bë'në mënë guahietë; bëdzatsu mënë cuntrë Dios.

Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.

⁹ Nga'li ra shtadë guë'lú të bëtë'dë rall prëbë lua.

Zni bë'në rall durantë cuarenta izë; guná rall milagrë lo quë nabëna.

¹⁰ Por ni bëldëa con lë'ë rall nu gunia'a shcuendë rall: “Siemprë ldu'u rall bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë bënguë bë'adi'i rall shneza”.

¹¹ Bëna prometer con juramentu, nunquë jamás adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u mënë con na, catë rbedchí ldu'u rall.

¹² Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tëchi cusë mal, nu por ni adë rialdídi'i ldú'ul shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nanabani.

¹³ Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l cunseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë të ldu'u naguëdchi por duldë nacuguë ra nguiu.

¹⁴ Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'quë, sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a, iurní unidë na hia'a con Cristo.

¹⁵ Zni rni'i Sagradas Escrituras: Nedzé si talë guínil lo quë narni'i Dios, adë runë naguëdchidi'i ldú'ul cumë bë'në ra mënë guahietë iurë bëquë guia'a

rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall gac Dios shlamë rall.

¹⁶ ¿Chúllëti'i bëquë diaguë shti'dzë Dios nu despuësë bë'në rall cuntrë lë'ë më? Mizmë mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés ziquë cabësë shtë rall.

¹⁷ ¿Chullëti'i bëldënú Dios por cuarenta izë? Pues mizmë mënë nabë'në duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë rai' lu shlatë catë nídi'i mënë.

¹⁸ ¿Chullëti'i guni'i Dios con juramentu adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u më? Pues mizmë mënë nanadë bëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më.

¹⁹ Por grë ndë'ë rac bë'a hia'a adë bë'nëdi'i rall gan tsutë rall purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më.

4

¹ Por ni, aunquë nanú tubi promësë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, rqui'ni gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de lë'ë të, guëni'i më: “Runa juzguë nu adë tsutëdi'il lugar ni”.

² Pues parë mizmë lë'ë hia'a bëdchini shti'dzë Dios ziquë bëdchinin parë ra mënë guahietë, perë ra mënë ni adë bë'nëdi'i rall recibir shti'dzë më con fe cumë cusë za'quë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bëllu'idi'i shti'dzë më parë lë'ë rall.

³ Perë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a nu guatë hia'a catë rzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më. De stubi mënë guni'i më:

Gualdídi'i ldu'u rall na; por ni bëldëa nu gunia'a con juramentu, adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bëdë'ë më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më guë'dchiliu.

⁴ Pues ze'dë tubi partë shtë Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë narzi'i ldu'u mënë:

Dios bëzi'i ldú'i' dzë gadchi de grë dchi'ni nabë'në më.

⁵ Stubi lugar guni'i më:

Adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

⁶ Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsutë rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë lë'ë mënë nabini diza'quë primëre,

adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më.

⁷ Por ni Dios bëluá'ai' tubi dzë señaladë naná nedzë. Cagni'inú Dios lë'ë hia'a iurne' por lo quë naguni'i David aunquë llëduni tiempë zia'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a tampa:

Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë runë naguëdchidi'i ldu'u të.

⁸ Si talë Josué nadë'ë descansë parë ra më israelitë, pues Dios adë niabrídi'i guëni'i më de stubi dzë guëzi'i ldu'u mieti.

⁹ Zni nanú tubi galërzi'i ldu'u naná ziquë dzë gadchi iurë guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u shmënë Dios

¹⁰ purquë grëtë' el quë natsuté shnezë Dios catë rzi'i ldú'ull con lë'ë më, nápëll descansë. Hia gualú shchí'nill ziquë guzi'i ldu'u Dios lu grë dchi'ni shtë më.

¹¹ Por ni cha guëdë'na'a fuersë parë tsuté hia'a catë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, no sea quë cualquier de túbia'a ziaglá'ga'a mizmë nezë ziquë bë'në ra mënë nadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë Dios guahietë nu guti rai'.

¹² Zni runë tucarë guëdë'na'a purquë di'dzë naguni'i Dios, nabanin nu napin pudërë. Nahin ziquë tubi spadë dushë naná guërüpë tëchi. Shti'dzë më riutë hashtë más la'ni ldu'u nguui. Shti'dzë më runë dividir almë, nu espíritu, nu llicu nu hashtë la'ni ba'cu shtë mieti. Riutë shti'dzë më hashtë la'ni llgabë mënë nu hashtë galërni'i ldu'u nguui parë gunin juzguë lë'ë rahin.

¹³ Ni tubi cusë nabëntsa'u më adë rac guëca'chilúdi'i lu më. Grëtë' nanuhin shlatë. Rna më nu nanë më grë lo quë naquëhunë mieti nu napë quë guëtë'da'a cuendë lu më.

Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi

¹⁴ Jesús shini Dios, na më bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a; guatë më catë quëreldë Dios lu gube'e, por ni guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios con diza'quë nagualdí ldu'u hia'a.

¹⁵ Lë'ë bëshuzi shtë hia'a, rga'a ldú'i' lë'ë hia'a. Riasëhi'; nanëhi' grë debilidadá nadápa'a purquë lë'ë më gudëdë më lu

mizmë prëbë nadápa'a, perë sin quë adë bë'nëdi'i më duldë.

¹⁶ Por ni guiabí'ga'a lu më catë nanú më. Guiabí'ga'a lu trunë shtë Dios sin quë adë chu rdzëbëdi'i. Por favurë shtë më guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a nu gunë më compaño lë'ë hia'a cualquier nicidá nadápa'a.

5

¹ Cadë bëshuzi ru'bë naná designadë entrë ladi ra nguui, nápi' carguë parë gúni' representar ra mënë lu Dios. Runë bëshuzi ofrecer lu Dios ra ofrendë shtë mënë nu sacrifici por duldë shtë rall.

² Mizmë bëshuzi ni rac runë tratë nadu'u con ra mënë naguënëdi'i voluntá shtë Dios nu rëazë guëtë rall shnezë më, purquë bëshuzi ni nápëll mizmë debilidadá cumë grë mënë.

³ Por debilidadá ni rqui'ni gunë bëshuzi ofrecer tubi ma ziquë sacrifici lu Dios por ra duldë nabë'në bëshuzi nu zac rúnëll ofrecer ra ma por duldë shtë los de más mënë.

⁴ Ni tubi nguui gululë mizmë lë'ëll ziquë bëshuzi con hunurë shtë galbëshuzi, sino Dios gululë lë'ëll mizmë manërë ziquë gululë më lë'ë Aarón.

⁵ Zni zac Cristo adë bëshepi guiá'adi'i' të gáqui' bëshuzi, sino Dios gululë lë'i' nu guni'i më lu shini më:

Lë'ëll nal shinia; gululëhia lë'ëll.

⁶ Nu zac rni'i Dios stubi lugar:

Lë'ëll nal bëshuzi parë siemprë, ziquë mizmë clasë cumë Melquisedec.

⁷ Iurë Jesús gubani lu guë'dchiliu rë', guna'bë më lu Dios; bë'në më ruëguë lu Dios. Guni'i më fuertë nu cantidá nisë bëru'u lu më. Guna'bë më lu Dios, el quë nanapë pudërë parë guëlá lë'i' lu galguti, nu Dios bëquë diágui' shti'dzë shini më purquë Jesús guc cunformë; bë'ni' cumplir voluntá shtë Shtádi'.

⁸ Aunquë Cristo na shini Dios, por galërzac zi nabë'në më sufrir; bësë'dëi' parë guëzu'bë diágui'.

⁹ Iurë gudëdë grë ra cusë durë nu bë'në më gan lu ra prëbë, guc më el quë nardë'ë vidë eternë parë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë më.

¹⁰ Gululë Dios lë'ë Jesús; gúqui' designadë bëshuzi ru'bë con mizmë hunurë ziquë Melquisedec.

Dios gunë cashtigu si talë guëazë guéta'a lu shnezë më

¹¹ Nanú zihani cusë más parë guënia'a lu të shcuendë bëshuzi ru'bë nadápa'a. Parë guna explicar parë tsasë të, naganin purquë adë riasëdi'i të lueguë.

¹² Hia gudëdë tiempë dizdë gualdí ldu'u të diza'quë; hia runë tucarë guëlua'a të los de más sa' të, perë todavía rqui'ni stubi mënë guëlua'a lë'ë të stubi vësë más ra cusë sencigi, ra primërë puntë shtë ra enseñansë narialdí ldu'u hia'a. Na të ziquë tubi narqui'ni gu purë lechë en vez de gaull cumidë con belë.

¹³ Grë ra naná ziquë me'dë naná radchi, adë rac bë'adi'ill mudë narunë tucarë guëquërdëll con sa'll. Nall ziquë tubi ngulë'në narqui'ni tubi mësë.

¹⁴ Perë ziquë cumidë na parë ra mënë ru'bë, los de más puntë shtë enseñansë, na parë ra mënë naná riasë guadë na mal nu guadë na za'quë. Mënë ni hia napë rall tiempë lu shnezë Dios nu tsagla'guë runë rall gan lu duldë.

6

¹ Por rsunë ni, cha guiaglá'ga'a delantë parë tsarú'ba'a; guësé'da'a más enseñansë shtë Cristo. Adë guëá'nëdi'ia'a sulë con ra enseñansë sencigi nabëdë'na'a recibir más antsë. Enseñansë ni runë tratë napë quë guëabrí ldu'u mieti lu Dios, nu adë rúnëdi'i mënë confiar ra obrë za'quë. Ra enseñansë sencigi rni'i napë quë tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios.

² Nu cagni'in shcuendë custumbrë shtë rdchi'bë guia'a shmënë Jesús guëc sa' rall, nu runin tratë lla guëriubë nisë zihani cusë. Cagni'in shcuendë de quë tsashtë ra tēgulë stubi, nu de quë ze'dë guëdchini juici eternë.

³ Pues guiaglá'ga'a delantë si talë gunë më compaňi lë'ë hia'a.

⁴ Ra naguasë di'dzë ni, ra nabëquitë ldu'u por lo quë nabëne'e më, ra narunguë bë'a Espíritu Santo,

⁵ ra nabëquitë ldu'u con shti'dzë Dios, nu ra narac bë'a pudërë shtë ra naguëribë'a iurë gac më rëy,

⁶ Si talë guëazë guetë rall, nu rni'i rall shti'dzë Dios nádi'in verdá, nídi'i mudë

guëabrí ldu'u rall lu më stubi vultë purquë mizmë lë'ë rall quëquë'ë rall lë'ë shini Dios lu cruz stubi vultë, nu quëhunë rall burnë lë'ë më delantë lu ra mënë.

⁷ Na nguiu rë' ziquë lachi naná rlaguë guiu lúhi'. Iurë lë'ë guiu rlaguë, ruu' guiu'u nisë. Si talë guiu'u tsagla'guë rdë'ë cusechë parë ra naquëhunë dchi'ni, pues napin bendición shtë Dios.

⁸ Perë si talë lë'ë guiu'u rdë'ë guitsë nu guilli nadë rlluí'idi'i, iurní mal na guiu'u ni nu guëlladchi na cashtigu shtë Dios parë guiu'u ni; fin shtëhin na ziquë tubi cusë narie'qui.

Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios

⁹ Aunquë quëadi'dza zndë'ë lu të, bëchi narac shtua'a, napa segurë de quë lëdë znídi'i con lë'ë të purquë nasalvar të nu quëhunë të cusë za'quë.

¹⁰ Dios na më justë; adë guëá'ldëdi'i ldu'u më grë dchi'ni nabë'në të parë lë'ë më. Rëagná ldu'u më lla guc shtu'u të sa' të, lla bë'në të sirvë lë'ë rai' purquë na rai' shmënë më. Adë guëá'ldëdi'i ldu'u më de quë tsagla'guë quëhunë të compaňi lë'ë rai'.

¹¹ Ziquë rac shtu'u sa' të, iurne' rac shtu'u na'a cadë tubi të guëlua'a de quë napë të zihani esperansë hashtë guëabrí më stubi.

¹² Adë gac të nabëchi sino gulë rgubënebi ejemplë shtë ra narialdí ldu'i de verdá con pacënci; iurní quëhunë rall recibir ra cusë za'quë nabë'në më prometer parë grë ra naná shmënë më.

¹³ Segurë gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer purquë iurë bë'në më prometer lu Abraham, bë'në më jurar por mizmë lë më purquë nídi'i stubi más më naru'bë quë lë'ë më.

¹⁴ Guni'i Dios lu Abraham: “De verdá gunë ldaiha lë'ël nu guënehia cantidá llëbnil”.

¹⁵ Abraham gulézi' con pacënci hashtë guc cumplir shti'dzë më; zni bë'ni' recibir lo quë naná bë'në më prometer lúhi'.

¹⁶ Iurë ra nguiu runë rall jurar, rni'i rall juramentu por nombre shtë tubi namás më ru'bë quë lë'ëll. Juramentu ni na garantiá de quë gúnëll cumplir; rqui'nidi'i cusë más.

¹⁷ Iurë guc shtu'u Dios guëlua'ái' clarë lu ra shmënë më de quë adë gúnëdi'i më

cambi shtí'dzi', bē'nē mē prometer con juramentu.

¹⁸ Zni por chupē di'dzē nagúnēdi'i cambi jamás, nasegurē lo quē nadržuléza'a. Nídi'i mudē shti'dzē Dios niac bishi; por ni lē'ē hia'a naná bēsa'nē cusē shtē gué'dchiliu nu na hia'a segurē con lē'ē mē, nadápa'a rsunē ru'bē parē tsaldí ldu'u hia'a; adē guēsá'nēdi'i hia'a promēsē naguni'i mē lu hia'a; tsaglá'ga'a firmē con lē'ē mē hashtë gunē mē cumplir promēsē naguni'i mē lu hia'a.

¹⁹ Lē'ē esperansē nadápa'a, na ziquē tubi gui'bē ru'bē naquēhunē segurē barcu lu nisē. Segurē nu fuertē na esperansē ni parē almē shtē hia'a. El quē nanapē esperansē ni, nall ziquē el quē nariutē catē cabezē Dios Santo.

²⁰ Ndē guatē Jesús por lē'ē hia'a tē tsanálda'a lē'ē mē lugar ni despuēsē. Na mē representantē shtē hia'a tē parē tsutē hia'a lugar ni. Na mē primērē bēshuzi parē siemprē con mizmē hunurē quē Melquisedec.

7

Jesús nu Melquisedec

¹ Lē'ē Melquisedec guc rēy shtē gué'dchi Salem nu gúqui' tubi bēshuzi delantē lu Dios naquēbezē más guia'a. Iurē bēabrá Abraham catē guáhi' lu guērru nu gudíni' ra rēy contrari, Melquisedec guagtsa'guélúhi' Abraham, nu bē'nē ldáih'i lē'ē Abraham.

² Iurní Abraham bēdē'ē ca'a Melquisedec décimo partē shtē ra cusē naná bēdchisú Abraham de enemigu shtēhi'. Lē Melquisedec runē cuntienē “primērē rēy naná justē”. Melquisedec guc rēy narnibē'a Salem, nu Salem runē cuntienē, “galērbēdchí ldu'u mieti”. Por ni Melquisedec na rēy shtē paz.

³ Perē parē Melquisedec adē guēnēdi'ia'a lē shtádi' u lē shní'ai'; adē guēnēdi'ia'a guc gúli' nilē guc gúti'. Adē guēnēdi'ia'a chu guc shtadē guélú Melquisedec. Zni náhi' ziquē figurē shtē shini Dios; náhi' bēshuzi naná cuezē parē siemprē.

⁴ Iurnē' gulē bēdē'ē cuendē blac llēru'bē guc Melquisedec, pues mizmē shtadē guélú hia'a, Abraham, bēdē'ēi' décimo partē shtē grē cusē lo quē nabēdchisúhi' guia'a rēy iurē gudildi rai'.

⁵ Según lēy shtē Moisés, ra bēshuzi naná llēbní Leví, napē rai' mandadē shtē Dios parē gunē rai' cubrē de mēnē décimo partē nanapē ra mēnē; nahin parē Dios. Ra bēshuzi bē'nē rai' cubrē de grē sa' rai' aunquē na rai' llēbní Abraham.

⁶ Perē Melquisedec nádi'i' famili shtē Leví perē bē'ni' recibir décimo partē nabēdē'ē Abraham cuá'ai'. Nu Melquisedec bē'nē ldáih'i' Abraham, el quē nabē'nē recibir ra promēsē shtē Dios.

⁷ Clarē riasē hia'a el quē naquēhunē bendecir, más lasáqui' quē ra mēnē narunē recibir bendición.

⁸ Entrē ládia'a iurnē' grē ra bēshuzi narunē recibir décimo partē shtē cusē nanapē mieti, guédchini dzē gati rai'; perē shcuendē Melquisedec rni'i Sagradas Escrituras de quē lē'i' bē'ni' recibir décimo partē nabēdē'ē Abraham. Melquisedec náhi' ziquē tubi naziagla'guē nabani.

⁹ Nu rac guēn'ia'a de quē Leví nu grē ra bēshuzi naná llēbní Leví, ra naná runē recibir décimo partē shtē cusē nanapē mēnē iurnē', gudilli rai' juntē con Abraham iurē bēdē'ēi' lu Melquisedec nabē'nē tucarē cá'ai'.

¹⁰ purquē aunquē todavía adē gúlēdi'i Leví, náhi' cumē llēbní ladi Abraham iurē Melquisedec guagtsa'guélúhi' lē'ē Abraham.

¹¹ Ra mēnē israelitē bē'nē rai' recibir lēy shtē Dios tiempē dzu ra shini Leví cumē bēshuzi, perē lēy adē bē'nēdi'i gan gac mēnē perfectē delantē lu Dios. Por ni gu' necesari guédchini stubi bēshuzi mejurē, lédēdi'i ziquē ra bēshuzi naná shini Aarón nagululē Dios, sino bēqui'ni guédchini tubi bēshuzi ziquē Melquisedec con llēru'bē hunurē.

¹² Pues iurē nanú cambi shtē galbēshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lēy narunē tratē shcuendē galbēshuzi.

¹³ Lē'ē bēshuzi shtēna'a, el quē ra di'dzē rē' quēgni'i shcuēndi', náhi' llēbní stubi shini Jacob, lédēdi'i shini Leví ziquē los de más bēshuzi. Ni tubi bēshuzi na shini de cualquier shini Jacob sino sulē ra shini Leví na rai' bēshuzi.

¹⁴ Bien rdē'ē hia'a cuendē Jesús ze'dē entrē llēbní Judá, nu Moisés niétiquē guní'i' de quē shini Judá gac rai' bēshuzi.

15 Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë guédchini stubi bëshuzi naná ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë.

16 Adë binlúdi'i galbëshuzi shtë më ni por tubi lëy narunë punërë bëshuzi según ra shtadë guélú bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë purquë napë më pudërë; gátidi'i më parë siemprë.

17 Rni'i zndë'e la'ni Sagradas Escrituras de lë'e më:

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë

ziquë mizmë clasë de Melquisedec. Nápël llëru'bë hunurë.

18 Zni mandamientë nabëdë'e Dios guahietë, guc cancelarín purquë nápëdi'in pudërë nu adë rlluí'di'in parë guédchisú duldë shtë mënë.

19 Pues lëy shtë Moisés adë bë'nëdi'i gan parë gac nguui limpi delantë lu Dios, perë en cambi, iurne' nadápa'a esperansë, por ni riabí'ga'a lu më.

20 Pues Dios bë'në nombrar Jesús ziquë bëshuzi con juramentu.

21 Los de más bëshuzi guc nombrar rai' sin ni tubi juramentu, perë guni'i Dios lu bëshuzi cubi con tubi juramentu. Guni'i më:

Lë'e Dadë, bë'ni' jurar nu adë gúnëdi'i' cambi shtí'dzi'.

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë. [Ziquë mizmë clasë shtë Melquisedec.]

22 Por ni Jesús na tubi garantiá de quë nadápa'a tubi conveñi mejurë quë conveñi nanapë ra mënë guahietë.

23 Los de más bëshuzi guc cantidá rai' purquë guti rai'; adë nídi'i mudë tsagla'guë rai' cumë bëshuzi; adë bë'nëdi'i rai' gan guëquërdë rai' parë siemprë.

24 Perë Jesús adë rátidi'i; galbëshuzi shtë më adë tsalúdi'i. Na më bëshuzi parë siemprë.

25 Por ni Jesús napë pudërë; gunë më salvar parë siemprë ra nariabí'guë lu Dios por medio de lë'e Jesús purquë nabáni' parë siemprë nu quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'e hia'a.

26 Zni Jesús na bëshuzi completamente ecsactë ziquë rquí'nia'a, ziquë ni tubi chu nádi'i. Na më santu; nápëdi'i më duldë; rsiquëdi'i më lë'e hia'a; purë na më.

Bëshepi guia'a Dios lë'i' más quë cualquier cusë nanabani lu gube'e.

27 Nádi'i më ziquë los de más bëshuzi nanapë quë gunë rall ofrecer ra ma por duldë shtë rall, iurní despuësë por duldë shtë ra sa' rall. Jesús bë'ni' ofrecer mizmë lë'i' ziquë sacrifici parë grëtë' hia'a. Rquí'nidi'i stubi sacrifici jamás parë siemprë.

28 Lë'e lëy shtë Moisés gululé nguui tē gac rall bëshuzi namás lasac aunquë napë rai' duldë; perë juramentu shtë Dios bédchini más despuësë quë lëy, nu bë'në më nombrar lë'e shini më tē gáqui' bëshuzi parë siemprë. Gululé Dios shíni', el quë nabë'në cumplir; nídi'i stubi cusë narunë faltë tē gac më bëshuzi parë siemprë.

8

Jesús rni'inúhi' Dios por lë'e hia'a

1 Primërë puntë shtë naquëgni'i na'a lu tē na ndë'e; nadápa'a tubi bëshuzi namás lasac. Guzubë më lu trunë shtë Dios gube'e. Quëbezë më ladë ldi shtë Dios naná lugar shtë hunurë.

2 Nu quëhúni' sirvë la'ni lugar verdadërë naná bëntsa'u Dadë, lédëdi'i nguui. Ndë cabezë Jesús juntë con Dios Padre.

3 Grë ra bëshuzi namás lasac lu guë'dchiliu, guc nombrar rai' parë gunë rai' ofrecer lu Dios ofrendë nu sacrifici nabëdë'e mënë según lëy. Nu rquí'ni Jesús gápi' tubi cusë parë gúni' ofrecer.

4 Si talë lë'e më niabezë më guë'dchiliu, adë nádi'i më bëshuzi purquë todavía nianá nanú ra bëshuzi narunë ofrecer ofrendë según rnibë'a lëy shtë Moisés.

5 Perë ra bëshuzi lu guë'dchiliu, quëhunë rai' ofrecer lo quë naná sulamëntë tubi mustrë de lo quë nananú gube'e. Rdë'e hia'a cuendë de quë nahin copi purquë iurë Moisés bë'në recibir ordë shtë Dios parë guntsá'uhi' lugar catë gunë ra mënë adorar Dios, gunibë'a më lúhi': "Rnia'a lul, bëntsa'u lugar ni ecsactë según mustrë nabëluá'ahia lul guëc dani".

6 Zni guc con primërë rëglë nabëdë'e Dios, perë iurne' gululé Dios Jesús ziquë bëshuzi naquëhunë sirvë lugar naná zihani vueltë más mejurë quë lugar catë ra bëshuzi naguquërdë antsë bë'në rai' sirvë. Jesús

na el quë narni'inú Dios por lë'ë hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi cubi nadápa'a con Dios, nahin mejurë quë conveñi gushë purquë pudërë shtë conveñi cubi ze'din por promësë naná mejurë.

⁷ Si talë primërë conveñi nápëdi'in faltë, iurní adë rquí'nidi'i conveñi cubi. Si talë por primërë conveñi niac mënë naza'quë delantë lu Dios, iurní niasëdchini Jesús stubi conveñi naná cubi.

⁸ Perë Dios guná lu ra mënë nabë'në recibir primërë conveñi ziquë mënë narunë faltë lo quë naná mejurë. Guni'i më shcuendë rai'la'ni Sagradas Escrituras: Lë'ë Dadë Dios rni'i: Guëdchini dzë; guntsa'ua tubi conveñi cubi con ra mënë shtë Israel nu Judá.

⁹ Adë gáquëdi'in ziquë conveñi naná bëntsa'ua con ra shtadë guëlú rall tiempë bëna

compañi lë'ë rall, tiempë bësëhia lë'ë rall të guëru'u rall Egipto.

Adë bë'nëdi'i rall cumplir lë'ë conveñi shtëna. Por ni bësa'na lë'ë rall, rni'i Dadë.

¹⁰ Lë'ë conveñi naná guntsa'ua con naciuni Israel despuësë ra dzë ni, gaquin zndë'ë, rni'i Dadë.

Guësëdchinia mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Guëquëa'a shti'dza lu ldu'u rall parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u rall shti'dza.

Iurní gaca Dios shtënë rall de verdá; hia lë'ë rall gac rall shmëna.

¹¹ Dzë ni adë rquí'nidi'i chu guëlua'a tubi sa'll;

rquí'nidi'i nguiu guëní'll lu bëchill: "Bënguë bë'a lë'ë Dadë Dios" purquë grëtë' rall gunguë bë'a rall na dizdë ra mitu'në hashtë más ra më gushë naná ladi rall.

¹² Nu guna perdunë duldë shtë rall; guëga'a ldua'a lë'ë rall;

jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall.

¹³ Iurë lë'ë Dios quëgni'i shcuendë conveñi cubi rë', na purquë rna më conveñi gushë cumë cusë nadë rlluí'idi'i parë mënë naná quërelde ne'. Lo quë nanapë tiempë nu adë rlluí'idi'in, nasesë guëniluhin.

9

Lugar catë runë mieti adorar Dios lu guë'dchiliu nu gube'e

¹ Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë primërë conveñi napë règlë parë gunë mieti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë guë'dchiliu.

² Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar Dios, napë chupë partë. Primërë partë lë Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në mënë presentar lu Dios.

³ Hia tëchi cortinë shtë primërë partë, quëbezë lugar lë Lugar Santísimo.

⁴ Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi. Guëdubi ladë naquë orë. Nezë la'ni cajë ni nanú mbluri nanactsa'u orë. La'nin nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëguë; gualdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë shtë conveñi.

⁵ Subrë guëc cajë ni quëbezë ra ianglë naquëhunë representar pudërë nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nach'i'li shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë shtë mieti. Iurne' nápëdia'a tiempë parë guëquëa'a más shcuendë lugar ni.

⁶ Iurë grë ra cusë ni na listë, ra bëshuzi riutë rai' primërë partë shtë iádu'u parë gunë rai' cumplir custumbrë religiosë lo quë nagunibë'a Dios.

⁷ Perë segundë partë shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li riutë primërë bëshuzi, perë sulë tubsë vësë cadë izë. Iurë lë'i' riutë, rquí'ni guá'ai' rënë shtë ma të parë rúni' ofrecerin ziquë ofrendë por duldë shtëhi' nu por duldë shtë ra mënë.

⁸ Por di'dzë rë' lë'ë Espíritu Santo quëgní'i' de quë mientras ra mënë bë'në rai' cumplir custumbrë la'ni primërë partë shtë iádu'u, todavía nídi'i entradë parë lë'ë rall lu lugar catë cabezë Dios.

⁹ Grë ndë'ë na tubi mustrë de lo quë quëhunë mënë iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendë nu ra ma naquëhunë mieti ofrecer lu Dios, adë nápëdi'i' rahin pudërë parë guëdchisú duldë shtë mënë të parë cuëdchí ldu'u rall delantë lu Dios.

10 Nadë más ra custumbrë quëhunë tratë pë cusë gau mieti u pë gu mieti u shcuendë tsati guia'a mieti con ra rëglë narunë tratë por fuërë shtë mieti. Napë ra custumbrë ni valurë sulamëntë hashtë tiempë gunë më cambi mudë nangunë mënë adorar lë'ë më.

11 Perë Cristo bëdchíni' ziquë bëshuzi namás nasac parë ra cusë za'quë nabe'dë guëdchini. Lë'ë lugar catë quëhunë më sirvë ziquë bëshuzi, nga'li na tubi lugar namás cusë za'quë, lëdë tubi mënëdi'i bëntsa'u lugar ni. Quiere decir, adë nádi'in cusë shtë guë'dchiliu rë'.

12 Guatë Cristo Lugar Santísimo tubsë vësë parë siemprë, lëdëdi'i parë gunë më ofrecer rënë shtë chivë u rënë shtë ngunë, sino con prupi rënë shtë më guatë më; bënë më segurë salvaciuni nanápëdi'i fin parë lë'ë hia'a.

13 Ra bëshuzi bëtíai' rënë shtë chivë nu ngunë, nu bëté'tsëi' dë shtë bëcierru nagüe'qui lu bëcu'guë guëc ra mënë nabëga'ldë tëgulë. Si talë custumbrë ni rllui'i parë gunin purificar shcuerpë nguui,

14 mucho más pudërë napë rënë shtë Cristo, purquë por medio shtë Espiritu Santo nanápëdi'i fin, Cristo bënë më ofrecer mizmë lë'ë më lu Dios ziquë sacrifici nanápëdi'i ni tubi manchë. Rënë shtë më rac guëzunë ldu'u hia'a de grë duldë nu obrë nadë rllui'idi'i parë guëdë'na'a sirvë lu Dios nanabani.

15 Por ni Jesucristo na më el quë nabësëdchini conveñi cubi, tubi tëtë cubi entrë Dios nu lë'ë hia'a. Galguti shtë Cristo bënë parë gac perdunë grë duldë shtë ra nabënë mal según rëglë shtë primërë conveñi. Guna'bë Dios lë'ë rall tē gunë rall recibir grë lo quë nabënë më prometer, tubi herenci eternë.

16 Parë gac cumplir termë shtë tëtë, rqui'ni prëbë de quë hia guti el quë nabëntsa'uhin

17 purquë adë gac repartir herenci shtë nguui hashtë despuësë gati nguui. Mientras nabani nguui lë'ë tëtë guëa'në guíai'.

18 También termë shtë conveñi primërë guzublu iurë rënë bëllë'ë.

19 Moisés iurë guni'i grë ra puntë shtë lëy lu ra mënë, guná'zi' rënë shtë chivë nu bëcierru con nisë nu tubi llicu hiaguë hisopo con guitsë ladi lli'li color llni; iurní bégá'dzi' llicu hiaguë ni con rënë nutsë con nisë; iurní bëchu'bë nísi' librë shtë lëy, nu zac grëtë' ra mënë bëchu'bë nísi' con rënë.

20 Iurní guni'i Moisés: “Ndë'ë na rënë narunë lasac tubi conveñi narnibë'a Dios parë lë'ë tē”.

21 Moisés bëchu'bë nísi' con rënë lë'ë lugar catë bënë ra mënë adorar Dios, nu bëchu'bë nísi' con rënë grëtë' ra cusë nabënë dchi'ni rai' tē gunë rai' adorar Dios.

22 Pues según lëy casi grëtë' cusë napë quë guëzunëhin por rënë. Sin quë adë guëllë'ëdi'i rënë, nídi'i perdunë shtë duldë.

Por galguti shtë Cristo nanú perdunë shtë duldë

23 Por ni rnia'a de quë ra cusë nananú guë'dchiliu, cusë naná copi shtë ra cusë lu gube'e, bëqui'ni guëzunë rahin por rënë shtë ma, parë ra cusë shtë gube'e también rqui'ni guëzunë rahin con sacrifici mejurë quë rënë shtë ma.

24 Cristo adë guatëdi'i' Lugar Santísimo nabëntsa'u mënë lu guë'dchiliu; nahin copi shtë cusë verdadërë nananú gube'e; sino guatë më gube'e catë quëbezë Dios. Ndë guadi'dzënú më Dios Padre de favurë shtë hia'a.

25 Lë'ë primërë bëshuzi lu guë'dchiliu ritëll Lugar Santísimo tubsë vësë cadë izë parë gúni' ofrecer rënë shtë ma lu Dios, parë rënë ni nádi'i rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perë Cristo adë rúnëdi'i' ofrecer rënë shtëhi' zihani vueltë sino tubsë vësë

26 purquë si talë adë zni nádi'in, iurní niati më zihani vësë dizdë lë'ë guë'dchiliu gurështë. Perë iurne' tubi vësë parë siemprë Cristo bëdchini nu bënë më ofrecer mizmë vidë shtëhi' parë grëtë' mënë. Bëllë'ë rënë shtë më tē guëdchisú më duldë.

27 Ziquë na segurë napë quë gati grë mieti nu despuësë gati nguui, gunë më juzguë nguui.

28 Zni zac Cristo tubsë vësë gúti' ziquë tubi sacrifici; bëllë'ë rënë shtë më por duldë shtë mënë. Perë guëlua'alú më lu

hia'a stubi vultë, lëdëdi'i parë guëdchisú mē duldë sino parë gunë mē salvar grëtë' ra naquëbezë lë'ë mē, ra narac shtu'u guëabrí mē nasesë.

10

¹ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guquin nadë más ziquë muestrë shtë ra cusë verdadërë nanaguër guëdchini. Lë'ë lëy nápëdi'in pudërë të gac mënë naza'quë lu Dios por medio ra ma nabë'në mënë ofrecer zihani vësë cadë izë.

² Purquë si talë lëy nihunë gan parë gac mënë naza'quë lu Dios, iurní niabezë nihunë rall ofrecer ra ma purquë grëtë' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë nabë'në rall.

³ Perë por ra ma nabë'në rall ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall cadë izë.

⁴ Pues rënë shtë ra ngunë nu rënë shtë chivë jamás adë guëdchisúdi'i duldë shtë mënë.

⁵ Por ni iurë bédchini Cristo lu guë'dchiliu, guni'i mē:

Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë ofrendë,

sino quë bënë'el tubi cuerpë parë na.

⁶ Adë rquítëdi'i ldu'ul con ra sacrifici narie'qui lu bëcu'guë, nilë con ra ofrendë narne'e mënë por duldë.

⁷ Iurní gunia'a: "Iurne' zelda parë guna cumplir voluntá shtënël.

Niá Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni librë."

⁸ Primërë rni'i Dios quë adë bëquítëdi'i ldu'u mē por ra ofrendë nu por ma narie'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë ra nguiu, cusë nagunibë'a lëy gunë mieti.

⁹ Despuësë guni'i mē: "Zelda parë guna voluntá shtënël, Dadë". Ndë'ë runë cuntienë de quë bë'në Dios cancelar primërë rëglë të gunë mē punërë stubi rëglë mejurë.

¹⁰ Por rëglë cubi, bë'në mē perdunë duldë shtë hia'a; bëzunë mē ldu'u hia'a të parë gáca'a santu. Zni nahin purquë Jesucristo bédë'ë mē prupi shcuerpë mē ziquë sacrifici. Guti mē; iurní rquínidi'i stubi ofrendë.

¹¹ Grë ra bëshuzi israelitë quëhunë rai' ofrecer ra ma lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë

quëhunë rai' ofrecer mizmë ofrendë aunquë por rënë shtë ra ma, nilë por cuerpë shtë ma narie'qui, nunquë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë mënë.

¹² Perë Jesucristo bë'në mē ofrecer mizmë lë'i' por ra duldë tubsë vësë parë siemprë. Despuësë guti mē, iurní guzubë mē ladë ldi shtë Dios.

¹³ Nga'li quëbezë mē hashtë gunë mē gan lu grë enemigu shtë mē. Gunë mē vencer lë'ë rall.

¹⁴ Por tubsë ofrendë nabë'në mē ofrecer, bëzunë mē ldu'u mënë; bë'në mē ra mënë santu parë siemprë, ra naquëreldë sulë parë lë'ë mē.

¹⁵ Lë'ë quë lë'ë Espíritu Santo quëhúni' testificar lo mizmë purquë guni'i' más antsë;

¹⁶ Lë'ë conveñi naguna con lë'ë rall despuësë ra dzë ni, rni'i Dadë, guëcue'za grëtë' mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Nu guëquëa'a ra mandamientë la'ni shgabë rall.

¹⁷ Nu zac rni'i Espíritu Santo:

Jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall, ni ra cusë mal nacanihunë rall.

¹⁸ Catë bë'në mē perdunë duldë, hia rquínidi'i másru'u ofrendë por ra duldë.

Guiagbí'ga'a lu Dios

¹⁹ Por grë ndë'ë bëchi, rac tsutë hia'a gube'e por rënë shtë Jesús. Adë rdzëbëdi'i tsutë hia'a.

²⁰ Rac tsutë hia'a por tubi nezë cubi narne'e vidë sin fin; nezë ni bësha'lë mē hashtë lugar catë cuezë Dios santu, quierë decir, por galguti shtë Jesús bëshá'li' nezë ni.

²¹ Jesús na mē primërë bëshuzi parë lë'ë hia'a. Na mē encargadë con grë lidchi Dios.

²² Por ni guiagbí'ga'a lu mē con confiansë; tsaldí ldu'u hia'a de verdá. Nu zac guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a nalimpi lu mē nu con cuerpë naguá tubi bañi con nisë naquichi.

²³ Guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios, adë chu guëazë guëtëdi'i shnezë mē purquë nasegurë gunë mē cumplir grë lo quë nabë'në mē prometer.

²⁴ Nu guëdília'a manërë parë guëdë'na'a compaño ra sa' hia'a parë gac shtu'u sa' hia'a más nu parë guëdë'na'a cusë za'quë.

²⁵ Adë gáca'a ziquë ra nanëdi'i guidë lu cultë catë rdëá hia'a; mënë ni nacustumbradë rídëdi'i rall. Mejurë guëni'inú sa' hia'a të gac rall firmë. Zni napë quë guëdë'na'a cumplir iurne' purquë lë'ë dzë naguëabrí Jesús, ze'dë guëdchini.

²⁶ Si talë nanë hia'a verdá shtë Dios nu mizmë tiempë rac shtu'u hia'a tsaglága'a nezë mal, iurní nídi'i stubi sacrifici të gac perdunë duldë shtë hia'a purquë rquë guia'a hia'a sacrifici shtë Cristo. Quëdë'na'a tratë galguti shtë Cristo ziquë cusë përuchi.

²⁷ Sulë nanú juici shtë Dios parë lë'ë hia'a iurní. Gaquin ziquë tubi gui'i tantë rldë më. Gunë më cashtigu grë contrari shtë më.

²⁸ El quë nabë'në desprëci lëy shtë Moisés nu adë bëzu'bë diáguëdi'ill lëy ni, gútil sin quë adë chu bëgá'adi'i ldu'u nguii ni; con testimonio shtë chupë u tsunë testigu guti nguii dzë ni.

²⁹ Perë ¿pë rni'i të gac con nguii naná bëlua'a tēchi' lu shini Dios nu bëquë guiá'all rënë shtë conveñi narunë parë gac nguii santu? nu bë'nëll desprëci lë'ë Espíritu shtë Dios naná bë'në zihani favurë parë lë'ë hia'a. Por rënë shtë më na hia'a limpi delantë lu më.

³⁰ Rac bë'a hia'a lë'ë Dadë naná guni'i: "Guna cashtigu ra mënë; napa derechë guëguilla". Nu zac rni'i shti'dzë më: "Lë'ë Dadë gunë më juzguë shmënë më".

³¹ Nalë nadzë'bë na cashtigu shtë Dios nanabani.

³² Perë rnia'a lu të, gulë bëagná ldu'u të tiempë nagudëdë. Despuësë bë'në të recibir llni shtë Dios, gac të mënë pacënci lu grë galërzac zi; gac të shmënë më firmë aunquë bë'në të sufrir.

³³ Nanú bëldá lë'ë të guni'i guidzë mënë guëc të lu ra sa' të. Guzunaldë mënë lë'ë të. Sëbëldá de lë'ë të bë'në të sufrir con sa' të.

³⁴ Bëga'a ldu'u të ra naguá lachigui'bë nu bëquitë ldu'u të iurë bédchisú mënë lo quë nanapë të purquë rdë'ë të cuendë de quë lu gube'e nanú másru'u cusë mejurë nanadë tsalúdi'i. Shtënë të ra cusë ni.

³⁵ Adë cuëzëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të, gapë të tubi premi ru'bë la'ni guë'dchiliu naze'dë guëdchini.

³⁶ Rqui'ni gac të më pacënci parë gunë të cumplir voluntá shtë Dios nu despuësë de ni, gunë të recibir lo quë nabë'në më prometer ca'a të.

³⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i: Du'pë tiempë runë faltë, iurní el quë naze'dë guëdchini, segurë guëdchíni'. Adë gac ldë'ëdi'i ldú'i'.

³⁸ Perë el quë naguna recibir cumë më justë, guëbánill por fe nanápëll.

Perë si talë guëazë guëtëll shneza, adë rquítëdi'i ldua'a con lë'ëll.

³⁹ Perë lë'ë hia'a adë nádi'ia'a ziquë ra narëazë guetë, ra naná condenar, sino rialdí ldu'u hia'a de verdá; zni guëdë'na'a segurë salvaciuni parë almë shtë hia'a.

11

Zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më

¹ Iurë rialdí ldu'u hia'a, iurní nadápa'a segurë de quë guëdë'na'a recibir ra cusë lo quë nadzuléza'a. Rialdí ldu'u hia'a nanú ra cusë nanadë rnádi'ia'a lúhi'.

² Ra shtadë guëlu hia'a naguquërelde guahietë, bëquebi Dios na rai' mënë za'quë purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më.

³ Rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni rdë'ë hia'a cuendë de quë Dios bëntsa'u lë'ë guë'dchiliu sulë con di'dzë shtëni'. Ra cusë narná hia'a lúhi' guctsa'u'in, lëdëdi'i por cusë narná hia'a, sino nadë más por shti'dzë Dios guctsa'u rahin.

⁴ Gualdí ldu'u Abel shti'dzë Dios; bë'ni' ofrecer lu Dios tubi ofrendë mejurë quë ofrendë shtë Caín. Bëquebi Dios Abel na më za'quë, por ni Dios bëca'a Abel nu bë'në më recibir ofrendë shtëhi'. Aunquë Abel hia gúti', perë todavía zia'glaguë ruadí'dzi' lu hia'a por medio fe shtëhi'.

⁵ Enoc gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni Dios bia'a lë'ë Enoc gube'e; gútidí'i'. Ra mënë adë bédzëlédi'i rall Enoc lu guë'dchiliu purquë Dios bia'a lë'i'. Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Enoc de quë antsë guziá'ai' gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con Enoc.

⁶ Sin galrialdí ldu'u, nídi'i mudë guëquitë ldu'u Dios con lë'ë hia'a. Primëre napë quë tsaldí ldu'u nguii shti'dzë Dios parë tsabi'guë nguii lu Dios. Napë quë tsaldí

ldu'u hia'a nabani më nu de quë guëne'e më premi ca'a ra narguili lë'ë më.

⁷ Noé gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bëzu'bë diágui' shti'dzë Dios purquë más antsë bëtsëbë Dios lë'i'; guni'i Dios lu Noé lo quë naguër gac, cusë ni tubi adë chu gunádi'i luhin antsë. Noé bëzu'bë diágui' nu bëntsá'uhi' tubi barcu ru'bë parë gac salvar grë ra shfamíli'. Gualdí ldu'i' shti'dzë më; gúqui' rëspëti parë shti'dzë më. Zni bë'në Noé juzguë grë ra mënë shtë guë'dchiliu nanadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë më. Mudë ni Dios bë'në recibir Noé ziquë nguïu justë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

⁸ Nu Abraham por galrialdí ldu'i, iurë Dios guna'bë lë'i', bëzu'bë diágui'; bërú'ui' parë tsáhi' lugar catë guni'i Dios guëdë'ë më ládzi' ziquë herenci. Abraham bërú'ui' ládzi' sin quë adë rdë'ëdi'i' cuendë ca lu tsáhi'.

⁹ Abraham gualdí ldu'i; guquërëldi' ladzë catë bë'në Dios prometer, perë Abraham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni. Nabáni' ziquë mënë naná de viajë, lëdëdi'i la'ni hiu'u. Lo mizmë bë'në Isaac nu Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir mizmë promësë nabëdë'ë Dios lu Abraham.

¹⁰ Abraham gulézi' stubi ciudá parë guëquërëldi', lugar nanapë cimientë naná dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según guc ldu'u më.

¹¹ Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bë'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni' aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi' tubi me'dë purquë gualdí ldu'i' Dios gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer lúhi'.

¹² Zni Abraham hia më gushë sin esperansë gápi' shíni', perë gúqui' shtadë guëlú shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë mbelëgui'i lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan guëlabin.

¹³ Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë bë'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios prometer, perë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më

zitu parë guë'dchiliu rë', de quë lidchi rai' cuezë stubi guë'dchiliu.

¹⁴ Pues grë ra naruadi'dzë zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai' stubi lugar parë guëquërelde rai'.

¹⁵ Si talë ra mënë ni nihunë rall llgabë por ladzë catë bëru'u rai', pues niabri rai' nga'li

¹⁶ perë guc shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir, tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádi'i ziquë nartú lúhi' sino rquite ldu'u më con lë'ë rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë rai' nu bë'në më preparar tubi ciudá catë guëquërelde rai'.

¹⁷ Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por ni iurë Dios bëzú tubi prëbë lúhi', bëdchinínú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer lúniquë shíni' lu Dios aunquë antsë guni'i Dios lu Abraham tubi promësë;

¹⁸ guni'i Dios shcuendë Isaac: "Por shínil gápël cantidá llëbnil".

¹⁹ Pues Abraham guc bë'ai' de quë Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra tëgulë. Zni rac guëni'ia'a cumë figurë de quë Abraham bë'ni' recibir stubi vultë lë'ë shíni' ladí ra tëgulë purquë parë Abraham hia guti shíni'.

²⁰ Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni Isaac guná'bëi' lu Dios bendición nanaguër guëdchini parë shíni', Jacob nu Esaú.

²¹ Nu zac Jacob gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë hia mërë gáti', bë'ni' bendecir cadë shinillágui' naná shini José. Bë'në Jacob adorar lë'ë më mientras rquí'chi' tubi bastunë.

²² Nu José gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë mërë gáti', guní'i' lu ra më israelitë de quë napë quë guëru'u rai' de ladzë Egipto nu bëdë'ë José ordë lla guëca'chi ra mënë ba'cu shtëhi'.

²³ Ra shtadë Moisés gualdí ldu'u rai'; por ni iurë gulë me'dë, adë bëdzëbëdi'i rai' lu rëy lo quë nangunibë'a rëy. Guná rai' lu me'dë, nacha'ngu me'dë. Bëca'chi rai' lë'ë me'dë por tsunë mbehu.

²⁴ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni iurë lë'i' náhi' nguïu ru'bë, adë nëdi'i' nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë Egipto

²⁵ sino quë guni'i ldú'i' sac zíhi' con los de más sáhi' ra mënë israelite. Adë guc shtú'udi'i guëquitë ldu'u Moisés por du'pë tiempë ra cusë mal shtë guë'dchiliu, cusë nanapë quë tsalú.

²⁶ Más bien guni'i Moisés, mejurë gúni' sufrir por Cristo naná ze'dë despuësë quë niapë Moisés grë ra tesurë shtë Egipto. Zni guc; gunáhi' ra cusë naguër gac ziquë tubi premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.

²⁷ Por galrialdí ldu'i Moisés bërú'ui' guë'dchi Egipto; adë bëdzëbëdi'i llanë shtë rëy; guaglá'gui' firmë igual ziquë el quë narná lu Dios aunquë adë chu rnádi'i lúhi'.

²⁸ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni bëzu'bë diágui' rëglë shtë Pascu; gunibë'a Moisés de quë guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu guëtia'a mënë rënë ni rua' puertë parë iurë tédë ianglë shtë galguti, adë gátidi'i primërë shini nguiu shtë ra më israelitë.

²⁹ Por galrialdí ldu'u, ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios; por ni gudëdë rai' Nisëdu'u Llni si fuërë cumë ziquë guiu'u bidchi, perë iurë ra mënë egipcios guc shtu'u tédë rall nisëdu'u, pues bëlda'u nisë rall; guti rall.

³⁰ Ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; por ni bédë'ë rai' vultë alreduerë guë'dchi Jericó gadchi dzë nu gulaguë lu' shtë guë'dchi.

³¹ Rahab gualdí ldu'i shti'dzë Dios; na Rahab tubi na'a mal, perë adë gútidi'i' juntë con ra nadë bëzu'bë diáguëdi'i purquë Rahab bë'ni' recibir con bien ra mënë israelitë naguaglda'chi guë'dchi Jericó.

³² ¿Pë más guëní'ia'a iurne'? Nídi'i tiempë parë guadi'dza shcuendë Gedeón, nu Barac, nu Sansón, nu Jefté, nu David, nu Samuel, nu los de más ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

³³ Por galrialdí ldu'u, bë'në rai' gan lu enemigu shtë rai'; gunibë'a rai' tubi manërë justë; bë'në rai' recibir cusë za'quë nabë'në Dios prometer. Bëta'u rai' rua' león;

³⁴ bësäaldë rai' gui'i dushë; bëru'u rai' lu peligrë niaguini mënë lë'ë rai' con spadë. Ra naná nápëdi'i fuersë, gupë rai' fuersë ru'bë. Guc rai' mënë fuertë lu guërru, nu bësellu'në rai' suldadë naná mënë zitu.

³⁵ Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tëgulë shtë rai' stubi vësë más; guashtë tse'lë rai' ladi ra tëgulë.

Sëbëldá mënë guti lu galnë; bëquë guia'a rall libertá parë gunë rai' gan tsashtë rai' ladi ra tëgulë të guëquërelde rai' stubi vidë mejurë.

³⁶ Stubi tantë mënë guzac zi rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bédë'ë mënë hiaguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con cadënë parë tsa rai' lachigui'bë.

³⁷ Guti rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guërudë rai' con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai' con spadë; canzë rai' sin lidchi rai'; prubi rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë. Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall maltratar lë'ë rai'.

³⁸ Ra mënë shtë guë'dchiliu adë guná záquëdi'i lu rai', perë lë'ë rai' lasac rai' más quë guëdubi guë'dchiliu. Ra mënë ni guquërelde rai' lachi, nu lu dani; guquërelde rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru shtë guë'dchiliu.

³⁹ Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras quëgluá'ai' na rai' mënë za'quë, perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, adë bë'nëdi'i rall recibir lo quë nabë'në më prometer

⁴⁰ purquë Dios napë më lugar mejurë parë grë hia'a. Guni'i më ra mënë ni adë gúnëdi'i rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a gac rai' completamente mënë sin ni tubi duldë delantë lu Dios.

12

Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a

¹ Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú guëdubi ladë shtëna'a ra nabëlua'a fe shtë rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu' grëtë' ra cusë narunë storbë con grë duldë naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guiaglá'ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi nardë'ë fuersë parë gúnëll gan tubi carrërë.

² Cha guia hia'a lu Jesús ziquë muestrë shtëna'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na më el quë narunë compa'ni parë tsaldí ldu'u mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë

guti më, guëquitë ldu'u më; por ni guzac zíhi'; rua'a ldu'u më dulurë nu shtu shtë galguti lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios, lugar shtë hunurë cula'ni më.

³ Gulë bë'në llgabë iurne' lo quë naguzac con Jesús; guzac zi më demasiadë por ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më. Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i të nu adë rdzëbëdi'i të mientras rzac zi të purquë na të shmënë Cristo.

⁴ Pues lë'ë të todavía adë gudínidi'i mënë lë'ë të por runë të cuntrë ra duldë.

⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të lo quë naquëgni'i Dios lu të? purquë ruadi'dzënú më lë'ë të ziquë shini më. Naescritë:

Shinia, adë rúnëdi'il desprëci Shtádël iurë lë'ë më cagni'inú më lë'ël.

Adë riádi'i ldu'ul iurë lë'ë më runë cashtigu lë'ël.

⁶ Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú më grë ra shini më purquë rac shtu'u më lë'ë rai'.

Nu quëhunë më cashtigu grëtë' shini më narunë më recibir.

⁷ Gulë gac firmë lu cashtigu narshe'ldë më guëquël. Grë cusë ni tëdë parë bien shtë të purquë quëhunë më tratë lë'ë të ziquë shini më. Grë ra dadë quëhunë rall corregir shínill.

⁸ Perë si talë Dios adë rúnëdi'i më corregir lë'ë të, nádi'i të legítimë shini më, sino na të ziquë me'dë llubi. Es quë runë më cashtigu grëtë' ra shini më.

⁹ Más de ni, tiempë na hia'a llguë'në, ra shtáda'a lu guë'dchiliu rë', bë'në rall cash-tigu lë'ë hia'a nu rdë'na'a rëspëti lu rai'. Por ni más rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të guëñibë'a Dios lë'ë hia'a parë gápa'a vidë sin fin. Na më Shtáda'a nacabezë gube'e.

¹⁰ Ra shtáda'a lu guë'dchiliu rë', por du'pë tiempë bë'në rall corregir lë'ë hia'a según narni'i ldu'u rai', perë Dios quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a por bien shtëna'a të gáca'a mënë za'quë sin ni tubi duldë, igual ziquë na më; santu náhi'.

¹¹ Pues verdá nahin, ni tubi cashtigu adë rsëdchínidi'i lëgrë la'ni ldu'u hia'a mientras quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a; nahin cusë durë, perë fin shtë cashtigu na vidë naná tubldí delantë lu Dios con paz parë grë ra

nardë'ë cuendë nu rúnëll recibir cashtigu ni cumë cusë za'quë.

Cashtigu parë el quë narquë guia'a shti'dzë Dios

¹² Por ni gulë guni'inú sa' të naná ziquë tubi nanápëdi'i fuersë të adë guëazë guëtëdi'i rall lu shnezë Dios.

¹³ Gulë quili nezë naná tubldí parë tsanaldë të nezë ni. Iurní sa'l naná ziquë tubi cujë, adë guërú'udi'ill nezë za'quë sino gáqui' firmë con fe shtënell.

¹⁴ Gulë guni'i ldu'u të tsu en paz con grë mënë. Gulë guanaldë nezë za'quë catë nídi'i maldá. Gulë gac mënë santu.

¹⁵ Gulë gapë mizmë lë'ël të adë chu rúnëdi'i faltë ra bendición shtë Dios, nu gulë gapë mizmë lë'ë të parë adë nádi'i mënë falsë entrë ra shmënë Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë gui'lli lda nariaru'bë entrë ra plantë, no sea por tubi de lë'ë të gac guëllini grë ra sa' të con duldë.

¹⁶ Gulë gapë mizmë lë'ël parë ni tubi de lë'ë të adë guëquërdëdi'i ziquë mbecu, nu ni tubi de lë'ë të gunë desprëci ra cusë za'quë shtë Dios; zni bë'në Esaú; por tubsë cumidë bëtuu'll grëtë' herenci narunë tucári' ziquë shini naguëlu.

¹⁷ Hia nanë të despuësë iurë Esaú guc shtu'u gúni' recibir bendición shtë shtádi', pues bëquë guia'a shtádi' lë'i' aunquë nalë guna'bë Esaú nu bí'ni'; hiadë bëdzélëdi'i mudë parë gac cambi lo quë nabë'ni'. Bë'ni' desprëci herenci.

¹⁸ Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi con gue'lë; guná rai' gushëguu'u con mbë dushë.

¹⁹ Bini rai' bë shtë trompetë nu cha' Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai' ruëguë lu Dios hiadë guëñí'idi'i bë másru'u.

²⁰ Bë'në rai' zni purquë adë bë'nëdi'i rai' gan niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu rai'. Bë ni guni'i: "El quë nasú guëáhi' lu dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gátí' lu guë'ë".

²¹ Nalë nadzë'bë guc dzë ni. Iurë guná Moisés lu ra cusë ni, guni'i: "Nalë rchi'cha nu rdzëba".

22 Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të iurne' guabi'guë të lu dani verdaderë lë Sión. Guabi'guë të lu ciudá shtë Dios nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú gube'e. Guabi'guë të lu cantidá mili shtë ra ianglë nabedëá parë gunë rai' adorar Dios con galërquitë ldu'u.

23 Mizmë lugar ni nanú zihani shini Dios; bédëá rai'; lë rai' naescritë lu gube'e. Guabi'guë të lu Dios, lë'ë juësi nagunë juzguë grë mieti. Guabi'guë të lu ra nguiu naquërdë gube'e; hia Dios bé'ni' recibir lë'ë rai' completamente naza'quë.

24 Guabi'guë të lu Jesús, el quë nabësédchini tubi conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë. Guabi'guë të lu lugar catë bédë'bi rënë narunë lasac conveñi ni; rënë ni runë significar cusë mejurë quë rënë shtë Abel.

25 Gulë gapë cuidadë adë guëquë guiá'adi'i të di'dzë shtë el quë naruadi'dzë lu të, purquë si talë adë bé'nëdi'i mënë gan guëca'chilú rall lu Dios guahietë, mënë naquë guia'a shti'dzë Dios iurë lë'i' bëtsëbëi' lë'ë rall, çlla mudë guëca'chilú hia'a lu më si talë guëlua'a técha'a lu naquëgna'bë lë'ë hia'a dizdë gube'e?

26 Bë shtë Dios tiempë guahietë bëni'bin lë'ë guë'dchiliu, perë iurne' bë'në më prometer con di'dzë rë': "Stubi vësë más guësëni'bia guë'dchiliu nu también gube'e".

27 Iurë guni'i Dios: "Stubi vësë más" rdë'ë hia'a cuendë de quë grëtë' cusë nabëni'bi Dios, cusë narná hia'a iurne', tsalú rahin; guëdchisú më ra cusë nabëntsa'u më parë guëa'në parë siembrë ra cusë nadë rní'bidi'i.

28 Por ni cha guëdë'ë hia'a graci lu më purquë bédë'na'a recibir lë'ë më ziquë Rëy. Catë rnibë'a më adë gáquëdi'i guëni'bin. Cha guëdë'na'a sirvë lë'ë më con rëspëti. Guëdápa'a rëspëti delantë lu më purquë na më Dios shtëna'a.

29 Náhi' ziquë be'lë narzunë ldu'u mieti de grë maldá.

13

Lo quë narunë tucarë gunë shmënë Dios

1 Gulë tsagla'guë gac shtu'u ra sa' të.

2 Gulë tsagla'guë gac të më za'quë con ra visitantë nardchini lídchil purquë sin adë guc bé'adi'i mënë, bédá rall bédë'ë rall pusadë parë ianglë.

3 Gulë bësëagná ldu'u të ra nanú prësi cumë ziquë mizmë lë'ël nanul prësi juntë con lë'ë rall. Gulë bësëagná ldu'u të ra naná rzac zi purquë todavía quërdë të lu guë'dchiliu; napë të cuerpë débíl.

4 Gulë bë'në cumplir ra promësë nanguní'il iurë bëtsé'al; adë chu guëquënú sáhi' purquë Dios gunë më juzguë grë ra narquënú tse'lë mënë, nu gunë më juzguë grë mënë narunë duldë adulteri.

5 Adë sébidi'i ldu'u të dumí; gulë bëquitë ldu'u con lo quë nanapë të purquë Dios guni'i: "Jamás adë guësá'nëdia'a lë'ë të; siembrë guna cumplir shti'dza".

6 Zni rac guëní'ia'a sin quë adë chu guëzá ldu'u: Lë'ë Dadë quëhunë më compaño na; adë guëdzëbëdia'a lo quë nagunënú mënë na.

7 Gulë bëagná ldu'u të shti'dzë ra nangunibë'a entrë lë'ë të, ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu të. Gulë guagla'guë manërë gubani rai'; guc rai' firmë lu shnezë Dios. Gulë bë'në llgabë lla guc fin shtë rai' nu gulë bë'në ziquë bë'në rai'.

8 Jesucristo na më igual iurne' ziquë guc më antsë nu na më lo mizmë parë siembrë; gáquëdi'i më cambi.

9 Adë rdë'ëdi'i të sí parë gua'a mësë falsë lë'ë të tēchi stubi clasë ldai' por enseñansë nanadë chu riasëdi'i; mejurë gac të më firmë lu shnezë Dios por favurë nu bendición naquëhunë më. Adë tsanaldëdi'i të tēchi custumbrë narunë tratë pë cusë naza'quë gaul, pues grë ra narianaldë tēchi rëglë ni, adë bé'nëdi'i rall gan gac rall mënë za'quë lu Dios.

10 Sacrifici nadápa'a, adë rúnëdi'in tratë gau mieti lu mellë. Ra natsagla'guë gunë rall adorar Dios según lëy guahietë, nápëdi'i rai' dereché gau rai' sacrifici shtë hia'a.

11 Pues ra bëshuzi primërë riutënúhi' rënë shtë ra ma Lugar Santísimo; bé'ni' ofrecer rënë ni lu Dios parë guëdchisú më ra duldë, perë cuerpë shtë ra ma bia'a mënë fuërë shtë guë'dchi parë tsequi.

12 Zni zac Jesucristo guzac zi më fuërë rua' ciudá parë guëzunë më duldë shtë mënë por prupi rënë shtëhi' të gac rai' santu.

13 Pues iurne' cha guiá hia'a lu Jesús, guëru'u hia'a religiuni gushë nu sac zi hia'a ziquë bë'në më sufrir.

14 Lu guë'dchiliu rë' adë nadápëdi'ia'a lugar segurë parë guëquërëlda'a parë siempërë, sino dzulëza'a nu zudíia'a lugar za'quë nanaguër guëdchini despuësë.

15 Por ni guëdubi tiempë, cha guëdë'na'a alabar Dios por medio de Dadë Jesucristo. Pues labansë ni na lo quë naguëdë'na'a ofrecer lu më con rua' hia'a.

16 Tambiën adë chu guësëá'ldëdi'i ldu'i gunë compa'ni sa'll con lo quë nanápël purquë ra cusë ni na ziquë sacrifici narsëquitë ldu'u Dios.

17 Gulë bëzu'bë diaguë grëtë' shti'dzë ra narnibë'a entrë lë'ë të. Gulë gapë rëspëti lë'ë rai' purquë lë'ë rai' canihapë rai' almë shtë të; nanë rai' tubi dzë napë quë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios. Gulë guni'i ldu'u, gac të mënë za'quë të iurë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios, gunë rallin con galërquitë ldu'u, lëdëdi'i con galërbini ldu'u. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir shti'dzë rai', adë nápëdi'il ni tubi provëchë.

18 Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a; pues napë na'a segurë de quë bëtë'në na'a dchi'ni según voluntá shtë Dios. Siempërë galërni'i ldu'u na'a na parë bien shtë të.

19 Runa ruëguë lu të, gulë guna'bë lu Dios de quë nasesë guëne'e më sí, guëabré guënahia lu të stubi.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

20 Dios naná rcue'dchí ldu'u hia'a, el quë nabëcua'lñi lë'ë Dadë Jesús ladi ra tëgulë, gunë ldai' më guëc të. Jesucristo na vëquërë ru'bë parë grë ra shmënë Dios. Por rënë më conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë, napin valurë. Conveñi ni nunquë adë tsalúdi'in.

21 Quëgna'bë na'a lu më, guëne'e më grë cusë za'quë parë gac të mënë completamente preparadë parë gunë të cumplir voluntá shtë më, quë lë'ë më guëne'e më mizme fuersë shtë më parë gac të mënë ziquë rac shtu'u më. Gunë më ra cusë

ni por Jesucristo naná runë tucarë grë labansë nu graci shtë mieti parë siempërë. Amén.

22 Bëchi, quëhuna ruëguë lu të, gac të më pacënci. Gulë bë'në recibir cunseju nabëquëa'a la'ni cartë rë' purquë adë bëquë'ëdia'a zihani di'dzë lu të.

23 Rac shtua'a gac bë'a të lë'ë bëcha'a, Timoteo, hia lë'i' nápi' libertá. Si talë guëdchíni' ndë'ë, tambiën na guëdë'pë guená na'a lë'ë të.

24 Gulë bëtë'ë saludë grëtë' ra narnibë'a entrë lë'ë të, ra naná cabësë shtë ra grupë. Nu bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá. Pues ra naze'dë ladzë Italia quëgshë'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

25 Favurë shtë Dios guëa'nënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë Santiago

Bëshe'ldë Santiago saludë lu ra naquërelde fuërë ladzë rai'

¹ Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu shtënë Jesucristo, Shláma'a. Quëgshe'lda saludë lu të naquërelde fuërë ladzë të, lu të naná chi'bë chupë grupë shtë mënë israelitë nabërë'tsë lu guëdubi guë'dchiliu.

Lni naze'dë de Dios

² Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u të iurë ze'dë cusë durë narzac zi

³ purquë nanë hia'a por medio ra cusë durë rlua'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de verdá. Nu nanë hia'a iurë rúnël gan lu ra cusë durë, más fuertë nal parë tsaglá'guë shnezë Dios.

⁴ Gulë gac të mënë pacënci guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë. Iurní gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.

⁵ Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë faltë lni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e më lni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin medidë, nu adë guëni'idi'i më guëc të por rna'bë të lúhi'.

⁶ Perë napë quë guëná'bël lu më con galërialdí ldu'u. Grëtë' el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'.

⁷ El quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'ë më lo quë narná'bëll.

⁸ El quë narunë chupë llgabë, nádi'i firmë conductë shtëni'.

⁹ Lë'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'il më ru'bë la'ni guë'dchiliu, gulë bëquitë ldú'ul purquë de vërë nal më ru'bë lu Dios.

¹⁰ Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë rne'e më galnadu'u, iurë rac bë'al galëricu verdadërë; cusë ni ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin.

¹¹ Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngubidzë lë'ë guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni na fin shtë ricu con grë negoci shtënell.

Ra dificultá nu tentación

¹² Rquitë ldu'u mieti natsagla'guë firmë lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lë'ël purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnël recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në më prometer vidë ni parë grë ra narac shtu'u lë'ë më.

¹³ Cualquier de tubi të iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal, adë rúnëdi'il llgabë de quë Dios guësëdchini më llgabë ni guëquël, purquë Dios nunquë rsëdchínidi'i më mal llgabë parë gúnël duldë. Nídi'i mudë chu guësëdchini llgabë mal lu Dios.

¹⁴ Iurë tubi de lë'ë të rac shtú'ul gúnël duldë, na purquë la'ni ldu'u mizmë lë'ël nanú deseo mal. Ra deseo mal rsëdchini mal llgabë parë lë'ël.

¹⁵ De deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti, ze'dë mal llgabë; hia de nga'li runë mieti duldë; hia de nga'li ze'dë galguti parë nguiu ni.

¹⁶ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të el quë narsiguë sáhi'

¹⁷ purquë grëtë' cusë za'quë ze'dë de Dios, el quë nabëntsa'u grë mbelëgui'i nu ngubidzë. Na më lo mizmë guëdubi tiempë; nídi'i cambi parë lë'i'; nádi'i më ziquë cusë narunë ra cambi shcaa'lë.

¹⁸ Bëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a sulë purquë zni guc shtu'u më. Bëdchini vidë sin fin por medio de ra dí'dzë naná verdá. Zni rac shtu'u më gáca'a primërë ejemplë entrë grë ra shini më natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na ziquë tubi mënë quëgláguëll primërë nashi za'quë lu hiaguë iurë guëdchini tiempë shtë cusechë.

Enseñansë verdadërë

¹⁹ Por ni, bëchi narac shtua'a, gulë bédë'ë cuendë de quë cadë tubi të napë quë gac nasínil parë guëquë díaguëll perë parë guadí'dzël, gulë gupë cuidadë. Gulë bë'në llgabë bien antsë guadí'dzël. Nu adë guëdë'ël sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul

²⁰ purquë llanë shtë mënë, adë rsëdchínidi'in vidë za'quë delantë lu Dios.

²¹ Gulë bësa'në grë cusë mal nananú la'ni ldú'ul con grë llanë nananú la'ni ldú'ul, nu gulë bë'në recibir diza'quë nabëgabní la'ni ldu'u të. Napin pudërë parë gac salvar të.

²² Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i diza'quë, lëdë niá'asëdi'i quëquë diaguë

tëhin, purquë si talë no más rquë diáguël nu adë rúnëdi'il cumplir, hia iurní lo mizmë lë'ë të quëguguë të lë'ë të.

²³ Grëtë' el quë niá'asë rínill nu rquë diáguëll shti'dzë më perë adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, ni na ziquë tubi nguiu narbi'a la'ni guë'guanë nia lla na lull.

²⁴ Rnall lla na lull perë lueguë lë'ëll ziá'all, iurní rëa'ldë ldu'ull lo quë nagunall.

²⁵ Perë grëtë' el quë natsagla'guë rsë'dë la'ni lëy shtë Dios, quëzu'bë diáguëll shti'dzë më; gunë ldai' më lë'ë nguiu ni. Cagnia'a shcuendë lëy nagunë librar mënë de grë cusë mal.

²⁶ Stubi de lë'ë të rni'i riaglá'guëll shnezë Dios perë adë ráquëdi'i rcuë'zël ra di'dzë mal narní'il; mizmë lë'ëll rsiguë lë'ëll. Hia ldai' nanuá'al lasáquëdi'in.

²⁷ El quë nagunë compaño ra bëzebi nu ra viudë con nicidá nanapë rall, nu el quë naquëhapë mizmë lë'ëll de grë duldë, rna Dadë Dios lu nguiu ni ziquë tubi lari limpi sin ni tubi manchë. Pues nuá'all ldai' narëuu' ldu'u Dios.

2

Gulë bë'në tratë igual grë bëchi sa'l

¹ Lë'ë të bëcha, rialdí ldu'u të Dadë Jesu-cristo, el quë narlua'a pudërë shtë Dios lu hia'a. Gulë bë'në tratë igual con grë bëchi sa' të.

² Ziquë tubi comparaciuni, si talë tsutë tubi nguiu ricu, nanú nigi guiá'ai' nu nácuhi' lari za'quë; tsutëll ladi catë rdëa' ra shmënë Dios; nu mizmë tiempë tsutë tubi më prubi con lariullë.

³ Si talë lë'ëll gúnëll atender bien naná nua'a lari za'quë nu lu ricu ni guëní'il: “Lë'ëll guzubë lugar za'quë”. Perë lu prubi guëní'il: “Lë'ëll nga'li guzuldí”, u guëní'il lu prubi: “Guzubë lu guiu'u”.

⁴ Hia iurní quëgutël diferenci entrë ladi mizmë lë'ë të. Hia iurní quëhúnëll tratë chupë manërë lu sa'l. Hia quëhúnëll juzguë ziquë juësi con mal llgabë.

⁵ Lë'ë të bëchi narac shtua'a, gulë bëtë'ë cuendë de quë gudili Dios ra mënë nanápëdi'i zihani cusë shtë guë'dchiliu perë napë rall galëricu verdadërë purquë rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu gunë rall recibir

herenci; guëquërdënú rall Jesús catë rnibë'a më. Zni bë'në më prometer dizdë más antsë.

⁶ Perë lë'ëll, el quë narná zá'quëdi'i lu bëchil naná prubi, nu rac shtú'ul gáquëll amigu shtë ra ricu; guná, ra ricu rzac zi rall lë'ëll. Ra ricu rdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ëll lu ra juësi.

⁷ Nu ra ricu rushtiá rall guëc të iurë ru-adi'dzë të shti'dzë Jesús. Guna'zi të lë më iurë guc të shmënë më. Lë ni napin llëru'bë hunurë.

⁸ Si talë lë'ëll de vërë quëhúnëll cumplir lë'ë lëy nabëne'e Rëy naquëbezë gube'e, lëy naná escritë la'ni Sagradas Escrituras narni'i: “Gulë guc shtu'u grë ra sa'l igual ziquë rac shtú'ul lë'ëll”. Si talë quëhúnëll cumplirin, bien quëhúnëll.

⁹ Perë si talë rguílil lo quë narac shtú'ul nu adë rac shtú'udi'il sa'l, iurní canihúnëll duldë; nápël faltë purquë adë bë'nëdi'ill cumplir di'dzë shtë lëy.

¹⁰ Si talë tubi mënë quëzu'bë diáguëll grëtë' puntë shtë lëy perë quëhúnëdi'ill cumplir tubsë puntë, iurní nall culpablë parë lëy.

¹¹ El quë naguni'i: “Adë rúnëdi'ill duldë adulteri”, nu zac guní'i: “Adë quínidi'ill sa'l”. Si talë adë chu rúnëdi'i duldë adulteri perë gudínill sa'll, adë bë'nëdi'ill cumplir grë puntë shtë lëy, nu nall culpablë.

¹² Por ni, gulë biadi'dzë lu sa'l nu gulë guquërdë ziquë ra mënë nanë gunë më juzguë lë'ë të según shti'dzë Jesús. El quë naquëhunë cumplir lëy shtë më, nádi'ill muzë shtë duldë.

¹³ Gunë Dios juzguë el quë nadë rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adë guëgá'adi'i ldu'u më lë'ëll. Perë el quë narga'a ldu'i sáhi', guëru'ull bien iurë tsu juici shtë më.

El quë narialdí ldu'i nu quëhúnëll cumplir

¹⁴ Dadë, ¿pë runë sirvë si talë tubi nguiu guëní'ill rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë quëhúnëdi'ill cumplir shti'dzë më? Nguiu ni adë gac salvárëll.

¹⁵ Si tubi shmënë Jesús runë faltë shábi' u dau shtëni',

¹⁶ nu lë'ëll guëní'il lu nguiu ni: “Guziá'al con bien; guëne'e më nagácul nu lo quë nagául”. Perë lë'ëll adë pë rdë'edi'ill lo quë narqui'ni sa'l, ¿de quë sirvë nápël fe?

17 Zni na, el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá napë quë guëluá'all fe shténëll por lo quë naquëhúnëll. Si no, nápëdi'ill fe verdadërë.

18 Bien zac guëni'i tubi nguïu lu sa'll: "Lë'ël nápël fe; na quëhuna compaïni ra sahia". Perë rnia'a lul, bëlua'a de quë rialdí ldú'ul Dios; guënahia fe shténëll. En cambi, na guëluá'ahia lë'ël de quë rialdí ldua'a shti'dzë më purquë rnal bien naquëhuna lu sahia.

19 Lë'ël rní'íl de quë rialdí ldú'ul nanú tubsë Dios; bien canihúnëll, perë rnia'a lul de quë ra mëdzabë rialdí ldu'u rall nanú tubsë Dios, nu rchi'chi rall por galërdzëbë nananú la'ni ldu'u rall.

20 Lë'ël nadë rdë'di'íl cuendë, ¿pë adë guënédi'íl de quë nguïu nanapë fe verdadërë, también canihúnëll bien con sa'll?

21 Gulë bëtë'dë cuendë, lë'ë shtadë guëluá'ahia Abraham, iurë bë'ni' ofrecërë shíni' Isaac lu bëcu'guë, bëlua'a Abraham de quë tubldí na shcuëndi' lu Dios.

22 ¿Gu riasël iurní? lë'dë niá'asëdi'i gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më perë bë'ni' cumplir lo quë naguni'i Dios. Zni fe shtë Abraham bëru'u lu llni tëtë guená grë mieti lo quë nabë'ni'.

23 Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu Abraham bëá'ni' bien lu Dios sin ni tubi faltë". Guni'i Dios, Abraham na amigu shtëhi'.

24 Rac bë'a hia'a por lo quë nacanihunë nguïu, rlua'a tubldí na shcuëndi' lu Dios, lë'dëdi'íl por fe nanápëll sulamëntë.

25 Nu zac Rahab, tubi na'a mal, guc tubldí shcuëndi' lu Dios por lo quë nabë'nëll. Bë'nëll recibir ra nguïu nabëshe'ldë Josué lu guë'dchi, nu bë'në Rahab compaïni ra mënë ni parë bëru'u rai' stubi tëtëchi nezë.

26 Ziquë unidë na cuerpë nu espíritu parë guëbani mieti, zni napë quë tsaldí ldú'ul Dios nu napë quë gúnëll cumplir con cusë za'quë.

3

Lo quë narní'íl

1 Bëchi, entrë ladi tëtë adë tsúdi'íl gac tëtë zihani mësë parë lu sa' tëtë purquë nanë hia'a

gunë më juzguë ra mësë con más fuersë quë cualquier mënë.

2 Pues grë hia'a siemprë runë faltë guëdë'na'a cumplir shti'dzë më. El quë nadë rúnëdi'íl fallar en lo quë naruadí'dzëll, pues nguïu ni hia na tubi nguïu za'quë nu rac gúnëll gan lu grë deseo mal nananú la'ni ldú'ull.

3 Iurë lë'ë hia'a rlu hia'a frenë rua' guay parë runë du'in lë'ë ma, zac guëdë'na'a manejar guëdubi cuerpë shtë ma.

4 Gulë guná; nanú barcu ru'bë nariá lu nisë. Nu zihani vultë ze'dë mbë dushë al contrari, perë lë'ë narsë lë'ë barcu rsëll lë'in nadë más por tubi dimë mitu'në. Tsa barcu catë rac shtu'u narsë lë'ë barcu.

5 Zni zac con ldudzë mieti; nahin tubi partë mitu'në parë cuerpë shtë hia'a, perë blac runë nadchini ra mënë iurë ruadí'dzë rall. Gulë guná; tubi hiu'u gui'lli tsequi por tubsë be'lë mitu'në.

6 Zni na ldudzë mieti; nahin ziquë tubi be'lë. Nahin capaz parë zihani cusë mal. Ziquë ldú'dza'a nahin tubi partë bi'chi entrë grë partë cuerpë shtë nguïu, nu quëhunin manchar guëdubi cusë naquëhunë nguïu. Dzë trasë dzë hashtë gati mieti, ldudzë mieti quëgza'íl vidë shtë mieti. Ldudzë mieti na ziquë be'lë naze'dë de gabildi.

7 Lë'ë nguïu rac runë du'u grë clasë ma, ra ma dushë con ra ma'ñi, ra serpientë con grë ma nananú la'ni nisëdu'u. Rac runë du'u nguïu ra ma,

8 perë ldudzë nguïu, ¿chu rac gunë du'u ldú'dzi'? Na ziquë tubi ma nadë nëdi'íl gac du'u. Ziquë lai' serpientë nua'a venenë narguini mënë, zni na ldudzë mieti. Gadzëhin con maldá.

9 Con mizmë rua' hia'a quëdë'na'a alabar Dios, Shtëada'a, nu mizmë lë'in rgue hia'a guëc sa' hia'a, el quë nabëntsa'u Dios. Bëntsa'u më lë'ë hia'a; nadápa'a llni shtë më tëtë gáca'a ziquë lë'ë më.

10 Con mizmë rua' nguïu rúnëll alabar Dios nu rguell guëc sa'll. Pues rnia'a lu tëtë, bëchi, adë rúnëdi'íl tucarë gunë mieti cusë ni.

11 Gulë guni'íl lua, ¿gu rgul nisë nashi la'ni guërzú nu lueguë rgul nisë lda mizmë lugar? Aquëdi'íl.

12 ¿Ni mudë guëne'e hiaguë higu nashi acetuna, u tubi hiaguë uvë guëne'e nashi

bëlda'u? Nídi'i mudë tubi zini guëne'e nisë dchiguë nu mizme tiempë guëne'e zini nisë nashi.

Llni naze'dë de Dios

¹³ Si talë nanú tubi mënë entrë ladi të naná runë ráquëll nu riasëll, pues guëluá'ai' conductë za'quë lu ra sáhi'. Gúni' cusë za'quë nu gáqui' më nadu'u según llni naquëgdë'ë Dios lë'i'.

¹⁴ Perë si talë nalë runë nadchínil u rzebi ldu'ul pë shtë sa'l, adë rní'idi'il nápël llni shtë Dios purquë nal falsë. Adë quëhúnëdi'il cumplir verdá shtë më iurní.

¹⁵ Lë'ë llni narni'i nápël, nádi'in llni naze'dë de Dios sino nahin llni shtë guë'dchiliu rë'; nahin llni ziquë napë ra mënë nagueñëdi'i Dios. Nahin llni naze'dë de mëdzabë.

¹⁶ Catë runë nadchini nguui lu sa'll, nu rac shtu'u nguui gúnëll gan lu sa'll, nga'li nanú dishi'bi con grë clasë mal. Nádi'i të unidë.

¹⁷ En cambi, el quë nanapë llni naze'dë de Dios, primërë nápëll tubi vidë za'quë sin adë rzëbidi'i ldu'ull pë shtë sa'll; adë rëuu'di'i ldu'ull dishi'bi; nall më nadu'u. Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a ldu'ull lu sa'll. Rúnëll cusë za'quë parë ra sa'll. Quëhúnëll tratë igual con grë ra sa'll; adë nádi'ill ziquë mënë falsë. Derechë ruadi'dzëll.

¹⁸ Ra narac shtu'u cue'dchí ldu'u mi-eti, na rall ziquë tubi nguui narcabní tubi guiu'u. Gápëll ziquë tubi ganza'quë, quiere decir, tubi vidë naná tubldí lu Dios nu delantë lu ra sa'll.

4

Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë guë'dchiliu

¹ ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi nu disgustë entrë de ladi të? Pues ze'dë rahin de mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Ra deseo mal na enemigu shtë ra cusë za'quë.

² Rzebi ldu'u të pë cusë perë adë rúnëdi'il recibirin. Rguini të sa' të tantë rac shtu'u gapë të pë shtë mënë, perë nilë con ndë gúnëdi'i të recibirin. Iurní rdildi të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; adë rúnëdi'i të recibirin purquë rná'bëdi'i të lu Dios.

³ Si talë rná'bël tubi cusë, adë guëne'e mëhin purquë quëgná'bël con mal llgabë.

Rac shtú'ul pë cusë sulë parë gúnëll cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'ul.

⁴ Lë'ë të adë rúnëdi'i të cumplir compru-misi nabë'nël con Jesús. ¿Pë riasëdi'il el quë narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, quëhúnëll cuntrë Dios? El quë narac shtu'u tsanaldë tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu, nall contrari shtë Dios.

⁵ ¿Pë rdë'ëdi'i të cuendë lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Dios bëshel'dë Espíritu Santo la'ni ldu'u hia'a nu nalë rac shtú'ui' guëquërëlda'a sulë parë lë'ë më”.

⁶ Por ni rne'e më más favurë nu llni parë lë'ë hia'a. Nu rni'i Sagradas Escrituras: “Dios rzu lu ra nguui narac shtu'u gac rall më ru'bë, perë quëhunë më compa'ni con cusë za'quë grëtë' nguui nanadu'u”.

⁷ Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Adë guëdë'ëdi'il sí lo quë narac shtu'u mëdzabë. Gulë sutipë lu mëdzabë nu guëllú'nëll lul.

⁸ Gulë bédë'ë sí cuezënú Dios lë'ël, iurní cuezënú më lë'ël. Lë'ë të nanapë duldë, gulë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të nanapë chupë llgabë, gulë bëlua'a tēchil lu ra cusë mal.

⁹ Gulë gubini ldu'u të por duldë nabë'nël. Gulë bi'ni. Gulë cushtiá; gulë bë'në cambi galërquitë ldu'u por galëru'në. Lë'ë të narquitë ldu'u purquë nal amigu shtë guë'dchiliu, gulë gubini ldu'u të por tantë duldë nanápël.

¹⁰ Gulë gac më nadu'u delantë lu Dadë, iurní gunë më honrar lë'ë të.

Adë gúnëll juzguë sa'l

¹¹ Gulë cuezë guëni'i të cuntrë sa' të. El quë narni'i cuntrë sa'll nu quëhúnëll juzguë conductë shtë sa'll, mënë ni quëgní'ill cuntrë lëy shtë Dios, nu quëhúnëll juzguë lë'ë lëy. Si talë rní'ill shtí'dzël lasac perë lëy adë lasáquëdi'in, iurní quëhúnëll mizme lë'ël ziquë tubi juësi. Adë quëhúnëdi'il cumplir lëy shtë Dios iurní.

¹² Nanú tubsë nabëne'e lëy nu napë më pudërë parë gunë më salvar ra mënë, nu napë më pudërë parë gunë më condenar ra mënë. Perë lë'ël, nápëdi'il derechë parë gúnëll juzguë stubi sa'l.

Tsalú grë ra cusë shtë guë'dchiliu

¹³ Gulë bédë'e cuendë lë'ë të narni'i: "Nedzë u glli tsahia stubi ciudá. Ndë guëquërela tubi izë parë sia nu guëtúhia; guna gan dumí."

¹⁴ Rní'il zni perë adë rac b'adi'il pë gac glli. ¿Lla na vidë shtënë? Nahin ziquë tubi behu. Rlua'ain por du'pë tiempë, lueguë rnitiluhin.

¹⁵ Lo quë narunë tucarë guëni'il na zndë'ë: "Sulamëntë si talë na voluntá shtë Dios, guna dchi'ni rë' u guna stubi cusë".

¹⁶ Perë lë'ë të ruadi'dzë të nadchini purquë rialdí ldú'ul mizmë lë'ël, perë grë ra naruadi'dzë nadchini, mal nahin.

¹⁷ El quë narac b'ë'a pë na bien perë adë rúnedi'ill cumplir, pues nápëll duldë.

5

Cunseju parë ra ricu

¹ Gulë bëquë diaguë ndë'ë, lë'ë të naná ricu. Gulë bi'ni nu gulë cushtiá por ra desgraci naná ze'dë guëc të.

² Ra galëricu shtënë të na ziquë cusë naru'dzë. Grëtë' lari za'quë shtënë të hia gudáu ra mbichúguëhin.

³ Ra orë nu bédchichi guna'zi tèn luhin. Lë'ë tèn na testigu cuntrë lë'ë të de quë rzebi ldu'u të dumí. Ziquë tubi be'lë rza'i lë'ë shcuerpë mieti, zni gunënú tèn shtë dumí lë'ë të. Bëzu'bë muntuni të galëricu parë tiempë ne' perë hia mërë guëdchini fin shtënë të.

⁴ Ra pagu narunë tucarë ca'a ra nabë'në dchi'ni, adë bédë'edi'i të ca'a muzë. Guagldé rall guëni'a shtënë të perë adë gudíllidi'i të completë sino bësiguë të lë'ë rall. Iurní mizmë muzë ni quëhunë rall reclamë. Dios naná rnibë'a guëdubi gube'e, bini më galru'në shtë rall.

⁵ Lë'ë të guquërelde të lu guë'dchiliu con galëlujë nu b'ë'në të cumplir cualquier de-seo mal nanapë të. Ziquë tubi ma ndchu, na ma parë gati, bësëndchú të lë'ë të con ra cusë shtë guë'dchiliu. Hia gue'dë guëdchini dzë parë gac juzguë të.

⁶ Lë'ë të b'ë'në të condenar ra nanápëdi'i faltë. Gudini të ra mënë nanápëdi'i duldë perë adë bédchí'bëdi'i rall demandë cuntrë lë'ë të.

Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios

⁷ Por ni bëchi, gulë gapë llëru'bë pacënci hashtë guëabré Dadë Jesús stubi. El quë narbe'qui b'ëni quëbézi' cusechë hashtë tsalú tiempë shtë guiu. Quëbézi' con pacënci hashtë tiempë shtë cusechë.

⁸ Zni zac lë'ë të napë quë gapë të pacënci sin adë rëazë guëtëdi'il lu shnezë më purquë hia mërë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi.

⁹ Dadë, adë rdchí'bëdi'i të galquiá cuntrë sa'l të parë adë gáquëdi'i condenárëll, purquë lë'ë më el quë narunë juzguë, hia zugá'ai' guëlladchi.

¹⁰ Bëchi narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Guzac zi rai' perë gupë rai' pacënci. Biadi'dzë rai' shti'dzë më lu ra mënë.

¹¹ Guná, lë'ë hia'a rni'i hia'a rquitë ldu'u ra mënë narzac zi por shti'dzë më. Nanë të shcuendë Job; gúqui' më pacënci nu nanë të lla b'ë'në ldai' Dios lë'i' despuësë de zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë rga'a ldú'i' lë'ë hia'a nu nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a.

¹² Subrë todë, bëchi, adë rúnedi'ill jurar por gube'e, nilë por guë'dchiliu, ni por stubi juramentu. Iurní guëni'i të: "Aha!", pues gaquin zni. Si talë guëni'il: "Aquëdi'i", pues gaquin zni. Bastë con di'dzë ni. Rquí'nidi'i guëni'il juramentu të adë gunë më juzguë lë'ël.

¹³ Si tubi de lë'ë të riá ldú'ul lu ra galguidzë, pues guni'i lu Dios lo quë narac shtú'ul. Si talë tubi de lë'ë të rquitë ldú'ul, bi'ldi labansë lu më.

¹⁴ Si talë tubi de lë'ë të rac llú'ul, pues guná'bë ra më gushë entrë ra shmënë Dios të guëna'bë rai' lu Dios por lë'ël, nu guëte'bi rai' sèiti guëquëll mientras quëgna'bë rai' lë Dadë.

¹⁵ Si talë guëna'bë rai' nu tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë fërmë gac salvárëll lu galguidzë; guëáquëll. Lë'ë Dadë gunëac më nguiu ni, nu si talë b'ë'nëll duldë, gunë më perdunë lë'ëll.

¹⁶ Gulë guni'i lu sa' të faltë nanápëll nu gulë guna'bë lu Dios por cadë tubi sa'l të parë gunëac më lë'ë rai'. Iurë tubi nguiu naná rialdí ldu'i Dios quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldú'ull, pues Dios rúni' cusë ru'bë parë nguiu ni.

¹⁷ Lë'ë Elías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë

Dios, gúqui' tubi nguiu ziquë lë'ë hia'a con mizmë galdebilidá perë iurë lë'i' guná'bëi' lu Dios de quë adë ldáguëdi'i guiu lu guë'dchiliu, pues adë guláguëdi'i guiu por tsunë izë guërudë. Elías guná'bëi' lu më con guëdubinú ldú'i'.

¹⁸ Despuësë guná'bëi' lu më stubi, iurní bëabrí gulaguë guiu nu ra guiu'u bédë'ë cusechë.

¹⁹ Bëchi, si talë tubi de lë'ë të guëlua'a tēchil lu diza'quë nu stubi sa' të guëdchigrëll hiembrë ni lu verdá,

²⁰ gulë bédë'ë cuendë de quë mënë ni nabëdchigrë lë'ë pecadurë parë nezë mal shtënëll, gunë mënë ni salvar lë'ë pecadurë të gátidi'ill. Nu mizmë tiempë gac perdunë zihani duldë shtë pecadurë; adë gac bè'a mieti pë bë'ni'.

Primërë cartë nabëquë'ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Jesús

¹ Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios naquërelde fuërë ládzi', ra narrë'tsë zihani partë shtë guë'dchiliu, ra naquërelde ra regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capadocia, nu Asia, nu Bitinia.

² Quëquëa'a lu të nagulë Dadë Dios nu bë'në më disponer dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni Espíritu Santo gulë lë'ë të parë guëzu'bë diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudili më lë'ë të parë guëzunë më almë shtë të por rënë shtë Jesús. Gulë bë'në recibir zihani bendición shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të.

Dzuléza'a iurë guëabré Jesús de gube'e

³ Rdë'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gulë nacúbia'a purquë nalë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë rialúdi'i por medio de Jesús purquë guashtë më ladí ra tégulë.

⁴ Nu nadápa'a tubi herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë rialúdi'in nu adë réac mánc'hédi'in. Chulë nahin.

⁵ Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por ni quëhapë më lë'ë të. Por pudërë shtë Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë naguëdchini Jesús stubi.

⁶ Na të segurë ra cusë ni; por ni nalë rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë rzac zi të lu zihani clasë prëbë

⁷ të parë guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të más lasáquin quë orë naná rdëde lu gui'i parë gac bë'a mënë nahin legítimë orë. Orë rialúhin perë fe shtë të rialúdi'in. Si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios mientras napë të prëbë, tsasë mënë de quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'ë të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'ë të. Guëni'i më cusë za'quë de lë'ë të. Guëdchini më nu grë mënë guená rall lu më.

⁸ Lë'ë të rac shtu'u të Jesucristo aunquë rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë më

iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu rquitë ldu'u të. Nalë lëgrë na ldu'u të iurë runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e, hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti lla na lëgrë nanapë të.

⁹ Nalë lëgrë nanú la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo narni'i gac të salvar.

¹⁰ Ra profetë naguquërelde guahietë biadi'dzë rai' antsë lla gac salvar ra mënë. Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nagunë Dios parë lë'ë hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë rai' shcuendë lla gac salvára'a.

¹¹ Guc shtu'u rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el quë nagunë salvar ra mënë. Lë'ë Espíritu Santo bë'ni' compa'ni lë'ë rai' parë guëquë'ë rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'ë rai' shcuendë lla gunë mënë alabar lë'ë më.

¹² Espíritu Santo bëluá'ai' ra profetë de quë adë quëhúnedi'i rai' sirvë mizmë lë'ë rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'ë hia'a iurë bëquë'ë rai' di'dzë rë'. Bëquë'ë rai' shcuendë diza'quë, perë adë gac bë'adi'i rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne' lë'ë Espíritu Santo bëlua'a mizmë cusë ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a diza'quë lu të con pudërë shtë Espíritu, el quë nabëshe'ldë Dios parë cuzënúhi' lë'ë hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasë rai' pë runë cuntienë di'dzë ni perë rúnedi'i rai' gan gac bë'a rai'.

Rac shtu'u Dios guëquërelda'a tubi vidë za'quë

¹³ Por ni, gulë bë'në preparar bien parë gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gulë gapë esperansë de quë gac të salvar iurë gunë më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë shtë të. Gac të salvar iurë guëabré Jesucristo stubi.

¹⁴ Cumë shini obedientë, adë rianáldedi'i të tēchi deseo mal ziquë bë'në të antsë, tiempë adë bënguë bë'adi'i të lë'ë më.

¹⁵ Gulë gubani tubi manërë za'quë sin duldë igual ziquë el quë nagulë lë'ë të; na më santu; zni rac shtu'u Dios guëquërelde të sin duldë.

16 Sagradas Escrituras rni'i: "Gulë gac të mënë santu purquë nahia santu".

17 Si talë rni'i të Dios na Shtadë të, napë quë guëzu'bë diáguël shti'dzi' guëdubi tiempë mientras quërelde të lu guë'dchiliu. Na më juësi nu gunë më juzguë sin adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë.

18 Puës gudilli më parë gac të librë, parë adë tsanaldëdi'i të tëchi ra custumbrë nadë rlluí'di'i, custumbrë nabë'në të recibir de shtadë guélú të. Gudilli Jesucristo por duldë shtë të, lédëdi'i con bédchichi u orë narialú

19 sino gudilli më con rënë shtë më. Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më lasaquin.

20 Bë'në Dios destinar Jesucristo dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu të gac më Salvador. Antsë tsalú guë'dchiliu bëlua'alú më lu mënë; bédchini më parë gac salvar të.

21 Por lë'ë Jesucristo lë'ë të rialdí ldu'u të Dios, el quë nabildishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë nu bëcuezë më lë'i' ladë ldi shtë më catë nanú llni nu pudërë. Lugar shtë hunurë guzubë më. Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios, por ni quëbezë të dzë naguëquërelde të con lë'ë më.

22 Lë'ë të bëzu'bë diaguë të diza'quë, por ni bëzunë më ldu'u të parë gac shtu'u të de verdá ra shmënë Jesús. Iurne' gulë guc shtu'u ra shmënë Jesús con guëdubinú ldu'u të.

23 Hia lë'ë të gulë të nacubi; napë të vidë sin fin, lédëdi'i por ra cusë narialú sino por shti'dzë Dios, di'dzë nanapë pudërë parë guëne'e vidë eternë, nu nunquë adë rialúdi'in.

24 Sagradas Escrituras rni'i:
Grë ra mënë na rall ziquë gui'lli.
Chulë rlua'a guë'ë shtë plantë, perë rbidchi gui'lli nu ra guë'ë rlaguë lu guiu'u.
Por du'pë tiempë quërelde mënë lu guë'dchiliu; zni na vidë shtë mënë,
25 perë shti'dzë Dios nunquë adë rialúdi'in;
napin pudërë parë siembrë.
Mizmë di'dzë ni bini të iurë biadi'dzë na'a lu të.

2

1 Por ni gulë bësa'në grëtë' clasë cusë mal ziquë llané, nu bishi, nu engañi. Adë

sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l. Adë rni'idi'i të di'dzë dzabë cuntrë sa'l.

2 Mejurë ziquë tubi me'dë naguër ralë, rac shtu'ull gádchill, zni gulë guc shtu'u shti'dzë Dios; nahin ziquë lechë parë ra me'dë. Shti'dzë më nápëdi'in bishi; nahin parë tsaru'bë vidë cubi nanapë të por Espíritu Santo. Por shti'dzë më gapë të salvaciuni

3 purquë nanë të, rdë'ë të cuendë favurë nabë'në më parë lë'ë të.

Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani

4 Gulë guabi'guë lu Dadë Jesús; na më cumë ziquë tubi guë'ë nanabani. Ra nguiu bëquë guia'a rall lë'ë më cumë cusë adë rlluí'di'i, perë Jesús náhi' ziquë tubi guë'ë nagulé Dios. Nalë lasaquin.

5 Dios quëhuntsá'uhi' tubi grupë mënë nanabani por Espíritu Santo; na të ziquë guë'ë shtë iádu'u. Gulë gac të bëshuzi santu të parë gunë të ofrecërë lu Dios oraciuni nu labansë narëuu' ldu'u më. Gunë më recibir ra ofrendë ni por Jesucristo

6 purquë naescritë la'ni Sagradas Escrituras:

Gulë guná, na rdchi'ba ziquë tubi guë'ë lu guë'dchi Sión;

Guë'ë ni na guë'ë principal shtë tubi hiu'u ru'bë, tubi guë'ë nagudili Dios. Napin llëru'bë valurë.

El quë natsaldí ldu'i shti'dzë më, rtúdi'i lull; gunë më honrar lë'ë mënë ni.

7 Parë lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë më, napë më llëru'bë valurë, perë parë ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de lë'ë rall: Lë'ë guë'ë nabëquë guia'a ra narza'a hiu'u, guquin guë'ë principal shtë hiu'u.

8 Nu rni'i Sagradas Escrituras:
Guërelde mënë guëc guë'ë ni; por guë'ë ni ldaguë mënë catë nídi'i fin.

Pues lë'ë rall rrelde rall por adë gúnëdi'i rall cuendë diza'quë shtë më. Puës parë ni nadesinadë rall.

Na të tubi grupë shtë bëshuzi

9 Lë'ë të na të mënë nagulé Dios entrë grë mënë; na të tubi grupë shtë bëshuzi parë gunë të sirvë lu Rëy. Na të tubi guë'dchi nabë'në ldai' Dios. Na të mërë shmënë Dios të parë guadi'dzë të grë cusë ru'bë nabë'në Dios. Gulë më lë'ë të. Gulú më lë'ë të lu

nacahi parë tsuté të lu llni parë guënë të lë'ë më.

¹⁰ Lë'ë të antsë adë nápëdi'i të vidë shtë Dios perë iurne' sí, na të shmënë Dios. Antsë ni tubi adë chu bégá'adi'i ldu'u lë'ë të perë iurne' Dios bëga'a ldu'i' lë'ë të.

Gulë guquërelde parë Dios

¹¹ Lë'ë të amigu narac shtua'a, na të mënë ziquë mënë zitu parë guë'dchiliu rë'; na të më zitu entrë los de más mënë. Runa ruëguë lu të, adë gúnëdi'i të cumplir ra deseo mal nananú la'ni ldu'u të purquë na rahin ziquë enemigu narshini ldu'u të.

¹² Gulë gapë buen conductë entrë ra naná guënëdi'i Dios të parë guëdë'ë rall cuendë na të shmënë Dios. Aunquë iurne' rni'i rall cuntrë lë'ë të cumë si fuërë na të narguini mënë, perë guená rall cusë za'quë naquëhunë të nu guëdë'ë rall cuendë, nu guëni'i rall dushquilli Dios, purquë iurní guëabré ldu'u rall con Dios, nu guëdë'ë Dios vidë eternë parë lë'ë rall.

¹³ Gulë bëzu'bë diaguë ordë shtë gu-biernë nu grë ra narnibë'a purquë na të shmënë Jesús. Gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë rëy, el quë narnibë'a más;

¹⁴ Na gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë gu-biernë nabëshe'ldë rëy ni. Bëshe'ldë rëy rumanë lë'ë rall parë gunë rall honrar el quë naquëhunë bien nu gunë rall cashtigu el quë narunë mal.

¹⁵ Puës Dios rac shtú'ui' de quë lë'ë të gunë të bien të parë guëta'u të rua' mënë nanëdi'i gac bë'a mudë narac shtu'u Dios guëquërelde rall. Rni'i rall cusë tuntë cuntrë lë'ë të.

¹⁶ Gulë cue cumë ziquë nguiu naná librë, perë adë rúnëdi'i të usar libertá narne'e Dios ziquë tubi prëtëstë parë gúnël duldë. Más bien gulë cue cumë ziquë tubi muzë shtë Dios.

¹⁷ Gulë bédë'ë rëspëti parë grë mënë. Gulë guc shtu'u grë ra shmënë Jesús. Gulë bë'në rëspëti Dios nu gulë bë'në rëspëti lë'ë narnibë'a más lu guë'dchiliu.

Guzac zi Jesús

¹⁸ Grë të nanapë lamë, gulë gapë rëspëti lu shlámël nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rai; lëdë niá'sëdi'i lu lamë za'quë u lu ra narga'a ldu'i sáhi', sino también

gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë nalaa'dchi.

¹⁹ Rëuu' ldu'u Dios con nguiu naná pacënci iurë rzunaldë mënë lë'ëll sin causë.

²⁰ Perë si talë quëhúnël mal, por ni quëlda'a mënë hiaguë guëquël nu nal cunformë con cashtigu ni, perë çpë cusë za'quë quëhúnël? En cambi, si quëhúnël bien nu rzac zi mënë lë'ëll, si talë rua'a ldu'ull lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu' ldu'u Dios.

²¹ Puës guna'bë Dios lë'ë të parë tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zíhi' por lë'ë të. Sufrimientë shtëhi' na ziquë mustrë të gunë të ziquë bë'në më.

²² Lë'ë më ni adë bë'nëdi'i' duldë nu nilë jamás adë guluguëdi'i më.

²³ Iurë lë'ë ra mënë gurushtiá rall guëc më, adë bëquëbidi'i më con galrushtiá. Iurë bëzac zi mënë lë'i', adë bédchigré dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall za'quë za'quë.

²⁴ Mizmë Jesucristo bia'a më grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti; hia adë chu gúnëdi'i' duldë parë guëbánia'a tubi vidë za'quë delantë lu më. Lë'ë më guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá narunë të.

²⁵ Antsë lë'ë të guzú të ziquë lli'li naguniti, perë iurne' bëabré ldu'u të con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të ziquë vëquërë nu na më el quë nacanihapë ldu'u të, të parë adë guëníti'i' të jamás.

3

Cunseju parë ra nabëtsë'a

¹ Ziquë ra muzë napë quë gunë rall cumplir, también lë'ë të tse'lë ra nguiu, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë si talë adë rialdídi'i ldu'u tsé'lël díza'quë, iurë guënal conductë shtënel, tsaldí ldu'ull shti'dzë më sin ni tubi di'dzë naruadí'dzël lúhi'.

² Zni gaquin purquë guená rall quërelde të bien; guená rall napë të rëspëti lu Dios nu guená rall napë të vidë limpi.

³ Adornë shtëné të gáquëdi'in cusë fuërë ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë cu'u, ziquë orë u lari za'quë.

⁴ Sino adornë shtëné të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu rnádi'i luhin, adornë nadë rialúdi'i. Gac të mënë nadu'u nu naza'quë

con pacënci con grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquërdë të.

⁵ Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí ldu'i shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu bë'në rai' rëspëti tse'lë rai'. Chulë guc vidë shtë rai'.

⁶ Por ejemplë, Sara bëzu'bë diágui' shti'dzë Abraham nu guni'i Sara lu tsé'li': "Dadë shtëna". Iurne' na të ziquë shini Sara si talë quërdë të bien, si talë adë rdzëbëdi'i të lu narunë cuntrë lë'ël.

⁷ Nu zac lë'ë të tse'lë na'a, gulë gac mënë za'quë; gulë bë'në honrar tsé'lël. Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël purquë ra na'a nápëdi'i rall fuersë ziquë ra nguiu, perë napë rall vidë eternë juntë con lë'ë të por tubi favurë nabë'në Dios parë grë të. Gulë bë'në cumplir di'dzë rë' parë guëdë'e Dios grë cusë narna'bë të lu më. Súdi'i ni tubi cusë ziquë storbë parë oraciuni shtë të.

Quëhúnël bien perë rzac zi mënë lë'ël

⁸ Por fin, gulë gac unidë con tubsë llgabë. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l naná shmënë Dios. Gulë gac nadu'u nu gulë bë'në tratë sa'l con rëspëti.

⁹ Adë quíllidi'i të sa'l con mal aunquë rúnëll cuntrë lë'ël. Adë gushtiádi'il guëc sa'l aunquë rni'i guídzëll cuntrë lë'ël. Al contrari, gulë guna'bë lu Dios por contrari shtënël të gunë ldai' më sa'l. Gulë më lë'ë të parë gunë të cumplir ra cusë rë'. Zni gunë të recibir bendición shtë më

¹⁰ purquë naescritë:

El quë narac shtu'u guëbánill bien nu rac shtú'ull guëquitë ldú'ull, napë quë gápëll cuidadë lo quë narní'ill, adë guësiguëdi'ill sa'll con di'dzë.

¹¹ Runë tucarë guësá'nëll cusë mal nu gúnëll bien; napë quë quíllil nezë catë rbedchí ldú'ull, nu tsaglá'guëll shnezë më.

¹² Lë'ë Dadë canihapë më ra më za'quë nu rquë diaguë më oraciuni shtë rai' iurë rna'bë nguiu ni lu më.

Perë lë'ë më runë më cuntrë ra narunë mal.

¹³ ¿Chu napë pudërë parë gúnëll dañi lë'ë të si talë quëhunë të bien?

¹⁴ Perë si talë rzac zi të purquë rianaldë të tēchi cusë za'quë, dichusë na të. Adë rdzëbëdi'il lu mënë nu adë riádi'i ldu'u të

¹⁵ sino gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë Cristo guëdubi tiempë. Na më lamë shtë të. Nu gulë gac preparadë cualquier iurë parë guëquebi të lu ra mënë pëzielú nal shmënë Jesús. Si talë guëna'bë di'dzë rall lul, hia nanël lla gúnël parë defender lë'ël. Nadë más napë quë guëni'inul lë'ë rall con galnadu'u nu rëspëti.

¹⁶ Gulë guëquërdë bien sin ni tubi duldë të parë iurë ra contrari quëgni'i didzabë cuntrë lë'ë të, guëtú lu rall purquë nádi'in verdá.

¹⁷ Si talë guëdë'e më sí sac zi të, mejurë gunë të sufrir por cusë za'quë, lëdëdi'i por mal.

¹⁸ Gulë bë'në llgabë; Cristo guti tubsë vueltë por ra pecadurë; jamás gátidi'i më stubi. Tubldí na shcuendë më lu Dios perë guti më shlugar ra nanapë duldë parë gue'dënú më lë'ë hia'a lu Dios. Guti më en cuantë cuerpë shtëhi', perë guashtëhi' ladi ra tēgulë por pudërë shtë Espíritu.

¹⁹ Tiempë ni guadi'dzë më lu ra espíritu shtë tēgulë lugar catë napë Dios lë'ë rai' ziquë prësi.

²⁰ Mënë ni naguquërdë tiempë shtë Noé, adë bëzu'bë diaguëdi'i rall shti'dzë Dios. Pues adë bëshé'ldëdi'i Dios juici lueguë sino con pacënci quëbezë më hashtë guctsa'u barcu ru'bë. Por barcu ni bëldasë mënë, u sea shunë mënë, guc salvar lu juici shtë nisë.

²¹ Manërë ni iurë bëriubë nisë të, guni'i të lu sa' të de quë nasalvar të. Galëriubë nisë nádi'i ziquë bañi parë cuerpë shtë të sino nahin sēni de quë nanël bëzunë Dios ldú'ul, de quë limpi na ldú'ul purquë Jesucristo guashtëhi' ladi ra tēgulë.

²² Iurne' cuezë Jesucristo gube'e ladë ldi shtë Dios. Cagnibë'a më. Grë ra ianglë nu autoridá nu grë ra narnibë'a stubi lugar, rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më.

4

Gulë bë'në sirvë Dios según llni nabëne'e më

¹ Por ni, ziquë Jesucristo bë'ni' sufrir shcuerpë më, gulë gac dispuestë gunë të sufrir. El quë naguzac zi shcuérpi', adë rianaldëdi'ill tēchi duldë.

² Rac shtú'ull guëbánil según voluntá shtë Dios mientras quërdëll lu guë'dchiliu. Hia nëdi'ill gúnëll cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'ull.

³ Tiempë nagudëdë, guquërdë të vidë mal; bë'në të lo quë narquitë ldu'u ra mënë nanadë guënëdi'i Dios. Gubani të lu vici; bë'në të cumplir deseo mal: guzuu'dchi të; gudáu sha'të të lu mellë nu bii' të zili vini. Guanaldë të tëchi dioses falsë nanapë mënë, mënë naquërdë sin lëy za'quë nu sin rëglë.

⁴ Perë iurne' lë'ë rall rdzëguë' ldu'u rall de quë lë'ë të adë rúnëdi'i të compa'ni lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë antsë. Nu rni'i rall di'dzë dzabë cuntrë lë'ë të.

⁵ Perë segurë napë quë guëtë'dë rall cuendë lu Dios; gunë më juzguë grë mënë. Gunë më juzguë ra nanabani nu ambiën grë ra tëgulë.

⁶ Lë'ë ra tëgulë hia bini rai' diza'quë. Guc rai' juzguë ziquë mënë; guti rai'. Bini rai' diza'quë të parë si talë tsaldí ldu'u rai' shti'dzë më, guëbani rai' ziquë Dios. Espíritu Santo guëne'e vidë eternë parë lë'ë rai'.

⁷ Hia ze'dë bi'guë nasesë fin shtë grë cusë. Por ni gulë bë'në llgabë tubldí të gúnëdi'il duldë. Adë riádi'i ldu'ul sino gulë guna'bë lu Dios.

⁸ Subrë todë gulë gapë llëru'bë amor parë sa'l purquë si talë rac shtú'ul sa'l, iurní quëhúnëll perdunë lë'ëll zihani vultë.

⁹ Gulë bë'në recibir lídchil chu stubi ra bëchi sa'l naze'dë lídchil sin quë adë riasháquëdi'i ldu'ul.

¹⁰ Cualquier don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo parë lë'ëll, gulë bë'në sirvë lu ra sa' të con llni ni ziquë mënë naquëhunë cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë bëzëlaa'dchi lo quë nabë'nëll recibir parë bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espíritu Santo nabëne'e Dios të parë tsaru'bë sa'l. Iurní gac të muzë za'quë shtë Dios.

¹¹ Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë quë guadí'dzëll shti'dzë më por pudërë shtë më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më. llëru'bë na pudërë shtë më.

Guëribë'a më parë siempër. Amén.

Ra shmënë Jesús rzac zi rall

¹² Lë'ë të narac shtua'a, adë rdzëguë'di'i ldu'u të iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë be'lë narru'u lu gui'i, perë adë rdzëguë'di'i ldu'u të. Adë rúnëdi'il llgabë sulë lë'ëll rúnëll sufrir lu prëbë.

¹³ Mejurë gulë bëquitë ldu'u të purquë quëhunë të sufrir mizmë manërë cumë bë'në Cristo sufrir. Gulë gua'a ldu'u të parë gapë të lëgrë la'ni ldu'ul, nu gulë bëquitë ldu'u të iurë guëdchini më stubi con pudërë nu llni.

¹⁴ Si talë rushtiá mënë lu të purquë na të shmënë Jesucristo, dichusë na të. Espíritu shtë Dios cuezënuhi' lë'ë të.

¹⁵ Mënë runë sufrir purquë rguini rall sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u riutë rall asuntë nadë rllu'idi'i, u na rall nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i të ra cusë ni parë adë guëdchínidi'i cashtigu guëc të nu gúnëll sufrir.

¹⁶ Mejurë na si rzac zil purquë rianaldëll enseñansë shtë Jesús; adë rtúdi'i lul iurní sino gulë bédë'ë graci lu Dios purquë nal shmënë më.

¹⁷ Hia bëga'a iurë sublú juici shtë Dios con mizmë shmënë më. Si talë juici ni guëzublú con lë'ë hia'a çlla gac fin shtë ra naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më?

¹⁸ Ra nguui narunë cumplir shti'dzë më, runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall; çpë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë santu nu rianaldë rall tëchi cusë mal?

¹⁹ Por ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien nu tsagla'guë tsaldí ldu'ull gac salvárëll por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguui. Siempër gunë më cumplir shti'dzi'.

5

Cunseju parë ra narialdí ldu'i Jesús

¹ Quëdë'ëhia cunseju parë ra më guani'si naná cabësë shtë shmënë Jesús. Tambiën na nahia më guani'si nu nahia testigu de quë Cristo bë'ni' sufrir. Guna recibir juntë con lë'ë të iurë guëlua'a pudërë nu llni shtë më.

² Gulë gupë ra shmënë Jesús ziquë tubi vëquërë; quëhápëll ra lli'li purquë zni rac shtu'u Dios. Gulë bë'nin voluntariamente,

lédëdi'i purquë cagnibë'ahia lë'ë të. Bë'në compaňi lë'ë rai' con guëdubinú ldu'ul, lédëdi'i purquë rbezë të gunë të recibir dumí.

³ Gulë gupë ra shmënë Dios tubi manërë nadu'u, lédëdi'i ziquë lamë narunë nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë gac ejemplë za'quë lu rai'.

⁴ Iurë Jesús, el quë nanapë pudërë parë quëhapë ra lli'li, guëlua'alúhi' lu hia'a stubi, lë'ë të gunë të recibir tubi premi, tubi corunë narabtsë'ë nanadë rialúdi'i.

⁵ Nu zac lë'ë të nanapë menos edá, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë ra më guani'si. Grë të, gulë gac më nadu'u lu sa'l purquë naescritë:

Dios rzu më lu grë ra narunë naru'bë.

Runë më compaňi grëtë' ra naná nadu'u.

⁶ Gulë gac mënë nadu'u delantë lu Dios pudëruse. Gulë bédë'ë sí të guëñibë'a më lë'ë të; iurní gunë më honrar lë'ë të iurë rga'a tiempë.

⁷ Gulë bédë'ë grë galriá ldu'u guëca'a më purquë nalë rac shtu'u më lë'ël; quëhapë më lë'ël.

⁸ Gulë cue nasini nu gulë gapë cuidadë. Enemigu shtë të na mëdzabë Satanás; canzëll ziquë tubi león narzubá. Rguíll mënë parë ldaguë rall lu pudërë shtënëll të tsaldí ldu'u rall shti'dzë mëdzabë.

⁹ Gulë sutipë lu mëdzabë; gulë gac firmë lu shnezë Dios. Gulë bédë'ë cuendë de quë grëtë' sa' të naná shmënë Jesús guëdubi partë shtë guë'dchiliu, quëgzac zi rai' mizmë manërë quë lë'ë të.

¹⁰ Despuësë de quëgzac zi të por du'pë tiempë, Dios el quë narne'e zihani favurë nu bendición, el quë naguna'bë lë'ë të parë gapë të vidë sin fin juntë con Cristo, gunë më të gac të firmë lu shnézi', nu gunë më parë cuedchí ldu'u të, nu guëne'e më fuersë parë lë'ë të. Mizmë Dios ni guna'bë më lë'ë hia'a parë tsuté hia'a lu llni catë quëreldë më. Bë'në mëhin purquë unidë na hia'a con Cristo.

¹¹ Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më. Amén.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹² Silvano tubi bëcha'a, quëquë'ëll cartë rë' por na. Lluá'ahia Silvano quëhúnëll cumplir voluntá shtë Dios. Cartë rë' nadu'pin perë la'nin bënehia cunseju.

Quëhuna testificar grë ra favurë nu bendición nabë'në të recibir de Dios, rlua'a de quë nezë za'quë naguna'zi të nahin verdá.

¹³ Ra grupë shtë shmënë Jesús naquëreldë Babilonia, ra nagulë Dios ziquë gulë më lë'ë të, quëgshe'ldë rai' saludë. Nu zac Marcos, shinia, quëgshë'ldëll saludë parë lë'ë të.

¹⁴ Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë shtë amor.

Gulë cuedchí ldu'u të, lë'ë të naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Dios

¹ Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu të narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi favurë shtë Dios naná justë nu por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir mizmë fe nadapë na'a. Chulë quërelde të por shti'dzë më igual ziquë lë'e na'a.

² Gulë bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të mientras tsagla'guë runguë bë'a të lë'e Dadë Dios nu Jesús Shláma'a.

Ra shmënë Jesús verdadërë

³ Bëne'e Dios grëtë' bendición parë gápa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më. Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a hia'a el quë nagulë lë'e hia'a según pudërë nu milagrë ru'bë shtë më.

⁴ Por tubi favurë shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizmë di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc salvára'a. Hia adë quërelde'núdi'ia'a cusë mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti por galërzebi ldu'u më'në.

⁵ Napë të bendición nabë'në më prometer, rialdí ldu'u të shti'dzë më; iurní runë tucarë guëquërelde të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë gulë gac më'në nasini guëqui'.

⁶ Despuësë de ni, adë rdë'edi'il sí parë de-seo mal nananú la'ni ldu'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti parë Dios,

⁷ Nu lu rëspëti parë Dios, gulë gapë cariñi parë ra shmënë Jesús nu gulë gapë llëru'bë amor parë grë më'në, hashtë ra narná tushë lul. Grë ndë'e gulë bë'në cumplir con guëdubinú ldu'ul.

⁸ Si talë tsagla'guë guëquërelde të de acuerdë con cunseju rë', hiadë gáquëdi'i të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'e zihani

nashi. Iurní guená më'në másru'u runguë bë'a të Jesucristo Shláma'a.

⁹ Perë el quë nadë rianáldëdi'i tëchi ra cusë rë', adë riasëdi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldu'ull de quë bëzunë më almë shtë'nëll de grë duldë nabë'nëll antsë.

¹⁰ Por ni rnia'a lu të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios gulë më lë'ël, de quë guna'bë më lë'ël parë gáquël shmënë më. El quë narunë cumplir ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë gáquëll bajo ordë shtë duldë

¹¹ nu tsutëll con lëgrë catë rnibë'a Dios ziquë Rëy parë siemprë. Jesucristo Shláma'a gúni' recibir lë'ël parë cuezënu lë'i'.

¹² Por ni tsagla'guë rnia'a lu të grë cusë rë' aunquë hia nanë të, nu na të firmë lu verdá nanapë të.

¹³ Lluá'ahia naza'quë guënehia cunsëju parë lë'e të mientras nabania të parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u të enseñansë rë'.

¹⁴ Dadë shtë hia'a, Jesucristo, bëlua'a më na de quë mërë gatia.

¹⁵ Por ni gapa cuidadë të parë rac guëagná ldu'u të enseñansë rë' cualquier iurë despuësë gatia.

Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo

¹⁶ Adë guanáldëdi'i na'a tëchi ra cuendë narni'i më'në sulë por llgabë nadë rlluí'idi'i shtë rall. Bëlua'a na'a verdá lu të lla bédchini Jesucristo con pudërë. Na na'a testigu napë më pudërë parë guë'nibë'a më ziquë rëy. Con prupi slu na'a guná na'a pudërë nu llni shtë më.

¹⁷ Guná na'a iurë lë'e Dios Shtëda'a bédë'e më hunurë nu pudërë parë shini më Jesús, nu bédchini tubi bë dizdë gube'e catë rabtsë'e llni. Ni tubi nápëdi'i di'dzë parë guëni'ill lla na lugar ni. Lë'e bë guni'i: "Ndë'e na shinia narac shtëua'a; nalë rquite ldua'a lë'i'".

¹⁸ Lë'e na'a bini na'a bë nabédchini dizdë gube'e purquë dzulezënu na'a lë'e Jesús guëc dani catë Dios santu biadí'dzi'.

¹⁹ Perë ra di'dzë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë parë lë'e hia'a, más segurë nahin quë testimonio shtëna; nu quëhunë të bien si talë rdë'e të cuendë lo quë narni'i di'dzë ni ziquë rdë'e të cuendë tubi llni narzianí lu nacahi. Gulë bédë'e cuendë

hashtë rdzë guëdchini, hashtë guëdchini llni shtë më nu tsasë të ra di'dzë rë'.

²⁰ Primërë gulë bédë'ë cuendë de quë grë ra di'dzë naná bëquë'ë muzë shtë Dios, escritë nahin la'ni Sagradas Escrituras, perë ni tubi chu tsasë pë runë cuntienë di'dzë ni, sulë por Espíritu Santo tsasël pë runë cuntienin, lédëdi'i por llni nanápël.

²¹ Purquë ni tubi muzë shtë Dios biadí'dzëdi'i' shti'dzë Dios por mizmë voluntá shtë muzë ni, sino biadí'dzi' por pudërë shtë Epíritu Santo naná quëgsë lë'ë rai'.

2

Ra mësë bishi (Judas 4-13)

¹ Guahietë nanú profetë bishi ladi ra mënë israelitë. Zni zac guëdchini ra mësë falsë entrë lë'ë të. Guëlua'a rall lliga'chi enseñansë falsë nardë'ë fin parë fe shtë mënë, hashtë gunë rall negar Jesús, de quë gúti' parë gac salvára'a. Zni cagna'bë rall cashtigu guëc rall; nasesë gac condenar rall.

² Zihani mënë tsanaldë tëchi vidë mal shtë mësë ni. Guëni'i rall nezë za'quë shtë Dios nahin bishi.

³ Rzebi ldu'u rall dumí; quëgsiguë rall lë'ë të con enseñansë falsë, sulë parë guëdë'ë të dumí ca'a rall. Dizdë tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall, gac condenar rall; nasesë guëdchini juici shtë Dios guëc rall.

⁴ Dios adë bënëdi'i perdunë ra ianglë nabënë duldë guahietë sino quë bëtia'a më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai' lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici.

⁵ Nu zac bënëdi'i Dios perdunë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, sino quë bëshe'ldë më tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë mal; perë bënë më salvar Noé con gadchi shfamíli'. Noé gúqui' muzë shtë Dios naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë.

⁶ Nu Dios bënëni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më gui'i hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra mënë mal naze'dë despuësë, guëná rall nu guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë Dios.

⁷ Perë bënë më salvar Lot, tubi nguiu za'quë nu nalë riashac ldú'i' iurë gunáhi' vidë dzabë shtë mënë mal.

⁸ Lot nguiu za'quë lu Dios, guquërdëll entrë ra mënë mal; nalë guá ldú'ull iurë gunáhi' maldá nabënë mënë. Bini' pë guni'i rall lu sa' rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldú'i' purquë guquërdë mënë sin ni tubi rëglë.

⁹ Dadë Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë za'quë lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu duldë; nu napë më pudërë cutsa'u më mënë mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

¹⁰ Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra narianaldë tëchi deseó mal, cumë ziquë ra naquërdë ziquë mbecu, nu gunë më cashtigu grë ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë el quë narnibë'a. Mënë ni fier na rall nu adë rdzëbëdi'i rall lu Dios; rni'i rall cuntrë el quë nanapë más pudërë quë lë'ë rall.

¹¹ Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu pudërë quë ra nguiu ni, adë nápëdi'i rai' valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

¹² Ra hiembrë rë' na rall ziquë ra më nardë'di'i cuendë. Quëhunë rall cumplir mal deseó nananú la'ni ldu'u rall. Destinadë na rall parë galguti. Mënë ni runë rall burnë ra cusë nadë riasëdi'i rall, perë guënti rall con grë mal deseó nanapë rall.

¹³ Gunë rall sufrir mizmë manërë cumë bënë mënë sufrir por causë shtë rall. Rquitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu lari; rquitë ldu'u rall por deseó mal nananú la'ni ldu'u rall. Rsiguë rall mënë mientras raunú rall lë'ë të lidchi të.

¹⁴ Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë rdzáguëdi'i rall quëhunë rall duldë. Rsiguë rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con bishi. Bënë rall gan zihani dumí tantë rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall.

¹⁵ Bëniti rall purquë bëru'u rall nezë za'quë shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë nabënë Balaam, shini Beor. Balaam guc shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá.

¹⁶ Perë tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë rni'i tubi mënë nu bédë'ë ma fin galëtuntë shtë profetë ni.

17 Ra nguiu rë' na rall ziquë tubi guërzú nanápëdi'i nisë, nu ziquë shcahi narua'a mbë. Na condenadë rall parë tsa rall lu más nacahi catë guëquërdë rall parë siembrë.

18 Rni'i nadchini rall. Con di'dzë nadë rllu'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë. Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti duldë; zni rsiguë rall mënë nanapë du'pë tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë.

19 Quëhunë rall prometer libertá por enseñansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë nguiu na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a lë'ë nguiu.

20 Parë ra mënë nabënguë bë'a Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë mënë shtë guë'dchiliu, si talë guëabrí nguiu lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguiu nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin shtë nguiu ni na peor quë antsë.

21 Mejurë parë nguiu ni adë nianëdi'ill nezë za'quë shtë Dios quë despuësë tsutëll nezë ni, adë tsaglá'guëdi'ill tëchi mandadë nabëdë'na'a recibir de Dios santu.

22 Nahin ziquë narni'i tubi dichë; verdá na di'dzë ni: "Lë'ë mbecu bëabrí dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë guchi nagualú guzë, bëabrí guaguezë ma la'ni benë stubi".

3

Guëabrí Jesús stubi

1 Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë vësë quëquëa'a lu të. Guërupë cartë gunia'a lu të cusë de quë hia nanë të. Rac shtua'a adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino gapë tëhin la'ni ldu'u të.

2 Gulë bësëagná ldu'u të ra di'dzë nangun'i ra muzë santu shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Salvador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë shtënë më nangun'i na'a lu të. Na na'a poshtë shtë më.

3 Primëre puntë nanë hia'a de quë la'ni lúltimë dzë guëdchini mënë nangunë burnë ra cusë sagradë; guëbani rall según deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.

4 Guëna'bë di'dzë rall: "¿Pë fin napë promësë shtë Cristo de quë guëabrí më stubi? purquë dizdë guti ra shtadë guëlu hia'a, grë cusë riagla'guë igual cumë dizdë bëcue'shtë Dios guë'dchiliu".

5 Adë rac shtú'udi'i rall gac bë'a rall de quë nanú gube'e nu guë'dchiliu dizdë tiempë guahietë. Bëntsa'u mëhin por shti'dzë më, nu por mandadë shtë më gulú më guë'dchiliu la'ni nisë nu nanú nisë alreduerë guiu'u.

6 Lë'ë guë'dchiliu dzë ni gualú. Grë guiu'u në'azë la'ni nisë.

7 Perë gube'e nu guë'dchiliu nananú iurne', na destinadë parë cashtigu shtë gui'i por mizmë mandadë shtë Dios. Lë'ë gui'i guëza'i guë'dchiliu dzë shtë juici. Guëza'in con grë ra mënë mal. Tsalú grëtë' rall.

8 Bëchi narac shtua'a, adë réá'ldëdi'i ldu'u të de quë parë Dadë Dios tubi dzë na ziquë tubi mili izë, nu tubi mili izë na ziquë tubi dzë.

9 Dadë Dios quëac ldë'edi'i parë gúni' cumprir shti'dzë më ziquë runë llgabë bëldá mënë, sino quë Dios napë më pacënci parë lë'ë hia'a. Adë rac shtú'udi'i më tsagnítia'a, ni tubi de lë'ë hia'a, sino rac shtu'u më grë ra nguiu guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

10 Dzë naguëabrí Dadë Jesús, guëdchíni' ziquë rdchini tubi nguba'në gue'lë, iurë adë nádi'ill segurël. Iurní lë'ë gube'e tsalú con tubi ruidë dushë. Grëtë' ra cusë narná hia'a lu gube'e tsalú rahin con gui'i, nu guë'dchiliu tsequi lu gui'i con grë lo quë nananú luhin.

11 Nanë të grëtë' ndë'ë napë quë gac cumprir; tsaluhin; por ni rqui'ni gac të më santu, mënë naquëhunë cumprir shti'dzë më.

12 Mientras cuezë të dzë naguëdchini më stubi, gulë bë'në cumprir voluntá shtë Dios të guëdchini më lueguë. Dzë ni gube'e tsalú; tsaluhin con gui'i juntë con cusë nananú lu gube'e tsequi; gac cambin lu be'lë.

13 Perë lë'ë hia'a dzulëza'a gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi naná bë'në Dios prometer dizdë antsë. Lugar ni guëquërdëda'a; ndë nanú purë cusë za'quë; grëhin gac justë.

14 Por ni lë'ë të narac shtua'a, mientras quëbezë të grë ra cusë rë', gulë gapë mizmë lë'ë të parë guëdzëlë më lë'ë të sin ni tubi faltë, sin ni tubi cusë mal.

¹⁵ Gulë bēdē'ē cuendē de quē pacēnci nanapē Shlāma'a, runin parē gac salvar mēnē. Zni tambiēn bēquē'ē Pablo, bēcha'a, el quē narac shtu'u hia'a lē'i'. Bēquē'ēi' mizmē di'dzē ni lu tē según llni nabēdē'ē Dios guēqui'.

¹⁶ La'ni grē ra cartē nabēquē'ē Pablo, nanú partē naganē parē riasē hia'a. Nanú mēnē nadē rac bē'adi'i nu adē nād'i'i rall firmē lu shnezē ra Sagradas Escrituras. Caglú rall guēc shti'dzē Dios. Zni rlua'a rall grē ra Sagradas Escrituras. Tsalú rall por lo quē naquēhunē rall.

¹⁷ Por ni lē'ē tē narac shtua'a, hia quē nanē tē grē ra cusē rē', gulē gupē mizmē lē'ē tē. Adē tsaldídi'i ldu'u tē bishi shtē mēnē nadē rzu'bē diáguēdi'i shti'dzē Dios; adē rdē'ēdi'i tē sí tsanaldē tē tēchi rall nu guēazē guetē tē shnezē Dios.

¹⁸ Mejurē gulē bēsē'dē di'dzē shtē Dadē Jesucristo Salvador shtē hia'a, nu gulē bē'nē recibir más favurē shtē mē. Cha guēdē'na'a alabar lē'ē mē iurne' nu parē siemprē. Amén.

Primërë cartë nabëquë'e San Juan

Di'dzë naguëne'e vidë sin fin

¹ Antsë guinlú guë'dchiliu nanú tubi nanabani; perë guná na'a lúhi', nu bini na'a shtí'dzi', nu guna'zi na'a guiá'ai'. Náhi' el quë narni'i diza'quë shtë Dios. Por shtí'dzi' nadápa'a vidë sin fin.

² Mizmë lë'ë më gubaninú më Dios, Shtáda'a, perë bëlua'alú më lu na'a. Bëdchini më guë'dchiliu. Guná na'a lúhi'. Na na'a testigu shtëni'. Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i' fin.

³ Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shtí'dzi' naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo quë nabë'në më parë gac bë'a të shtí'dzë më. Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë llgabë. Guldí hia'a ruadi'dzë'nú hia'a Dadë Dios con shíni' Jesucristo.

⁴ Iurní quëquëa'a di'dzë la'ni cartë rë' të parë gac cumplir guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u na'a.

Dios rne'e llni

⁵ Ndë'ë na diza'quë nabëlua'a Dadë Jesucristo, nu bëdia'a di'dzë na'a lu të de quë guldí Dios, nápëdi'i' duldë; limpi náhi' ziquë llni.

⁶ Si talë rni'i hia'a nanë hia'a lë'ë më perë tsagla'guë'nú hia'a duldë, bishi na hia'a; adë guldídi'ia'a iurní; nu adë quërédëdi' hia'a bien.

⁷ Perë si talë guëdë'na'a cumplir shtí'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i' duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rzunë almë shtë hia'a de grë duldë.

⁸ Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i' duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsiguë hia'a lë'ë hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní.

⁹ Bënë na më; runë më cumplir shtí'dzë më. Justë na më; runë më igual con grë mënë. Runë më perdunë grëtë' duldë shtë hia'a iurë guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú ldu'u hia'a. Iurní rzunë më almë shtë hia'a de grë duldë nanadápa'a.

¹⁰ Si talë rni'i hia'a adë chu nápëdi'i' duldë, quëgni'i hia'a bishi na Dios purquë hia guni'i më grë hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shtí'dzë më la'ni ldu'u hia'a iurní.

2

Nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a

¹ Lë'ë të Dadë, caquëa'a di'dzë rë' lu të parë adë gúnëdi'i' të duldë perë si talë chu quëhunë duldë, nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni? Lë'ë na Jesucristo; tubldí na shcuëndi' lu Dios.

² Jesucristo guti lu cruz por duldë shtë hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë mënë narë lu guë'dchiliu. Por galguti shtënë më, bëdchisú më duldë shtëna'a nu gu' Dios cunformë.

³ Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a mandamientë shtë Jesucristo, iurní nanë hia'a lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá.

⁴ Perë si talë tubi hia'a guëni'ia'a: “Naná Dios”, perë mizmë tiempë adë quëzu'bë diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi nall iurní. Nádi'ill verdá.

⁵ Perë si talë lë'ë hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a de quë tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më.

⁶ El quë narni'i quëbezënull Dios, napë quë guëquërdëll ziquë guquërdë Jesucristo lu guë'dchiliu; adë bë'nëdi'i' më duldë.

Mandamientë cubi

⁷ Dadë, adë guëquë'ëdia'a stubi mandamientë naná gurënë sino quë mizmë mandamientë nanapë të dizdë bini të diza'quë shtë më. Lo quë nabëquëa'a iurne', na igual ziquë ra di'dzë nabë'në të recibir guahietë.

⁸ Perë quëquëa'a tubi mandamientë cubi; primërë bë'në më cumplir mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë' la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të shtí'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të rialuhin. Llni shtë Dios bëdchini.

⁹ Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll, nacahi cabézëll.

10 El quë narac shtu'u los de más narialdí ldu'i Dios, cabezënull llni la'ni ldu'ull; adë rläguëdi'ill lu duldë.

11 Perë el quë narac shtú'udi'i sáhi'; el quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nacahi cabezë ldu'ull. Rzëll ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios purquë në'au slull; bë'në duldë.

12 Dadë, quëquëa'a di'dzë rë' purquë guc perdunë duldë shtënë të. Bë'në më perdunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të; nasalvar të iurne'.

13 Dadë, quëquëa'a lu të purquë nanë të el quë nanabani dizdë antsë binlú guë'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë, purquë adë bë'nëdi'i të lo quë narac shtu'u mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë runguë bë'a të Dios, Shtáda'a.

14 Quëquëa'a lu të naná Dadë purquë nanë të el quë nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë purquë quëhunë të cumplir shti'dzë Dios con guëdubinú ldu'u të. Bë'në të gan lu mëdzabë.

15 Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu guë'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill Dios.

16 Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u nguiu, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra nguiu gapë, nu ra cusë narunë naru'bë mënë, grë ndë'ë na cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Diósëdi'i.

17 Grë ra cusë shtë guë'dchiliu, rialú con grë mal llgabë narac shtu'u mënë, perë el quë narunë narnibë'a Dios, adë rialúdi'ill. Nápëll vidë sin fin.

Verdá nu bishi

18 Dadë, hia bëdchini tiempë tsalú guë'dchiliu. Bini të antsë napë quë guëdchini tubi nagunë cuntrë Jesucristo. Hashtë iurne' nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Por ni nanë hia'a bëga'a iurë tsalú guë'dchiliu.

19 Lë'ë ra nguiu ni narunë cuntrë Jesús, bëazë guetë rall de lë'ë hia'a. Nunquë adë guc rall shini më de verdá purquë adë riaglá'guëdi'i rall con shti'dzë më. Si talë niac rall narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nëa'në rall con lë'ë hia'a. Bëazë guetë rall. Iurnírlua'a clarë nádi'i rall shini Dios.

20 Lë'ë të napë të llni purquë quëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a të cusë shtë Dios.

21 Adë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të purquë nanë të verdá. Nanë të guadë naná verdá nu guadë naná bishi. Nanë të el quë naru-adi'dzë bishi, zé'dëdi'ill de Dios.

22 ¿Chu na más nabishi entrë lë'ë mënë? pues el quë narni'i Jesús lëdëdi'i nabëshe'ldë Dios. El quë narni'i zni, quëhúnëll cuntrë Jesús. Quëhúnëll cuntrë Dios nu quëhúnëll cuntrë shini Dios.

23 Grë mënë narni'i Jesús lëdëdi'i el quë nagudili Dios parë guëribë'ai', nápëdi'i nguiu ni Dios Padre. Perë el quë narni'i Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, nguiu ni quëbezënú Dios.

24 Gulë tsagla'guë guëzu'bë diaguë të ra di'dzë nabini të iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Si talë guësa'në të cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u të, napë të Jesús nu napë të Dios Padre con lë'ë të.

25 Mizmë Jesucristo guni'i lu hia'a, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a.

26 Quëquëa'a di'dzë rë' lu të parë gac bë'a të lla na ra nguiu narac shtu'u guësiguë lë'ë të.

27 Perë nídi'i nicidá guëlua'a mënë lë'ë të purquë quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të; náhi' mësë shtë të. Napë të llni shtëhi'. Quëgluá'ai' naná verdá nu naná bishi. Shti'dzi' na verdá, lëdë bíshidi'i. Nu guní'i, gulë bédë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të.

28 Gulë bëquë diaguë, Dadë; gulë bédë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të, të iurë guëdchini më stubi vultë, adë chu rtúdi'i lúhi'; adë chu guëllú'nëdi'i lúhi'. Mejurë guëquitë ldu'u të iurë guëdchini më.

29 Si talë rdë'ë të cuendë de quë tubldí na shcuendë Jesús lu Dios, gulë bédë'ë cuendë, grë mënë nanabani ziquë gubani më, na rall shini më.

3

Ra shini Dios

1 Gulë bédë'ë cuendë blac rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Rni'i më na hia'a shíni'. Ra mënë narialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rdë'ëdi'i rall cuendë chu na Jesús.

2 Lë'ë të Dadë narac shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perë rluá'adi'i lla gáca'a

más delantë. Pues rdë'ë hia'a cuendë dzë naguëdchini më stubi vultë, gáca'a ziquë na më purquë guená hia'a lu më tal ziquë na më.

³ Grë ra narialdí ldu'i guëdchini më, gac cambi mudë nanabánill; adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Rac shtú'ull gáquëll ziquë lë'ë më.

⁴ Grë ra narunë duldë, runë rall faltë lu lëy shtë Dios. Napë rall faltë lu Dios. Grë duldë na cuntrë lëy nabëne'e Dios.

⁵ Nanë të bëdchini Jesús parë guëzunë më almë shtëna'a. Nápëdi'i më duldë.

⁶ El quë narzu'bë diaguë shti'dzë Jesús, tsaglá'guëdi'i gúnëru'ull duldë. El quë nariagla'guë gunë duldë, adë rdë'ëdi'ill cuendë chu na më. Nunquë bënguë bë'adi'ill lë'ë më.

⁷ Dadë, adë rdë'ëdi'i të sí guësiguë mënë lë'ë të gunë të duldë. El quë narunë cumplir shti'dzë Dios, tubldí na shcuëndëll lu Dios igual ziquë na Jesús lu Dios. Justë na më.

⁸ El quë nariagla'guë runë duldë, nall shini mëdzabë Satanás purquë Satanás antsë cueshtë guë'dchiliu, bë'nëll duldë. Por ni Jesús, shini Dios, bëdchini lu guë'dchiliu parë guëchili më dchi'ni shtë mëdzabë.

⁹ El quë nanapë vidë shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë hia bidë mizmë vidë shtë Dios la'ni ldu'u nguü ni; adë ni mudë gúnëru'ull duldë purquë gúlëll nacubi por pudërë shtë Dios.

¹⁰ Zni rlua'a chu na shini më nu chu na shini Satanás. El quë natsagla'guë gunë duldë, nápëdi'ill vidë cubi shtë Dios. El quë narac shtú'udi'i bëchi sáhi', nápëdi'ill vidë shtë më.

Runë tucarë gac shtu'u hia'a sa' hia'a

¹¹ Di'dzë rë' bini të dizdë binlú diza'quë: napë quë gac shtu'u hia'a grë sa' hia'a.

¹² Adë guëdë'nëdi'ia'a ziquë Caín. Gúquëll shini mëdzabë nu gudínill bëchill. ¿Pëzielú gudínill bëchill? purquë grë lo quë nabë'nëll, na mal lu Dios, perë bëchill lo quë nabë'nëll na bien lu Dios.

¹³ Dadë, lë'ë të narialdí ldu'u shti'dzë Dios, adë rdzëguë'di'i ldu'u të si talë ra mënë shtë guë'dchiliu rna zá'quëdi'i rall lu të.

¹⁴ Nanë hia'a gudëda'a lu galguti hashtë nadápa'a vidë sin fin purquë de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El quë nadë rac shtú'udi'i bëchi sáhi', todavía nápëdi'ill vidë sin fin.

¹⁵ El quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nall ziquë narguini mënë. Nanë hia'a el quë narguini mënë, nápëdi'ill vidë sin fin.

¹⁶ Por Jesús nanë hia'a lla na Dios, el quë narac shtu'u de verdá. Jesús guc cunformë; gúti' lu cruz por lë'ë hia'a. Por ni runë tucarë guëdë'ë hia'a vidë shtë hia'a parë sa' hia'a.

¹⁷ Si talë tubi hia'a nápa'a ra cusë shtë guë'dchiliu nu tubi sa' hia'a napë nicidá, napë quë guëdë'na'a compa'ni lë'ëll. Si talë nëdi'ia'a guëdë'ë hia'a nacá'all, rac shtú'udi'ia'a Dios iurní.

¹⁸ Bëchi, gac shtu'u hia'a sa' hia'a de verdá, lëdëdi'i con di'dzë shtëna'a sulamëntë, guëdë'ë hia'a narqui'ni sa' hia'a.

Nápa'a confiansë lu Dios

¹⁹ Si talë guëdë'na'a cumplir di'dzë rë', gac bë'a hia'a na hia'a shini Dios de verdá. Zni adë rdzëbëdi'i ldu'u hia'a lu më iurë shgába'a quëgni'i guëca'a.

²⁰ Si talë nápa'a llgabë naquëgni'i guëca'a, nápëdi'ia'a confiansë lu më iurní, perë na më más më ru'bë quë shgába'a, nu nanë më grë cusë nananú la'ni ldu'u mieti.

²¹ Lë'ë të narac shtua'a, si talë adë nápëdi'ia'a llgabë naquëgni'i guëca'a, nápa'a confiansë lu Dios. Adë rdzëbëdi'ia'a lu më

²² nu rne'e më ra cusë narná'ba'a lu më purquë dzudë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më. Dzudë'na'a cumplir mandamientë shtë më.

²³ Ni na mandamientë shtë më, tsaldí ldu'u hia'a shini më Jesucristo, nu rnibë'a më gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a. Zni bësëa'në më mandamientë shtë më.

²⁴ Grë ra narunë cumplir mandamientë shtë më, quëbezënú rai' Dios nu quëbezënú Dios lë'ë rai'. Nanë hia'a quëbezënú më lë'ë hia'a purquë bëdë'ë më Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë hia'a.

4

Espíritu shtë Dios nu espíritu narunë cuntrë Dios

¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të grë ra mësë narni'i de quë ruadi'dzë rall por Espíritu shtë Dios sino gulë bëtë'dë prëbë shti'dzë rall parë gac bë'a të si talë bëshe'ldë Dios lë'ë rall tsaglua'a rall. Zihani mënë falsë riaglua'a rall ra mënë.

² Por ndë'ë gac bë'a të chu naze'dë con shti'dzë Dios. Grë ra nguiu narni'i Jesús bëdchini lu guë'dchiliu nu na më Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai', el quë narlua'a di'dzë ni, nall verdá.

³ Perë grë ra nguiu narni'i adë bëdchínidi'i Jesucristo lu guë'dchiliu, zé'dëdi'i nguiu ni de Dios. Cagní'll bishi naze'dë por pudërë shtë contrari shtë Jesús. Hia binì të guëdchini narunë cuntrë Jesús; pues iurne' hia quërédëll lu guë'dchiliu.

⁴ Dadë, na të shini Dios. Adë guëdë'ëdi'i të sí guësiguë mësë falsë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall purquë más pudërë napë el quë naquëbezënú lë'ë hia'a quë el quë narnibë'a lë'ë mënë shtë guë'dchiliu.

⁵ Ra mësë falsë ruadi'dzë rall cusë shtë guë'dchiliu, lédëdi'i shti'dzë Dios. Los de más mënë shtë guë'dchiliu, rianaldë rall shti'dzë mësë ni.

⁶ Perë lë'ë hia'a na hia'a shini Dios. Grë ra narunguë bë'a Dios, rdë'ë rall cuendë shti'dza'a. El quë nanádi'i de Dios, adë rzu'bë diáguëdi'll shti'dza'a. Zni nanë hia'a chu napë Espíritu Santo nu chu napë espíritu shtë narguguë.

Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a

⁷ Lë'ë të narac shtua'a, tsagla'guë gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a purquë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. El quë narac shtu'u sáhi', gúlëll nacubi por pudërë shtë më. Nápëll tubsë Dios Shtádëll.

⁸ El quë nadë rac shtú'udi'i sáhi', nápëdi'll Dios Shtádëll, purquë rac shtu'u Dios lë'ë mënë.

⁹ Bëlua'a më de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a; bëshe'ldë më tubsë shini më lu guë'dchiliu parë guëdápa'a vidë sin fin. Guëbánia'a parë siemprë.

¹⁰ Zni bëlua'a më rac shtu'u më lë'ë hia'a de verdá. Bëshe'ldë më shini më; por galguti shtë Jesús bëa'në Dios cunformë purquë bëllë'ë rënë shtëhi' por ra duldë shtëna'a.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, guc shtu'u Dios lë'ë hia'a zni, por ni napë quë gac shtu'u hia'a sa' hia'a.

¹² Nì tubi mënë guná Dios, perë si talë rac shtu'u hia'a sa' hia'a, quëbezënú Dios lë'ë hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u hia'a sa' hia'a más.

¹³ Nanë hia'a cabezënú më lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a con lë'ë më purquë bëne'e më Espíritu Santo naze'dë de lë'ë më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a.

¹⁴ Lë'ë na'a, ra poshtë, guná na'a lu Dadë Jesús nu tsagla'guë rni'i na'a lu ra mënë bëshe'ldë Dios lë'ë shini më, Jesús. Nápi' pudërë; gúni' salvar ra mënë shtë guë'dchiliu.

¹⁵ Lë'ë naná rni'i lu ra mënë Jesús na shini Dios, cabezënú Dios lë'ëll nu unidë nall con Dios.

¹⁶ Nanë hia'a nu tsagla'guë tsaldí ldu'u hia'a de quë demasiadë rac shtu'u më lë'ë hia'a, grë hia'a. Nalë rac shtu'u më grë mënë. Si talë rac shtu'u hia'a lë'ë sa' hia'a, cabezënú më lë'ë hia'a, nu nápa'a mizme vidë shtë më.

¹⁷ Dú'pëga dú'pëga rac shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni nápa'a confiansë lu më iurë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Rdzëbëdi'ia'a lë'ë më purquë ziquë na Jesús, na hia'a ndë'ë lu guë'dchiliu.

¹⁸ El quë nardzëbë lë'ë më, rac shtú'udi'll lë'ë më purquë si talë rac shtu'u hia'a lë'ë më con guëdubinú ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë guëdzëba'a lë'ë më. El quë nardzëbë lë'ë më, rzac zill mizme lë'ëll. El quë nardzëbë lë'ë më, todavía runë faltë gac shtú'ull Dios.

¹⁹ Rac shtu'u hia'a lë'ë më purquë primërë lë'ë më guc shtu'u lë'ë hia'a.

²⁰ Si talë tubi hia'a rni'i: "Rac shtua'a lë'ë më", perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a, nabísha'a. El quë narac shtú'udi'i sa'll nagunall, tampuquë rac shtú'udi'll Dios nanadë gunádi'll.

²¹ Lë'ë mandamientë shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më rni'i zndë'ë: El quë narac shtu'u Dios napë quë gac shtú'ull sa'll.

5

Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús

¹ Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai', nápëll vidë

shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac shtu'u Dios, tambiën rac shtú'ull ra shini më, ra nanapë vidë sin fin por pudërë shtë më.

² Nanë hia'a rac shtu'u hia'a ra shini Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu rzu'bë diága'a mandamientë shtë më.

³ Si talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá. Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi cusë në'ë; nádi'in naganë,

⁴ purquë grë ra nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i, rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdë'na'a gan lu mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios, guëdë'na'a gan lu cusë mal shtë guë'dchiliu.

⁵ El quë narialdí ldu'i shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu grë cusë mal nananú lu guë'dchiliu.

Jesús na shini Dios

⁶ Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar na Jesús shíni'.

⁷ Tambiën Espíritu Santo quëhunë testificar de quë na Jesús shini Dios. Adë rní'idi'i Espíritu Santo bishi.

⁸ Tsunë testigu cabezë lu guë'dchiliu narni'i igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti shtë më, rlua'a na më shini Dios.

⁹ Grë hia'a rialdí ldu'u hia'a lo quë narni'i ra testigu verdadërë, perë mayurë na shti'dzë Dios. Bë'në më testificar Jesús na shíni'.

¹⁰ El quë narialdí ldu'i Jesús na shini Dios, nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el quë narialdídi'i ldu'i Jesús, cagní'ill nabishi Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'. El quë narialdídi'i ldu'i Jesús nádi'ill shini Dios, adë rúnëdi'ill recibir ra di'dzë shtë Dios Padre.

¹¹ Pues Dios bë'në testificar lu hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El quë naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë sin fin.

¹² El quë nanapë Jesús la'ni ldú'ull, nápëll vidë eternë perë el quë nanápëdi'i Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

Nanë hia'a nápa'a vidë sin fin

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús na shini Dios, caquëa'a cartë rë' lu të parë gac bë'a të napë të vidë sin fin por Jesús.

¹⁴ Iurní adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a de quë si talë rná'ba'a lu Dios, guëne'e më cusë narná'ba'a. Napë quë gáca'a cunformë según voluntá shtë më.

¹⁵ Si talë nanë hia'a rini më shti'dza'a, tambiën nanë hia'a nápa'a ra cusë narná'ba'a lu më.

¹⁶ Si tubi të rna të bëchi sa' të quëhúnëll duldë, perë duldë naquëhúnëll nuá'adi'in cashtigu shtë galguti, napë quë guëná'bël lu Dios por nguii ni. Guëdë'ë Dios vidë parë nguii ni. Nanú duldë nargú galguti; adë rnibé'adia'a guëna'bë të lu Dios por el quë narunë duldë ni.

¹⁷ Gulë guna'bë lu Dios por nguii nanapë duldë nanuá'adi'i cashtigu shtë galguti. Stubi clasë duldë rgu galguti, gati nguii.

¹⁸ Perë nanë hia'a grë ra nanapë vidë cubi shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë Jesús, shini Dios, quëhapë lë'ëll. Gúnëdi'i mëdzabë gan lu nguii ni.

¹⁹ Nanë hia'a nápa'a vidë shtë Dios. Na hia'a shini më, perë grë mënë shtë guë'dchiliu, nanú rall guia'a mëdzabë Satanás.

²⁰ Perë Jesús, shini Dios, bëdchini lu guë'dchiliu nu bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë më runguë bë'a hia'a Dios verdadërë. Nu na hia'a shini më. Na më Shtáda'a. Nanë hia'a Jesucristo na shini Dios. Na më Dios verdadërë nu por lë'i' nápa'a vidë sin fin.

²¹ Bëchi, gulë gapë mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të ra dios falsë shtë mënë. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Juan

Verdá nu amor verdadëre

¹ Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulë Dios. Quëquëa'a lul jëntë con grë shínil. Nalë rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nanë verdá shtë Dios.

² Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siembrë.

³ Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë ldai' më guëc të, nu guëga'a ldú'i' lë'ë të, nu guënë'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

⁴ Nalë rquitë ldua'a. Bëdia'guëlúa bëldá ra shmënë Jesús nardëá con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gunibë'a Dios Shtáda'a guëquërélda'a.

⁵ Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmë nabëdë'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús.

⁶ Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

Ra narsiguë mënë

⁷ Zihani mënë narguguë ra sáhi', nanú rall guë'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bédchini lu guë'dchiliu con cuerpë shtë nguiu. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo.

⁸ Gulë gapë cuidadë mizmë lë'ë të parë adë guënítidí'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin completë iurë guëdchini më stubi.

⁹ Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianaldëdi'ill tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'ill Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi

enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámeëll.

¹⁰ Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë të perë adë nuá'adi'ill enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguiu ni

¹¹ purquë grëtë' narunë compa'ni ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

Rialú cartë rë'

¹² Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

¹³ Ra shini bédëll naquëreldë ndë'ë, ra nagulë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Amén.

Tecërë cartë nabëquë'ë San Juan

Bëquë'ë Juan cartë lu Gayo

¹ Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.

² Lë'ël amigu, rac shtua'a de quë adë gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtua'a de quë gápël saludë completë parë shcuërpël. Nanëa de quë zugá'al firmë lu shnezë më.

³ Nalë bëquitë ldua'a iurë bédchini beldá shmënë Dios; guni'i rai' de quë tsagla'guë tsaldí ldu'ul shti'dzë më guédubi tiempë. Guni'i rai' de quë quëhúnël cumplir shti'dzë më.

⁴ Demasiadë rquitë ldua'a rinia de quë shinia, nabani rall de acuerdë con shti'dzë Dios.

⁵ Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë naguënëdi'il.

⁶ Guni'i rall lu ra nardëá ndë'ë, lla rac shtú'ul lë'ë rall. Nu gúnël bien si talë tsagla'guë gúnël compa'ni lë'ë ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në compa'ni lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë runë tucarë tubi muzë shtë Dios.

⁷ Pues lë'ë rai' zia'a rai' viajë shtë rai' parë gunë rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai' adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë nadë guënëdi'i Dios.

⁸ Lë'ë hia'a napë quë guëdë'na'a recibir lë'ë rai' nu guëdë'na'a compa'ni lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai' shti'dzë Dios lu ra mënë.

Mal nabë'në Diótrfes

⁹ Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë, perë Diótrfes rquë guiá'all shti'dzë na'a; más rquitë ldu'ull guëni'bë'all ziquë mënë ru'bë.

¹⁰ Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë, guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrfes. Cagní'ill bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë na'a. Nu másru'u quëhúnëll; adë rúnëdi'ill recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrfes rni'ill

cuntrë lë'ë rai', nu nëdi'ill guëa'në ra mënë ni ladi ra shmënë Dios.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsagla'guëdi'i të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë tëchi cusë za'quë. Grëtë' el quë naquëhunë bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal, adë runguë bë'adi'ill lë'ë më.

Ejemplë za'quë shtë Demetrio

¹² Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio nu mizmë conductë shtëhi', rlua'a náhi' më za'quë. Nu lë'ë Espiritu naná ruadi'dzë verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë. Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nanë të shti'dzë na'a na verdá.

Rialú cartë rë'

¹³ Napa zihani cusë parë guëquëa'a lul perë rac shtú'udia'a guëquëa'a rahin iurne'

¹⁴ purquë na rbeza gueldë guënahia lë'ë të lueguë. Iurní guëdia'a di'dzënú na'a lë'ë të.

¹⁵ Gulë cuedchí ldu'u të. Ra amigu shtë të naquërelde ndë'ë, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Cana'ba favurë, bédë'ë saludë cadë tubi ra amigu shtëna'a naquërelde nga'li. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Judas

Rquë'ë Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús

¹ Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më purquë rac shtu'u më lë'ë të nu unidë na të con Jesucristo.

² Rac shtua'a tsagla'guë gunë të recibir bendición shtë Dadë, cusë ziquë galërga'a ldu'u më nu galërac shtu'u shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e më.

*Mësë narlua'a bishi
(2 Pedro 2.1-17)*

³ Lë'ë të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë mërë niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë, perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nasesë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza'quë. Lë'ë diza'quë guc intriegu guia'a hia'a tubsë vësë parë siemprë; adë chu gúnëdi'i cambin.

⁴ Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá mënë ladi hia'a, adë nádi'i rall shmënë Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios perë quëgsiguë rall; naga'chi na rall falsë. Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall destinadë parë gac condenadë rall. Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë quëreldë rall ziquë mbecu. Rlua'a tëchi rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

⁵ Nanë të bien pë guc guahietë, perë rac shtua'a guënia'a lu të tubi vësë más parë guëagná ldu'u të, de quë despuësë bë'në Dios salvar ra israelitë guia'a mënë shtë Egipto, bédë'ë më fin ra nadë gualdídi'i ldu'i shti'dzë më.

⁶ Nu ra ianglë nabëdzatsu nu bë'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë më nu bësëa'në rai' lugar narunë tucarë guëquëreldë rai', bédë'ë më ordë gac rai' ziquë prësi

nanali'bi con cadënë parë siemprë. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë më juzguë lë'ë rai'. Gac condenadë rai' dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë gunë Dios juzguë lë'ë mieti.

⁷ Nu zac ra mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra guë'dchi alreduerë, guquëreldë rall ziquë mbecu. Guanaldë rall tëchi ra deseo mal nadë rúnëdi'i tucarë, nguiu con nguiu, na'a con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir lu gui'i nanápëdi'i fin.

⁸ Mizmë manërë ra mënë falsë entrë lë'ë hia'a, na rall ziquë mënë narni'i shca'ldë cusë dzabë. Runë dchi'ni rall cuerpë shtënë rall con cusë adë rúnëdi'i tucarë. Rquë guia'a rall mandadë shtë Dios; rni'i guidzë rall guëc ianglë shtë më.

⁹ Quëhunë ra mënë ni ra cusë mal aunquë napë rall ejemplë shtë Miguel, tubi ianglë namás rnibë'a lu ra ianglë. Adë gurushtiádi'i Miguel guëc Satanás iurë lë'ë tégulë Moisés bëga'chi, sino guni'i Miguel lu Satanás di'dzë rë'; “Gunë më cashtigu lë'ël”. Adë bë'nëdi'i Miguel juzguë lë'ë mëdzabë sino biadi'dzë Miguel con rëspëti.

¹⁰ Perë ra nguiu mal iurne', rushtiá rall guëc ra cusë nanadë riasëdi'i rall. Rianaldë rall tëchi ra cusë mal cumë ziquë ra ma nadë rdë'ëdi'i cuendë.

¹¹ Prubi ra nguiu ni purquë gac juzguë rall. Nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, nilë lu sa' rall. Na rall ziquë Caín. Parë gapë rall zihani dumí, runë rall duldë ziquë duldë shtë Balaam, tantë rzebi ldu'u rall dumí. Bëdzatsu rall ziquë bë'në Coré cuntrë Moisés. Por ni bëniti rall lu Dios nu nacondenadë rall igual ziquë Coré.

¹² Ra mënë ni na rall tubi shtu parë lë'ë të iurë rdëá të lu mellë të gapë të laní con los de más ra narac shtu'u lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall lë'ë të, nápëdi'i rall rëspëti sino quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Na rall ziquë shcahi nanápëdi'i guiu sino rua'a mbë lë'in nezë rë' nezë rë'. Na rall ziquë hiaguë nashi nardë'ëdi'i nashi tiempë shtë cusechë. Na rall ziquë hiaguë de verdá gubidchi, ziquë hiaguë nabí'eshi.

13 Lo quë naquëhunë rall, na ziquë bëchini cuchinë nanua'a nisëdu'u lu mbë dushë. Runë rall cusë naná shtu. Na rall ziquë mbelëgui'i naguniti shnézi'. Tsa rall lu nacahi nanápëdi'i fin. Zni gunë tucarë mënë ni.

14 Lë'ë Enoc el quë nagubani gadchi tantë generaci6n despuësë de Adán, guní'i' naguër gac con ra nguiu mal. Guni'i Enoc: "Guná, ze'dë Dadë con zihani ianglë santu

15 parë gunë më juzguë grë mënë, nu parë guëdë'ë më sentënci guëc ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios nu grë ra nabë'në duldë nu por grë ra chismë naguni'i rall cuntrë Dios".

16 Ruadi'dzë rall cuntrë cusë za'quë. Rd-chi'bë rall demandë cuntrë sa' rall. Rianaldë rall tëchi deseó mal nananú la'ni ldu'u rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rni'i rall di'dzë chulé lu sa' rall nadë más parë guëdë'ë sa' rall centavë ca'a rall.

Cunseju parë shmënë Dios

17 Perë lë'ë të narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të lo quë naguni'i ra poshtë shtë Jesucristo Shláma'a,

18 de quë guëdchini mënë falsë nagunë burnë. Antsë guëdchini më stubi vueltë, tsanaldë ra mënë ni tëchi ra deseó mal. Guëbani rall sin rëspëti lu Dios.

19 Mënë mal entrë lë'ë të, quëhunë rall dividir lë'ë të nu rianaldë rall tëchi cusë mal shtë guë'dchiliu. Nápëdi'i rall Espíritu Santo nacuezënú lë'ë rall.

20 Lë'ë të narac shtua'a, gulë bë'në compañi sa' të, të tsaldí ldu'u rall shti'dzë Jesús. Gulë gac ziquë tubi hiu'u nazúbëga'a firmë lu cimientë. Gulë tsagla'guë guadi'dzënú të Dios con pudërë shtë Espíritu Santo.

21 Gulë gupë mizme lë'ë të siemprë të parë gac bë'a të rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë gubani parë lë'ë më mientras cuezë të Jesucristo Shláma'a. Gulë tsaldí ldu'u të de quë siemprë rga'a ldu'u më lë'ë të nu guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

22 Entrë grupë shtë të nanú ra narialdídi'i ldu'i shti'dzë më. Gulë bëga'a ldu'u të lë'ë rall nu gulë bë'në compañi lë'ë rall të tsaldí ldu'u rall shti'dzë më.

23 Gulë belá ra mënë naná ziquë tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l, perë mizme tiempë gulë bëdzëbë juici shtë

Dios. Gulë gapë cuidadë të adë gúnëdi'il ra cusë mal naquëhunë rall.

Rialú cartë rë' con tubi labansë

24 Iurne' quëhuna alabar lë'ë më purquë napë më pudërë të ldáguëdi'i të lu duldë. Napë më pudërë guëdchininú më lë'ë të sin ni tubi duldë catë quërelde më. Napë më pudërë guësëquitë ldu'u më lë'ë të delantë lu më.

25 Rac shtua'a guëdë'na'a alabar lúniquë Dios verdadërë por medio Jesucristo Shláma'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'i'. Rac shtua'a gunë mieti adorar lë'i'. Rac shtua'a guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtëhi'; guëzu'bë diaguë grë mënë shti'dzë më të guënbë'a më guë'dchiliu igual ziquë rnibë'a më lu gube'e. Zni runë tucarë gunë më recibir labansë dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu zac iurne', nu parë siemprë gunë më recibir labansë ni. Amén.

Apocalipsis

Bëlua'alú tubi ianglë lu Juan

¹ La'ni librë rë' caquëa'a shcuendë tubi cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan, të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglë të gac bë'ahia di'dzë rë'.

² Quëadi'dza di'dzë rë' na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadi'dzi' di'dzë rë' na verdá, grë lo quë nagunahia.

³ Guëquitë ldu'u el quë nagu'ldë con voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el quë naguëquë diaguë ra di'dzë rë' nabëdchini de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuendë grëtë' lo quë naquë la'ni librë rë' purquë lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac cumplir di'dzë rë'.

Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquëreldë Asia

⁴ Na Juan quëquëa'a di'dzë rë' lu të naná grupë shtë shmënë Dios, lu të naquëreldë regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el quë nabani iurne', el quë nanápëdi'i fin, el quë naze'dë guëdchini.

⁵ Nu gulë bë'në recibir bendición shtë Jesucristo, testigu naruadi'dzë verdá. Guc më primëre naguashhtë ladi ra tégulë nu napë më pudërë subrë grë ra rëy naná rnibë'a lu guë'dchiliu rë'. Cristo rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëzunë më lë'ë hia'a de grë duldë con prupi rënë shtë më.

⁶ Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guëribë'a hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a ziquë bëshuzi të guëdë'na'a sirvë lu Dios, Shtadë më. Gulë bëdë'ë hunurë nu graci parë lë'ë më, el quë narnibë'a parë siembrë. Amén.

⁷ Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shc-ahi. Grëtë' mëne guëná rall lúhi' hashtë ra naná gudini lë'ë më. Nu grëtë' mëne shtë guë'dchiliu, demasiadë gu'në rall iurë guëná rall lu më purquë rdzëbë rall cash-tigu naze'dë. Zni gaquin. Amén.

⁸ "Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu Z", rni'i Dadë, el quë narnibë'a grëtë'

cusë, el quë natsalúdi'i, el quë nanabani iurne', el quë naze'dë guëdchini nasesë.

Bëlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtëni'

⁹ Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdë'na'a sufrir. Rzunaldë mëne lë'ë hia'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Guna'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a cusë durë con pacënci nu parë guëribë'a hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë Jesucristo.

¹⁰ Guzac tubi dzë, primëre dzë shtë lmalë, quëbezënúa Espíritu Santo nu quëgsëhi' na. Binia tubi bë fuertë nezë tëcha naguni'i cumë ziquë cha' trompetë;

¹¹ Ni guní'i' lua:

—Na nahia principi nu nahia lútimë ziquë lëtrë A nu Z. Bëquë'ë la'ni tubi librë lo quë narnal nu bëshë'ldëhin lu ra grupë shtë shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Efeso, nu Esmirna, nu Pérgamo, nu Tiatira, nu Sardis, nu Filadelfia, nu Laodicea.

¹² Bëabría parë nezë tëcha të guënahia nia chu naná quëgni'i. Iurë bëna zni, gunahia lu gadchi gandelier orë.

¹³ Guëláu ra gadchi gandelier, gunahia nga'li zuga'a tubi ziquë nguiu nabëshe'ldë Dios. Nácuhi' tubi lari lléduni; bédchinin hashtë guëa' më. Nu nápi' tubi cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u më.

¹⁴ Guitsë guëc më naquichin ziquë guitsë ladi lli'li naquichi u ziquë naquichi ziquë nievë. Slúhi' rabtsë'ë ziquë tubi be'lë.

¹⁵ Guëáhi' rabtsë'ë cumë ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunë luhin u ziquë gui'bë nabëru'u la'ni hiurnë. Nu cháhi' na fuertë cumë ziquë nisë nardëdë la'ni zihani guëë'gu.

¹⁶ Hia guiá'ai' ladë ldi nanú gadchi mbelëgui'i nu ruáhi' bëru'u tubi spadë dushë nanapë chupë lúhi'. Lu më na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë ngubidzë rabtsë'ë guëdubi fuersë shtëhi'.

¹⁷ Iurë gunahia lu më, bëzullibia lu më nu bëana ziquë tégulë. Perë lë'ë më bédchi'bë guia'a ladë ldi guëca nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Nahia principi nu adë nápëdia'a fin.

18 Nahia el què nanabani; gutia perè iurne' nabania parè siemprè. Nuá'ahia li-ahi narunè significar pudèrè nanapa subrè galguti eternè nu subrè lugar catè cuezè ra tégulè.

19 Bèquè'è iurne' lo què nagunal, lo què nananú iurne' con lo què naguèr gac.

20 Ndè'è na lo què narunè significar ra gadchi mbelègui'i naná gunal guahia ladè ldi con ra gadchi gandelier shtë orè. Ra gadchi mbelègui'i runè significar gadchi encargadè shtë ra gadchi grupè shtë shmènè Dios, nu ra gadchi gandelier runè significar gadchi grupè rè'.

2

Cartè parè ra shmènè Dios naquèrldè Efeso

1 'Bèquè'è tubi cartè nu bëshé'ldèhin lu encargadè shtë ra grupè shtë shmènè Dios guè'dchi Efeso. Guni'i: "Ndè'è rni'i el què nanapè gadchi mbelègui'i guia'a ladè ldi, nu naná zuga'a guèláu gadchi gandelier orè.

2 Nanèa grètè' lo què naquèhunè tè; rac bè'ahia de què adè rdè'èdi'i tè lugar parè ra mènè mal. Nu nanèa de què bédchi'bè tè prèbè lu ra naná rni'i na rall poshtë shtë Jesús perè adè nádi'i rall poshtë. Grètè' rall bégú tè shlatè de què na rall bishi.

3 Na tè mè pacènci nu guzac zi tè por diza'què nu nalé bè'nè tè cumplir ordè shtëna sin adè riá sháquèdi'i ldu'u tè.

4 Perè napa tubi cusè cuntrè lè'è tè de què adè rac shtú'udi'i tè Jesús ziquè antsè.

5 Por ni gulè bèsèagná ldu'u tè catè bèniti tè nu gulè bè'nè cambi mudè nanabani tè nu gulè bè'nè ziquè bè'nè tè iurè gualdí ldu'u tè diza'què. Si talè adè gúnèdi'i tè cumplir di'dzè rè', guna cashtigu lè'è tè. Guèdchisúa gandelier entrè lè'è tè si adè gúnèdi'i tè cambi mudè nanabani tè.

6 Sin què adè guètè'dèdi'i, napè tè tubi cusè favurè de lè'è tè naná rna tushè tè lo què narunè ra nicolaítas. Nu zac na rna tusha lu ra enseñansè ni.

7 El què nardè'è cuendè di'dzè rè', gulè bèquè diaguè bien lo què narni'i Espíritu lu ra grupè shtë shmènè Dios. Grètè' el què nagunè gan lu ra cusè mal, guèdè'a gaul ra

nashi shtë hiaguè nazubèga'a paraíso shtë Dios. Guèbani rall parè siemprè."

Cartè parè grupè shtë shmènè Dios naquèrldè Esmirna

8 'Bèquè'è tubi cartè nu bëshé'ldèhin lu naná encargadè shtë shmènè Dios naquèrldè Esmirna. Bèquè'è zni: "Ndè'è rni'i el què naná principi, el què nápèdi'i fin, el què naguti perè bèabré nabáni'.

9 Nanèa grè lo què naquèhunè tè; rac bè'ahia grè galèrzac zi shtë tè. Nanèa blac prubi na tè perè de vèrè na tè ricu. Nu nanèa lla ruadi'dzè mènè mal cuntrè lè'è tè, mènè narni'i na rall mènè israelitè perè bishi rall; na rall shmènè Satanás.

10 Adè rdzèbèdi'i tè lo què narzac zi mènè lè'è tè. Lè'è mèdzabè guètiá'all sèbèldá tè lachigui'bè tè parè grètè' tèdè tè lu prèbè. Lè'è tè napè què sac zi tè durantè chi'i dzè perè gulè tsagla'guè gac tè firmè hashtë galguti, iurní guènehia vidè sin fin naná guèlua'a ziquè tubi coronè shtë røy.

11 El què narac bè'a ra di'dzè rè', gulè bèquè diaguè lo què narni'i Espíritu lu ra shmènè Dios. El què nagunè gan lu cusè mal, adè tsádi'ill lu cashtigu eternè."

Cartè parè grupè shtë shmènè Dios naquèrldè Pérgamo

12 'Bèquè'è tubi cartè nu bëshé'ldèhin lu naná encargadè shtë shmènè Dios naquèrldè guè'dchi Pérgamo. Bèquè'è zndè'è: "Ndè rni'i el què nanapè spadè dushè naná chupè tèchi'.

13 Na nanèa grètè' lo què naquèhunè tè nu nanèa de què nabani tè catè quègnibè'a Satanás perè ziagla'guè tè firmè lu nezè za'què. Nunquè adè bèsá'nèdi'i tè parè tsaldí ldu'u tè shti'dza, ni siquierè la'ni dzè iurè lè'è Antipas, tubi testigu za'què shtëna, gúti'. Ra mènè gudini rall lè'i mèrè lugar catè quèrldè Satanás.

14 Perè napa tubi cusè cuntrè lè'è tè de què nga'li Pérgamo nanú mènè adè rsá'nèdi'i rall enseñansè shtë Balaam. Balaam bédè'è cunseju parè Balac naná bèsini ra mènè israelitè lu dúldè. Bè'nè rai' dúldè; gudáu rai' belè naná bè'nè mènè ofrecer lu ra dzanè ídolo, nu cuènú rall sa' rall.

¹⁵ Nu zac napë të ra naquërelde nga'li, mënë narianaldë ra enseñansë shtë mënë nicolaítas, cusë narná zá'quëdia'a lúhi'.

¹⁶ Por ni gulë bë'në cambi mudë nanabani të; si no, guelda lueguë nu tildinúa lë'ë të ziquë tubi nanua'a spadë dushë naná rru'u ruahia.

¹⁷ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. El quë nagunë gan lu ra cusë dzabë ni, guëdë'a tubi guetështildi maná gaull; guetështildi ni nanú naga'chi. Nu guëdë'a tubi guë'ë naquichi; lu guë'ë ni naescritë tubi lë cubi. Ni tubi chu adë runguë bé'adi'i lë ni sino sulë el quë nagunë recibirin.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira

¹⁸ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira. Zni guni'i: “Rni'i shini Dios, el quë nanapë slúhi' ziquë llni shtë be'lë nu guëáhi' na ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunë.

¹⁹ Na nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të; nanëa de quë rac shtu'u sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; nu nanëa más bë'në të iurne' quë antsë iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më.

²⁰ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të, de quë quëhunë të permitir quërelde tubi mënë naná ziquë na'a Jezabel ladzë të. Rni'ill de quë ruadí'dzëll shti'dzë Dios perë quëgsiguëll lë'ë shmëna con enseñansë shtë'nëll. Rluá'all de quë nádi'i mal quënú mënë tse'lë sa' rall nu gau rall belë nabëdë'ë mënë ziquë ofrendë parë ra dzanë ídolo.

²¹ Na bédë'a tubi tiempë Jezabel parë guëabrí ldu'ull con Dios, perë nëdi'ill gúnëll cambi mudë nanabánill, nu adë nëdi'ill guësá'nëll vidë mal.

²² Iurne' guëshe'lda tubi cashtigu parë mënë ni; guëru'lda lë'ëll lu camë con durlurë. Grë ra nanëdi'i guëabrí ldu'u rall lu Dios, ra nabë'në mal con lë'ë na'a ni, gunë rall sufrir demasiadë.

²³ Nu tsatinia ra shini na'a ni; gati rall. Zni grë ra shmënë Dios guëdë'ë rall cuendë de quë na rac bé'ahia hashtë grë ra shgabë mieti, grëtë' lo quë nanú la'ni ldu'u mieti,

nu guënehia tubi cashtigu cadë tubi de lë'ë të según obrë nabë'nëll.

²⁴ Perë los de más lë'ë të naquërelde Tiatira, lë'ë të nanëdi'i tsagla'guë ra enseñansë shtë Jezabel, lë'ë të nanadë bënguë bé'adi'i ra enseñansë mal, cusë narni'i rall nahin secretë shtë Satanás, pues rnia'a lu të de quë adë guëdchí'bëdia'a stubi carguë guëc të.

²⁵ Sulamëntë gulë bë'në cumplir lo quë nagunia'a lu të; adë guëazë guëtëdi'i të. Guelda stubi.

²⁶ Grëtë' el quë nagunë gan lu mal nu tsagla'guë gúnëll lo quë narac shtua'a hashtë fin, na guënehia pudërë parë guënbë'a mënë ni ra naciuni.

²⁷ Ziquë bëne'e shtada pudërë parë guënbë'ahia, zni guënbë'a rall ra naciuni con varë gui'bë. Gapë rall derechë ziquë el quë naruntsa'u trashtë shtë guiu'u; guëllull ra trashtë nanadë rllu'idi'i.

²⁸ Nu zac guënehia llni la'ni ldu'u rall, llni ziquë mbelëgui'i nalë Plojë.

²⁹ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë ra di'dzë narni'i Espíritu lu ra shmënë Dios.”

3

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Sardis

¹ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Sardis. Zndë'ë bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë nanapë ra gadchi espíritu shtë Dios nu gadchi mbelëgui'i; nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të nu na rdë'a cuendë de quë na të ziquë naguti aunque rni'i mieti napë të famë de quë nabani të.

² Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë lu të nu gulë bédë'ë fuersë ra cusë nanapë të perë hia mërë rialú rahin. Pues gunahia lo quë naquëhunë të; nádi'in cusë za'quë delantë lu Dios shtëna.

³ Gulë bësëagná ldu'u të ra enseñansë nabë'në të recibir; gulë tsagla'guë tëchi rahin nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të. Si talë adë rdë'edi'i të cuendë shti'dza, guelda lueguë ziquë ridë tubi nguba'në sin quë adë guëdë'edi'i të cuendë ca iurë guelda.

⁴ Sin quë adë guëté'dëdi'i, nanú beldá mënë naquërelde guë'dchi Sardis, adë quëréldëdi'i rall mal lu ra duldë; pues lë'ë rall sunú rall na; gacu rall con lari naquichi purquë zni runë tucarë lë'ë rai'.

⁵ Ra nagunë gan lu mal, ni gacu rall lari naquichi nu jamás adë guëtí'idia'a lë rall la'ni librë shtë vidë sino gunguë bé'ahia ra mënë ni delantë lu Shtada nu delantë lu ra ianglë.

⁶ El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu ra grupë shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Filadelfia

⁷ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu ra shmënë Dios naquërelde Filadelfia. Zni bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë naná santu nu náhi' verdá, el quë nanapë liahi shtë rëy David, el quë iurë rshá'li', ni tubi adë chu gunë gan guësë'au, nu iurë lë'i' rsé'auhi', ni tubi adë chu gunë gan guësah'le.

⁸ Na rac bé'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të, nu na zuhia tubi puertë nalla'lë delantë lu të. Ni tubi chu adë gunë gan guësë'au puertë ni. Aunquë du'psë rialdí ldu'u të shti'dza, quëhunë të cuendë diza'quë shtëna nu adë bë'nëdi'i të negar na të shmëna.

⁹ Guná, lo quë nagac. Por fuersë shtëna guna de quë ra mënë narianaldë tëchi ra enseñansë shtë Satanás, ra narni'i na rall më israelitë perë bishi rall; nádi'i rall më israelitë. Perë guna të guëzullibi rall lu të; gac bë'a rall de quë na të shmëna; gac bë'a rall de quë rac shtua'a lë'ë të.

¹⁰ Bë'në të cumplir mandamientë shtëna, na të më pacënci; por ni gapa lë'ë të tiempë durë shtë prëbë parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Guëtëdë prëbë parë lë'ë rall.

¹¹ Guelda nasesë. Gulë gupë bien lo quë naná rialdí ldu'u të, të parë ni tubi adë chu guëdchisúdi'i premi narunë tucarë ca'a të.

¹² Ra nagunë gan lu ra cusë durë ni, na guna lë'ë rall ziquë pilari la'ni iádu'u shtë Dios gube'e. Nunquë jamás adë guëru'udi'i rall nga'li. Nu guëquëa'a lë Dios shtëna luquë rall. Nu guëquëa'a lë ciudá naná ciudá shtë Dios shtëna. Lëhin na Jerusalén cubi nu ze'dë guëdchinin de gube'e catë

quëbezë Dios shtëna. Nu zac guëquëa'a tubi lë cubi shtëna luquë ra mënë ni.

¹³ El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë nacagni'i Espiritu lu grupë shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Laodicea

¹⁴ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Laodicea. Zni bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë naná verdá, el testigu verdadërë, el quë naná bëcueshtë grë cusë según voluntá shtë Dios. Rni'i më ni:

¹⁵ Na rac bé'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të. Rac bé'ahia de quë adë rac shtú'udi'i të Dios con guëdubinú ldu'u të. Ojalá niac shtu'u të Dios

¹⁶ perë cumë ziquë iurne' na të ziquë nisë nanadë náldëdi'i, nilë naldëdi'i. Por ni rdchibë ldua'a lë'ë të.

¹⁷ Pues rni'i të na të ricu, de quë bien ziazú të. Rni'i të ni tubi cusë runë fáltëdi'i, perë adë rac bé'adi'i të na të ziquë tubi nanadë pë nápëdi'i. Nápëdi'i të vidë eternë; na të prubi demasiadë; na të ciegu; adë riasëdi'i të. Na të ziquë nanápëdi'i shábi'; guëtú lu të lu Dios.

¹⁸ Por ni rnehia cunseju parë lë'ë të de quë guëzi'i të orë shtëna, u sea gulë guna'bë lua vidë cubi nadë rialúdi'i të gáquël ricu de verdá. Gulë guzi'i lari naquichi, u sea gulë guna'bë lua të gac limpi ldú'ul të adë guëtúdi'i lul. Gulë guzi'i rumëdi parë tsa slu të, u sea gulë guna'bë lua llni të tsasël shti'dza.

¹⁹ Rni'inúa lë'ë të; rzu za'ca lë'ë të lu shnezë Dios purquë rac shtua'a lë'ë të. Por ni rqui'ni gapë të más ánimo nu guëabrí ldu'u të lu Dios.

²⁰ Guná, na zua rua' ldu'u nguiu; cagna'ba. Si talë rínil shti'dza nu guëshá'lél rua' ldú'ul, guëdchinia të parë cuezënúa lë'ël; guadi'dzënúal. Nu lë'ël guadi'dzënúal na.

²¹ Grëtë' el quë nagunë gan lu mal, guëdë'a tubi lugar cula'ni catë cueza, catë rnibé'ahia. Zni bëna gan nu quëbezënúa Shtada catë rnibë'a më.

²² El quë rac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu grupë shtë shmënë Dios."

4

Ra nanabani gube'e quëhunë rai' adorar Dios

¹ Despuësë de gunahia ra cusë rë', gunahia tubi puertë nalla'lë gube'e; nu binia tubi bë ziquë cha' trompetë. Ni na el mizmë naguni'i lua antsë. Guní'i' lua:

—Güe'pi ndë'ë të parë guëluá'ahia lul grëtë' ra cusë nanapë quë guër gac.

² Mizmë iurní pudërë shtë Espíritu Santo gulezënúhi' ldua'a. Gunahia tubi trunë naquëbezë gube'e; hia lu trunë ni zúbëga'a tubi nazubë luhin.

³ Bëluá'ahi' ziquë tubi guë'ë jaspe narabtsë'ë u ziquë guë'ë cornalina. Hia alrededurë lë'ë trunë, zuga'a tubi iarcu iris narabtsë'ë ziquë tubi guë'ë esmeralda.

⁴ Alrededurë shtë trunë ni gunahia galdë bi tapë trunë; hia lu ra trunë ni zúbëga'a galdë bi tapë më guani'si; nacu rai' lari naquichi con corunë orë naná guëc rai'.

⁵ De lu trunë bëru'u ziquë ray shtë nguzi'u; ribë con ruidë shtë nguzi'u. Delantë lu trunë rie'qui gadchi grëaguë; rru'u be'lë lu rai'. Ni na gadchi Espíritu shtë Dios.

⁶ Nu delantë lu trunë ni nanú tubi cusë ziquë nísëdu'u narlua'a ziquë vidrio u ziquë guë'ë'guë.

Guëluá lugar ni nu alrededurë lë'ë trunë, zuga'a tapë naná ziquë rlua'a ra ma. Napë ma slu ma guërupë tëchi.

⁷ Primërë ra nanabani ni rlua'a ziquë tubi león; hia nachupë rlua'a ziquë tubi ngunë; hia natsunë nápi' tubi lu nguiu; hia natapë rlua'a ziquë mbisiá nariasë.

⁸ Ra guëzá tapë nanabani, ni napë rai' shu'pë shcuágui' cadë tubi rai'. Nu nanú slu rai' guëdubi tëchi, tëchi fuërë nu tëchi nezë la'ni. Nu dzë la gue'lë nunquë adë rbézëdi'i rai' rni'i rai':

Santu, santu, santu, na Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë, el quë nanapë principi; nabáni' iurne', nu adë nídi'i fin parë lë'i'.

⁹ Cadë vësë lë'ë ra nanabani ni quëhunë rai' adorar, bédë'ë rai' graci lu më naquëbezë lu trunë, el quë nadë tsalúdi'i.

¹⁰ Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu më nazubë lu trunë nu bë'në rai' adorar lë'ë më nanabani parë siemprë. Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai' delantë lu më

ziquë sëñi na më Rëy shtë rai', nu guni'i rai':

¹¹ Dadë Dios shtë na'a, nal më za'quë. Sulë lë'ël nápël derechë gunë mieti adorar; gunë mieti alabar. Sulë lë'ël runë tucarë guëdë'ë mënë graci purquë lë'ël bëntsá'ul grëtë' ra cusë.

Por voluntá shtë'nël gurështë guë'dchiliu.

5

Librë shtë më nabëru'ë Lli'li

¹ Iurní gunahia tubi librë guia'a ladë ldi shtë më nazubë lu trunë. Lë'ë librë na ziquë tubi nadu'bi naescritë nezë la'ni nu nezë fuërë nu në'auhin con gadchi sëgi.

² Nu gunahia ianglë nanapë pudërë ru'bë naná guna'bë di'dzë fuertë:

—¿Chull runë tucarë guësha'lë librë nu guëché'zi' sëgi?

³ Ni por gube'e, ni por guë'dchiliu, ni por lugar catë nanú ra tégulë, ni tubi adë chu nádi'i parë guësha'lë librë rë', ni siquierë parë guená ni luhin.

⁴ Iurní nalë binia purquë adë chu nádi'i të guësha'lë librë ni. Ni tubi adë nídi'i nanapë derechë parë gu'ldë la'ni librë ni nu ni siquierë más zucsë guená ni la'ni librë.

⁵ Iurní tubi më guani'si guní'i' lua:

—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë nabëru'ë León shtë llëbni Judá naná ze'dë llëbni rëy David, ni sí, na më pudërusë. Bë'në më gan lu enemigu shtëhi'; napë më derechë parë guëshá'li' lë'ë librë nu guëché'zi' ra gadchi sëgi.

⁶ Iurní guëluá lë'ë trunë ni nu entrë ladi ra tapë ra nanabani nu ladi ra më guani'si, gunahia tubi nabëru'ë Lli'li. Zuldí më aunquë nilë todavía rluá'aru'u sëñi de quë gúti' ziquë tubi ma nabëdë'ë mënë cumë ofrendë lu Dios. Nápi' gadchi shcáchi' nu gadchi slúhi'. Ra slúhi' runë significar gadchi espíritu shtë Dios naná bëshe'ldë më parë guëdubi lu guë'dchiliu.

⁷ Lë'ë Lli'li guna'zi librë nananú guia'a ladë ldi naná quëbezë lu trunë.

⁸ Iurë lë'ë më ni guna'zi librë, guëzátë'i tapë ra nanabani nu ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si nua'a tubi arpa nu nua'a rai' tubi copë orë naná gadzë gushialë.

Gushialë ni na ra oraciuni shtë ra shmënë Dios.

⁹ Nu bi'ldi rai' tubi cantë cubi; guni'i rai': Sulë lë'ël runë tucarël guená'zil librë, nu guëché'zël sëgi rë' purquë gútil nu con rënë shtënl gudíllil præci parë guc salvar mënë rë'.

Na rall shini Dios de grë guë'dchi, grë naciuni.

Ruadi'dzë rall grë clasë dizë; be'dë guëzë rall de guëzá partë shtë guë'dchiliu.

¹⁰ Nu lë'ël bënë'el dereché lë'ë rall, gac rall rëy nu bëshuzi parë Dios shtë na'a.

Nu guëribë'a rall guëdubi guë'dchiliu.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia nu binia tubi bënë shtë zihani ianglë naná rëta' alreduerë trunë ni catë nanú ra nanabani con ra më guani'si. Cantidá ra ianglë, miles de lë'ë rai'.

¹² guni'i rai' con voz fuertë:

Lë'ë Lli'li naguti, lë'i' runë tucarë gúni' recibir labansë shtë mieti; grë mënë guëdë'ë pudërë shtë rall ca'a më.

Guëdë'ë rall grë riquesë nanapë rall ca'a më.

Guëni'i rall sulë lë'ë më náhi' sabi; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Gunë rall honrar lë'ë më; gunë rall alabar lë'ë më.

Guëni'i rall napë më dereché parë guëribë'ai'.

¹³ Nu binia cha' grë ra cusë nabëcue'shtë Dios, ra ianglë lu gube'e, ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, hashtë grë ra mënë naná lugar shtë tęgulë nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':

Grë mieti gunë alabar lë'i'; guëdë'ë rall grë hunurë.

Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë shtë më.

Labansë ni runë tucarë el quë naquëbezë lu trunë nu lu Lli'li parë guëdubi tiempë.

¹⁴ Ra guëzá tapë ra nanabani guni'i rai':

—Nia Dadë. Zni gac.

Ra galdë bi tapë më guani'si bëshullibi rai' lu më nu bënë rai' alabar el quë nanabani parë siempër.

6

Ra gadchi sëgi

¹ Iurní gunahia lu Lli'li. Iurë bëché'zi' primërë sëgi, iurní binia bë shtë tubi ra

tapë nanabani. Cháhi' na ziquë bë shtë nguzi'u; guni'i':

—Gude'e të guënal.

² Gunahia tubi guay naquichi. Hia nadchi'bë ma nua'a tubi iarcu guia'a ni. Iurní bënë'ë rai' tubi corunë nu zia'ai' parë gúni' gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni' gan lu rall.

³ Iurë lë'ë Lli'li bëché'zë segundë sëgi, binia bë shtë segundë ra nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

⁴ Iurní bëru'u stubi guay naná color llni. Hia nanadchi'bë ma, bënë'ë recibir tubi spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz parë ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu parë quini ra mënë sa' rall.

⁵ Iurë lë'ë Lli'li bëché'zë tecërë sëgi, iurní binia cha' tecërë nabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

Gunahia tubi guay nagasë. Hia nadchi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guiá'ai'.

⁶ Binia tubi bë nabëru'u guëláu ra nanabani. Guni'i':

—Bënë'ë dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë trigu por lo quë runë nguiu gan tubi dzë; nu tsunë kilo cebadë por mizmë præci ni. Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë ra hiaguë uvë.

⁷ Iurë lë'ë Lli'li bëché'zë cuartë sëgi, iurní binia bë shtë cuartë nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

⁸ Gunahia tubi guay shli'echi; hia nadchi'bë ma lë Galguti. Hia tëchi de ni ze'dë naldë el quë runë representar lugar shtë ra tęgulë. Iurní lë'ë ni bënë'ë recibir pudërë subrë guëzátë' cuartë partë shtë mënë narëta' lu guë'dchiliu të gati rall lu guërru con gubini con galguidzë nu con ma dushë.

⁹ Iurë lë'ë Lli'li bëché'zë quintë sëgi, iurní gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios nu purquë guc rai' testigu shtë më lu sa' rai'.

¹⁰ Ra mënë ni guni'i rai' fuertë:

—Dadë santu, quëhúnël cumplir promësë shtënl. ¿Hashtë ca iurë gac ldë'ël nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra nanabani lu guë'dchiliu.

¹¹ Iurní bënë'ë rai' recibir lari naquichi nu repi më të parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë

tiempë más, hashtë gac completë número shtë ra bëchi la sa' rai' naná guti por diza'quë shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.

¹² Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia tubi llu ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë rënë.

¹³ Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gulaguë ra hashtë lu guë'dchiliu cumë ziquë rlaguë nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi hiaguë ni.

¹⁴ Hia gube'e gunitilú ziquë tubi guichi nardéa; hia grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin.

¹⁵ Hia ra rëy shtë guë'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë guë'dchiliu. Zni zac bë'në ra mënë narnibë'a, nu ra ricu, nu ra jëfë shtë militar, nu grë ra nanapë pudërë nu autoridá nu ra esclavë con ra nguii naná librë.

¹⁶ Guni'i rall lu dani nu lu ra guë'ë:

—Gulaguë guëc na'a të parë guëca'chilú na'a lu më naquëbezë lu trunë. Gulë bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu ru'bë naná guëshe'ldë Lli'li guëc ra mënë.

¹⁷ Pues hia lë'ë iurë bédchini, iurë shtë cashtigu ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u entrë ra cusë ni?

7

Ra israelitë nanua'a sëni luquë rai'

¹ Despuësë de ni gunahia tapë ianglë; zuldí rai' guëdubi ladë shtë guë'dchiliu. Quëzudchí rai' guëzá guëdapë mbë të parë adë ldá'adi'i mbë lu guë'dchiliu, nilë nisëdu'u, nu ni tubi hiaguë shtë guë'dchiliu.

² Nu zac gunahia stubi ianglë naze'dë nezë guia'a. Nápi' tubi sëgi shtënë Dios nanabani. Lë'ë ianglë guni'i fuertë lu ra guëzá tapë ianglë naná bë'në recibir pudërë parë gunë rai' dañi lu guë'dchiliu nu nisëdu'u. Guni'i ianglë:

³ —Adë rúnëdi'i të dañi lu guë'dchiliu nu nilë nisëdu'u, nilë parë lu ra hiaguë hashtë guna gan guëquëa'a tubi sëni luquë ra muzë shtë Dios, Shtëda'a.

⁴ Binia tubi número naná guc selladë, na rai' ciento cuarenta y cuatro mili shtë ra më israelitë.

⁵ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Judá. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Rubén. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Gad.

⁶ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Aser. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Naftalí. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Manasés.

⁷ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Simeón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Leví. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Isacar.

⁸ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Zabulón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni José. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Benjamín.

Zihani mënë nagacu lari naquichi

⁹ Iurní gunahia zihani mënë naze'dë de grë naciuni nu grë guë'dchi. Gunahia ra naruadi'dzë grë clasë dizë. Zuldí rai' delantë lu trunë nu delantë lu më nabëru'ë Lli'li. Pues cantidá rai'; ni tubi adë chu gunë gan guëlabë lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari naquichi nu nanú zini guia'a ra mënë ni.

¹⁰ Grë rai' guni'i rai' fuertë:

Nasalvar hia'a por pudërë shtë Dios, Shtëda'a, el quë naquëbezë lu trunë, nu por pudërë shtë më nabëru'ë Lli'li.

¹¹ Grëtë' ra ianglë naquëbezë nga'li zuldí rai' alreduerë trunë ni nu alreduerë ra galdë bi tapë më guani'si, nu alreduerë ra tapë më nanabani. Bëzullibi grëtë' ra mënë ni hashtë bédchini luquë rai' lu guiu'u. Delantë lu trunë bë'në rai' adorar Dios.

¹² Guni'i rai':

Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë tucárë.

Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtënë, nu rac bë'al grë cusë.

Guëne'e mieti graci lul nu gunë rall honrar lë'ël purquë pudërë nu fuersë shtënë llëru'bë nahin.

Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.

¹³ Iurní tubi më guani'si guna'bë dí'dzi' lua:

—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë, ra nanacu naquichi? ¿Ca nezë ze'dë rai'?

¹⁴ Na repia:

—Dadë lë'ël nanë.

Iurní guni'i' lua:

—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galëz Zac zi nu bëzunë rai' almë shtë rai'. Na limpi rai'

ziquë lari naquichi por rënë shtë nabërolë Lli'li.

¹⁵ Por ni quëbezë rai' delantë lu trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë më dzë la gue'lë la'ni santuari shtë më. Nu lë'ë më naquëbezë lu trunë canihapë më lë'ë rai' con pudërë shtë më.

¹⁶ Hia gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi ldu'u, nilë guëza'i ngubidzë lë'ë rai', ni por galna'i adë gúnëdi'i rall sufrir

¹⁷ purquë lë'ë më nabërolë Lli'li, el quë naná quëbezë guëláu trunë ni, quëhápì' lë'ë rai' ziquë tubi vëquërë quëhápëll ra lli'li. Nu më rë' gua'a lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë. Nu Dios guëcuë'dchí më lu rai' grëtë' nisë narru'u lu rai'.

8

Séptimo sègi nu gushialë

¹ Iurë lë'ë më nabërolë Lli'li bëche'zë sègi gadchi, iurní bëa'në silënci lu gube'e ziquë mëdi iurë.

² Lueguë gunahia lu gadchi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu Dios; bë'në rai' recibir gadchi trompetë.

³ Despuësë de ni bédchini stubi ianglë nanua'a tubi cinsari orë. Iurní guzuldi' delantë lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë gúni' ofrecer gushialë lu bëcu'guë juntë con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë.

⁴ Lë'ë gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con ra oraciuni shtë ra shmënë Dios.

⁵ Iurní lë'ë ianglë guna'zi lë'ë cinsari ni; tsadzëhin con gui'i guëdchi shtë catë rie'qui. Iurní bëquëldí ianglë gui'i ni lu guë'dchiliu. Gubë nu nalë ruidë gu'; bédchini ray shtë nguzi'u nu bëllú guë'dchiliu.

Ra trompetë

⁶ Iurní ra zëgadchi ianglë nanua'a ra trompetë, bë'në rai' preparar të parë gu'ldë rai' trompetë.

⁷ Primërë ianglë bi'ldi trompetë; iurní gulaguë guiuguë nu gui'i nutsín con rënë hashtë guë'dchiliu. Güe'qui tecërë partë shtë guë'dchiliu nu tecërë partë shtë ra hiaguë nu tecërë partë plantë narguë.

⁸ Segundë ianglë bi'ldi trompetë shtëhi' nu gulaguë ziquë tubi dani ru'bë lu nisë.

Dani ni rie'qui con be'lë, nu tecërë partë shtënë nisëdu'u bëaquin ziquë rënë.

⁹ Hia tecërë partë shtë ra ma nananú la'ni nisëdu'u, guti ra. Nu tecërë partë shtë ra barcu, grëtë' gualú.

¹⁰ Lë'ë tecërë ianglë bi'ldi trompetë, iurní tubi mbelëgui'i ru'bë gulaguë dizdë gube'e. Rie'qui mbelëgui'i ziquë grëaguë. Gulaguin lu tecërë partë shtë ra guëë'gu nu catë nanú zini.

¹¹ Lë'ë mbelëgui'i ni lë Naldá. Tecërë partë shtë nisë bëaquin ziquë naldá. Cantidá mënë guti purquë bii' rall nisë lda.

¹² Lë'ë ianglë naná cuartë, bí'ldi' trompetë; iurní tecërë partë shtë ngubidzë con tecërë partë shtë mbehu nu ra mbelëgui'i, gullini de manërë quë ra tecërë partë shtë rahin bëa'në nacahi. Bëdë'ëdi'i rahin llni durantë tecërë partë shtë dzë nu gue'lë.

¹³ Iurní gunahia nu binia tubi ianglë nariasë lu gube'e. Guní'i' fuertë:

—Prubi grëtë' ra naquëreldë lu guë'dchiliu iurë lë'ë ra tsunë ianglë rë' gu'ldë rai' trompetë shtë rai'.

9

¹ Hia lë'ë quintë ianglë bi'ldi trompetë; iurní gunahia tubi mbelëgui'i naná gulaguë dizdë lu gube'e hashtë lu guë'dchiliu. Lë'ë personë ni bë'në recibir liahi shtë guëru naná guetë nu nídi'i fin shtë guëru ni.

² Iurní bëllá'li' guëru ni; hia nga'li be'pi gushë cumë ziquë gushë shtë iurnë ru'bë. Hia lë'ë gushë ni bëcachi lu ngubidzë nu lu gube'e.

³ La'ni gushë ni bëru'u ra mbëchizu' naná riasë nu bietë ra ma lu guë'dchiliu. Bë'në ra mbëchizu' recibir pudërë parë gunë ra dañi ziquë nillë shtë guë'dchiliu.

⁴ Bë'në rai' recibir ordë adë gunë rai' dañi lu ra plantë rguë, nilë tubi cusë narguë, ni por ra hiaguë, sino nadë más gunë rai' dañi ra mënë naná nuá'adi'i sèni shtë Dios luquë rai'.

⁵ Adë bédë'ëdi'i më sí de quë quini rai' mënë sino nadë más parë gunë ra mënë sufrir dulurë durantë ga'i mbehu. Lë'ë dulurë ni gaquin ziquë rac tubi mieti iurë rahuë' tubi nillë lë'ë nguiu.

⁶ Hia dzë ni ra mënë gac shtu'u rall gati rall perë adë gunë rai' gan gati rai'. Aunquë rac shtu'u mënë gati rall, hia lë'ë galguti ldaguë zitu parë mënë ni.

⁷ Ra mbëchizu' rlua'a ziquë guay naná preparadë parë lu guërru. Hia guëc ma napë ma ziquë tubi corunë orë; hia lu ma rlua'a ziquë tubi nguui.

⁸ Nu napë ma guitsë guëc ziquë guitsë guëc shtë na'a. Hia lai' ma rlua'a ziquë lai' león.

⁹ Cuerpë shtë ra ma nacu bien con shabë ziquë gui'bë; hia ruidë shtë shcuaguë ma na ziquë ruidë shtë cantidá carros nanaquë ra guay iurë lë'ë ra ma ziajllu'në lu guërru.

¹⁰ Napë ma llba'në ma cumë ziquë llba'në nillë con guitsë nazubë guëquin. Hia llba'në ma napë pudërë parë gunë dañi ra mënë por ga'i mbehu.

¹¹ Ra mbëchizu' rë' napë rai' tubi jëfë naná mizmë ianglë shtë gabildi. Hia lë'ë ianglë rë' lë con di'dzë hebreo, Abadón. Nu dizé griego lë ma Apolión narunë cuntienë el quë narzalú.

¹² Gudëdë primërë cusë dushë perë to-davía runë faltë chupë cusë nadzë'bë.

¹³ Hia lë'ë sexto ianglë bi'ldi trompetë; iurní binia tubi bë nabëru'u entrë ra tapë cachi nanaquë bëcu'guë shtë orë. Bëcu'guë ni quëbezë delantë lu Dios.

¹⁴ Lë'ë bë guni'i lu sexto ianglë nanua'a trompetë:

—Bëlda'a ra guëzá guëdapë ra ianglë naquëdú rua' guëë'gu Eufrates.

¹⁵ Hia iurní gula'a ra guëzá ianglë ni parë quini rai' tecërë partë shtë mënë. Ra ianglë guc rai' preparadë parë iurë ni, dzë nu izë.

¹⁶ Binia tubi número shtë ra suldadë nanadchi'bë ra guay; na rall dos cientos millones.

¹⁷ Zni bëlua'alú ra guay lua. Hia ra nad-chi'bë tëchi ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi naná canihapë ldu'u rai'. Nahin color llni; nu azul, nu shlí'echi. Hia ra guay napë ma guëc ma ziquë guëc león; hia rua' ra ma bëru'u be'lë nu gushë nu asufre.

¹⁸ Ra tecërë partë shtë mënë guti ra por guëzá tsunë plaguë ni narru'u rua' guay: gui'i, gushë, nu asufre

¹⁹ purquë lë'ë ra ma bë'në ra gan con rua' ma, nu con llba'në ma; pues llba'në ma rlua'a ziquë serpientë con guëc shtë ma. Con ra guëc ra ni bë'në rall dañi.

²⁰ Perë los de más mënë nagútidi'i por ra cashtigu ni, nunquë adë bësá'nëdi'i rall gunë rall cusë mal, nu bësá'nëdi'i rall gunë rall adorar ra espíritu mal con ra dzanë ídolo shtë orë u ra dzanë bédchichi, u gui'bë shlí'echi u guë'ë u hiaguë. Bësá'nëdi'i rall gunë rall adorar ra cusë ni aunquë adë ráquëdi'i guená rahin, nu adë ráquëdi'i rall rzë rall.

²¹ Nu zac adë bësá'nëdi'i ra mënë quini sa' rall nu ni por galbëlliú shtë rall, nu ni por galërquënú tse'lë sa' rall, nilë por rbézëdi'i mënë rbaa'në rall pë shtë sa' rall.

10

Lë'ë ianglë nanua'a tubi librë bi'chi

¹ Iurní gunahia stubi ianglë nanapë pudërë ru'bë naná bédchini de gube'e. Lë'ë ianglë nácuhi' shcachi nu nanú tubi iarcu iris guëqui'. Lúhi' rabtsë'ë ziquë ngubidzë; hia guëáhi' rlua'a ziquë tubi mbëduni shtë be'lë.

² Nuá'ai' guiá'ai' tubi librë mitu'në naná lla'lë. Iurní bëzúhi' guëáhi' ladë ldi lu nisëdu'u, nu guëáhi' ladë rubësë bëzúhi' lu guë'dchiliu.

³ Iurní fuertë guní'i' ziquë rzubá ra león.

⁴ Iurë gualú ra gadchi nguzi'u, iurní guc shtua'a niaquëa'a perë binia tubi bë nabëdchini de gube'e; guní'i':

—Adë rquëbidi'il lo quë naguni'i ra nguzi'u; adë rquë'ëdi'il lo quë naguni'i rai'.

⁵ Lueguë lë'ë ianglë nagunahia, zu guëáhi' lu nisëdu'u nu guë'dchiliu, bëldísi' guia'a ladë ldi lu gube'e.

⁶ Bë'ni' jurar por lë më naná bëntsa'u gube'e nu guë'dchiliu, nu nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu rahin. Guni'i' ianglë:

—Hia bëga'a iurë; nádi'i más tiempë.

⁷ Iurë lë'ë ianglë nagadchi guzublú gu'ldë trompetë shtëhi', iurní hia guc cumplir lo quë nabë'në Dios disponer antsë cumë ziquë guni'i' më lu ra muzë shtë më, ra nabiadi'dzë shti'dzë më.

⁸ Hia bë naná binia, bë nabëdchini de gube'e, bëbrí guní'i' lua:

—Gua iurne' të guëna'zil librë naná lla'lë, librë nananú guia'a ianglë naná zuldí lu nisëdu'u nu lu guë'dchiliu.

⁹ Iurní guahia lu ianglë nu guna'ba të parë guënë'ei' librë. Iurní guni'i ianglë lua:

—Guna'zi librë rë'; bi'ldi la'nin nu bënë lligabë pë runë cuntienë ra di'dzë. Primërë gac ra di'dzë ziquë dchini shtë mbee'zë perë despuësë guëaquin cumë cusë naldá.

¹⁰ Iurní guna'zia librë rë' nananú guia'a ianglë. Bi'ldia la'nin; bëna lligabë. Primërë cusë za'quë nahin perë despuësë guquin cusë naldá.

¹¹ Lueguë guni'i':

—Napë quë guëabril stubi. Tsagní'il shti'dzë Dios lu grëtë' ra mënë, guë'dchi ra, lu ra naciuni, nu lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë, nu lu ra rëy. Guëni'il shti'dzë më.

11

Ra chupë testigu

¹ Iurní bëne'e rai' tubi varë narrë'shë guiu'u cuahia, nu guni'i rai' lua:

—Guasuldí nu guna'zi medidë rë'; bërë'shë santuari shtë Dios, nu bërë'shë bëcu'guë, nu bëlabë bëldá naná quëhunë adorar lë'ë Dadë nga'li.

² Perë adë rrë'shëdi'il lu rualdëa' naná tëchi fuërë shtë iádu'u purquë grëtë' ni bëne'e Dios permisi parë më zitu guëlú rall. Grë ra mënë ni guëlú ra guëc Jerusalén durantë cuarenta y chupë mbehu.

³ Perë guëshe'lda chupë testigu shtëna parë guadi'dzë rai' shti'dza durantë mili chupë gahiu'a sesenta dzë. Nacu rai' shabë rai' color nagasë.

⁴ Lë'ë testigu rë' runë significar chupë hiaguë olivos, nu zac runë significar chupë gandelier naná quëbezë delantë lu Dadë narnibë'a guë'dchiliu.

⁵ Si talë chu rac shtu'u gunë dañi parë lë'ë testigu ni, pues lë'ë rai' napë rai' pudërë parë guëru'u gui'i rua' rai' naná guëza'i completamente lë'ë contrari shtë rai'. Zni gati ra grë ra narac shtu'u quini lë'ë rai'.

⁶ Testigu rë' napë pudërë parë guësë'au rai' gube'e të parë ldáguëdi'i guiu durantë tiempë naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai' pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë

u galguidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'.

⁷ Perë iurë tsalú grë lo quë nangunë ra testigu ni, iurní lë'ë ma dushë nabëru'u gabildi, guëna'zi ma lë'ë rai' nu gunë ma dushë gan lu rai' hashtë gati rai'.

⁸ Hia shcuerpë rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë bëquë'ë ra mënë lë'ë Dadë lu cruz. Stubi lë ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto.

⁹ Hia por tsunë dzë guëru'dë, guëa'në ra shcuerpë testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'dchi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizë, mënë naze'dë de grë lugar nu naciuni, guëna' rall lu ra tëgulë nu adë guëdë'ëdi'i rall permisi parë guëga'chi ra tëgulë.

¹⁰ Ra naquëreldë lu guë'dchiliu guëquitë ldu'u rall purquë guti ra testigu ni, nu nalë guëuu' ldu'u rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall purquë guëzá guërupë nguii ni nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra mënë shtë guë'dchiliu.

¹¹ Perë despuësë tsunë dzë guëru'dë, Dios bëcua'ñi lë'ë rai' parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naganá lu rai', nalë bëdzëbë rall iurní.

¹² Lueguë iurní guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu gube'e naná guni'i':

—Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní be'pi rai' gube'e la'ni tubi shcahi. Hia ra contrari shtë rai' guná rall.

¹³ Mizmë iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë shtënë ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti; bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalë bëdzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

¹⁴ Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecërë.

Trompetë gadchi

¹⁵ Lë'ë ianglë gadchi bi'ldi trompetë shtëni'. Iurní bëdchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rnibë'a rëy shtë guë'dchiliu, bëaquin lugar parë guëni'bë'a Dios, Shtëada'a nu Cristo shini më. Lë'ë më guëni'bë'a më ziquë rëy parë siempërë.

¹⁶ Iurní ra galdë bi tapë më guani'si naná quëbezë lu trunë shtë rai' delantë lu Dios, bëzullibi rai' hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios.

17 Guni'i rai':

Dzu guène'e na'a graci lul, Dadë.
Nápël grë pudërë; nabánil parë siemprë.
Napë quë guëdchínil parë guë nibé'al;
nu nal Rëy iurne'.

18 Ra mënë shtë grë naciuni, bëldë rall perë
hia bëga'a iurë parë gúnël cashtigu
lë'ë rall. Bëga'a tiempë gúnël juzguë
ra tégulë.

Guéné'el premi ca'a ra naná runë honrar
lë'ël, grë ra naná limpi delantë lul,
nu grë ra narzu'bë diaguë shtí'dzël,
grëtë' ra narnibë'a, nu grëtë' ra
mënë nanádi'i mënë nalasac.

Bëga'a iurë parë gúnël tsalú con grëtë' ra
narzac zi sa' rall parë tsalú sa' rall.

19 Iurní bëlla'lë santuari shtë Dios
nananú gube'e, nu gunahia tubi cajë shtë
conveñi la'ni iádu'u. Iurní gubë la'ni
gube'e; gutë gui'i nguzi'u; binia ruidë
dushë; bëllú guë'dchiliu nu gulaguë tubi
guiuguë fuertë.

12

Tubi na'a con ma dushë dragón

1 Iurní bëlua'a tubi sëñi lu gube'e. Tubi
na'a bëlua'alú lua; zúbi' la'ni lni shtë ngu-
bidzë nu zubë mbehu guëáhi' nu nápi'
guëqui' tubi corunë nanua'a chi'bë chupë
mbelëgui'i.

2 Na'a ni nuá shíni' nu gurushtiá na'a
con dulurë shtë nagalë shini na'a. PUES
nalë rzac zi na'a parë guëdchini shini na'a
guë'dchiliu.

3 Lueguë bëlua'a stubi sëñi lu gube'e, tubi
ma dushë dragón. Naru'bë ma nu na ma
color lni nu napë ma gadchi guëc ma nu
chi'i cachi, nu nanú tubi corunë cadë gad-
chi guëc ma. Nu nadchi'bë tubi corunë
cadë guëc ma.

4 Hia con llba'në ma lë'ë dragón bëtëá
tecërë partë shtë mbelëgui'i nu bëquëldí ma
mbelëgui'i hashtë lu guë'dchiliu. Dragón
rë' bëa'në delantë lu na'a parë iurë lë'ë
shini na'a galë, të parë gau ma lë'ë me'dë.

5 Lueguë lë'ë na'a gupë tubi ngulë'në
naná destinadë parë guë nibé'ai' grë naci-
uni tubi manërë nadushë. Lueguë lë'ë
shini na'a guabsú; bia'a Dios lë'i' hashtë
trunë shtë'në më lu gube'e.

6 Hia lë'ë na'a bëllu'në na'a parë tubi
lugar catë chu nádi'i. Lugar ni bë'në Dios
preparar të nga'li guëquërdë na'a parë
guëdë'ë mënë nagáu na'a por mili chupë
gahiu'a sesenta dzë.

7 Despuësë de ni, gu' tubi guërru lu
gube'e. Lë'ë ianglë ru'bë Miguel con sáhi',
gudildinú rai' con lë'ë ma dragón nu con
grë sa' ma.

8 Lë'ë ma con ra ianglë shtë'nëll, gudildi
rall perë adë bë'nëdi'i rall gan lu guërru; nu
adë bëdzëlëdi'i lugar parë lë'ë rall lu gube'e.

9 Zni bëquëldí Dios lë'ë dragón de gube'e;
ma ni na mizme serpiëntë nanabani dizdë
más guahietë. Lëll Diablo nu lëll Sa-
tanás naná quëgsiguë guëdubi mënë shtë
guë'dchiliu. Lë'ëll con ianglë shtë'nëll, Dios
bëquëldí lë'ë rall lu guë'dchiliu.

10 Iurní binia tubi bë fuertë lu gube'e;
guní'i':

—Hia bëdchini salvaciuni nu pudërë shtë
Dios. Hia bëga'a iurë parë guë nibë'a më
por autoridá shtë Cristo purquë hia lë'ë
contrari shtë sa' hia'a bëquëldí Dios lë'ëll
lu guë'dchiliu. PUES lë'ëll bëdchi'bë galquiá
cuntrë ra shmënë Dios dzë la gue'lë.

11 Ra bëchi sa' hia'a bë'në rai' gan lu ene-
migu por rënë shtë Lli'li nu bë'në rai' gan lu
enemigu ni purquë biadi'dzë rai' diza'quë.
Adë bëdzëbëdi'i rai' gati rai' por lë'ë më.

12 Gulë bëquitë ldu'u të iurne', grë të naná
quërdë lu gube'e; perë prubi ra nananú
lu guë'dchiliu nu ra narzë lu nisëdu'u
la'ni barcu purquë lë'ë mëdzabë bietë catë
quërdë të nu nalë rldëll purquë nanëll
du'pë tiempë runë faltë parë gunë më cash-
tigu lë'ëll.

13 Iurë lë'ë dragón guc bë'a de quë Dios
bëquëldi' lë'ëll lu guë'dchiliu, guzunáldëll
lë'ë na'a nanapë shíni'.

14 Perë lë'ë na'a bë'ni' recibir shcuágui'
ziquë shcuaguë mbisiá të gac tsasë na'a
tubi lugar lu shlatë zitu parë lu serpiëntë
ni. Ndë lë'ë na'a ni nasegurë nu bë'nëll
recibir nagáu por tsunë izë guërudë.

15 Lë'ë serpiëntë bëquëldí nisë con rua'll
parë gaquin tubi guë'gu të gua'a nisë lë'ë
na'a.

¹⁶ Perë guiu'u bē'nē campañi lē'ē na'a nu bëlla'lē guiu'u. Bii' guiu'u nisē nabēru'u rua' dragón.

¹⁷ Con ni lē'ē dragón nalē bēldēll cuntrē lē'ē na'a. Iurní zia'a dragón parē tsatild-inull los de más ra shini na'a, ra narunē cumplir mandamientē shtë Dios nu naná ruadi'dzē diza'quē shtë Jesucristo, ra naná testigu shtë mē.

13

Chupē ma dushē

¹ Iurní guasuldía rua' nisēdu'u. Gunahia bëru'u la'ni nisēdu'u, be'pi tubi ma dushē nanapē gadchi guēquēll, nu nāpēll chi'i cachi. Cadē cachi napē tubi corunē nu cadē guēquēll naquē tubi lē dzabē nabē'nē ofender Dios.

² Lē'ē ma rē' nahunahia, rlua'a ziquē tigrē; napē ma ziquē guēa' oso, nu rua' ma na ziquē rua' león. Lē'ē dragón bēdē'ē pudērē nu autoridá nu permisi parē zubē ma ni lu trunē shtë dragón parē guēnibē'a ma.

³ Tubi de lē'ē guēc ma dushē rlua'a ziquē nuá'all tubi ridē naná gudini lē'ē ma perē ridē ni bēac. Nu guēdubi mēnē shtë guē'dchiliu bēdzēguēē' ldu'u rall nu guanaldē rall tēchi ma dushē.

⁴ Nu bē'nē mēnē adorar lē'ē dragón purquē bēdē'ēll llēru'bē pudērē parē lē'ē ma dushē, nu zac bē'nē ra mēnē adorar lē'ē ma dushē. Guni'i rall:

—Nídi'i chu stubi ziquē ma dushē rē'. Adē chu gunē gan lull.

⁵ Nu lē'ē ma dushē bē'nē recibir permisi parē guēni'i ma di'dzē dzabē, cusē narunē ofender Dios. Napē ma ni pudērē parē gúnēll ra cusē dzabē durantē cuarenta y dos mbehu.

⁶ Zni bē'nē ma dushē; guni'ill cuntrē Dios nu gudell guēc Dadē nu guēc santuari shtë mē nu guēc ra naquēbezē lu gube'e.

⁷ Nu zac lē'ē ma dushē bē'nēll recibir permisi tē tildinull con grē shmēnē Dios hashtë bē'nēll gan lu rai'. Nu napē ma ni autoridá subrē grē ra mēnē, grē naciuni, grē guē'dchi, nu grē lugar catē ruadi'dzē mēnē grē clasē dizē.

⁸ Grē ra mēnē naquēreldē lu guē'dchiliu, bē'nē rall adorar lē'ē ma dushē, ra mēnē

nanádi'i escritē lē rall la'ni librē. Librē ni naescritē lē ra nanapē vidē eternē. Guc escritē ni dizdē gurēshtë guē'dchiliu. Lē librē ni na librē shtë el quē nabērulē Lli'li naná guti ziquē lli'li.

⁹ El quē narquē diaguē shti'dza, gulē bëquē diaguē shti'dza.

¹⁰ Grētē' el quē naguzac zi mēnē lachigui'bē, mizmē lē'ēll tsa lachigui'bē. Nu grē ra narguini sáhi' con spadē nu zac lē'ēll gátill con spadē. Por ni grētē' naná shmēnē Dios rqui'ni gapē rai' pacēnci nu fe.

¹¹ Despuēsē de ni, gunahia stubi ma dushē nabēru'u tubi guēru shtë guē'dchiliu. Ma ni napē chupē cachi narlua'a ziquē cachi shtë lli'li perē ruadi'dzē ma ziquē cha' dragón.

¹² Nu napē ma pudērē shtë primērē ma dushē nu zúbēll shlugar ma ni. Nu bē'nē segundē ma parē grē ra mēnē shtë guē'dchiliu bē'nē rall adorar primērē ma dushē; ma ni bēnēac ridē naná bēdē'ē galguti parē lē'ēll.

¹³ Nu zac bē'nē ma sēni ru'bē nu milagrē hashtë bēdchini gui'i shtë gube'e hashtë guē'dchiliu por pudērē shtë ma. Ra mēnē guná rall milagrē ni.

¹⁴ Por medio de grē milagrē nabē'nē ma dushē delantē lu primērē ma dushē, bēsiguē ma grētē' ra naquēreldē lu guē'dchiliu nu gunibē'a ma de quē gactsa'u tubi figurē shtë ma dushē nanua'a ridē. Ridē ni guquin por tubi spadē perē adē gútidi'i ma.

¹⁵ Hia lē'ē segundē ma dushē bē'nēll recibir pudērē parē guēdē'ē ma vidē lē'ē figurē shtë primērē ma dushē, nu zac bēdē'ēll pudērē parē guadi'dzē figurē ni nu parē quini ma grētē' el quē adē nēdi'i gúnēll adorar lē'ē ma.

¹⁶ Nu bē'nē ma parē guēquē'ē tubi marquē guia'a ladi ldi mēnē u luquē mēnē. Grē ra mēnē ru'bē nu ra nalasáquēdi'i, grē ra ricu nu ra prubi, grē ra naná librē nu ra naná bajo ordē shtë sa' rall, bē'nē rall recibir marquē ni.

¹⁷ Ni tubi adē gáquēdi'i guētuu'll nilē por sí'ill si talē nāpēdi'ill lē shtë ma u número shtë lē ma ni.

¹⁸ Rqui'ni llni të tsasë mieti di'dzë rë'. El quë naná riasë, bë'në calcular número shtë ma dushë. Lë'ë número runë significar lë shtë tubi nguiu. Número ni na shu'pë gahiu'a sesenta con shu'pë.

14

Cantë shtë 144,000 mënë

¹ Iurní gunahia lu Lli'li naná zuldí guëc tubi dani lë Sión. Con lë'ë Lli'li quëbezënú tubi gahiu'a cuarenta con tapë mili mënë. Lë Lli'li naescritë luquë rai' nu zac lë shtë Shtadë Lli'li naescritë luquë ra mënë ni.

² Lueguë iurní binia tubi bë naná ze'dë dizdë gube'e. Nahin ziquë ruidë shtëné cantidá guë'gu, nu ziquë iurë rguini nguzi'u fuertë. Bë ni na ziquë cha' zihani arpa naquëu'ldë ra mënë.

³ Nu quëu'ldë rai' tubi cantë cubi delantë lu trunë nu delantë lu guëzá tapë ra nan-abani, nu delantë lu ra më guani'si. Perë ni tubi chu adë riasëdi'i cantë ni sino nadë más niá'asë ra ciento cuarenta y cuatro mili nanaguc salvar entrë los de más mënë shtë guë'dchiliu.

⁴ Ra mënë ni adë cuënúdi'i rai' tsel'ë sa' rai'; na rai' limpi, nu zianaldë rai' lë'ë Lli'li cualquier nezë tsáhi'. Guc salvar rai' entrë los de más mënë ziquë primëre grupë shtë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios. Zni guc rai' ziquë ofrendë lu Dios nu lu Lli'li.

⁵ Tambiën ni tubi de lë'ë rai' nabíshidi'i sino limpi na rai' delantë lu Dios catë quëbezë më.

Di'dzë shtë tsunë ianglë

⁶ Iurní gunahia stubi ianglë naná riasë lu gube'e. Nua'a ianglë ni diza'quë parë guadi'dzënúhi' diza'quë lu ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, ra mënë shtë naciuni, ra nabiadi'dzë grë clasë dizë, ra naquërelde lu guëdubi guë'dchiliu. Diza'quë nanua'a ianglë, nápëdi'in fin.

⁷ Guni'i ianglë fuertë:

—Gulë gapë respëti Dios, nu gulë bëtë'ë labansë parë lë'i'. Hia bëga'a iurë gunë më juzguë lë'ë ra mënë. Gulë bë'në adorar el quë nabëntsa'u gube'e nu guë'dchiliu, nisëdu'u nu grë ra zini.

⁸ Despuësë gualú shti'dzë primëre ianglë, iurní guni'i segundë ianglë ni:

—Hia lë'ë ciudá Babilonia ru'bë gunë Dios juzguë purquë ziquë tubi narzuu'dchi con vini, zni bë'në Babilonia con los de más naciuni parë gunë rall duldë, cusë nadë rllu'i'di'i.

⁹ Lueguë iurní tecërë ianglë guni'i fuertë:

—Si talë tubi gunë adorar lë'ë ma dushë u figurë shtënéll, nu guëdë'ëll permisi quë marquë shtë ma dushë luquë nguiu u guia'a nguiu,

¹⁰ pues nguiu ni napë quë sac zill lu cashtigu dushë naze'dë de Dios. Cashtigu ni na llanë shtë më nu adë núsëdi'in con galërگا'a ldu'u më. Nguiu ni gúnëll sufrir la'ni gui'i nu asufre delantë lu ra ianglë santu shtë Dios nu delantë lu Lli'li.

¹¹ Lë'ë gushë shtëné cashtigu ni tsepi durantë grë ra siglo. Nídi'i descansë dzë, nilë gue'lë parë ra narunë adorar lë'ë ma dushë nu figurë shtë ma, u ra nabë'në recibir marquë shtë ma.

¹² Por ni grë ra shmënë Dios, nu ra narzu'bë diaguë shti'dzë më, ra narianaldë bien enseñansë shtë Jesús, rqui'ni gapë rai' pacënci.

¹³ Iurní binia tubi bë nabëru'u de gube'e. Guni'i bë lua:

—Bëquë'ë ndë'ë: “Guëquitë ldu'u ra tëgulë parë siemprë, ra naná shmënë Dadë Jesús”. Zni rni'i Espiritu. Pues guëzi'i ldu'u rai'; napë rai' descansë nu guëdë'ë Dios premi por dchi'ni nabë'në rai'.

Cashtigu parë guë'dchiliu

¹⁴ Iurní gunahia lu tubi shcachi naquichi. Quëbezë lu shcachi tubi më narlua'a ziquë Jesús. Nápi' tubi corunë orë guëqui' nu nápi' tubi cierrë dushë guiá'ai' narunë sig-nificar cashtigu naze'dë guëdchini.

¹⁵ Bëru'u stubi ianglë la'ni iádu'u. Ianglë ni guni'i lu nguiu nazubë rua' shcachi:

—Iurnë' bëtia'a cierrë shtënéll të guëtëal cusechë purquë hia iurë bëga'a parë guëdëahin.

¹⁶ Lueguë el quë nazubë rua' shcachi bëtë'di' cierrë lu guë'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë.

¹⁷ Iurní stubi ianglë bëru'u la'ni iádu'u naná quëbezë gube'e, nu zac lë'i' nuá'ai' tubi cierrë dushë.

¹⁸ Bëru'u stubi ianglë nanapë pudërë la'ni santuari parë guë'nibé'ai' gui'i.

Guná'bëi' con voz fuertë lu naná nua'a cierrë dushë. Guní'i':

—Hia bëga'a iurë parë gac cashtigu ra mënë mal narëta' lu guë'dchiliu. Gaquin ziquë tubi mënë narldaguë nashi uvë të guëru'u juguë shtë uvë.

¹⁹ Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë cierrë shtëni' lu guë'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë shtë uvë. Iurní bëtíá'ai' uvë ni la'ni catë tsutsa'uin të parë guëru'u nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc ra mënë mal.

²⁰ Ra uvë bëru'u nisë shtëni' fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë; bédchini rënë hashtë catë lu naná rquë frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu de tsunë gahiu'a kilómetros.

15

Ra ianglë naguësédchini gadchi plaguë

¹ Iurní gunahia lu gube'e stubi sëni ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ianglë naguësédchini gadchi plaguë. Hia con lúltimë plaguë ni gualú llanë shtë Dios.

² Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gunahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con figurë shtënell, nu bënë'në rall gan lu número shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua' nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa nabëdë'ë Dios ca'a rai'.

³ Nu quëu'ldë rai' tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná rni'i zndë'ë: Llëru'bë na pudërë shtënell. Nalé nasa'a na

lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lë'ël rnibë'al grëtë' cusë.

Tubldí nu verdá na lo quë naquëhúnë, lë'ël Rëy shtë naciuni.

⁴ Grë mieti rdzëbë lë'ël, Dadë. Grë mieti gunë rall adorar lë'ël.

Pues sulë lë'ël nal santu.

Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë rall adorar lë'ël purquë guná rall grë lo quë nacanihúnë.

Nahin cusë za'quë nu justë.

⁵ Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u ra tablë shtë lëy.

⁶ De lë'ë santuari ni bëru'u gadchi ianglë naguësédchini ra gadchi plaguë. Nacu rai'

lari lino fini nu limpi; nu rabtsë'in. Napë rai' cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u rai'.

⁷ Iurní tubi de tapë nanabani bédë'ë tubi copë orë cadë ra gadchi ianglë. Cadë copë gadzë con cashtigu dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani por guëdubi siglo.

⁸ Hia lë'ë santuari gadzë gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni tubi adë chu tsutëdi'i nga'li hashtë iurë gualú gadchi plaguë nabësédchini ra gadchi ianglë.

16

Ra copë shtë cashtigu

¹ Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de lu santuari. Voz ni guni'i lu gadchi ianglë:

—Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu guë'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.

² Primërë ianglë guagldá'ti' copë lu guë'dchiliu. Grëtë' mënë nanapë marquë shtë ma dushë nu naná bë'në adorar figurë shtë ma, ni bëru'u guëë'dzu dushë ladi rall; nalé nahiu'bë ra guëë'dzu.

³ Segundë ianglë guagldá'ti' copë shtëhi' lu nisëdu'u; nu lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë rënë shtë tégulë. Hia guti grë ra nanapë vidë la'ni nisë ni.

⁴ Tecërë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu guëë'gu nu lu ra zini; hia bëac rahin rënë.

⁵ Lueguë binia bë shtë ianglë naquëhapë nisë. Guní'i':

—Naza'quë lo quë nabë'në, Dadë Dios. Nal Santu. Nal principi nu lë'ël nal fin.

⁶ Justë nal purquë lë'ë mënë ni gudini rall shmënel; gudini rall ra nabiadi'dzë shtí'dzël. Pues iurnë' lë'ël bë'në parë bi' rall rënë shtë guëë'gu nu zini purquë zni runë tucarë rall.

⁷ Bini zaca tubi bë nabédchini dizdë bëcu'guë; guní'i':

—Nia Dadë Dios, rnibë'al grëtë' cusë. Bë'në juzguë con verdá nu manërë tubldí.

⁸ Hia quartë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu ngubidzë nu bédë'ëi' pudërë lë'ë ngubidzë parë guëza'i ngubidzë ra mënë con gui'i.

⁹ Grëtë' mënë güe'qui ra, cusë nadzë'bë, perë adë bë'nëdi'i rall cambi mudë nanabani rall, nu adë guni'idi'i rall llëru'bë na pudërë de Dios sino guni'i rall cusë dzabë

cuntrë lë'ë më, el quë nanapë pudërë subrë grëtë' ra plaguë rë'.

¹⁰ Quintë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu trunë catë quëbezë ma dushë; iurní catë rnibë'all bëa'në nacahi. Ra mënë gudáhuë' rall ldudzë rall por tantë dulurë.

¹¹ Nilë por ni adë bësá'nëdi'i rall parë quëhunë rall mal. Más guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios naquëbezë gube'e por tantë dulurë nu guë'dzu shtë rall.

¹² Hia lë'ë sexto ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu nisë shtë guë'gu Eufrates; hia lë'ë nisë ni gubidchi parë gac tubi nezë, tédë ra rëy naze'dë nezë guia'a.

¹³ Iurní gunahia lu dragón nu lë'ë ma dushë nu lë'ë nabishi; rua' rall bëru'u tsunë espíritu mal naná formë shtë lla'u.

¹⁴ Ndë'ë na ra espíritu shtë ra mëdzabë perë napë ra pudërë parë gunë rall milagrë. Bëru'u rall parë guëtëá rall grëtë' ra rëy shtë guë'dchiliu parë lu guërru. Gaquin dzë narunë Dios disponer. Napë më grë pudërë.

¹⁵ “Gulë guná, na zelda sin quë adë gac ldë'édia'a, ziquë ridë tubi nguba'në. Dichusë el quë naná zu nasini iurní nu quëhápëll shábëll tē parë adë sēdi'i rall con galështú delantë lu më”.

¹⁶ Hia iurní bëtëá rall ra rëy lugar nalë con di'dzë hebreo, lëhin Armagedón.

¹⁷ Hia séptimo ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu mbë. Iurní dizdë santuari la'ni gube'e, bëru'u tubi bë fuertë naze'dë de lu trunë. Guni'i bë:

—Hia bédchini fin.

¹⁸ Iurní gu' tubi gu'të nguzi'u nu gu' ruidë nu gudini nguzi'u. Lë'ë guë'dchiliu bëllú; bëchi'chi guë'dchiliu con tubi llu más fuertë quë grë ra llu naná bédchini dizdë lë'ë më bëcueshtë më guë'dchiliu.

¹⁹ Lë'ë ciudá ru'bë gure'zin tsunë partë nu grë ciudá shtë guë'dchiliu gurë rahin. Iurní Dios bëagná ldu'i lë'ë ciudá ru'bë Babilonia. Bëshe'ldë më cashtigu dushë guëc ra mënë shtë ciudá ni, tantë llanë napë më.

²⁰ Grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë, gunitilú rahin.

²¹ Nu zac gulaguë de gube'e guiuguë ru'bë subrë guëc ra mënë. Guiuguë ni rzunë'ë cuarenta kilos. Perë ra nguui guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios por ra

plaguë shtë guiuguë. Guquin tubi cashtigu dushë nabëshe'ldë Dios.

17

Bë'në Dios condenar na'a mal

¹ Iurní bédchini tubi de gadchi ianglë nanua'a gadchi copë; më ni guni'i lua:

—Gude'e tē guëluá'ahia cashtigu shtë na'a mal naná zúbëga'a lu nisë zili; runë cuntienë rnibë'a na'a zihani mënë.

² Ra rëy shtë guë'dchiliu na rall ziquë mënë adulteri; bëzullibi rall lu ra dzanë ídolo; mënë narëta' lu guë'dchiliu na rall ziquë narzuu'dchi purquë bë'në rall neguci mal con lë'ë na'a ni.

³ Lueguë Espíritu bëlua'a stubi cusë lua; lë'ë ianglë bia'a na lu tubi shlatë catë nídi'i mënë. Gunahia tubi na'a nadchi'bë tubi ma dushë color llni; ma dushë ni napë gadchi guëc ma nu chi'i cachi.

⁴ Lë'ë na'a rë' nacu con lari color moradë nu llni; nu zutsa'u na'a con orë nu guë'ë nalasac nu perlas. Nuá'all tubi copë orë narunë significar cusë dzabë nabë'nëll nu mal vidë nanabani na'a ni.

⁵ Nu naquë luquë na'a tubi lë narunë significar cusë naga'chi: “Babilonia ru'bë naná shni'a ra na'a mal, nu de grë cusë narná tushë Dios la'ni guë'dchiliu”.

⁶ Lueguë gunahia na'a ni ziquë narzuu'dchi purquë gudínill zihani shmënë Dios naná guti purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Jesús, ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Iurë gunahia lu na'a ni, iurní nalë guasë ldua'a.

⁷ Iurní lë'ë ianglë guni'i lua:

—¿Pëzielú rdzëguë' ldu'ul? Guëní'ihia lul pë runë cuntienë secretë shtë na'a ni nu pë runë cuntienë lë'ë ma dushë catë dchi'bë na'a, lë'ë ma nanapë gadchi guëc nu chi'i cachi.

⁸ Lë'ë ma dushë nagunal, na tubi nagubani antsë perë nídi'i iurne'; perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, lë'ë ma guëru'u de guëru guetë, nu despuësë gátill nu tsall lu gabildi catë nídi'i fin. Ra naquërdë lu guë'dchiliu, ra nanádi'i escritë ra lë rall la'ni librë shtë vidë dizdë lë'ë guë'dchiliu gurështë, ni lë'ë rall guëdzëguë' ldu'u rall iurë guená rall lë'ë ma dushë nanabani

antsë perë guti ma, perë bëabrí gubani ma stubi.

⁹ 'Ndë'e rqui'ni du'pë llni parë tsasë hia'a. Ra gadchi guëc ma runë significar gadchi dani catë zúbëga'a na'a ni.

¹⁰ Nu ra guëc ma runë significar gadchi rëy. Ga'i rëy ni gudëdë; gunitilú rai'. Tubi de lë'e ra rëy ni quëgnibë'a iurne'. Hia stúbill todavía la'di guëdchínidi'i, perë iurë guëdchínill, adë guëñibë'adi'ill llëduni tiempë.

¹¹ Lë'e ma dushë naná gubani antsë perë hia nídi'ill, ni lë'e naná octavo rëy aunquë na rëy ni tubi de gadchi rëy. Despuësë guzia'a rëy ni lu galguti parë siempër.

¹² 'Ra chi'i cachi nagunal, ni runë significar chi'i rëy todavía adë subëlúdi'i guëñibë'a rall, perë gunë rall recibir pudërë parë guëñibë'a rall ziquë rëy por tubsë iurë juntë con lë'e ma dushë.

¹³ Ra chi'i rëy rë' gac rall de acuerdë nu gunë rall intriegu pudërë nu autoridá shtë rall parë lë'e ma dushë.

¹⁴ Tildi rall cuntrë el quë nabërulë Lli'li perë lë'e Lli'li gúni' gan lu rall purquë lë'e më napë më más pudërë quë grë ra narnibë'a; más pudërë napë më quë grë ra rëy shtë guë'dchiliu. Ra mënë naquëbezënú lë'e më, guna'bë më lë'e rai'; gulë më lë'e rai'; na rai' shmënë më nabë'në cumplir voluntá shtë më.

¹⁵ Lë'e ianglë guni'i lua shcuendë nisë:

—Ra nisë zili nagunal catë zubë lë'e na'a mal, na ra guë'dchi, mënë, ra naruadi'dzë grë clasë dizë, nu grë ra naciuni.

¹⁶ Ra chi'i cachi nagunal guëc ma dushë, na ra contrari shtë na'a mal. Guëná tushë rall lë'e na'a ni nu guëa'në na'a ni sin adë chu nádi'i cula'ni. Nu guëa'në na'a sin shábi'. Nu tsalú pudërë shtëñëll; gáquëll ziquë tubi cusë narie'qui lu gui'i.

¹⁷ Zni gac purquë Dios bë'në të gunë ra chi'i rëy lo quë narni'i ldu'u më. Por ni bëa'në rall de acuerdë nu bédë'e rall pudërë shtë rall guia'a ma dushë hashtë gac cumplir lo quë naguni'i Dios.

¹⁸ Lë'e na'a nagunal, na lë'e ciudá ru'bë naquëgnibë'a ra rëy shtë guë'dchiliu.

18

Ciudá Babilonia gualú

¹ Despuësë de ra cusë ni, gunahia stubi ianglë naná bietë de gube'e. Nápi' llëru'bë autoridá nu pudërë. Bëzianí ianglë lu guë'dchiliu con galërabsë'e shtëhi'

² nu guni'i ianglë con bë fuertë:

—Hia gualú; hia gualú Babilonia, ciudá ru'bë nu bëaquin tubi lugar catë rëta' ra mëdzabë, lugar shtë espíritu mal nu lidchi ra ma dzabë nariasë, ra ma narná tushë mënë

³ purquë ra mënë de grëtë' naciuni, na rall ziquë narzuu'dchi por tantë neguci nabë'në rall ciudá ni. Ra rëy shtë guë'dchiliu, bë'në rall adorar ra dzanë ídolo la'ni ciudá ni. Hia ra comerciante shtë guë'dchiliu, bëac rall ricu por ra cusë chulë nabë'në subrë parë ciudá ni.

⁴ Iurní binia stubi bë naná ze'dë de gube'e. Guní'i':

—Gulë bëru'u ciudá ni, lë'e të shmëna të parë gápëdi'i të partë juntë con duldë shtë mënë ni, nu adë guëzac zi të por plaguë naze'dë guëc ra mënë ni.

⁵ Pues mënë ni bë'në rall zihani duldë, nu Dios bëagná ldu'i nu napë quë gúni' cashtigu lë'e rall.

⁶ Lë'e të ianglë, gulë bédë'e mizme pagu lo quë bédë'e rall cua'a sa' rall nu gulë quilli hashtë chupë tantë mal según lo quë nabë'në rall. Gulë bë'në tratë lë'e rall chupë vësë más dushë quë bë'në rall tratë sa' rall.

⁷ Catë lë'e rall guquërdë rall con tantë galëljüë, nu catë bë'në rall nadchini, gulë bë'në medir galërzac zi nu dulurë parë lë'e rall purquë nadchini guni'i rall: "Ndë'e zúbëga'ahia cumë ziquë tubi reina. Nádia'a viudë nu adë sac zídia'a."

⁸ Por ni mizme dzë guëdchini ra plaguë guëc ciudá ni. Guëdchini galguti nu galërzac zi nu gubini. Lë'e ciudá tsequi con be'lë purquë llëru'bë pudërë napë Dadë Dios; bë'në më condenar ciudá ni.

⁹ Ra rëy shtë guë'dchiliu naná bëzullibi lu ra dzanë ídolo con mënë shtë ciudá, nu bëuu' ldu'u rall galëljüë shtë ciudá; gu'në rall nu cushtiá rall iurë guëná rall lu gushë shtë ciudá narie'qui.

¹⁰ Guëa'në rall zitu purquë guëdzëbë rall cashtigu ni. Nu guëni'i rall:

—Prubi ciudá Babilonia ru'bë nu pudërsë. Tubsë mumëntë bédchini cash-tigu dushë guëc ciudá.

11 Ra comerciante shtë guë'dchiliu nu zac lë'ë rall gu'në rall nu cushtiá rall por lë'ë ciudá ni nagualú purquë hia nídi'i chu si'i ra cusë nanua'a rall.

12 Nua'a rall orë, bédchichi, guë'ë nalasac, perlas, lari fini, lari sèdë nu lari color moradë nu lari color llni; nu zac nua'a rall hiaguë fini naná rldia'a nashi. Nua'a rall cusë za'quë nanactsa'u marfil. Nua'a rall hiaguë nalasac, gui'bë shlí'echi; nua'a rall gui'bë nalasac; nua'a rall guë'ë iarë.

13 Nua'a rall canëlë nu cusë nanutsë ziquë naná rldia'a nashi. Nua'a rall gushialë, mirra, perfume, vini, sèiti, harinë fini nu trigu; nua'a rall ma narua'a carguë. Nua'a rall lli'li, guay, guërredë shtë guay, nu nua'a rall mënë nanápëdi'i libertá parë guëtuu' rall mënë ni.

14 Guni'i ra comerciante ni shcuendë ciudá ni:

—Hiadë nápëdi'i të ra cusë narzebi ldu'u të, cusë narëuu' ldu'u të. Iurní guniti të parë siemprë grëtë' galëricu nu galëlujë nanapë të.

15 Ra comerciante, ra naná guc ricu por tantë bëtuu' rall nu guzi'i rall la'ni ciudá ni, guëa'në rall zitu por galërdzëbë shtë cashtigu ni. Gu'në rall nu cushtiá rall nu

16 guni'i rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Nal cumë tubi na'a nanacu lari za'quë color moradë nu llni. Zutsá'ul con orë nu guë'ë nalasac nu perla

17 perë tubsë mumëntë gualú grë galëricu ni.

Grë ra capitán shtë barcu nu ra pasajërë nu ra marinërë nu grë ra narunë dchi'ni lu nisëdu'u, guëa'në rall zitu de ciudá ni.

18 Iurë lë'ë rall guëná rall gushë shtë ciudá narie'qui, cushtiá rall; guëni'i rall:

—Adë guëdzélëdi'i stubi ciudá ziquë ciudá ru'bë rë'.

19 Iurní bëtia'a rall guiu'u guëc rall; gu'në rall nu cushtiá rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Con galëricu shtë ciudá grë ra nanapë barcu lu nisëdu'u, guc rall ricu; perë iurne' tubsë mumëntë gualú ciudá ni. Completamente bërëhin.

20 Perë gulë bëquitë ldu'u të naquëbezë gube'e, lë'ë të poshtë shtë më, lë'ë të naru-adi'dzë shti'dzë më, lë'ë të nabëzunë Dios almë shtë të, purquë bë'në më cashtigu ciudá ni. Bë'në më jushtisi por manërë mal bë'në mënë shtë ciudá tratë lë'ë të.

21 Iurní tubi ianglë nanapë pudërë ru'bë bëlðisi' tubi guë'ë ziquë tubi guë'ë naná rzua trigu; iurní bëtia'a ianglë ni lë'ë guë'ë la'ni nisëdu'u nu guni'i':

—Zndë'ë lë'ë Dios guëtia'a ciudá Babilonia la'ni nisë. Nunquë jamás guëbrídi'i guëná mënë luhin.

22 Nunquë jamás guíniru'u mënë lu nezë shtë ciudá musicuë shtë arpa, nilë bédcha', nilë trompetë. Adë guëdzéldëdi'iru'u ra narunë ra dchi'ni, nu nilë tubi clasë muzë. Adë guínidi'iru'u ruidë shtë molinë.

23 Hiadë gabtsë'ëdi'iru'u llni ladi hiu'u shtë ciudá, ni cërë, ni lámpara, nu jamás guínidi'iru'u të catë nanú sa'a lidchi mënë. Zni gac aunquë antsë ra comerciante shtënlë guc rall mënë nanapë pudërë, perë bësiguël grëtë' naciuni con galbishi.

24 Pues ciudá ni na culpablë por ra galguti shtë ra shmënë Dios naruadi'dzë shti'dzë më, grë ra nabëzunë Dios almë shtë rai', grë ra naguti purquë guanaldë rai' shnezë Jesús.

19

1 Despuësë de ra cusë rë', binia bë fuertë shtë zihani mënë naquëbezë lu gube'e. Guni'i rai':

Aleluya, Dios Shtáda'a nápi' llëru'bë pudërë. Sulë lë'ë më rac runë salvar. Sulë lë'ë më runë tucarë labansë shtë mënë,

2 purquë lë'ë më quëhunë më juzguë tubldí nu con verdá.

Pues bë'në më condenar lë'ë na'a mal naná bëshi'ni guë'dchiliu con mal vidë shtënlë.

Lë'ë më bëguëu' galguezë por grëtë' ra cusë mal, por grë galguti shtë ra nabë'në sirvë lu Dios.

3 Iurní bëabré guni'i ra mënë:

—Aleluya. Lugar catë rie'qui na'a ni, nunquë cuezë tsepi gushë parë siemprë.

4 Hia ra galdë bi tapë më guani'si con ra tapë nanabani, bëzullibi rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios naná quëbezë lu trunë. Guni'i rai':

—Nia Dadë; aleluya.

⁵ Iurní binia tubi bë nabëru'u ladë trunë ni. Guni'i':

Gulë bë'në alabar Dios shtëna'a, grëtë' të naná quëhunë sirvë lu më.

Gulë gapë të respëti delantë lu më, lë'ë të naná humildë nu lë'ë të naná më nasac.

Sa'a shtë Lli'li

⁶ Nu zac binia ziquë tubi bë shtë zihani mënë; nahin ziquë bë shtë zihani guë'gu catë rzë nisë u ziquë nguzi'u fuertë. Guni'i' rai':

Aleluya purquë hia guzublú guë'nibë'a Dadë Dios shtëna'a; napë më llëru'bë pudërë.

⁷ Cha guëquitë ldu'u hia'a; cha guëdapa'a lëgrë la'ni ldu'u hia'a, nu cha guëdë'na'a alabar lë'ë më purquë hia bédchini iurë shtë sa'a shtë Lli'li.

Lë'ë tse'lë më na preparadë.

⁸ Lë'ë na'a ni bédë'ë më permisi gácuhi' con lari fini nu limpi; rabtsë'ë lari ni.

Lari fini ni runë cuntienë ra vidë tubldí shtë shmënë Dios.

⁹ Iurní guni'i' ianglë lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë': “Dichusë na ra naná invitadë lu laní sa'a shtë Lli'li”.

Nu zac guni'i' ianglë:

—Verdá nahin; di'dzë ni na di'dzë shtë Dios.

¹⁰ Bëzullibia iurní delantë lu ianglë parë guna adorar lë'i', perë guni'i' ianglë lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i' purquë nahia muzë shtë Dios cumë ziquë lë'ël, ziquë los de más bëchil naná quëhunë cumplir voluntá shtë më, ra narni'i' diza'quë shtë më. Sulë Dios bë'në adorar lë'i'.

Ra diza'quë naze'dë de Jesús na mizmë di'dzë nardë'ë Espíritu Santo parë ra muzë shtë më të guadi'idzë rai' diza'quë.

Tubi nadchi'bë guay naquichi

¹¹ Iurní gunahia lu gube'e bëlla'lë; gunahia tubi guay naquichi. El quë nadchi'bë tëchi ma, bërulë Fiel nu Verdadero purquë náhi' justë iurë rnibë'ai' nu tubldí quëhúni' iurë tildinúhi' ra mënë.

¹² Slúhi' rabtsë'ë ziquë be'lë. Nuá'ai' guëqui' zihani corunë. Nu nápi' tubi lë naescritë sulamëntë lë'ë më rungüë bë'a lë ni.

¹³ Nacu më tubi lari nutsë con rënë. Lë më ni na Di'dzë shtë Dios.

¹⁴ Nu zianaldë ra zihani sultadë shtë gube'e; nacu rai' lari lino fini naquichi nu limpi. Nu dchi'bë rai' tëchi guay naquichi.

¹⁵ De rua' më bëru'u tubi spadë dushë parë gunë më gan lu ra mënë shtë naciuni të guë'nibë'ai' lë'ë rall tubi manërë dushë. Gunë më cashtigu ziquë el quë narshi'i uvë con guëáhi'. Gunë më të gu ra mënë vini shtë cashtigu purquë bédë Dios pudëruse con lë'ë rall.

¹⁶ Lu lari capë nu lu tëchi llibi më, naescritë tubi lëhi': “Rëy nanapë pudërë subrë grë ra rëy; Señor naná rnibë'a grë ra Señor”.

¹⁷ Lueguë gunahia lu tubi ianglë nazuldí lu ngubidzë. Guni'i' fuertë lu grë ra ma'ñi nariasë lu gube'e:

—Gulë gude'e nu gulë guëtëa sa' të parë shtse ru'bë shtë Dios

¹⁸ të gau të belë shtë ra rëy, nu ra jëfë militari, ra nguiu valientë. Gau të belë shtë ra guay con belë shtë ra nadchi'bë ma; gau të belë shtë ra naná rnibë'a nu belë shtë ra naná bajo ordë shtë sa' rall nu belë ra mënë nalasac nu ra mënë nalasáquëdi'i.

¹⁹ Iurní gunahia lu ma dushë; gunahia lu ra rëy shtë guë'dchiliu con ra sultadë shtë'në rall. Bédëa ra parë tildinú rall cuntre lë'ë nadchi'bë tëchi guay naquichi con ra sultadë shtë më ni.

²⁰ Hia lë'ë ma dushë zia'a prësi juntë con profetë falsë naná bë'në zihani sëñi nu milagrë delantë lu ma dushë. Por milagrë nabë'nëll bësiguë mënë ni ra nabëdë'ë permisi parë gac escritë sëñi shtë ma dushë, nu bë'në rall adorar figurë shtë ma dushë. Lë'ë ma dushë con profetë falsë bëquëldí Dios lë'ë rall nabanigá rall la'ni lugar catë rëuldë con gui'i' nu asufre.

²¹ Hia los de más narianaldë tëchi ra mënë ni, guti rall con spadë shtë më nadchi'bë tëchi guay. Bëru'u spadë rua' mënë ni. Grëtë' ra ma'ñi bielë ra ma con belë shtë ra tégulë ni.

20

Tubi mili izë

¹ Despuësë gunahia lu tubi ianglë naná ze'dë de gube'e con tubi liahi shtë gabildi guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi cadënë ru'bë.

² Lë'ë ianglë ni bëldi'bi lë'ë dragón, lë'ë serpientë nanabani dizdë guahietë, mizmë mëdzabë Satanás. Iurní bëquëdü ianglë lë'ë mëdzabë con cadënë por tubi mili izë.

³ Bëquëldí ianglë lë'ë mëdzabë la'ni gabildi; nga'li bëtá'ui' lë'ëll. Nu bëquë'ëi' tubi sëgi rua' gabildi të parë adë guëru'udi'i Satanás nu adë guësiguëdi'ill ra naciuni hashtë tëdë tubi mili izë. Despuësë de tubi mili izë, iurní napë quë lda'a mëdzabë por du'pë tiempë.

⁴ Lueguë iurní gunahia ra trunë catë zubë ra nabë'në recibir pudërë parë gunë rai' juzguë. Nu zac gunahia lu ra almë naná guriuguë ra guëc rai' purquë biadi'dzë rai' shti'dzë Dios; guc rai' testigu shtë Jesús. Lë'ë ra mënë ni adë bë'nëdi'i rai' adorar lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu adë bëdë'ëdi'i rai' permisi parë niac marcar luquë rai' u guia'a rai'. Gunahia de quë bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con Jesucristo durantë tubi mili izë.

⁵ Perë los de más ra tégulë adë bëabrídi'i guëbani rai' sino quë hashtë despuësë tubi mili izë guc cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtë ra tégulë ladi ra tégulë të gátidi'i rai' jamás.

⁶ Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu guc l dai' rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai' stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë Cristo. Nu guënbë'a rai' con lë'ë më por tubi mili izë.

⁷ Iurë tëdë ra mili izë, iurní Satanás napë quë l d a' all catë nanull prësi.

⁸ Nu guëru'ull të tsagsiguëll ra naciuni shtë guë'dchiliu. Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog. Guëtëall ra suldadë shtë lugar ni parë guërru. Nalë zihani ra suldadë ni, ziquë iu'lli rua' nisëdu'u.

⁹ Zni bërë'tsë rall catë naná shlatë shtë guë'dchiliu nu bëdëá rall alreduerë catë nanú ra shmënë Dios nu alreduerë ciudá narac shtu'u më. Perë Dios gunibë'ai' të parë guëdchini gui'i dizdë gube'e të parë guëza'i gui'i lë'ë rall; grë rall guti.

¹⁰ Lë'ë mëdzabë naná bësiguë lë'ë mënë ni, bëquëldí Dios lë'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizmë lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la gue'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

Trunë naquichi catë gunë më juzguë

¹¹ Iurní gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guë'dchiliu nu gube'e. Iurní bëdzélëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'.

¹² Iurní gunahia lu ra tégulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurní bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mënë nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tégulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni.

¹³ Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tégulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tégulë, bë'nin intriegu ra tégulë nananú nga'li. Hia iurní Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabë'nëll.

¹⁴ Iurní galguti nu lugar catë bëga'chi ra tégulë, Dios bëquëldí lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë.

¹⁵ Nga'li bëquëldí Dios grëtë' ra mënë nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë. Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

21

Guë'dchiliu cubi nu gube'e cubi

¹ Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guë'dchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u.

² Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudá ni nalë nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtsé'ai'.

³ Nu binia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quëréldënúhi' con ra nguiu. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guë'dchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá.

⁴ Dios guëcuë'dchi' grëtë' nisë narru'u lu ra mënë ni. Hia iurní jamás gati rai'. Gú'nëdi'i rai'; adë tsádi'i ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grëtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

5 Iurní el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhunsa'ua nacubi grëtë' ra cusë.

Nu zac guní'i' lua:

—Bëquë'e di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuna cumplir shti'dza.

6 Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grëtë' guc. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mënë ni. Nisë ni na vidë sin fin.

7 El quë nangunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grëtë' ndë'e ziquë herenci. Gaca Dios shtë mënë ni nu lë'e rai' gac rai' shinia.

8 Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mënë, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë creer galbëlliú, grëtë' ra narunë adorar cusë naruntsa'ua guia'a mënë, grëtë' nabishi ra; grë mënë ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siempër, adë nídi'i fin.

Jerusalén cubi

9 Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gude'e të guëluá'ahia lë'ël lu naná guëtsë'a, lë'e tse'lë shtë më nabërlulë Lli'li.

10 Bë'në Espiritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë bia'a na guëc dani ru'bë. Bëlua'a ianglë na tubi ciudá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios.

11 Ciudá ni rabtsë'ë con mizme llni nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ëin ziquë tubi guë'e namás lasac, ziquë guë'e jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio.

12 Alrededurë ciudá ni nanú tubi lu' ru'bë nu llëduni. Napë lu' ni chi'bë chupë puertë. Tubi ianglë zuga'a rua' cadë puertë. Lu ra puertë ni naescritë lë shtë chi'bë chupë grupë shtë ra mënë israelitë.

13 Nanú tsunë puertë nezë guia'a, tsunë puertë ladë nortë, tsunë puertë ladë sur, nu tsunë puertë ladë nezë guetë.

14 Hia lu' shtë ciudá ni napin chi'bë chupë guë'e naná ziquë cimientë shtë lu';

hia naescritë lu guë'e ni ra lë shtë chi'bë chupë poshtë shtë Jesús, el quë nabërlulë Lli'li.

15 Lë'e ianglë naná quëadi'dzënú na, nua'a tubi varë orë parë guërë'shë ciudá, ra puertë nu lu' shtë ciudá.

16 Lë'e ciudá nahin cuadradë; de larguë nu igual de ancho. Lë'e ianglë ni bërë'shi' ciudá con varë nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë naná chupë mili chupë gahiu'a kilómetros de larguë, de alto, nu de ancho; igual na guëzá ladë shtë ciudá.

17 Lueguë bërë'shë ianglë naná lu' shtë ciudá; nabishin naná sesenta con tapë metros según medidë nanua'a ianglë.

18 Lë'e lu' ni nactsá'uhin de guë'e jaspe nu lë'e ciudá nactsá'uhin con purë orë; rlua'ain ziquë vidrio naná limpi.

19 Ra chi'bë chupë cimientë shtë lu', dzutsá'uhin con grë clasë guë'e nalasac. Primërë cimientë na guë'e jaspe; hia naná segundë na guë'e safiro; hia tecërë na guë'e ágata; cuartë na guë'e esmeralda;

20 Quintë na guë'e ónice; sexta na guë'e cornalina; hia séptima na guë'e crisólito; lë'e octavë na guë'e berilo; lë'e noveno na guë'e topacio; lë'e décima na guë'e crisoprasa; lë'e undécima na guë'e jacinto; nu duodécima na guë'e amatista.

21 Ra chi'bë chupë puertë shtë ciudá nactsa'u guë'e perlá, cadë tubi puertë na tubsë guë'e perla. Lë'e nezë principal shtë ciudá ni nactsa'u de purë orë. Rlua'ain ziquë vidrio purë.

22 Adë gunádia'a iádu'u shtë ciudá ni purquë mizme lë'e Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë nu el quë nabërlulë Lli'li, na rai' iádu'u shtë ciudá ni.

23 Hia lë'e ciudá rquí'nidi'i llni shtë ngubidzë, nilë llni shtë mbehu parë guëzianí purquë mizme llni shtë Dios nu zac llni shtë Lli'li quëgzianí ladi guë'dchi.

24 Ra naciuni naná guc ra salvar, së rai' lu llni shtë ciudá nu ra rëy shtë guë'dchiliu gue'dënú rai' grë pudërë nu hunurë shtë rai' parë gunë rai' intriegu ni lu më.

25 Ra puertë shtë ciudá jamás adë guë'audi'in dzë la gue'lë purquë guídëdi'i gue'lë.

²⁶ Nga'li ra mënë shtë grë naciuni gue'dënú rall hunurë nu cusë ru'bë parë ciudá ni.

²⁷ Perë nunquë adë tsutédi'i cusë nanádi'i limpi la'ni ciudá; adë tsutédi'i el quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu sáhi', nilë el quë nargugué sáhi'. Sulë ra mënë tsuté nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni librë narni'i chu gac salvar. Pues lë'ë Lli'li nápi' librë ni.

22

¹ Iurní lë'ë ianglë bëluá'ai' tubi guë'gu catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu catë quëbezë Lli'li.

² Hia guërudë nezë principal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guë'gu ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin. Hiaguë ni bédë'ë tubi cusechë chi'bë chupë vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac ra mënë shtë ra naciuni.

³ Ndë nídi'i ni tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë më. Lë'ë trunë catë quëbezë më nu catë quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'ë muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lë'i'.

⁴ Frentë guená rai' lu më iurní nu nua'a rai' lë më luquë rai'.

⁵ Nga'li adë tsúdi'iru'u gue'lë. Ra naquërdë nga'li adë rquí'nidi'i llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë purquë mizmë Dios, Shtáda'a, guëzianí më lu ra mënë ni. Ndë guëribë'a rai' por grëtë' timpë.

Hia guëlladchi iurë guëabré Jesucristo

⁶ Lueguë lë'ë ianglë guni'i lua:

—Di'dzë rë' na verdá nu nasegurë gunë më cumplir rahin. Lë'ë Dadë Dios shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më, mizmë më ni bëshé'ldi' ianglë parë guëluá'ai' lu muzë shtë më grëtë' lo quë nagac lueguë.

Guni'i Jesús:

⁷ —Gueda lueguë.

Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.

⁸ Na Juan, binia nu gunahia grëtë' ra cusë rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní

bëzullibia guëa' ianglë, el quë nabëlua'a na ra cusë ni. Guc shtua'a guna adorar lë'i'

⁹ Perë ianglë guni'i lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia tubi muzë shtë Dios igual ziquë lë'ël, ziquë ra sa'l narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë ndë'ë. Bë'në adorar Dios.

¹⁰ Nu guni'i ianglë lua:

—Adë rca'chi ldu'udi'il ra di'dzë rë' naná escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'ë timpë ziaгла'guë nagac cumplirin.

¹¹ Dzë ni ra mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall mal. Ra naná më mal tsagla'guë gac rall më mal; el quë naná më za'quë lu Dios, tsagla'guë gac rall më za'quë lu më; el quë naná santu delantë lu më, tsagla'guë gáqui' santu.

Guni'i Jesús:

¹² —Zni nahin; lueguë guelda. Gueldënúa tubi premi ca'a të según lo quë naquëhunë të.

¹³ Nahia ziquë ra letrë A nu Z; nahia principi nu nahia fin shtë grë ra cusë. Más antsë gurështë guë'dchiliu, nabania iurní nu despuësë tsalú guë'dchiliu todavía nabania.

¹⁴ Guëquitë ldu'u ra naquëhunë cumplir voluntá shtë më të gapë rai' derechë gau rai' nashi shtë hiaguë narne'e vidë sin fin. Zni gac parë tsuté mënë ni rua' puertë shtë ciudá.

¹⁵ Perë grëtë' ra naná mal, ra naquëgsiguë sa' rall, ra narunë galëbëlliú, ra narquënú sa' rall, grëtë' ra narguini mënë, grëtë' ra narunë adorar cusë naractsa'u guia'a mënë nu grëtë' ra narëuu' ldu'u ra cusë engañi u ruadi'dzë rall bishi, guëa'në rall fuërë ciudá.

¹⁶ —Na Jesús, bëshé'lda ianglë shtëna parë guëquëbi' nu guëní'i grë ra di'dzë rë' lu ra grupë shtë shmënë Dios. Nahia el quë nabëdë'ë vidë parë rëy David nu nahia llëbní shtëhi'. Nahia ziquë mbelëgui'i Plojë narabtsë'ë rsili.

¹⁷ Lë'ë Espíritu Santo rni'i:

—Gude'e.

Lë'ë tse'lë Lli'li rni'i:

—Gude'e.

El quë narquë diaguë shti'dza rni'i:

—Gude'e.

El quë narbidchi si rac shtu'u gu nisë, gude'e lua parë gull nisë narne'e vidë sin fin. Rne'e më nisë ni ndigá.

¹⁸ Quëhuna testificar de quë cualquier mënë narini di'dzë naná escritë la'ni librë rë', si talë guëtu'ñi nguiu más cusë, Dios gúni' cashtigu nguiu ni con plaguë naze'dë según naescritë ndë'ë.

¹⁹ Si talë chu tubi nguiu guëdchisull tubi di'dzë shtë Dios naná escritë la'ni librë rë',

Dios guëti'i lë nguiu ni la'ni librë narni'i chu na salvar. Guëdchisú më derechë parë adë tsutëdi'i nguiu ni la'ni ciudá santu con grë ra bendición naná escritë la'ni librë rë'.

²⁰ El quë narquebi ra cusë rë' rni'i:

—Lueguë guelda.

Nia, Dadë Jesús, gude'e.

²¹ Na Juan, rnia'a lu të; rac shtua'a gunë ldai' Dadë Jesucristo lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të. Amén.